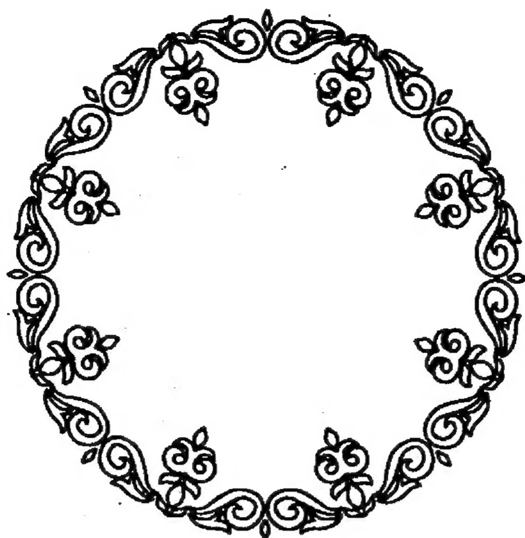

ІНЖІЛ ШАРИФ

Құдай Тағаланың еркіне сай Оның Киелі Рухының жетелеуімен жазылған Інжіл шариф (яғни «қастерлі Інжіл») адамдарға күнәның құлдығынан босатылып, Құдайдың тура жолымен жүруге қажеттіні үйретеді. Оның «Ізгі хабар» деп аталатын алғашқы төрт жазбасы Иса Мәсіхтің кереметпен дүниеге келуі, күнәсыз пәк өмірі, игілікті ілімі мен құрбандық өлімі туралы баяндайды. Исаның бойынан Жаратқан Иенің қасиеттілік пен құдіреттілік, марқабаттылық пен мейірімділік сияқты игі сипаттары мүлтіксіз көрініс тапты.

Мәсіх Өзін құрбан етіп, қайта тірілген соң ізбасарларына құтқарылу туралы Ізгі хабарды барлық халықтарға жеткізуді аманаттады. «Елшілердің істерінде» бұл хабардың Таяу Шығыстағы бірқатар елдерге жеткені, содан көп жерлерде сенушілер қауымдарының қалыптасқаны жайлы баяндалады.

Елшілер және алғашқы қауым жетекшілері жазған хаттарында сенушілерді Құтқарушылары Мәсіхке қиын-қыстау кезде де адал болуға шақырып, жігерлендіреді. Олар, сондай-ақ, қауымдарда туындаған мәселелерді де қарастырып, Құдаймен тығыз қатынаста тұрып, Оған ұнайтындай өмір сүру жайында түбегейлі тәлім береді.

Киелі кітаптың соңғы жазбасы — «Аян» бұл дүниенің ақыры туралы Құдай Тағаланың ізгі еркін ашып көрсетеді. Иса Мәсіх сенушілерді Өзінің қасына жинап алады, ал Құдайға бағынбағандарды біржола жеңіп, жазалап, Өзінің әділ, тамаша Патшалығын құрады. Сонда көк пен жердегілер Жаратқан Иені мәңгі мадақтап, шынайы бақытқа кенелетін болады.

Матай жазған Ізгі хабар

Жазба туралы мәлімет

Иса Мәсіхтің осы алғашқы өмірбаянын жазған Матай Леуі Оның он екі шәкіртінің және елшісінің бірі еді. Матайдың бұрынғы кәсібі салық жинаушы болатын (9:9; 10:3; Марқа 2:14).

Матай Құдай өз халқын құтқару үшін жіберуге уәде еткен Мәсіхтің назареттік Иса екендігіне өзімен ұлттас яһудилердің көздерін жеткізуді мақсат етіп қойды. Соны дәлелдеу үшін Таурат, Забур және Пайғамбарлар жазбаларынан көптеген үзінділер келтірген. Иса Өзінің ғажайып өмірі, айтқан тамаша сөздері, жасаған керемет істері және теңдесі жоқ құрбандық өлімі мен қайта тірілуі арқылы Таурат заңын орындап, пайғамбарлардың Өзі туралы алдын ала білдіргендерін де түгелдей жүзеге асырды. Ол — «Дәуіттің Ұрпағы», уәде етілген Құдай Патшалығының Билеушісі. Бұл Патшалық осы дүниелік күшпен құрылған мемлекетті білдірмейді. Керісінше, Құдай Өзіне мойынсұнған адамдардың өмірінде игілікті билігін жүргізеді.

Осы жазба Мәсіхтің Құдай Патшалығы туралы берген тәлімдерінің бес жиынтығын да қамтиды. Оларда сол Патшалықтың негізі, оның хабаршыларының ерекшеліктері, Патшалықтың қасиеттері, оған кірген адамдардың мінез-құлықтары және Мәсіхтің ақырғы заманда Патша ретінде ұлы салтанатпен қайта оралуы жөнінде сөз болады. Осы бес тәлім жиынтығын жазбаның 5-7,10,13,18 және 24-26-тарауларынан табамыз.

Ойшылдар көпшілікке кеңінен мәлім «таудағы уағызында» Мәсіхтің жариялаған мінез-құлық ережелерін әлем тарихындағы ең ұлы, ең жоғары қағидалар деп атайды. Олар Құдайдың адамдарға тапсырған мінез-құлқының берік үлгісі.

Жаратқан Ие адамнан әлдебір игі істер істеп, едәуір жақсы болуын талап етіп қана қоймайды. Қайта, оларға Өзі сияқты мүлтіксіз болуды бұйырады. Алайда жалғыз Иса Мәсіх қана

осы үлгіге түгелдей сай келді. Ол адамдарды теріс жолдарынан қайтып, Өзінен үйреніп, тығыз қарым-қатынаста жүруге шақырды (11:28-29). Олардың Құдай алдында ақталып, шын мәнінде игілікті істер істей алулары үшін Иса өз өмірін құрбан етті.

Алдымен яһудилерге жеткізілген «Матай жазған Ізгі хабар» сонымен қатар барлық ұлттарға да арналған. Бұл ондағы баяндалған оқиғалардан да көрінеді: Шығыстан келген ғұламалар жаңа туған Патшаға тағзым етіп, ізет білдірді. Таяу Шығыстағы Тир мен Сидон аймағында тұратын әйелдің қызы сауықтырылды. Шетелдік жүзбасы қатты ауырып жатқан қызметшісін Иса Мәсіхтің сауықтыра алатынына ғаламат зор сенім артып, тілегі қабыл болды. Мәсіхтің азабы мен өлімін қарап тұрған басқа бір шетелдік жүзбасы да Оның Құдай жіберген Құтқарушы екеніне көзі жетіп, сенді.

Осы керемет жазба Құдайдың күнәны кешіретіні туралы Ізгі хабары мен игілікті қағидаларын күллі халықтарға жариялап, үйрету туралы Иса Мәсіхтің ізбасарларына берген ұлы аманатымен аяқталған.

1

Құдай уәде еткен Құтқарушы Патшаның ата-тегінің шежіресі

1 Ыбырайым атаның* ұрпағы Дәуіт патшаның әулетінен
шыққан Иса Мәсіхтің ата-тегінің шежіресі** былай құралған:
2 Ыбырайымнан Ысқақ, Ысқақтан Жақып, Жақыптан Яһуда
мен оның аға-інілері, 3 ал Яһудадан Парес пен Зарах туды, олар-
дың анасы Тамар болатын. Парестен Хезрон, Хезроннан Рам,
4 Рамнан Әминадап, Әминадаптан Нағасон, Нағасоннан Салмон,
5 Салмоннан Боғоз тарады, оның анасы Рахаб болатын. Боғоз-
дан Ғабит туды, оның анасы Рут еді. Ғабиттен Есей, 6 Есейден
Дәуіт патша, ал Дәуіттен Сүлеймен туды, оның анасы Ұриянық
бұрынғы әйелі болатын.
7 Сүлейменнен Рохабоғам, Рохабоғамнан Абиях, Абияхтан Аса,
8 Асадан Жосафат, Жосафаттан Жорам, Жорамнан Озия, 9 Озия-
дан Жоқатам, Жоқатамнан Ахаз, Ахаздан Езекия, 10 Езекиядан

---

*1 Ыбырайым ата: Исраил халқының түп атасы. Жаратқан Ие ол арқылы барлық ұлттарды жарылқауға уәде берген еді (Жаратылыс. баст. 12:1-3).

**1 Яғни Иса Мәсіхтің (өгей әкесі Жүсіптің) ата-тегінің шежіресі (1:18. Мәсіх: Құдай жіберуге уәде еткен Құтқарушы Патша. Иса: 1:21. Түсіндірмедегі «Иса», «Мәсіх» және «Дәуіттің Ұрпағын» да қараңыз.)

Манаса, Манасадан Амон, Амоннан Жосия, [11] Жосиядан Еқония*
мен оның інілері тарады.

Бұл, яһуди халқының көпшілігі Бабыл еліне жер аударыл-
мас бұрын болған еді. [12] Бабылға жер аударылғаннан кейін
Еқониядан Салател, Салателден Зоробабел, [13] Зоробабелден
Әбиуд, Әбиудтен Еліәкім, Еліәкімнен Азор, [14] Азордан Садық,
Садықтан Әкім, Әкімнен Елиуд, [15] Елиудтен Елазар, Елазардан
Маттан, Маттаннан Жақып, [16] Жақыптан Мәриямның күйеуі
Жүсіп тарады. Ал Мәриямнан Иса дүниеге келді, Ол Мәсіх деп
аталады.

[17] Осылай Ыбырайымнан Дәуітке дейін он төрт ата, Дәуіттен
халықтың Бабыл еліне жер аударылғанына дейін де он төрт
ата, жер аударылғаннан Мәсіхке дейін де он төрт ата болды.

Құтқарушы Патшаның дүниеге келуі

[18] Иса Мәсіхтің дүниеге келуі былай болды: Оның анасы
Мәриям Жүсіпке айттырылған еді. Ал екеуі әлі қосылмай
тұрғанда-ақ, Мәриямның Киелі Рухтың құдіретімен* аяғы ауыр
екендігі белгілі болды. [19] Болашақ күйеуі Жүсіп әділ кісі бол-
ғандықтан, қалыңдығын ел алдында ұятқа қалдырмау үшін
ешкімге білдірмей келісімдерінен бас тартпақ болды. [20] Бірақ
ол осыны ойлап жүргенде Жаратқан Иенің періштесі түсінде
аян беріп:

«Дәуіттің ұрпағы Жүсіп, қалыңдығың Мәриямға үйленуден
шошынба! Себебі құрсағындағы Баласы Киелі Рухтан. [21] Мәриям
Ұл таппақ, Оның атын Иса* деп қой, себебі Ол халқын күнә-
ларынан құтқаратын болады», — деді.

[22] Мұның бәрі Жаратқан Иенің пайғамбар арқылы алдын ала
айтқанының жүзеге асуы үшін солай болды. [23] Ол былай деген:
«Біліп ал, пәк қыз құрсақ көтеріп, Ұл туады. Оған Имануил,
яғни «Құдай бізбен бірге»* деген ат қояды».

[24] Жүсіп оянып, орнынан тұрғаннан кейін Жаратқан Иенің
періштесінің бұйрығын орындап Мәриямға үйленді. [25] Ал Мәриям
босанып, Ұлын тапқанша, Жүсіп онымен жақындасқан жоқ.
Нәресте дүниеге келгеннен кейін Оның атын Иса деп қойды.

---

*11 Немесе: Жосиядан Ехойәкім, ал Ехойәкімнен Еқония.

*18 Лұқа 1:35.

*21 Ешуа деп те айтылатын есімнің мағынасы: Жаратқан Ие — Құтқарушымыз.

*23 Яки: «Құдай бізге жар (бола гөр)». (Ишая 7:14)

2

Шетелдік ғұламалардың Құдай жіберген Патшаға ізет білдіруі

1 Иса Иродтың* патшалық құрған заманында Яһудея аймағын-
дағы Бетлехем қалашығында дүниеге келді. Біраздан кейін
Иерусалимге** шығыстан жұлдыз санаушы ғұламалар келіп:
2 «Яһудилердің жаңа туған Патшасы қайда? Біз Оның жұлдызы-
ның шығыстан туып, жарқырағанын көріп, Оған ізет білдіру
үшін келдік», — деп сұрастыра бастады.
3 Ирод патша мұны естігенде қатты абыржып, онымен бірге
Иерусалимнің бүкіл халқы да мазасызданды. 4 Патша елдің
барлық басты діни қызметкерлері мен дін мұғалімдерін жинап
алып, оларға:
— Мәсіх қай жерде дүниеге келуге тиіс? — деген сұрақ қойды.
5 Олар былай деп жауап берді:
— Яһудея аймағындағы Бетлехемде дүниеге келуге тиіс.
Себебі (Миха) пайғамбар Құдайдың мына сөздерін жазып қал-
дырды: 6 «Ал сен, Яһудеяның жеріндегі Бетлехем, еліңнің басты
қалаларының арасындағы ең маңызсызы емессің: сенен Менің
халқым Исраилді бағатын Көсем шығады».*
7 Сонда Ирод жат жерлік ғұламаларды астыртын шақырып
алып, жұлдыздың аспанда қашан көрінгені туралы сұрап, біліп
алды. 8 «Барып, осы Бала туралы мұқият сұрастырып біліңдер,
Оны тапқан соң маған хабарлаңдар! Мен де барып, Оған ізет
білдірейін», — деп, оларды Бетлехемге жіберді.
9 Ғұламалар патшаны тыңдап алып, жолға шығып кетті.
Міне, қызық! Өздері бұрын шығыста көрген жұлдыз алдарында
жылжып отырып, ең соңында Нәресте жатқан жердің үстіне
тоқтады. 10 Жұлдызды байқаған олардың қуаныштары қойын-
дарына сыймады. 11 Үйге кіргенде анасы Мәриямның қасындағы
Нәрестені көрген ғұламалар жерге жүгіне кетіп, Оған иіліп
ізет білдірді. Содан олар алып келген сандықшаларын ашып,

---

*1 Мұнда Исраил елінің қатыгез патшасы, шетелдік Едом ұлтынан шыққан Ирод I туралы сөз болып тұр. Түсіндірмедегі «Ирод әулетін» қараңыз.

**1 Бетлехем: Яһудея (Иудея) аймағының таулы өңірінде, Иерусалимнен сегіз шақырымдай оңтүстікке орналасқан шағын қала, ежелгі патша әрі пайғамбар Дәуіттің шыққан ата мекені. Иерусалим: Яһудея аймағының астанасы, Дәуіт пайғамбардың бүкіл Исраилге патшалық құрған қаласы.

*6 Миха 5:2. Ежелде ел басшылары отарын бағып қамқорлайтын шопанға ұқсатылып бейнеленетін.

Сәбиге сый-тартуларын: алтындарын, ладан мен мүр атты хош иісті заттарын ұсынды.

[12] Мұнан кейін түстерінде көрген аяндағы «Иродқа қайта оралмаңдар!» деген ескертпеге сай ғұламалар өз елдеріне басқа жолмен жүріп кетті.

Мәсіхтің отбасының Мысырға қашып құтылуы

[13] Ғұламалар кетіп қалғаннан кейін, Жаратқан Иенің періштесі Жүсіпке түсінде аян беріп: «Тұр, Нәресте мен анасын алып, Мысырға қашып құтылыңдар! Өзім айтқанға дейін сол жерде қала беріңдер. Себебі Ирод Нәрестені өлтіру үшін іздемекші», — деді.

[14] Сонда Жүсіп орнынан тұрып, түн ішінде Сәбиді анасымен
бірге алып, Мысыр еліне жөнелді. [15] Сол жерде Ирод өлгенге
дейін тұрып қалды. Осылайша Жаратқан Иенің пайғамбар арқылы: «Рухани Ұлымды Мысырдан шақырып алдым»* дегені жүзеге асты.

[16] Жат жерлік ғұламалардың өзінен амалын асырып кеткенін түсінгенде Ирод долдана ашуланып, Бетлехемдегі және соның маңайындағы екі жасқа дейінгі ер балалардың бәрін де өлтіруге бұйырды. Бұл жасты ол ғұламалардан біліп алған мезгілге
сәйкес белгілеген еді. [17] Сонда Тәңірдің Еремия пайғамбар арқылы жіберген мына хабары іске асты:

[18] «Рамақ жерінде зор қайғы-қасіреттен
Дауыс естіледі зар еңіреген,
Рахила өлген балаларын жоқтап,
Жұбанудан бас тартады зар жылап:
Келмеске кетті көздері құртылып».*

Мысырдан қайтып, Назаретке орналасу

[19] Ирод патша өлгеннен кейін Жаратқан Иенің періштесі
Мысырда Жүсіпке түсінде аян беріп: [20] «Тұр, Нәресте мен
анасын алып, Исраилге қайтыңдар! Себебі Нәрестенің өмірін
құртқысы келгендер өлді», — деді. [21] Жүсіп орнынан тұрып,
Нәресте мен анасын алып, Исраил еліне қайта оралды.

---

*15 Ошия 11:1.

*18 Еремия 31:15.

[22]Алайда Иродтың орнына баласы Архелай Яһудеяда билік құрғанын естігендіктен Жүсіп сол аймаққа баруға қорықты. Түсінде алған жаңа нұсқауларға сай Ғалилея аймағына жөнелді.
[23]Сол жердегі Назарет қаласына барып, сонда орын тепті. Құдайдың пайғамбарлар арқылы алдын ала білдірген мына тәрізді сөздері осылайша жүзеге асты: «Ол назареттік деп аталатын болады».*

3 *Жақия пайғамбардың Мәсіхке жол дайындауы*

[1]Сол заманда шомылдыру рәсімін* жасаушы Жақия пайғамбар Яһудея аймағындағы айдалаға келіп, былай деп уағыз айтты:
[2]— Теріс жолдан қайтып, Құдай жолына түсіңдер! Құдай Патшалығының* жер бетіне орнайтын кезі таяп қалды!
[3]Ежелде Ишая пайғамбардың:

«Жар салған дауыс шығады айдалада:
Жаратқан Иеге жол дайындаңдар,
Түзу қылып даңғыл жолды салыңдар!»*

— деп алдын ала айтқаны Жақия туралы болатын.
[4]Жақия түйе жүнінен киім киіп, қайыс белбеумен белін буып жүретін. Жейтін азығы шегіртке және жабайы араның
балы болды. [5]Сол уақытта Иерусалим қаласынан, бүкіл Яһудея аймағынан және Иордан жағасындағы барлық өңірден халық
Жақияның қасына ағылып келіп жатты. [6]Олар күнәларын мойындап, Жақия оларды Иордан өзенінде шомылдыру рәсімінен өткізді.
[7]Сол рәсімнен өту үшін келген көптеген парызшылдар мен саддукейлерді көрген Жақия оларға былай деді:
— Ей, улы жыланның тұқымдары!* Келешектегі қаһарлы жазадан құтылуды сендерге кім үйретті? [8]Егер шынымен теріс

---

*23 Назарет Ғалилея көлінен батысқа қарай жиырма шақырымдай қыратты жерде орналасқан, діншіл яһудилер менсінбейтін шағын қала еді (Жохан 1:46; Забур жыр. 21:7; Ишая 53:3).

*1 Сенуші осы рәсімнен өткенде өзінің теріс жолдан қайтып, Құдай жолына түсіп, кешірілгендігін және ар-ұжданының тазарғандығын бекітеді. Түсіндірмені қараңыз.

*2 Немесе: Көк Патшалығы. (Даниял 2:44; Түсіндірмені қараңыз.)

*3 Ишая 40:3. Ежелде хандар бір жерге шығарда өкілдері халыққа хан жүретін жолдарды тегістетіп, жөндетіп қойғызатын. Бұл жерде Иеміздің өз халқына салтанатты шерумен келуі алдын ала айтылған.

*7 Яки: Улы жыландай алдамшылар! (Әзәзіл шайтан «жылан» не «улы жылан» деп те аталады: Жаратылыс. баст. 3:1; Аян 12:9; 20:2.)

жолдарыңнан қайтып, Құдай жолына түссеңдер, соған лайықты
іс істеңдер! 9 Және «біздің түп атамыз — Ыбырайым» деп
бекер мақтанбаңдар! Мен сендерге айтамын: Құдай Ыбырай-
ымға мына тастардан да ұрпақ жасап бере алады. 10 Қазірдің
өзінде-ақ ағаш түбінде балта дайын тұр! Жақсы жеміс бер-
мейтін әрбір ағаш шабылып, отқа тасталады!

11 Мен сендерді теріс жолдан қайтқандарыңның белгісі ретін-
де суға шомылдыру рәсімінен ғана өткіземін. Ал менен кейін
Келетін менен құдіретті: Ол сендерді Киелі Рухқа әрі отқа*
шомылдырады. Оның құлы болып кебісін әперуге де тұрмай-
мын.** 12 Ол бидайды желпушіге ұқсайды: күрегі қолында,
қырманын тазартып, «бидайын» жинап, қамбасына құяды, бірақ
«қауызын» тозақтың сөнбес отына жағады!*

Шомылдыру рәсімінен өткен Мәсіхке Құдайдың ризашылығын білдіруі

13 Сол шамада Иса Жақияның шомылдыру рәсімінен өту
үшін Ғалилеядан Иордан өзеніне келді. 14 Бірақ Жақия Оны
тоқтатып:

— Осы рәсімнен Сіздің мені өткізгеніңіз жөн бола тұра,
қалайша маған келіп тұрсыз? — деді. 15 Иса оған:

— Қазір осылай болсын. Сөйтіп Құдайдың әділ еркін толық
орындауға тиіспіз, — деп жауап берді. Жақия Оның айтқанына
көнді.

16 Иса рәсімнен өтісімен дереу судан шықты. Сол сәтте көк
ашылып, Иса Өзіне* көгершін сияқты төмендеп келіп, қонған
Құдай Рухын көрді. 17 Сонда көктен: «Бұл Менің сүйікті рухани
Ұлым,* Оған толықтай ризамын!» — деген дауыс естілді.

---

*11 Елшілер. істері 2:2-4. Немесе: Киелі Рухқа, я болмаса тозақ отына (3:12).

**11 Немесе: Оның аяқ киімін алып жүруге де тұрмаймын. (Құдай жіберген сол Билеуші Иса Мәсіх болды: 1:21; 2:2,6; 3:17; 12:15-18,21; 28:18-20.)

*12 Бұл жерде «бидай» Құдайдың тура жолына түсіп, Оның еркін істейтіндерді, ал «қауыз» Құдайға бағынбағандарды білдіреді (13:30; 25:34,41; 28:19-20).

*16 Немесе: көк ашылып, Жақия Оған (Жохан 1:32).

*17 Немесе: Менің сүйікті Ұлым. (Бұл атақ табиғи туу арқылы пайда болған тәндік туыстықты білдірмейді. Қайта, ол Мәсіх пен Құдай арасындағы ерекше рухани байланысты бейнелейді: Забур жыры 2:2,6-9; Ишая 7:14; 9:6-7; Лұқа 1:30-35; 2:9-11; Жохан 1:3,14; Жаратылыс. баст. 1:26; Қолос. хат 1:16. Түсіндірмедегі «Құдай Сөзін» және «Құдайдың рухани Ұлын» да қараңыз.)

4 *Мәсіхтің сынақтан өтіп, әзәзілді жеңіп шығуы*

1 Бұдан кейін Киелі Рух Исаны шайтанның сынағынан өтуі
үшін айдалаға алып барды. 2 Сол жерде қырық күн, қырық түн
ораза тұтып, Иса әбден ашықты.
3 Сонда азғырушы әзәзіл Оның қасына келіп:
— Егер Құдайдың рухани Ұлы болсаң, мына тастар нанға айналсын деп бұйыра гөр! — деді.
4 Иса оған былай деп жауап қатты:
— Киелі жазбада «Адам тек нанмен ғана емес, Құдайдың аузынан шыққан әрбір сөзімен өмір сүреді»* деп жазылған ғой!
5 Мұнан соң шайтан Оны қасиетті қалаға (Иерусалимге) апа-
рып, ғибадатхананың төбесіне шығарып, былай деді:
6 — Егер Құдайдың рухани Ұлы болсаң, төмен қарай секіре гөр! Өйткені Киелі жазбада «Періштелеріне Ол Сен туралы бұйрық береді. Сен аяғыңды тасқа соғып алмауың үшін олар Сені қолдарына көтеріп алып жүреді»* деп жазылған ғой.
7 Иса оған жауап қайтарып:
— Алайда «Құдай Иеңді* еркінсіп сынама!» деп те жазылған ғой! — деді.
8 Содан кейін шайтан Исаны тағы да ертіп бір биік таудың
басына шығарды. Оған әлемнің барлық мемлекеттері мен олардың сән-салтанатын көрсетіп:
9 — Егер аяғыма жығылып табынсаң,* бұлардың бәрін де Саған беремін, — деді.
10 Сонда Иса:
— Кет қасымнан, шайтан! «Құдай Иеңе ғибадат етіп, жалғыз Оған ғана қызмет ет!»* деп жазылған ғой! — деген жауап қайтарды.
11 Мұнан соң шайтан Оның қасынан кетіп қалды. Ал періштелер келіп, Исаға қызмет көрсетті.

---

*4 Заң. қайтал. 8:3.
*6 Забур жыр. 90:11-12.
*7 Яки: Құдайың — Жаратқан Иені (Заң. қайтал. 6:16).
*9 Яки: аяғыма жығылып Маған ғибадат етсең.
*10 Заң. қайтал. 6:13.

Мәсіхтің өз қызметіне кірісіп,
алғашқы шәкірттерін таңдауы

12 Жақия пайғамбардың тұтқындалғаны туралы* естігенде Иса
Ғалилея аймағына жүріп кетті. 13 Ол Назаретті тастап, Забулон
мен Нафталим руларының жерінде, көл жағасында орналасқан
Қапарнаумға көшіп барып, сонда тұрды. 14 Ишая пайғамбардың
алдын ала айтып кеткен сөзі осылай жүзеге асты:

15 «Забулон мен Нафталимның мекені,
Теңізге баратын жол бойындағы
Әрі Иорданның арғы жағындағы
Бөтен ұлттар тұрған Ғалилея —
16 Ғұмыр кешкен бұл халық қараңғыда
Енді бір ғаламат Нұрды көруде.
Түнек басқан елде тұратындарға
Таңның шапағы сәулесін төгеді!»*

17 Сол уақыттан Иса: «Теріс жолдан қайтып, Құдай жолына
түсіңдер! Себебі Құдай Патшалығының* жер бетіне орнайтын
кезі таяп қалды!» деп уағыздай бастады.

18 Бірде Ғалилея көлінің жағасымен келе жатып, Иса ағайын-
ды екі жігітті: Шимон Петір мен інісі Әндірді көрді. Балықшы
болып күнелтетін олар көлге ау салып жатты. 19 Иса оларға:
«Соңымнан еріңдер! Мен сендерді балық аулағандарың сияқты
бұдан былай адамдарды жинап әкелетін етемін»,* — деді.
20 Екеуі дереу ауларын тастап, Оған еріп шәкірттері болды.

21 Сол жерден әрі қарай кетіп бара жатып, Иса тағы да ағай-
ынды екі жігітті: Зебедейдің ұлдары Жақып пен Жоханды
көрді. Олар әкелерімен бірге қайықта ауларын жамап отыр
екен. 22 Иса оларды да шақырғанда, екеуі дереу қайықты да,
әкелерін де тастап, Исаға шәкірт болып ерді.

23 Бұдан кейін Иса бүкіл Ғалилея аймағын аралап жүріп,
мәжілісханаларында* тәлім берді. Құдай Патшалығы туралы
Ізгі хабарды уағыздап, адамдарды барлық ауру-сырқауларынан

---

*12 14:3; Марқа 6:17.

*16 Ишая 9:1-2.

*17 Немесе: Аспан Патшалығының. (Яһудилер Құдайды қастерлеп, Оның атын жиі қолданбайтын. Түсіндірмедегі «Құдай Патшалығын» қараңыз.)

*19 Яки: адамдарды Құдай жолына түсірушілер етемін (Марқа 3:14; Лұқа 10:1-9,16).

*23 Түсіндірмені қараңыз.

сауықтырды. [24]Иса туралы хабар бүкіл Сирия өлкесіне де тарап,
жұрт Оған түрлі дерттері бар қиналып науқастанғандардың
бәрін де, жын соққандарды, ұстамалы-қояншықтар мен сал
болғандарды алып келіп жатты, ал Иса оларды сауықтырды.
[25]Ғалилея, Онқала және Яһудея аймақтарынан, Иерусалим
қаласынан әрі Иорданның шығыс бетінен көптеген халық Оның
соңынан ілесті.

5

Таудағы уағыздың басы:
игі мінез-құлық және шынайы бақыт

[1]Жиналған халықты көргенде Иса тауға көтеріліп, бір жерге
жайғасып отырды. Сол кезде шәкірттері қасына келді. [2]Иса
оларға былай деп тәлім берді:

[3]— Құдай алдында құр алақан тұрғандар бақытты:*
Құдайдың Патшалығы сондайларға арналған!**
[4]Күнәларына өкініп қайғырғандар бақытты:
Құдай оларды жұбататын болады!*
[5]Кіші пейілділер бақытты:
Олар жерді иемденетін болады!*
[6]Әділдікті аңсап зарыққандар бақытты:
Олар қанағат табатын болады!*
[7]Мейірімділер бақытты:
Құдайдың мейірімі соларға түседі!*
[8]Жүректері пәк тазалар бақытты:
Олар Құдайды көретін болады!*
[9]Татуластырушылар бақытты:
Олар Құдайдың рухани балалары деп аталмақ!*
[10]Әділдік үшін қудаланғандар бақытты:
Құдай Патшалығы сондайларға арналған!

---

*3 Яки: Құдайдың кешірімі мен Рухына мұқтаждығын мойындағандарға Құдай риза.
**3 Матай 25:34.
*4 Ишая 61:2-3; Лұқа 6:21.
*5 Забур жыр. 36:11.
*6 Ишая 55:1-2.
*7 Жақып. хаты 2:13.
*8 Забур жыр. 23:3-4; 72:1; 16:15; 41:3.
*9 Сенушінің Құдаймен байланысы әке мен баладай жақын. Ол Құдай Рухының арқасында қайта туылып, Құдайдың (рухани) баласы деп аталады (5:44-45; Жохан 1:12; 3:5; Рим. хат 14:19).

[11] Адамдар сендерді Маған бола қорлап, қудалап,
Әр түрлі жала жауып жамандаса, бақыттысыңдар!
[12] Қуана шаттаныңдар!
Себебі көкте сендерді зор сыйларың күтіп тұр!
Жұрт сендерден бұрынғы пайғамбарларды да солай қудалаған.

«Тұз» және «нұр»:
сенушінің күнәкар дүниедегі іс-әрекеті

[13] Сендер жер бетінде тұз сияқтысыңдар. Ал егер тұз өз күшінен айырылған болса,* онысын қалай қалпына келтіруге болады? Еш нәрсеге жарамсыз болып шыққандықтан, оны лақтырып тастап, аяқ асты ету ғана қалады.
[14] Сендер дүниеге (Құдай жолын көрсететін) «нұрсыңдар».*
Төбе басына салынған қала жасырынып қала алмайды. [15] Ешкім
шам жағып, оны ыдыспен бүркеп қоймайды. Қайта, оны шам
қойғышқа қойып, жарығы үйдегілердің бәріне түседі. [16] Сол
сияқты, сендердегі «нұр» адамдарға сәулесін төксін. Осылайша олар игі істеріңді көріп, көктегі Әкелеріңді* дәріптесін.

Киелі жазбалардың толық мағынасы

[17] Мені Таурат заңы мен Пайғамбарлар жазбаларының күшін жою үшін келді деп ойламаңдар: Мен оларды жою үшін емес,
толық мағынасында жүзеге асыру үшін келдім. [18] Сендерге
шындығын айтайын: аспан мен жер жойылып кетпейінше Таурат заңының бірде-бір әрпі, тіпті бір кішкентай сызығы да
күшінен айырылмайды, әуелі бәрі де жүзеге асады. [19] Сондық-
тан кімде-кім ондағы өсиеттердің тіпті ең кішкентайын да бұзып, басқаларды мұнысына үйретсе, соның Құдай Патшалығындағы адамдардың арасында жолы ең кішкентай болады. Ал өсиеттерді орындап, жұртты соған үйреткендердің Құдай Патшалығындағы жолы үлкен болады.

---

*13 Сол заманда жұрт теңіз суынан айырып алған тұз қосындыларын қарапайым қыш құмыраларда сақтайтын. Тұрған жері дымқыл болса, ас тұзы еріп, қыштан өтіп кетіп, қалғаны дәмсіз әрі тағамды бұзылудан сақтауға жарамай қалатын (Лұқа 17:34).
*14 Філіпі. хат 2:15-16; Ефес. хат 5:8-14.
*16 5:9,44-45; Жохан 1:12; 3:5.

[20]Сендерге былай деймін: егер Тәңірдің әділ еркін дін мұғалімдері мен парызшылдардан* бетер орындамасаңдар, Оның Патшалығына ешқандай кіре алмайсыңдар!

Жек көру және өлтіру туралы

[21]Ежелгі адамдарға: «Кісі өлтірме!* Кісі өлтірген әркім сотталуға тиіс» деп бұйырылғанын естідіңдер.

[22]Ал Мен сендерге былай деймін: кімде-кім бауырласына
кәрін төксе,* соны Құдай соттайды. Бауырласына «Сенен еш
пайда жоқ!» деп балағаттайтын әркім Жоғарғы кеңес** алдын-
да жауап бермек, ал «Құдайсыз ақымақ!» деп жамандайтындар
тозақ отына түседі. [23]Сонымен сен Құдайға арнаған сый-тар-
туыңды құрбандық үстеліне алып барғанда, егер бауырласың-
ның өзіңе өкпелеп жүргені сол жерде есіңе түсіп кетсе, [24]алып
келгеніңді сонда қалдыр да, бауырласыңа барып, онымен татулас!
Бұдан кейін қайтып келіп, сый-тартуыңды Құдайға бағышта.

[25]Біреу саған қарсы дау көтерсе, оған еріп сотқа бара жат-
қанда онымен тезірек татуласуға тырыс! Олай етпесең, қарсы-
ласың сені сот алдына апарады, ал сот күзетшіге ұстап беріп,
күзетші сені түрмеге салады. [26]Саған шындығын айтамын:
берешегіңді соңғы тиынына дейін төлемейінше сол жерден
шыға алмайсың!

Неке адалдығы және сөзінде тұру жайында

[27]«Неке адалдығын бұзба!»* деген өсиетті де естідіңдер.

[28]Ал Мен сендерге былай деймін: кім бір әйелге құмарта
қараса, оның өз жүрегінде сол әйелмен неке адалдығын бұз-
ғаны. [29](Иса сөзін жалғастырып, астарлап былай деді:) Егер
«оң көзің» (секілді өте құнды нәрсең) сені күнәға азғырса, ол
сен үшін «ойып алып, лақтырып тасталған» сияқты жоқ бол-

---

*20 Түсіндірмедегі «парызшылды» қараңыз.

*21 Бұл Құдайдың адамдарға берген басты он өсиетінің бірі (Мысыр. шығу 20:13; Ру. санау 35:16-25).

*22 Немесе: себепсіз кәрін төксе.

**22 Жоғарғы кеңес Яһудея аймағының ең жоғарғы діни және саяси мекемесі болатын. Түсіндірмені қараңыз.

*27 Мысыр. шығу 20:14.

сын!* Бүкіл дененңнің тозаққа тасталғанынан гөрі бір мүше-
сінен айырылғаның артығырақ болар еді. [30]Яки оң қолың
(сияқты өте қажетті нәрсең) сені күнәға азғырса, ол сен үшін
«шауып алып, лақтырып тасталған» сияқты жоқ болсын!* Бүкіл
дененңнің тозаққа тасталғанынан гөрі бір мүшесінен айырылға-
ның артығырақ болар еді.

[31]«Кім әйелінен ажыраспақ болса, оған арнайы куәлік қаға-
зын беруге тиіс»* деген бұйрық та берілген.

[32]Ал Мен сендерге былай деймін: жеңіл жүріске түспеген
әйелінен ажырасқан әркім соның неке адалдығын бұзуына
себепші болады. Кім күйеуінен ажырасқан әйелге үйленсе, сол
да неке адалдығын бұзады.*

[33]Ежелде жұртқа: «Анттарыңды бұзбаңдар,* Құдай алдында
берген уәделеріңді орындаңдар!» деп бұйырылғанын естідіңдер.

[34]Ал Мен сендерге былай деймін: үстірт ант етуші болмаң-
дар! Не көкті атап ант ішпеңдер, ол Құдайдың «тағы», [35]не
жермен де ант ішпеңдер, ол Оның «табан тірері», не Иерусалим-
мен де ант ішпеңдер, ол «Ұлы Патшаның қаласы»! [36]Өз басың-
мен де ант берме, себебі шашыңның бір талын шын мәнінде
не ағартып, не қарайту қолыңнан келмейді. [37]Қайта, сендердің
«иә» дегендерің шынымен «иә», «жоқ» дегендерің шынымен
«жоқ» болсын! Бұған қоса айтқандарыңның бәрі жамандықта-
рыңнан келеді.*

Таспен атқанды аспен ат

[38]Сендер «көзге көз, тіске тіс»* дегенді естідіңдер.

---

*29 Немесе: оны ойып алып, лақтырып таста. (Әлбетте, Иса біздің нақты осылай істеуімізді көздеген жоқ. Ол біздің Құдайдың еркін орындауға кедергі болатын кез келген нәрселерден арылуымызды астарлап нұсқады.)

*30 Немесе: оны шауып алып, лақтырып таста (5:29).

*31 Яки: Кім әйелін біржола қуып жіберсе, оған сол туралы куәлік қағазын беруге тиіс (Заң. қайтал. 24:1).

*32 Себебі Құдайдың тұрғысынан ерлі-зайыптылар «біртұтас. Сонымен Құдай қосқандарды адам баласы ажыратпасын!» (19:4-6)

*33 Немесе: Жалған (яки ат үсті) ант ішпеңдер!

*37 Немесе: әзәзіл шайтаннан келеді (Жохан 8:44).

*38 Яки: Қанға қан, жанға жан. (Құдай мұндай ережені адамдарды кек алуға жұмылдыру үшін емес, қайта, кек алуды шектеу үшін берген еді: Мысыр. шығу 21:24; Леуілік. 24:20; Заң. қайтал. 19:21. Ал Иса бұған қоса сүйіспеншілік ережесін де міндеттеді: 5:39-45; 22:36-40; Рим. хат 13:8-10).

39 Ал Мен сендерге былай деймін: зұлымдық жасағаннан кек
алма! Егер біреу бетіңнің оң жағын ұрса, оған сол жағыңды
да тос. 40 Кейбіреу соттасып, көйлегіңді тартып алғысы келсе,
оның шапаныңды да алуына қарсы болма! 41 Немесе біреу сені
бір шақырым жерге еріп (жүгін көтеріп) жүруге мәжбүр етсе,*
онымен екі шақырым жүр. 42 Сұрағанға мұқтажын бер, қарыз
алғысы келгенге де теріс қарама.*

43 Сендер «Маңайыңдағы кісіні* жақсы көріп, жауыңды жек
көр!» дегенді де естідіңдер.

44 Ал Мен сендерге айтамын: жауларыңды жақсы көріңдер!
Өздеріңді қудалағандар үшін Тәңір Иеге сиынып мінажат етің-
дер! 45 Осылайша көктегі Әкелеріңнің рухани балалары бола-
сыңдар: Ол жамандарға да, жақсыларға да күн сәулесін бірдей
түсіріп, әділдерге де, әділетсіздерге де жаңбырды бірдей жау-
ғызады. 46 Ал егер өздеріңді жақсы көретіндерді ғана жақсы
көрсеңдер, онда сендерге қандай сый берілмек? Тіпті күнәкар
салықшылар да солай етпей ме? 47 Сондай-ақ, өз бауырласта-
рыңмен ғана жарқын жүзбен амандассаңдар, онда басқаларға
қарағанда қандай ерекше іс істейсіңдер? Тіпті Құдайға мойын-
сұнбайтындар да солай етпей ме? 48 Сонымен көктегі Әкелерің
қандай мүлтіксіз болса, сендер де сондай мінсіз болыңдар!

6

Сенушінің Құдай алдындағы өмірі: шынайы мейірімділік көрсету және Оған сиынып, ораза ұстау

1 Байқаңдар, мейірімді істеріңді жұрт алдында көзге түсу
үшін істемеңдер! Әйтпесе сендердің көктегі Әкеден ешқандай
сыйларың болмайды.

2 Сондықтан қайыр бергенде оны екі жүзділер секілді жұрт
мақтасын деп мәжілісханалар мен көшелерде жариялатпаң-
дар!* Сендерге шындығын айтамын: олар алмақ сыйларын
осымен-ақ алып қойды. 3 Ал сендер қайыр бергенде, не істе-
гендеріңді сырлас достарың да білмесін!* 4 Осылайша жасаған

---

*41 Бұл билік иелерінің әдеті еді (27:32).
*42 Яки: Нағыз бейшараларға жомарттықпен жәрдем бер (25:35-36).
*43 Яки: Басқаларды (өмір жолында Құдай саған кездестірген адамдарды). Немесе: Жақыныңды (Леуілік. 19:18; Лұқа 10:29-36).
*2 Немесе: керней тартқызып жариялатпаңдар!
*3 Немесе: Ал сен қайыр бергенде, оң қолыңның не істегенін сол қолың білмесін (яки соған мақтанып, көкіректенбе) (25:34-40).

қайырымдылықтарың құпия болмақ. Сонда құпия істердің
бәрін көретін Әкелерің сендерге сыйын бермек.*

5 Құдайға сиынғанда да екі жүзділердей болмаңдар: олар
жұрт көзіне түсу үшін мәжілісханаларда, көше бұрыштарын-
да тұра қалып мінажат етуді* жақсы көреді. Сендерге былай
деймін: олар алмақ сыйларын осымен-ақ алып қойды. 6 Ал
сендер мінажат еткенде өз бөлмелеріңе кіріп, есігін жауып
алып, көзге көрінбейтін Әкелеріңе сиыныңдар! Сонда құпия
істердің бәрін көретін Әкелерің сендерге сыйын бермек.

7 Құдайға сиынғанда жалған тәңірлерге құлшылық етушілер
іспетті құр сөз сөйлей бермеңдер! Олар көп сөз айтсақ ести-
тін болады деп есептейді. 8 Сендер сондайларға ұқсамаңдар!
Себебі көктегі Әкелерің өздерің сұрамай тұрып-ақ, сендерге
не керек екенін біледі.

9 Сонымен Құдайға мына іспетті мінажат етіп сиыныңдар:*

Көктегі Әкеміз!
Сенің киелі есімің қастерлене берсін,
10 Патшалығың осында орнасын!*
Сенің еркің көкте орындалғандай,
Жер бетінде де орындала берсін!
11 Күнделікті нанымызды бүгін де бере гөр.
12 Бізге күнә жасағандарды кешіргеніміздей,
Сен де күнәларымызды кешіре гөр.
13 Азғырылуымызға жол бермей,
Жамандықтан бізді сақтай гөр.*
(Патшалық, құдірет пен ұлылық
Мәңгі-бақи Сенікі! Аумин.)

14 Егер өздеріңе күнә жасағандарды кешірсеңдер, онда көк-
тегі Әкелерің сендерді де кешіреді. 15 Ал егер басқалардың
күнәларын кешірмесеңдер, онда көктегі Әкелерің сендердің де
күнәларыңды кешірмейді.

---

*4 Немесе: сыйын (құпия емес, ашық) бермек. (6-аятта да осылай.)
*5 Яки: Құдайға сиынып дұға оқуды.
*9 Яки: Сонымен (Құдайдың еркі орындалсын деп шынайы сеніммен) Оған былай мінажат етіңдер (Жохан 15:9-16; 16:23-24; Жақып. хаты 1:5-6).
*10 3:2. Түсіндірмедегі «Құдайдың Патшалығын» да қараңыз.
*13 Яки: Бізді азғыратын сынаққа түсірмей, әзәзіл шайтанның ықпалынан құтқара гөр (Қорынт. 1-хат 10:13; Петір. 2-хаты 2:9; Жақып. хаты 1:13-15).

[16]Ораза ұстағанда екі жүзділердей беттеріңді түнжыратып
жүрмеңдер! Олар ораза тұтқандарын мұңайған түрлерімен
жұртқа әдейі білдіреді. [17]Ал сендер ораза ұстағанда да баста-
рыңды жуып, шаштарыңды ретке келтіріңдер.* [18]Осылайша
ораза ұстағандарыңды жұрт емес, көзге көрінбейтін Әкелерің
ғана білетін болсын. Сонда құпия істердің бәрін де көретін
Әкелерің сендерге сыйын бермек.

Мәңгі жоғалмайтын байлық жинап, алаңсыз өмір сүру

[19]Жер бетінде өздеріңе дүние-байлық жинамаңдар, оларды
күйе жеп, тот басады, немесе ұры бұзып кіріп, ұрлап кетеді.
[20]Қайта, өздеріңе байлықты көкте жинаңдар! Сол жерде оны не
күйе жемейді, не тот та баспайды, ұры да бұзып кіріп, ұрлап
кетпейді. [21]Байлықтарың қайда болса, жүректерің* де сонда.

[22]Дененің «шамы» — көз.* Көзің кіршіксіз таза болғанда
өмірің түгелдей нұрға кенеледі. [23]Ал егер аш көз болсаң,
бүкіл өміріңді қараңғылық басады. Сонымен, егер өміріңде
нұр орнына қараңғылық болса, ол қандай қара түнек болмақ!*

[24]Ешкім екі қожайынға бірдей қызмет ете алмайды. Олай еткен күнде біреуін екіншісінен артық көріп, соған бағыштаналады, ал екіншісіне немкетті қарайды. Сол сияқты, сендер де Құдайға және байлыққа бірдей бағышталып қызмет ете алмайсыңдар!

[25]Сондықтан сендерге мынаны айтамын: не ішіп-жейміз деп
өмірлеріңді, не киеміз деп тәндеріңді уайымдамаңдар! Өмір
тамақтан, тән киімнен артық қой! [26]Әуеде ұшқан құстарға
назар салыңдаршы: олар егін екпейді де, орып, қамбаға жина-
майды да, бірақ көктегі Әкелерің оларды асырайды. Ал сендер
құстардан әлдеқайда артық емессіңдер ме?!

---

*17 Немесе: шаштарыңа май жағып, беттеріңді жуыңдар. (Шашқа май жағу сол замандағы дәстүр болатын.)

*21 Яки: көңілдерің мен арман-тілектерің.

*22 Яки: Адамға жарық көзі арқылы кіріп, шындықты көріп білуге мүмкіндік береді.

*23 Немесе: Ал егер көзің жаман болса, бүкіл денең қараңғы болады. Сонымен, егер ішіңдегі нұр (яки пенделік данышпандық) қараңғылық болса, онда ол қандай қараңғылық! (Ефес. хат 4:18)

27Сондай-ақ осындай мәселелерді уайымдап, араларындағы
қайсың өз бойын тіпті бір қарыс ұзарта алады?* 28Неге киім-
деріңді ойлап уайымдап жүрсіңдер? Даладағы қызғалдақтар-
дың қалай өсіп тұрғанына көңіл бөліңдерші: олар еңбек те ет-
пейді, жіп те иірмейді. 29Сендерге былай деймін: тіпті Сүлей-
мен патша өзінің бар сән-салтанатында сол гүлдердің біріндей
әдемі киінбеген еді. 30Ал енді, бүгін далада өсіп тұрған, ертең
отқа тасталатын шөпті Құдай солай киіндірсе, сендерді, әлбетте,
одан бетер киіндірмей ме, сенімі аздар-ау!

31Сондықтан не ішіп-жейміз, не киеміз деп уайымдамаңдар!
32Тәңірге мойынсұнбағандар барлық сондай нәрселерге ие болуға
тынымсыз ұмтылуда. Ал бұлардың сендерге қажет екенін көк-
тегі Әкелерің біледі ғой. 33Ең бастысы, Оның Патшалығының
қамын ойлап, Оның әділ еркін орындауға ұмтылыңдар!* Сонда
көктегі Әкелерің сендерге бұлардың бәрін қосып береді.
34Сонымен ертеңгі күн туралы уайымға салынбаңдар! Тәңір
ертеңгі күннің де қам-қарекетін ойлайды. Әр күннің қиыншы-
лығы өзіне жетерлік.*

7

Басқаны айыптауға асықпай, өз кемшілігіне назар аудару

1Құдай өздеріңе үкім шығармас үшін сендер басқаларға үкім
айтпаңдар! 2Себебі басқаларға қандай үкім айтсаңдар, өздеріңе
де сондай үкім шығарылады. Сендер қандай өлшемді қолдан-
саңдар, өздерің үшін де сондай өлшем қолданылады.*

3Неге бауырыңның көзіндегі тікенді көре тұра, өз көзіңдегі
бөренені байқамайсың? 4Өз көзіңде бөрене тұрғанда бауырыңа:
«Кәне, сенің көзіңнен тікенді алып тастайын» деп қалайша
айта аласың? 5Әй, екі жүзді! Әуелі өз көзіңнен бөренені алып
таста, бауырыңның көзіндегі тікенді содан кейін анық көріп,
алып тастарсың.

---

*27 Немесе: қайсың өз өмірін біраз уақыт ұзарта алады?

*33 Немесе: Құдайдың Патшалығына еніп, Ол сыйлайтын әділдікке ие болуға ұмтылыңдар! (7:13-14)

*34 Яки: Бүгінгі мәселені бүгін шеш (Лұқа 10:41-42; 12:11-12; Петір. 1-хаты 5:7; Тімоте. 1-хат 5:8; Қорынт. 1-хат 12:25; Салоника. 2-хат 3:6-12).

*2 Яки: сендерді де сол өлшеммен бағаламақ.

[6]Қасиеттілерді иттерге тастамаңдар, інжу-маржандарыңды
шошқалар алдына лақтырмаңдар! Әйтпесе олар соларды аяқтарымен таптап, бұрылып келіп, өздеріңді жарып тастамақ.*

Сеніммен сұрай беріп, тар қақпадан кіру

[7]Құдайдан сұраңдар, сонда Ол сендерге (мұқтаждарыңды) береді; іздеңдер, сонда табасыңдар; есікті қағыңдар,* сонда
сендерге ашылады. [8]Себебі сұрай берген әркім алады, іздей
берген табады, есік қағып тұрғанға ашылады.
[9]Араларыңдағы қандай кісі нан сұраған баласына тас берер
еді? [10]Не балық сұраса, жылан берер еді? [11]Сонымен өздерің
күнәкар бола тұра балаларыңа жақсылық жасауды білсеңдер, көктегі Әкелеріңнің Өзінен сұрағандарға жақсылық жасайтыны ешбір шүбәсыз!
[12]Барлық істе де басқалар өздеріңе қалай істесін десеңдер, сендер де оларға солай істеңдер! Бұл Таурат пен Пайғамбарлар жазбаларының тәліміне сай.
[13]Тар қақпадан кіріңдер! Тозаққа апаратын қақпа кең, жол да
даңғыл, онымен жүретіндер көп. [14]Ал шынайы өмірге апаратын
қақпа да, жол да тар, соны табатындар аз ғана.*

Ағаш жемісімен, адам ісімен танылар

[15]Жалған пайғамбарлардан сақтанып жүріңдер! Олар сендерге қой терісін жамылып келеді, бірақ шынында олар жыртқыш
қасқырлар. [16]Оларды «жемістерінен» (яғни іс-әрекеттерінен)
танисыңдар. «Шомырттан жүзім жинамас, ошағаннан өрік* те
алмас». [17]Сол секілді әрбір жақсы ағаш жақсы жеміс, ал жаман
ағаш жаман жеміс береді. [18]Жақсы ағаш нашар жеміс, нашар
ағаш жақсы жеміс бере алмайды ғой. [19]Ал жақсы жеміс бермейтін әр ағашты кесіп тастап, отқа жағады. [20]Сол сияқты,
адамдарды да «жемістерінен» танып білесіңдер.
[21]Маған: «Мырза, Ие!» дейтін әркім емес, көктегі Әкемнің
еркін орындайтындар ғана Оның Патшалығына кіре алады.

---

*6 Қорынт. 1-хат 6:1-6; Аян 22:15.
*7 Яки: Құдайдан сұрай беріңдер, ... іздей беріңдер, ... есікті қағып тұрыңдар (Лұқа 11:13; 13:24-25; 18:7-8).
*14 Лұқа 13:23-30.
*16 Немесе: інжір. (Шомырт: тікенді бұта.)

[22] Көптеген адамдар сол күні* Маған: «Уа, Тақсыр Ие, Сенің атыңмен біз жұртқа Құдайдың хабарын жеткізбедік пе? Сенің атыңмен жындарды қуып шығарып, көптеген кереметтер жасамап па едік?» — деп жалынатын болады.

[23] Сонда Мен оларға: «Сендерді ешқашан (өз адамдарым ретінде) таныған емеспін.* Әділетсіздік істегендер, Менен аулақ кетіңдер!» — деп ашық айтамын.

Таудағы уағыздың соңы: берік немесе тайғақ негіз

[24] Осы айтқандарымды тыңдап, орындаған әркім үйін жар-
тасқа* салған көреген адамға ұқсас болады. [25] Жаңбыр жауып,
өзендер тасып, дауыл тұрып үйді соққылағанда ол құламайды.
Себебі оның іргетасы жартасқа қаланған еді.

[26] Алайда осы айтқандарымды естісе де, орындамаған әркім
үйін құм үстіне салған ақымаққа* ұқсайды. [27] Жаңбыр жауып,
өзендер тасып, дауыл тұрып үйді соққылағанда ол опырылып
құлап қалады.

[28] Иса сөзін аяқтағанда, халық Оның тәліміне қатты қайран
қалды. [29] Себебі Иса оларға өздерінің дін мұғалімдері сияқты
емес, Құдайдан ерекше билігі бар Біреу ретінде тағылым берді.

8 *Көптеген аурулар мен жын қинағандардың сауығуы және римдік жүзбасының зор сенімі*

[1] Иса таудан түскенде Оның соңынан үлкен тобыр ерді. [2] Сонда
алапеспен ауырған* біреу Исаның алдына келді де, тізе бүгіп
тағзым етіп:

— Мырза, егер қаласаңыз, мені құлантаза сауықтыра аласыз, — деп өтінді.

[3] Иса қолын созып, денесіне тигізді де:

— Қалаймын, құлантаза сауығып кет! — деді. Сол сәтте-ақ ауру адам алапесінен арылып, тазарды.

---

*22 Яки: қиямет соты күні (10:15).

*23 25:12,41; Мысыр. шығу 32:32; Даниял 12:1; Лұқа 10:20; 13:25.

*24 Сол өлкедегі құрамы әктастан тұратын жартастар үстіне үй салуға қолайлы.

*26 Яки: түйсіксіз жанға (25:2; Лұқа 12:20).

*2 Алапес секілді тері ауруларымен науқастанғандар таза емес (харам) деп есептеліп, басқа адамдардан аластатылатын (Леуілік. 13:1-46).

4 Иса оған:

— Байқа, бұл туралы ешкімге тіс жарушы болма! Бірақ діни
қызметкерге барып, қарал. Содан кейін Мұса Тауратта бұйыр-
ған құрбандықты ұсын.* Бұл жұртқа сенің сауыққаныңның
дәлелі болады, — деді.

5 Иса Қапарнаум қаласына кіргенде бір римдік жүзбасы ал-
дына келіп:

6 — Мырза, қызметшім үйде сал болып қатты қиналып жатыр,
— деген өтініш жасады.

7 — Жарайды, барып сауықтырайын, — деп жауап берді Иса.

8 Ал римдік жүзбасы:

— Мырза, мен Сіздің шаңырағымның астына келуіңізге
лайық емеспін.* Тек бір сөз айтсаңыз болды, қызметшім сауы-
ғып кетеді.
9 Мұны білемін, себебі мен де біреудің қол астын-
дамын, өзіме бағынышты жасақшыларым да бар. Біреуіне:
«Бар!» десем, барады, басқасына: «Кел!» десем, келеді, қызмет-
шіме: «Мынаны істе!» дегенімде, ол соны орындайды, — деді.

10 Мұны естіген Иса таңғалып, соңынан еріп келе жатқан-
дарға қарап:

— Шын айтамын, Маған осындай сенім артқан кісі Исраил
халқынан ешқашан кездескен емес!

11 Сендерге шындығын айтайын: шығыс пен батыстан келген
көптеген шетелдік адамдар Ыбырайым, Ысқақ және Жақып-
пен бірге Құдай Патшалығында дастарқан басына жайғасатын
болады.
12 Ал Патшалыққа алдымен тағайындалғандар сыртқа,
қара түнекке қуылмақ! Сонда олар зар еңіреп жылап, қинала
тістенетін болады,* — деді.
13 Содан кейін Иса жүзбасыға:

— Үйіңе қайт, сеніміңе сай тілегің болсын! — деді.

Сол мезгілде-ақ оның қызметшісі ауруынан сауығып кетті.

---

*4 Леуілік. 14:2-32.

*8 Осылай бұл шетелдік жүзбасы өзінің күнәкар шетелдік екендігін мойындады. Алайда Құдай әрбір ұлттың адамдарына рақым көрсетуге дайын (Елшілер. істері 10:1-6,34-36; Ефес. хат 2:11-19).

*12 Немесе: Алайда «Патшалықтың ұлдары» (яғни исраилдіктер) теріс жолдарынан қайтпағандары үшін тозаққа түспек! Сонда олар жылап, бармақтарын тістейтін болады.

[14]Иса Петірдің үйіне келгенде оның қайын енесінің безгек-
пен ауырып,* төсек тартып жатқанын көрді. [15]Иса оның қолы-
на алақанын тигізгенде қызуы басылды. Әйел орнынан тұрып,
оларды күтіп қызмет ете бастады.
[16]Күн батқанда жұрт жын соққан талайларды Исаға алып
келді. Ол айтқан бұйрығымен* жындарды қуып шығып, барлық
науқастарды сауықтырып жіберді. [17]Осылай Ишая пайғамбар-
дың: Ол «біздің қасіретімізді Өзіне алды, біздің аурулары-
мызды өз мойнымен көтерді»* деп алдын ала айтқаны жүзеге
асты.

Мәсіх жолымен жүруге белді бекем буу

[18]Иса айналасына халықтың көптеп жиналғанын көріп,
шәкірттеріне: «Көлдің арғы бетіне* өтейік», — деді.
[19]Бір дін мұғалімі қасына келіп:
— Ұстаз, қайда барсаңыз да, мен Сізге еремін,* — деді. [20]Иса
оған:
— Түлкінің іні бар, құстың ұясы бар, ал көктен келген Билеу-
шінің* бас тірейтін тұрағы да жоқ, — деп жауап берді.
[21]Шәкірттерінің өзге біреуі:
— Мырза, алдымен үйге барып, әкем қайтыс болғанша қасын-
да болып, сүйегін жерлеп келейін. Рұқсат етіңізші, — деп
сұранғанда [22]Иса:
— Маған шәкірт болып ер! Ал өлгендерін жерлеуді өлілерге
қалдыр!* — деп тапсырды.

Исаның сұрапыл дауылды және жындарды бағындыруы

[23]Содан кейін Иса қайыққа мініп, шәкірттері Оған ілесіп,
бәрі жүзіп кетті. [24]Кенеттен сұрапыл дауыл көтеріліп, қайық

---

*14 Яки: Иса (Шимон) Петірдің үйіне келгенде оның қайын енесінің қызуы көтеріліп, төсек тартып ауырып.

*16 Яки: айтқан сөзімен.

*17 Ишая 53:4.

*18 Яғни көлдің оңтүстік-шығыс жағына (8:28).

*19 Яки: жолыңызды қуып шәкіртіңіз болайын (4:19-22; Марқа 10:28-30).

*20 Яки: Құдай тағайындаған Билеушінің. Немесе: «Адам Ұлының». Түсіндірмені қараңыз.

*22 Яки: өлгендерін жерлеуді Құдайдың рухани өмірі (Онымен шынайы қатынасы) жоқ адамдарға қалдырып, Маған шын жүрегіңмен шәкірт болып ілес (Қорынт. 1-хат 7:29-35).

толқын астында қалды. Иса бұл кезде ұйықтап жатты. 25 Шәкірт-
тері Оны оятып:

— Мырза, құтқара көріңіз! Құритын болдық! — деп айқай-
лады. 26 Иса оларға:

— Сенімі аздар-ай, неліктен соншама қорқасыңдар? — деді
де, орнынан тұрып, жел мен көлге тыйым салды. Сонда жым-
жырт тыныштық орнады. 27 Аң-таң болған қайықтағылар өзара:
«Тіпті дауыл мен көл де бағынатын Бұл кім Өзі?» — десті.

28 Иса шәкірттерімен бірге көлдің арғы бетіндегі Ғадара*
өңіріне жеткенде, Оған жын соққан екі кісі кездесе кетті.
Қабірге арналған үңгірлер арасынан шыға келген олар құты-
рынған, аса қауіпті болатын. Сондықтан ешкім сол жолмен
жүре алмайтын. 29 «Құдайдың рухани Ұлы, бізде нең бар?
Уақытынан бұрын бізді азаптауға келдің бе?» — деп айқай
салды олар.

30 Алысырақта үлкен бір қора шошқа жайылып жүрген бола-
тын. 31 Жындар: «Егер бізді қумақ болсаң, ана шошқаларға
жібере гөр», — деп өтінді. 32 «Кетіңдер!» — деді Ол. Жындар
сол екі кісіден шығып, әлгі хайуандарға енді. Кенеттен олар-
дың бәрі құлама тік жардан көлге қарғып, суға кетіп, қырылып
қалды.

33 Бақташылары қашып кетіп, қалаға барып, бастарынан өт-
кен оқиғаны, жын соққан екі кісімен не болғанын да жұртқа
түгелдей айтып берді. 34 Сонда бүкіл қала халқы Исамен кез-
десу үшін шықты. Оны көргенде: «Біздің жерімізден кете
көріңіз», — деп өтінді.

9

Мәсіхтің күнәны кешіруге деген билігі

1 Иса қайыққа мініп, көлдің батыс жағасына өтіп, Өзі тұрған
Қапарнаум қаласына* қайта оралды. 2 Міне, біреулер Оған сал
болып ауырған бір адамды төсегімен көтеріп алып келді. Иса
олардың сенімдерін көріп, сал адамға: «Жігерлен, балам, сенің
күнәларың кешірілді!» — деді.

3 Сонда дін мұғалімдері: «Бұл Кісі Құдайды қорлап тұр ғой!»
— деп іштей наразы болды. 4 Осы ойларын біле қойған Иса:

---

*28 Немесе: Гергеса. (Ғадара мен Гергеса Ғалилея көлінің оңтүстік-шығыс жағында орналасқан қалалар еді.)

*1 4:13; Марқа 2:1.

— Неге жамандық ойлайсыздар? 5 Қайсысын айту оңайырақ:
«Сенің күнәларың кешірілді!» деу ме, әлде: «Орныңнан тұрып,
жүре бер!» деу ме? 6 Ал Билеуші ретінде көктен келген Менің
жер бетінде күнәларды кешіруге билігім бар екендігін* білу-
леріңіз үшін... — деп, сал адамға қарап: — Орныңнан тұрып,
төсенішіңді жинап алып, үйіңе бар! — деп тапсырды. 7 Ауру
адам орнынан тұрды да, үйіне кетті.

8 Мұны көрген халықтың зәрелері ұшып, олар адамдарға осын-
дай билік берген Құдайға мақтау айтты.

Мәсіхтің күнәкарларды теріс жолдан қайтуға шақыруы

9 Иса сол жерден кетіп бара жатып, салық кеңсесінің қасын-
да отырған Матай есімді салықшыны* көріп, оған: «Соңымнан
ер!» — деді. Матай орнынан тұрып, Исаға шәкірті болып ерді.

10 Кейін Иса оның үйінде дастарқан басында отырды. Көпте-
ген салық жинаушылар және өзге де күнәкарлар сонда келіп,
Исамен және шәкірттерімен дастарқандас болды. 11 Мұны көр-
ген парызшылдар* Оның шәкірттеріне:

— Ұстаздарың неге салықшылармен және басқа күнәкарлар-
мен бірге тамақ ішіп отыр? — деп наразылық білдірді. 12 Мұны
естіген Иса оларға былай деп жауап берді:

— Дәрігер дені сауға емес, ауру адамға қажет. 13 Сендер Тәңір-
дің: «Құрбандық шалғандарыңнан гөрі мейірімділік көрсеткен-
деріңді қалаймын»* деген сөзінің мағынасын ұғынып алыңдар!
Мен «әділдерді»** емес, күнәкарларды (теріс жолдан қайтуға)
шақыру үшін келдім.

Ораза туралы сұрақ

14 Сол кезде Жақия пайғамбардың шәкірттері Исаға келіп:

---

*6 Немесе: Ал Құдай тағайындаған Билеушінің («Адам Ұлының») жер бетінде күнәларды кешіруге билігі бар екендігін.

*9 Немесе: біреуді. (Матайдың жанама аты Леуі болатын: Лұқа 5:27; Түсіндірмедегі «Салықшыны» қараңыз.)

*11 3:7; 5:20. Түсіндірмені де қараңыз.

*13 Құдайдың Ошия пайғамбар арқылы жолдаған хабары (Ошия 6:6).

**13 Яки: әділсінгендерді (өздерін әділміз деп санайтын діндарларды: Рим. хат 3:10; Забур жыр. 13:3).

— Біздер де, парызшылдар да жиі ораза ұстаймыз, ал Сіздің шәкірттеріңіз неге ораза ұстамайды? — деп сұрағанда, [15] Иса былай деп жауап берді:

— Күйеу жігіт қастарында болғанда тойға келгендер қайғыра ала ма?* Бірақ та «Күйеуді» қастарынан алып кететін күн туады;** сол кезде олар ораза ұстайтын болады.

[16] Ескі киімді жаңа матамен жамамас.* Олай етсе, жамауы отырып,** ескі матадан жұлынып қалып, жыртық бұрынғысынан бетер үлкен болар еді. [17] Сондай-ақ, жас шарапты ескі торсыққа құймайды. Олай етсе, бырсып ашыған шарап торсықты жарып, ағып кетеді, торсық та бүлінеді. Керісінше, жас шарапты жаңа торсыққа құяды. Сонда екеуі де сақталады.

Мәсіхтің ауру мен өлімнен құтқаратын құдіреті

[18] Иса оларға осыны айтып отырғанда қасына бір мәжіліс-хана жетекшісі келді. Оған тізе бүгіп тағзым етіп: «Қызым жаңа ғана қайтыс болды! Бірақ Сіз барып, қолыңызды тигізе көріңіз. Сонда ол тіріледі», — деп өтінді. [19] Иса орнынан тұрып, шәкірттерімен бірге оған ерді.

[20] Он екі жыл бойы қансырап қиналып жүрген бір әйел сол сәтте Исаның арт жағынан жақындап келіп, шапанының шетіне қолын тигізді. [21] Әйел өзіне-өзі: «Тек Оның шапанына ғана қолымды тигізсем, сауығып кетер едім» деген болатын. [22] Иса бұрылып, оны көріп: «Замандас, жігерлен, сенімің арқылы құтқарылдың!» — деді. Дәл сол мезгілде-ақ әйел сауығып кетті.

[23] Иса жетекшінің үйіне келгенде азалы әуендер тартып жатқан сыбызғышыларды және абыржыған жоқтаушыларды көріп, оларға: [24] «Бұл жерден шығыңдар! — деп бұйырды. — Қыз өлген жоқ, ұйықтап жатыр». — Бірақ олар Оның айтқанына күлді.

---

*15 Мәсіх («Күйеу») сенушілерімен бірге болған уақыт той сияқты көңілді, сонда қайғырып, ораза ұстау жөнсіз (Ошия 2:19-21,23; Жохан 3:29; Қорынт. 2-хат 11:2).

**15 16:21.

*16 Немесе: Ешкім ескі киімді ағартылмаған жаңа матамен жамамас. (Яғни діндарлардың үйіп-төгіп шығарған ескі ережелері және Құдайдың жаңа Ізгі хабары бір-бірімен сәйкеспейді: Лұқа 11:46; 10:25-37; Матай 11:28-30; 22:36-38; 25:34-40.)

**16 Яки: апшып (қысқарып).

25 Жұрт сыртқа шығарылғаннан кейін Иса ішке кіріп, қыз-
дың қолынан ұстады. Сонда ол орнынан тұрды! 26 Бұл туралы
хабар бүкіл аймаққа тарады.

27 Сол жерден кетіп бара жатқанда Исаның соңынан екі зағип
кісі ілесіп:

— Дәуіттің Ұрпағы, бізге рақым ете көріңіз! — деп айқайлап
жалбарынды. 28 Иса үйге кіргеннен кейін зағиптар да қасына
келді. Ол:

— Менің солай істей алатыныма сенесіңдер ме? — деп сұра-
ғанда олар:

— Иә, Тақсыр, сенеміз, — деді. 29 Сонда Иса:

— Сенімдеріңе сай болсын! — деп, көздеріне саусағын
тигізді. 30 Сонда зағиптардың көздері ашылып, көретін болды!
Иса оларға: «Байқаңдар, бұл туралы ешкім білмесін!» — деп
қатты ескертті. 31 Алайда олар далаға шығып, Иса туралы
хабарды сол төңіректегі барлық жұртқа жайды.

32 Бұлар кетіп бара жатқанда жұрт Исаның алдына жын соқ-
қан бір мылқауды алып келді. 33 Жыны қуып шығарылғаннан
кейін мылқау сөйлей бастады. Жұрт қайран қалып:

— Мұндай керемет оқиға Исраилде ешқашан болған емес!
— десті. 34 Бірақ парызшылдар:

— Анау жындарды солардың әміршісінің күшімен қуып
шығарады!* — деп жала жапты.

Мәсіхтің он екі елшісін Ізгі хабарды жариялауға жіберуі

35 Бұдан кейін Иса барлық қалалар мен ауылдарды аралап,
мәжілісханаларда халыққа тәлім берді. Патшалық туралы Ізгі
хабарды уағыздап, адамдарды ауру-сырқау атаулыдан сауық-
тырды.

36 Жиналған халық тобырын көргенде оларға Исаның жаны
ашыды. Себебі адамдар бағушысы жоқ қойлардай қалжыраған
бейшара болатын. 37 Сонда Ол шәкірттеріне: «Оратын егін көп,
бірақ жұмысшылар аз. 38 Сондықтан егіннің Иесінен оны жинап
алатын жұмысшылар жіберуін өтініңдер!» — деп тапсырды.

10 1 Иса он екі шәкіртін тағы да қасына шақырып алып,
оларға жындарды қуып шығаратын әрі барлық ауру-
сырқауды сауықтыратын билік берді. 2 Осы он екі елшінің

*33 Яғни әзәзіл шайтанның күшімен қуып шығарады! (Парызшылдардың осы жаласы Құдайдың Киелі Рухын қорлаумен тең еді: 12:22-32.)

есімдері мыналар: алдымен Шимон, ол Петір деп те аталатын
және соның інісі Әндір, Зебедей ұлдары Жақып пен Жохан,
3 Філіп пен Барталмай,* Тома мен салықшы Матай,** Әлпей ұлы
Жақып және Тадей (деген Лебей), 4 Діншіл* Шимон және кейін
Исаға опасыздық жасаған Яһуда Исқариот.**
5 Осы он екі елшісін Иса төмендегі тапсырмаларымен жіберді:
— Басқа ұлт адамдарының жерлеріне бармай, самариялық*
қалаларға да кірмеңдер. 6 Қайта, Исраил халқының адасып
кеткен қойларға ұқсас адамдарына* барыңдар! 7 Аралай жүріп:
«Құдай Патшалығының жер бетінде орнайтын кезі таяп қалды!»
деп уағыздаңдар. 8 Ауруларды сауықтырып, өлгендерді қайта
тірілтіңдер, алапестерді құлантаза айықтырып, жындарды қуып
шығарыңдар. Тегін алдыңдар, тегін беріңдер де! 9 Қалталарыңа*
алтын, күміс, бақыр ақша салмаңдар, 10 жолға дорба, қосымша
киім, аяқ киім және таяқ та алмаңдар. Еңбек еткен жейтін
тамағына қақылы ғой.

11 Қай қалаға не ауылға кірсеңдер де, сол жерде өздеріңе
түсуге лайық адамды* іздестіріп тауып алып, қайтадан жолға
шыққанша соның үйінде қалыңдар. 12 Үйге кіргенде амандасып:
«Осы үйге амандық пен тыныштық болсын!»* деп бата берің-
дер. 13 Сол үйдегілер лайық болса, берген баталарың қонады,
ал лайық болмаса, өздеріңе қайтып келеді.

14 Егер біреу сендерді қабылдамаса не сөздеріңе құлақ сал-
маса, сол үйден немесе қаладан шығып кетіп бара жатқанда
аяқтарыңдағы шаң-тозаңды қағып тастаңдар.* 15 Сендерге шын
айтамын: қиямет соты күні сондай қала тұрғындарының тар-

---

*3 Яки: Талмай ұлы. (Есімі — Натанайыл, әкесінің есімі — Талмай: Жохан 1:45).

**3 Матай Леуі (9:9).

*4 Яки: Ұлтшыл. (Бұл жанама ат оның бұрын дінге ерекше берілгенін немесе өз елінің тәуелсіздігі үшін қара күшпен күресуші топтың мүшесі болғандығын білдіреді: Елшіл. істері 5:36-37.)

**4 Яки: Иуда Исқариот (26:14-16,47-50).

*5 Түсіндірмедегі «Самариялықты» қараңыз.

*6 9:36.

*9 Немесе: белдіктеріңе. (Елшілер Құдайға сеніп, аралап жүрген жерлеріндегі халықтың көмегімен күн көретін болды.)

*11 Яғни өздеріңді қарсы алып, сендер әкелген Ізгі хабарға көңіл бөлуге дайын адамды (10:12-14).

*12 Яки: «Ассалаумағалайкүм» (Рут 2:4).

*14 Бұл салт енді осы жердің тұрғындарымен рухани қатынасым болмайды дегенді білдіретін.

татын жазасынан тіпті Содом мен Ғомора халқының* жазасы жеңілірек болады-ау!

16 Естеріңде болсын: Мен сендерді қасқырлар арасына жібе-
рілген қойлар сияқты жіберіп отырмын. Сондықтан жыландай
көреген, көгершіндей ақ көңіл болыңдар! 17 Жұрттан сақта-
нып жүріңдер, олар сендерді соттарға ұстап беріп, өздерінің
мәжілісханаларында дүре соғатын болады. 18 Менің жолыма
түскендеріңе бола сендерді әміршілер мен патшалар алдына
да апарады. Осылайша соларға және басқа ұлт адамдарына Мен
туралы ашық айтасыңдар.* 19 Сендерді ұстап бергенде, қалай
және не айтатыныңды ойлап уайымдамаңдар! Айтатын сөз-
дерің сол сәтте ауыздарыңа салынады. 20 Осылай өздерің емес,
сендер арқылы көктегі Әкелеріңнің Киелі Рухы сөйлейтін
болады.

21 Сонда тіпті бауыры өз бауырын, әкесі өз баласын ажалға
ұстап беріп, балалары да әке-шешелеріне қарсы көтеріліп,
оларды өлімге душар етеді. 22 Менің атыма бола барлық жұрт
сендерді жек көретін болады. Ал ақырына дейін табандылық
танытқан әркім құтқарылады. 23 Бір қалада қудаласа, басқасына
қашыңдар. Шын айтамын: сендер Исраилдің барлық қаларын
аралап шықпай жатып-ақ, Мен Билеуші ретінде көктен қайтып
келемін.*

24 Шәкірті ұстазынан, қызметшісі қожайынынан жоғары емес.
25 Шәкірті ұстазына, қызметшісі қожайынына ұқсаса, соған
қанағат тұтсын. Жұрт «үйдің Иесін» белзебұл (шайтан) деп
атаса,* оның үй ішіне одан бетер жаман ат тақпай ма?

26 Сонымен олардан қорықпаңдар! Ашылмайтын сыр, білін-
бейтін құпия болмайды. 27 Сендерге қараңғыда айтқанымды
жарықта айтыңдар, құлақтарыңа сыбырланғанды жұртқа жария-
лаңдар!* 28 Тәнді өлтірсе де жанды өлтіре алмайтындардан
қорықпаңдар! Одан гөрі жанды да, тәнді де тозақта құрта ала-
тын Құдайдан қорқып, Оны терең қастерлеңдер!

---

*15 Ежелгі Содом мен Ғомора қалаларының тұрғындары істеген азғындық-тарына бола кең танымал болатын (Жаратылыс. баст. 18:20).

*18 Яки: және басқа ұлт адамдарына Ізгі хабар туралы куәгерлік етесіңдер.

*23 Яки: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы», яғни Иса Мәсіх) дүниеге қайта оралған кезге дейін Ізгі хабар Исраил халқына уағыздала береді (Рим. хат. 10:1; 11:13-15; Лұқа 17 :30).

*25 9:33; Марқа 3:22.

*27 Немесе: үй төбесінен жар салыңдар! (Сол өлкедегі үй төбелері жалпақ: 24:17; Марқа 2:4.)

29 Екі торғайды сегіз-ақ тиынға* сатпай ма? Дегенмен көктегі
Әкелеріңнің еркінсіз бірде-бір торғай жерге құлап түспейді.
30 Тіпті бастарыңдағы шаштарыңның саны да Оған белгілі!
31 Сондықтан адамдардан қорықпаңдар, сендер көптеген торғай-
лардан әлдеқайда қымбатсыңдар!

32 Сонымен Мені адамдар алдында мойындаған әркімді Мен
де көктегі Әкемнің алдында мойындаймын. 33 Бірақ Менен жұрт
алдында танған әркімнен Мен де көктегі Әкемнің алдында
танбақпын.

34 Мені дүние жүзіне жалған татулық әкелу үшін келді деп
ойламаңдар. Мен сондай татулықты емес, жақсы мен жаманды
бір-бірінен ажырататын айыруды* әкелу үшін келдім. 35 Сөйтіп
(пайғамбардың алдын ала айтқан мына сөздерін) жүзеге асы-
руға келдім: «Ұлы әкесіне, қызы шешесіне, келіні енесіне
қарсы тұрады. 36 Адамның дұшпаны өз үй іші болады».* 37 Кім
әке-шешесін не ұл-қызын Менен артық көрсе, сол Менікі болу-
ға лайық емес. 38 Сондай-ақ, кім айқышын арқалаған кісідей
өз мүддесінен бас тартып, тіпті азапты өлімге дайын болып
Менің соңымнан еріп жүрмесе,* сол Менікі болуға лайық емес.
39 Өміріне өзі иелік еткен әркім одан айырылады, ал өмірін
Мен үшін қиған оған мәңгі иелік етеді.*

40 Кім сендерді қабылдаса, соның Мені қабылдағаны. Ал
кім Мені қабылдаса, оның Мені Жібергенді де қабылдағаны.
41 Бір пайғамбарды Құдайдың хабаршысы болғандықтан қабыл-
дағандар сол пайғамбар алатын сыйға ие болады, әрі әділ кісіні
әділ болғаны үшін қабылдағандар соның алатынындай сыйды
иемденеді. 42 Сендерге шындығын айтайын: атақ-шені жоқ осы-
лардың біреуіне* Менің шәкіртім болғаны үшін ең болмағанда

---

*29 Түпнұсқада: бір ассарионға. (Ассарион деген бір теңгенің құны сегіз лептонға, яғни жай жұмысшының жалақысының он алтыдан бір бөлігіне тең болатын.)

*34 Немесе: сондай татулықты емес, семсерді. (Семсер соттың белгісі болатын: Рим. хат 13:14; Еврей. хат 4:6-13.)

*36 (Миха 7:6) Әлбетте, Мәсіх шынайы татулық пен тыныштықты орнатуды көздейді (Ишая 9:6; Лұқа 2:14; Жохан 14:27). Бірақ Құдайдың нұрында адамның әділетсіз ой-ниеті мен іс-әрекеті әшкереленгендіктен, қара ниеттілер ашуланып, әділдерге қарсы шығады (5:9-10; Жохан 3:19-21; 15:18-19).

*38 16:24; Філіпі. хат 3:10-11; Ғалат. хат 2:20. Түсіндірмедегі «Айқышты» қараңыз.

*39 Марқа 8:34-38; Еврей. хат 10:38-39; Аян 2:7,11; 3:5.

*42 Немесе: осы кіші адамдардың біреуіне.

бір тостаған салқын су берген әркім сол үшін алатын сыйынан құр қалмайды!

11

Жақия пайғамбардың сұрағы және
Ғалилея халқының теріс жолдарынан қайтпауы

[1] Он екі шәкіртіне нұсқау беріп болғаннан кейін, Иса сол жерден кетіп, тәлім беріп, уағыздау үшін Ғалилея қалаларын аралады.

[2] Тұтқында отырған Жақия пайғамбар Мәсіхтің жасаған істері туралы естігенде шәкірттерін жіберіп, Одан:
[3] — Келетіні ежелден-ақ уәде етілген Құтқарушымыз шынымен Сіз бе? Әлде басқа біреуді күтуіміз керек пе? — деп
сұратты. [4] Иса оларға жауап беріп:

— Сендер көріп-естігендеріңді Жақияға барып, айтып беріңдер: [5] соқырлар көріп, сал болғандар жүріп, алапестер құлантаза сауығып, саңыраулар естіп, өлгендер қайта тіріліп, жарлыларға Ізгі хабар жарияланып жатыр.* [6] Ал Маған деген сенімінен бас тартпаған әркім бақытты!* — деді.

[7] Жақияның адамдары қайтып кеткеннен кейін, Иса жұртқа Жақия туралы былай деп айта бастады:

— Сендер айдалаға не көруге бардыңдар? Жел тербеткен бір қамысты ма? (Жақия ондай емес!) [8] Тегі, не көруге бардыңдар? Қымбат киім* киген біреуді ме? Жоқ, қымбат киім кигендер
патша сарайларында тұрады ғой. [9] Сонда не көруге бардыңдар? Бір пайғамбарды ма? Иә, сендерге айтамын: Жақия тіпті пайғамбардан да артық! [10] Киелі жазбада Құдайдың мына тәрізді
сөздері бар: «Біліп ал, Мен хабаршымды алдыңнан жіберемін. Ол жүретін жолыңды дайындап қояды»* Бұл жердегі хабаршы — шомылдыру рәсімін орындаған Жақия пайғамбардың өзі.
[11] Сендерге шындығын айтайын: адам баласы атаулының ішінде Жақиядан жолы үлкен ешкім болған емес. Бірақ Құдай Патшалығындағы ең қарапайым деген адамдардың жолы онікінен үлкен.* [12] Жақияның уағыздап, шомылдыру рәсімін орын-

*5 Ишая 61:1

*6 Яки: Маған ренжімейтін, сенімінен безбейтін әркімге Құдай риза (Аян 2:9-11; 14:12-13).

*8 Яки: Жұмсақ киім. (Жақияның киімі өте қарапайым болатын: 3:4.)

*10 Құдайдың хабаршысы Жақия пайғамбар Исраил елін Мәсіхтің келуіне дайындады (3:11-12; Малахи 3:1).

*11 13:17; Еврей. хат 11:39-40; Жохан 1:12.

даған уақытынан бері қазірге дейін Құдай Патшалығы күшпен
алға басып, күш салғандар оны иемденуде.* [13] Барлық Пайғам-
барлар жазбалары мен Таурат Құдайдың хабарын Жақияға
дейін жеткізіп келді. [14] Ал қабылдағыларың келсе, Жақия —
«келетіні алдын ала уәде етілген Ілияс пайғамбар».* [15] Құлағы
барлар жақсылап тыңдап алсын!

[16] Ендеше қазіргі ұрпақтың кісілерін кімге ұқсатайын? Олар
қырсық балалар сияқты далада отырып, жолдастарына айқай-
лап:

[17] «Сендер үшін сыбызғы тартсақ та, би билемедіңдер,
Сосын жоқтау айтсақ та, жылап еңіремедіңдер»,

— деп наразылықтарын білдіреді. [18] Өйткені Жақия пайғамбар
келгенде кәдімгі тамақтарды ішіп-жемеді. Олар оны «жынды»
дейді. [19] Ал Мен, көктен келген Билеуші, кәдімгі тамақтарды
ішіп-жеймін. Сонда олар: «Мынау тамақ жеп, шарап ішуді
жақсы көреді, әрі салықшылармен, күнәкарлармен дос!» деп
жамандайды. Алайда даналық өзінен туған істермен ақталады.*

[20] Сол уақытта Иса Өзінің істеген кереметтерін көбірек көр-
ген қалаларды күнәларына өкініп, теріс жолдан қайтпағандары
үшін айыптай бастады:

[21] — Ей, Хоразин қаласы, қасіретке қаласың! Ей, Бетсайда
қаласы, сен де қасіретке қаласың! Егер сендерде жасалған
кереметтер (шетелдік) Тир мен Сидон қалаларында орын алған
болса, олардың халқы әлдеқашан беттерін тырнап, шаштарын
жұлып қайғырып,* теріс жолдарынан қайтқан болар еді. [22] Ен-
деше сендерге айтамын: қиямет соты күні Тир мен Сидонның
тұрғындарының тартатын жазасы сендердікінен жеңілірек бол-
мақ!

[23] Ал, Қапарнаум қаласы, сенің атың мақталып, көкке шыға-
рыла ма? Жоқ, сен түпсіз тұңғиыққа құлайсың!* Егер сенде

---

*12 Немесе: зорлық көріп келеді, ал рухани күш-қуатпен тырысқандар оған кіреді (Лұқа 13:24; 16:16).

*14 Ілияс пайғамбардың атқаратын қызметін, яғни халықты Құдай жолына қайтуға шақыруды, Жақия пайғамбар жүзеге асырды (Лұқа 1:16-17; Малахи 3:1; 4:5-6).

*19 Немесе: Алайда Құдайдың даналығы оның жолына түскендердің істерімен ақталады (Лұқа 7:35).

*21 Яки: кенептен киім киіп, күлде отырып.

*23 Немесе: Ал, Қапарнаум, сен көкке шығарылдың. Енді о дүниеге (яки тозаққа) құлайсың!

жасалған кереметтер ежелгі Содом қаласында** орын алған
болса, ол бүгінгі күнге дейін сақталған болар еді. 24 Сендерге
айтамын: қиямет соты күні сенің тартатын жазаңнан тіпті
Содом халқының жазасы жеңіл болады-ау!

Қиналып шаршағандарға арналған қуанышты хабар!

25 Сол кезде Иса көктегі Әкесіне сиынып: «Көк пен жердің
Иесі — Әке! Осы жайларды данышпандар мен білгіштерден
жасырып қалып, оларды білімсіздерге ашып көрсеткенің* үшін
Сені дәріптеймін. 26 Иә, Әке, Саған осылай болғаны ұнап тұр»,*
— деп мақтау айтты. Содан кейін Иса тағы былай деді:
27 «Маған бәрін де Әкем сеніп тапсырған. Рухани Ұлының
шынымен кім екенін Әкесінен өзге ешкім де білмейді. Әкенің
кім екенін де Оның жалғыз рухани Ұлы — Мен ғана білемін.
Әкемді кімдерге білдіргім келсе, солар да Оны жақыннан
таниды.

28 Қиналып қатты шаршап-шалдыққандар,
Еңселерін тым ауыр жүк басқандар,
Менің қасыма келіңдер, барлығың,
Жандарыңды Мен рақатқа бөлеймін!
29 Бірге жүріп,* үйреніңдер Өзімнен,
Жуас, кіші пейілмін шын жүректен,
Тыныштық табады сонда жандарың.
30 Себебі ыңғайлы — билігім Менің,
Әрі жеңіл — жүктейтін міндеттерім».*

**23 Содом мен Ғомора қалаларының тұрғындары істеген азғындықтарына
бола кең танымал болатын (Жаратылыс. баст. 18:20; 19:24-28).

*25 Яки: оларды нәресте іспетті қарапайымдарға ашып білдіргенің.
(Құдайдың құдіреті мен мәңгілік өмір туралы құпияларды адам баласы
өз ақылы мен даналығы арқылы емес, Құдай сыйласа ғана ұғады:
Қорынт. 1-хат 1:18-31.)

*26 Яки: Сенің ізгі еркің осындай болды (Матай 21:15-16; Рим. хат 1:21-22;
Қорынт. 1-хат 1:19-25; 2:14).

*29 Немесе: Қамытымды қатар киісіп. (Жас өгізді үйрету үшін кәрі өгізбен
бірге жегетініндей, шәкірті де ұстазының тәжірибесі мен рухани күші-
нен тәлім алады. Сол заманда Таурат заңының ережелері «қамыт» деп
те аталатын: 23:4.)

*30 Немесе: Менің қамытым ыңғайлы, жүгім де жеңіл.

12

Құдай тағайындаған Билеушінің ұлылығы және мейірбандылығы

1 Сол кезде Иса демалыс күні* егіндік арасымен өтіп бара
жатты. Қарындары ашқан шәкірттері біраз масақ үзіп алып,
жей бастады. 2 Мұны көрген кейбір парызшылдар Исаға:
— Қараңыз, шәкірттеріңіз демалыс күні істеуге тыйым салын-
ған жұмысты істеп жүр! — деп наразылық білдірді. 3 Иса
оларға былай деп жауап қайырды:
— Дәуіт пайғамбар мен оның қасындағылар ашыққан кезде
не істегенін оқымап па едіңдер? 4 Ол Құдайдың киелі үйіне
кіріп, өзіне де, қасындағыларға да емес, тек діни қызметкер-
лерге ғана жеуге болатын, тарту ретінде ұсынылған нандарды
жеді емес пе?* 5 Сондай-ақ, діни қызметкерлер ғибадатханада
жұмыс істеп, демалыс күні туралы ережелерді бұзғанмен сол
үшін айыпталмайтыны жөнінде Таураттан оқымап па едіңдер?*
6 Сендерге айтамын: бұл жерде ғибадатханадан да дәрежесі
үлкен Біреу бар. 7 Егер Тәңірдің: «Құрбандық шалғандарыңнан
гөрі мейірімділік көрсеткендеріңді қалаймын»* дегенінің мағы-
насын білсеңдер, мына кінәсыздарды айыптамас едіңдер.
8 Себебі көктен келген Мен демалыс күнінің де Иесімін!* —
деп қорытты.
9 Ол жерден кетіп бара жатып, Иса солардың мәжілісхана-
сына* кірді. 10 Сол жерде қолы семіп қалған бір адам да болды.
Діншілдер Исаны айыптайтын сылтау іздеп, Оған:
— Демалыс күні болса да ауруды сауықтыруға бола ма? —
деген сұрақ қойды. 11 Иса оларға жауап беріп:
— Егер біреуіңнің жалғыз-ақ қойың болып, ол шұңқырға
түсіп кетсе, демалыс күні болса да шығарып алмас па едіңдер?

---

*1 Таурат заңына сай Исраил халқының діни демалысы болған сенбі күні жұмыс істеуге тыйым салынған еді (Мысыр. шығу 31:12-17).

*4 Патша. 1-ж. 21:1-6.

*5 Ру. санау 28:9-10.

*7 Ошия 6:6.

*8 Немесе: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») — Мен Өзім, әрине, діни демалыс күні туралы ережелердің шынайы мәнін түсіндіруге де биліктімін (7:29; 11:27; 28:18; Жохан 6:27; 13:3; Еврей. хат 2:8).

*9 Мәжілісхана: яһудилердің Құдайға сиынып, Таурат, Забур, Пайғамбарлар жазбаларын оқып-үйренетін орны.

[12]Ал қойдан гөрі адам әлдеқайда артық емес пе?!* Ендеше
демалыс күні де жақсылық жасауға болады! — деді де, [13]әлгі
кісіге: — Қолыңды созшы! — деп бұйырды. Сол адам семіп
қалған оң қолын созғанда ол екіншісі сияқты бұрынғы сап-
сау қалпына келді. [14]Ал парызшылдар болса сыртқа шығып,
Исаның көзін жою туралы кеңес құрды.

Иса ол туралы біліп қойып, сол жерден кетіп қалды. [15]Оның
артынан көп халық ерді. Иса солардың бәрін ауруларынан
сауықтырды. [16]Алайда оларға Өзінің кім екенін жариялауға
тыйым салды. [17]Осылай Құдайдың Ишая пайғамбар арқылы
айтқан мына тәрізді сөздері жүзеге асты:

[18]«Міне, Менің таңдап алған Қызметшім,
Жаным рақат табатын Сүйіктім!
Оған қондырамын өз Рухымды.
Ол халықтарға жариялайды әділдікті,
[19]Еш айтыспайды не айқайламайды,
Оның даусы далада да шықпайды.
[20]Ол майысқан таяқты сындырмайды,
Бықсыған білтені де сөндірмейді,
Әділдікті жеңіске жеткізеді,
[21]Оның атына ұлттар үміттенеді».*

Құдайдың Рухына қарсы тұрудан сақтандыру

[22]Сол кезде жұрт Исаның алдына жын соққан, соқыр да
мылқау біреуді алып келді. Иса оны сауықтырып, соқыр да
мылқау адам әрі көретін, әрі сөйлейтін болды! [23]Бар жұрт
бұған таңғалып, бір-біріне:

— Дәуіттің Ұрпағы (Мәсіх)* Осы шығар? — десті. [24]Бірақ
мұны естіген парызшылдар:

— Анау жындарды тек солардың әміршісі белзебұлдің (яғни
әзәзіл шайтанның) күшімен* қуып шығарады! — деп жала жапты.

[25]Олардың ойындағыларын білген Иса:

— Жікке бөлініп, өзара соғысып жатқан әрбір патшалық
жойылып, бос қалады. Өзара ұрыс-керісте тұрып жатқан әр

---

*12 Матай 6:26; 10:31.

*21 Яки: Оның тәлімін елдер үмітпен тосады (Ишая 42:1-4).

*23 Яки: Құдай жіберуге уәде еткен Құтқарушы Патша. (Түсіндірмені қараңыз.)

*24 Яки: әзәзілдің күшімен (9:33).

қала не үй де құрып кетеді, — деді. 26 — Сол сияқты егер шай-
тан өзін қуып шығарса, оның өзіне-өзі қарсы соғысқаны! Олай
болса, оның патшалығы қалай жойылмай тұра алар еді? 27 Егер
Мен жындарды белзебұлдің күшімен шығаратын болсам, онда
сендердің шәкірттерің оларды кімнің күшімен қуып шығарады?!
Сондықтан айтқандарыңның бұрыстығын өз шәкірттерің әшке-
релейді! 28 Бірақ шынында Мен жындарды Құдайдың Киелі
Рухының құдіретімен қуып шығарамын, демек, араларыңда
Құдайдың Патшалығы орнаған!

29 Немесе күштінің үйіне кірген біреу алдымен соның өзін
байлап тастамай, дүние-мүлкін қалайша тонар еді? Тек күштіні
жеңіп, байлап-матап тастағаннан кейін ғана оның үйін тонай
алады.*

30 Кім Менімен бірге болмаса, сол Маған қарсы; кім Мені-
мен бірге жинамаса, сол шашады.

31 Ендеше сендерге айтамын: адамдардың жасаған бүкіл
күнәлары мен Құдайды қорлауларына кешірім беруге болады,
бірақ Құдайдың Киелі Рухын қорлаушыға кешірім болмайды.*
32 Көктен келген* Маған қарсы сөйлеген әркімге кешірім беруге
болады, бірақ Құдайдың Киелі Рухына қарсы сөйлейтіндерге
не осы заманда, не келешекте кешірім болмайды!

33 Мынаны мойындауларың қажет: ағаш жақсы болса, жемісі
де жақсы, ал жаман болса, жемісі де жаман. Ағаш жемісімен
танылар. 34 Улы жыланның тұқымдары! Сендер жаман бола тұра,
қалайша жақсы сөздер айта алар едіңдер? Жан дүниең неге
толса, ауызың соны айтар. 35 Ізгі адам жан дүниесіндегі игі-
лікті қазынадан игілік алып шығады, ал зұлым адам арам жан
дүниесінен арамдық алып шығады.

36 Сендерге шын айтамын: адамдар айтқан әрбір жағымсыз*
сөздері үшін қиямет сотында жауап береді. 37 Сол кезде сендер
айтқан сөздеріңе сай не ақталатын, не айыпталатын боласыңдар.

38 Кейбір дін мұғалімдері мен парызшылдар сол кезде Исаға:
— Ұстаз, билігіңізді дәлелдейтін бір кереметті көрсек деп
едік, — деген өтініш жасады. 39 Бірақ Оның жауабы мынау
болды:

---

*29 Матай 10:1; Аян 5:5-9; Лұқа 10:17-19; Елшілер. істері 1:8; Ефес. хат 6:10-20.

*31 Яғни теріс жолдан қайтып Құдай жолына түсуге мүмкіндік болмайды (Марқа 3:29-30; Еврей. хат 6:4-6; Яһуда. хаты 10).

*32 Яки: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») ретінде көктен келген.

*36 Немесе: пайдасыз, бос.

— Жаман, опасыз ұрпақ билігімді дәлелдейтін керемет көрсетуімді талап етеді. Бірақ оған Жүніс пайғамбардың кереметінен басқасы көрсетілмейді:
40 Жүніс үш күн, үш түн дәу балықтың ішінде болғаны сияқты, көктен келген Билеуші де жер қойнында үш күн, үш түн болады.
41 Ніневи тұрғындары қиямет кезінде осы ұрпақпен бірге сот алдында тұрып, оны айыптайды: олар Жүністің уағыздаған уақытында теріс жолдарынан қайтты. Ал мұнда Жүніс пайғамбардан да мәртебесі зор Біреу бар! (Алайда сендер теріс жолдарыңнан қайтудан бас тартасыңдар!)

42 Ежелгі Оңтүстік Арабияның патшайымы* да қиямет күні осы ұрпақпен бірге сот алдында тұрып, оның қиқарлығын әшкерелейді. Себебі әйел патша Сүлейменнің даналық сөздерін тыңдау үшін жердің қиыр шетінен келді. Ал мұнда Сүлеймен патшадан да мәртебесі зор Біреу бар! (Алайда сендер Оған құлақ аспайсыңдар!)

Құдайға өмірден орын беріп,
Оның еркін орындау туралы ескерту

43 Жын адамнан шыққаннан кейін шөл даланы кезіп, баспана іздеп, таппайды.
44 Сонда ол: «Шыққан үйіме қайта оралайын» дейді. Қайтып келгенде қараса, үй сыпырылып, жиналыпты, алайда бос тұр екен.*
45 Сонда жын барып, өзінен бетер жауыз тағы жеті жынды ертіп келіп, үйге кіріп, сонда тұрып қалады. Осылайша әлгі адамның кейінгі жағдайы бұрынғысынан да мүшкіл болады. Біліп қойыңдар, осы күнәкар ұрпақтың жағдайы да сол секілді болады!
46 Иса әлі де халыққа сөйлеп тұрғанда, шешесі мен туған бауырлары келіп, сыртта тұрып, Онымен тілдеспекші болды.
47 Сонда әлдекім Исаға былай деп хабарлады:
— Сыртта шешеңіз бен бауырларыңыз келіп, Сізбен сөйлесеміз деп тұр.
48 Алайда Иса осыны айтқанға жауап қайырып:
— Менің шешем, бауырларым кім екенін айтайын ба? — деп,
49 қолын созып шәкірттерін нұсқады: — Міне, Менің «шешем»

---

*42 Яки: Сәба елінің патшайымы (яғни әйел патшасы) (Шежіре. 2-ж. 9:1-12).
*44 Үй сыпырылып, жиналғанмен жаңа иесі жоқ. Яғни сондай адам жынынан арылғанмен өз өмірінен Құдайға орын бермеді (Жохан 1:11-13; 14:23; Қолос. хат 1:27; Аян 3:20; Ефес. хат 1:13; 5:15-21; Петір. 2-хаты 2:20).

мен «бауырларым»! 50 Себебі көктегі Әкемнің еркін орындау-
шылар Маған бауыр, қарындас, шеше іспетті, — деді.

13 *Құдайдың хабарына құлақ салу — түрлі топыраққа себілген тұқым туралы астарлы әңгіме*

1 Сол күні Иса үйден шығып, көл жағасына барып отырды.
2 Қасына жиналған халықтың көп болғаны сонша, Иса қайық-
қа мініп, соған жайғасты, ал барша халық жағалауда тұрды.
3 Иса оларға астарлы әңгімелермен көп тәлім беріп былай деді:

— Бір диқан тұқым себуге шығыпты. 4 Ол сеуіп жүргенде
дәндерінің кейбіреулері жол бойына түсіп қалады. Құстар ұшып
келіп, шоқып жеп қояды. 5 Басқа тұқымдар тастақ жерге түсе-
ді. Олар топырағы жұқа болғандықтан тез көктеп шығады.
6 Алайда күн шыққан соң күйіп, тамыр жая алмағандықтан
қурап қалады. 7 Тағы басқа дәндер тікен арасына түседі. Тікен-
дер қаулап, оларды тұншықтырып, өсірмей тастайды.

8 Ал өзге тұқымдар құнарлы топыраққа түседі. Бұлардың
біразы жүз, басқалары алпыс, бірқатары отыз еседен өнім
береді. 9 Құлағы барлар жақсылап тыңдап алсын!

10 Шәкірттері Исаның қасына келіп:

— Жұртқа неге әңгімені астарлап айтып тұрсыз? — деп
сұрағанда 11 Оның жауабы мынадай болды:

— Құдай өз Патшалығы туралы сырларды білуді оларға емес,
сендерге ғана бұйырған. 12 Өйткені кімде (рухани байлық) бар
болса, соған тағы да беріліп, онікі асып-тасып кетеді. Ал кімде
жоқ болса, оның өзімде бар дегені де одан алынып қойылады.

13 Мен бұларға астарлап айтамын, өйткені олар көріп тұрса
да, шынымен көрмейді, естіп тұрса да, шынымен естімейді де,
түсінбейді де. 14 Осылайша Ишая пайғамбардың алдын ала
айтқан мына тәрізді сөздері олардың өмірінде жүзеге асады:

Естисіңдер, бәрібір түсінбейсіңдер, көресіңдер, бәрібір аң-
ғармайсыңдар! 15 Өйткені осы халықтың жүректері қасарысқан
сезімсіз,* құлақтары кереңг, көздері жұмылған. Әйтпесе олар
көздерімен көріп, құлақтарымен естіп, жүректерімен түсініп,
теріс жолдарынан қайтар еді. Сонда Мен оларды сауықтырар
едім!

---

*15 Яки: жүректері қасарысқан, рухани шындыққа жабық.

[16]Ал сендер бақыттысыңдар:* көздерің көріп, құлақтарың
естиді. [17]Сендерге шындығын айтайын: көптеген пайғамбарлар
мен әділ адамдар сендер көріп жүрген нәрселерді көргілері
келді, бірақ көре алмады, сендер естіп жүрген сөздерді естігі-
лері келді, бірақ ести алмады.*

[18]Енді тұқым сепкен диқан туралы әңгіменің мағынасын
тыңдаңдар: [19]біреу Патшалық туралы хабарды естіп, түсінбесе,
лезде әзәзіл шайтан келіп, сол адамның жүрегіне себілген бұл
сөздерді ұрлап алып кетеді. Жол бойына түскен тұқым — осы.

[20]Ал тастақ жерге себілгені мынаны көрсетеді: адам Ізгі
хабарды естіген бойда оны қуанышпен қабылдайды, [21]бірақ
тамыр жаймағандықтан берік болмайды. Ізгі хабарға бола
басына азап не қуғын түскенде дереу сенімінен безіп кетеді.

[22]Тікен арасына себілген дәндер болса, мынаны білдіреді:
біреу Ізгі хабарды естиді. Алайда бұ дүниелік тұрмыс қамын
ойлап абыржып, байлыққа алданады. Осылайша Ізгі хабар ес-
керусіз қалып, өнім бермейді.*

[23]Ал құнарлы топыраққа себілген тұқым болса, мынаны
бейнелейді: адам Ізгі хабарды тыңдап, түсініп, өнімді болады.
Ол жүз, алпыс немесе отыз еседен өнім береді.*

Құдай Патшалығының өсіп, өркендеуі туралы астарлы әңгімелер

[24]Иса халыққа тағы басқа бір астарлы әңгімені айтып берді:
«Құдай Патшалығының орнауы мынаған ұқсайды. Бір адам
егіндігіне жақсы тұқым себеді. [25]Жұрт ұйықтап жатқанда
дұшпаны келіп, бидай арасына бидайықтың* тұқымын шашып
кетеді. [26]Бидай көктеп шығып, дән жинай бастағанда, әлгі арам
шөп те өсіп шығады. [27]Сонда қызметшілері егін иесіне келіп:

— Мырза, жеріңізге сепкеніңіз жақсы тұқым емес пе еді?
Бидайық қайдан шықты? — деп сұрайды. [28]Ол:

— Мұны істеген дұшпан кісі, — деп түсіндіреді.

---

*16 Яки: Құдай сендерді жарылқап тұр.
*17 Петір. 1-хаты 1:10-12; Жаратылыс. баст. 49:10,18.
*22 Немесе: Ізгі хабар (Құдай сөзі) «тұншығып», өнім бермейді.
*23 Яки: отыз еседен рухани өнім береді (25:34-40; Жақып. хаты 1:27; Ғалат. хат 5:22-26; Жохан 15:9-16).
*25 Бидайық көктеп шыққан кезде нағыз бидайға өте ұқсас болғандықтан екеуін бір-бірінен ажыратып тану қиын.

— Ендеше біздің сонда барып, отап тастауымызды қалай-
сыз ба?
29 — Жоқ, — деп жауап береді қожайын, — сендер бидайық-
ты отаймыз деп бидайды бірге жұлып тастарсыңдар. 30 Орыл-
ғанша бірге өсе берсін. Ал орақ кезінде егін жинаушыларға:
Өртеп жіберу үшін алдымен арам шөптерді баулап, жиып
алыңдар, ал бидайды жинап, қамбама құйыңдар! — деп бұйы-
рамын».
31 Иса халыққа тағы мына астарлы әңгімені де айтып берді:
«Құдай Патшалығы бір адамның егістігіне еккен қыша дәніне*
ұқсас: 32 қыша дәні басқа тұқымдардан гөрі титтей болса да,
өскенде барлық дәнді дақылдардан биік болып шығып, ағашқа
айналады. Сонда бұтақтарына құстар ұшып келіп, паналайды».*
33 Иса оларға астарлап келесі бір әңгімені де айтып берді:
«Құдай Патшалығын ашытқымен де салыстыруға болады: әйел-
дер үш астау* ұнға қосып, араластырғанда аздаған ашытқы
барлық қамырды ашытып, көтереді».
34 Мұның бәрін Иса халыққа астарлы әңгімелермен айтты.
Оларға еш нәрсені де астарсыз уағыздамады. 35 Осылай Тәңір-
дің пайғамбар арқылы мына айтқаны жүзеге асты: «Астарлы
әңгімелерді айтуға аузымды ашамын. Әлем жаратылғаннан бері
жасырын болып келгенді паш етемін».
36 Бұдан кейін Иса халықты таратып, үйге кірді. Қасына кел-
ген шәкірттері: «Егіндіктегі арам шөп туралы астарлы әңгімені
түсіндіріңізші», — деп өтінген соң, 37 Иса оларға былай деді:
«Жақсы тұқым сепкен — көктен келген Билеуші.* 38 Егіндік
— осы дүние, жақсы тұқым — Құдай Патшалығының адам-
дары, ал бидайық — әзәзілдің адамдары.* 39 Сол арам шөптің
тұқымын шашқан дұшпан — шайтан, орақ кезі — ақыр заман,
ал орушылар — періштелер. 40 Арам шөптерді жинап, өртеп
жіберетіні сияқты, ақыр заманда да солай болады: 41 көктен

---

*31 Яки: еккен горчица тұқымына.
*32 Құдайдың игілікті әкімшілігінде тек исраилдіктер үшін ғана емес, басқа халықтардың адамдары үшін де орын болады (8:10-11; 12:21; 28:18-20; Даниял 4:11-12,34; Елшілер. істері 10:34-35).
*33 Немесе: үш мөлшер (сатон деген өлшемнің көлемі он үш литр шамасында болатын).
*37 Яки: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы»: Мәсіхтің Өзі).
*38 Немесе: шайтанның балалары (яғни оның жолымен жүріп, мінез-құлқын паш ететіндер: Жохан 8:44-45).

келген Билеуші Өзінің періштелерін жіберіп, Патшалығында-
ғы азғындық пен заңсыздық жасайтындардың бәрін жинатып,
42 жанып тұрған ошақ іспетті тозақ отына лақтырмақ. Сонда
олар зар еңіреп жылап, қинала тістенетін болады-ау!* 43 Ал
әділдер көктегі Әкелерінің Патшалығында күн сәулесіндей жар-
қырайтын болады. Құлағы барлар жақсылап тыңдап алсын!»

Құдай Патшалығынан үлес алудың маңыздылығы туралы астарлы әңгімелер

44 «Құдай Патшалығын егіндік жерге көмілген қазынаға да ұқсатуға болады. Соны тауып алған адам қазынаны қайтадан көміп тастап, қуанғанынан өзіндегі барды түгел сатып жіберіп, соған әлгі егіндікті сатып алады.

45 Құдай Патшалығы мынаған да ұқсайды: бір саудагер асыл
інжу-маржан іздеп жүріп, 46 аса құнды біреуін тауып алады.
Сонда ол өзінде бардың бәрін түгел сатып, сол асыл інжуге ие
болады.

47 Құдай Патшалығын көлге тасталғанда әр түрлі балықтар
түсетін аумен де салыстыруға болады. 48 Ау толғанда оны жаға-
ға шығарып, отыра қалып, жақсыларын ыдысқа жинап алып,
нашарларын лақтырып тастайды.

49 Ақыр заманда да осылай болмақ: періштелер келіп, жаман-
дарды әділдерден ажыратып, 50 жанып тұрған ошақ іспетті
тозақ отына лақтырады. Сонда олар зар еңіреп жылап, қинала
тістенетін болады», — деп сөзін аяқтаған 51 Иса:
— Мұның бәрін түсіндіңдер ме? — деп сұрады. Шәкірттері:
— Иә, түсіндік, Мырза, — деп жауап берді. 52 Иса:
— Сонымен Құдай Патшалығы туралы тәлім алып, Киелі жазбаларды оқытушы әрбір ғұлама* өз қазынасынан жаңасын да, көнесін де шығарып отырған үй иесіне ұқсайды, — деп тұжырымдады.

Назареттіктердің қиқарлығы және Жақия пайғамбардың шейіт болуы

53 Иса осы астарлы әңгімелерді айтып болғаннан кейін сол
жерден кетіп қалды. 54 Өзінің өскен жеріне келіп, жұртқа

*42 Немесе: өкініп, бармақтарын тістейтін болады (Матай 8:12; Лұқа 13:28).
*52 Немесе: тәлім алған әрбір дін мұғалімі (23:34; Елшілер. істері 18:24-28).

мәжілісханада тәлім бере бастады. Оған бәрі қатты таңданып,
өзара былай десті:

— Бұған мұндай даналық пен құдірет қайдан біткен? 55 Өзі
тек ағаш ұстасының баласы емес пе? Шешесінің аты Мәриям,
ал інілері Жақып, Жүсіп,* Шимон, Яһуда. 56 Қарындастарының
бәрі де арамызда тұрады ғой. Сонда мұның бәрі Бұған қайдан
біткен?!

57 Олар қызғаныштан Исаны көре алмай, ашуланды. Иса оларға:

— Өз ел-жұрты мен үй ішінен өзге жерде пайғамбар қадірсіз
қалмас, — деді. 58 Олардың сенбеушілігіне бола Иса сол маңда
көп кереметтер жасаған жоқ.

14 1 Сол уақытта аймақ әкімі Ирод* Иса туралы хабарды
естіп, 2 нөкерлеріне: «Бұл шомылдыру рәсімін жасаған
Жақия екен. Өлімнен қайта тіріліпті, сол себептен де сондай
құдіретті істер жасайды», — деді.

3 Өйткені Ирод туған бауыры Філіптің әйелі Иродияға бола
Жақия пайғамбарды ұстатып, байлатып, түрмеге жаптырған
еді. 4 Себебі Жақия: «Туған бауырыңыздың әйелін тартып
алғаныңыз Таурат заңына қайшы!» — деп, Иродтың күнәсын
әшкерелеген болатын. 5 Содан Ирод Жақияны өлтіргісі келді,
бірақ оны пайғамбар деп қадірлейтін халықтан қорықты.

6 Бірде Ирод өзінің туған күнін тойлап отырғанда, Иродия-
ның қызы қонақтардың алдында би билеп, Иродқа қатты ұнап
қалды. 7 Ирод оған не сұраса да сыйлауға уәде берді. 8 Қыз ше-
шесінің айтып үйретуі бойынша оған: «Шомылдыру рәсімін
жасаған Жақияның басын табаққа салып, маған осында тарту
етіңіз!» — деді. 9 Патша еңсесі түсіп қапаланды, алайда бірге
отырған қонақтарының алдында ант бергендіктен қыздың өті-
нішін орындауға бұйырды. 10 Біреуді түрмеге жіберіп, Жақия-
ның басын шаптырды. 11 Бас табаққа салынып, қызға әкелінді,
қыз оны шешесіне апарып берді.

12 Кейін Жақияның шәкірттері келіп, сүйегін алып кетіп,
қабірге қойды. Содан Исаға барып, болған жайды жеткізді.

---

*55 Немесе: Жоси. (Жоси Жүсіп есімінің қысқаша атауы болатын: 27:56.)

*1 Ғалилея мен Перея аймақтарының әкімі Ирод Антипас Ирод I патшаның
баласы еді.

Мәсіхтің бес мыңнан астам адамды тамақтандыруы

[13] Мұны естігеннен кейін Иса оңаша болу үшін қайықпен
елсіз бір жерге жөнелді. Ал бұл туралы біліп қалған халық
сол маңайдағы қалалардан шығып, жаяулап соңынан ілесті.
[14] Иса қайықтан түскенде жиналған үлкен тобырды көрді. Оларға жаны ашып, араларындағы ауру адамдарды сауықтырды.
[15] Кеш түсе шәкірттері Ұстазының қасына келіп:

— Бұл құлазыған айдала, ал күн кеш болып кетті! Халықты таратып жіберіңіз. Олар жақын маңдағы ауылдарға барып, тамақ
сатып алсын, — деген ұсыныс жасады. [16] Бірақ Иса:

— Кетулері қажет емес, оларға тамақты сендер беріңдер! — деп жауап қатты.

[17] — Бізде тек қана бес күлше нан мен екі кепкен балық* бар.

— Иса:

[18] — Соларды Маған алып келіңдер!— деп, [19] халыққа көгал-
дың үстіне жайғасып отыруды бұйырды. Бес күлше мен екі балықты қолына алып, көкке қарап тұрып шүкіршілік етті. Нанды үзіп-үзіп, шәкірттеріне бере берді, ал олар халыққа
үлестірді. [20] Барлығы да жеп тойды.

Соңында нан үзімдері мен балықтан артылып қалғандарын
жинап алғанда, он екі себет* толды. [21] Ал балалар мен әйелдерді
есептемегеннің өзінде тамақтанған ер адамдардың жалпы саны бес мыңдай еді.

Мәсіхтің су бетімен жүріп,
Петірдің де солай істеуге тырысуы

[22] Көп кешікпей Иса Өзі халықты таратып жібермек болып,
шәкірттеріне қайыққа мініп, Өзінен бұрын көлдің солтүстік
жағасына өтуге бұйырды. [23] Жұртты қайтарған соң оңашада
сиынып мінажат ету* үшін бір төбенің басына шықты.

Кеш түскенде Иса әлі де сол жерде жалғыз тұрды. [24] Ал
қайық жағадан бірталай алыстап кеткен болатын. Сол кезде жел қарсы тұрып, толқындар қайықты соққылай бастады.

---

*17 Сол маңда жұрт тұздалып кептірілген балықты нанға қоса жегенді ұнататын.

*20 Яки: тоқыма қорап.

*23 Яки: ғибадат ету.

25 Таңғы сағат үш шамасында* Иса шәкірттеріне көл бетімен
жақындап келді. 26 Оның көл үстінде жаяу жүргенін байқап
қалып, шәкірттерінің зәрелері ұшып: «Елес екен!» — деп қатты
қорқып, айқайлап жіберді. 27 Иса оларға дереу тіл қатып:
— Қорықпаңдар, бұл Менмін ғой! Үрейлерің ұшпасын! —
деп көңілдерін орнықтырды. 28 Петір:
— Мырза, егер Өзіңіз болсаңыз, онда маған су бетімен қасы-
ңызға баруға бұйырыңыз, — деп жауап берді. Иса:
29 — Кел! — дегенде, Петір қайықтан шығып, су үстімен
Исаға қарай беттеді. 30 Бірақ қатты соққан желді байқап, қор-
қып кеткен ол суға бата бастады да:
— Мырза, мені құтқара көріңіз! — деп айқайлап жіберді.
31 Иса дереу қолын созып, демеп жіберіп:
— Әй, сенімі аз неме! Неліктен (Менің құдіретіме) күдік-
тендің? — деді. 32 Екеуі қайыққа мінгенде жел де басылды.
33 Сонда қайықтағылар:
— Сіз шынымен де Құдайдың рухани Ұлысыз! — деп, Оған
иіліп тағзым етті.

Құдайдың еркі және ата-бабалардан жеткен әдет-ғұрып

34 Сонымен олар көлден өтіп, Генесәрет қаласының маңын-
дағы жағаға жетті. 35 Сол жердің тұрғындары Исаны танып
қалып, бүкіл төңірекке кісі жіберіп, барлық ауру-сырқауларын
Оның қасына алып келді. 36 Ең болмаса шапанының шетіне
қол тигізуге рұқсат етуін сұрады. Қол тигізгендердің бәрі де
сауығып кетіп жатты!

15 1 Сол кезде Иерусалимнен дін мұғалімдері мен парыз-
шылдар келіп, Исаға мына сұрақты қойды:
2 — Шәкірттеріңіз неге ата-бабаларымыздан қалған дәстүр-
лерді бұзады? Олар қол жуу рәсімін* орындамай-ақ тамақта-
нады екен! — 3 Исаның жауабы мынау болды:
— Ал сендер неге өз дәстүрлеріңе бола Құдайдың өсиетте-
рін бұзасыңдар?! 4 Құдай: «Ата-анаңды сыйла!» және «Кім
әкесін не шешесін жамандаса, сол өлтірілсін!» деп бұйырған
еді ғой. 5-6 Бірақ сендер: «Біреу әкесіне не шешесіне: менен
көрмек игіліктеріңізді Құдай жолына бағыштадым десе, онда

*25 Түсіндірмедегі «Уақытты белгілеу жүйесін» қараңыз.
*2 Түсіндірмедегі «Тазару рәсімдерін» қараңыз.

ол әке-шешесін сыйлап, парызын орындауға міндетті емес» деп үйретесіңдер. Осылайша өз дәстүрлеріңе бола Құдайдың бұйрығын жоққа шығардыңдар!*

7 Екі жүзділер! Сендер жайында Ишая пайғамбар алдын ала
дәл айтып кеткен: 8 «Бұл халық Мені тек аузымен сыйлайды,
ал жүректері Менен тым алшақ. 9 Адам баласы шығарған ере-
желерді үйретіп, Мені құр босқа құрметтегенсиді!»*

10 Иса жұртты қасына шақырып алып, оларға былай деді:

— Құлақ салып, жақсылап ұғып алыңдар! 11 Адамның аузы-
нан енген нәрселер оны арамдай алмайды. Керісінше, аузынан шыққандары адамды арамдайды.

12 Кейінірек Исаға шәкірттері келіп:

— Парызшылдардың осы айтқандарыңызға өкпелеп қалға-
нын байқадыңыз ба? — деп сұрады. 13 Иса оларға:

— Көктегі Әкем екпеген әр өсімдік түбірімен жұлынып
тасталмақ! 14 Оларды қойыңдар, өздері — соқырлардың соқыр жетекшілері! Ал соқырды соқыр жетелесе, екеуі де орға құлап
түсер, — деді. 15 Сонда Петір:

— Алдыңғы астарлап айтқандарыңызды түсіндіріп беріңізші, — деп өтінді.

16 — Сендер де әлі түсінбей тұрсыңдар ма? — деп жауап берді
Иса. 17 — Адамның аузы арқылы енген барлық тағамдар тек асқазанға жетіп, кейін денеден шығып кететінін ұқпайсыңдар
ма? 18 Бірақ адамның аузынан шыққандары оның жүрегінен, яки ішкі дүниесінен шығады. Адамды арамдайтын, міне, солар!
19 Себебі жүректен шығатындар мыналар: жаман ойлар, кісі өлтіру, неке адалдығын бұзу, азғындық,* ұрлық, өтірік, жаман-
дау. 20 Осылар адамды арамдайды. Ал қол жуу рәсімін орында-мастан тамақ ішу ешкімді арам қылмайды.

*6 Немесе: Құдайдың сөзінің (яки өсиеттерінің) күшін жойдыңдар! (15:4)
*9 Ишая 29:13.
*19 Немесе: неке адалдығын бұзу, нәпсіқұмарлық (яки жезөкшелік), ұрлық, өтірік, Құдайды қорлау.

Шетелдік әйелдің Мәсіхке деген ғаламат сенімі

21 Иса сол жерден кетіп, Тир мен Сидон аймағына* барды.
22 Бұл өңірден шыққан бір қанахандық* әйел Оған: «Тақсыр, Дәуіттің Ұрпағы,** рақым етіңіз! Қызымды жын соғып, қатты қинап жатыр!» — деп айқайлады.
23 Бірақ Иса оған бір сөз де айтпады. Сонда шәкірттері Ұстазына келіп:
— Мынаның тілегін орындап, жібере салыңыз. Ол соңымыздан қалмастан айқайлап келеді, — деп өтінді.
24 Ал Иса:
— Мен тек адасып кеткен қойларға ұқсас Исраил халқына ғана жіберілгенмін, — деді.*
25 Әйел Оның алдына келіп, иіліп тағзым етіп:
— Тақсыр, маған көмектесе көріңіз! — деп жалынғанда,
26 Иса оған:
— «Балалардың нанын алып қойып, үй күшіктеріне тастау дұрыс емес», — деді. Әйел:
27 — Айтқаныңыз дұрыс, Тақсыр! Дегенмен «үй күшіктері» де иелерінің дастарқанынан түскен ұсақ-түйек қалдықтармен қоректенеді ғой, — деп жауап берді.
28 Иса:
— Замандас, сенімің ғаламат зор екен! Тілегенің болсын! — деді. Сол сәтте-ақ оның қызы сауығып кетті.

Мәсіхтің көптеген шетелдіктерді сауықтырып, тамақтандыруы

29 Иса сол жерден кетіп, Ғалилея көлінің бойымен жүрді. Бір төбенің басына шығып, отырды.*
30 Қасына қарақұрым халық жиналып, сал болғандар, соқырлар, мылқаулар, мүгедектер және

---

*21 Тир мен Сидон Ғалилеядан елу не сексен шақырымдай қашықтықта қазіргі Ливан елінің (ежелгі Финикия аймағының) теңіз жағасында орналасқан, кеме тоқтайтын үлкен қалалар болатын.

*22 Сол жердің алғашқы қоныстанушылары болған қанахандықтар яһуди діні мен әдет-ғұрыптарын ұстанбайтын. Сондықтан яһудилер оларды «арам» деп есептеді.

**22 Яһудилер көптен бері күтіп келген Мәсіхтің атағы. Түсіндірмені қараңыз.

*24 Алдымен Исаның қызметі Құдай ерекше келісім жасаған Исраил халқына арналған болса да, кейін барлық халықтарға да Жаңа келісім арқылы Құдаймен тікелей байланыс жолын ашты (10:5-6; 12:21; 26:26-28; 28:18-20).

*29 Бұл жер Құдайға мойынсұнбайтын шетелдік Онқала аймағында орналасқан еді (Марқа 7:31).

басқа да көптеген ауру-сырқауларды алып келіп, Оның алдына
жайғастырды. Иса оларды сауықтырып жіберді. [31] Жұрт мыл-
қаулардың сөйлегенін, мүгедектердің сауыққанын, сал болған-
дардың жүргенін және соқырлардың көздерінің ашылғанын
көргенде Исраилдің сиынатын Құдайын мадақтап дәріптеді.
[32] Кейінірек Иса шәкірттерін қасына шақырып:
— Халыққа жаным ашиды. Міне, үш күннен бері қасымда
болып, жейтін азықтары қалмады. Оларды аш күйлерінде қай-
тарып жібергім келмейді — жолшыбай әлсіреп, құлап қалар,
— деді. [33] Шәкірттері:
— Осы құлазыған айдалада соншама көп халықты тамақтан-
дыруға жететін нанды қайдан табамыз? — деп жауап берді.
Иса:
[34] — Қанша нандарың бар? — деп сұрағанда олар:
— Жеті күлше мен бірнеше кепкен ұсақ балық* қана, — деді.
[35] Сонда Иса жұртқа жерге жайғасуға бұйырды. [36] Жеті күл-
ше мен балықтарды қолына алып, шүкіршілік етті де, үзіп-
үзіп шәкірттеріне бере берді. Олар халыққа үлестірді. [37] Бәрі
де тамақтанып, тойып алды.
Соңынан қалдықтарды жинап алғанда жеті үлкен себет тол-
ды. [38] Әйелдер мен балаларды есептемегеннің өзінде төрт мың
ер адам тамақтанған болатын.
[39] Халықты таратып жіберіп, Иса қайыққа мініп, Мағдала*
қаласының маңына кетті.

16 *Діндарлардың екіжүзділігінен сақтандыру*

[1] Сол жердегі парызшылдар мен саддукейлер Исаның қасы-
на келді. Оның билігін сынау үшін көктің құдіретімен бір
керемет* көрсетуін сұрады. [2] Иса оларға жауап беріп:
— Сендер кеште «Күн ашық болады, қызарып батты ғой»
деп жорисыңдар, [3] ал таңертең «Бүгін дауыл тұрады, аспан қып-
қызыл әрі бұлыңғыр екен» дейсіңдер. Аспанның құбылыстарын
түсіне білгенмен, қазіргі заманда болып жатқан оқиғаларды
ұға алмайсыңдар! [4] Жаман, опасыз ұрпақ керемет көрсетуімді

---

*34 Яки: бірнеше тұздап кептірілген шабақ.

*39 Мағадан деп те аталатын бұл қала мағдалалық Мәриямның шыққан жері еді (27:56).

*1 Яки: Исаның Құдай жіберген Мәсіх екенін дәлелдейтін бір керемет. (Түсіндірмедегі «кереметті» қараңыз.)

талап етеді. Бірақ оған Жүніс пайғамбардың кереметінен*
басқасы көрсетілмейді! — деді де, оларды тастап, сол жерден
кетіп қалды.
5 Иса шәкірттерімен көлдің ар жағына өтті. Олар нан ала
келуді ұмытып кеткен еді. 6 Иса шәкірттеріне:
— Парызшылдар мен саддукейлердің «ашытқыларынан»
сақтаныңдар! — деді. 7 Олар өзара пікірлесіп:
— Бұны нанымыздың жоқтығынан айтқан шығар, — десті.
8 Оларын біле қойған Иса:
— Сенімі аздар, сендер нанымыз жоқ деп неге пікірлесіп
отырсыңдар? 9 Жасағандарымды әлі күнге дейін не түсінбей,
не ескермей келесіңдер ме? Бес күлше нан бес мың адамға
жетіп, қалдықтардан неше себет жинап едіңдер? 10 Әрі жеті
күлше төрт мың адамға жетіп, артылып қалғаны қанша үлкен
себет болды? 11 Менің сендерге: «Парызшылдар мен саддукей-
лердің ашытқысынан сақтаныңдар!» дегенімде нан туралы
айтпағанымды қалайша ұға алмайсыңдар? — деді. 12 Сонда
шәкірттері Исаның нандағы ашытқыдан емес, парызшылдар мен
саддукейлердің жалған тәлімдерінен сақтандырғанын түсінді.

Иса шын мәнісінде кім?

13 Иса Філіп-Кесариясы қаласының маңына келгенде, шәкірт-
теріне:
— Көктен келген Билеушіні жұрт кім деп жүр? — деген
сұрақ қойды. 14 Олар:
— Біреулері Сізді шомылдыру рәсімін жасаған Жақия, ал
басқалары Ілияс пайғамбар, тағы басқалары Еремия немесе
ежелгі пайғамбарлардың өзге біреуі деп жүр, — деді. Сонда
Иса:
15 — Ал сендер Мені кім дейсіңдер? — деп сұрады. 16 Шимон
Петір:
— Сіз Мәсіхсіз, мәңгі тірі Құдайдың рухани Ұлысыз!* — деп
жауап берді. 17 Иса оған:
— Сен бақыттысың, Жүніс ұлы Шимон; саған мұны адам
баласы емес, көктегі Әкем білдірді! 18 Бұдан былай сенің атың
Петір («Тас») болады. Сол іргетастың үстіне Мен Өзіме сену-

---

*4 12:39-41; Жүніс 3:4-10.
*16 4:3; Лұқа 1:35.

шілердің қауымын саламын.* Оны тіпті өлімнің күштері де
жеңе алмайтын болады. 19 Саған Құдай Патшалығына жол
ашатын кілттерді тапсырамын; жер бетінде тыйым салғаның-
ды да, рұқсат еткеніңді де* көктегі Әкем бекітпек, — деді.
20 Содан кейін Иса Өзінің Мәсіх екені туралы ешкімге тіс
жармауды шәкірттеріне қатты ескертті.

21 Сол кезден бастап Иса Өзінің Иерусалимге баруға тиісті
екенін ашық білдіре бастады:

— Ол жерде Мен рубасылар, басты діни қызметкерлер мен
дін мұғалімдерінен көп азап шегуге тиіспін: Менің өлтірі-
луім, бірақ содан кейінгі үшінші күні қайтадан тірілуім де
қажет! — деді. 22 Сонда Петір Оны жеке былайырақ алып
шығып:

— Құдай сақтасын, Мырза, ондай нәрсе басыңызға түсе
көрмесін! — деп қарсылық білдіре бастады.* 23 Иса Петірге
бұрылып:

— Менен аулақ кет, әзәзіл!* Маған тұзақ құрып жатырсың:
сен Құдайдың емес, адамның қалауын ойлап тұрсың, — деп
тыйым салды.

24 Бұдан кейін Иса шәкірттеріне мынаны айтты:

— Маған еріп шәкіртім болғысы келген әркім өз еркі
бойынша өмір сүруін қойсын, әрі айқышын* арқалаған кісідей
азапты өлімге дайын болып Менің жолыммен жүрсін! 25 Себебі
кім өмірімді сақтаймын десе, одан айырылады,* ал өмірін Мен
үшін қиған әркім оған (мәңгі) иелік етеді.

26 Адам бүкіл дүниеге ие болып, сол себепті өмірінен айы-
рылса, бұдан оған не пайда? Яки адам өз өмірін құтқару үшін
қандай құн төлей алады? 27 Себебі Мен періштелерімді ертіп
Әкемнің салтанатты ұлылығымен Билеуші ретінде көктен
қайтып келген кезімде әркімге ісіне қарай сыйын беремін.

---

*18 Яки: Өзімнің қауымымды саламын (Ефес. хат 2:20).

*19 Немесе: жер бетінде (Құдай Рухының жетелеуімен) нені байласаң, сол көкте де байланбақ, нені босатсаң, сол көкте де босатылмақ (Матай 18:18; 23:13; Елшілер. істері 2:14-21; 8:14-17; 10:28-48; 15:7-19).

*22 Яки: тыйым сала бастады.

*23 Яки: шайтан. (Осында Петір білмей азғырушының сөзін сөйлеген еді: 4:6-10.)

*24 10:38; Філіпі. хат 3:10-11; Ғалат. хат 2:20. Түсіндірмедегі «Айқышты» қараңыз.

*25 Яки: шынайы өмірден құр қалады.

28 Сендерге шын айтамын: осында тұрған кейбіреулерің
Менің Құдай тағайындаған Билеуші ретінде Патшалығымның
салтанатымен келуімді* өз көздеріңмен көрмей, өлмейсіңдер.

17

Мәсіхтің Патшалық салтанатымен үш елшісіне көрінуі

1 Иса осыдан алты күннен кейін Петір, Жақып пен оның
інісі Жоханды ертіп алып, бір биік таудың басына оңаша
шықты. 2 Сонда Оның сыртқы түрі үш елшісінің көз алдарында
өзгеріске түсті: бет-әлпеті күндей жарқырап, киімі нұрланып
аппақ сәуле шашты. 3 Міне, (ежелде өмір сүрген) Мұса пайғам-
бар мен Ілияс пайғамбар пайда болып, Исамен сөйлесіп тұр.
4 Сол кезде Петір Исаға: «Мырза, бұл жерде болғанымыз
қандай жақсы! Біреуін Сізге, біреуін Мұсаға, біреуін Ілиясқа
арнап үш күрке құрайық», — деп тіл қатты. 5 Ол әлі де сөйлеп
тұрған кезде-ақ кенеттен бір нұрлы бұлт оларға көлеңкесін
түсіріп, бұлт ішінен: «Бұл — Менің сүйікті рухани Ұлым,*
Оған ризамын. Оны тыңдаңдар!» — деген дауыс шықты.
6 Мұны естіген шәкірттер қатты үрейленіп, етпеттерінен
жерге құлай кетті. 7 Бірақ Иса қастарына келіп, қолын тигізіп:
«Тұрыңдар, қорықпаңдар», — деп көңілдерін орнықтырды.
8 Олар бастарын көтеріп, көздерін ашқанда жалғыз Исадан
басқа ешкімді көрмеді.
9 Таудан түсіп бара жатқанда Иса оларға: «Көктен келген
Билеуші өлімнен қайта тірілгенше бұл көргендерің туралы
ешкімге тіс жармаңдар!» — деп тыйым салды.
10 Кейінірек шәкірттері Оған:
— Сонда дін мұғалімдерінің «алдымен Ілияс пайғамбар бұ
дүниеге қайтып келуге тиіс» деулері қалай? — деген сұрақ
қойды. 11 Иса:
— Ілиястың қайтып келіп, бәрін қалпына келтіретіні рас.
12 Бірақ сендерге айтайын: Ілияс келген де еді. Алайда адамдар
оны танымай,* оған ойына келгендерін істеді. Көктен келген
Билеуші де солай олардың қолдарынан азап шегетін болады,
— деп жауап берді.

---

*28 Немесе: кейбіреулерің көктен келген Билеушінің («Адам Ұлының») Патшалығымен келуін (Петір. 2-хаты 1:16-18; Елшілер. істері 2:36-41).

*5 Немесе: сүйікті Ұлым (1:18,20-23).

*12 Яки: адамдар оны мойындамай (14:1-12).

13 Сонда шәкірттері Оның шомылдыру рәсімін орындаған
Жақия пайғамбар туралы айтып тұрғанын түсінді.*

Мәсіхтің жын азаптаған баланы сауықтыруы

14 Иса үш елшісімен жиналған тобырға таяп келді. Бір адам Оның қасына жақындап, тізесін бүгіп тағзым етіп, былай деп өтінді:

15 — Мырза, менің ұлымды аяй көріңіз! Оның ұстамасы бар,
содан қатты азап шегеді. Жиі-жиі отқа да, суға да құлайды.
16 Ұлымды шәкірттеріңізге әкелген едім, бірақ оны сауықтыру
қолдарынан келмеді. 17 Сонда Иса:

— Ей, сенбейтін, шындық жолынан тайған ұрпақ-ай! Қанша
уақыт қастарыңда болмақпын? Қанша уақыт сендерге төзбек-
пін? Кәне, әкеліңдер оны Маған! — деді де, 18 жынға қатаң
бұйрық берді. Жын баланың денесінен шығып, сол сәттен
бастап ол сауығып кетті.

19 Кейінірек шәкірттері оңашада қасына келіп:

— Неліктен біз жынды қуып шығара алмадық? — деп сұра-
ғанда, 20 Иса былай деді:

— Сенімдеріңнің жеткіліксіздігінен. Сендерге маңызды шын-
дықты айтайын: тарының түйіріндей* ғана сенімдерің болса,
мына тауға: «Бұл жерден ана жаққа көш!» десеңдер, ол көше-
ді. Қолдарыңнан келмейтін ештеңе де болмайды.** 21 (Мұндай
жындарды тек Құдайға сиынып мінажат етіп, ораза ұстаумен
ғана қуып шығаруға болады.)

22 Олар Ғалилеяда жүрген* кезде Иса (өз басынан өткізетін-
дері туралы) былай деді: «Көктен келген Билеушіні адамдар-
дың қолына ұстап береді. 23 Оны өлтіреді, бірақ үшінші күні
Ол қайта тіріледі». — Сонда шәкірттерінің еңселері түсіп қатты
қапаланды.

---

*13 14:3-12.

*20 Немесе: қыша дәніндей кішкене.

**20 Яки: Құдайға шынымен сенсеңдер, Оның күллі бұйрықтарын орындай аласыңдар (Марқа 9:23).

*22 Немесе: жиналған.

Ғибадатхана садақасы және Құдайдың қамқорлығы

24 Олар Қапарнаумға келгенде ғибадатхана үшін садақа ақшасын* жинайтындар Петірге келіп:
— Ұстаздарың ғибадатхана садақасын төлемей ме? — деп сұрады. Ол:
25 — Иә, төлейді, — деді. Петір үйге кірген соң, Иса оның алдын орап:
— Шимон, қалай ойлайсың: осы дүниелік патшалар алым-салықты кімнен жинайды — өз халқынан ба, әлде бөтендерден бе?* — деген сұрақ қойды.
26 — Бөтендерден.
— Сонымен өз халқы салықтан босатылған, — деп тұжырымдады Иса.
27 — Алайда әлгі садақа жинаушыларды өкпелетпеу үшін көлге барып, қармақ таста. Ілінген алғашқы балықтың аузын ашсаң, бір үлкен күміс теңгені* табасың. Соны алып, оларға екеуіміз үшін бере сал.

18

Басқаларды азғырмауды ескерту

1 Сол уақытта шәкірттері Исаның қасына келіп:
— Құдай Патшалығында кімнің жолы ең үлкен? — деген сұрақ қойды.
2 Иса бір кішкентай баланы шақырып алып, орталарына тұрғызып қойды да, былай деді:
3 — Сендерге шындығын айтайын: теріс пікірлеріңнен қайтып, бала сияқты (кіші пейіл) болмасаңдар, Құдай Патшалығына еш кіре алмайсыңдар!*
4 Кім өзін осы сәби сияқты кіші тұтса, Құдай Патшалығында соның жолы ең үлкен.
5 Кім Менің атымнан осындай бір сәбиді қабылдаса, соның Мені де қабылдағаны.
6 Ал кім Маған сенетін осы кішкенелердің біреуін теріс жолға түсірсе, сол адам үшін мойнына

---

*24 Яки: ғибадатхана үшін (құны жай жұмысшының екі күндік жалақысына тең болатын) садақа теңгелерін.

*25 Сол заманда патшалар алым-салықты жаулап алған елдердің халқынан ғана жинайтын.

*27 Яки: аузын ашсаң, (құны төрт күндік жалақы) бір күміс теңгені.

*3 Яки: Құдай Өзінің игілікті басшылығын сендердің өмірлеріңе орнатпайды. (3:2; 5:3-5; Жохан 3:3,5. Түсіндірмедегі «Құдай Патшалығын» қараңыз.)

диірменнің тасы байланып, теңіздің тұңғиығына батырылғаны
жақсырақ болар еді-ау!*
[7] Осы күнәкар дүние адамдарды теріс жолға азғырғаны үшін
қасіретке ұшырайды! Азғыратын жағдайлардың болатыны
сөзсіз, бірақ азғыру кімнен шықса, сол қасіретке қалады!* —
[8] (Иса сөзін жалғастырып, астарлап былай деді:) — Егер сені
өз қолың не аяғың (сияқты өте қажетті нәрсең) күнәға азғырса, ол сен үшін шауып, лақтырып тасталғандай жоқ болсын!
Екі қол, екі аяқпен мәңгілік тозақ отына түскеннен гөрі сыңар
қол-аяқпен мәңгілік өмірді иемденгенің саған артық болар
еді.* [9] Егер де сені «көзің» (секілді өте құнды нәрсең) күнәға
азғырса, ол сен үшін ойып, лақтырып тасталғандай жоқ болсын! Екі көзіңмен тозақ отына түскеннен гөрі сыңар көзбен
мәңгілік өмірді иемденгенің саған артық болар еді.*
[10] Сақ болыңдар, осы кішкенелердің бірде-біреуін менсінбей
жүрмеңдер! Сендерге айтамын, олардың періштелері көктегі
Әкемнің келбетін әрдайым көріп тұрады.*
[11] (Мен, Құдай тағайындаған Билеуші, тура жолдан адасып
кеткендерді құтқаруға көктен келдім.) [12] Қалай қарайсыңдар:
егер біреудің жүз қойы болып, солардың бірі адасып кетсе, ол
тоқсан тоғыз қойын қырат басында қалдырып, адасып кеткенін
іздеп шықпай ма? [13] Сендерге шындығын айтайын: оны тапса,
адаспаған тоқсан тоғызынан гөрі, табылған оған көбірек қуанады! [14] Дәл сол сияқты, көктегі Әкелерің* де осы кішкенелердің** ешқайсысының адасып, тозаққа түсуін қаламайды!
[15] Егер бауырласың саған қарсы күнә жасаса, оған барып,
істегені туралы оңаша сөйлесіп, әшкереле! Егерде айтқанына
құлақ асса, бауырласыңды қайтадан тапқаның. [16] Ал егер тыңдамаса, қасыңа бір-екі кісі ертіп алып, оған тағы бар. «Әрбір
сөз екі не үш куәгердің айтқандарымен дәлелденуі керек»
делінген.* [17] Егерде оларға да құлақ аспаса, бұл туралы сенуші-

---

*6-7 Мұнда Иса, әрине, ешкімнің осы астарлы бұйрықтарды нақты жүзеге асыруын көздеген жоқ! Осындағы «көз», «қол», «аяқ» сөздері рухани азғырылуды астарлап білдіреді.
*8-9 18:6-7-ге берілген сілтемені қараңыз!
*10 Яки: осы қарапайым сенушілердің бірде-біреуін жек көрмеңдер! ... оларды қамқорлайтын періштелер әрдайым көктегі Әкемнің алдына бара алады (Даниял 12:1; Елшілер. істері 12:11,15; Еврей. хат 1:14; Лұқа 1:19).
*14 5:9,16,44-45.
**14 Яки: осы қарапайымдардың.
*16 Заң. қайтал. 19:15.

лер қауымына айтып бер. Ал егер қауымды да тыңдамаса, онда
оған Құдайға мойынсұнбайтын басқа ұлт адамына не салық
жинайтын күнәкарға қарағандай қара.*
18 Сендерге маңызды шындықты айтамын: жер бетінде тыйым
салғандарыңды да, рұқсат еткендеріңді де көктегі Әкем бекіт-
пек.* 19 Мына бір маңызды шындықты да айтайын: жер бетінде
екеуің келісіп, қай нәрсені болса да көктегі Әкемнен сұрасаң-
дар, Ол соны бермек. 20 Өйткені екі-үш адам Менің атымнан
жиналса, Мен де сол жерде араларында боламын.*

Кешірімнің шегі бар ма?

21 Сонда Петір Исаның қасына жақындап:
— Ием, егер бауырласым маған қарсы күнә жасай берсе,
оны неше рет кешіруім керек? Жеті ретке дейін бе? — деп
сұрады. 22 Иса:
— Жеті емес, жеті қайтара жетпіс ретке дейін,* — деп жауап
берді. 23 — Құдай Патшалығындағы жағдай мынаған ұқсас: бір
патша қызметкерлерінен* есеп алмақшы еді. 24 Есеп ала баста-
ғанда оның алдына он мың ат басындай күміске* борышты
қызметкерін алып келеді. 25 Қарызын төлейтін ештеңесі бол-
мағандықтан, патша оның өзін, әйелін, бала-шағасы мен мал-
мүлкін түгел сатып, содан түскен ақшамен қарызын өтеуге
бұйырады. 26 Сонда қызметкер патшаның аяғына жығылып:
«Тақсыр, маған сәл мұрсат бере көріңіз, мен бәрін де төлей-
мін!» деп жалынады. 27 Қызметкеріне жаны ашыған патша оны
босатып, қарызын кешіреді.
28 Алайда қызметкер далаға шыққанда өзіне жүз-ақ күміс
теңгеге борышты бір қызметтес жолдасын кездестіріп, оны
алқымынан алып, қылғындыра бастайды: «Дәл қазір маған
берешегіңді қайтар!» деп талап етеді. 29 Қарыздар жолдасы
аяғына жығылып: «Маған сәл мұрсат бере көр, мен бәрін де

---

*17 Демек: онымен бұдан былай тығыз қатынас жасама.

*18 Яғни: Егер сенушілер Құдай Рухының жетелеуіне толықтай мойын-сұнса, шешімдері Оның еркіне сай келмек (Матай 16:19; Жохан 20:23).

*20 Яки: Жолымды қуушы ретінде екі не одан көп кісі Менің еркіме бағы-нып сиынуға жиналса, Мен де солармен бірге боламын.

*22 Немесе: жетпіс жеті ретке дейін. (Яғни, шексіз көп рет: Матай 6:14.)

*23 Яки: құлдарынан.

*24 Немесе: Он мың талантонға (шамамен үш жүз тонна күміс; әрбір талантон жай жұмысшының он бес жылдық жалақысы болатын).

төлеймін!» деп жалынады. 30 Бірақ ол күткісі келмей, әлгіні
қарызын төлегенше түрмеге жапқызады.
31 Мұны көрген жолдастары қатты наразыланып, патшаға
барып, болған оқиғаны айтып береді. 32 Сонда патша сол қыз-
меткерін шақырып алып: «Әй, оңбаған қызметші! Сен өтінген-
діктен мен қарызыңды түгелдей кешірдім ғой! 33 Ендеше сен
де дәл солай жолдасыңды кешіруге тиіс емес пе едің?!» дейді.
34 Патша қаһарланып, оны қарызын толық өтегенше жазалау-
шыларға тапсырады.
35 Міне, егер сендер бауырластарыңның күнәларын шын
жүректен кешірмесеңдер, көктегі Әкем әрқайсыларыңа да солай
істемек!

19

Отбасы туралы тәлім

1 Иса осы айтқандарын тамамдаған соң Ғалилеядан шығып,
Яһудея аймағына, Иордан өзенінің шығыс бетіне барды. 2 Соңы-
нан халық көптеп еріп, Иса оларды сол жерде сауықтырды.
3 Бірнеше парызшыл адам қасына келіп, Исаны сынап:
— Кез келген себептен әйелінен ажырасуға* бола ма? —
деген сұрақ қойды. 4 Оның жауабы мынау болды:
— Сендер Жаратқан Иенің әуел бастан-ақ «адамды бірін
еркек, бірін әйел қылып» жаратқанын оқымап па едіңдер? 5 Сол
кезде Ол былай деген: «Сондықтан еркек әке-шешесін тастап,
әйеліне қосылады, сөйтіп екеуі біртұтас болады».* 6 Осылайша
олар енді екеу емес, біртұтас. Сонымен Құдай қосқанды адам
баласы ажыратпасын!
7 — Парызшылдар қарсылық білдіріп:
— Олай болса, күйеуі арнайы куәлік қағазын жазып берсе,
әйелінен ажырасуына болады деген ережені Мұса пайғамбар
неге жазып қалдырған?* — деді. 8 Иса оларға былай деп жауап
қатты:
— Мұса жүректеріңнің Құдайдың еркіне мойынсұнбай
қасарысқандығына бола әйелдеріңнен ажырасуға жол берген.
Алайда әуел баста бұл олай болмаған еді. 9 Сендерге айтамын:
кім жеңіл жүріске түспеген әйелінен ажырасып, басқаны алса,

---

*3 Немесе: әйелін қуып жіберуге.
*5 Жаратылыс. баст. 1:27; 2:24.
*7 5:31; Заң. қайтал. 24:1-4.

сол неке адалдығын бұзады. (Күйеуінен ажырасқан әйелге үй-
ленген де неке адалдығын бұзады.)*
10 Сонда шәкірттері:
— Егер еркектің әйелінің алдындағы міндеті осындай болса,
онда үйленбеген артық, — деді. Иса:
11 — Бұл айтқандарымды жұрттың бәрі емес, Құдай бұйыр-
ғандар ғана ұға алады. 12 Себебі үйлене алмайтын түрлі адамдар
бар: кейбіреулері некеге жарамайтын болып туған, басқаларын
кісілер сондай еткен, ал тағы біреулері Құдай Патшалығына
көбірек қызмет ету үшін некеден бас тартқандар. Мұны ұғына
алатындар ұғынсын! — деп сөзін қорытты.

13 Қолын үстіне қойып мінажат етіп бата берсін деп, жұрт
Исаға балаларын алып келді. Бірақ шәкірттері оларға тыйым
салды. 14 Ал Иса: «Балалардың Маған келуіне жол беріңдер,
оларға кедергі жасамаңдар! Құдай Патшалығы сондайлар
үшін»,* — деді. 15 Балаларға бата берген соң, Иса сол жерден
кетіп қалды.

Байлықтың қаупі және
Мәсіхтің азапты жолындағы игіліктер

16 Сол кезде біреу Исаға келіп:
— Ізгі Ұстаз! Мәңгілік өмірге ие болу үшін қандай игі істер
істеуім керек? — деген сұрақ қойды. Иса оған:
17 — Менен неге игілік туралы сұрайсың? Нағыз игілікті —
Біреу-ақ. Мәңгілік өмірге ие болу үшін Оның өсиеттерін орын-
дайтын бол! — деп жауап берді. Әлгі кісі:
18 — Қайсыларын? — деп сұрады.
— «Кісі өлтірме, неке адалдығын бұзба, ұрлық жасама,
өтірік айтпа, 19 ата-анаңды сыйла!» және «Өзіңді қалай сүйсең,
маңайыңдағы адамды* да солай сүй!» — деді Иса. 20 Жігіт:
— Бұлардың бәрін де (жастайымнан) орындап келемін. Маған
тағы не нәрсе жетіспейді? — дегенде, 21 Иса оған былай жауап
берді:
— Егер мүлтіксіз болғың келсе, барып, мал-мүлкіңді сатып,
түскен ақшаны мұқтаждарға үлестіріп бер, сонда сенің қазынаң
көкте болады. Өзің қайтып келіп, шәкіртім болып соңымнан ер!

---

*9 5:32.
*14 Марқа 10:15; Лұқа 18:17.
*19 Яки: басқаларды (өмір жолында Құдай саған кездестірген адамдарды) (Мысыр. шығу 20:12-16; Леуілік. 19:18; Лұқа 10:25-37).

22 Бұларды естіген жігіт еңсесі түсіп, қапаланып кетіп қалды.
Себебі ол аса дәулетті болатын.
23 Иса шәкірттеріне қарап былай деді:
— Сендерге шындығын айтайын: байлардың Құдай Патша-
лығына кіруі тым қиын! 24 Тағы да айтамын: байдың Құдай
Патшалығына кіруінен гөрі түйенің ине көзінен өтуі оңай.
25 Мұны естіген шәкірттері қатты таңғалып:
— Ендеше кім (Құдайдың қаһарынан) құтқарыла алады? —
деген сауал қойды. 26 Иса:
— Бұл адам қолынан келмегенмен, Құдайдың қолынан бәрі
де келеді, — деп жауап берді. 27 Петір:
— Міне, біз барлығын тастап, Сіздің соңыңыздан еріп жүр-
міз. Сол үшін бізді не күтіп тұр? — деп сұрады. 28 Сонда Иса:
— Сендерге шындығын айтайын: әлем жаңарып, Мен
Билеуші ретінде көктен қайтып келіп, салтанатты тағымда
отырған кезде сендер де он екі тақта отырып, Исраилдің он
екі руына билік жүргізетін боласыңдар. 29 Менің атыма бола
үй-жайы, туған бауырлары,* әке-шешесі, бала-шағасы не жер-
суынан ажыраған әркімге қарымтасы жүз есе артығымен
қайтарылады, әрі мәңгілік өмір де сыйланады.** 30 Сол кезде
көптеген алдыңғы қатарлылар соңғылар болады, ал соңғылар
алдыңғы қатарға шығады, — деді.

20 *Жұмысшылардың жалақысы туралы астарлы әңгіме*

1 Иса сөзін жалғастырып былай деді: «Құдай Патшалығын-
дағы жайт мынау сияқты: бір қожайын таң сәріде жүзім
бағына жұмысшы жалдау үшін үйінен шығыпты. 2 Жұмыс-
шылармен күніне бір күміс теңгеден төлейтін болып келісіп,
оларды жүзімдігіне жібереді. 3 Сағат тоғызда қожайын қайта-
дан үйінен шығып, базардан әлі де жұмыссыз тұрған басқа-
ларды көргенде 4-5 оларға:

---

*29 Яки: туған аға-інісі, апа-қарындасы, әпке-сіңлісі.

**29 Құдай адамдарға ата-анасын сыйлап, үй ішіне қамқорлық жасауды бұйырған (19:19; Тімоте. 1-хат 5:4,8). Ал егер олар Құдай ерекше тапсырма бергендіктен немесе сенімге қас адамдар қудалағандықтан туыстарынан қол үзуге мәжбүр болса, Құдай барлығын да өз қамқорлығына алып, сенушілерге арнайы сыйларын беретін болады (6:25-33; 25:46; Жохан 5:28-29).

— Сендер де жүзімдігіме барыңдар! Тиісті ақыларыңды төлеймін, — дейді.

Олар да сонда кетеді. Қожайын түскі сағат он екі және үш
шамасында да солай істейді. 6 Соңғы рет сағат бесте барса,
жұмыссыз тұрған тағы бірнеше адамды көреді.

— Неліктен сендер күні бойы бос тұрсыңдар?

7 — Бізді ешкім жалдаған жоқ.

— Онда сендер де жүзімдігіме барыңдар! — дейді қожайын.

8 Кешке ол шаруашылығын басқарушысына:

— Жұмысшыларды шақырып, жалақыларын төле. Ең соңғыларынан бастап, алғашқы барғандарымен аяқта, — деп тапсырады.

9 Сонда сағат бесте жалданғандар келіп, бір күміс теңгеден
алады. 10 Алғашқы болып келгендер көбірек алармыз деп үміт-
тенгенмен, оларға да бір-ақ күміс теңгеден тиеді. 11 Соны ал-
ған олар қожайынға өкпелеп:

12 — Соңғылар бір сағат қана жұмыс істесе, біз осындай
ыстықта күні бойы жұмыс істедік. Дегенмен сіз бәрімізге
бірдей ақы төледіңіз! — деп күңкілдейді. 13 Қожайын біреуіне
жауап қайтарып:

— Достым, саған әділетсіздік жасаған жоқпын ғой. Әуел
баста бір күміс теңгеге келіспеп пе едік?! 14 Ендеше ақыңды
ал да кете бер. Соңынан жалданған мыналарға саған берген-
дей ақы төлеуді өзім қалап тұрмын. 15 Әлде менің меншігімді
өз қалауымша жұмсауға еркім жоқ па? Яки оларға мырзалық
жасағанымды көре алмайсың ба? — дейді.

16 Осылайша соңғылар алдыңғы қатарға шығады, ал алдыңғы қатарлылар соңғылар болады!*

Мәсіхтің ізгі мақсаты

17 Иерусалимге өрлеп бара жатқанда Иса жолшыбай он екі
шәкіртін бөлек шақырып алып, оларға Өз басынан өткізетін-
дері туралы былай деді: 18 «Енді Иерусалимге өрлеп бара
жатырмыз. Сол жерде көктен келген Билеушіні* басты діни
қызметкерлер мен дін мұғалімдеріне сатып кетеді. Олар Оны

---

*16 Немесе: алдыңғы қатарлылар соңғылар болады. Өйткені шақырылғандар көп, ал таңдап алынғандар аз (22:14).

*18 Немесе: Құдай тағайындаған Билеушіні («Адам Ұлын», яғни Иса Мәсіхтің Өзін).

өлімге кесіп, 19 Құдайға мойынсұнбайтын басқа ұлт адамда-
рына ұстап береді. Солар Оны мазақ етіп, қамшымен сабайды,
ақырында айқышқа шегелеп өлтіреді. Алайда Ол үшінші күні
қайта тіріледі!»
20 Сол уақытта Зебедейдің әйелі ұлдарын ертіп Исаның
қасына келіп, бір өтінішін білдірмек болып Оған тізе бүгіп
тағзым етті. Иса:
21 — Сіз не қалайсыз? — деп сұрады. Әйел:
— Патшалығыңызда осы екі ұлымның біреуіне оң, екінші-
сіне сол жағыңызда отыруды бұйырсаңыз екен, — деген тілек
білдірді. 22 Алайда Иса жауап беріп:
— Не сұрап тұрғандарыңды ұқпайсыңдар! Мен (Құдайдың
қаһарына толы) «тостағаннан ішпекпін». Ал сендер солай істей
аласыңдар ма?* — деді. Екі шәкірт:
— Иә, істей аламыз, — дегенде, Иса:
23 — Мен ішетін «тостағаннан» сендер де ішетін боласыңдар.
Бірақ оң мен сол жағыма отыруға тағайындау Менің қолымда
емес. Көктегі Әкем кімге дайындаған болса, солар отырады,
— деп сөзін аяқтады.
24 Қалған он елші мұны естігенде екі ағайынды жігітке қатты
наразы болды. 25 Иса оларды шақырып алып, былай деді:
— Билеушілері қол астындағы халықтарды билеп-төстеп,
төрелері де соларға қатаң әмір жүргізеді, соны білесіңдер.
26 Бірақ сендердің араларыңда ондай болмасын! Керісінше,
қайсың ұлы болғысы келсе, сол өзгелеріңе қызмет ете берсін,
27 қайсың ең бастыларың болғысы келсе, сол сендерге құл
іспетті қызмет ете берсін! 28 Осы сияқты Мен де Құдай тағай-
ындаған Билеуші бола тұра Өзіме қызмет еткізуге емес, Өзім
қызмет етіп, көптеген адамдардың азаттық төлемін өтеу үшін
жанымды қиюға осы дүниеге келдім.

Екі зағиптың көздерінің ашылып, Мәсіхке еруі

29 Иса шәкірттерімен Иерихон қаласынан шыққанда Оның
соңынан халықтың үлкен тобы ілесті. 30 Сонда жол жиегінде
отырған екі зағип кісі қастарынан Исаның өтіп бара жатқанын
естіп: «Тақсыр, Дәуіттің Ұрпағы, бізге рақым ете көріңіз!» —
деп айқайлады. 31 Халық оларға ұрсып, үндемеуге бұйырды.

---

*22 Немесе: сендер содан іше аласыңдар ма? (Мұндағы «тостаған» Құдайдың адамзаттың күнәлары үшін Мәсіхке тартқызатын қаһарлы жазасын астарлап білдіреді: 3:11; Аян 16:1; 14:19-20; Ишая 53:5-6,12; Жүніс 2:2-6.)

Бірақ екеуі одан бетер айқайлап: «Дәуіттің Ұрпағы, бізге
рақым ете көріңіз!» — деп жалбарынды. 32 Иса тоқтай қалып,
оларды қасына шақырып:

— Өздеріңе не істегенімді қалайсыңдар? — деп сұрады. Олар:
33 — Тақсыр, көзімізді аша көріңіз! — деп өтінді. 34 Иса
оларға жаны ашып, көздеріне қолын тигізді. Сол шақта-ақ
көздері ашылып, көретін болды! Содан олар Исаға еріп жүрді.

21

Мәсіхтің елдің астанасына салтанатпен кіріп, ғибадатхананы арамдықтан тазартуы

1 Олар Иерусалимге таяп, Зәйтүн тауының беткейіндегі Бетфа-
ге ауылына жақындап келді. Сонда Иса екі шәкіртін жұмсап,
2 мынадай тапсырма берді:

— Қарсы алдарыңдағы ауылға барыңдар. Оған кірген бойда
байлаулы тұрған бір ұрғашы есек пен оның тайқарын көресің-
дер. Соларды шешіп, алып келіңдер. 3 Егер қайсыбіреу сендерге
бірдеңе дей қалса, оған: «Бұлар Мырзамызға керек» деп жауап
беріңдер. Сонда ол дереу жібере салады.

4 Осының бәрі орындалғанда (ежелде Зәкәрия) пайғамбар
айтқан мына тәрізді сөздері жүзеге асты: 5 «Сион халқына*
мынаны айтыңдар: Міне, өз патшаң саған келе жатыр! Кіші
пейілділікпен есекке мініп алып, тайқардың** — жүк таситын
бір жас көліктің үстінде отыр».

6 Екі шәкірт барып, Исаның тапсырғанындай істеп, 7 ұрғашы
есек пен оның тайқарын алып келді. Олар үстіне шапандарын
жапқаннан кейін Иса тайқарға мінді.

8 Халықтың көбі жамылғыларын жолға жайса, өзгелері ағаш-
тардан бұтақшалар кесіп алып, соларды төсеп отырды.* 9 Алды-
артынан еріп жүрген қалың тобыр қатты дауыспен былай деп
айқай салды:

«Дәуіттің Ұрпағы үшін Тәңір мадақталсын!»*
«Жаратқан Иенің атынан келе жатқан (Патша) жарылқанған!»
«Заңғар көкте де Тәңір мадақталсын!»

---

*5 Яки: Қыз Сионға (Зәкәрия 9:9).

**5 Тайқар: жас есек.

*8 Осы салтпен халық Исаны Құдай жіберген Патша — Мәсіх ретінде қарсы алды (Забур жыр. 117:25-26).

*9 Немесе: Дәуіттің Ұрпағы үшін осанна! (21:15-те де солай. Түсіндірмедегі «Осаннаны» қараңыз.)

[10] Иса Иерусалимге кірген кезде қала түгелдей толқып:
— Бұл кім Өзі? — деп сұрасты. [11] Оған ерген тобыр:
— Бұл — Иса, Ғалилеядағы Назареттен шыққан пайғамбар! — деп жауап қайырды.

[12] Иса ғибадатхананың алаңына кіріп, ондағы сатушылар мен алушылардың бәрін де қуып шығарып, ақша айырбастаушылардың үстелдері мен көгершін сатушылардың орындықтарын аударып тастап, * [13] оларға:
— «Менің үйім мінажат ететін үй деп аталсын!»* деп Киелі жазбада айтылған. Бірақ сендер оны «қарақшылар ордасына» айналдырғансыңдар! — деді.

[14] Соқырлар мен ақсақтар ғибадатханада Оның қасына жиналып, Иса оларды сауықтырды. [15] Алайда басты діни қызметкерлер мен дін мұғалімдері Исаның жасаған тамаша істерін және ғибадатхана алаңында балалардың «Дәуіттің Ұрпағы үшін Тәңір мадақталсын!» — деп айқайлағанын көргенде ашуланып, [16] Оған:
— Олардың не деп жатқандарын естіп тұрсыз ба? — деп шағым айтты. Ал Иса:
— Иә, естіп тұрмын. «Балалардың, тіпті кішкентай нәрестелердің ауыздарымен Өзіңе мадақтау айтқызасың» деп жазылғанды* ешқашан оқымап па едіңіздер? — деп жауап қайтарды.
[17] Сонымен Иса ғибадатханадағы халықты сол жерде қалдырып, қаладан шығып, Бетанияда түнеді.

[18] Ертеңгісін қалаға қайтып келе жатқанда Исаның қарны
ашты. [19] Жол бойында бір інжір ағашын көріп, қасына барды. Бірақ одан жапырақтан өзге ештеңе таппады. Сонда Иса: «Бұдан былай мәңгі ешқандай жемісің болмасын!» — деді. Інжір ағашы бірден қурап, семіп қалды.*
[20] Мұны көрген шәкірттері қайран қалып:
— Ағаш қалайша бірден қурап қалды? — деп сұрасты. [21] Иса:

---

*12 Пайдакүнем саудагерлер ғибадатхана алаңында шетелдік ақшаны зекет беру үшін жергілікті теңгелерге айырбастайтын, сондай-ақ құрбандыққа шалынуға арналған көгершін, тоқты, өгіздерді сататын. Құдай Иені мадақтауға бағышталған сол жер осылайша базарға айналып, қулық-сұмдыққа толған болатын.

*13 Ишая 56:7

*16 Забур жыр. 8:3.

*19 Жеміс бермеген осы інжір ағашы Құдай күткен әділ істерді істемеген Исраил халқын бейнеледі (3:8; Марқа 11:13; Лұқа 13:8; Жохан 15:5-6).

— Сендерге маңызды шындықты айтайын: егер еш күмән-
сыз Құдайға сенсеңдер, Менің осы ағашқа істегенімнен де зор
нәрсені істейтін боласыңдар. Мына тауға: «Орныңнан көтері-
ліп, теңізге лақтырыл!» — десеңдер, сол орындалады. 22 Құдайға
сеніммен сиынып (Оның еркіне сай) нені сұрасаңдар да, Одан
аласыңдар, — деп жауап берді.

Екі жүзді ел басшыларының Мәсіхтің билігін мойындамауы

23 Иса ғибадатханаға кірді. Жұртқа тағылым беріп жатқан
Оның қасына елдің басты діни қызметкерлері мен рубасылары
жақындап:
— Бұл істерді қандай билікпен істеп жүрсіз? Сізге мұндай
билікті кім берді? — деген сауал қойды. 24 Исаның жауабы
мынау болды:
— Мен де сіздерге бір сұрақ қояйын, соған жауап берсеңіз-
дер, бұл істерді қандай билікпен істеп жүргенімді айтып бере-
мін. 25 Жақия орындаған шомылдыру рәсімі қайдан болып еді:
көктің* еркімен бе, әлде адамның еркімен бе?
Олар өзара пікірлесіп:
— Егер «көктің еркімен» десек, Ол бізден: «Ендеше Жақия-
ның уағызына неге сенбедіңіздер?» деп сұрайды. 26 Ал «адам
еркімен» десек, халықтың наразылығынан қаймығамыз, барлығы
Жақияны пайғамбар деп санайды ғой, — десті. 27 Сондықтан
Исаға:
— Оны білмейміз, — деп жауап берді. Ол:
— Олай болса, Мен де бұл істерді қандай билікпен істеп
жүргенімді айтпаймын, — деп кесіп айтты.
28 — Ал мына оқиғаға қалай қарайсыздар: бір адамның екі
ұлы болыпты. Ол біреуіне келіп: «Ұлым, бүгін жүзімдікке
барып, жұмыс істеші», — деп тапсырғанда, 29 баласы: «Барғым
келмейді», — деп жауап қайырады. Дегенмен кейінірек оны-
сына өкініп, жұмысқа барады.
30 Әкесі екіншісіне келіп те дәл солай дейді. Бұл: «Жарайды,
әке, барамын», — деп жауап берсе де, бармай қояды. 31 Осы
екеуінің қайсысы әкесінің еркін орындады? — деп сұрады Иса.
— Ел басшылары:
— Біріншісі, — деп жауап бергенде Ол былай деді:

---

*25 Яки: Құдайдың. (Яһудилер Құдайдың атын бекерге атамау үшін соның орнына көбінесе көк, Тағала, Мадақталған сияқты атауларды қолданатын.)

— Ендеше сіздерге шындығын айтайын: Құдай Патшалығына сіздер емес, (теріс жолдан қайтқан) салықшылар мен азғын әйелдер кірмек!*
32 Себебі Жақия әділдік жолын көрсетуге келгенде оған сенбедіңіздер, бірақ салықшылар мен азғын әйелдер сенді. Ал сіздер тіпті мұны көргеннен кейін де теріс жолдан қайтып, сенбедіңіздер!

33 Тағы бір астарлы әңгімені тыңдаңыздар: бір қожайын жүзім бағын отырғызады. Оны дуалмен қоршап, жүзім шырынын сығып алатын орын жасап, күзет мұнарасын салады. Кейін бағын жүзімшілерге жалға тапсырып, өзі басқа жаққа сапарға аттанады.

34 Жеміс піскен мезгілде өнімінен өзіне тиесілі үлесін алу үшін қызметшілерін жұмсайды.
35 Бірақ жүзімшілер қызметшілерді ұстап алып, біреуін ұрып-соғып, өзгесін өлтіріп, тағы біреуін таспен атқылайды.
36 Қожайын бұрынғыдан да көбірек қызметшілерін жібереді, бірақ әлгілер оларға да алдындағыдай істейді.

37 Ақыр соңында: «Менің ұлымнан ұялар»* деп, оларға өз ұлын жұмсайды.
38 Бірақ жүзімшілер ұлын көргенде өзара: «Бұл мұрагер ғой! Кәне, жүріңдер, оны өлтіріп, мұрасына ие болайық!» — деседі де,
39 оны ұстап алып, бақ сыртына алып шығып, өлтіріп тастайды.

40 Енді жүзімдіктің иесі келгенде осы жүзімшілерге не істемек? —
41 Тыңдап тұрғандар Исаға:

— Бұл зұлымдарды азаптап өлтіріп, бағын басқаларға тапсырмақ. Олар мерзімі жеткенде оған тиісті өнімін беретін болады, — деп жауап берді.
42 Сонда Иса былай деді:

— Киелі жазбадан мынаны ешқашан оқымап па едіңіздер:

«Құрылысшылар керегі жоқ деп бас тартқан Тас
Енді үйдің басты іргетасына* айналды!
Осы көз алдымыздағы ғажап керемет іс —
Жаратқан Иеміздің жүзеге асырғаны!»

---

*31 Яки: Құдайдың еркін орындайтындардың қауымына... кірмек! (Қорынт. 1-хат 6:9-11; Жохан. 1-хаты 1:5-9)

*37 Яки: Менің ұлымды құрметтер.

*42 Яғни: үй салғанда алдымен бір бұрышына орнатылып, қабырғалардың бағыттарын белгілейтін негізгі тасқа. (Құдай адамдар менсінбеген Исаны Мәсіх және Әлемнің Әміршісі болуға тағайындады: 28:18; Філіпі. хат 2:9-11; Забур жыр. 117:22-23.)

43 Сондықтан да айтамын: Құдай өз Патшалығын сендерден тартып алып, басқа бір халыққа тапсырмақ!* Олар оның өнімін беріп тұратын болады.

44 Әлгі Тасқа құлаған әркім быт-шыт болады!
Үстіне осы Тас құлаған жаншылып қалады!*

45 Астарлы әңгімелерін тыңдаған басты діни қызметкерлер
мен парызшылдар Исаның өздері туралы айтқанын* ұғып, 46 Оны
ұстап алмақшы болды. Алайда Исаны пайғамбар деп қадір
тұтқан халықтан қорқып, батылдары бармады.

22 *Тойға шақырылғандар туралы астарлы әңгіме*

1 Иса халыққа астарлы әңгімелер арқылы тәлім беруін жал-
ғастырып былай деді: 2 «Құдай Патшалығындағы жағдайды
мынаумен салыстыруға болады: бір патша баласының үйлену
тойын өткізуге дайындалып, 3 қызметшілерін шақырылған кісі-
лерді алып келуге жібереді. Алайда сол адамдардың келгілері
келмейді.
4 Патша басқа қызметшілерін жұмсап:
— Шақырылғандарға айтыңдар, мен қонақасымды әзірлеп қойдым, өгіздер мен бордақыланған торпақтар* сойылып, бәрі дайын тұр. Тойға келе беріңдер! — дегізеді.
5 Бірақ олар шақыруды елемей, біреуі егіндік жеріне, біреуі
саудасына кетіп қалады. 6 Тағы басқалары қызметшілерін ұстап
алып, қорлап, өлтіріп тастайды. 7 Мұны естіген патша қаһарла-
нып, әскерін жұмсап, әлгі кісі өлтірушілердің көздерін құртып,
олардың қаласын өртеп жібереді. 8 Содан кейін қызметшілеріне:
— Той дайын, ал шақырылғандар оған лайықсыз болып
шықты. 9 Енді жол тораптарына барып, кімді кездестірсеңдер,
соларды тойға шақырып, алып келіңдер! — деген жарлық береді.
10 Жан-жаққа аттанған қызметкерлер кімді кездестірсін — жаманын да, жақсысын да бәрін жинап алып келеді. Той болған жер адамдарға лық толады.

---

*43 Яғни: басқа ұлттардан шыққан сенушілер де қосылған Құдайдың «жаңа халқына» тапсырмақ (28:18-20; Рим. хат 9,10,11; Елшілер. істері 15:14).
*44 Ишая 8:13-15.
*45 Яғни: Әкесіне сырттай ғана мойынсұнған екінші ұлдың (21:30) және опасыз, зұлым жүзімшілердің (21:35-39) істегендері дін басылардың іс-әрекетін астарлап бейнеледі (21:32; 16:21).
*4 Яки: семіртілген бұзаулар (баспақтар).

11 Патша келгендерді көруге кіргенде, тойға сай киім* кимеген біреуді көріп, 12 одан:

— Достым, мұнда той киімінсіз қалай кірдің? — деп сұрайды. Ол үнсіз қалады. 13 Патша нөкерлеріне:

— Мынаның аяқ-қолын байлап, сыртқа, қара түнекке* лақтырыңдар! — деп бұйырады. — Сол жерде зар еңіреп жылап, қинала тістенетін болады.

14 Себебі шақырылғандар көп, ал таңдап алынғандар аз».*

Шетелдік патшаға салық төлеу және қиямет туралы сұрақтар

15 Парызшылдар сол жерден кетіп, Исаны сөзінен шырмап ұстаудың жолын іздеп ақылдасты. 16 Оған Иродтың жақтастарымен* бірге өз шәкірттерін жіберіп, мынадай сұрақты қойғызды:

— Ұстаз, Сіздің әділ екеніңізді білеміз. Жұртты шынымен Құдай жолына үйретіп, біреуге жағыну ниетінен аулақсыз, ешкімнің де бет-жүзіне қарамайсыз. 17 Енді бізге айтыңызшы, қалай ойлайсыз, Рим патшасына алым-салық төлеуіміз дұрыс па, әлде бұрыс па?* — 18 Олардың арам ойларын білген Иса:

— Екі жүзділер, Мені азғырып сынамақсыңдар, ә? 19 Маған салыққа төлейтін бір күміс теңгені көрсетіңдерші! — деді. Олар Оған бір күміс теңге әкеліп берді. 20 Иса:

— Мына сурет пен жазу кімдікі? — деп сұрады. 21 Олар:

— Римдік патшанікі, — дегенде, Иса:

---

*11 Патша тойға келгендерге арнайы киім сыйлағанмен, бұл адам киюден бас тартты. Мұндағы той киімі Құдайдың күнәкарды кешіріп, оған әділдік сыйлағандығын астарлап бейнелейді (Аян 7:14; 22:14; Ишая 61:10).

*13 Яки: тозаққа (8:12; Петір. 2-хаты 2:17).

*14 Яки: шақырылғандардың көбі келуден бас тартып, тойға қатыса алу мүмкіндіктерінен айырылады (20:8; Нақыл сөз. 1:24; Аян 3:5).

*16 Римдік патша тағайындаған аймақ әкімі Ирод Антипастың сөзін сөйлеушілер (Марқа 3:6).

*17 Немесе: Кесарге алым-салық төлеуіміз (Құдай бұйырған Таурат заңы бойынша) рұқсат етілген бе, жоқ па? (Көптеген яһудилер жалған тәңірлерге табынушы римдіктердің өз елдерін басқарып, салық төлеуді талап еткеніне қатты наразы еді. Сондықтан басшылар осы саяси тұрғыдан айрықша маңызды қитұрқы сұрақ арқылы Исаны сөзден сүріндіруге тырысты: Лұқа 20:20; 23:2.)

— Олай болса, патшаға тиістісін патшаға, ал Құдайға тиістісін Құдайға беріңдер! — деп тұжырымдады.

22 Мұны естіген олар аң-таң болып, Исаның қасынан кетіп қалды.

23 Өлімнен қайта тірілу жоқ деуші саддукейлер ұйымының кейбір мүшелері* де сол күні Исаға келіп, мына сұрақты қойды:

24 — Ұстаз, Мұса пайғамбар: «Баласы жоқ біреу өлсе, соңында қалған жесіріне ағасы не інісі үйленіп,* марқұм бауыры
үшін ұрпақ қалдырсын!» деп бұйырған. 25 Арамызда жеті ағай-
ынды жігіт бар еді. Солардың тұңғышы үйленіп, соңынан бала қалдырмай өліп кетті. Жесіріне екіншісі әмеңгер болып
үйленді. 26 Ал мұнымен де, үшіншісімен де, тіпті жетеуінің
бәрімен де дәл осы сияқты болды. 27 Ақыры бәрінің соңынан
әйел де көз жұмды. 28 Ендеше, қиямет күні қайта тірілгенде әйел осы жетеудің қайсысынікі болады? Ол солардың бәрінің де
әйелі болған еді ғой! — 29 Бірақ Иса былай жауап қайырды:

— Киелі жазбаларды және Құдайдың құдіретін ұқпағандықтан жаңылып жүрсіңдер! 30 Себебі өлімнен қайта тірілгеннен кейін адамдар әйел алмайды, күйеуге де шықпайды, әрі көктегі Құдайдың періштелері іспетті болады. 31 Ал өлгендердің қайта
тірілуі жайында Құдайдың: 32 «Мен Ыбырайым, Ысқақ және
Жақыптың Құдайымын»* дегенін оқымап па едіңдер? Демек Ол өлгендердің емес, тірілердің Құдайы!**

33 Мұны естіген халық Исаның тәліміне таңғалды.

Ең маңызды өсиет және Мәсіхтің шынайы болмысы туралы

34 Исаның саддукейлерді үндетпей қойғанын естігенде, парызшылдар бас қосып жиналды. 35 Кейін олардың біреуі, Таурат
заңын үйретуші ғұлама,* Исаның ұстанған ілімін сынамақшы болып Оған мына сұрақты қойды:

---

*23 Саддукейлер ұйымы басты діни қызметкерлердің көзқарасы мен саясатын жақтап, грек философиясының ықпалында жүретін. Түсіндірмені қараңыз.

*24 Яки: жесіріне ағасы не інісі әмеңгер болып (Рут 4:5).

*32 Мысыр. шығу 3:6.

**32 Егер ежелде қайтыс болған сенушілер о дүниеде тірі болмаса, онда Құдай «Кезінде Маған сенуші болған Ыбырайым, Ысқақ, Жақыптың Құдайымын» дер еді.

*35 Яки: діни заңдарды үйретуші мұғалім.

[36]— Ұстаз, Тауратгағы ең ұлы өсиет қайсысы? — Иса:
[37]— «Құдай Иеңді шын жүректен, бүкіл жан дүниеңмен,
барлық ақыл-ойыңмен сүй!» [38] Бұл — ең ұлы да басты өсиет.
[39] Ал екіншісі де сол сияқты маңызды: «Өзіңді қалай сүйсең,
маңайыңдағы адамды да солай сүй!»* [40] Бүкіл Таурат заңы мен
Пайғамбарлар жазбалары осы екі өсиетке негізделген, — деді.
[41] Қасына жиналған парызшылдарға Иса:
[42]— Мәсіх туралы не ойлайсыздар, Ол кімнің Ұрпағы?* —
деген сұрақ қойды. Олар:
— Дәуіт пайғамбардың — деді. [43] Сонда Иса:
— Ендеше неліктен Дәуіт Киелі Рухтың жетелеуімен Оны
Ием деп атады? Ол:

[44] «Жаратқан Ие менің Иеме былай деді:
Мен сенің жауларыңды табаныңның астына
Салып бергенімше өзің отыр оң жағымда!»

— деген ғой.* [45] Сонымен, Дәуіттің өзі Мәсіхті «Ием» деп атаса,
қалайша Ол «Дәуіттің Ұрпағы» ғана болады? — деп сұрады.
[46] Ешкім Исаға жауап беріп, бір сөз де айта алмады. Бұдан
кейін тағы басқа сұрақтар қоюға ешқайсысының батылы бар-
мады да.

23 *Екі жүзді діндарларға қатаң ескерту*

[1] Содан кейін Иса жиналған көпшілікке және Өзінің шәкірт-
теріне былай деді:
[2]— Мұса пайғамбардың орнын дін мұғалімдері мен парыз-
шылдар басты.* [3] Сондықтан олардың айтқандарын түгелдей
орындаңдар, бірақ істегендеріндей істемеңдер! Себебі сол айт-
қандарын олардың өздері іс жүзінде орындамайды. [4] Халықтың
мойнына ыңғайсыз, тым ауыр борыштар жүктеп,* соларды көте-
руге қол ұштарын да бермейді.

---

*39 Яки: «Өзіңді қалай сүйсең, басқаларды (өмір жолында Құдай саған кездестірген адамдарды) да солай сүй!» (25:34-40; Лұқа 10:25-37; Заң. қайтал. 6:5; Леуілік. 19:18)
*42 Немесе: Ол кімнің Ұлы?
*44 Забур жыр. 109:1; Елшілер. істері 2:34-35.
*2 Немесе: орындығына отырды. (Олар халыққа Құдай сөзін уағыздайтын.)
*4 Яки: көптеген дін ережелері мен рәсімдерін орындауға мәжбүр етеді (11:28-29; Елшілер. істері 15:10; Ғалат. хат 6:13).

[5] Олар барлық діни жоралғыларды жұрттың көзіне түсу үшін
ғана орындайды. Маңдайлары мен қолдарына байлайтын, Таурат
аяттары жазылған қайыс қалталардың көлемін үлкейтіп, шапан-
дарының шашақтарын* ұзартады. [6] Қонақасыларда төрде жан-
тайып, мәжілісханаларда сыйлы орында отыруды ұнатады.
[7] Базарларда жұрттың өздеріне сәлем беріп құрмет көрсетіп,
«ұстаз» деп атағандарын өте жақсы көреді.

[8] Алайда сендер «ұстаз» деп аталмаңдар! Ұстаздарың Біреу-
ақ, ал бәрің де өзара бауырлассыңдар. [9] Жер бетіндегі ешкімге
«әке» деген рухани атақ берменңдер! Бірден-бір рухани Әкелерің
көкте ғой. [10] Өздеріңді «тәлімгер» деп те ешкімге ататпаңдар!
Тәлімгерлерің Біреу-ақ, Ол — Мәсіх.

[11] Араларыңдағы ең ұлыларың бәріңе де қызмет ете берсін!
[12] Себебі өзін-өзі жоғарылатқан әркім төмендетіледі, ал өзін
төмен ұстаған жоғарылатылады.

[13] Дін мұғалімдері мен парызшылдар, екі жүзділер, сендер
қасіретке қаласыңдар!* Халық үшін Құдай Патшалығын құлып-
тап қоясыңдар: өздерің де кірмейсіңдер, кіргісі келгендерге де
жол бермейсіңдер!

[14] (Дін мұғалімдері мен парызшылдар, екі жүзділер, сендер
қасіретке қаласыңдар! Жесірлердің үй-жайын ішіп-жеп тауы-
сып, әдейі көзге түсу үшін ұзақ мінажат етіп жүрсіңдер. Сол
үшін де бәрінен бетер қатаң жазаланатын боласыңдар-ау!)

[15] Дін мұғалімдері мен парызшылдар, екі жүзділер, сендер
қасіретке қаласыңдар! Бір-ақ адамды болса да дінге кіргізу
үшін жиһан кезіп, су кешесіңдер. Ал кіргізген соң оны өздерің-
нен екі есе бетер теріс жолға салып, тозаққа түсетін қыласың-
дар!*

[16] Көр соқыр жетекшілер, сендер қасіретке қаласыңдар! Себебі
былай деп үйретесіңдер: «Біреу киелі үйдің атымен ант етсе,*

---

*5 Шашақтар Құдайға берілгендіктің белгісі болатын, ал көптеген парыз-шылдар жұрттың назарын өздерінің тақуалықтарына аудару үшін шашақтарын әдейі ұзартты.

*13 Яки: Құдайдың қаһарына ұшырайсыңдар.

*15 Ягни оларға адам ойынан шыққан діни парыздарды тым қатаң ұстандырып, жүректеріне жалған қауіпсіздік пен мақтаншақтық ұялатасыңдар (23:25-28).

*16 Яки: киелі үйдің атын атап ант берсе. (Сол заманда адамдар айтқандарының шынайылығын көрсету үшін қасиетті нәрселерді атап ант беруді дәстүрге айналдырған еді (5:33-37).

мұнысын орындауға міндетті емес. Ал егер киелі үйдегі алтын-
мен ант етсе, онда сол антын орындауға міндетті». [17] Соқыр да
түйсіксіздер-ау! Не артық, алтын ба немесе алтынды қасиетті*
ететін киелі үй ме? [18] Сендер тағы: «Кім құрбандық үстелімен
ант етсе, антын орындауға міндетті емес. Ал егер соның үстін-
дегі құрбандықпен ант етсе, онысын орындауға міндетті»
дейсіңдер. [19] Соқыр да түйсіксіздер! Қайсысы артық: құрбан-
дық па, әлде соны қасиетті қылатын құрбандық үстелі ме?
[20] Ендеше, құрбандық үстелімен ант еткен сол үстелмен және
оның үстіндегілердің бәрімен де ант береді ғой. [21] Сол сияқты,
киелі үйдің атымен ант еткен, киелі үймен және онда тұратын
Тәңір Иенің атымен* де ант береді. [22] Сондай-ақ, көктің аты-
мен ант еткен, Құдайдың тағымен және тақ үстінде отырған
Оның Өзінің атымен де ант береді.

[23] Дін мұғалімдері мен парызшылдар, екі жүзділер, сендер
қасіретке қаласыңдар! Тіпті жалбыз, аскөк, зере сияқты майда-
шүйде дәмдеуіш шөптердің оннан бірін садақаға бересіңдер,
бірақ та Таурат заңының әділдік, мейірімділік және адалдық
туралы маңызды қағидаларына көңіл бөлмедіңдер. Біріншісін
де істеп, екіншісін де қалдырмауларың дұрыс болар еді.
[24] «Масаны сүзіп тастап, түйені түгімен жұтып қоятын» соқыр
жетекшілер-ай!

[25] Дін мұғалімдері мен парызшылдар, екі жүзділер, сендер
қасіретке қаласыңдар! Ыдыс-аяққа сыртқы тазарту рәсімін
орындай бересіңдер, бірақ олардың іші алдамшылықпен әрі
дүниеқоңыздықпен тартып алған тағамдарыңа толы.* [26] Соқыр
парызшылдар! Сыртының да таза болуы үшін алдымен ыдыс-
аяқтың ішін тазартыңдар!

[27] Дін мұғалімдері мен парызшылдар, екі жүзділер, сендер
қасіретке қаласыңдар! Сыртынан әдемі болып көрінетін, бірақ
іші өліктердің сүйектері мен түрлі шірікке толы әктелген
молаларға ұқсайсыңдар: [28] сырттарыңнан әділ болып көрінсең-
дер де, іштерің екі жүзділік пен күнәға лық толы!

[29] Дін мұғалімдері мен парызшылдар, екі жүзділер, сендер
қасіретке қаласыңдар! Пайғамбарларға әдемілеп мазар салып,

---

*17 Яки: алтынның Құдайдың қызметіне бағышталғандығына себепші болған киелі үйдің өзі ме?

*21 Яки: киелі үймен және оны жер бетіндегі тұрағы еткен Құдай Иенің атымен (Мысыр. шығу 15:17; 40:34-35; Шежіре. 2-ж. 6:18,41; 7:1-3).

*25 Немесе: іші алдамшылық пен дүниеқоңыздыққа толы.

әділдердің ескерткіштерін әшекейлеп безендіресіңдер. [30] Және:
«Біздер ата-бабаларымыздың заманында өмір сүрген болсақ,
олар сияқты пайғамбарлардың қанын төкпеген болар едік»
дейсіңдер. [31] Сол арқылы сендер пайғамбарларды өлтіргендер-
дің үрім-бұтағы екендеріңді мойындап, өздеріңе қарсы куәлік
келтіресіңдер. [32] Осылайша ата-бабаларыңның жауыздық істері-
нің мөлшерін толықтыра түсесіңдер!* [33] Жыландар, улы жылан-
ның ұрпағы! Сендер сотталып, тозаққа түсуден қалай құтылмақ-
сыңдар? [34] Сол үшін де тыңдап алыңдар: Мен сендерге Құдай-
дың хабарын жеткізушілерді, дана адамдарды және киелі
жазбаларды үйретуші ғұламаларды жіберемін.* Бірақ сендер
солардың біреулерінің көздерін құртып, кейбіреулерін айқыш-
қа шегелетіп өлтіріп, тағы басқаларын мәжілісханаларында
дүрелеп сабап, қаладан қалаға қудалайтын боласыңдар. [35] Сол
үшін де кінәсыз Әбілден бастап, өздерің киелі үй мен құрбан-
дық үстелінің арасында өлтірген Барақия ұлы Зәкәрияға дейін
жер бетінде төгілген күллі әділдердің қандарының* құны сен-
дердің мойындарыңа жүктелетін болады!

[36] Сендерге шындығын айтамын: мұның барлығы да осы ұр-
пақтың мойнына жүктеледі!

Мойынсұнбаған Иерусалимнің күйрейтіні туралы қайғыру

[37] Ей, Иерусалим, пайғамбарлардың көзін құртып, Тәңір
жіберген хабаршыларды тас лақтырып өлтіретін Иерусалим-
ай! Балапандарын қанатының астына алған құс сияқты, Мен
де сенің халқыңды қанша рет жинамақшы болдым, бірақ сен-
дер одан бас тарттыңдар! [38] Сондықтан үйлерің қаңырап, бос
қалдырылады.* [39] Сендерге шындығын айтайын: бұдан былай,
«Жаратқан Иенің атынан келе жатқан (Патша) жарылқанған!»
деп шақырған уақыттарыңа дейін Мені қайтып көрмейсіңдер.*

---

*32 23:34.

*34 Немесе: сендерге пайғамбарларды, дана ақылшыларды және (киелі жазбаларды үйретуші) дін мұғалімдерін жіберемін (Қорынт. 1-хат 12:28; 3:18; Матай 13:52).

*35 Жаратылыс. баст. 4:8; Шежіре. 1-ж. 24:20-22.

*38 Құдай Киелі үй мен қаланы тастап кетпек (Лұқа 21:20-24; Матай 24:15).

*39 21:9; 24:30.

24 [1] Иса ғибадатханадан шығып кетіп бара жатқанда,
шәкірттері қасына келіп, ғибадатхананың сәулетті
ғимараттарын нұсқап көрсетті. [2] Бірақ Иса:

— Мынаның бәрін көріп тұрсыңдар ғой? Сендерге шынды-
ғын айтайын: бұлардың қаланған бірде-бір тасы қалмай бәрінің
де күл-талқаны шығатын болады! — деп жауап қайтарды.

[3] Кейінірек Иса Зәйтүн тауының басында отырғанда шәкірт-
тері оңашада қасына келіп:

— Бізге айтыңызшы, бұл қашан болады? Сіздің қайта келуі-
ңіз бен ақыр заманның жақындап қалғанын қандай белгі біл-
дірмек?* — деп сұрады. [4] Иса былай деп жауап берді:

— Сақ болыңдар, ешкім сендерді алдап, теріс жолға түсір-
месін! [5] Себебі көп адамдар Менің атымды жамылып келіп:
«Құтқарушы Мәсіх Менмін!» деп, көпшілікті алдап азғыратын
болады. [6] Жақын маңдағы шайқастар мен алысырақтағы соғыс
жаңалықтары туралы еститін боласыңдар. Сонда абайлаңдар,
зәрелерің ұшпасын. Олар болуға тиісті, бірақ заманның ақыры
бұл емес. [7] Себебі ұлт ұлтқа қарсы, мемлекет мемлекетке қар-
сы аттанып, түрлі жерлерде ашаршылық (пен індеттер) және
жер сілкіністер болады. [8] Бұлардың бәрі жаңа дәуір туар алдын-
дағы толғақтың бастапқы азабы іспетті.*

[9] Сол кезде жұрт сендерді азаптап, өлтіру үшін ұстап береді.
Менің атымды мойындағандарыңа бола барлық ұлттар сендерді
жек көретін болады. [10] Сонда көбі сенімдерінен танып, өзара
опасыздық жасап, бір-бірін жек көреді. [11] Талай жалған пайғам-
барлар халық алдына шығып, көптеген адамдарды алдап,
азғыратын болады. [12] Әділетсіздік тым көбейіп кеткендіктен
көпшіліктің сүйіспеншілігі суып кетеді.* [13] Ал ақырына дейін
табандылық көрсеткен әркім құтқарылады.*

[14] Құдай Патшалығы туралы осы Ізгі хабар барлық ұлттарға
паш етілу үшін күллі әлемге уағыздалатын болады. Содан кейін
бұл заманның ақыры келеді.

---

*3 Яки: қандай ерекше оқиға не құбылыс алдын ала білдірмек?

*8 Немесе: Бұл толғақ азабының бастамасы. (Мәсіхтің қайтып келуімен жаңа дәуір басталмақ. Бұл дәуір тумас бұрын толғақ іспетті азапты кезең болуға тиіс: Рим. хат 8:22; Марқа 13:8.)

*12 Құдайға және бір-біріне деген сүйіспеншіліктері (Даниял 9:27).

*13 Лұқа 21:19,28; Аян 2:10-11.

15 Ендеше, Даниял пайғамбар алдын ала айтқандай, киелі
үйді арамдап бос қалдыратын жексұрын нәрсені* сол жерден
көрсеңдер — мұны оқып отырған әркім мәнісін ұғып алсын!
— 16 сонда Яһудея аймағындағылар тауларға қашып құтылсын!
17 Кім үй төбесінде* болса, бір нәрсесін алу үшін үйге кірмес-
тен, сыртқы сатымен төмен түсіп, дереу қашып құтылсын!
18 Кім далада жүрсе, ол да шапанын алу үшін үйіне соқпастан
қашып құтылсын! 19 Сол күндері аяғы ауыр және бала емізіп
жүрген әйелдер қандай қасіретке ұшырайтын болады! 20 Қаша-
тын кездерің қыс мезгіліне немесе діни демалыс күніне тура
келмесін деп Құдайдан сұраңдар. 21 Себебі сол уақытта әлем
жаратылғаннан бері күні бүгінге дейін еш болмаған және
қайтып болмайтын қиын-қыстау кезең* бастарыңа түседі.
22 Егерде Тәңір Ие бұл күндердің санын қысқартпағанда, ешбір
жан құтқарыла алмас еді. Бірақ Ол Өзінің таңдап алған адам-
дарына бола сол кезеңді қысқартып қойған. 23 Сол кезде біреу
сендерге: «Міне, Мәсіх мұнда!» немесе «Әне, Ол анда!» десе,
иланбаңдар! 24 Себебі жалған «мәсіхтер» мен «пайғамбарлар»
шығатын болады. Олар, мүмкін болса, Құдайдың таңдап алған
адамдарын да алдап, теріс жолға адастыру үшін ғаламат кере-
меттер мен ғажаптарды көрсететін болады. 25 Байқаңдар! Мен
сендерге мұны алдын ала айтып тұрмын.

26 Сондықтан, сендерге: «Қараңдар, Ол айдалада жүр!» десе,
шықпаңдар! Немесе: «Ол ішкі бөлмелерде!» десе де, иланбаң-
дар! 27 Себебі найзағайдың шығыстан басталып, батысқа дейін
жарқырайтыны сияқты, Менің Билеуші ретінде көктен қайтып
келуім де* (аяқ астынан және ап-айқын) болады.

28 «Жемтік қайда болса, құзғындар сонда жиылар» делінген
емес пе.* (Сол секілді осы оқиғалардың қай жерде болғаны сол
заманда бәріне мәлім болады.)

---

*15 Даниял 11:31; 12:11.
*17 Сол өлкедегі үй төбелері жалпақ (10:27).
*21 Яки: ауыр (зор) азап.
*27 Немесе: Құдай тағайындаған Билеушінің («Адам Ұлының») қайтып келуі де.
*28 Әйүп 39:28-30.

Мәсіхтің қайтып келуіне дайын болу қажет

29 Бұл қиын-қыстау кезеңнен кейін кенеттен «күнді қараңғы-
лық басып, ай да жарқырамайтын болады. Жұлдыздар аспан-
нан құлап, аспан күштері шайқалады!»*
30 Сол уақытта Менің Билеуші ретінде қайтып келуімнің
ғажайып белгісі* аспаннан көрінетін болады. Жер бетіндегі
барлық ұлттар** үрейленіп, еңіреп жылап, Менің Билеуші
ретінде ғаламат құдіретпен, салтанатты ұлылықпен бір бұлтта
көктен келе жатқанымды көреді. 31 Мен кернейдің зор үнімен
періштелерімді жіберіп, олар аспанның о шетінен бұ шетіне
дейін, дүниенің төрт бұрышынан Менің таңдап алған адамда-
рымды жинап әкелетін болады.
32 Інжір ағашынан сабақ алыңдар: оның шыбықтары жұмса-
рып, жапырақтары шыға бастағанда жаздың таяп қалғанын
білесіңдер. 33 Сол сияқты, сендер осы оқиғаларды көргенде
Менің таяп, есік алдына келіп қалғанымды* білесіңдер. 34 Сен-
дерге шындығын айтайын: осы ұрпақ өлмей тұрып-ақ,* мұның
бәрі іске асады. 35 Аспан мен жер жойылатын болады, бірақ*
Менің сөздерім еш жойылмайды.
36 Ал сол күннің, сол сәттің қашан болатыны не адам баласы-
на, не көктегі періштелерге (не Құдайдың рухани Ұлына) емес,
жалғыз көктегі Әкеге ғана белгілі.

37 Нұх пайғамбардың заманында жағдай қалай болған болса,
Менің Билеуші ретінде көктен қайтып келетін кезімде де солай
болады: 38 топан судан бұрын, Нұх кемеге мінген күнге дейін
адамдар (Құдайға мойынсұнбай) ішіп-жеп, әйел алып, қыздарын
ұзатып өмір сүруде еді. 39 Топан су басып, бәрін алып кетіп,
қырып салғанша олар ештеңені ұқпады.* Менің Билеуші ретін-
де көктен қайтып келуімде де осылай болады! 40 Сол кезде
егіндікте жүрген екеудің біреуін періштелер* қабыл алып,

---

*29 Немесе: аспан денелері шайқалады (Ишая 13:10; 34:4).
*30 Немесе: Құдай тағайындаған Билеушінің («Адам Ұлының» яғни Иса Мәсіхтің Өзінің) ғажайып белгісі.
**30 Немесе: Жердегі барлық рулар (Зәкәрия 12:10-13; Аян 1:7).
*33 Немесе: осы оқиғаларды көргенде бұл заманның ақырының таяп, есік алдына келіп қалғанын.
*34 Немесе: осы үрім-бұтақ жойылмай тұрып-ақ.
*35 Петір. 1-хаты 3:7,10; Аян 21:1.
*39 Жаратылыс. баст. 6:1-5; 7:6-23.
*40 24:30-31.

екіншісін қалдырып кетеді. [41] Бірге диірмен тартып отырған
екі әйелдің де біреуін қабыл алып, екіншісін тастап кетеді.
[42] Сондықтан сергек болыңдар: сендер Қожайындарыңның қай
күні қайтып келетінін білмейсіңдер!

[43] Мынаны еске алыңдар: егер үй иесі ұрының түннің қай
мезгілінде келетінін білетін болса, онда ол ұйықтамай, сергек
болып, ұрының бұзып кіруіне жол бермес еді.

[44] Сондықтан өздерің де дайын болыңдар: сендер күтпеген
сәтте Мен Билеуші ретінде көктен қайтып келемін!*

Адал және опасыз қызметшілер туралы мысал

[45] (Иса сөзін одан әрі жалғастырып былай деді:)

— Адал да саналы қызметшідей болыңдар! Қожайыны бір
қызметшісін үйіндегі өзге малайларының үстінен қарап, ас-
суларын уақтылы беруге тағайындады. [46] Қожайыны оралып
келгенде оның өз міндетін атқарып жүргенін көрсе, сол қыз-
метші бақытты! [47] Сендерге шындығын айтайын: оны бүкіл
меншігін қараушы етіп тағайындамақ.

[48] Ал егер әлгі қызметші жаман болып, іштей: «Қожайыным
жуырда келе қоймас» деп, [49] өзге қызметшілерді ұрып-соғып,
маскүнемдермен бірге ішіп-жеуге салынса, [50] онда қожайыны
күтпеген күні, ойламаған сәтте келіп, [51] оны аяусыз жазалап,
екі жүзділердің кебінін кигізеді. Сонда зар еңіреп жылап,
қинала тістенетін болады-ау!*

25

Күйеу жігітті қарсы алмақ болған он қыз туралы астарлы әңгіме

[1] Сол кезде Құдай Патшалығындағы жағдай мынаған ұқсас
болады: он бойжеткен қолдарына шамдарын ұстап, күйеу жігітті
қарсы алуға шығыпты. [2] Олардың бесеуі ақылды, бесеуі ақыл-
сыз* екен. [3] Ақылсыз қыздар шамдарын алғанмен, құятын ар-
тық май алмай шығады. [4] Ал ақылдылары шамға қоса майға
толы құмыраларын да ала жүреді. [5] Күйеу жігіт ұзақ кешіккен-
діктен, барлығы қалғып, ұйықтап қалады.

---

*44 Яки: сендер күтпеген сәтте Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») келеді!

*51 Яки: оны кескілеп, екі жүзділердің тағдырына ұшыратады. Сонда (олармен бірге) зар еңіреп жылап, бармағын тістейтін болады (25:30).

*2 Яки: түйсіксіз (7:26; Лұқа 12:20).

6 Бірақ түн ортасында: «Күйеу жігіт келіп қалды! Қарсы
алуға шығыңдар!» — деген дауыс естіледі. 7 Сонда қыздардың
бәрі де орындарынан тұрып, шамдарын жөндейді. 8 Ақылсыз-
дары ақылдыларына:
— Майларыңнан беріңдерші, шамдарымыз сөнейін деп жатыр,
— дейді, 9 ал олар:
— Бізге де, сендерге де жетпей қалғанша, өздерің сатушы-
ларға барып, май сатып алғандарың жөн, — деп жауап береді.
10 Әлгілер майға кеткенде күйеу жігіт келіп, дайын тұрғандар
онымен бірге тойға кіріп кетеді де, есіктер жабылып қалады.
11 Кейін майға кеткендер де келіп:
— Тақсыр мырза! Есікті аша көріңіз! — деп өтінеді. 12 Ал
күйеу жігіт оларға:
— Шын айтамын, сендерді танымаймын!* — деп жауап
береді.
13 Сондықтан сергек болыңдар! Себебі сендер Мен Билеуші
ретінде көктен келетін күнді де, сәтті де білмейсіңдер.

Аманатталған қаржы туралы астарлы әңгіме

14 Бұл сапарға шықпақ болған бір кісінің әрекетіне ұқсас:
ол кетер алдында қол астындағы қызметшілерін шақырып
алып, оларға меншікті қаражатын аманаттап тапсырады да,
15 әрқайсысына қабілетіне қарай, біреуіне бес, келесісіне екі,
тағы біреуіне бір ат басындай күміс* береді. Содан кейін сапа-
рына аттаныпты. 16 Ат басындай бес күміс алған қызметші
онысын айналымға жіберіп, үстіне тағы бесеуін қосып қояды.
17 Екі күміс алғаны да дәл осылай етіп, тағы екеуін қосып
қояды. 18 Алайда бір күміс алғаны қожайынының қаржысын
бір жерге алып барып, көміп тастайды.
19 Арада көп уақыт өткеннен кейін қызметшілердің қожай-
ыны қайтып келіп, олардың есеп берулерін талап етеді. 20 Бес
күміс алған қызметші тағы да бесеуін әкеліп тұрып, былай
дейді:
— Мырзам, сіз маған ат басындай бес күміс беріп едіңіз.
Міне, солардан тағы бесеу қосымша пайда түсірдім. — 21 Қожай-
ыны оны мақтап:

---

*12 Яки: (өз адамдарым ретінде) мойындамаймын (7:23; 25:41).

*15 Көне грекшеде: талантон. Бұл шамамен отыз килограм күміс, яки қарапайым жұмысшының жиырма жылдық жалақысы болатын.

— Жарайсың, жақсы да адал қызметшім! Шағын істе сенімді болып едің, сені үлкен істің басына қоямын. Енді қуанышты тойыма кел!* — дейді.

22 Екі күміс алғаны да келіп:

— Мырзам, сіз маған ат басындай екі күміс беріп едіңіз. Міне,
содан қосымша екеу түсірдім, — деп есеп береді. 23 Қожайыны
оған да:

— Жарайсың, жақсы да адал қызметшім! Шағын істе сенімді болып едің, сені үлкен істің басына қоямын. Енді қуанышты тойыма кел! — дейді.

24 Алайда бір күміс алғаны келіп:

— Мырзам, сіздің қатал адам екеніңізді білдім. Өзіңіз екпе-
ген жерден орып, шашпаған жерден жинайсыз. 25 Сондықтан
қорқып, күмісіңізді жерге көміп тастадым. Мінеки, соныңыз,
— дейді. 26 Қожайыны оған былай деп жауап береді:

— Әй, оңбаған, жалқау қызметші! Менің екпеген жерден
орып, шашпаған жерден жинайтынымды білдің ғой! 27 Сол үшін
де күмісімді саудагерлерге қарызға беруің керек болатын.
Сонда мен қайтып келгенде өзімдікін өсімімен қайтарып ала-
тын едім.* 28 Ендеше одан күмісін алып, он күмісі барға берің-
дер! 29 Себебі кімде бар болса, соған тағы беріліп, молая түседі,
ал кімде жоқ болса, оның қолында бар азы да одан алынып
қойылады.

30 Ал мына түкке тұрғысыз қызметшіні сыртқа, қара түнекке* лақтырып тастаңдар! Сол жерде зар еңіреп жылап, қинала тіс-тенетін болады.

Халықтардың ақыр замандағы сотталуы

31 — Құдай тағайындаған Билеуші* қасиетті періштелерін
ертіп ғаламат ұлылықпен көктен келген кезде Өзінің салта-
натты тағына отыратын болады. 32 Барлық халықтар Оның ал-
дына жинап әкелінеді. Ол шопанның қойларды серкелерден*
ажыратқанындай адамдарды екі топқа бөліп, 33 «қойларды» оң
жағына, «серкелерді» сол жағына қояды.

---

*21,23 Немесе: қожаңның қуанышына ортақтас! (Лұқа 12:37; Жохан 15:10-11)
*27 Жохан 15:5,16; Петір. 2-хаты 1:8.
*30 Яки: тозаққа (8:12; 22:13; Петір. 2-хаты 2:17).
*31 Яки: Мен Өзім («Адам Ұлы»).
*32 Немесе: текелерден.

[34]Сонда Патша оң жағындағыларға былай деп үкім шығарады:
— Әкем жарылқағандар, келіңдер! Әлем жаратылғаннан бері
өздеріңе дайындалған Патшалықтан үлестеріңді алыңдар!
[35]Себебі сендер Мен ашыққанда тамақ, шөлдегенімде сусын
бердіңдер. Бейтаныс болып баспана іздегенімде Мені үйлеріңе
қабылдадыңдар. [36]Киімсіз жүргенімде киіндірдіңдер, ауырға-
нымда Маған қамқорлық жасадыңдар, түрмеде отырғанымда
артымнан келіп тұрдыңдар.
[37]Сонда әділдер Оған:
— Иеміз, қашан Сіздің ашыққаныңызды көріп, тамақтандыр-
ған едік? Немесе шөлдегеніңізде сусын берген едік? [38]Қашан
бейтаныс болып, баспана іздеп жүргеніңізді көріп, Сізді қабыл-
даған едік? Немесе киімсіз жүрген Сізді киіндірдік? [39]Қай
кезде Сіз ауырып не түрмеде жатқаныңызда артыңыздан келіп
тұрдық? — деген сұрақ қояды.
[40]Патша оларға былай деп жауап береді:
— Сендерге шындығын айтайын: Менің мына бауырласта-
рымның* тіпті ең маңызсыз болып көрінген біреуіне жасаған
жақсылықтарыңды шын мәнінде Маған жасағандарың!
[41]Бұдан кейін Патша Өзінің сол жағындағыларға да былай
деп үкім шығарады:
— Менен аулақ кетіңдер, қарғыс атқандар! Шайтанға және
оның нөкерлеріне* дайындалған мәңгілік тозақ отына түсіңдер!
[42]Себебі сендер Мен ашыққанда тамақ, шөлдегенде сусын бер-
медіңдер. [43]Бейтаныс болып, баспана іздеп жүргенімде Мені
үйлеріңе қабылдамадыңдар. Киімсіз жүргенімде киіндірмедің-
дер, ауырып не түрмеде жатқанымда артымнан келмедіңдер.
— [44]Олар да:
— Иеміз, біз қашан ашыққаныңызды не шөлдегеніңізді,
бейтаныс болып баспана іздеп, киімсіз жүргеніңізді немесе
ауырып не түрмеде жатқаныңызды көріп, Сізге көмектеспедік?
— деп сұрайды. [45]Ол сонда:
— Сендерге шындығын айтайын: мыналардың ең маңызсыз болып көрінген біреуіне жасамаған жақсылықтарыңды шын мәнінде Менің Өзіме жасамағандарың! — деп жауап беретін болады.

[46]Сонымен бұлар мәңгілік азап шегуге кетіп, ал әділдер
мәңгілік өмірді иемденетін болады, — деді Иса.

---

*40 Яки: мына рухани бауырластарымның (12:48-50; Елшілер. істері 9:1,4-5).
*41 Немесе: періштелеріне; яки: хабаршыларына (Аян 12:9).

26 *Мәсіхтің құрбандық өліміне жасалған даярлық*

1 Иса осы сөздерін тамамдады да, шәкірттеріне: 2 «Екі күн-
нен кейін Құтқарылу мейрамы* болатынын білесіңдер. Сонда
адамдар көктен келген Мені айқышқа шегелеп** өлтіру үшін
ұстап береді», — деді.
3 Сол уақытта елдің басты діни қызметкерлері мен рубасы-
лары бас діни қызметкердің сарайына жиналып, 4 кеңес құрды.
Олар Исаны айламен қолға түсіріп, өлтірудің жолын қарас-
тырды, 5 бірақ: «Мұны мейрам күндері іске асыруға болмайды,
әйтпесе халық арасында бүлік шығып жүрер», — десті.
6 Ал Иса бұл кезде Бетанияда, бұрын алапеспен ауырған
Шимонның үйінде дастарқан басында отырған еді. 7 Сонда аса
бағалы иісмайға толы мөлдір тас құтысы бар бір әйел Исаның
қасына жақындап, иісмайды жантайып жатқан Оның басына
құйды. 8 Шәкірттері осыны көргенде наразылық білдірді:
— Мұндай ысыраптың қажеті қанша? 9 Бұл иісмайды қымбат
бағаға сатып, түскен ақшаны мүсәпірлерге үлестіруге болатын
еді ғой!
10 Бірақ мұны ұға қойған Иса оларға былай деді:
— Әйелді неге мазалайсыңдар? Ол Маған ерекше жақсылық
жасады. 11 Мүсәпірлер әрдайым қастарыңда ғой, ал Мен ұдайы
қастарыңда бола бермеймін. 12 Иісмайды құюы арқылы ол Менің
денемді қабірге қойылуға дайындады. 13 Сендерге шын айта-
мын: қай жерде болмасын бүкіл дүние жүзінде осы Ізгі хабар*
уағыздалғанда бұл әйелді еске алып, істегенін айтатын болады.
14 Ал Яһуда Исқариот есімді он екі елшінің біреуі басты
діни қызметкерлерге барып: 15 «Исаны қолдарыңызға түсірсем,
маған не бересіздер?» — деп сұрады. Олар оған отыз күміс
теңге* ұсынды. 16 Осы кезден бастап Яһуда Исаны оларға ұстап
берудің қолайлы сәтін аңдыды.

---

*2 Құтқарылу мейрамы: Түсіндірмені қараңыз.
**2 Немесе: Сонда адамдар Құдай тағайындаған Билеушіні («Адам Ұлын») айқыш ағашқа шегелеп.
*13 Жамандықтың құлдығынан құтқарылып, Құдай Патшалығына шақырылу туралы Ізгі хабар (4:33; 24:14; Рим. хат 1:16-17).
*15 Бір күміс теңге жай жұмысшының бір күндік жалақысы болатын.

Құтқарылу мейрамындағы ас

17 Ашымаған нан мейрамының* бірінші күні шәкірттері Исаның қасына келіп:
— Мейрам асыңызды қай жерде әзірлеуімізді қалайсыз? — деп сұрады. 18 Иса оларға:
— Қаладағы пәленшеге барып, оған былай деңдер: «Бұйырылған уақытым* жақындап қалды. Мейрам салтын шәкірттеріммен бірге сенің үйіңде орындамақпын деп Ұстазымыз сәлем айтты», — деді.
19 Шәкірттері Исаның тапсырғанындай істеп, мейрам асын даярлады.
20 Кеш түсе Иса он екі шәкіртімен бірге дастарқан басында
жантайды. 21 Тамақ ішіп отырғанда Иса оларға қарап:
— Сендерге шындығын айтайын: араларыңдағы біреуің Маған опасыздық жасайды,* — деді. 22 Олар еңселері түсіп, қатты
абыржып бірінен соң бірі:
— Мырза, сол адам мен емес пе екенмін? — деп сұрай бастады.
23 — Табақтағы тұздыққа Менімен бірге бір үзім нанын батырып алып жатқан біреуің Мені ұстап бересің. 24 Көктен келген
Мен Киелі жазбаларда Өзім туралы алдын ала айтылған жолмен жүремін. Алайда Мені ұстап беретін адам қасіретке қалады-ау! Сол кісі үшін ешқашан дүниеге келмегені жақсы болар еді!
— деді Иса. 25 Оған опасыздық жасайтын Яһуда да:
— Ұстаз, сол адам мен емес пе екенмін? — деп сұрағанда Иса:
— Өзің айтып тұрсың! — деп жауап берді.

Мәсіхтің құрбан болуы — Жаңа келісімнің негізі

26 Олар тамақ ішіп отырғанда Иса қолына нан алып, бата берді. Нанды үзіп, шәкірттеріне беріп жатып:
— Алып жеңдер, бұл — Менің денем,* — деді.
27 Иса тостағанды да алып, шүкіршілік етті. Оларға соны беріп жатып, былай деді:

---

*17 Түсіндірмедегі «Құтқарылу мейрамын» қараңыз.
*18 Марқа 14:35,41; Жохан 7:30; 8:20; 12:23; 13:1; 17:1.
*21 Яки: Мені дұшпандарға ұстап береді.
*26 Яки: денемді білдіреді. (Нанның үзіліп, үлестірілгеніндей, Исаның денесі адамдардың Құдаймен қатынасқа кіруі үшін біраздан кейін құрбан болды: 27:50-51; Еврей. хат 10:19-22; Қорынт. 1-хат 11:25-26).

— Мынадан бәрің де ішіңдер. 28 Өйткені бұл — күнәлары
кешірілсін деп көптеген адамдар үшін төгіліп, (Жаңа) келісім-
ді бекітетін Менің қаным.* 29 Сендерге айтамын: Мен Әкемнің
Патшалығында сендермен бірге жаңасын ішетін күніме дейін
енді қайтып мұндай жүзім шырынынан ішпеймін.
30 Құдайды мадақтау әнін айтқаннан кейін олар сол жерден
шығып, Зәйтүн тауына қарай кетті.

Мәсіхтің жалғыздығы және Әкесіне сиынып рухани күресуі

31 Сонда Иса шәкірттеріне былай деді:
— Бүгін түнде бәрің де басыма түсетін жайттарға бола
Менен безіп кетесіңдер.* Себебі (Пайғамбар жазбаларында мына
тәрізді сөздер) жазылған:** «Бақташыны ұрып өлтіремін, сонда
отардағы қойлары бытырап кетеді». 32 Бірақ Мен қайта тіріл-
геннен кейін сендерден бұрын Ғалилеяға барамын. — 33 Ал
Петір жауап қайырып:
— Басыңызға түсетін жайттарға бола* бәрі безіп кетсе де,
мен ешқашан безіп кетпеймін! — деді. 34 Иса оған:
— Саған шындығын айтайын: осы түні-ақ әтеш шақырғанша
сен Менен үш рет танасың! — дегенде, 35 Петір:
— Маған Сізбен бірге тіпті өлуге тура келсе де, Сізден еш
танбаймын! — деді. Барлық шәкірттері де осыны айтты.
36 Бұдан кейін Иса олармен бірге бақшасы бар Гетсимани
деген жерге келгенде шәкірттеріне: «Мен ана жерге барып,
сиынып мінажат еткенше, осында отыра тұрыңдар», — деп
тапсырды. 37 Петірді және Зебедейдің екі ұлын Өзімен бірге
ала кетіп, қайғырып қинала бастады. 38 Үш шәкіртіне: «Жаным
өлердей қайғырып тұр. Осында қалып, Менімен бірге ұйықта-
май, сергек болыңдар!» — деді.
39 Содан әрірек барып, етпетінен жығылып:
— О, Әкем, мүмкін болса, (қаһарыңа толы) мына «тостаған-
ды»* Маған жолата көрме. Алайда Менің емес, Сенің еркіңе
сай болсын! — деп мінажат етті.

---

*28 Яки: қанымды білдіреді.

*31 Немесе: бәрің де Маған сенуден бас тартып, Менен безіп кетесіңдер (13:21).

**31 Зәкәрия 13:7.

*33 Немесе: Сізге бола (26:31).

*39 20:22; Ишая 51:17,22.

[40]Қайтып келгенде Иса шәкірттерінің ұйықтап жатқанын
көрді. Петірге: «Сонда ең болмағанда бір сағат Менімен бірге
ұйықтамай отыра алмағаның ба? [41]Азғырылмау үшін сергек
болып, сиынып мінажат етіңдер! Рух дайын болғанмен тән
осал», — деді.

[42]Иса екінші рет тағы да шеткері барып, сиынып:

— О, Әке, егер (қаһарыңа толы) бұл «тостаған» Маған соқ-
пай өте алмаса, онда Сенің еркің орындалсын! — деп мінажат
етті. [43]Иса оралып келгенде шәкірттерінің қайтадан ұйықтап
жатқанын көрді. Себебі көздерін ұйқы басқан еді.

[44]Оларды қалдырып, тағы да барып, үшінші рет дәл сол сөз-
дерін айтып сиынды. [45]Содан кейін шәкірттеріне қайта оралып,
былай деді:

— Әлі де ұйықтап, тынығып жатырсыңдар ма? Енді уақыт
болды: Құдай тағайындаған Билеуші күнәкарлардың қолына
ұстап беріледі. [46]Міне, Мені ұстап беруші таяп қалды. Тұрың-
дар, соған қарай жүрейік!

Мәсіхтің өз еркімен дұшпандарының қолына түсуі

[47]Иса әлі де осылай айтып тұрғанда, он екі елшінің біреуі
— Яһуда семсер мен сойыл ұстанған үлкен бір топ адамды сол
жерге ертіп келді. Бұларды елдің бас діни қызметкерлері
мен рубасылары жіберген болатын. [48]Исаға опасыздық жасау-
шы белгі беру туралы: «Кімнің бетінен сүйсем, Ол — Соның
Өзі. Сол Адамды ұстап алыңдар!» — деген еді. [49]Яһуда дереу
Исаның қасына барып:

— Ұстаз, амансыз ба! — деп, Оның бетінен сүйді. [50]Иса оған:

— Достым, сен не үшін келдің? — деді. Сонда жасақшылар
жақындап келді де, Исаға тап беріп, Оны ұстап алды.

[51]Кенеттен Исаның қасындағыларының біреуі* семсерін
суырып алып, бас діни қызметкердің малайына қарай сілтеп
қалғанда, оның бір құлағын шауып түсірді. [52]Ал Иса оған:

— Семсеріңді қынабына сал! — деп бұйырды. — Семсеріне
сенген* семсерден өлер. [53]Мен қазір Әкемнен сұрасам, Ол Маған
дереу он екі әскери бөлімнен астам* періштелерін жібереді!
Әлде солай болмайды деп ойлайсың ба? [54]Бірақ олай істесем,

*51 Шимон Петір (Жохан 18:10).
*52 Немесе: Семсер ұстанған.
*53 Яғни жетпіс екі мыңнан астам.

Киелі жазбалардағы осы оқиғалар болуға тиіс деп алдын ала
айтылғандар қалай жүзеге асар еді?!
55 Сол сәтте Иса келген тобырға қарап: «Қарақшыға* қарсы
аттанғандай, Мені ұстауға семсер мен сойыл алып шыққанда-
рың қалай? Күн сайын ғибадатханада тағылым беріп отырға-
нымда Мені ұстап алған жоқсыңдар. 56 Бірақ Пайғамбарлар
жазбаларында алдын ала айтылғандардың жүзеге асуы үшін
осылай болды», — деді.

Сонда шәкірттері Оны тастап, қаша жөнелді.

Мәсіхтің Жоғарғы кеңес алдындағы әділ куәлігі,
ал Петірдің Мәсіхтен тануы

57 Исаны ұстап алғандар Оны бас діни қызметкер Қаяфаға
апарды. Сол жерге дін мұғалімдері мен рубасылары жиналған
болатын. 58 Петір Исаға алыстан, бас діни қызметкердің сарайы-
ның ауласына дейін, ілесе отырып, ішке кірді. Істің немен
бітетінін көру үшін сақшылардың қасына* барып отырды.
59 Сол кезде басты діни қызметкерлер мен бүкіл Жоғарғы
кеңес Исаны өлімге кесу үшін Оған қарсы жалған айғақтар
іздестірді. 60 Алайда көптеген куәгерлер алға шығып, өтірік
айтқанымен, Оған тағатын бірде-бір айып табылмады. Ақырын-
да екі жалған куәгер алға шығып:
61 — Мынау: «Құдайдың киелі үйін бұзып, үш күнде қайта
тұрғызу қолымнан келеді!»* деген болатын, — деп Исаны
кінәлады.
62 Сонда бас діни қызметкер орнынан тұрып:
— Ешқандай жауап бермейсің бе? Мыналар Саған қарсы не
деп куәлік беріп тұр? — деген сұрақ қойды. 63 Бірақ Иса үнде-
меді. Сонда бас діни қызметкер Оған сұрақ қойып:
— Мәңгі тірі Құдайдың алдында ант етіп, бізге айтып бер:
Сен Құдайдың рухани Ұлы — Мәсіхсің бе? — деді. 64 Иса:

---

*55 Яки: ұлтшыл көтерілісшіге (Марқа 15:7; Лұқа 23:14-19).

*58 Немесе: қызметшілердің (яки бас діни қызметкердің нөкерлерінің) қасына.

*61 Мәсіх «Мына киелі үйді бұзыңдар, Мен оны үш күнде қайта тұрғызамын» деп Өзінің өлімі мен қайта тірілуін алдын ала айтқан еді. Мұнда «киелі үй» Оның денесін астарлап білдіреді (Жохан 2:19-22). Құдайға бағынбаған басшылар Исаның денесінің де, кейінірек (б.з. 70ж.) Иерусалимдегі киелі үйдің де жойылуына өздері себепші болды (24:1-2,15-25).

— Өзіңіз айтып тұрсыз. Сіздерге мынаны да айтамын: Менің
Билеуші ретінде Құдірет Иесінің оң жағында отырғанымды
әрі аспандағы бұлттармен келе жатқанымды* әлі көретін
боласыздар! — деп жауап берді. [65]Сонда бас діни қызметкер
шапанының өңірін айыра жыртып:*

— Ол Тәңірге тіл тигізді! Енді куәгерлердің қажеті қанша?
Қорлық сөздерін өз құлақтарыңызбен естідіңіздер! [66]Бұған
қалай қарайсыздар? — деп дауыстады. — Жиналғандар:*

— Ол өлім жазасына лайық! — деп жауап қайтарды.

[67]Олар Исаның бетіне түкіріп, жұдырықтап, басқалары жағы-
нан тартып-тартып жіберіп: [68]«Әй, Мәсіх, пайғамбар болсаң,
Сені кім ұрды, соны айтып берші!» — деп келекеледі.

[69]Сол кезде Петір сыртта, сарай ауласында отырған еді. Бір
қызметші қыз оған жақындап келіп:

— Сен де ғалилеялық Исамен бірге жүретін едің ғой! —
деді. [70]Алайда Петір бәрінің алдында:

— Не деп тұрғаныңды білмеймін! — деп мойындамады.
[71]Содан ол ішкі ауладан шығып, қақпа жағына жылжи берді.*
Сонда Петірді басқа бір қызметші қыз көріп, маңындағыларға:

— Мынау да назареттік Исамен бірге болған! — деді. [72]Петір
тағы да:

— Ол адамды білмеймін! — деп ант ішті. [73]Сәл кейінірек
сонда тұрғандар оның қасына келіп:

— Сен шынымен де солардың бірісің! Қалай сөйлегеніңнен-
ақ көрініп тұр! — деді. [74]Петір:

— Сол Адамды еш білмеймін! — деп, ант ішіп қарғанды.
Сол сәтте-ақ әтеш шақырды. [75]Петірдің есіне Исаның: «Әтеш
шақырғанша сен Менен үш рет танасың» деген сөзі* түсті. Ол
қақпа сыртына шығып, қатты жылады.

---

*64 Яки: Құдай тағайындаған Билеушінің («Адам Ұлының») Құдірет Иесінің (яғни Құдай Тағаланың оң жағында отырғанын әрі аспандағы бұлттармен келе жатқанын (28:18; 24:30; Марқа 16:19).

*65 Өзінің қатты наразы екенін көрсету үшін.

*66 Яки: Жоғарғы кеңестің мүшелері (26:57,59).

*71 Яки: ішкі ауладан шығып, сыртқы аулаға қарай жөнелді. (Сол заманда сарайлар екі бұрышты жобамен салынып, ішкі аула ортада қалатын. Сарайға сыртқы дарбаза мен аула, арка тәрізді кіріс жол және ішкі аула арқылы кіретін.)

*75 26:34.

27 [1]Таң ата елдің басты діни қызметкерлері мен рубасы-
ларының бәрі Исаны өлтіру туралы кеңесіп, шешім
қабылдады. [2]Оны байлатып, әмірші Пилатқа алып барып, табыс
етті.

Сатқынның ақыры

[3]Исаға опасыздық жасаған Яһуда Оның сотталғанын көр-
генде өзінің істегеніне өкініп, басты діни қызметкерлер мен
рубасыларына берген отыз күміс теңгелерін қайтарып тұрып:
[4]— Мен опасыздық жасап күнәға баттым: кінәсыз кісінің
қаны төгілмекші! — деді. Олар:
— Онда біздің шаруамыз қанша? Бұл өз мәселең, — деп
жауап берді. [5]Содан Яһуда ақшаны киелі үйдің ішіне лақты-
рып тастап, шығып кетті де, барып, асылып өлді.
[6]Басты діни қызметкерлер күміс теңгелерді жинап алып:
«Бұл ақшаны ғибадатхананың қазынасына салуға болмайды,
себебі ол төгілетін қанға байланысты», — деді. [7]Олар ақыл-
дасып, сол ақшаға құмырашының егіндік жерін сатып алып,
оны шетелдіктердің зираты етпек болып шешті. [8]Сондықтан
осы жер танабы күні бүгінге дейін «Қанды танап» деп аталады.
[9]Еремия пайғамбардың мына тәрізді алдын ала айтқандары
сол кезде жүзеге асты: «Олар Ол үшін исраилдіктер белгіле-
ген бағаны, отыз күміс теңгені* алып, [10]соған құмырашының
егіндік жерін сатып алды. Жаратқан Ие маған осылай айтқан
еді».*

Мәсіхтің әмірші алдындағы әділ куәлігі,
ал яһуди халқының жасаған опасыздығы

[11]Сол уақытта Иса римдік әміршінің алдында тұрған еді. Ол
Исаға:
— Сен «Яһудилердің Патшасысың» ба? — деген сұрақ қойды.
Иса:
— Өзіңіз айтып тұрсыз, — деді.
[12]Басты діни қызметкерлер мен рубасылары Өзін айыпта-
ғанда Иса еш жауап бермеді. [13]Сонда Пилат Оған:

---

*9 26:15; 27:3.

*10 Зәкәрия 11:12-13. (Әдетте Зәкәрия пайғамбардың жазбасы Еремияның жазбасынан кейін бір бүктеме қағазға жазылатын. Сондықтан ондағы жазбалардың бәрі Еремияның жазбасы деп те аталатын.)

— Бұлардың Өзіңе қарсы қаншама куәліктер келтіріп жатқа-
нын естімей тұрсың ба? — деді. 14 Алайда Иса олардың бірде-
бір сөзіне жауап қайтармады.* Оның мұнысына әмірші қатты
қайран қалды.

15 Мейрам құрметіне әміршінің халық сұраған бір тұтқынды
оларға босатып беретін салты бар еді. 16 Сол кезде Барабба
есімді, аты шулы бір тұтқын римдіктердің түрмесінде отырған
болатын. 17 Сонымен яһудилер жиналып болған соң Пилат:
— Қайсысын босатып жіберуімді қалайсыңдар: Барабба́ны
ма, әлде Мәсіх деп аталған Исаны ма? — деген сұрақ қойды.
18 Яһуди басшыларының Исаны күншілдіктен өзіне ұстап бер-
генін әмірші жақсы білетін.

19 Бұған қоса, Пилат төрелік тағында отырған осы аралықта
әйелінің мына сәлемі жетті: «Сол әділ Адамға еш жамандық
істей көрме! Мен бүгін түсімде Оған бола қатты азап шегіп,
қиналдым».

20 Бірақ басты діни қызметкерлер мен рубасылары халық
тобырын Пилаттан Барабба́ны босатып, Исаны өлтіруді талап
етуге көндіріп қойды. 21 Әмірші қайтадан:
— Осы екеуінің қайсысын өздеріңе босатып бергенімді қалай-
сыңдар? — деген сауал қойғанда олар:
— Барабба́ны! — деп айқай салды.
22 — Ендеше Мәсіх* деп аталған Исаға не істейін? — деп
сұрады Пилат. Бәрі де:
— Айқышқа шегеленсін! — деп айқай салды. 23 Пилат:
— Сонда Ол қандай қылмыс жасады? — деген сұрақ қойды.
Халық:
— Айқышқа шегеленсін! — деп, бұрынғыдан бетер шулап
кетті.

24 Енді ештеңе істей алмайтынын, керісінше, халықтың тол-
қуы өршіп бара жатқанын көрген Пилат су алдырып, жұрт ал-
дында қолын жуып тұрып:
— Мына (әділ) Адамның төгілетін қанына мен кінәлы емес-
пін. Бұл — сендердің істерің! — деді. 25 Бүкіл халық:
— Оның қаны біздің және ұрпақтарымыздың мойнында
болсын! — деп жауап берді. 26 Сонда әмірші оларға Барабба́ны
босатып беріп, Исаны қамшымен соқтырып, айқышқа шегелеп
өлтіру үшін жасақшылардың қолдарына тапсырды.

---

*14 Ишая 53:7.
*22 Яки: Құтқарушы Патша. (Түсіндірмені қараңыз.)

Мәсіхтің қатты азап шегіп жанын қиюы

27 Жасақшылар Исаны әміршінің ордасына алып барып,
қасына бүкіл әскер бөлімін жинады. 28 Оның сырт киімін шешіп
алып, үстіне қызыл шапан жапты. 29 Тікенді бұтақшалардан
тәж өріп, оны басына кигізіп, оң қолына аса таяқ* ұстатып
қойды. Исаның алдына тізе бүгіп тағзым еткенсіп: «Яһудилердің Патшасы жасасын!» — деп келекеледі. 30 Бетіне түкіріп,
қолындағы таяғын жұлып алып, сонымен басына ұра берді.
31 Мазақтап болғаннан кейін Оның үстіндегі шапанды шешіп
алып, өз киімін қайта кигізді.

Содан кейін Исаны айқыш ағашқа шегелеп қою үшін алып
кетті. 32 Қаладан шыға жолшыбай Шимон есімді күренелікке*
тап болып, оны Исаның айқыш ағашын арқалап жүруге мәжбүр етті. 33 Осылай олар Ғолғота, яғни «Маңдайтөбе»* деген
жерге жетті. 34 Сонда Исаға ішуге өт қосылған сірке суын*
ұсынды, бірақ дәмін татқан соң Ол оны ішуден бас тартты.

35 Жасақшылар Исаны айқыш ағашқа керіп шегелеп, тік
көтеріп қойғаннан кейін Оның киімдерін жеребе тастап
бөлісті. 36 Мұнан соң сол жерде отырып, Оны күзетті. 37 Оған
тағылған «Бұл — Яһудилердің Патшасы Иса»* деген айып
жазылған тақтайшаны басының үстіңгі жағына айқышқа бекітіп қойған еді.

38 Жасақшылар Исамен бірге екі қарақшыны* да, біреуін оң,
екіншісін сол жағына айқыш ағаштарға керіп шегелеп, тік көтеріп қойды.

39 Қасынан өтіп бара жатқандар бастарын шайқап: 40 «Әй,
киелі үйді бұзып, үш күнде қайта тұрғызушы! Өзіңді құтқарып
ал! Егерде Құдайдың рухани Ұлы болсаң, айқыштан түс!» —
деп, Оны келеке етті.

41 Сол секілді басты діни қызметкерлер де дін мұғалімдері
және рубасыларымен бірге Оны былай деп мазақтады: 42 «Мынау
басқаларды құтқарыпты, бірақ Өзін құтқара алмайды екен!

*29 Осы шапан, тәж және аса таяқ патшалық билік белгілерінің келекеленген түрі.
*32 Күренелік: солтүстік Африканың тұрғыны.
*33 Немесе: «Бассүйек орны», түпнұсқада: Ғолғота.
*34 Немесе: өт қосылған шарап (27:48; Забур жыр. 69:21).
*37 2:2; 27:11.
*38 Яки: екі ұлтшыл бүлікші.

Егер Ол Исраилдің Патшасы болса, Өзінің құдіретімен қазір-
ақ айқыштан түссін, сонда Оған сенеміз. [43] Ол Құдайға үмітін
артыпты, ендеше Құдай Оны ұнатса, қазір босатып алсын!
Өйткені Ол Өзін Құдайдың рухани Ұлымын деді ғой».

[44] Жанындағы айқыштарға шегеленген қарақшылар да Оны
солай балағаттап тілдеді.*

[45] Тал түстен бастап бүкіл жерді қараңғылық басып, ол үш
сағатқа созылды.* [46] Сағат үш шамасында Иса қатты дауыспен
айқайлап: «Ілой, Ілой! Лама сабахтани?» — деді. Өз тілінде
бұл «Құдайым, Құдайым! Неліктен Мені жалғыз қалдырдың?»
дегенді білдіреді. [47] Сол жерде тұрғандардың кейбіреулері мұны
естіп: «Ол Ілияс пайғамбарды* шақырып жатыр», — десті.
[48] Солардың біреуі дереу жүгіріп барып, бір сорғышты сірке
суына батырып алды. Оны таяқтың ұшына қадап, Исаға ішуге
ұсынды. [49] Басқалары: «Күте тұрайық, Ілияс келіп, Оны құт-
қарып алар ма екен, көрейік!» — деп кекетті.

[50] Иса тағы бір қатты дауыстап жіберіп, жан тапсырды.

[51] Дәл сол сәтте киелі үйдегі шымылдық* жоғарыдан төменге
дейін қақ айырылып, екіге бөлінді. Жер сілкініп, жартастар
жарылып, [52] қабір үңгірлері ашылды. Марқұм болған көптеген
әділдердің* сүйектері қайта тіріліп, [53] қабірлерінен шықты.
Олар кейінірек, Иса қайта тірілген соң, қасиетті қалаға* барып,
көптеген адамдарға көрінді.

[54] Қарсы алдында тұрған жүзбасы және онымен бірге Исаны
күзеткендер жер сілкінісі мен барлық болған оқиғаларды көр-
генде үрейлері ұшып: «Бұл шынымен Құдайдың рухани Ұлы
екен!» — деді.

[55] Сол жерде алысырақтан қарап тұрған көптеген әйелдер де
болды. Олар Исаға қызмет етіп, Ғалилеядан еріп келгендер
еді. [56] Араларында мағдалалық Мәриям және Жақып пен Жүсіп-

---

*44 Алайда сәл кейінірек екеудің біреуі күнәсына өкініп, Иса оған кешірім берді (Лұқа 23:39-43).

*45 Түсіндірмедегі «Уақыт белгілеу жүйесін» қараңыз.

*47 Ілияс пайғамбардың есімі түпнұсқадағы Ілой «Құдайым» деген сөзге ұқсас дыбысталады.

*51 Бұл шымылдықпен киелі үйдегі ең қасиетті орынды — Құдайдың жер бетіндегі тұрағын жауып қоятын (Мысыр. көшу 26:33; 40:34-35; Еврей. хат 9:3-8; 10:19-22).

*52 Яки: қасиеттілердің (Құдай жолын қуғандардың).

*53 Яки: Иерусалимге.

тің шешесі Мәриям,* сондай-ақ Зебедей ұлдарының шешесі**
де бар болатын.

Мәйіттің мазарға қойылып, күзетілуі

57 Кеш түспес бұрын Жүсіп есімді ариматеялық бір бай кісі
келді. Өзі де Исадан тәлім алған шәкірті еді.* 58 Жүсіп Пилат-
қа барып, Исаның мәйітін қабірге қоюға рұқсат сұрап алды.
Пилат мәйітті оған табыс етуге бұйырды. 59 Жүсіп сүйекті
алып, кіршіксіз таза бәтес кебінге орап, 60 әк жартастан үңгіп
жасаған өзінің жаңа қабіріне апарып қойды. Содан кейін дәу
қақпақ тасын домалатып әкеліп, сонымен қабірдің кіреберіс
аузын жауып тастап, кетіп қалды. 61 Сол жерде мағдалалық
Мәриям мен өзге Мәриям да қабірдің қарсы алдында отырды.

62 Келесі күні, жұманың ертеңіне басты діни қызметкерлер
мен парызшылдар Пилаттың қасына жиналып, 63 былай деді:

— Тақсыр, әлгі алдамшы Кісінің тірі кезінде: «Үш күннен
кейін қайта тірілемін» дегені есімізге түсті. 64 Сондықтан да
қабірді үшінші күнге дейін күзетіп, қауіпсіз етуге бұйыра
көріңіз. Әйтпесе Оның шәкірттері (түн ішінде) келіп, сүйегін
ұрлап алып кетіп, халыққа «өлімнен қайта тірілді» деп жүру-
лері мүмкін. Сонда соңғы алдау алғашқысынан да бетер болар.*

65 Пилат бұған:

— Мейлі, қарауыл тобын алыңдар.* Барып, қабірді өздерің
білгендеріңше күзетіп, қауіпсіздігін қамтамасыз етіңдер, — деп
шешті.

66 Олар барып, мазардың айналасына күзет қойып, қақпақ
тасты мөрмен бекітіп тастады.*

---

*56 Немесе: Жақып пен Жосидың шешесі Мәриям. (Жоси Жүсіп есімінің қысқаша атауы. Осы Мәриям Исаның да шешесі еді: 13:55; Жохан 19:25.)

**56 Яғни Исаның елшілері Жақып пен Жоханның шешесі (10:2; 20:20).

*57 Немесе: Ол да Исадан тәлім алған болатын.

*64 Дін басылар Исаны қабылдамай, алдамшы деп жариялады (Жохан 5:16-32; 7:32-49).

*65 Немесе: қарауылдарың бар ғой.

*66 Ресми мөрді рұқсатсыз сындырған әркім де, міндетін дұрыс атқармаған әр күзетші де ешбір кешірімсіз өлімге бұйырылатын еді (Елшілер. істері 12:19).

28

Мәсіх қайта тірілді!

[1]Діни демалыс өткеннен кейін жексенбі күні* таң ата мағ-
далалық Мәриям мен өзге Мәриям қабірді көруге барды.
[2]Кенет жер қатты сілкінді. Өйткені Жаратқан Иенің бір
періштесі аспаннан түсіп, қабірге жақындап, қақпақ тасты
домалатып алып тастады да, үстіне отырды! [3]Оның сырт көрі-
нісі найзағай іспетті, ал киімі қардай аппақ еді. [4]Одан зәрелері
ұшқан күзетшілер дірілдеп қалшылдап, өліп қалғандай құлап
түсті.
[5]Періште әйелдерге қарап:
— Қорықпаңдар! Айқышқа шегеленген Исаны іздеп келген-
деріңді білемін. [6]Ол мұнда жоқ, Өзі айтқандай қайта тіріліп
кетті! Бері келіп, Иенің жатқан орнын қараңдар! [7]Ал енді
тезірек барып, шәкірттеріне мынаны жеткізіңдер: «Иеміз өлім-
нен қайта тірілді! Ол сендерден бұрын Ғалилеяға барады, сол
жерден Оны көресіңдер». Сендерге айтатыным осы, — деді.
[8]Әйелдер әрі қорқып, әрі қатты қуанып, мазардан шыға сала
шәкірттеріне айту үшін асығып жүгіре жөнелді. [9]Кенеттен
Иса олардың алдынан кездесіп: «Сәлем сендерге!» — деп аман-
дасты. Әйелдер Оның қасына жақындап, иіліп тағзым етіп,
аяғына қолдарын тигізді.
[10]Иса оларға:
— Қорықпаңдар! Бауырластарыма барып, «Ғалилеяға жөнел-
сін, сонда Мені көреді» деген хабарды жеткізіңдер, — деп
тапсырды.

Ел басшыларының таратқан өтірігі

[11]Әйелдер жолда бара жатқанда, күзетшілердің кейбіреу-
лері қалаға кіріп, басты діни қызметкерлерге болған оқиғаны
түгелдей айтып берді. [12]Сонда олар рубасылармен бірге жина-
лып, кеңес құрды. Жасақшыларға едәуір ақша беріп, [13]былай
деп бұйырды:
— Халыққа: «Түнде біз ұйықтап қалғанда шәкірттері келіп,
мәйітін ұрлап кетіпті» деңдер! [14]Ал егер бұл туралы қауесет
әміршінің құлағына жетсе, біз оны көндіріп, сендерді пәледен
құтқарып аламыз.

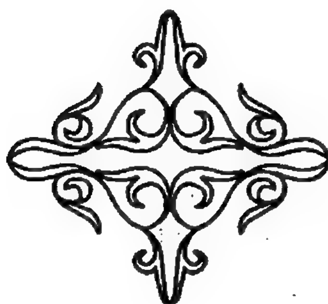
---

*1 Немесе: аптаның бірінші күні.

15 Пара алған күзетшілер солардың тапсырғанындай істеді.
Сөйтіп осы жалған лақап яһудилер арасында күні бүгінге дейін
таралуда.

Мәсіхтің сенушілерге берген ұлы аманаты

16 Он бір шәкірті Ғалилеяға барып, Иса айтқан тауға көте-
рілді. 17 Оны көргенде тағзым етіп, ізет білдірді, ал бірқатары
әлі де күдіктенді. 18 Иса қастарына таяу келіп, былай деді:
«Маған көк пен жердің барлық билігі берілген!* 19 Сондық-
тан күллі халықтарға барыңдар! Оларды Менің шәкірттерім
етіп, Құдай Әкенің, рухани Ұлының және Киелі Рухының аты-
мен* шомылдыру рәсімінен** өткізіңдер, 20 әрі сендерге өсиет
еткендерімнің бәрін де ұстануға үйретіңдер! Естеріңде болсын:
Мен бұл дүниенің ақыр соңына дейін әр күні өздеріңмен бірге
болып, сендерге жар боламын!» (Аумин)

*18 Яки: Құдай Әке Маған көк пен жер үстіндегі бүкіл билікті тапсырған (11:27; 26:64; Даниял 7:13-14; Філіпі. хат 2:9-11; Қолос. хат 2:10).

*19 Яғни Құдай Әкеге, рухани Ұлына және Киелі Рухына бағыштап.

**19 Яки: арнайы тазару рәсімінен. (Түсіндірмедегі «Шомылдыру рәсімін» қараңыз.)

Марқа жазған Ізгі хабар

Жазба туралы мәлімет

Иса Мәсіхтің осы өмірбаянын Құдайдың елшісі Шимон Петірдің жақын серігі болған Жохан Марқа жазған (Петір. 2-хаты 5:13). Марқа жас шағынан-ақ Исаның ғажап өмірі туралы хабардар болса керек. Себебі оның шешесінің Иерусалимдегі үйінде сенушілер тобы жиналатын. Исаны ұстауға келген тобырдың дабырын естіп, жалғыз жамылғымен шығып, жасақшылардың қолынан сытылып, қашып кеткен жас жігіт Марқаның өзі болуы да ықтимал (14:51-52).

Бір кезде Марқа жақын ағасы Барнаба мен Пауыл елшіге еріп Ізгі хабарды тарату үшін сапарға шығып, орта жолда Иерусалимге кері қайтқан болатын. Алғашқы қауым жетекшілері берген мәлімдемелерге сай, Марқа кейінірек Рим қаласында елші Шимон Петірге аудармашы болып көмектесті. Сол қаладағы сенушілер қауымдарының өтініші бойынша Марқа Петір елшінің Мәсіх туралы айтқан уағыздарын тәптіштеп қағазға түсірді. Сол жазғандарының жиынтығы — осы «Ізгі хабар». Оның үлкен бөлігі Исаның Матай мен Лұқа жазып қалдырған өмірбаяндарына өте ұқсас. Дегенмен соларға енбеген бірқатар қызық мәліметтер де бар. Оларды өз көзімен көрген куәгердің, яғни Исаның шәкірті Петірдің айтып бергені анық.

Римдегі сенушілер қауымдары қатыгез Неро патшаның тарапынан мейірімсіз қудалауға ұшырап жатты. Марқа оларға осы жазба арқылы Исаны үлгі етті. Иса өз басына не түсетінін біле тұра Иерусалимге барып, шейіт болудан тайынбады. Ол Өзінің соңынан ергендерге олардың да қуғындалуға дайын болулары керектігін ескертті, әрі заманның ақырында Өзінің зор құдірет және салтанатты ұлылықпен көктен қайтып келіп, оларға сыйларын беретінін алдын ала білдірді.

Сонымен қатар Марқа Исаның таңғаларлық батыл да керемет істерін ықшамдап нақты суреттеп, Оның Құдай ежелде пайғамбарлары арқылы уәде еткен Құтқарушы Патша «Мәсіх» екенін көрсетті. Осы Ізгі хабарда баяндалған Иса Мәсіхтің ғажап өмірі мен теңдесі жоқ құрбандық өлімі ғасырлар бойы сансыз көп адамдарды Өзіне баурап, тура жолына тартып, адал болуға жігерлендіріп келеді.

1 *Жақия пайғамбардың Мәсіхтің келуін жариялауы*

1 Бұл Құдайдың рухани Ұлы* Иса Мәсіх туралы Ізгі хабар-
дың бастамасы жайындағы баяндама. 2 Пайғамбарлар жазбала-
рында* Құдайдың мына тәрізді сөздері алдын ала жазылған еді:

> «Біліп ал, Мен хабаршымды алдыңнан жіберемін.
> Ол жүретін жолыңды дайындап қояды».
> 3 «Жар салған дауыс шығады айдалада:
> Жаратқан Иеге жол дайындаңдар,
> Түзу қылып даңғыл жолды салыңдар!»

4 Осы сөздерге сай, айдалада шомылдыру рәсімін* орындаушы
Жақия пайғамбар шықты. Ол былай деп уағыз айтты: «Күнә-
ларыңның кешірілуі үшін теріс жолдан қайтып, Құдай жолы-
на түсіңдер, әрі шомылдыру рәсімінен өтіңдер!» 5 Сонда бүкіл
Яһудея аймағы мен Иерусалим қаласынан адамдар Жақияның
қасына ағылып келіп жатты. Олар күнәларын мойындаған соң
Жақия оларды Иордан өзенінде шомылдыру рәсімінен өткізді.
6 Жақия түйе жүнінен киім киіп, қайыс белбеумен белін
буып, шегірткелерді және жабайы араның балын жеп қорек-
тенді.* 7 Ол былай деп те уағыз айтты: «Менен құдіретті Біреу

---

*1 Яки: Құдай Ұлы. (Бұл атақ табиғи туудан пайда болған тәндік туыстықты білдірмейді. Қайта, ол Мәсіх пен Құдай арасындағы ерекше рухани байланысты бейнелейді: Патша. 2-ж. 7:14; Забур жыр. 2:7; Ишая 7:14; 9:6-7; Лұқа 1:30-35; 2:9-11; Жохан 1:3,14; Қолос. хат 1:15-16. Түсіндірмедегі «Құдай Сөзін» және «Құдайдың рухани Ұлын» да қараңыз.)

*2 Малахи 3:1; Ишая 40:3.

*4 Сенуші осы рәсімнен өткенде өзінің теріс жолдан қайтып, Құдай жолына түсіп, кешірілгендігін және ар-ұжданының тазарғандығын білдіреді. Түсіндірмені қараңыз.

*6 Өмір сүру қалпы Ілияс пайғамбардікіне ұқсағандықтан, яһудилер Жақияны Ілияс секілді пайғамбар деп түсінді (Патша. 3-ж. 1:8; Малахи 4:5; Зәкәрия 13:4).

соңымнан келе жатыр. Оның құлы болып кебісін әперуге де
тұрмаймын.* 8 Мен сендерді суға шомылдыру рәсімінен ғана
өткіздім, ал Ол сендерді Құдайдың Киелі Рухына* шомылды-
рады».

Құдайдың Мәсіхке ризашылығын білдіруі

9 Сол күндері бұл жерге Ғалилея аймағындағы Назарет қала-
сынан Иса келді. Жақия Оны Иордан өзенінде шомылдыру
рәсімінен өткізді. 10 Иса судан шыққан бойда көктің ашылып,
Киелі Рухтың көгершін сияқты Өзінің үстіне қонғанын көрді.*
11 Көктен: «Сен Менің сүйікті рухани Ұлымсың,* Саған толық-
тай ризамын!» — деген дауыс шықты.
12 Мұнан кейін көп ұзамай Киелі Рух Исаны айдалаға алып
барды. 13 Жабайы аңдар мекендейтін сол жерде Иса қырық
күн болып, әзәзіл шайтан Оны сынақтан өткізді. Содан кейін
періштелер Исаға қызмет көрсетті.

Мәсіхтің қызметіне кірісіп,
алғашқы шәкірттерін таңдап алуы

14 Жақия пайғамбар тұтқындалғаннан кейін Иса Ғалилея ай-
мағына барып, Құдай Патшалығы* туралы Ізгі хабарды жария-
лап: 15 «Енді уақыт жетіп, Құдай Патшалығының жер бетіне
орнайтын кезі таяп қалды!* Теріс жолдан қайтып, Құдай жолына
түсіп, Ізгі хабарға сеніңдер!» — деді.
16 Бірде Иса Ғалилея көлінің жағасымен келе жатып, Шимон*
мен оның бауыры Әндірді көрді. Балықшы болып күнелтіп жүр-
ген олар көлге ау салып жатты. 17 Иса оларға:

---

*7 Немесе: Оған иіліп аяқ киімінің бауын шешуге де тұрмаймын.
*8 Яки: Киелі Рухқа (Елшілер. істері 1:5,8; 2:2-4).
*10 Немесе: шыққан бойда (Жақия) көктің ашылып, Киелі Рухтың көгершін сияқты Оның үстіне қонғанын көрді (Бұл жерде көгершін Құдай Рухының адалдығы мен пәктігін бейнелейді (10:16; Лұқа 4:18; Жохан 1:32-34).
*11 Яки: сүйікті Ұлымсың (1:1).
*14 Немесе: Құдайдың жер бетіне жүргізетін ізгілікті билігі. (Түсіндірмені қараңыз.)
*15 Яки: Құдай Патшалығы таяп келді! (1:14)
*16 Яғни Шимон Петір (3:16).

— Соңымнан еріңдер! Мен сендерді балық аулағандарың
сияқты бұдан былай адамдарды жинап әкелетін етемін,* — деді.
18 Екеуі дереу ауларын тастап, Исаға шәкірт болып ерді.
19 Иса тағы біразырақ жүргеннен кейін Зебедей ұлдары
Жақып пен Жоханды көрді. Екеуі қайықта ауларын жамап
отыр екен. 20 Иса оларды да бірден Өзіне шақырды. Екеуі әке-
лері Зебедейді жұмысшыларымен бірге қайықта қалдырып,
Исаға шәкірт болып ерді.

Мәсіхтің уағыз айтып, құдіретін көрсете бастауы

21 Иса шәкірттерімен бірге Қапарнаум қаласына барды.
Демалыс күні Иса мәжілісханаға* барып, жұртқа тәлім бере
бастады. 22 Олар Оның тәліміне таңданып, қатты қайран қалды.
Себебі Иса оларға дін мұғалімдері* сияқты емес, Құдайдан
келген ерекше биліктпен тағылым берді.
23 Сол кезде мәжілісханада жын* соққан бір кісі де болды.
Ол:
24 — Назареттік Иса, бізде нең бар? Құртуға келдің ғой бізді!
Кім екеніңді білемін: Сен Құдайдың Киелісісің!* — деп айқай-
лады. 25 Иса жынға:
— Үніңді өшір, шық одан! — деп қатаң бұйырды. 26 Сонда
жын ауру адамды қалшылдатып, қатты дауыспен айқай салып,
денесінен шығып кетті. 27 Барлық жұрт үрейлері ұшып:
— Бұл немене? Не қылған жаңа ілім? Ол тіпті жындарға
билікпен бұйрық беріп, олар Оған бағынады ғой! — деп өзара
сұрасып, таңғалысты. 28 Тез арада Иса туралы хабар сол төңі-
ректегі Ғалилея аймағының барлық жеріне жайылды.
29 Көп ұзамай Иса мәжілісханадан шығып, Жақып, Жохан-
мен бірге Шимон мен Әндірдің үйіне барды. 30 Шимонның қайын
енесі безгекпен ауырып, төсек тартып жатыр екен.* Үйдегілер

---

*17 Немесе: адамдарды Құдай жолына түсірушілер етемін (3:14; 6:7-13; Лұқа 10:1-9,16).

*21 Исраил халқының демалып, Құдай сөзін тыңдауға жиналатын күні сенбі болатын. Мәжілісхана — жиналыс үйі. Түсіндірмені қараңыз.

*22 Дін мұғалімі: Түсіндірмені қараңыз.

*23 Жын: шайтанға бағынышты арам рух, пері.

*24 Яки: Сен Құдайға бағышталғансың. (Түсіндірмедегі «Қасиеттілікті» қараңыз.)

*30 Яки: Шимон Петірдің қайын енесі қызуы көтеріліп, төсек тартып ауырып жатыр екен.

бірден бұл туралы Исаға айтып берді. [31] Ол әйелдің қасына
барып, оны қолынан ұстап орнынан тұрғызды. Сол сәтте қызуы
басылып, әйел оларды күтіп қызмет ете бастады.

[32] Күн батып, кеш түсе жұрт науқастар мен жын соққандар-
дың барлығын Исаға алып келді. [33] Күллі қала халқы сыртта,
есік алдына жиналды. [34] Иса алуан түрлі аурулармен азап шек-
кен талай науқастарды сауықтырып, көптеген жындарды қуып
шығарды. Өзінің Мәсіх екенін жындар білгендіктен, Иса
оларды сөйлетпей тастады.

[35] Ертеңіне таң атпай тұрып, үйден шыққан Иса оңаша бір
жерге барып, мінажат етті.* [36] Ал Шимон мен қасындағылар
Исаны іздеп шықты. [37] Оны тапқаннан кейін Оған:

— Елдің бәрі Сізді іздеп жүр, — деді. [38] Иса оларға:

— Жақын маңайдағы ауылдар мен қалаларға барайық! Сол
жерлерде де уағыз жүргізейін. Себебі Мен сол үшін де осы
дүниеге келдім, — деп жауап берді. [39] Бұдан кейін Иса бүкіл
Ғалилея аймағын аралап жүріп, мәжілісханаларында уағыз
айтып, адамдардың бойындағы жындарды қуып шығарды.

[40] Бірде алапеспен ауырған* бір кісі Исаның қасына келді де,
тізе бүгіп тағзым етіп:

— Егер қаласаңыз, мені құлантаза сауықтыра аласыз, —
деп өтінді. [41] Оған жаны ашыған Иса қолын созып, денесіне
тигізді де:

— Қалаймын, құлантаза сауығып кет! — деді. [42] Сол сәтте-
ақ ауру адам алапесінен арылып, тазарды. [43] Көп ұзамай Иса
оны жолға шығарып:

[44] — Байқа, бұл туралы ешкімге де тіс жарушы болма! Бірақ
діни қызметкерге барып, қарал. Содан кейін тазаруың үшін
Мұса пайғамбар бұйырған құрбандықты ұсын.* Бұл жұртқа
сенің сауыққаныңның дәлелі болады, — деп қатаң тапсырды.
[45] Алайда әлгі адам сол жерден шығысымен-ақ болған оқиға
туралы бүкпесіз айтып, хабарды тарата бастады. Сондықтан
Иса бұдан кейін қалаларға ашық түрде кіре алмай, қала сыр-
тындағы елсіз далада тұратын болды. Ал халық Оның қасына
әр жақтан ағылып келіп жатты.

---

*35 Яки: барып, көктегі Әкесіне сиынды (1:1,11).

*40 Алапес секілді тері ауруларымен науқастанғандар таза емес (харам) деп есептеліп, адамдардың арасынан аластатылатын (Леуілік. 13).

*44 Леуілік. 14:2-32.

2

Мәсіхтің күнәларды кешіру билігі

[1] Бірнеше күннен кейін Иса Қапарнаумға қайта оралды.
Жұрт Оның сол қаладағы бір үйде екенін естіп-білгенде,
[2] адамдар сонда көптеп жиналып, тіпті есік алдында тұратын
орын да қалмады. Иса оларға Ізгі хабарды жариялады. [3] Сонда
Оған сал болып ауырған бір адамды төрт кісі көтеріп алып
келді. [4] Бірақ халықтың көптігінен олар Исаға жақындай ал-
май, сол үйдің сыртқы сатысымен жоғары көтеріліп, жалпақ
төбесін ашты.* Жатқан төсенішін арқанмен байлап, ауруды
төменге Исаның алдына түсірді. [5] Иса олардың сенімдерін көріп,
сал адамға: «Балам, сенің күнәларың кешірілді!» — деді.
[6] Сол жерде отырған бірнеше дін мұғалімдері: [7] «Бұл Кісі неге
солай деп Құдайды қорлайды? Адамның күнәларын жалғыз
Құдайдан басқа кім кешіре алады?» — деп ойланып қалды.
[8] Олардың осылай ойлап отырғандарын Иса бірден ұға қойып:*
— Неге бұлай ойлайсыздар? [9] Сал адамға қайсысын айту
оңайырақ: «Сенің күнәларың кешірілді!» деу ме, әлде: «Орның-
нан тұрып, төсенішіңді жинап алып, жүре бер!» деу ме? [10] Ал
көктен келген Менің жер бетінде күнәларды кешіру билігім-
нің бар екендігін* білулеріңіз үшін... — деп, сал адамға қарап
былай деді:
[11] — Саған айтамын: орныңнан тұр да, төсенішіңді жинап
алып, үйіңе бар! [12] Ауру адам сол сәтте-ақ сауығып, орнынан
тұрды да, төсенішін жинап алып, бәрінің көзінше шығып кетті!
Бар жұрт таңғалысып:
— Ешқашан да мұндайды көрген емеспіз! — деп, Құдайға
мақтау айтты.

Мәсіхтің күнәкарларды теріс жолдан қайтуға шақыруы

[13] Иса сыртқа шығып, тағы да көл жағасына барды. Күллі
жұрт қасына жиналып, Иса оларға тәлім берді. [14] Сол жерден
кетіп бара жатып, Ол салық кеңсесінің қасында отырған Әлпей

---

*4 Сол жердегі үйлердің төбелері бөренелер мен бұтақтармен жабылып, балшықпен сыланып, жалпақ та тегіс етіп салынатын.

*8 Немесе: бірден рухында (яки жан дүниесімен) ұға қойып.

*10 Яки: Ал Құдай тағайындаған Билеушінің («Адам Ұлының») жер бетінде күнәларды кешіруге билігі бар екендігін. (Түсіндірмедегі «Көктен келген Билеушіні» қараңыз).

ұлы Леуіні* көріп, оған: «Соңымнан ер!» — деді. Сонда ол
орнынан тұрып, Исаға шәкірті болып ерді.
15 Кейін Иса Леуінің үйінде дастарқан басында отырды.
Исамен Өзінің шәкірттері де, көптеген салық жинаушылар*
мен тағы басқа күнәкарлар** да дастарқандас болды. Себебі
сондайлар Оған көптеп еріп жүрді. 16 Ал дін мұғалімдері мен
парызшылдар* Исаның салық жинаушылармен және өзге де
күнәкарлармен дастарқандас болып тамақ ішіп отырғанын көр-
генде шәкірттеріне:

— Ол неге салықшылармен және басқа күнәкарлармен бірге
тамақ ішіп отыр? — деп наразылық білдірді. 17 Мұны естіген
Иса оларға былай деп жауап берді:

— Дәрігер дені сауға емес, ауру адамға қажет. Мен «әділ-
дерді»* емес, күнәкарларды (теріс жолдан қайтуға) шақыру үшін
келдім.

Діндарлардың ораза және демалыс күні туралы сұрақтары

18 Жақия пайғамбардың және парызшылдардың шәкірттері
жиі ораза ұстайтын. Кейбіреулер Исаға келіп:

— Жақияның және парызшылдардың шәкірттері ораза ұс-
тайды, ал Сіздің шәкірттеріңіз неге ораза ұстамайды? — деді.
19 Иса оларға астарлап былай деп жауап берді:

— Күйеу жігіт қастарында болғанда тойға келгендер ораза
ұстай ала ма? Әрине, ұстай алмайды.* 20 Бірақ та «Күйеуді»
қастарынан алып кететін күн туады; сол кезде олар ораза ұс-
тайтын болады.*

---

*14 Жанама аты: Матай (Матай 9:9; 10:3). Матай Леуі Інжілдегі Ізгі хабарлардың алғашқысын жазған.

*15 Римдіктер салған алым-салықтарды жинап, жұртты көп алдайтындықтан халық жек көретін кісілер.

**15 Мұнда: дін мұғалімдерінің ережелерін ұстанбайтындар.

*16 Парызшылдар: дін мұғалімдерінің ережелерін мұқият орындап, салықшылар мен өзге де дінсіздерден алшақтап жүретіндер. Түсіндірмені қараңыз.

*17 Яки: өздерін әділміз деп санайтын діндарларды.

*19 «Күйеу» (Мәсіх) сенушілерімен бірге болған уақыт той сияқты көңілді, сонда қайғырып ораза ұстау жөнсіз (Матай 9:15).

*20 10:32-34; 14:32-72; Лұқа 24:13-21.

21 Ескі киімді жаңа матамен жамамас.* Олай етсе, жамау
отырып, ескі матадан жұлынып қалып, жыртық бұрынғысынан
бетер үлкен болар еді. 22 Сондай-ақ, жас шарапты ескі торсық-
қа құймас. Олай етсе, быршып ашыған жас шарап торсықты
жарып, ағып кетеді, торсық та пайдадан қалар еді. Керісінше,
жас шарапты жаңа торсыққа құйған дұрыс.

23 Бір демалыс күні* Иса егіндік арасымен өтіп бара жатқанда
шәкірттері біраз масақ үзіп ала бастады. 24 Парызшылдар Оған:

— Қараңыз, мыналар демалыс күні тыйым салынған жұмыс-
ты неге істеп жүр?! — деп наразылық білдірді. 25 Иса оларға
былай деп жауап қайырды:

— Дәуіт пайғамбар мен оның қасындағылар қиындық көріп,
ашыққан кезде не істегенін оқымап па едіңдер? 26 Ол бас діни
қызметкер Абиятардың заманында Құдайдың киелі үйіне кіріп,
діни қызметкерлерден басқа ешкімге жеуге болмайтын, тарту
ретінде ұсынылған нандарды өзі де жеп, қасындағыларға да
берді емес пе?* — 27 Бұдан кейін Иса: — Адам демалыс күні үшін
емес, демалыс күні адам үшін жаратылған!* 28 Сондықтан көк-
тен келген Мен демалыс күнінің де Иесімін,* — деп қорытты.

3 1 Иса тағы бірде мәжілісханаға барғанда, сол жерде қолы
семіп қалған бір адам да болды. 2 Діншілдер Исаны айып-
тайтын сылтау іздеп, Ол әлгі кісіні демалыс күні болса да
сауықтырар ма екен деп аңдыды. 3 Ал Иса қолы семген адамға:
«Ортаға шықшы», — деп, 4 сол діншілдерге: «Демалыс күні
қайсысын істеуге болады: жақсылықты ма, әлде жамандықты
ма, құтқаруды ма немесе құртуды ма?» — деген сұрақ қойды.
Бірақ олар үндемеді. 5 Сонда Иса айналасындағыларға ашулана
қарап, жүректерінің қасарысқандығына қайғырды. Әлгі кісіге:
«Қолыңды созшы!» — деді. Сол адам семіп қалған қолын соз-
ғанда ол бұрынғы сап-сау қалпына келді.

---

*21 Немесе: Ешкім ескі киімді ағартылмаған матамен жамамас. (Діндарлардың ойлап шығарған көптеген ережелері және Құдайдың Ізгі хабары бір-бірімен жараспайды.)

*23 Таурат заңына сай Исраил халқының діни демалысы болған сенбі күні жұмыс істеуге тыйым салынған еді (Мысыр. шығу 31:12-17).

*26 Патша. 1-ж. 21:6.

*27 Жаратылыс. баст. 2:3; Мысыр. шығу 20:8-11.

*28 Яки: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») — Мен Өзім, әрине, діни демалыс күні туралы ережелердің шынайы мәнін түсіндіруге де биліктімін (Матай 5:17; 7:29; 11:27; 28:18).

6 Ал парызшылдар болса сыртқа шығып, тездетіп Ирод патшаның әулетінің жақтастарымен* кеңес құрып, Исаның көзін құрту туралы ақылдасты.

Мәсіхтің Ізгі хабарды трататын он екі елшісін тағайындауы

7-8 Иса шәкірттерімен бірге көл жағасына кетіп қалды.
Оның соңынан Ғалилея аймағынан көп халық ілесті. Исаның
істегендері жайында естіген адамдар Яһудея, Иерусалим және
Идумеядан, Иордан өзенінің арғы бетінен әрі Тир мен Сидон
қалаларының маңайларынан да Оған ағылып келіп жатты.
9 Қаптап келген тобырдың Өзін қысып, сығыстырмауы үшін
Иса шәкірттеріне бір қайықты дайындатып қойды. 10 Себебі
Ол көп кісілерді сауықтырып жібергендіктен, әр түрлі дертке
ұшырап қиналғандар Оған қолдарын тигізуге тырысып, жақындай
түсті. 11 Жын соққандар* Оны көргенде аяғына жығылып:
«Сен Құдайдың рухани Ұлысың!»** — деп айқайлады. 12 Алайда
Иса оларға Өзінің кім екенін жариялауға қатаң тыйым салды.
13 Бұдан кейін Иса тауға көтеріліп, қалаған адамдарын қасына
шақырды. Олар таяп келгеннен кейін 14 араларынан он екісін
Өзімен бірге болуға тағайындап, елшілер* деп атады. Оларды
уағыз айтуға жіберді де, 15 (ауруларды сауықтырып) жындарды
қуып шығару билігін берді. 16 Исаның тағайындағандары мыналар
еді: Өзі Петір деп жанама ат қойған Шимон, 17 әрі Зебедей
ұлдары Жақып пен Жохан, бұл екеуіне Иса «Боанергес», яғни
«Жауар күндей күркіреген жігіттер»* деген жанама ат берді.
18 Сондай-ақ Әндір, Філіп, Барталмай, Матай, Тома, Әлпей ұлы
Жақып, Тадей, Діншіл* Шимон 19 және кейін Исаға опасыздық
жасаған Яһуда Исқариот.*

---

*6 Сол кезде марқұм Ирод I патшаның әулеті Исраилдің басым бөлігіне үстемдік жүргізді. Құдайға бағынбаған римдіктермен ауыз жаласқан оларды діндар парызшылдар жек көретін. Алайда осында екі жаулас жақ бірігіп Мәсіхтің игілікті ісіне қарсы шыға бастады.

*11 Яки: (Шайтанға бағыныншты) арам рухтардың билігінде жүрген адамдар.

**11 Немесе: Құдайдың Ұлысың (1:1-дегі сілтемені қараңыз).

*14 Елші: Мәсіх Ізгі хабарды жариялауға жіберген уәкіл, рәсул.

*17 Немесе: «Күн күркірінің балалары». (Бұл қосымша есім олардың мінездерінің қызбалығын білдірген шығар: Лұқа 9:52-55.)

*18 Яки: Ұлтшыл. (Бұл жанама ат оның бұрынырақ дінге ерекше берілгендігін немесе Исраил елінің тәуелсіздігі үшін қара күшпен күресуші топтың мүшесі болғандығын білдіреді: Елшілер. істері 5:36-37.)

*19 Яки: Иуда Исқариот (14:10-11,17-20,43-46).

Құдайдың Киелі Рухына қарсы тұрудан сақтандыру

20 Мұнан соң Иса елшілерін ертіп бір үйге барды. Халық
қайтадан олардың қастарына көптеп жиналғандықтан, тіпті
тамақ ішуге де мұршалары болмады. 21 Исаның үй іші бұны
естіп: «Жынданып кеткен шығар» деп ойлап, Оны ұстап алуға
шықты.

22 Кейбір дін мұғалімдері де Иерусалимнен келіп, Исаға:

— Оның бойында жындардың әміршісі белзебұл (яғни әзәзіл
шайтан) бар! Жындарды соның күшімен қуып шығарады, —
деп жала жапты. 23 Ал Иса сол дін мұғалімдерін қасына шақы-
рып алып, оларға астарлап былай деді:

— Шайтан шайтанды қалай қуып шығара алар еді? 24 Егер
бір патшалық жікке бөлініп, өзара соғысып жатса, ол төтеп
бере алмай, жойылып кетеді. 25 Өзара ұрыс-керісте тұрып жат-
қан әр үй де құрып кетеді. 26 Сол сияқты егер шайтан өзіне
қарсы көтеріліп, соғысса, оның да төтеп бере алмай, жойыла-
тын кезінің келгені.

27 Ешкім де күштінің үйіне кіріп, алдымен соның өзін бай-
лап тастамай, дүние-мүлкін тонай алмайды. Тек күштіні жеңіп,
байлап-матап тастағаннан кейін ғана оның үйін тонай алады.*

28 Сендерге маңызды шындықты айтайын: адам баласының
жасаған барлық күнәлары мен Құдайды қорлауларының қай-
сысына болмасын кешірім беруге болады. 29 Бірақ Құдайдың
Киелі Рухын қорлайтынға ешқашан кешірім болмайды, сол
күнәсы мәңгі мойнында қалады.* 30 Иса мұны әлгілердің «Оның
бойында жын бар» дегендері үшін айтты.

Мәсіхтің рухани отбасы

31 Исаның шешесі мен туған бауырлары келіп, сыртта тұрып,
Оған кісі жіберіп шақыртты. 32 Сол кезде көп халық Исаны
айнала отырған еді. Біреу Оған:

— Сыртта шешеңіз бен бауырларыңыз келіп, Сізді шақырып
тұр, — деді. 33 Алайда Иса:

---

*27 Яки: оның құрсауындағы адамдарды азат ету мүмкін болады (Матай 3:15; 12:29).

*29 Адам Құдай Рухының әсеріне қарсы тұрып, Оның ізгілікті істерін шайтаннан деп қаралауын қоймаса, жүрегі қасарысады. Сондықтан кейін өкініп, Құдайдың кешірімін қабылдай алмауы да мүмкін (Жохан 16:8-12; Еврей. хат 6:4-9).

— Менің шешем мен бауырларымның кім екенін айтайын
ба? — деп, [34] айналасында отырғандарға қарап тұрып:
— Міне, Менің «шешем» мен «бауырларым»! [35] Себебі
Құдайдың еркін орындаушылар Маған бауыр, қарындас, шеше
іспетті,* — деп жауап берді.

4

Түрлі топыраққа себілген тұқым туралы астарлы әңгіме

[1] Иса қайтадан көл жағасында тәлім бере бастады. Қасына
жиналған халықтың көп болғаны сонша, Иса қайыққа мініп,
көл бетінде отырды. Ал барша халық жерде, жағалауда болды.
[2] Иса оларға астарлы әңгімелермен көп тәлім беріп, былай деді:
[3] — Тыңдаңдар: бір диқан тұқым себуге шығыпты. [4] Ол сеуіп
жүргенде дәндердің кейбіреулері жол бойына түсіп қалады.
Құстар ұшып келіп, шоқып, жеп қояды. [5] Біраз тұқым топырағы
аз тастақ жерге түседі. Топырақ жұқа болғандықтан тұқым тез
көктеп шығады. [6] Алайда күн шыққан соң күйіп, тамыр жая
алмағандықтан қурап қалады. [7] Тағы басқа дәндер тікен арасы-
на түседі. Тікендер өсіп, оларды тұншықтырып, өсірмей тас-
тайды. Сондықтан олар жеміс бермейді. [8] Ал өзге тұқымдар
құнарлы топыраққа түседі. Бұлар өсіп, толысып, кейбіреулері
отыз, басқалары алпыс, тіпті жүз еседен өнім береді. — [9] Сонда
Иса оларға: — Құлағы барлар жақсылап тыңдап алсын! — деді.

Ізгі хабарды ашық көңілмен қабылдап, мойынсұну қажет

[10] Халық тарап кеткеннен кейін төңірегіндегілер мен он екі
елшісі Исадан айтып берген астарлы әңгімесі туралы сұрады.
[11] Ол былай деді:
— Құдай өз Патшалығы туралы сырды білуді сендерге бұйыр-
ған. Бірақ сыртта қалғандарға* барлығы тек астарлы әңгімелер
арқылы ғана айтылады. [12] Осылайша олар көріп тұрсын, алай-
да аңғармасын, естіп тұрсын, алайда түсінбесін. Әйтпесе олар
теріс жолдан қайтып, күнәлары кешірілер еді.*

---

*35 Яки: Менің рухани отбасым (Еврей. хат 2:11; Рим. хат 8:29).

*11 Яки: шын жүректен Құдай жолына түскісі келмейтіндерге (Аян 22:15).

*12 Құдай ежелде Ишая пайғамбарға осындай қатаң сөздерді жеткізіп, таңдаған халқының қиқарлығын әшкерелеп, содан сақтандырған болатын (Ишая 6:9-10).

[13] Содан кейін Иса тыңдаушыларына былай деді:
— Бұл әңгімені түсінбей тұрсыңдар ма? Онда басқа да астар-
лы әңгімелердің бәрін қалай ұқпақсыңдар? [14] Тұқым себуші
Ізгі хабардың сөздерін себеді. [15] Жол бойына түскендері мына-
дай жайтты бейнелейді: бірқатар адамдар Ізгі хабарды естісі-
мен-ақ әзәзіл шайтан келіп, олардың жүректеріне себілген бұл
сөздерді ұрлап алып кетеді. [16] Сол секілді, тастақ жерге себіл-
гені мынаны көрсетеді: кейбіреулер Ізгі хабарды естіген бойда
оны қуанышпен қабылдайды, [17] бірақ тамыр жаймағандықтан
берік болмайды. Кейін Ізгі хабарға бола бастарына азап не
қуғын түскенде дереу сенімдерінен безіп кетеді. [18] Тікен ара-
сына себілген дәндер болса мынаны білдіреді: басқа адамдар
Ізгі хабарды естиді, [19] алайда бұ дүниелік тұрмыс қамын ойлап
абыржып, байлыққа алданады. Өзге құмарлықтар да бойларына
сіңіп, Ізгі хабар ескерусіз қалып, тұншығып, өнім бермейді.
[20] Ал құнарлы топыраққа себілген тұқымдар мынаны бейнелейді:
бірсыпыра адам Ізгі хабарды тыңдап, қабылдайды. Кейбіреу-
лері отыз, басқалары алпыс, тіпті жүз еседен өнім береді.*
[21] Иса төңірегіндегі адамдарға тағы былай деді:
— Шамды бір ыдыстың не төсектің астына бүркеп қою үшін
жағып алып келе ме? Қайта, шам қойғышқа қою үшін алып
келмей ме? [22] Себебі мәлім болмайтын ешбір сыр, жария бол-
майтын ешбір құпия жоқ. [23] Құлағы барлар жақсылап тыңдап
алсын! — [24] Иса оларға былай деп қосты: — Не тыңдағанда-
рыңа назар аударыңдар! Қандай мөлшерде көңіл бөлсеңдер,
өздеріңе сондай мөлшерде түсінік беріледі, тіпті үстемелеп те
беріледі. [25] Өйткені кімде біраз түсінік бар болса, соған тағы
көбірек беріледі, ал кімде жоқ болса, оның өзімде бар дегені
де одан алынып қойылады.

Құдай Патшалығының өркендеуі туралы астарлы әңгімелер

[26] Иса тағы да былай деді:
— Құдай Патшалығы мынаған ұқсас: біреу егіндікке тұқым
сеуіпті. [27] Ол ұйықтап жатсын, не жүріп-тұрсын, бәрібір, тұқым
күні-түні көктеп, өсе береді. Әлгі адам оның қалай өсіп жатқа-
нын түсінбейді. [28] Жер өздігінен алдымен көк өскінді, содан

*20 Яки: жүз еседен рухани өнім береді (Жохан 15:9-16; Ғалат. хат 5:22-26; Матай 25:34-40; Жақып. хаты 1:27).

кейін масағын шығарып, соңынан масақты дәнмен толыстыра-
ды. 29 Егін толысып піскенде оратын мезгілі жетіп, диқан оған
дереу орақ салады.

30 Бұдан кейін Иса былай деді:

— Құдай Патшалығын немен салыстырып, қалай астарлап
бейнелеуге болады? 31 Ол қыша дәніне* ұқсас: жерге себілгенде
басқа тұқымдардан гөрі кішкентай болса да, 32 көктен шығып
өскенде барлық дәнді дақылдардан биік болып, бұтақтарын кең
жаяды. Сонда құстар ұшып келіп, саясында ұя салып, паналай
алады.*

33 Осындай көптеген астарлы әңгімелермен Иса адамдардың
тыңдай алғандарынша Ізгі хабарды уағыздады. 34 Оларға астар-
ламай еш нәрсені айтпады, бірақ шәкірттеріне оңашада бәрін
түсіндіріп отырды.

Мәсіхтің сұрапыл дауылға тыйым салуы

35 Сол күннің кешінде Иса шәкірттеріне: «Көлдің арғы беті-
не* өтейік», — деді. 36 Олар халықты қалдырып, қайықтағы
Ұстазың өздерімен бірге алып кетті. Өзге қайықтар да Исаға
ілесе шықты. 37 Біраздан кейін сұрапыл дауыл көтеріліп, қайық
толқын астында қалып, суға тола бастады. 38 Иса қайықтың
артқы жағында көпшік жастанып ұйықтап жатты. Шәкірттері
Оны оятып: «Ұстаз, құритын болдық! Жағдайымызды ойла-
майсыз ба?» — деп айқайлады. 39 Иса тұрып, желге тыйым
салып, көлге де: «Тына қал, басыл!» — деп бұйырды. Сонда
дауыл басылып, жым-жырт тыныштық орнады. 40 Бұдан кейін
шәкірттеріне қарап:

— Неліктен соншама қорқасыңдар? Әлі де сенімдерің жоқ
па? — деді. 41 Олар қатты үрейленіп, бір-біріне:

— Тіпті жел де, көл де бағынатын Бұл кім Өзі? — деп таң-
ғалысты.

---

*31 Яки: горчица тұқымына.

*32 Құдайдың игілікті әкімшілігінде исраилдіктермен қатар басқа халық-тардың адамдары үшін де орын болады (14:24; 16:15-16; Даниял 4:11-12,34; Елшілер. істері 10:34-35).

*35 Яғни көлдің оңтүстік-шығыс жағына (5:1).

5

Көп жын қинаған бір адамның азат етілуі

[1] Бұдан кейін Иса мен шәкірттері көлдің арғы бетіндегі
Ғадара* өңіріне жетті. [2] Иса қайықтан түсісімен-ақ Оған зират
арасынан шыға келген, жын соққан бір кісі кездесе кетті.
[3] Сол адам қабірге арналған үңгірлерде тұратын, ешкім оны
тіпті шынжырлармен де байлап қоя алмайтын. [4] Талай рет оның
аяқ-қолын шынжырлармен және кісендермен бұғаулап таста-
ған еді, бірақ ол шынжырларды сындырып, кісендерді үзіп,
қашып кететін. Оны бағындыруға ешкімнің де күші жетпеді.
[5] Сол кісі күні-түні қабірлердің арасында және тау-төбелерде
айқай салып, өзін-өзі таспен ұрғылайтын.

[6] Әлгі адам Исаны алыстан көргенде жүгіріп келіп, аяғына
бас ұрып тағзым етті де:

[7] — Құдай Тағаланың рухани Ұлы* Иса, менде нең бар? Құдай
үшін жалынамын: мені азаптай көрме!** — деп қатты дауыспен
айқай салды. [8] Себебі Иса:

— Жын, шық бұл кісіден! — деп бұйырған еді. [9] Бұдан кейін:

— Атың кім? — деп сұрағанда ол:

— Атым «Үлкен топ», себебі біз көппіз,* — деп жауап берді.
[10] Жындар өздерін сол төңіректен қуып шығармауын қадала
өтінді. [11] Сол жерде төбе беткейінде үлкен бір қора шошқа
жайылып жүрген болатын. [12] Жындар: «Бізді шошқаларға
жібере гөр, соларға енейік», — деп сұрады. [13] Иса жол берген-
де жындар сол кісіден шығып, әлгі екі мыңдай хайуанға енді.
Сонда олар құлама тік жардан көлге қарғып, суға кетіп, қыры-
лып қалды.

[14] Бақташылары қашып кетіп, болған оқиғаны қала мен
ауылдарда айтып берді. Халық соны көруге жолға шығып
[15] Исаға келді. Олар бұрын жын буған кісінің ақыл-есі кіріп,
киініп, сол жерде отырғанын көргенде қорқып кетті. [16] Болған
оқиғаны өз көздерімен көргендер оларға жын қинаған адам-
мен не болғанын әңгімелеп, шошқалар туралы да айтып берді.

---

*1 Немесе: Гераса. (Ғадара мен Гераса Ғалилея көлінің оңтүстік- шығыс жағында орналасқан қалалар болатын.)

*7 Яки: Ең жоғарғы Құдайдың рухани Ұлы. (1:1-дегі сілтемені қараңыз.)

**7 Немесе: «Мені азаптамаймын» деп Құдай алдында ант бер!

*9 Түпнұсқада: «легион». (Алты мыңдай адамы бар римдік әскер бөлімінің осы атауы бұл жерде өте көп жындардың сол адамға үстемдік етіп, билік жүргізетінін көрсетеді.)

17 Сонда жұрт Исадан: «Біздің жерімізден кете көріңіз!» — деп
өтінді.

18 Иса қайыққа мінгенде, жындарынан арылған кісі Одан:
«Сізбен бірге болайыншы», — деп сұрады. 19 Бірақ Иса рұқсат
бермей:

— Үйіңе қайтып, туысқандарың мен дос-жарандарыңа Жарат-
қан Иенің өзіңе не істегенін, қалай рақым еткенін айтып бер!
— деді. 20 Әлгі адам барып, Исаның өзіне не істегенін Онқала
аймағында жариялай бастады. Естігендердің бәрі таңданып,
қайран қалысты.

Мәсіхтің ауруға және өлімге жүргізген үстемдігі

21 Иса қайықпен көлдің батыс жағына қайтып оралғанда
қасына көп халық жиналды. Иса көл жағасында тұрды. 22 Сонда
Жайыр есімді бір мәжілісхана жетекшісі келді. Ол Исаны
көргенде аяғына жығылып: 23 «Жас қызым өлім аузында жатыр.
Сауығып, тірі қалуы үшін барып, оған қолыңызды тигізе
көріңіз!» — деп өтінді. 24 Иса онымен бірге жүрді. Көптеп
ілескен халық Оны жан-жақтан қыспақтады. 25 Тобырдың ішін-
де он екі жыл бойы қан кетіп ауырған бір әйел бар еді. 26 Ол
көп дәрігерлерге емделіп талай азап шегіп, бар мал-мүлкін
жұмсаса да, одан еш шипа болмай, керісінше, халі бұрынғы-
сынан бетер нашарлай түскен болатын. 27 Иса туралы хабарды
естіген әйел тобырдың ішінде Оның арт жағынан жақындап
келіп, шапанына қолын тигізді. 28 Себебі ол өзіне-өзі: «Ең
болмағанда киіміне қолымды тигізсем, сауығып кетер едім»
деген болатын. 29 Сол сәтте-ақ қаны тоқтап, әйел қинап келген
дертінен сауыққанын сезінді. 30 Ал Иса Өзінен біраз сауық-
тыру құдіретінің шыққанын сезіп, дереу жұртқа бұрылып:

— Шапаныма қолын тигізген кім? — деп сұрады. 31 Шәкірт-
тері Оған:

— Тобырдың Сізді қаумалап, қыспақтап тұрғанын көре тұра,
Маған қолын тигізген кім деп қалай сұрайсыз?! — деді. 32 Ал
Иса мұны істеген адамды көру үшін айналасына көз жүгіртті.
33 Өзіне не болғанын білген әйел қорыққаннан дірілдеп, Исаның
алдына келді. Аяғына жығылып, шындығын түгелдей айтып
берді. 34 Иса оған:

— Замандас, сенімің арқылы құтқарылдың. Аман-есен қайта
бер,* қинаған дертіңнен айықтың! — деді.
35 Иса осыны айтып тұрғанда мәжілісхана жетекшісінің үйі-
нен кісілер келіп: «Қызыңыздан айырылып қалдық. Енді
Ұстазды әурелемей-ақ қойыңыз», — деп хабарлады. 36 Алайда
Иса айтқандарын естіп, жетекшіге: «Қорықпа, тек сенімің
болсын!» — деді.
37 Содан Ол Петір, Жақып және оның інісі Жоханнан өзге
ешкімді ертпей, 38 мәжілісхана жетекшісінің үйіне барды. Сол
жерден абыржығандар мен зар жылап жоқтау айтқандарды
көрді. 39 Иса үйге кіріп, оларға: «Неге абыржып, жылайсыңдар?
Қыз өлген жоқ, ұйықтап жатыр», — деді. 40 Олар Оның айтқа-
нына күлді. Бірақ Иса барлығын сыртқа шығарып жіберіп, тек
қыздың әке-шешесін және Өзінің қасында жүргендерді ғана
ертіп, қыз жатқан бөлмеге кірді. 41 Қыздың қолынан ұстап
тұрып, оған: «Талифа куми!»* — деді. Бұның мағынасы: Қызым,
саған айтамын, тұра ғой! 42 Он екі жасар қыз бала сол сәтте-ақ
орнынан тұрып, жүре бастады! Мұны көргендер үрейлері ұшып,
қайран қалысты. 43 Ал Иса оларға бұл туралы ешкімге тіс
жармауды қатты ескертті де, «Оған тамақ беріңдер!» — деп
бұйырды.

6

Назареттіктердің кеуде көтеріп, қасарысулары

1 Иса сол жерден кетіп, Өзінің өскен жеріне* барды. Шәкірт-
тері қасына еріп жүрді. 2 Демалыс күні Иса мәжілісханада
тәлім бере бастады. Тыңдап отырғандардың көбі қатты таңда-
нып, өзара былай десті:
— Мұның бәрі Бұған қайдан біткен? Оған қонған не қылған
даналық? Осындай құдіретті істер қалайша қолынан келеді?
3 Өзі тек ағаш ұстасы, Мәриямның ұлы, Жақып, Жүсіп,* Яһуда,
Шимондардың ағасы емес пе? Қарындастары осында арамыз-
да тұрады ғой. — Олар қызғаныштан Исаны көре алмай, ашу-
ланды.

---

*34 Яки: Амандықпен үйіңе қайт.
*41 Сол заманда көп қолданылатын арамей тілінде.
*1 Ғалилея аймағындағы Назарет қаласына.
*3 Немесе: Жоси. (Жоси Жүсіп есімінің қысқаша атауы болатын: 15:40; Матай 13:55; 27:56.)

[4]Сонда Иса оларға: «Өз елі мен үй ішінен өзге жерде пайғамбар қадірсіз қалмас», — деді. [5]Содан да Иса сол жерде
бірқатар науқас адамдарға қолын тигізіп сауықтырғаны болмаса өзге кереметтер жасай алмады, [6]әрі жұрттың сенбеушілігіне таңданып қалды.

Он екі елшінің Құдай Патшалығын жариялауға жіберілуі

Бұдан кейін Иса сол өңірдегі ауылдарды аралап, халыққа
тәлім берді. [7]Он екі елшісін қасына шақырып алып, оларға жындарды қуып шығаратын билік берді. Елшілерді екі-екіден
жібермек болып, [8]оларға былай деп тапсырды: «Жолға тек таяқтан басқа ештеңе алмаңдар: нан, дорба әрі қалталарында*
ақша да болмасын, [9]жай аяқ киім киіп, артық киім алмаңдар!
— [10]Оларға тағы былай деді:
— Бір жерде қай үйге түссеңдер, қайтадан жолға шыққанша сонда қалыңдар.* [11]Егер бір жерде сендерді қабылдамаса
және айтқандарыңа құлақ салмаса, сол жерден шығып кетіп бара жатқанда оларға ескерту болсын деп аяқтарыңдағы шаңтозаңды қағып тастаңдар!* (Сендерге шындығын айтайын: қиямет соты күні сондай қала тұрғындарының тартатын жазасынан тіпті Содом мен Ғомора халқының жазасы жеңілірек болады-ау!)»
[12]Сонымен елшілер жолға шығып, халыққа теріс жолдан
қайтып, Құдай жолына түсуді уағыздап жүрді. [13]Адамдардан
қыруар жындарды қуып шығарып, көптеген науқастарға май жағу рәсімін жасап* сауықтырды.

Жақия пайғамбардың шейіт болуы

[14]Исаның атағы кең тарағандықтан, Ол туралы Ирод (Антипас) патша* да естіді. Кейбір кісілер: «Бұл шомылдыру рәсімін жасаған Жақия екен. Өлімнен қайта тіріліпті, сол себептен

---

*8 Яки: белдік қалталарында.
*10 Осылай елшілер Құдайға кәміл сенуді үйренуге тиіс еді. Олар үй-үйді аралап, қонақтап жүрмей, өздерін алдымен шақырған отбасының қонақжайлылығына риза болсын.
*11 Бұл салт осы жердің тұрғындарымен енді рухани қатынастары болмайды дегенді білдіретін.
*13 Жақып. хаты 5:14 және Түсіндірмедегі «май жағу рәсімін» қараңыз.
*14 Ғалилея мен Перея аймақтарының әкімі Ирод Антипас Ирод I патшаның баласы еді. Аймақ әкімдері кейде патша деп те аталатын.

де сондай құдіретті істер жасайды», — десе, [15]басқалары: «Ол
— дүниеге қайтып келген Ілияс пайғамбар»,* — деді. Ал тағы
басқалар: «Ол — пайғамбар, ежелде өмір сүрген пайғамбар-
ларға ұқсайды», — деп болжады. [16]Ал Ирод бұларды естіген-
де: «Бұл — өзім басын шаптырған Жақия, ол қайта тірілді!»
— деді.

[17]Өйткені Ирод кісі жіберіп, Жақияны ұстатып, түрмеге
жаптырған еді. Ирод туған бауыры Філіптің әйелі Иродияны
тартып алып, соған үйленген болатын. [18]Ал Жақия Иродқа:
«Бауырыңыздан жұбайын тартып алғаныңыз Таурат заңына
қайшы!» — деп жамандығын әшкерелеген еді. [19]Содан Иродия
Жақияға кек сақтап, оны өлтірмекші болды, бірақ мұнысын
жүзеге асыра алмады. [20]Себебі Жақияның әділ, қасиетті адам
екенін білген Ирод одан қорқып, оны қорғап-қолдап жүрді. Ол
Жақияны тыңдаған сайын қатты абыржыса да,* оған ризашы-
лықпен ден қоятын.

[21]Ақырында Иродияға зұлым ниетін жүзеге асырудың орайы
түскен еді. Ирод өзінің туған күнінде уәзірлері, мыңбасылары
және Ғалилеяның өзге көрнекті адамдарына арнап той жасады.
[22]Иродияның қызы* тойға келіп, би билеп, патшаға және оның
қонақтарына қатты ұнады.

Сондықтан патша бойжеткенге: «Менен қалағаныңды сұра,
беремін», — деді. [23]Тағы да оған: «Не қаласаң да сұра, тіпті
патшалығымның жартысына дейін беремін», — деп ант берді.

[24]Қыз шығып, шешесіне:

— Не сұрасам болар екен? — деді. Шешесі:

— Шомылдыру рәсімін жасаған Жақияның басын сұра! —
деп жауап берді.

[25]Қыз дереу патшаға жүгіріп барып: «Шомылдыру рәсімін
жасаған Жақияның басын дәл қазір табаққа салып, тарту етуі-
ңізді қалаймын», — деді.

[26]Патша еңсесі түсіп қатты қапаланды, алайда бірге отыр-
ған қонақтарының алдында ант бергендіктен, қыздың өтіні-
шін аяқсыз қалдырғысы келмеді. [27]Дереу бір жасақшысын
жіберіп: «Жақияның басын алып кел!» — деп бұйырды. [28]Ол

---

*15 Ілияс пайғамбардың дүниеге қайтып келіп, Иеміздің жолын дайындауы туралы Малахи пайғамбар өз жазбасында алдын ала айтып кеткен болатын (Малахи 4:5).

*20 Немесе: оны тыңдаған соң көп (игі істер) істесе де.

*22 Иродияның бұрынғы некесінен туған қызы.

түрмеге барып, Жақияның басын шауып, табаққа салып әкеліп, қызға ұсынды. Қыз оны шешесіне апарып берді.

29 Жақияның шәкірттері мұны естігенде келіп, сүйегін алып кетіп, қабірге қойды.

Мәсіхтің бес мыңнан астам адамды тамақтандыруы

30 Исаның жіберген елшілері қайта оралып, бәрі жиналған соң,
жасаған істері мен берген тәлімдері туралы Оған түгелдей
баяндады. 31 Сонда Иса: «Тек өздерің ғана Маған еріп оңаша
бір жерге барып, біраз тынығып демалыңдар!» — деді. Себебі
келіп-кетіп жатқан жұрт көп болғандықтан, олардың тамақтануға да мұршалары болмады.

32 Сонымен олар жалғыз өздері ғана қайықпен оңаша бір
жерге жөнелді. 33 Ал олардың кетіп бара жатқандарын жұрт
байқап қалды. Көпшілігі оларды танып, бүкіл қалалардан
шығып, жаяу жүгіріп, баратын жерлеріне олардан бұрын жетті.
34 Иса қайықтан түскенде жиналған үлкен тобырды көріп,
жаны ашыды. Себебі олар бағушысы жоқ қойлар сияқты еді.
Сондықтан Иса жиналғандарға көп тәлім берді.

35 Біршама уақыт өткеннен кейін шәкірттері Исаның қасына
келіп:

— Бұл — құлазыған айдала, ал кеш түсіп барады! 36 Адам-
дарды таратып жіберіңіз. Олар жақын маңдағы ауылдар мен
елді мекендерге барып, тамақ сатып алсын,* — деді. 37 Бірақ
Иса:

— Оларға тамақты сендер беріңдер! — деп жауап қатты.
Сонда шәкірттері:

— Әлде біз барып, екі жүз күндік жалақыға* нан сатып алып,
бұларды тамақтандырайық па? — деп сұрады. 38 Ал Иса оларға:

— Қанша нандарың бар? Барып, қарап келіңдер! — деп тапсырды. Біліп келген олар:

— Бес күлше нан мен екі кепкен балық* бар екен, — деді.
39 Сонда Иса шәкірттеріне адамдарды топ-топқа бөліп, көгал-
дың үстіне жайғастыруды тапсырды. 40 Сонымен жұрт жүзден,

---

*36 Немесе: барып, нан сатып алсын, жейтін ештеңелері жоқ қой.

*37 Немесе: екі жүз динарға. (Динар яки денарион: жай жұмыскердің бір күндік жалақысы болған күміс теңге.)

*38 Сол маңда жұрт тұздалып кептірілген балықты нанға қосып жегенді ұнататын.

елуден топтасып жайғасты. [41]Иса бес күлше мен екі кепкен
балықты қолына алып, көкке қарап тұрып шүкіршілік етті.
Нанды халыққа тарату үшін үзіп-үзіп, шәкірттеріне бере берді,
екі балықты да бәріне бөліп, үлестірді. [42]Барлығы да жеп тойды.
[43]Соңында олар нан үзімдері мен балықтан артылып қалған-
дарын жинап алғанда он екі себет* толды. [44]Ал тамақтанған
ер адамдардың жалпы саны бес мыңдай еді.*

Көл бетінде және сол маңайда орын алған кереметтер

[45]Көп кешікпей Иса халықты таратып жібермек болып,
шәкірттеріне қайыққа мініп, Өзінен бұрын көлдің солтүстік
жағасындағы Бетсайдаға баруға бұйырды. [46]Ол жұртты тара-
тып жібергеннен кейін мінажат ету үшін бір төбенің басына
шықты.

[47]Кеш түскенде қайық көл ортасында еді, ал Иса құрлықта
жалғыз тұрды. [48]Сонда Ол суды есіп бара жатқан шәкірттері-
нің қиыншылыққа тап болғанын көрді, себебі жел қарсы соғып
тұрған еді. Таңғы сағат үш шамасында* Иса оларға көл бетімен
жақындап келіп, қастарынан өтіп кетпекші болды. [49]Оның көл
үстінде жаяу жүргенін байқап қалып, шәкірттері елес екен
деп ойлап, айқайлап жіберді. [50]Өйткені бәрі де Оны көріп,
қорқып кетті. Иса оларға дереу тіл қатып: «Қорықпаңдар, бұл
Менмін ғой! Үрейлерің ұшпасын!» — деп көңілдерін орнық-
тырды да, [51]олардың қайығына мінді. Сонда жел де басылды.
Шәкірттері қатты қайран қалып, аң-таң болды. [52]Себебі нан-
мен болған кереметті түсінбеген олар Исаның кім екенін әлі
де шын жүректен ұқпаған еді.*

[53]Сонымен олар көлден өтіп, Генесарет қаласының маңына
жетіп, жағаға тоқтады. [54]Қайықтан түсісімен Исаны халық
бірден-ақ таныды. [55]Олар бүкіл төңіректі жүгіре аралап, Оның
жүрген жерін біліп алып, ауру-сырқауларды жатқан төсеніш-
терімен көтеріп сонда әкеле бастады. [56]Иса қай жерге барма-
сын — қай ауылға, қалаға не елді мекенге барса да, жұрт ауру-

---

*43 Яки: тоқыма қорап, кәрзеңке.

*44 Олармен бірге болған әйелдер мен балалар да тойына тамақтанды (Матай 14:21).

*48 Немесе: Түннің төртінші күзеті шамасында.

*52 Немесе: болған кереметтің мәнін түсінбеді, себебі жүректері қасарысып, рухани шындыққа жабық еді (8:17-21).

науқастарды әкеліп, базар алаңдарына орналастырды. Исадан ең болмағанда шапанының шетіне қол тигізуге рұқсат етуін сұрады. Қол тигізгендердің бәрі де сауығып кетіп жатты!

7 *Рухани тазалық пен арамдық туралы*

[1] Бірде парызшылдар және Иерусалимнен келген бірнеше дін
мұғалімдері Исаның қасына жиналған еді. [2] Олар Оның кейбір
шәкірттерінің діни қол жуу рәсімін* орындамай нан жеп отыр-
ғандарын байқады. [3] Себебі парызшылдар, тіпті яһудилердің
бәрі дерлік, ата-бабаларынан қалған әдет-ғұрыпқа сай қол жуу
рәсімін ұқыптылықпен орындамай тамақ ішпейтін. [4] Базардан
қайтып келгеннен кейін олар суға түсу рәсімінен өтпейінше
дастарқан басына да отырмайтын. Сондай-ақ, ыдыс-аяқтары
мен құмыраларын, қазандары мен орындықтарын да діни рәсім-
ге сай жуып-шаюды, әрі сол секілді тағы басқа көптеген дәс-
түрлі салттарды берік ұстанатын. [5] Сонда парызшылдар мен
дін мұғалімдері Исаға:

— Шәкірттеріңіз неге ата-бабаларымыздан қалған салт-дәстүрді ұстанбайды? — деген сұрақ қойды. — Олар қол жуу рәсімін орындамай-ақ тамақтанады екен!

[6] Исаның жауабы мынау болды:

— Екі жүзді сендер жайында Ишая пайғамбар алдын ала
дәл айтып кеткен! Оның жазбасында былай делінген ғой: «Бұл
халық Мені тек аузымен сыйлайды, ал жүректері Менен тым
алшақ. [7] Адам баласы шығарған ережелерді үйретіп, Мені құр
босқа құрметтегенсиді!»*

[8] Себебі сендер Құдайдың өсиеттерінен бас тартып, адам
ойынан туған дәстүрлерді ұстанып жүрсіңдер,* — деді. [9] Иса
сөзін жалғастырып оларға мынаны да айтты:

— Өз дәстүрлеріңді сақтау үшін Құдайдың өсиеттерін былай
қойып, оларды менсінбеулерің қандай «жақсылық»?! [10] Құдай
Мұса пайғамбар арқылы: «Ата-анаңды сыйла!» және: «Кім әке-
сін не шешесін жамандаса, сол өлтірілсін!» деп бұйырған еді
ғой. [11] Бірақ сендер: «Біреу әкесіне не шешесіне: менен көрмек
игіліктеріңізді құрбан еттім, яғни Құдай жолына бағыштадым

---

*2 Түсіндірмедегі «тазарту рәсімдерін» қараңыз.
*7 Ишая 29:13.
*8 Немесе: салт-дәстүрлерді ұстанып, ыдыс-аяқтарға тазару рәсімін жасайсыңдар және басқа да көптеген осы сияқты істерді істейсіңдер.

десе, 12 сол адамның әке-шешесіне ешқандай көмек бермеуіне
де болады» деп үйретесіңдер. 13 Осылайша өз дәстүрлеріңді ор-
натып, Құдайдың бұйрығын жоққа шығардыңдар!* Бұған ұқсас
тағы басқа да теріс қылықтарды көптеп істеп жүрсіңдер.
14 Иса қайтадан барлық жұртты қасына шақырып алды да,
оларға былай деді:
— Бәрің де сөзіме құлақ салып, жақсылап ұғынып алың-
дар: 15-16 адам бойына сырттан енген еш нәрсе де оны арамдай
алмайды. Керісінше, ішінен шыққандары адамды арамдайды.
(Құлағы барлар жақсылап тыңдасын!)
17 Иса халықтың қасынан кетіп, бір үйге кіргеннен кейін
шәкірттері жаңағы астарлап айтқандарының мәнісін сұрады.
18 — Әлде сендер де түсінбей тұрсыңдар ма? — деп жауап
берді Иса. — Бойына сырттан енген еш нәрсе де адамды арам-
дай алмайды. Мұны шынымен ұқпайсыңдар ма? 19 Себебі ол
жүрекке емес, тек асқазанға жетіп, кейін денеден шығып кетеді.
— Осылай Иса барлық тағамдардың да адал екенін айтты.
20 Ол тағы да былай деді: — Адамды арамдайтын — оның ішкі
дүниесінен шыққандары! 21 Себебі адамның ішкі дүниесінен,
яғни оның жүрегінен шығатындар мыналар: жаман ойлар, аз-
ғындық,* неке адалдығын бұзу, кісі өлтіру, 22 ұрлық, ашкөздік,
зұлымдық, алдаушылық, жүгенсіздік, қызғаныш, жамандау,
тәкаппарлық және ақымақтық.* 23 Осындай жамандықтардың
бәрі адамның ішкі дүниесінен шығып, оның өзін арамдайды.

Шетелдік әйелдің Мәсіхке деген зор сенімі

24 Иса сол жерден жолға шығып, Тир (мен Сидон) аймағына*
барды. Өзін жергілікті халыққа танытқысы келмей,** бір үйге
кірді. Алайда Ол бейтаныс болып қала алмады. 25-26 Себебі

---

*13 Немесе: Құдайдың сөзінің (яки өсиеттерінің) күшін жойдыңдар! (7:10)

*21 Яки: нәпсіқұмарлық, жезөкшелік.

*22 Немесе: ұрлық, парақорлық, зұлымдық, ашу-кек, бұзықшылық, қызға-ныш, Құдайды қорлау, тәкаппарлық және Құдайға мойынсұнбаушылық (Забур жыр. 13:1).

*24 Тир мен Сидон: Ғалилеядан елу не сексен шақырымдай қашықтықта Ливанның теңіз жағасындағы Финикия өлкесінде орналасқан, кеме тоқтайтын үлкен қалалар болатын.

**24 Алдымен Исаның қызметі Құдай ерекше келісім жасаған Исраил халқы на арналған болса да, кейін барлық халықтарға да Жаңа келісім арқылы Құдаймен тікелей байланыс жолын ашты (16:15; Жохан 10:16; 11:52).

Оның келгені туралы естіген бір әйел дереу жақындап, аяғына
жығылып тағзым етті. Әйел Исраил халқынан емес, Құдайға
сенбейтін Сириядағы Финикия өлкесінен болатын. Оның жын
соққан жас қызы бар еді. Әйел Исадан қызындағы жынды қуып
шығаруын сұрады. 27 Бірақ Иса оған:

— Алдымен «балалар» жеп тойсын: «Балалардың нанын алып
қойып, үй күшіктеріне тастау дұрыс емес», — деді.* Әйел:

28 — Айтқаныңыз дұрыс, Тақсыр! Дегенмен «үй күшіктері»
де сәбилердің дастарқанынан түскен ұсақ-түйек қалдықтармен
қоректенеді ғой?* — деп жауап берді. 29 Сонда Иса:

— Мұны дәл айттың. Сол үшін үйіңе қайта бер, жын қызың-
ның бойынан шығып кетті, — деді. 30 Әйел үйіне қайта орал-
ған соң қызының жынынан арылып, төсекте тыныш жатқанын
көрді.

Мәсіхтің көптеген шетелдіктерді сауықтырып, тамақтандыруы

31 Иса Тирдан кетіп, Сидон арқылы Ғалилея көліне оралып,
Онқала аймағына барды.* 32 Сол жерде Исаға саңырау, тілі мүкіс
біреуді алып келіп, үстіне қолын қойып, бата беруін өтінді.
33 Иса әлгіні көпшіліктен былайырақ алып шығып, екі саусағын
оның құлақтарына тықты. Бұдан кейін түкіріп тастап, қолын
кемтардың тіліне тигізіп, 34 аспанға қарап күрсініп,* оған:
«Еффата!»** (яғни: Ашыл!) — деді. 35 Сол сәтте-ақ адамның
құлақтары ашылып, тілінің байлауы шешіліп, айқын сөйлеп
кетті.

36 Иса жұртқа бұл туралы тіс жармауға бұйырды. Алайда
Ол неғұрлым қатаң тыйым салғанмен, халық болған оқиғаны
соғұрлым кеңірек жариялады. 37 Олар әбден қайран қалып: «Ол
істеген әр нәрсе де керемет жақсы! Тіпті саңырауларды ести-
тін, мылқауларды сөйлейтін қылады!» — деп таңғалысты.

---

*27 Кейде исраилдіктер өздерін Құдайдың рухани балалары, ал Құдайға бағынбай, күнәға батқан басқа ұлттардың өкілдерін иттер деп атайтын. Иса үй күшігі деген сыпайырақ атауды қолданды.

*28 Құдай өз рақымын «рухани балалары» (яһудилер) арқылы басқа халықтарға да молынан жібергенін әйел түсініп, Оған деген зор сенімін көрсетті. (7:24,27-дегі сілтемелерді де қараңыз.)

*31 Онқала аймақтарының халқы исраилдік емес, басқа ұлттық болатын. Олардың басым көпшілігі Құдайға мойынсұнбайтын.

*34 Яки: көкке қарап қайғылана күрсініп (Жохан 11:33; Рим. хат 8:23).

**34 Сол заманда көп қолданылған арамей тілінде.

8 1 Сол күндері қайтадан халық көп жиналып, жейтін тамақ-
тары болмады. Иса шәкірттерін қасына шақырып:
2 — Халыққа жаным ашиды. Үш күннен бері қасымда болып,
жейтін азықтары қалмады. 3 Оларды аш күйлерінде үйлеріне
қайтарып жіберсем, жолшыбай әлсіреп, құлап қалар. Өйткені
бірқатары тым қашықтан келді, — деді. 4 Шәкірттері:
— Осы құлазыған айдалада бұларды тамақтандыруға жететін
нанды қайдан табуға болады? — деп жауап қайырды. 5 Иса:
— Қанша нандарың бар? — деп сұрағанда олар:
— Жеті күлше, — деді. 6 Сонда Иса жұртқа жерге жайғасу-
ға бұйырды. Жеті күлшені қолына алып, шүкіршілік етті.
Оларды адамдарға тарату үшін үзіп-үзіп, шәкірттеріне берді.
Олар халыққа үлестірді. 7 Бірнеше кепкен ұсақ балықтары* да
болды. Иса оларды да алып, шүкіршілік етіп, жұртқа үлесті-
руге бұйырды. 8-9 Шамамен төрт мыңдай отбасы* тамақтанып,
тойып алды. Кейін қалдықтарды жинап алғанда жеті үлкен
себет толды. Соңынан Иса халықты таратып жіберді.

Діндарлардың екіжүзділігінен сақтанып, Мәсіхке шынайы сену жайлы ескерту

10 Көп ұзамай Иса шәкірттерін ертіп қайыққа мініп, Далма-
нутаның* маңына жөнелді. 11 Сол жердегі парызшылдар Исаның
қасына келіп, Онымен айтыспақшы болды. Оның билігін сынау
үшін көктің құдіретімен бір кереметті* көрсетуін талап етті.
12 Иса іштей терең күрсініп, оларға:
— Осы ұрпақ не үшін керемет көрсетуімді талап етеді?
Сендерге шындығын айтайын: бұл ұрпаққа ешбір керемет
көрсетілмейді!* — деді. 13 Оларды тастап, қайтадан қайыққа
мініп, көлдің ар жағына қарай жүзіп кетті.

---

*7 Яки: Бірнеше тұздап кептірілген шабақ.

*8-9 Немесе: ер адам. (Сонымен қатар әйелдер мен балалар да тамақтанды: Матай 15:38.)

*10 Далманута Ғалилея көлінің батыс жағында, Мағдала қаласының маңында орналасқан елді мекен еді.

*11 Яки: Исаның Құдай жіберген Мәсіх екенін дәлелдейтін бір кереметті. (Түсіндірмедегі «кереметті» қараңыз.)

*12 Жүректері қасарысқан бұл діндарлар Исаның Құдай жіберген Құтқарушы Мәсіх екендігін дәлелдейтін небір кереметтерді көргендерімен Оны қалай да мойындағылары келмеді (3:4-6; 7:6-8).

[14] Шәкірттері нан әкелуді ұмытып кеткендіктен, қайықта тек
бір күлше ғана болды. [15] Иса оларға:

— Абайлаңдар, парызшылдардың және Иродтың «ашытқы-
ларынан» сақтаныңдар!* — деп ескертті. [16] Шәкірттері өзара
пікірлесіп:

— Бұны нанымыздың жоқтығынан айтқан шығар, — десті.
[17] Иса оларын біле қойып, былай деп сұрады:

— Нанымыз жоқ деп неге пікірлесіп отырсыңдар? Жасаған-
дарымды әлі де түсінбей, олардың мәнісін ұқпайсыңдар ма?
Әлде жүректерің қасарысқан ба?* [18] Көздерің болғанмен көр-
мей, құлақтарың болғанмен естімейсіңдер ме? Кәне, естеріңе
түсіріңдерші: [19] Мен бес күлше нанды бес мың адамға үлесті-
ріп бергенімде, қалдықтардан неше себет жинап едіңдер? —
Шәкірттері:

— Он екі, — деді.

[20] — Әрі жеті күлшені төрт мың адамға үлестіргенімде ар-
тылып қалғаны қанша үлкен себет болды? — Олар:

— Жетеу, — дегенде [21] Иса:

— Сендер әлі де ұқпай тұрсыңдар ма? — деген сұрақ қойды.

Бетсайдадағы зағиптың көзінің ашылуы

[22] Сонымен олар Бетсайда қаласына жетті. Сонда адамдар
бір зағипты алып келіп, Исадан Оған қолын тигізіп сауықты-
руын өтінді. [23] Иса зағипты қолынан ұстап, ауылдан жетелеп
шықты. Көзіне түкіріп, үстіне қолын қойып:

— Бірдеңе көресің бе? — деп сұрады. [24] Әлгі кісі көз тігіп:

— Адамдарды көріп тұрмын! Олар жүріп бара жатқан ағаш
діңдеріне ұқсайды, — деді. [25] Иса зағиптың көздеріне қайтадан
қолын тигізіп, қарауға бұйырды. Сонда оның көзі ашылып,
бәрін де анық көрді. [26] Иса:

— Мына ауылға кірме (ондағы ешкімге болған оқиға туралы
тіс жарма)! — деп ескертіп, үйіне қайтарып жіберді.

---

*15 Мысалы, діндарлардың екіжүзділігінен және Ирод патшаның Құдайға қарсы тұрып, осы күнәкар дүниенің билігі мен ләззатына берілгендігінен сақтаныңдар! (Лұқа 12:1; Матай 1:16; Марқа 6:14-28)

*17 Яки: Әлде жүректерің сезімсіз, рухани шындық үшін жабық па? (Ишая 6:9-10)

Иса шынында кім, Оның жолы қандай болмақ?

27 Иса шәкірттерін ертіп Філіп-Кесариясы қаласының маңындағы ауылдарға бара жатқанда жолшыбай оларға:
— Жұрт Мені кім деп жүр? — деген сұрақ қойды. 28 Олар:
— Біреулері Сізді шомылдыру рәсімін жасаған Жақия, ал басқалары Ілияс пайғамбар, тағы басқалары ежелгі пайғамбарлардың өзге біреуі деп жүр,* — деді. 29 Сонда Иса:
— Ал сендер Мені кім дейсіңдер? — деп сұрады. Петір Оған жауап беріп:
— Сіз Мәсіхсіз!* — деді. 30 Иса оларға Өзінің кім екені жөнінде ешкімге тіс жармауларын ескертіп,* 31 былай деп тәлім бере бастады:
— Көктен келген Билеуші, Мен, көп азап шегуге тиіспін:* рубасылар, басты діни қызметкерлер және дін мұғалімдері Өзімнен бас тартып, Менің өлтірілуім, бірақ содан кейінгі үшінші күні қайта тірілуім қажет!
32 Иса мұны бүкпесіз ашық айтқан еді. Сонда Петір Исаны былайырақ оңашаға алып шығып, қарсылық білдіре бастады.
33 Бірақ Иса бұрылып, шәкірттерін көріп, Петірге: «Менен аулақ кет, әзәзіл!* Сен Құдайдың емес, адамның қалауын ойлап тұрсың!» — деп тыйым салды.
34 Бұдан кейін Иса халықты және Өзінің шәкірттерін қасына шақырып алып, мынаны айтты:
— Маған еріп шәкіртім болғысы келген әркім өз еркі бойынша өмір сүруін қойсын, әрі айқышын арқалаған кісідей азапты өлімге дайын болып Менің жолыммен жүрсін!* 35 Себебі кім өмірімді сақтаймын десе, одан айырылады,* ал өмірін Мен

---

*28 Діндар яһудилердің көбі Мәсіх келмес бұрын Ілияс және басқа бір пайғамбар дүниеге қайта келуге тиіс деп сенетін (9:11-13; Малахи 4:5; Заң. қайтал. 18:18).

*29 Мәсіх: Құдай жіберген Құтқарушы және Патша. Түсіндірмені қараңыз.

*30 Халық Мәсіхтен өздерін Римнің езгісінен құтқаруды күтсе, Иса олардан ең алдымен Құдайдың еркіне мойынсұнып, күнәдан бас тартуларын талап етті (1:14-15).

*31 Яки: Құдай тағайындаған Билеуші (Мен, «Адам Ұлы») көп азап шегуге тиіспін.

*33 Яки: шайтан. (Осында Петір білмей азғырушының сөзін сөйлеген еді: Матай 4:6-10.)

*34 Яки: әркім өз мүддесінен бас тартып, айқышын көтеріп алып Менің соңымнан ілессін (Філіпі. хат 3:10-11; Ғалат. хат 2:20).

*35 Яки: кім өмірімді сақтаймын десе, шынайы өмірден құр қалады.

үшін және Ізгі хабар үшін қиған әркім оны мәңгі аман сақтап
қалады. [36] Адам бүкіл дүниеге ие болып, сол себепті өмірінен
айырылса, бұдан оған не пайда? [37] Адам өз өмірі үшін қандай
құн төлей алады? [38] Себебі кім осы опасыз, күнәкар ұрпақ ара-
сында Мені және айтқан сөздерімді танудан бас тартса, Мен
де Билеуші ретінде Әкемнің салтанатты ұлылығымен Оның
қасиетті періштелерін ертіп көктен қайтып келген кезімде сол
адамды танудан бас тартамын.

9 *Мәсіхтің нұрлы салтанатымен үш елшісіне көрінуі*

[1] Иса жиналғандарға:

— Сендерге шын айтамын: осында тұрған кейбіреулерің Құдай Патшалығының құдіретпен келуін өз көздеріңмен көрмей,* өлмейсіңдер, — деді.

[2] Иса осыдан алты күннен кейін Петір, Жақып пен Жохан-
ды ертіп алып, бір биік таудың басына оңаша көтерілді. Сонда
Оның сыртқы түрі үш елшісінің көз алдында өзгеріске түсті.
[3] Киімдері жарқырап, жер бетіндегі бірде-бір шебер ағарта
алмайтындай тым аппақ болып кетті. [4] Сонда (ежелде өмір
сүрген) Ілияс пайғамбар мен Мұса пайғамбар пайда болып,
Исамен сөйлесті.

[5] Сол кезде Петір Исаға: «Ұстаз, бұл жерде болғанымыз
қандай жақсы! Біреуін Сізге, біреуін Мұсаға, біреуін Ілиясқа
арнап үш күрке құрайық», — деп тіл қатты. [6] Себебі үш ел-
шіні үрей билегендіктен Петір не айтарын білмеді. [7] Сонда бір
бұлт* пайда болып, оларға көлеңкесін түсіріп, бұлт ішінен:
«Бұл — Менің сүйікті (рухани) Ұлым.** Оны тыңдаңдар!» —
деген дауыс шықты. [8] Кенет жан-жақтарына қараған елшілер
қастарынан Исадан басқа ешкімді де көрмеді.

[9] Таудан түсіп бара жатқанда Иса оларға, көктен келген
Билеуші* өлімнен қайта тірілгенше, бұл көргендері туралы
ешкімге тіс жармауға бұйырды. [10] Үшеуі осы айтылғанды ес-

---

*1 Петір. 2-хаты 1:16-18; Елшілер. істері 2:36-41.
*7 Түсіндірмедегі «нұрлы бұлтты» қараңыз.
**7 1:1-дегі сілтемені қараңыз.
*9 Яки: Билеуші ретінде көктен келген Өзі («Адам Ұлы»).

теріне сақтап, «өлімнен қайта тірілгенше» деген сөздің мәнін
өзара сұрасты.* 11 Кейінірек олар Исаға:
— Дін мұғалімдерінің «алдымен Ілияс пайғамбар дүниеге
қайтып келуге тиіс»* деулері қалай? — деген сұрақ қойды.
12 — Ілиястың алдымен келіп, бәрін қалпына келтіретіні рас.
Ал көктен келген Билеуші Киелі жазбаларға сай көп азап
шегіп, қорлануға тиіс.* 13 Бірақ сендерге шындығын айтайын:
Ілияс келген де еді! Алайда ол туралы Киелі жазбада алдын
ала айтылғандай, адамдар оған ойына келгендерін істеді,* —
деп жауап берді.

Мәсіхтің жын азаптаған баланы сауықтыруы

14 Иса үш елшісімен қалған шәкірттеріне қайта оралғанда,
қалың тобырды және шәкірттерімен айтысып тұрған дін мұға-
лімдерін көрді. 15 Күллі тобыр Исаны көрісімен қатты таңға-
лып, Оны қарсы ала жүгірді. 16 Иса олардан:
— Бұлармен не туралы айтысып жатырсыңдар? — деп сұрады.
17 Халықтың арасынан біреу:
— Ұстаз, жын соққан, мылқау ұлымды Сізге көрсету үшін
осында әкелген едім. 18 Жыны қайда ұстаса, сол жерде алып
ұрады. Баланың аузынан көбік ағып, тістерін шықырлатып,
сіресіп қатып қалады. Шәкірттеріңізден жынды қуып шығу-
ларын сұраған едім, бірақ олардың қолынан келмеді! — деп
жауап берді. 19 Сонда Иса:
— Ей, сенбейтін ұрпақ-ай! Қанша уақыт қастарыңда бол-
мақпын? Қанша уақыт сендерге төзбекпін? Кәне, әкеліңдер
оны Маған! — деді. 20 Содан олар баланы қасына алып келді.
Жын Исаны көрісімен-ақ баланы қалшылдата бастады. Бала
жерге құлап түсіп, аузынан көбік шаша дөңбекши берді. 21 Иса
оның әкесінен:
— Ұлың қашаннан бері мұндай? — деп сұрады.

---

*10 Діндар яһудилердің көпшілігі қиямет күніндегі қайта тірілуге сенді. Алайда шәкірттері Исаның Өзінің өлімнен қайта тірілуін алдын ала білдіргенін ұқпады.

*11 Малахи 4:5-6-да Мәсіхтен бұрын Ілияс пайғамбар тағы да дүниеге келуі керек деп жазылғандықтан, елшілер Ілиястың әлі келмегені қалай деп таңданды. Бірақ Малахидың пайғамбарлық сөзі Жақия арқылы жүзеге асқан еді (1:2-8; 8:28; 9:12-13).

*12 12:10; Ишая 52:13-14; 53:3-8; Зәкәрия 12:10; Забур жыр. 21:2-3,7-9,12-19.

*13 Иса мұнда Жақия пайғамбар туралы айтты: Матай 17:12-13; Лұқа 1:17.

— Кішкентай кезінен бері. 22 Жын оны құртпақ болып, жиі-
жиі отқа да, суға да құлатып келеді. Қолыңыздан келсе, бізді
мүсіркеп жәрдем ете көріңіз! — деді әкесі. 23 Иса оған:
— Қолыңыздан келсе деген не сөз? Сенушіге бәрі де мүм-
кін,* — деп жауап берді. 24 Баланың әкесі (көзіне жас алып):
— Мен сенемін. Сенімім жетіспегенде оны нығайта көріңіз!
— деп дауыстап жіберді.
25 Тағы бірталай халықтың жүгіріп келіп, жиналып жатқа-
нын байқаған Иса жынға қатаң бұйрық беріп:
— Саңырау, мылқау қылатын жын, саған бұйырамын: бұдан
шық! Енді еш уақытта оған жолама! — деді. 26 Жын шыңғы-
рып жіберіп, баланы қатты қалшылдатты да, шығып кетті.
Бала өліп қалғандай сұлық жатты. Сондықтан жұрттың көбі
оны өлді десті. 27 Бірақ Иса қолынан демеп көтергенде, бала
орнынан тұрды.
28 Иса үйіне кірген соң шәкірттері оңашада:
— Неліктен біз жынды қуып шығара алмадық? — деп сұра-
ғанда, Иса былай деді:
29 — Мұндай жындарды тек Құдайға сиынып мінажат ету
(және ораза ұстау) арқылы ғана қуып шығаруға болады.

Мәсіхтің алдындағы азапты жол,
ал шәкірттерінің арасындағы бәсеке

30 Олар сол жерден кетіп, Ғалилея арқылы жол жүрді. Иса
мұны ешкімнің білгенін қаламады, 31 себебі Ол шәкірттеріне
тәлім беріп жүрді. (Өз басынан өткізетіндері туралы) былай
деді: «Көктен келген Билеушіні* адамдардың қолына ұстап
береді. Солар Оны өлтіреді. Бірақ содан кейінгі үшінші күні
Ол қайта тіріледі». 32 Шәкірттері бұл сөздердің мағынасын ұғын-
баса да, Исаға сұрақ қоюға батылдары бармады.
33 Олар Қапарнаум қаласына келіп, бір үйге түскеннен кейін
Иса:
— Жолшыбай не туралы пікірлестіңдер? — деп сұрады.
34 Шәкірттері үндеген жоқ, өйткені жолшыбай келе жатып:

---

*23 Немесе: Егерде (сену) сенің қолыңнан келсе! Сенушіге (Құдай бұйырып, уәде еткеннің) бәрі де мүмкін. (Құдайға шынайы сенетін кісі Оған шек қойып, шүбәланбайды: Матай 17:20; Жохан 11:40.)

*31 Яки: Құдай тағайындаған Билеушіні («Адам Ұлын», яғни Иса Мәсіхтің Өзін).

«Қайсымыздың жолымыз ең үлкен?» — деп өзара пікірлескен
болатын.

35 Иса жайғасып отырғаннан кейін он екі елшісін шақырып
алып:

— Кім ең бастыларың болғысы келсе, сол бәріңнен де кішік
болып, бәріңе қызмет ете берсін! — деді. 36 Бір кішкентай
баланы алып, орталарына тұрғызып қойды. Оны құшақтап:

37 — Кім Менің атымнан осындай бір сәбиді қабылдаса,
соның Мені де қабылдағаны. Ал кім Мені қабылдаса, оның тек
Өзімді ғана емес, Мені Жібергенді де қабылдағаны, — деді.

38 Сонда Жохан:

— Ұстаз, Сіздің атыңыздан адамдардың жындарын қуып
шығарып жатқан біреуді көрдік. Оған тыйым салдық. Ол бізге
еріп жүрген жоқ қой, — деді. 39 Исаның жауабы мынау болды:

— Оған тыйым салмаңдар! Менің атымнан керемет істеген
біреу жуыр маңда Мені қаралап, жамандай қоймас. 40 Бізге
қарсы болмағанның бізге жақтас болғаны.

41 Сендерге шындығын айтайын: кім сендерге Мәсіхтің жолы-
мен жүргендерің үшін* ең болмағанда бір тостаған су берсе,
ол алатын сыйынан құр алақан қалмайды. 42 Алайда кім Маған
сенетін осы кішкенелердің* біреуін теріс жолға түсірсе, ол
үшін мойнына диірменнің тасы байланып, теңізге лақтырыл-
ғаны жақсырақ болар еді-ау!

43-45 (Иса сөзін жалғастырып, астарлы сөздермен былай деді:)
— Егер сені өз қолың не аяғың (сияқты өте қажетті нәрсең)
күнәға азғырса, ол сен үшін шауып тасталғандай жоқ болсын.*
Екі қол-аяқпен мәңгі сөнбес тозақ отына тасталғаннан гөрі
сыңар аяқ-қолмен мәңгілік өмірді иемденгенің артық болар
еді.* 46-47 Егерде сені көзің (секілді өте құнды нәрсең) күнәға
азғырса, ол сен үшін ойып тасталғандай жоқ болсын.* Екі
көзіңмен тозақ отына лақтырылғаннан гөрі сыңар көзбен
Құдай Патшалығына кіргенің артық болар еді. 48 Тозақта тән-
дерін кеміретін құрттар да өлмейді, от та сөнбейді.

---

*41 Немесе: Мәсіхтің атымен аталғандарың үшін.

*42 Кішкенелер сөзі бұл жерде балаларды да, атақсыз қарапайым кісілерді де білдіреді.

*43-45,46-47 Иса адамды теріс жолға түсіретін нәрселерді — ең жақсы көргендері болса да! — өзінен шауып тастағандай сезініп, азғырудан біржола құтылуын астарлап нұсқады. Ол, әрине, ешкімнің осы қатаң бұйрықтарды нақты жүзеге асыруын көздеген жоқ!

[49]Шалынған құрбандықтардың түзбен тазартылатыны сияқты,
әрқайсың да азап отынан өтесіңдер.* [50](Тағамды бұзылудан
сақтау үшін) тұз пайдалы. Ал егер тұз өз күшінен айырылған
болса, онысын қалай қалпына келтіруге болады?* Ендеше жан
дүниелеріңде тазартатын «тұз» болсын! Осылай өзара тату-
тәтті өмір сүріңдер!

10

Отбасы жайлы тәлім

[1]Иса сол жерден шығып, Яһудея аймағына және Иордан
өзенінің шығыс бетіне* барды. Қасына қайтадан халық жина-
лып, Иса Өзінің әдеті бойынша оларға тәлім берді. [2]Бірнеше
парызшыл келіп, Исаны сынамақ болып:

— Күйеуінің әйелінен ажырасуына бола ма? — деген сұрақ
қойды. [3]Иса:

— Мұса пайғамбар* сендерге не бұйырған? — деп жауап
қайырды.

[4]— Мұса пайғамбар егер күйеуі арнайы куәлік қағазын жазып
берсе, әйелінен ажырасуына болады деп (Тауратта) рұқсат ет-
кен ғой!*— деді олар. [5]Сонда Иса былай деп жауап қатты:

— Жүректеріңнің Құдайдың еркіне мойынсұнбай қасарыс-
қандығына бола Мұса сендерге осы ережені жазып қалдыр-
ған. [6]Алайда жаратылыс басталуында-ақ «Құдай адамды бірін
еркек, бірін әйел қылып жаратты». [7]«Сондықтан еркек әке-
шешесін тастап, [8]әйеліне қосылады, сөйтіп екеуі біртұтас
болады»* (деп те Тауратта жазылған). Осылайша олар енді екеу
емес, біртұтас! [9]Сонымен Құдай қосқандарды адам баласы
ажыратпасын!

[10]Үйде шәкірттері Исаға бұл туралы тағы да сұрақ қойғанда
[11]Ол:

---

*49 Леуілік. 2:13; Петір. 1-хаты 1:7; 4:12; Матай 3:11.

*50 Сол заманда жұрт теңіз суынан айырып алған тұз қосындыларын жай қыш құмыраларда сақтайтын. Тұрған жері дымқыл болса, ас тұзы еріп, қыштан өтіп кетіп, қалғаны дәмсіз әрі тағамды бұзылудан сақтауға жарамай қалатын (Лұқа 14:34).

*1 Яғни Онқала аймағына (5:20; Матай 4:25).

*3 Яки: Құдай Мұса пайғамбар арқылы берген Таурат заңында (Заң. қайтал. 24:1-4).

*4 Заң қайтал. 24:1.

*8 Жаратылыс. баст. 1:27; 2:24.

— Кім әйелінен ажырасып, басқаны алса, сол неке адалды-
ғын бұзады.* 12 Егер әйел күйеуінен ажырасып, басқаға тисе,
оның да неке адалдығын бұзғаны, — деді.
13 Қолын тигізіп бата берсін деп, жұрт Исаға балаларын алып
келді. Бірақ шәкірттері оларға тыйым салды. 14 Мұны байқаған
Иса наразы болып:
— Балалардың Маған келуіне жол беріңдер, оларға кедергі
жасамаңдар! Құдай Патшалығы сондайлар үшін. 15 Сендерге
шындығын айтайын: кім Құдай Патшалығын бала сияқты
қабылдамаса, оған кіре алмайды,* — деді. 16 Балаларды құшақ-
тап, үстеріне қолын қойып бата берді.

Байлықтың қаупі әрі Мәсіхтің азапты жолындағы игіліктер

17 Иса сапарға шыққанда, бір жігіт алдынан жүгіріп шығып,
Оған тізесін бүгіп тағзым етті де:
— Ізгі Ұстаз! Мәңгілік өмірге ие болу* үшін не істеуім керек?
— деген сұрақ қойды. 18 Иса оған:
— Мені неге ізгі дейсің? Құдайдан басқа ешкім де ізгі емес.
19 Оның өсиеттерін білесің ғой: «Неке адалдығын бұзба, кісі
өлтірме, ұрлық жасама, өтірік айтпа, ешкімнің ақысын жеме,
ата-анаңды сыйла!»* — деді. 20 Жігіт:
— Ұстаз, бұлардың бәрін де жастайымнан орындап келемін,
— деп жауап берді. 21 Иса оған қарап тұрып, сүйіспеншілікпен:
— Саған бір нәрсе жетіспейді: барып, қолыңдағы мал-мүл-
кіңді сатып, түскен ақшаны мұқтаждарға үлестіріп бер, сонда
сенің қазынаң көкте болады. Өзің қайтып келіп, шәкіртім болып
соңымнан ер!* — деді. 22 Бұл сөзге жігіт еңсесі түсіп қапала-
нып, сол жерден кетіп қалды. Себебі ол аса дәулетті болатын.
23 Иса айнала қарап, шәкірттеріне: «Мал-мүлікке бай адамдар-
дың Құдай Патшалығына кіруі қандай қиын!» — деді. 24 Оның
айтқандарына шәкірттері қайран қалды. Ал Иса тағы да:
— Жігіттер! Байлықтарына сенгендер үшін Құдай Патшалы-
ғына кіру қандай қиын! 25 Байдың Құдай Патшалығына кіруі-

---

*11 Яки: сол бұрынғы әйеліне қарсы опасыздық жасайды.

*15 Яки: Кім Құдайдың басшылығына баладай кіші пейіл болып мойынсұ-нып сенбесе, оның игіліктерін көре алмайды (Матай 5:3-8).

*17 Немесе: Мәңгілік өмірді мұра ету (Құдайдың қасында мәңгі өмір сүру).

*19 Мысыр. шығу 20:12-16.

*21 1:17; 8:31.

нен гөрі түйенің ине көзінен өтуі оңай, — деп қосты. [26]Олар
аса қатты таңғалып, өзара:

— Ендеше кім (Құдайдың қаһарынан) құтқарыла алады? —
десті. [27]Иса оларға қарап:

— Бұл адам қолынан келмегенмен, Құдайдың қолынан
келеді. Оның қолынан бәрі де келеді!* — деді. [28]Петір Исаға:

— Міне, біз барлығын тастап, Сіздің соңыңыздан еріп жүрміз, — дей бастап еді. [29]Иса жауап қатып:

— Сендерге шындығын айтайын: Маған және Ізгі хабарға бола үй-жайын, туған бауырларын,* әке-шешесін, әйелін, бала-шағасын не жер-суын тастап шыққан әркімге [30]сол үшін осы
заманда қуғын-сүргін көргеннің өзінде де үй-жай, аға-іні, апа-қарындас, әке-шеше, бала-шаға, жер-су жүз есе артығымен қайтарылады, әрі келер заманда ол мәңгілік өмірге ие болады.*

[31]Сол кезде көптеген алдыңғы қатарлылар соңғылар болады, ал соңғылар алдыңғы қатарға шығады, — деді.

Мәсіхтің ізгілікті де азапты жолы

[32]Сол кезде олар Иерусалимге көтерілетін жолмен өрлеп бара жатты. Иса алдарында жүрді, ал шәкірттері таңдана абыржып, соңынан ерген жұрт та қорқып келе жатты. Иса қайтадан он екі елшісін қасына шақырып алып, оларға (Өзінің басынан өткізетіндері туралы) айта бастады: [33]«Енді Иерусалимге өрлеп
бара жатырмыз. Сол жерде көктен келген Билеушіні* басты діни қызметкерлер мен дін мұғалімдеріне сатып кетеді. Олар Оны өлімге кесіп, Құдайға мойынсұнбайтын басқа ұлт адамдарына ұстап береді. [34]Солар Оны мазақ етіп, бетіне түкіріп,
қамшымен сабайды, ақырында өлтіреді. Алайда Ол үшінші күні қайта тіріледі!»

---

*27 Бай адамдардың өз дәулетіне емес, Құдайға сенулерінің мысалдары (Марқа 15:43; Елшілер. істері 4:32-35; 16:14; Філіпі. хат 4:19).

*29 Яки: аға-іні, апа-қарындас, сіңлісін.

*30 Құдай адамға ата-анасын сыйлап, үй ішіне қамқорлық жасауды бұйырған (19:19; Тімоте 1-хат 5:4,8). Ал егер олар Құдай ерекше тапсырма бергендіктен немесе сенімге қас адамдар қудалағандықтан туыстарынан қол үзуге мәжбүр болса, онда Құдай барлығын өз қамқорлығына алып, сенушілерге арнайы сыйларын беретін болады (12:22-31; Жохан 5:28-29).

*33 Яки: Билеуші ретінде көктен келген Мені («Адам Ұлын»).

[35]Зебедей ұлдары Жақып пен Жохан Исаның қасына келіп:
— Ұстаз, Сізден бір өтінішіміз бар, соны орындасаңыз екен,
— деді. Иса:
[36]— Сендер үшін не істегенімді қалайсыңдар? — деп сұрады.
— Олар:
[37]— Бұдан кейін салтанатты ұлылығыңызға ие болған кезде
бірімізге оң, екіншімізге сол жағыңызға отыруды бұйырсаңыз
екен, — деген тілек білдірді. [38]Алайда Иса жауап беріп:
— Не сұрап тұрғандарыңды ұқпайсыңдар! Мен (Құдайдың
қаһарына толы) «тостағаннан ішіп», (азапты) «шомылудан»
өтпекпін! Ал сендер солай істей аласыңдар ма?* — деді. [39]Екі
шәкірт:
— Иә, істей аламыз,* — дегенде Иса:
— Мен ішетін «тостағаннан» сендер де ішіп, Мен өтетін
«шомылудан» сендер де өтетін боласыңдар.** [40]Бірақ оң мен
сол жағыма отыруға тағайындау Менің қолымда емес. Көктегі
Әкем кімге дайындаған болса, солар отырады, — деп сөзін
аяқтады.
[41]Қалған он елші мұны естігенде Жақып пен Жоханға наразы
болды. [42]Иса оларды шақырып алып, былай деді:
— Билеушілері деп саналатындар қол астындағы халықтарды
билеп-төстеп, төрелері де соларға қатаң әмір жүргізеді, соны
білесіңдер. [43]Бірақ сендердің араларыңда ондай болмасын!
Керісінше, қайсың ұлы болғысы келсе, сол өзгелеріңе қызмет
ете берсін! [44]Қайсың ең бастыларың болғысы келсе, сол бәріңе
құл іспетті қызмет көрсете берсін! [45]Себебі Мен де* Құдай
тағайындаған Билеуші бола тұра Өзіме қызмет еткізу үшін
емес, Өзім қызмет етіп, көптеген адамдардың азаттық төлемін
өтеп жанымды қию үшін осы дүниеге келдім.

---

*38 Немесе: Мен ішетін тостағаннан ішіп, Мен өтетін шомылудан өте аласыңдар ма? (Мұндағы «тостаған» мен «шомылу» Құдайдың адамзаттың күнәлары үшін Мәсіхке тартқызатын қаһарлы жазасын астарлап білдіреді: 14:36; Матай 3:11; Лұқа 12:50; Аян 16:1; 14:19-20; Забур жыр. 74:9; Ишая 53:5-6,12; Жүніс 2:2-6).

*39 Кейін Шимон Петір де солай ойлады (14:29).

**39 Мәсіхтің құрбандық өліміне шын жүректен сенетін әркім осы оқиғаны Мәсіхпен бірге басынан өткізген болып есептеледі (Ғалат. хат 2:20; Рим. хат 6:3-4).

*45 Яки: Себебі көктен келген Мен («Адам Ұлы»).

Зағип Бартімейдің көзі ашылып, Исаға еруі

46 Иса шәкірттерімен Иерихон қаласына жетті. Олар халық-
тың үлкен тобымен бірге қаладан шығып бара жатқанда, жол
жиегінде бір зағип* қайыр сұрап отырған еді. Оның есімі Тімей
ұлы Бартімей болатын. 47 Бартімей өтіп бара жатқанның наза-
реттік Иса екенін естіп: «Дәуіттің Ұрпағы Иса, маған рақым
ете көріңіз!» — деп айқайлай бастады. 48 Көпшілігі оған ұрсып,
үндемеуге бұйырды; бірақ ол одан бетер айқайлап: «Дәуіттің
Ұрпағы, маған рақым ете көріңіз!» — деп жалбарынды. 49 Иса
тоқтай қалып: «Шақырыңдар оны!» — деп бұйырды. Олар
зағипқа: «Көтер еңсеңді, түрегел! Ол сені шақырып жатыр», —
деді. 50 Ол жамылғысын шеше ұшып тұрып, Исаға жетіп келді.
51 Иса:

— Өзіңе не істегенімді қалайсың? — деп сұрады. Зағип:

— Ұстаз, көзімді көретін етсеңіз екен! — деп өтінді. 52 Иса
оған:

— Жүре бер, сен сенімің арқылы құтқарылдың,* — деді. Сол
сәтте-ақ оның көзі ашылып, көретін болды! Содан Бартімей
Исаға еріп, жолға шықты.

11

Мәсіхтің салтанатпен Иерусалимге кіріп, ғибадатхананы арамдықтан тазартуы

1 Олар Иерусалимге таяп, Зәйтүн тауының беткейіндегі
Бетфаге мен Бетания ауылдарына жақындап келді. Сонда Иса
шәкірттерінің екеуін жұмсап, 2 мынадай тапсырма берді:

— Қарсы алдарыңдағы ауылға барыңдар. Оған кірген бойда
байлаулы тұрған, әлі ешкім мінбеген бір тайқар есекті көресің-
дер. Соны шешіп алып келіңдер! 3 Егер қайсыбіреу сендерден
«Бұл не қылғандарың?» деп сұрай қалса, оған: «Ол Мырза-
мызға керек, жуық арада кері қайтарып жібереді» деп жауап
беріңдер!

4 Екі шәкірт барғанда көше бойындағы бір үйдің қақпасына
байлаулы тұрған жас есекті тауып, шылбырын шешті. 5 Сол
жерде тұрғандардың кейбіреулері: «Тайқарды шешіп не істе-

---

*46 Яки: бір соқыр адам.

*52 Немесе: Сені сенімің құтқарды. (Зағип Исаны ежелгі Дәуіт патшаның Ұрпағы деп атауымен Оның Құдай жіберген Мәсіх (Патша әрі Құтқарушы) екендігіне сенетінін білдірген еді: Ефес. хат 2:8; Матай 9:22.)

мексіңдер?» — деп сұрады. [6]Екі шәкірт Исаның айтқанындай
жауап беріп, әлгілер оларға кедергі жасамай, жайларына
жіберді. [7]Олар есекті Исаға алып келіп, үстіне шапандарын
жапқаннан кейін Иса оған мінді.

[8]Көптеген адамдар жамылғыларын жолға жайса өзгелері
даладан жапырақты бұтақшаларды кесіп алып, соларды төсеп
отырды.* [9]Алды-артынан еріп жүргендер қатты дауыспен былай
деп айқай салды:

«Тәңір мадақталсын!»*
«Жаратқан Иенің атынан келе жатқан (Патша)
жарылқанған!»
[10]«Арғы тегіміз Дәуіттің қайта орнайтын патшалығы
жарылқанған!»*
«Заңғар көкте де Тәңір мадақталсын!»

[11]Осылай Иса Иерусалимге кірді. Ғибадатханаға барып, оны
айнала қарап шықты. Кеш батқанда он екі елшісін ертіп қала-
дан шығып, Бетанияға барды.

[12]Келесі күні олар Бетаниядан шыққанда Исаның қарны
ашты. [13]Алысырақтан жапырақ жайған інжір ағашын көріп,
жемісінің бар-жоғын байқау үшін қасына барды. Бірақ одан
жапырақтан өзге ештеңе таппады. Жеміс беретін маусымы
әлі болмаған еді.* [14]Сонда Иса: «Бұдан былай мәңгі ешкім де
жемісіңнен дәм татпасын!» — деді.* Шәкірттері осы айтқан-
дарын естіді.

---

*8 Осы салтпен халық Исаны Құдай жіберген Құтқарушы Патша Мәсіх ретінде қарсы алды (11:9-10).

*9 Немесе: Тәңір амандық бере көрсін! (Забур жыр. 117:25-26. Түсіндірмедегі«Осаннаны» да қараңыз.)

*10 Немесе: «Арғы тегіміз Дәуіттің (Жаратқан Иенің атынан) қайтадан құрылмақ патшалығы жарылқаулы!»

*13 Осы өлкедегі інжір ағаштары наурыз айында бүршік жарып, жапырақтары сәуір айында шығады. Інжірдің сол кездегі жасыл бүршіктерін тамаққа пайдалануға болады. Ал оның өте дәмді жемісі маусым айында пісіп, жиналады. Егер сәуірде інжір ағашының еш бүршігі болмай, тек жапырағы ғана болса, онда оның сол жылы жеміс бермейтіні анық.

*14 Осы ағаш халықтың жағдайын бейнеледі: Құдай олардан рухани жеміс күткенмен, көпшілігі жұрт көзге жақсы көріну үшін ғана діни салттарды орындаумен шектелді. Сондықтан халық Құдайдың қаһарына ұшырайтын болды (Матай 3:7-8; 6:1,5,16; 23:13; Жохан 15:5-6; Лұқа 13:5-9).

[15]Сонымен олар Иерусалимге жетті. Иса ғибадатхана ала-
ңына кіріп, ондағы сатушылар мен алушыларды қуып шығара
бастады. Шетелдік ақшаны (зекет беру үшін жергілікті теңге-
лерге) айырбастаушылардың үстелдері мен (құрбандыққа шалы-
натын) көгершін сатушылардың орындықтарын аударып тастап,
[16]жүк көтергендердің ғибадатхана ауласымен өтулеріне де
тыйым салды. [17]Оларға:

— Киелі жазбада: «Менің киелі үйім барлық ұлттардың
Өзіме сиынатын үйі деп аталатын болады!»* делінген емес пе?
Бірақ сендер оны «қарақшылар ордасына» айналдырғансыңдар!
— деп тәлім берді.

[18]Мұны дін мұғалімдері мен басты діни қызметкерлер естіп,
Исаның көзін құртпақ болды. Себебі жұрттың бәрі Оның тәлі-
міне қайран қалғандықтан, олар Исадан қорқып жүрді. [19]Кеш
түсе Иса шәкірттерін ертіп қаладан шығып кетті.

Құдайға сеніммен, таза жүрекпен сиынудың зор күші

[20]Ертеңгісін олар інжір ағашының жанынан өткенде оның
тамырына дейін қурап, солып қалғанын көрді. [21]Осы оқиға
есіне түскен Петір Исаға:

— Ұстаз, қараңызшы, Өзіңіз қарғаған інжір ағашы қурап,
солып қалыпты! — деді. [22]Иса шәкірттеріне былай деп жауап
берді:

[23]— Құдайға сеніңдер! Сендерге шындығын айтайын: біреу
мына тауға «Орныңнан көтеріліп, теңізге лақтырыл!» деп,
айтқанының іске асатынына жүрегінде еш күмәнданбай сенсе,
сол өтініші орындалады. [24]Сондықтан сендерге былай деймін:
Құдайға сиынып (Оның еркіне сай) не сұрасаңдар да, соны
қабылдадық деп сеніңдер! Сонда ол орындалмақ.*

[25]Ал сиынып тұрған кездеріңде біреуге өкпелерің болса, оны
кешіріңдер! Сонда көктегі Әкелерің сендердің де күнәларыңды
кешіреді. [26](Егер өздерің кешірмесеңдер, көктегі Әкелерің
сендердің де күнәларыңды кешірмейді.)*

---

*17 Яки: Маған бағышталған киелі үй (ғибадатхана) барлық халықтардың Өзіме сиынып дұға ететін үйі деп аталсын! (Ишая 56:7)

*24 Жохан 15:7,16; 16:23-24; Рим. хат 8:32.

*26 Матай 6:14-15.

Мәсіхтің билігі туралы сұрақ

[27]Олар тағы да Иерусалимге келді. Иса ғибадатхананың ішінде жүргенде, бірқатар басты діни қызметкерлер, дін мұғалімдері мен рубасылары қасына келіп:
[28]— Бұл істерді қандай билікпен істеп жүрсіз?* Оларды істеуге Сізге кім билік берді? — деген сауал қойды. [29]Исаның
жауабы мынау болды:
— Мен де бір сұрақ қояйын, соған жауап беріңіздер! Содан кейін сіздерге бұл істерді қандай билікпен істеп жүргенімді
айтып беремін: [30]Жақия жасаған шомылдыру рәсімі көктің*
еркімен болып па еді, әлде адамның еркімен бе? Маған жауап
беріңіздер! — [31]Олар өзара пікірлесіп былай десті:
— Егер «көктің еркімен» десек, Ол: «Ендеше Жақияның
уағызына неге сенбедіңіздер?» дейтін болар. [32]Ал «адамның
еркімен» десек... — олар халықтан қорықты, себебі бүкіл жұрт
Жақияны нағыз пайғамбар деп санайтын. [33]Сондықтан Исаға:
— Оны білмейміз, — деп жауап берді. Иса:
— Олай болса, Мен де сіздерге бұл істерді қандай билікпен істеп жүргенімді айтпаймын, — деді.

12 [1]Сонда Иса оларға астарлап мынаны айтып берді:
— Бір кісі жүзім бағын отырғызады. Оны дуалмен қоршап, жүзім шырынын сығып алатын орын жасап, күзет мұнарасын салады. Кейін бағын жүзімшілерге жалға тапсырып, өзі басқа жаққа сапарға аттанады. [2]Мерзімі жеткенде
бақтың өнімінен тиісті үлесін алу үшін жүзімшілерге бір
қызметшісін жұмсайды. [3]Бірақ олар оны ұстап алып, ұрып-
соғып, құр қол қайтарып жібереді. [4]Бақ иесі өзге бір қызмет-
шісін жұмсайды. Олар оның басын таспен ұрып жарақаттап,
намысына тиіп қорлап, қайтарып жібереді. [5]Тағы басқа біреуді
жұмсаса, әлгілер оны өлтіріп тастайды. Қожайын жіберген өзге де көптеген қызметшілердің кейбіреулерін ұрып-соғып, басқаларын өлтіріп тастайды.

---

*28 Яки: Ғибадатханада осыларды істеуге (12:15-17) қандай хақың бар? (Дін басыларының рұқсатынсыз бұлай істеуге тек Құдайдан келген Мәсіхтің ғана құқығы бар еді.)

*30 Яки: Құдайдың. (Яһудилер Құдайдың атын бекерге атамау үшін соның орнына көбінесе көк, Тағала, Мадақталған, Құдірет Иесі сияқты атауларды қолданатын: 14:61,62.)

[6]Бақ иесінің жұмсайтын тағы бір адамы — өзінің сүйікті
ұлы қалады. Ақыр соңында «Менің ұлымнан ұялар»* деп, оны
да жұмсайды. [7]Бірақ сол жүзімшілер өзара: «Бұл мұрагер ғой!
Кәне, жүріңдер, оны өлтірейік, сонда мұрасы біздікі болады!»
— деседі де, [8]оны ұстап алып, өлтіріп, бақ сыртына лақтырып
тастайды.

[9]Енді жүзімдіктің иесі не істемек? Келіп, жүзімшілерді
өлтіріп, бағын өзгелерге тапсырмақ. [10]Киелі жазбадан мынаны
оқымап па едіңдер:

«Құрылысшылар керегі жоқ
Деп бас тартқан Тас
Енді үйдің басты іргетасына* айналды!
[11]Осы көз алдымыздағы ғажап керемет іс —
Жаратқан Иеміздің жүзеге асырғаны!»

[12]Исаның өздері туралы астарлап айтқанын ұққан дін басы-
лары Оны ұстап алмақ болды. Алайда халықтан қорыққандық-
тан Исаны тастап, жөндеріне кетті.

Патшаға салық төлеу әрі қайта тірілу жайлы сауалдар

[13]Кейінірек басшылар қитұрқы сұрақ қойып, сөзінен ұстау
үшін Исаға бірнеше парызшылдар мен Иродтың жақтастарын*
жіберді. [14]Олар Исаға келіп, былай деді:

— Ұстаз, Сіздің әділ екеніңізді білеміз. Біреуге жағыну
ниетінен аулақ болып, ешкімнің бет-жүзіне қарамай, жұртты
шынымен Құдай жолына үйретесіз. Ал енді, Рим патшасына
алым-салық төлеуіміз дұрыс па, әлде бұрыс па?* [15]Оларды
өтеуіміз қажет пе, жоқ па?

Бірақ олардың екіжүзділігін біле қойған Иса:

---

*6 Яки: Менің ұлымды құрметтер.

*10 Яки: (үй салғанда алдымен бір бұрышына орнатылып, қабырғалардың бағыттарын белгілейтін) негізгі тасына. (Құдай адамдар менсінбеген Исаны Құтқарушы Патша (Мәсіх) және Әлемнің Әміршісі болуға тағайындады: Філіпі. хат 2:9-11; Петір. 2-хаты 2:1; Забур жыр. 117:22-23.)

*13 Римдік патша тағайындаған аймақ әкімі Ирод Антипастың сөзін сөйлеушілер (3:6).

*14 Яки: Құдай бұйырған Таурат заңына сай рұқсат етілген бе, жоқ па? (Діндар яһудилер жалған тәңірлерге табынушы римдіктердің өз елдерін басқарып, салық төлеуді талап еткеніне наразы болатын.)

— Мені азғырып, сынамақсыңдар, ә? Бір күміс теңгені алып
келіңдерші, көрейін, — деді. [16]Олар біреуін әкеліп берді. Иса:
— Мына сурет пен жазу кімдікі? — деп сұрады. Олар:
— Римдік патшанікі, — дегенде, [17]Иса:
— Олай болса, патшаға тиістісін патшаға, ал Құдайға тиісті-
сін Құдайға беріңдер! — деп тұжырымдады. Олар Исаға таңда-
нып қайран қалды.

[18]Өлімнен қайта тірілу жоқ деуші саддукейлер ұйымының
кейбір мүшелері* де Исаға келіп, мына сұрақты қойды:
[19]— Ұстаз, Мұса пайғамбар бізге: «Егер біреудің үйленген
бауыры соңынан бала қалдырмай өлсе, онда сол адам оның
жесіріне үйленіп,* марқұм бауырына ұрпақ қалдырсын!» деп
жазып тапсырған. [20]Ағайынды жеті жігіт бар еді. Солардың
тұңғышы үйленіп, соңынан бала қалдырмай өлді. [21]Жесіріне
екіншісі үйленіп, ол да соңынан бала қалдырмай бұ дүниеден
өтті. Үшіншісімен де солай болды. [22]Сол әйелге жетеуі де
үйленіп, бала қалдырмай өлді. Ең соңында әйелдің өзі де көз
жұмды. [23]Ендеше қиямет күні қайта тірілгенде әйел қайсысы-
нікі болады? Ол жетеуінің де әйелі болған еді ғой!
[24]Иса оларға былай деп жауап қайырды:
— Киелі жазбаларды және Құдайдың құдіретін ұқпаған-
дықтан жаңылып жүрсіңдер, солай емес пе? [25]Себебі өлімнен
қайта тірілгеннен кейін адамдар әйел алмайды, күйеуге де
шықпайды. Олар көктегі періштелер іспетті болады.
[26]Ал өлгендердің қайта тірілуі жайында Мұса пайғамбардың
қалдырып кеткен Таурат кітабының «тікенді бұта» туралы
тарауында Құдайдың оған: «Мен Ыбырайым, Ысқақ және
Жақыптың Құдайымын»* дегенін оқымап па едіңдер? [27]Демек
Ол өлгендердің емес, тірілердің Құдайы! Мүлдем жаңылып
тұрсыңдар!*

---

*18 Саддукейлер ұйымы басты діни қызметкерлердің көзқарасы мен саясатын жақтап, эллин (көне грек) пәлсапасының ықпалында жүретін. Олар өлгендердің қиямет күні қайта тірілетініне сенбейтін. Түсіндірмені қараңыз.

*19 Яки: жесіріне әмеңгер болып (Заң. қайтал. 25:5; Рут 4:5).

*26 Мысыр. шығу 3:6.

*27 Егер ежелде қайтыс болған сенушілер о дүниеде тірі болмаса, онда Құдай «Кезінде Маған сенуші болған Ыбырайым, Ысқақ және Жақыптың Құдайымын» дер еді.

Құдайдың басты өсиеті және
Мәсіхтің шынайы болмысы туралы

28 Бір дін мұғалімі жақындап келіп, олардың айтысып жат-
қандарын тыңдап тұрған еді. Исаның жақсы жауап бергеніне
көзі жетіп, Оған:
— Өсиеттердің ең бастысы қайсысы? — деген сұрақ қойды.
29 Исаның жауабы мынау болды:
— Бәрінің ең бастысы мынау: «Тыңда, Исраил: Құдайымыз
Жаратқан Ие — жалғыз Құдай! 30 Құдай Иеңді шын жүректен,
бүкіл жан дүниеңмен, барлық ақыл-ойыңмен, бар күш-қуатың-
мен сүй!»* Бұл басты өсиет. 31 Ал екіншісі (де сол сияқты):
«Өзіңді қалай сүйсең, маңайыңдағы адамды* да солай сүй!»
Бұлардан жоғары өсиет жоқ. — 32 Сонда дін мұғалімі Исаға
былай деді:
— Сіздікі дұрыс, Ұстаз! «Құдай жалғыз, Одан басқа құдай
жоқ» деп шындығын айттыңыз. 33 Оны шын жүректен, барлық
ақыл-оймен, бүкіл жан дүниесімен, бар күш-қуатпен сүю, әрі
маңайындағы адамды өзіндей сүю Құдайға арналған құрбан-
дықтар* мен басқа да сый-тартулардың бәрінен де жоғары. —
34 Ұғымды жауап бергенін көрген Иса оған:
— Құдай Патшалығынан алыста емес екенсің, — деді.
Бұдан кейін Исаға сұрақ қоюға ешкімнің батылы бармады.
35 Иса ғибадатханада тәлімін жалғастырып былай деді:
— Дін мұғалімдерінің Мәсіхті «Дәуіттің Ұрпағы» деулері
қалай? 36 Дәуіттің өзі Киелі Рухтың жетелеуімен

«Жаратқан Ие менің Иеме былай деді:
Мен сенің жауларыңды табаныңның астына
Салып бергенімше өзің отыр оң жағымда!»

— деген ғой.*
37 Сонымен, Дәуіттің өзі Мәсіхті «Ием» деп атаған соң,
қалайша Ол Дәуіттің Ұрпағы ғана болады?*

---

*29-30 Заң. қайтал. 6:4-5.
*31 Яки: өмір жолында Құдай өзіңе кездестірген жандарды (Лұқа 10:25-37; Леуілік. 19:18).
*33 Яки: Құдайға арнап шалып, өртеген құрбандықтар.
*36 Забур жыр. 109:1.
*37 Яки: Қалайша Ол «Дәуіттің Ұлы» ғана болады? (Шынында Мәсіх — көктен келген Билеуші әрі Құдайдың рухани Ұлы: 2:10,28; 1:1; 14:61-62; 16:19.)

Дін мұғалімдерінің өзімшілдігі, ал бейшара жесірдің Құдайға адалдығы

Жиналған көпшілік Исаға сүйсіне құлақ салып тыңдады.
[38] Ол соларға тағы былай деп тәлім берді:

— Дін мұғалімдерінен сақтаныңдар! Олар ұзын шапан киіп,
базарларда жұрттың өздеріне сәлем беріп, құрмет көрсетуін,
[39] әрі мәжілісханаларда сыйлы орында отырып, қонақасыларда
төрде жантаюды ұнатады. [40] Сондай-ақ жесір әйелдердің үй-
жайын ішіп-жеп тауысып, әдейі көзге түсу үшін ұзақ сиынып
мінажат етіп жүр. Бұлар бәрінен бетер қатаң жазаланатын
болады-ау! — деді.

[41] Содан кейін Иса құдайы сыйлықтарға арналған сандықтар-
дың қарсы бетіне отырып, жұрттың оған қалай ақша салғанын
бақылады. Көптеген байлар молынан салды. [42] Ал келген бір
бейшара жесір әйел жалпы құны төрт теңгелік екі бақырды
салды. [43] Иса шәкірттерін қасына шақырып алып: «Сендерге
шындығын айтамын: ақша салғандардың барлығынан да мына
бейшара жесір көп салды! [44] Себебі басқалардың бәрі өздері-
нен артылғанын ғана садақа етсе, бұл әйел өзі бейшара бола
тұра, күнелтетін нәрсесінің бәрін аямастан берді», — деді.

13

Ғибадатхананың болашақта қиратылып, сенушілердің қудалануы

[1] Иса ғибадатханадан шыққанда шәкірттерінің бірі Оған:

— Ұстаз, қараңызшы: тастар қалай әшекейленген, ғимарат-
тар қандай тамаша! — деді. [2] Ал Иса оған:

— Мына зәулім ғимараттарды көріп тұрсың ғой. Бұлардың
бәрінің қаланған бірде-бір тасы қалмай күл-талқаны шығатын
болады! — деп жауап қайтарды. [3] Кейінірек Иса Зәйтүн тауы-
ның ғибадатханаға қарама-қарсы беткейінде* отырғанда, Петір,
Жақып, Жохан және Әндір Оған оңашада мына сұрақты қойды:

[4] — Бізге айтыңызшы: бұл қашан болады? Осының бәрінің
іске асатын кезін қандай белгі білдірмек?* [5] Иса оларға жауап
беріп былай деді:

---

*3 Зәйтүн тауы мен Иерусалим қаласының аралығында Қидрон сайы жатыр (Жохан 18:1).

*4 Яки: қандай ерекше оқиға не құбылыс алдын ала білдірмек.

— Сақ болыңдар, ешкім сендерді алдап, теріс жолға түсір-
месін! 6Себебі көп кісілер Менің атымды жамылып келіп:
«(Құтқарушы Мәсіх) Менмін!» деп, көпшілікті алдап азғыра-
тын болады. 7Жақын маңдағы шайқастар мен алысырақтағы
соғыс жаңалықтары туралы естігенде зәрелерің ұшпасын! Олар
болуға тиісті, бірақ заманның ақыры бұл емес. 8Себебі ұлт
ұлтқа қарсы, мемлекет мемлекетке қарсы аттанып, түрлі жер-
лерде жер сілкіністер мен ашаршылық (және дүрлігіс) болады.
Бұлардың бәрі жаңа дәуір туар алдындағы «толғақтың» бас-
тапқы азабы іспетті.* 9Өздеріңе сақ болыңдар! Жұрт сендерді
соттарға ұстап беріп,* мәжілісханаларда дүре соғатын болады.
Менің жолыма түскендерің үшін әміршілер мен патшалар
алдына да апарыласыңдар. Осылайша солардың алдында Мен
туралы ашық айтасыңдар.**

10Осы заманның ақыры болмас бұрын Ізгі хабар барлық ұлт-
тарға да уағыздалуға тиіс. 11Ал сендерді сотқа апарып, ұстап
бергенде, не айтатындарыңды ойлап уайымдамаңдар! Сол сәтте
ауыздарыңа салынған сөздерді айтыңдар! Осылай өздерің емес,
сендер арқылы Киелі Рух сөйлейтін болады. 12Сонда тіпті
бауыры өз бауырын, әке өз баласын ажалға ұстап беріп, бала-
лары да әке-шешелеріне қарсы көтеріліп, оларды өлімге душар
етеді. 13Менің атымды мойындағандарыңа бола барлық жұрт
сендерді жек көретін болады. Ал ақырына дейін табандылық
көрсеткен әркім құтқарылады.*

14Сендер (Данияд пайғамбар алдын ала айтқандай, Құдайдың
киелі үйін) арамдап бос қалдыратын жексұрын нәрсенің тұр-
мауға тиісті жерде тұрғанын* көргенде — мұны оқыған мәнін
ұғып алсын! — Яһудея аймағында тұратындарың сол сәтте-ақ
тауларға қашып, құтылыңдар! 15Кім үй төбесінде болса,* сол
бір нәрсесін алуға үйге кірместен, сыртқы сатымен төмен түсіп,

---

*8 Немесе: Бұл толғақ азабының бастамасы. (Мәсіхтің қайтып келуімен жаңа дәуір басталмақ. Сол дәуір тумас бұрын толғақ іспетті азапты кезең болуға тиіс: Матай 24:8; Рим.хат 8:22.)

*9 Немесе: сендерді (жергілікті) кеңестерге ұстап беріп.

**9 Яки: солардың алдында Ізгі хабар туралы куәгерлік етесіңдер.

*13 Лұқа 21:19,28; Аян 2:10-11.

*14 Яки: (киелі үйді) арамдайтын жалған тәңірдің бейнесінің киелі үйдің ең қасиетті бөлімінде орнатылғанын (Данияд 9:27; 11:31; 12:11).

*15 Сол өлкедегі үйлердің төбесі жалпақ әрі тегіс, демалуға ыңғайлы (2:4; Елшілер. істері 10:9).

бірден қашып құтылсын! 16 Кім далада жүрсе, ол да шапанын
алуға үйіне қайтпастан, қашып кетсін!
17 Сол күндері жүкті және бала емізіп жүрген әйелдер қан-
дай қасіретке ұшырайтын болады! 18 Бұл кез қыс мезгілі бол-
масын деп Құдайдан сұраңдар. 19 Себебі сол күндері жараты-
лыс басталғаннан бері күні бүгінге дейін ешқашан болмаған
және қайтып болмайтын қиын-қыстау кезең бастарыңа түседі.
20 Егерде Жаратқан Ие бұл күндердің санын қысқартпағанда,
ешбір жан құтқарыла алмас еді. Бірақ Ол Өзінің таңдап алған
адамдарына бола сол кезеңді қысқартып қойған.
21 Сол кезде біреу сендерге: «Міне, Мәсіх мұнда!» немесе
«Әне, Ол анда!» десе, иланбаңдар! 22 Себебі жалған «мәсіхтер»
мен «пайғамбарлар» шығатын болады. Олар, мүмкін болса,
Құдайдың таңдап алған адамдарын да алдап, теріс жолға адас-
тыру үшін кереметтер мен ғажаптарды көрсететін болады. 23 Ал
өздерің сақ болыңдар! Мен сендерге барлығын да алдын ала
айтып тұрмын.

Мәсіхтің қайтып келуіне дайын болу қажет

24 Бірақ сол күндері, сол бір қиын-қыстау кезеңнен кейін
«күнді қараңғылық басып, ай да жарқырамайтын болады.
25 Жұлдыздар аспаннан құлап, аспан күштері шайқалады».*
26 Сонда адамдар Менің Билеуші ретінде ғаламат құдіретпен,
салтанатты ұлылықпен бұлттарда көктен келе жатқанымды
көреді.* 27 Мен періштелерімді жіберіп, әлемнің о шетінен бұ
шетіне дейін, дүниенің төрт бұрышынан* Өзімнің таңдап алған
адамдарымды жинап әкелетін боламын.
28 Інжір ағашынан сабақ алыңдар: оның шыбықтары жұмса-
рып, жапырақтары шыға бастағанда жаздың таяп қалғанын
білесіңдер. 29 Сол сияқты, сендер осы оқиғалардың болғанын
көргенде Менің Құдай тағайындаған Билеуші ретінде таяп, есік
алдына келіп қалғанымды түсінесіңдер.* 30 Сендерге шындығын

---

*25 Немесе: аспан денелері шайқалады (Ишая 13:10; 34:4).

*26 Немесе: Сонда адамдар Құдай тағайындаған Билеушінің («Адам Ұлы-
ның», яғни Мәсіхтің Өзінің) ғаламат құдіретпен... келе жатқанын көреді.

*27 Немесе: періштелерімді жіберіп, жел соғатын төрт жақтан, жердің
шетінен бастап аспанның шетіне дейін (Забур жыр. 138:8-10; Зәкәрия 2:6).

*29 Немесе: көргенде бұл заманның ақырының таяп, есік алдына келіп
қалғанын білесіңдер.

айтайын: осы ұрпақ өлмей тұрып-ақ мұның бәрі іске асады.
31 Аспан мен жер жойылатын болады,* бірақ Менің сөздерім
еш жойылмайды.

32 Ал сол күннің, сол сәттің қашан болатынын ешкім біл-
мейді, бұл жайт көктегі періштелерге де, Құдайдың рухани
Ұлына* да белгілі емес, жалғыз Оның Әкесіне ғана мәлім.
33 Ұдайы сақ та сергек болыңдар, (Құдайға сиыныңдар!) Себебі
Менің қайтып келген кезімнің қашан болатынын білмейсіңдер.

34 Бұл сапарға шықпақ болған бір кісінің әрекетіне ұқсас:
ол кетер алдында үй-жайын басқаруды қол астындағы қызмет-
шілеріне аманаттайды. Әрқайсысына атқаратын жұмыстарын
үлестіріп беріп, қақпашыға сергек күзетуін тапсырады. 35 Сон-
дықтан сергек болыңдар! Үй иесінің қашан келетінін: кешке
ме, түн ортасында ма, әтеш шақырған кезде ме, әлде таң ата
ма, қызметшілері білмейді. (Сондай-ақ, сендер де Менің қашан
қайтып келетінімді білмейсіңдер.)

36 Кенеттен келе қалған кезімде рухани ұйықтап жатпаңдар!
37 Сендерге айтқанымды бәріне де айтамын: сергек болыңдар!

14

Мәсіхтің құрбандық өліміне даярлық

1 Құтқарылу және Ашымаған нан мейрамына* екі-ақ күн қал-
ған еді. Басты діни қызметкерлер және дін мұғалімдері Исаны
айламен қолға түсіріп, өлтірудің жолын қарастырды. 2 Себебі
олар: «Мұны мейрам күндері іске асыруға болмайды! Әйтпесе
халық арасында бүлік шығып жүрер», — десті.

3 Ал Иса бұл кезде Бетанияда, бұрын алапеспен ауырған
Шимонның үйінде дастарқан басында жантайып отырған еді.
Сонда нард деген өсімдіктен жасалған таза, аса құнды иіс-
майға толы мөлдір тас* құтысы бар бір әйел келіп, құтының
аузын сындырып, иісмайды Исаның басына құйды. 4 Отырған-
дардың кейбіреулері бұған наразы болып, бір-біріне:

— Иісмайды бұлай ысыраптаудың қажеті қанша? 5 Оны бір
жылдық жалақыдан да көп ақшаға сатып,* түскен ақшаны

---

*31 Петір. 1-хаты 3:7,10; Аян 21:1.
*32 1:1 (Сол аятқа берілген сілтемені де қараңыз).
*1 14:12. (Түсіндірмедегі «Құтқарылу мейрамын» да қараңыз.)
*3 Яки: алебастр. (Ақ не түссіз мөлдір келетін гипс тәрізді минерал.)
*5 Немесе: Оны үш жүз күміс теңгеден (яки динардан) артық бағаға сатып.

мүсәпірлерге үлестіруге болатын еді ғой! — десіп, әйелді сөгіп
тастады. [6] Бірақ Иса оларға былай деді:
— Бұл кісіге тимеңдер! Оны неге мазалайсыңдар? Ол Маған
ерекше жақсылық жасады. [7] Мүсәпірлер әрдайым қастарыңда
ғой, оларға қалаған кезде қайырым көрсете аласыңдар. Ал
Мен ұдайы қастарыңда бола бермеймін. [8] Бұл әйел қолынан
келгенін істеп, Менің денеме қабірге қоярдағы майлау салтын
алдын ала орындады. [9] Сендерге шын айтамын: қай жерде бол-
масын бүкіл дүние жүзінде осы Ізгі хабар уағыздалғанда бұл
әйелді де еске алып, істегенін айтатын болады.
[10] Ал он екі елшінің біреуі, Яһуда Исқариот, Исаны ұстап
беру ниетімен басты діни қызметкерлерге барды. [11] Мұны есті-
генде олар қатты қуанып, сол үшін Яһудаға күміс ақша беруге
уәде етті. Осы кезден бастап Яһуда Исаны оларға ұстап беру-
дің қолайлы сәтін аңдыды.

Құтқарылу мейрамындағы ас

[12] Ашымаған нан мейрамының бірінші күні әр отбасы ата-
бабаларын Құдайдың құтқарғанын еске түсіріп, бір тоқтыны
құрбандыққа шалатын.* Сол кезде шәкірттері Исадан:
— Мейрам асыңызды қай жерге әзірлеуімізді қалайсыз? —
деп сұрады. [13] Иса олардың екеуін жұмсап:
— Қалаға барыңдар. Сонда сендерге құмырамен су алып бара
жатқан бір адам кездеседі. Оның артынан еріп, [14] ол кірген
үйдің иесіне: «Ұстазымыз сізге сәлем айтып, Маған шәкірттe-
ріммен бірге отырып мейрам асын ішуге болатын қонақ бөл-
меңіз қайда екен деп сұрап жатыр» деңдер. [15] Үй иесі сендерге
жоғарғы қабаттағы, еденіне төсеніштер төселіп, даярланған
кең қонақ бөлмені көрсетеді. Асты бізге сол жерге дайындаң-
дар, — деді. [16] Шәкірттер жолға шығып, қалаға келгенде бәрі
де Исаның айтқанындай болды. Мейрам асын сонда даярлады.
[17] Кеш түсе Иса он екі шәкіртімен бірге келді. [18] Дастарқан
басында тамақ ішіп отырғанда Иса оларға:
— Сендерге шын айтамын: Менімен бірге тамақ ішіп отыр-
ған араларыңдағы біреуің Маған опасыздық жасайды,* — деді.

---

*12 Мысыр. шығу 12:1-16. Түсіндірмедегі «Құтқарылу мейрамын» да қараңыз.
*18 Яки: Мені дұшпандарға ұстап береді (14:1-2,10-11).

[19]Олар еңселері түсіп, абыржып, бірінен соң бірі:
— Сол адам мен емес пе екенмін? — деп сұрай бастады.
[20]Иса жауап беріп:
— Ол осы он екіңнің бірі, табақтағы тұздыққа Менімен
бірге бір үзім нанын батырып алып жатқан біреуің. [21]Көктен
келген Мен Киелі жазбаларда Өзім туралы алдын ала айтыл-
ған жолмен жүремін. Алайда Мені ұстап беретін адам қасірет-
ке қалады-ау! Сол кісі үшін ешқашан дүниеге келмегені жақсы
болар еді, — деді Иса.

Исаның құрбан болуы — Жаңа келісімнің негізі

[22]Олар тамақ ішіп отырғанда Иса қолына нан алып, бата
берді. Нанды үзіп, шәкірттеріне беріп жатып:
— Алып жеңдер, бұл Менің денем,* — деді. [23]Иса тостаған-
ды да алып, шүкіршілік етіп, оларға берді. Одан бәрі де ішті.
[24]Иса оларға:
— Бұл — көптеген адамдар үшін төгіліп, (Жаңа) келісімді
бекітетін Менің қаным.* [25]Сендерге шын айтамын: Мен Құдай
Патшалығында* жаңа түрде ішетін күніме дейін енді қайтып
жүзім шырынынан ішпеймін, — деді. [26]Құдайды мадақтау әнін
айтқаннан кейін олар сол жерден шығып, Зәйтүн тауына қарай
кетті.

Мәсіхтің жалғыздығы және мінажат етіп рухани күресуі

[27]Иса шәкірттеріне қарап былай деді:
— (Бүгін түнде) бәрің де Менен безіп кетесіңдер. Себебі
«Бақташыны ұрып өлтіремін, сонда қойлары бытырап кетеді»
делінген.* [28]Бірақ Мен қайта тірілгеннен кейін сендерден бұрын
Ғалилеяға барамын. — [29]Ал Петір:
— Бәрі безіп кетсе де, мен олай етпеймін! — деді. [30]Иса оған:

---

*22 Яки: бұл Менің денемді білдіреді. (Нанның үзіліп, үлестірілгеніндей, Иса Мәсіх біраздан кейін құрбан болды. Сөйтіп Ол адамдардың Құдаймен қатынасқа кірулеріне жол ашты: 10:45; Ишая 53:10-12; Еврей. хат 9:28; 10:19-22.)

*24 Яки: адамдар үшін төгіліп, Құдаймен Жаңа келісімді бекітетін қанымды білдіреді. (Түсіндірмедегі «келісімді» қараңыз.)

*25 Яғни: Құдайдың игілікті билігі толықтай орнаған дәуірде (1:15; Матай 25:34; Аян 19:6).

*27 Зәкәрия 13:7.

— Саған шындығын айтайын: осы түні-ақ әтеш екі рет
шақырғанша сен Менен үш рет танасың! — деп жауап қайтарды.
31 Алайда Петір одан бетер құлшына:
— Маған Сізбен бірге өлуге тура келсе де, Сізден еш тан-
баймын! — деді. Барлық шәкірттері де осыны айтты.

32 Олар бақшасы бар Гетсимани атты жерге келгенде Иса
шәкірттеріне: «Мен сиынып мінажат еткенше осы жерде отыра
тұрыңдар», — деп тапсырды. 33 Петір, Жақып пен Жоханды
Өзімен бірге ала кетіп, жаны түршігіп қатты қинала бастады.
34 Үш шәкіртіне: «Жаным өлердей қайғырып тұр. Сендер осын-
да қалып, ұйықтамай сергек болыңдар!» — деді.

35 Содан әрірек барып, жерге жығылды. Мүмкін болса азапты
кезең Өзіне жоламай айналып өтуін сұрап: 36 «О, Абба,* Әкем!
Сенің қолыңнан бәрі де келеді. (Қаһарыңа толы) мына тоста-
ғанды Маған жолатпай алып кете гөр. Бірақ Менің емес, Сенің
еркің болсын!» — деп мінажат етті.

37 Қайтып келгенде Иса шәкірттерінің ұйықтап жатқанын
көрді. Петірге: «Шимон, ұйықтап жатырсың ба? Ең болмаған-
да, бір сағат ұйықтамай отыра алмағаның ба? 38 Азғырылмау
үшін сергек болып сиынып мінажат етіңдер! Рух дайын бол-
ғанмен, тән осал», — деді.

39 Тағы да шеткері барып, Иса сиынып бұрынғы сөздерін
қайталап мінажат етті. 40 Бұдан кейін оралғанда шәкірттері
қайтадан ұйықтап жатты, себебі көздерін ұйқы басқан еді.
Олар Исаға не деп жауап беруді білмеді.

41 Иса үшінші рет оңаша сиынып, қайтып келгеннен кейін
шәкірттеріне:
— Әлі де ұйықтап, тынығып жатырсыңдар ма? Жетер енді,
уақыт болды. Құдай тағайындаған Билеуші күнәкарлардың
қолына ұстап берілейін деп жатыр. 42 Міне, Мені ұстап беруші
таяп қалды. Тұрыңдар, соған қарай жүрейік! — деді.

Мәсіхтің өз еркімен тұтқынға түсуі

43 Иса әлі де осылай айтып тұрғанда, он екі елшінің біреуі
— Яһуда семсер мен сойыл ұстанған бір топ адамды сол жерге
ертіп келді. Бұларды басты діни қызметкерлер, дін мұғалім-
дері және рубасылары жіберген болатын.

---

*36 Абба: арамейше «Әкем» деп, тығыз жақындықты білдіреді (Рим. хат 8:15).

[44] Исаға опасыздық жасаушы белгі беру туралы: «Кімнің
бетінен сүйсем, Ол — Соның Өзі. Сол Адамды ұстап алып,
абайлап әкетіңдер», — деген еді. [45] Яһуда келген бойда Исаның
қасына барып: «Ұстаз!» — деп, Оның бетінен сүйді. [46] Сонда
жасақшылар Исаға тап беріп, Оны ұстап алды. [47] Сол жерде
тұрғандардың біреуі* семсерін суырып алып, бас діни қызмет-
кердің малайына** қарай сілтеп қалғанда оның бір құлағын
шауып түсірді.

[48] Ал Иса келгендерге: «Қарақшыға* қарсы аттанғандай, Мені
ұстауға семсер мен сойыл алып шыққандарыңыз қалай? [49] Күн
сайын ғибадатханада тәлім беріп қастарыңызда болғанымда
Мені ұстап алған жоқсыздар. Бірақ Киелі жазбаларда алдын
ала білдірген істер осылай жүзеге асуға тиіс!» — деді.

[50] Сол сәтте шәкірттерінің бәрі Оны тастап, қаша жөнелді.
[51] Жалаңаш денесіне кенеп жамылғы ғана оранған бір жас жігіт*
Исаның артынан ілесіп отырды. Жасақшылар оны ұстап алды.
[52] Алайда ол жамылғысын тастай сала, қолдарынан сытылып
шығып, жалаңаш қашып кетті.

Жоғарғы кеңестің әділетсіз соты

[53] Исаны бас діни қызметкерге апарды. Сол жерге барлық
басты діни қызметкерлер, рубасылары және дін мұғалімдері
жиналды. [54] Петір Исаға алыстан ілесе отырып, бас діни қыз-
меткердің сарайының ішкі ауласына дейін барды. Бұл жерде
сақшылармен* бірге отырып, отқа жылынды.

[55] Сол кезде басты діни қызметкерлер мен бүкіл Жоғарғы
кеңес Исаны өлімге кесу үшін Оған қарсы айғақ іздестірді,
бірақ ештеңе таба алмады. [56] Көптеген адамдар Исаға қарсы
жалған куәлік берді, алайда олары бір-біріне сәйкес келмеді.
[57] Ақырында кейбіреулері тұрып:

[58] — Біз Бұның: «Мен қолдан жасалған мына киелі үйді
бұзып, қолдан жасалмаған басқасын үш күнде қайта тұрғыза-

---

*47 Яғни: Шимон Петір (Жохан 18:10).

**47 Яки: құлына. (Кейін Иса малайдың құлағына қолын тигізгенде құлағы дереу қалпына келді: Лұқа 22:51.)

*48 Яки: ұлтшыл көтерілісшіге (15:7).

*51 Көптеген ғалымдар бұл жас жігітті осы «Ізгі хабарды» жазған Марқаның өзі дейді. Түнгі ұйқыдан оянған ол үйден асығыс, сырт киімсіз шықса керек.

*54 Немесе: қызметшілермен (яки бас діни қызметкердің нөкерлерімен).

мын»* дегенін естідік, — деп жалған куәлік келтірді. 59 Алайда
бұл жайындағы айтқандары да өзара сәйкес келмеді.
60 Сонда бас діни қызметкер ортаға шығып, Исаға:
— Ешқандай жауап бермейсің бе? Мыналар Саған қарсы не
деп куәлік беріп тұр? — деген сауал қойды. 61 Бірақ Иса еш
жауап берместен үндемеді. Бас діни қызметкер Оған тағы да
сұрақ қойып:
— Сен Мадақталғанның* рухани Ұлы** — Мәсіхсің бе? —
деді. 62 Иса:
— Мен Солмын. Менің Билеуші ретінде Құдірет Иесінің оң
жағында отырғанымды әрі аспандағы бұлттармен келе жатқа-
нымды әлі көретін боласыздар!* — деп жауап берді. 63 Сонда
бас діни қызметкер шапанының өңірін* айыра жыртып:
— Енді куәгерлердің қажеті қанша? 64 Тәңірді қорлағанын
өз құлақтарыңызбен естідіңіздер. Бұған қалай қарайсыздар?
— деп дауыстады.
Жиналғандардың барлығы да* Оны өлім жазасына лайық
деп шешті. 65 Бірқатары Оған түкіре бастады да, бетін бүркеп,
жұдырықтап: «Әй, пайғамбар болсаң, кім Сені ұрды, бізге ай-
тып берші!» — деп келекеледі. Бұдан кейін Исаны сақшылар
қолға алып, соққылады.
66 Бұл кезде Петір төменде, сарайдың ішкі ауласында, отыр-
ған еді. Бас діни қызметкердің бір қызметші қызы өтіп бара
жатып, 67 отқа жылынып отырған Петірді көрді. Оған қадала
қарап:

---

*58 Шынында Мәсіх «Мына киелі үйді бұзыңдар, Мен оны үш күнде қайта тұрғызамын» деп Өзінің өлімі мен қайта тірілуін алдын ала айтқан еді. Мұнда «киелі үй» Оның денесін астарлап білдіреді (Жохан 2:19-22). Құдайға бағынбаған басшылар Иерусалимдегі киелі үйдің де кейін (б.з. 70ж.) қиратылуына өздері себепші болды (13:1-8).

*61 Яғни: Құдайдың. (Діндар яһудилер Құдайдың атын бекерге қолданбау үшін оның орнына көбінесе «Тағала», «Мадақталған», «Құдірет Иесі», «көк» сияқты атауларды пайдаланатын: 11:30; 14:62.)

**61 1:1-аятқа берілген сілтемені қараңыз.

*62 Немесе: Мен Солмын. Құдай тағайындаған Билеушінің («Адам Ұлының») Құдірет Иесінің оң жағында отырғанын әрі аспандағы бұлттармен келе жатқанын әлі көретін боласыздар! (16:19; 13:26)

*63 Немесе: ұзын көйлегінің өңірін. (Бұл әрекет зор қайғы мен абыржудың белгісі болатын: Жаратылыс. баст. 37:29; 44:13. Басты діни қызметкердің осылай істегені Таурат заңына қарсы еді: Леуілік. 10:6; 21:10.)

*64 Яғни: Бүкіл Жоғарғы кеңес (14:53,55).

— Сен де назареттік Исамен бірге жүретін едің ғой! — деді.
68 Алайда Петір:

— Не деп тұрғаныңды білмеймін де, түсінбеймін де, — деп мойындамады. Содан ол ішкі ауладан шығып, қақпа жағына жылжи берді.* Сонда әтеш шақырды.

69 Қызметші қыз Петірді тағы да көріп, сол жерде тұрғандарға: «Мынау солардың бірі!» — дей бастады. 70 Бірақ Петір
қайтадан мойындамады.

Сәл кейінірек сонда тұрғандар да оған:

— Сен шынымен солардың бірісің, ғалилеялықсың ғой! (Қалай сөйлегеніңнен-ақ көрініп тұр!) — деді. 71 Петір:

— Сендер айтып тұрған сол Адамды білмеймін! — деп ант ішіп, қарғана бастады. 72 Сол сәтте-ақ әтеш екінші рет шақырып, Петірдің есіне Исаның «Әтеш екі рет шақырғанша, сен Менен үш рет танасың» деген сөзі* түсті. Сонда ол қатты налып, жылады.

15 *Римдік әмірші Пилаттың әділетсіз үкімі*

1 Таң атысымен-ақ басты діни қызметкерлер, рубасылар және дін мұғалімдері, яғни бүкіл Жоғарғы кеңес ақылдасып, шешім қабылдады. Олар Исаны байлатып, римдік әмірші Пилатқа алып барып, табыс етті. 2 Пилат Исаға:

— Сен яһудилердің Патшасысың ба? — деген сұрақ қойды. Ол:

— Өзіңіз айтып тұрсыз, — деп жауап берді. 3 Басты діни
қызметкерлер Исаға көптеген айып тақты. 4 Пилат Оған тағы
сауал қойып:

— Ешбір жауап бермейсің бе? Қарашы, Саған қаншама көп айып тағып тұр! — деді. 5 Бірақ Иса бұған да еш жауап қайтармады, сондықтан Пилат қайран қалды.

6 Әмірші әдетте мейрам құрметіне яһудилер сұраған бір тұтқынды оларға босатып беретін. 7 Сол тұста бүлік кезінде кісі
өлтірген Барабба есімді біреу сыбайлас көтерілісшілерімен

---

*68 Яки: ішкі ауладан шығып, алдыңғы аула мен сыртқы дарбазаға қарай барды. (Сол заманда сарайлар көбінесе төрт бұрышты жобамен салынып, ішкі аула ортада қалатын. Сарайға сыртқы дарбаза мен аула, арка тәрізді кіріс жолмен және ішкі аула арқылы кіретін.)

*72 14:30,68.

бірге түрмеде отырған еді. 8 Халық алға қарай ұмтылып, Пилат-
тан әдеттегідей бір тұтқынды босатуын дауыстап сұрай бастады.
9 Пилат оларға жауап беріп:
— Сендерге «Яһудилердің Патшасын» босатып беруімді қалай-
сыңдар ма? — деген сұрақ қойды. 10 Ол басты діни қызметкер-
лердің Исаны күншілдіктен ұстап бергендігін жақсы түсінді.
11 Бірақ басты діни қызметкерлер халық тобырын әміршіден
Исаның орнына Бараббаны босатып беруін талап етуге аран-
датты. 12 Пилат оларға:
— Ендеше сендер «Яһудилердің Патшасы» деп атаған Адам-
ға не істеуімді қалайсыңдар? — деген сауал қойғанда 13 олар
қайтадан айқай салып:
— Айқышқа шегеленсін! — деп жауап қатты. 14 Пилат:
— Сонда Ол қандай қылмыс жасады? — деп сұрады. Бірақ
олар:
— Айқышқа шегеленсін! — деп бұрынғыдан бетер шулап
кетті.
15 Сонда Пилат халықтың көңілінен шыққысы келіп, оларға
Бараббаны босатып берді. Ал Исаны қамшымен соқтырғаннан
кейін айқышқа шегелеп өлтіру үшін жасақшылардың қолда-
рына тапсырды.

Мәсіхтің азапты құрбандығы

16 Жасақшылар Исаны әміршінің ордасы болған сарайдың*
ішкі ауласына алып барып, сонда бүкіл әскер бөлімін жинады.
17 Олар Исаға қызыл шапан* жауып, тікенді бұтақшалардан
тәж өріп, басына кигізді. 18 Оған: «Яһудилердің Патшасы жаса-
сын!» — деп сәлем бере бастады. 19 Исаның басын таяқпен ұра
беріп, бетіне түкіріп, алдына тізе бүгіп тағзым еткенсіді.
20 Мазақтап болғаннан кейін Оның үстіндегі қызыл шапанды
шешіп алып, өз киімін кигізді.

Содан кейін жасақшылар Исаны айқыш ағашқа шегелеп өл-
тіру үшін қала сыртына қарай алып кетті. 21 Жолшыбай олар
даладан қарсы келе жатқан Шимон есімді күренелік* біреуге
тап болып, оны Исаның айқышын арқалап жүруге мәжбүр етті.

---

*16 Немесе: қамалдың (Елшілер. істері 21:37).
*17 Жасақшылар киетін қызыл шапан патшалық жамылғыға біраз ұқсайтын.
*21 Күрене: солтүстік Африкадағы өлке, қазіргі Либия жері.
Руф: Рим. хат 16:13.

Сол Шимон Ескендір мен Руфтың әкесі болатын. [22]Осылай
Исаны Ғолғота, яғни «Маңдайтөбе»* деген жерге алып барды.
[23]Оған ішуге мүр шөбі қосылған сірке суын ұсынды, бірақ Ол
ішпеді.*

[24]Жасақшылар Исаны айқыш ағашқа керіп шегелеп, тік
көтеріп қойды. Содан кейін әрқайсысы үлесін алу үшін Оның
киімдерін жеребе тастап бөлісті. [25]Исаны айқышқа шегеле-
генде сағат тоғыз* болатын. [26]Оған тағылған «Яһудилердің
Патшасы» деген айып бір тақтайшаға жазылған еді.

[27]Исамен бірге екі қарақшыны* да, біреуін оң, екіншісін сол
жағындағы айқыш ағаштарға керіп шегелеп, тік көтеріп қойды.
[28](Киелі жазбада: «Ол қылмыскерлердің қатарында саналды»*
деп алдын ала айтылған сөз осылай іске асты.) [29]Қасынан өтіп
бара жатқандар бастарын шайқап: «Әй, киелі үйді бұзып, үш
күнде қайта тұрғызушы! [30]Айқыштан түсіп, Өзіңді құтқарып
ал!» — деп Оны келеке етті. [31]Сол секілді басты діни қыз-
меткерлер мен дін мұғалімдері де Оны мазақтап бір-біріне:
«Мынау басқаларды құтқарыпты, бірақ Өзін құтқара алмайды
екен! [32]«Исраилдің Патшасы Мәсіх» қазір-ақ айқыштан түссін!
Көзімізбен көрейік, сонда Оған сенеміз», — десті. Жанындағы
айқыштарға шегеленгендер де Исаны балағаттап тілдеді.*

[33]Тал түсте бүкіл жерді қараңғылық басып, ол үш сағатқа
созылды.* [34]Сағат үште Иса қатты дауыспен айқайлап: «Ілой,
Ілой! Лама сабахтани?» — деді. Өз тілінде бұл «Құдайым,
Құдайым! Неліктен Мені жалғыз қалдырдың?» дегенді білді-
реді.

[35]Сол жерде тұрғандардың кейбіреулері мұны естігенде:
«Қараңдар, Ілияс* пайғамбарды шақырып жатыр», — десті.

---

*22 Немесе: «Бассүйек орны».

*23 Немесе: мүр қосылған шарап (Кейбір жақтастары осы дәрімен Исаның азабын жеңілдеткілері келген шығар. Бірақ Ол адамзаттың күнәсы үшін құрбан боларында сана-сезімінің толықтай айқын болуын қалады).

*25 Яки: таң атқаннан кейінгі үшінші сағат толған еді.

*27 Яки: екі ұлтшыл бүлікшіні.

*28 Ишая 53:12.

*32 Алайда сәл кейінірек екеудің біреуі күнәсына өкініп, Иса оған кешірім берді (Лұқа 23:39-43).

*33 Түсіндірмедегі «Уақыт белгілеу жүйесін» қараңыз.

*35 Ілияс пайғамбардың есімі түпнұсқа тілінде Ілой деген сөзге ұқсас дыбысталатын.

[36]Біреуі жүгіріп барып, бір сорғышты сірке суына батырып
алды. Оны таяқтың ұшына қадап, Исаға ішуге ұсынып: «Күте
тұрайық, Ілияс келіп, Оны түсіріп алар ма екен көрейік!» —
деп кекетті.
[37]Ал Иса қатты дауыстап жіберіп, жан тәсілім етті. [38]Сол
сәтте киелі үйдегі шымылдық* жоғарыдан төменге дейін қақ
айырылып, екіге бөлінді. [39]Қарсы алдында тұрған жүзбасы
Исаның осылай жан тәсілім еткенін көргенде: «Бұл Адам
шынымен Құдайдың рухани Ұлы екен!» — деді.
[40]Сол жерде алысырақтан қарап тұрған әйелдер де болды.
Араларында мағдалалық Мәриям, кіші Жақып пен Жүсіптің
шешесі Мәриям* және Салома бар еді. [41]Олар Иса Ғалилеяда
болған кезінде Оған еріп, қызмет етіп жүретін. Сондай-ақ
Онымен бірге Иерусалимге келген басқа да көптеген әйелдер
сол жерде тұрды.
[42]Бұл күн діни демалыс күнінің алдындағы әзірлік күні,
жұма болатын. Сондықтан кеш түспес бұрын [43]ариматеялық
Жүсіп батылдықпен Пилатқа барып, одан Исаның мәйітін
қабірге қоюға рұқсат сұрап алды. Жоғарғы кеңестің беделді
мүшесі болған Жүсіп Құдай Патшалығының орнауын аңсап
күтіп жүрген жан еді. [44]Пилат Исаның тез өліп қалғанына
таңданды. Жүзбасыны шақырып алып, одан: «Ол өлгелі көп
болды ма?» — деп сұрады. [45]Жүзбасыдан біліп алғаннан соң,
сүйекті Жүсіпке бергізді. [46]Жүсіп бәтес* кебін сатып алып
келіп, Исаның мәйітін айқыштан түсіріп, кебінге орап, әк
жартастан үңгіп жасалған қабірге апарып қойды. Содан кейін
қақпақ тасын** домалатып әкеліп, қабірдің кіреберіс аузын
жауып тастады. [47]Мағдалалық Мәриям мен Жүсіптің шешесі
Мәриям мәйіттің қайда қойылғанына қарап тұрды.

---

*38 Бұл шымылдықпен киелі үйдің ең қасиетті бөлімін (Құдайдың жер бетіндегі тұрағын) жауып қоятын (Мысыр. шығу 26:33; 40:34-35; Еврей. хат 10:19-22).

*40 Немесе: Мәриям, (жасы) кіші Жақып пен Жосидың шешесі Мәриям. (Бұл кісі Исаның да шешесі еді: 6:3; Жохан 19:25).

*46 Яки: асыл кенеп.

**46 Яғни арнайы қашап жасалған, дәу диірмен тасы тәрізді үлкен дөңгелек тас (16:3).

16

Мәсіх қайта тірілді!

1 Сенбі күні өткеннен кейін мағдалалық Мәриям, Жақып-
тың шешесі Мәриям және Салома Исаның сүйегіне май жағу
салтын орындау үшін иісмайлар сатып алды. 2 Олар жексенбі
күні* ертемен, күн шыға қабірге бара жатқанда: 3 «Бізге қабір
аузындағы қақпақ тасты кім домалатып ашып берер екен?» —
десті.

4 Олар келіп қараса, тастың домалатылып, былай қойылға-
нын көрді. Ал тас тым үлкен болатын. 5 Ішке кірген әйелдер
оң жақта отырған ақ киімді бір жас жігітті көріп, абыржып
қорқып кетті. 6 Бірақ ол бұларға қарап былай деді:

— Қорықпаңдар! Айқышқа шегеленген назареттік Исаны
іздеп жүрсіңдер ғой. Ол мұнда жоқ, қайта тіріліп кетті! Оның
қойылған орнын қараңдар! 7 Ал енді барып, шәкірттеріне және
Петірге мынаны жеткізіңдер: Ол сендерден бұрын Ғалилеяға
барады. Сендерге Өзі айтқандай, сол жерден Оны көресіңдер.

8 Әйелдер бойларын қорқыныш билеп, қатты дірілдеп, қабір-
ден шығып, қаша жөнелді. Зәрелері ұшқан олар сол сәтте еш-
кімге ештеңе айтпады.

Мәсіхтің елшілеріне ұлы аманат тапсырып, көкке көтерілуі

9 Жексенбі күні таң сәріде қайта тірілген Иса ең алдымен
мағдалалық Мәриямға көрінді. Бір кезде Иса оның бойынан
жеті жынды қуып шығарған болатын. 10 Мәриям Исаға еріп жүр-
ген, қазір Оны жоқтап аза тұтқан шәкірттеріне барып, бұл
жайтты хабарлады. 11 Алайда олар Мәриямның: «Иса тірі! Мен
Оны көрдім!» дегенін естігенде нанбады.

12 Бұдан кейін Иса олардың екеуіне бір ауылға кетіп бара
жатқан кездерінде жолшыбай басқа бір кейіпте көрінді. 13 Олар
қайта оралып келіп, қалған шәкірттеріне айтып берді, алайда
солар бұл екеуіне де сенбеді.

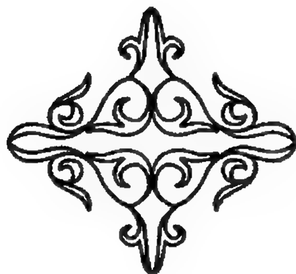
14 Ақыр соңында, кешкі асқа отырған кездерінде, Иса он бір
елшісінің өздеріне де көрінді. Оларға қайта тірілген Өзін
көргендерге нанбай, қиқарлық танытқандары үшін наразылық
білдіріп, 15 тағы былай деді:

---

*2 Немесе: Олар аптаның бірінші күні.

— Бүкіл жер бетіндегі күллі адамдарға* барып, Ізгі хабарды
жариялаңдар! 16 Кім сеніп, шомылдыру рәсімінен өтсе,* сол
құтқарылады. Ал кім сенбесе, сотталады. 17 Сенушілер Құдай-
дың құдіретін көрсететін мынадай кереметтерді істемек: Менің
атыммен жындарды қуып шығарып, жаңа тілдерде сөйлейді.
18 Егерде қолдарымен улы жылан ұстап не у ішіп қойса, содан
ешқандай зақым көрмейді. Ауру адамдардың үстіне қолдарын
қойса, олар сауығып кетеді.

19 Сонымен Иеміз Иса олармен сөйлесіп болған соң көкке
көтеріліп, Құдайдың оң жағына жайғасты. 20 Ал шәкірттері
барлық жерлерге барып, Ізгі хабарды жариялап жүрді. Иеміз
оларға жар болып* Өзінің құдіретін көрсететін кереметтері
арқылы уағыздалған хабарды растап бекітті. (Аумин)

---

*15 Яки: бүкіл жаратылысқа.

*16 Немесе: Кім сеніп, арнайы тазару рәсімінен өтсе. (Түсіндірмедегі «шомылдыру рәсімін» қараңыз.)

*20 Яки: олармен бірге әрекет етіп.

Лұқа жазған Ізгі хабар

Жазба туралы мәлімет

Інжіл шарифтегі осы үшінші жазбаны б.з. бірінші ғасырының 60-85 жылдары Лұқа есімді дәрігер жазған. Осы білімді де құдайшыл ғұлама Иса Мәсіхтің алғашқы он екі шәкіртінің біреуі болмағанмен, Мәсіхтің тура жолымен жүріп, Пауыл елшімен және оның қызметтестерімен сапарлас әрі тағдырлас болды (Қолос. хат 4:14; Філимон. хат 24; Тімоте. 2-хат 4:11; Елшілер. істері 16:10; 20:5; 21:1; 27:1). Лұқа Исаның елшілерінің айтқандары мен жазғандарын тәптіштеп жинап, реттеп, тағы басқа куәгерлердің өз көздерімен көріп, құлақтарымен естігендерін қосты. Олардың араларында Исаның шешесі Мәриям да болып, басынан өткізген жайттардың бәрін Лұқаға айтып берген болса керек (2:19,51; Елшілер. істері 1:14; 21:17). Осылайша Лұқа Құдайдың Киелі Рухының жетелеуімен Иса Мәсіхтің өмірі мен ілімі туралы қолыңыздағы аса құнды естелікті жазып қалдырды. Жаратқан Иенің еркіне сай бұл жазба Інжіл шарифке, яғни Киелі кітапқа еніп, мәңгілікке сақталып келеді.

Сол заманда қалыптасқан дәстүрге сай, Лұқа бұл еңбегін көшіріп көбейтіп, таратудың шығындарын мойнына алған дәулетті досы Теофилге арнады. Лұқа сол кісіге және өзге де оқырмандарға өздері танып білген Мәсіхтің ізгілікті ілімінің берік негізін ұғындыруды мақсат етті (1:1-4).

Лұқа өзінің түбегейлі, тарихи дәл суреттеуінде Иса Мәсіхтің барлық халықтардың адамдарын күнәның құлдығынан және Құдайдың қаһарынан құтқару үшін осы дүниеге келгенін көрсетуге мән берді. Мәсіхке сенімдерін артқандар күнәлары кешіріліп, аурулары жазылып, қайрат-жігерге кенелген бақытты адамдар болды. Сондықтан да сенушілердің Ізгі хабарға деген шексіз зор қуанышы шығарманың өн бойынан сезіліп отырады.

1

Арнау

1-2 Қадірлі Теофил! Ізгі хабарды уағыздаушылар арамызда
әбден белгілі болған оқиғаларды басынан бастап өз көздері-
мен көріп, бізге қалай айтып жеткізсе, дәл солай әңгімелеп
беруге көп адамдар кірісіп кетті. 3-4 Олар іспетті мен де өзіңіз
үйренген осы ілімнің берік негізіне әбден көз жеткізуіңіз үшін
бәрін басынан бастап ұқыпты зерттеп, рет-ретімен жазып бер-
сем игі болар еді деп ұйғардым.

Жақия пайғамбардың дүниеге келетіні туралы алдын ала білдіру

5 Яһудея елінің патшасы Иродтың заманында діни қызмет-
керлердің Абия тобында* Зәкәрия есімді біреу бар болатын.
Әйелі Елізабет Һарон** әулетінен еді. 6 Екеуі де Құдай алдында
әділ жандар болып, Жаратқан Иенің* барлық өсиеттері мен
ережелеріне сай қалтқысыз өмір сүріп жатты. 7 Елізабет құр-
сақ көтермегендіктен, балалары болмады. Ал екеуінің жасы
ұлғайып та қалған еді.

8 Бір күні Зәкәрия өз тобының кезегі келіп, Құдайға қызмет
атқарып тұрғанда, 9 діни қызметкерлер дағдылы әдет бойынша
ортаға жеребе тастап, атқаратын міндеттерінің ретін бөлісті.
Сонда Жаратқан Иенің киелі үйіне* кіріп, Оған тарту ретінде
хош иісті шайыр түтету міндеті Зәкәрияның үлесіне тиді. 10 Ол
шайырды түтеткен уақытта сыртта қалың жамағат Құдайға
сиынып мінажат етіп тұрды.

11 Сол заматта Зәкәрияға Жаратқан Иенің бір періштесі көрі-
ніп, түтету үстелінің оң жағында тұра қалды. 12 Зәкәрия оны
көргенде абыржып, зәресі ұшып кетті. 13 Бірақ періште оған тіл
қатып былай деді:

---

*5 Абия тобы: діни қызметкерлердің киелі үйдегі міндеттерін кезекпен атқаратын топтарының бірі (Шежіре. 1-ж. 24:1-4,10).

**5 Һарон: алғашқы бас діни қызметкер (Мысыр. шығу 28:1; Леуілік. 8:1-2).

*6 Жаратқан Ие: Ием немесе Тәңір Ие деп те аударуға болады. Түсіндірмені қараңыз.

*9 Киелі үй: Түсіндірмені қараңыз. Хош иісті шайыр түтету: Түсіндірмедегі «Құрбандық үстелін» қараңыз.

— Зәкәрия, қорықпа! Тілегің қабыл болып, әйелің Елізабет
саған ұл туып береді. Оның атын Жақия деп қоясың. 14 Төбең
көкке жете қуанып, шаттанасың, көпшілік те оның дүниеге
келгеніне қуанады. 15 Ол Жаратқан Иенің алдында мәртебелі
болып, шарап, сыра атаулыдан аулақ жүретін болады.* Ана
құрсағында жатқанда-ақ Киелі Рухқа** кенеледі. 16 Исраилдік-
тердің көбін қайтадан Құдай Иелеріне келтіреді. 17 Ілияс*
пайғамбарға дарыған Құдай Рухы мен күшіне ол да бөленіп,
Иеміздің алдынан жүретін болады. Әкелерді балаларымен
татуластырып, қырсықтарды әділдердің тура жолына бет бұр-
ғызады. Осылай халықты Иеміздің келуіне әзірлейді.

18 Алайда Зәкәрия періштеге:

— Бұған қалай көз жеткізе аламын? Өзім қартайдым, әйелім-
нің де жасы ұлғайды ғой, — деп жауап қайтарды. 19 Періште:

— Мен Құдайға қызмет етуші* Жәбірейілмін. Ол мені саған
осы ізгі хабарды жеткізуге жіберді. 20 Ал сен мезгілінде орын-
далатын сөздеріме сенбегендіктен, олар жүзеге асатын күнге
дейін сөйлей алмайтын мылқау болып қаласың, — деді.

21 Осы екі арада жамағат Зәкәрияның киелі үйде кідіріп
қалғанына таңданып, тосып тұрған еді. 22 Ол сыртқа шыққанда
тілі күрмеліп оларға сөйлей алмай қалды. Сонда жұрт оның
киелі үйде аян көргенін ұқты, себебі Зәкәрия оларға ыммен
белгі беріп, мылқау күйінде қала берді.

23 Өзінің киелі үйдегі қызмет атқару күндері біткеннен кейін
Зәкәрия үйіне қайтты.

24 Бұдан кейін әйелі Елізабет құрсақ көтеріп, бес ай бойы
жұрт көзінен тасаланып жүрді. 25 «Жаратқан Ие бұл күндері
маған назар аударып, мені адамдар арасында ұятқа қалдырмау
үшін осылай жарылқады!» — деп Елізабет Тәңір Иеге ризашы-
лығын білдірді.

---

*15 Оның Құдайдың қызметіне ерекше бағышталуының белгісі. (Ру. санау 6:1-3. Түсіндірмедегі «Назир антын» қараңыз.)

**15 Киелі Рух: Құдайдың Рухы. Түсіндірмені қараңыз.

*17 Ежелде Киелі Рухтың күшімен Исраил халқын теріс жолдан қайтып, Құдайға мойынсұнуға шақырған пайғамбар (Патша. 3-ж. 18:21-40; Малахи 3:1; 4:5-6; Матай 17:9-13).

*19 Яки: Құдай алдында тұратын хабаршысы.

Құтқарушымыз Исаның дүниеге келетіні туралы алдын ала білдіру

26 Алтыншы айда Құдай Жәбірейіл періштені Ғалилея аймағының Назарет қаласындағы бір қызға жіберді. 27 Қыздың есімі Мәриям болатын, ол Дәуіттің әулетінен шыққан Жүсіп есімді жігітке айттырылған еді. 28 Періште үйге кіріп, оған:
— Сәлем саған, Құдай жарылқаған жан, Жаратқан Ие саған жар!* — деп тіл қатты. 29 Мәриям періштені көріп, оның айтқан сөздеріне қатты абыржып, бұл қандай сәлемдесу деп ойланып тұрып қалды. 30 Ал періште оған:
— Қорықпа, Мәриям, саған Құдай рақымын түсірді. 31 Енді құрсақ көтеріп, Ұл табасың, Оның атын Иса* деп қоясың.
32 Ол өте мәртебелі болып, Құдай Тағаланың* рухани Ұлы** деп аталады. Құдай Ие Оған арғы атасы Дәуіттің тағын сыйлайды.
33 Иса Жақыптың* үрім-бұтағына мәңгі-бақи Патшалық құратын болады. Оның Патшалығының шегі болмайды, — деді.
34 Сонда Мәриям:
— Бұл қалай болады? Мен еркекпен жақындасқан емеспін ғой, — деп сұрады. 35 Періште оған былай деп жауап берді:
— Сенің үстіңе Киелі Рух келіп, Құдай Тағаланың құдіреті саған көлеңкесін түсіреді. Сондықтан да сен табатын Киелі Бала «Құдайдың рухани Ұлы»* деп аталмақ. 36 Бұрын құрсақ көтермейді деп саналған жақын апаң Елізабет те қартайған шағында ұл бала табатын болады. Алты айдан бері оның аяғы ауыр. 37 Себебі Құдайдың ешбір сөзі де жүзеге аспай қалмас!
38 Сонда Мәриям:
— Мен Жаратқан Иенің күңімін; айтқаныңыз болсын! — деді. Бұдан кейін періште оның қасынан ғайып болды.

---

*28 Немесе: саған жар, әйелдердің арасында сен бақыттысың!
*31 Ешуа деп те айтылатын осы есімнің мағынасы: «Жаратқан Ие — Құтқарушымыз».
*32 Тағала: Құдайдың бәрінен де жоғары екендігін білдіретін атағы. Түсіндірмедегі «Алла Тағаланы» да қараңыз.
**32 Бұл атақ табиғи туу арқылы пайда болған тәндік туыстықты білдірмейді. Қайта, ол Мәсіх пен Құдай арасында мәңгі болып келген ерекше рухани байланысты бейнелейді. (1:35; 2:9-11; Ишая 7:14; 9:6-7; Жохан 1:1-3,14; Қолос. хат 1:15-16. Түсіндірмедегі «Құдай Сөзін» және «Құдайдың рухани Ұлын» да қараңыз.)
*33 Жақып Исраил елінің түп атасы, ал Дәуіт оның ежелгі күшті патшасы әрі пайғамбар болатын (3:32,34; Жаратылыс. баст. 45:1-3,8; Патша. 2-ж. 7:16).
*35 1:31-32; 3:22.

Елізабет пен Мәриямның Жаратқан Иені мадақтауы

39 Сол күндері Мәриям жолға жиналып, Яһуда руының таулы
өңіріндегі бір қалаға жедел жүріп кетті. 40 Сол жерде ол Зәкә-
рияның үйіне түсіп, Елізабетпен амандасты. 41 Елізабет Мәриям-
ның берген сәлемін естігенде, ішіндегі нәрестесі тыпырлап кетті.
Елізабет Киелі Рухқа кенеліп, 42 былай деп дауыстады:

— Құдай әйелдердің арасында сені жарылқап, құрсағыңдағы
Нәрестені де жарылқаған! 43 Иемнің шешесі маған келетіндей
мен сонша кіммін? 44 Көрдің бе, сәлем берген даусың құла-
ғыма жеткенде, ішімдегі балам қуанып, тыпырлап қоя берді!
45 Жаратқан Иеге сенген сен бақыттысың, Оның саған айтқаны
жүзеге аспақ!

46 Сонда Мәриям былай деді:

— Жан дүнием Иемді мадақтайды,
47 Құтқарушым Құдайға қуанады:
48 Күңінің қарапайым дәрежесіне*
Құдай рақыммен назар аударады.
Бұдан былай мені күллі ұрпақтар
«Құдай жарылқаған жан» деп атайды:
49 Есімі киелі Құдіретті Құдай
Маған керемет ұлы істер жасайды!
50 Рақымы Өзін қастерлеушілердің
Ұрпағынан ұрпағына жалғасады;
51 Өз қолының құдіретін танытып,*
Пандардың ойларын шашыратады.
52 Билік иелерін тақтан құлатып,
Атақсыздарды жоғарылатады.
53 Ашыққандарды игілікке кенелтіп,
Байларды құр қол қуып жібереді.
54 Тәңір өз қайырымын ескеріп,
Қызметшісі Исраилді қамқорлайды:
55 Ежелгі ата-бабаларымызға,
Ыбырайым* мен оның ұрпақтарына,
Құдай осылай айтқан болатын да.

---

*48 Яки: күңінің кіші пейілділігіне.

*51 Яки: Құдіретті қолымен кереметтер істеп. (Қол сөзі бұл жерде астарлы мағынада қолданылған. Себебі Құдай — Рух, Оның адам баласы сияқты тәні жоқ: Жохан 4:24.)

*55 Яки: Ибраһим деп те аталатын, Таураттағы «Жаратылыстың басталуы» деген жазбада өмірбаяны берілген пайғамбар, Исраил және басқа да халықтардың түп атасы (Жаратылыс. баст. 12:1-3; 22:15-18; 25:1-23).

56 Мәриям үш айдай Елізабетпен бірге тұрғаннан кейін үйіне оралды.

Жақия пайғамбардың дүниеге келуі

57 Елізабеттің босанатын уақыты жетіп, ұл тапты. 58 Көршілері
мен туыстары Жаратқан Иенің оған қайырымдылық жасағанын
естіп, қуанышына ортақтасты. 59 Сегізінші күні олар баланы
сүндеттеуге келіп, оған Зәкәрия деп әкесінің атын қоймақшы
болды. 60 Бірақ шешесі бұған:
— Жоқ, оның есімі Жақия болады! — деді. 61 Олар:
— Туысқандарыңыздың арасында сондай есімді ешкім жоқ
еді ғой! — деп, 62 әкесінен нәрестеге қандай ат қойғысы келе-
тінін ымдап сұрады. 63 Ол бір жазу тақтайшасын сұрап алып,
«Оның есімі Жақия болады!» деп жазды. Бұған бәрі де таңға-
лысты.
64 Сол сәтте-ақ Зәкәрияға қайтадан тіл бітіп, Құдайды мадақ-
тай бастады.
65 Ал төңірегінде тұрған халықтың бәрі үрейленіп қалды;
осы оқиғалар Яһудея елінің бүкіл таулы өңіріне әңгіме болып
кетті. 66 Естігендердің бәрі оны көңілдеріне түйіп: «Бұл нәресте
кім болар екен?» — десті. Себебі Жаратқан Иенің Өзі Жақия-
ны қолдап, қорғап жүрді.

Зәкәрияның мадақтау жыры мен пайғамбарлық сөзі

67 Баланың әкесі Зәкәрия Құдайдың Киелі Рухына кенеліп, Оның хабарын жеткізіп* былай деді:

68 «Исраилдің сиынатын Құдайы
Мадақтала берсін: Жаратқан Иесі!
Ол таңдап алған халқына келеді,
Оны құтқарып ап азат етеді!
69 Құлы Дәуіттің әулетінен бізге
Мықты Құтқарушыны шығарады.*
70 Киелі пайғамбарларына Ол ежелде
Осылай алдын ала айтқызды.

---

*67 Яки: Киелі Рухқа кенеліп, пайғамбарлық сөз айтып.

*69 Немесе: Құтқарушы мүйіз орнайды. (Яғни Құдай жақын арада Исраил еліне ежелгі патшасы Дәуіт пайғамбардың әулетінен бір күшті Құтқарушыны береді.)

71 Ондағы мақсаты — бар жауымыздан,
Бізді жек көретіндердің қолынан
Құтқарып ап азат ету біздерді.
72 Құдай арғы ата-бабаларымызға
Осылай шапағатын танытады,
Олармен жасаған өз қасиетті
Келісімін енді есіне алады,
73 Түп атамыз Ыбырайымға Өзі
Берген антын есіне түсіреді.
74 Бізге жаулардың қолынан құтылып,
Өзіне еш алаңсыз қызмет етіп,
75 Жаратқан Иеміздің көз алдында
Қасиетті* де әділ өмір сүруге
Мәңгі мүмкіндік беретін болады.

76 Осылай сен, балам, Құдай Тағаланың
Пайғамбары деп аталатын боласың.
Дайындауға Иеміздің жүрер жолын:
77 Өзінің таңдаған халқын құтқарып,
Күнәсын кешіретінін хабарлайсың,
Оның алдынан жүретін боласың:
78-79 Құдайымыздың мейірімді рақымымен
Бейбіт жолға бағыттап бетімізді
Алшақ қара түнектегі біздерге
Жаратқан Иенің нұрын төгуге
Шұғылалы Таң,* міне, атып келеді!»

80 Ал Жақия ер жүрек, зейінді бала болып есейе берді.*
Исраил халқының алдына келіп көрінгенше ол айдалада тұрды.

2

Құтқарушы Исаның дүниеге келуі

1 Сол күндері Римнің Август патшасы* жер жүзінің барлық
тұрғындарына салық төлеу үшін тізімге тіркелуге бұйрық
берді. 2 Бұл Сирияны Кирини басқарған замандағы алғашқы

---

*75 Яки: Өзіне бағышталып.
*78-79 Иса Мәсіх (Жохан 1:1-18).
*80 Немесе: есейіп, Киелі Рухтың құдіретіне кенелді (1:15).
*1 Август б.з.б. 31 жылдан б.з. 16 жылына дейін Рим империясының императоры (патшасы) болған.

халық санағы болатын. 3 Сонда әркім тізімге тіркелу үшін өз
қаласына* барды.
4 Жүсіп те Ғалилеядағы Назарет қаласынан жолға шығып,
Дәуіт патшаның туған қаласына, Яһудея аймағындағы Бетле-
хемге, тізімге тіркелуге барды. Себебі Жүсіп Дәуіттің әулеті
мен руынан шыққан еді. 5 Аяғы ауыр әйелі* Мәриям оған еріп
жүрді. 6 Олар Бетлехемде болған кезде Мәриямның босанатын
уақыты жетіп, 7 тұңғыш Ұлын тапты. Оны құндақтап, қорадағы
шөп салатын ақырға жатқызды. Себебі қонақ үйде оларға орын
болмады.

Малшыларға жеткізілген Ізгі хабар

8 Сол өңірде малшылар жүретін. Олар далада түнеп, малда-
рын күзетіп жатты. 9 Кенеттен қастарына Жаратқан Иенің
періштесі келіп, Иеміздің сәулелі салтанаты төңіректеріне
нұрын төгіп жіберді. Малшылар зәрелері ұша қорықты. 10 Ал
періште оларға тіл қатып: «Қорықпаңдар! Мен сендерге үлкен
қуаныш жариялаймын, ол қуаныш барлық халыққа да ортақ:
11 бүгін Дәуіттің қаласында сендердің Құтқарушыларың дүние-
ге келді, Ол — Иеміз Мәсіх!* 12 Мұның сендер үшін белгісі
мынау: сендер ақырда* құндақтаулы жатқан Нәрестені көре-
сіңдер», — деді.
13 Кенеттен періштенің қасына көктегі періштелердің үлкен
бір тобы қосылып, Құдайды былай деп дәріптеді:

14 «Заңғар көкте Құдай мадақталсын!
Жер жүзінде Өзі риза болған адамдарға амандық болсын!»*

15 Бұдан кейін періштелер көкке көтеріліп, малшылардың
қасынан алыстап кетті. Ал малшылар өзара сөйлесіп: «Кәне,
Бетлехемге барайық! Сол жерде не болғанын, Жаратқан Иенің
бізге білдіргенін көрейік», — деді.

---

*3 Яки: өзінің ата мекеніне (2:4).

*5 Яки: қалыңдығы. (Сол замандағы дәстүр бойынша Жүсіпке айттырылған Мәриям оның әйелі деп саналды. Бірақ олар әлі де болса үйлену тойларын өткізбей, бір-бірімен жақындасқан жоқ болатын: Матай 1:25.)

*11 Мәсіх: Құдай жіберген Құтқарушы және Патша. Түсіндірмені қараңыз.

*12 Яки: (малға шөп салатын) оттықта (2:7).

*14 Немесе: «Заңғар биіктікте Құдайға құрмет, жер үстінде амандық пен тыныштық, адамдарға ізгілік!» (19:38; Забур жыр. 148:1; Ишая 9:6)

[16]Олар тездетіп барып, Мәриям мен Жүсіпті және ақырда
жатқан Нәрестені тапты. [17]Оны көрген соң, малшылар осы
Нәресте туралы алған хабарды сол жердегілерге айтып берді.
[18]Мұны естігендердің бәрі малшылардың әңгімесіне қайран
қалысты. [19]Ал Мәриям осы сөздердің барлығын көңіліне түйіп,
есіне сақтады. [20]Малшылардың көріп-естігендері түгелдей
періштенің айтқанындай болған соң, олар Құдайды құрметтеп,
мадақтап, қайтып кетті.

[21]Сегіз күн өткеннен кейін Нәрестені сүндеттейтін мезгіл
жеткенде, Оның атын Иса деп қойды. Шешесі құрсақ көтермес
бұрын періште оған осы есімді айтқан еді.*

Қарт пайғамбарлар Шимон мен Аннаның Құтқарушыны тануы

[22]Мұса арқылы берілген Таурат заңына* сәйкес діни тазару**
кезеңі біткенде, әке-шешесі Исаны Жаратқан Иенің алдына
апару рәсімін орындау үшін Иерусалимге алып келді. [23]Себебі
Иеміз берген Таурат заңында: «Әрбір тұңғыш ер бала Жаратқан
Иеге арналсын!»* деп жазылған. [24]Олар Таурат заңында тағы да
айтылғандай, «орман кептерінің бір жұбын немесе көгершін-
нің екі балапанын»* құрбан етпекші де болды.

[25]Сол кезде Иерусалимде Шимон есімді кісі тұратын. Ол
Исраилдің көрген азабынан құтқарылуын аңсап күтіп келген*
әділ, Құдайды қастерлейтін, Киелі Рух қонған жан еді.
[26]«Жаратқан Ие жіберген Құтқарушы Мәсіхті көрмей тұрып
өлмейсің», — деп оған Киелі Рух алдын ала айтқан болатын.

[27]Енді Шимон Киелі Рухтың жетелеуімен ғибадатханаға
барды. Таурат заңына сәйкес рәсімдерді атқару үшін әке-шешесі
Сәби Исаны ғибадатханаға әкелгенде, [28]Шимон Оны қолына
алып, Құдайды былай деп мадақтады:

---

*21 1:21.

*22 Таурат заңы: Тәңірдің ертеде Мұса пайғамбар арқылы Исраил халқына берген бұйрықтарының жинағы.

**22 Діни тазару: бала туғаннан кейінгі қырқыншы күні ғибадатханада атқарылатын рәсім.

*23 Мысыр. шығу 13:2,12.

*24 Леуілік. 12:6-8.

*25 Немесе: Исраилдің жұбатылуын күтіп келген.

29 «Уа, Әлемнің Әміршісі, сонымен Сен енді,
Өзің алдын ала айтқандай, мендей пендеңді
Жақсылықпен о дүниеге аттандырасың.*
30-32 Күллі ұлттар үшін жіберген Құтқарушыңды* —
Саған бағынбаған ұлттардың көзін ашатын,
Әрі халқың Исраилдің даңқын шығаратын
Нұрыңды мен қазір өз көзіммен көріп тұрмын!»

33 Жүсіп те, Нәрестенің шешесі Мәриям да Ол туралы айтқан-
дарға қайран қалды. 34 Шимон оларға батасын беріп, Мәриямға
былай деді: «Осы Бала Исраилдегі көп адамдардың құлды-
рауына, ал басқалардың жоғарылауына себепші болады. Ол
Құдайдың еркін білдіріп, көбі Оған қарсы шығады. 35 Сонда
жүрек түкпірлеріндегі ой-ниеттері білініп қалады. Ал, Мәриям,
сенің жаның жүрегіңді қылышпен тілгілегендей қатты ауыра-
тын болады».*

36 Осы жерде Ашир руынан шыққан Фануел қызы Анна пай-
ғамбар да бар еді. Ол кезінде күйеуге тиіп, онымен жеті жыл
отасқан, енді жасы ұлғайған қарт адам болатын. 37 Сексен төрт
жастағы жесір ораза тұтып, күні-түні Құдайға сиынып міна-
жат етіп, ғибадатханадан шықпайтын. 38 Бұл кісі де сол сәтте-
ақ келіп, Жаратқан Иені мадақтады. Содан ол Иерусалимнің
құтқарылуын* аңсап күтіп жүргендердің бәріне осы Нәресте
туралы хабарды жеткізді.

39 Мәриям мен Жүсіп Жаратқан Ие бұйырған Таурат заңына
сай бәрін орындап болғаннан кейін Ғалилеядағы өз қалалары
Назаретке қайтып барды. 40 Бала өсіп, күш жинап, даналыққа
кенеле берді. Құдайдың шапағаты Оның үстінде болды.*

Он екі жасар Иса ғибадатханада

41 Әке-шешесі жыл сайын Құтқарылу мейрамын* мерекелеу
үшін Иерусалимге баратын. 42 Иса он екі жасқа толғанда олар
әдет бойынша мейрамды мерекелеуге тағы да Иерусалимге

---

*29 Яки: Тыныштықпен қызметінен босатасың.
*30-32 Немесе: күллі ұлттар үшін дайындаған құтқаруды.
*35 Жохан 19:25.
*38 Немесе: Иерусалимде Исраил елінің құтқарылуын (1:68; 2:25; 24:21; Ишая 40:1-2,9; 52:8-10).
*40 Яки: Құдайдың рақымы Оның үстінде болды. Немесе: Құдай Оған риза еді.
*41 Құтқарылу мейрамы: Түсіндірмені қараңыз.

келді. 43 Мейрам күндері бітіп, әке-шешесі қайтып кетті, ал жас
өспірім Иса Иерусалимде қалып қойды. Жүсіп пен Мәриям
мұны білмей, 44 Исаны басқа жолаушылармен бірге келе жатыр
деп ойлады. Бір күндік жол жүргеннен кейін Оны туысқанда-
ры мен таныстарының арасынан іздей бастады. 45 Таппаған соң
Иерусалимге қайта барды. 46 Үш күннен кейін Исаны ғибадат-
ханада ұстаздардың ортасынан айтқандарын тыңдап, сұрақтар
қойып отырған жерінен тапты. 47 Тыңдап отырғандардың бәрі
Исаның ұғымталдығына және берген жауаптарына қайран
қалысты.

48 Әке-шешесі Оны көргенде аң-таң болды. Шешесі:
— Балам, бұл не қылғаның? Әкең екеуіміз қатты алаңдап,
Сені іздеп келдік! — деді. 49 Иса:
— Мені неге іздедіңіздер? Менің Әкемнің ісімен шұғылдан-
ғаным жөн,* әлде мұны білмедіңіздер ме? — деп жауап берді.
50 Бірақ әке-шешесі Оның айтқан сөздерін түсінбеді.

51 Иса Назарет қаласына бірге оралып, оларға мойынсұнып
жүрді. Осы сөздердің бәрін* шешесі көңіліне түйіп алды. 52 Ал
Исаның ойы* да, бойы да, Құдай мен адамдарға ұнамдылығы да
арта түсті.

3 *Мәсіхке жол дайынаушы Жақия пайғамбардың жүргізген уағызы*

1 Рим патшасы Тіберидің билік құрғанынан кейінгі он
бесінші жылында, Яһудея аймағын Понти Пилат билеп, Ирод
Антипас — Ғалилея аймағының әкімі, оның бауыры Філіп —
Итурея мен Трахонит аймақтарының әкімі, Лүсани — Абілине
аймағының әкімі,* 2 ал Ханна мен Қаяфа — басты діни қыз-
меткерлер болып тұрды. Сол кезде айдалада Зәкәрия ұлы
Жақияға Жаратқан Ие аян беріп, (оны пайғамбарлық міндеттіне кірістірді). 3 Содан бастап, Жақия Иордан бойындағы
барлық өңірді аралап, былай деп уағыз айтты: «Күнәларыңның
кешірілуі үшін теріс жолдан қайтып, Құдай жолына түсіңдер,

---

*49 Яки: Менің Әкемнің үйінде болғаным жөн (1:35).
*51 Яки: (Басынан өткізген) осындай жайттардың бәрін.
*52 Яки: даналығы.
*1 Ирод Антипас және Філіп: Ирод I патшаның балалары. Итурея, Трахонит және Абілине: Ливан мен Сирия елдеріндегі аймақтар.

әрі шомылдыру рәсімінен өтіңдер!»* 4 Бұл Ишая пайғамбардың
жазбасында сақталған мынадай сөздеріне сай болды.

«Жар салған дауыс шығады айдалада:
Жаратқан Иеге жол дайындаңдар!
Түзу қылып даңғыл жолды салыңдар!
5 Жолдағы сай-салалар толтырылсын,
Тау-төбелер болса аласартылсын!
Бұралаң жерлері де түзетіліп,
Бұдыр жолдар түгелдей тегістелсін!
6 Сонда бар адамзат көре алады
Құдай Ие жіберген құтқаруды!»*

7 Жақия шомылдыру рәсімінен өтуге келген халыққа былай
деді:
— Ей, улы жыланның тұқымдары!* Келешектегі қаһарлы
жазадан құтылуды сендерге кім үйретті? 8 Егер шынымен теріс
жолдарыңнан қайтып, Құдай жолына түссеңдер, соған лайықты
іс істеңдер! Және «біздің түп атамыз — Ыбырайым» деп бекер
мақтанбаңдар! Мен сендерге айтамын: Құдай Ыбырайымға
мына тастардан да ұрпақ жасап бере алады. 9 Қазірдің өзінде-ақ
ағаш түбінде балта дайын тұр! Жақсы жеміс бермейтін әрбір
ағаш шабылып, отқа тасталады!

10 Халық Жақиядан:
— Енді біздің не істеуіміз керек? — деп сұрады. 11 Жақия
оларға:
— Кімнің екі көйлегі болса, біреуін киімі жоққа берсін,
кімнің азығы болса, ол да солай істесін! — деді.

12 Өздерін шомылдыру рәсімінен өткізуге келген салық жинау-
шылар* да:
— Ұстаз, біздің не істеуіміз керек? — деп сұрады. 13 Ол:
— Белгіленген мөлшерден артық еш нәрсе талап етпеңдер!
— деп жауап берді. 14 Жасақшылар да:

---

*3 Сенуші осы рәсімнен өткенде өзінің теріс жолдан қайтып, Құдай жолына түсіп, кешірілгендігін және ар-ұжданының тазарғандығын бекітеді. Түсіндірмені қараңыз.

*6 Яки: Құдайдың бейшараларды құтқарып алатынын (Ишая 40:3-5; 62:10-12).

*7 Немесе: улы жыландай алдамшылар! (Әзәзіл шайтан жылан не улы жылан деп те аталады: Жаратылыс. баст. 3:1; Аян 12:9; 20:2.)

*12 Рим патшалығы салған алым-салықты жинаушылар халыққа көрсеткен жәбірге бола жек көрінішті еді. Түсіндірмені қараңыз.

— Ал біздің не істеуіміз керек? — деген сұрақ қойғанда
Жақия оларға:

— Ешкімге зорлық жасамаңдар, жала жауып тонамаңдар да!
Өз жалақыларыңа қанағаттаныңдар! — деп тапсырды.

15 Халық Құтқарушы Патша Мәсіхтің келуін күтіп, барлығы
Жақия туралы өз іштерінен: «Бәлкім, осының өзі Мәсіх шығар?»
— деп ойлады. 16 Жақия бәріне былай деп жауап берді:

— Мен сендерді суға шомылдыру рәсімінен ғана өткіземін.
Ал менен құдіретті Біреу келе жатыр. Оның құлы болып
кебісін апаруға де тұрмаймын.* Ол сендерді Киелі Рухқа және
отқа** шомылдырады. 17 Ол бидайды желпушіге ұқсайды: күрегі
қолында, қырманын тазартып, бидайын жинап, қамбасына
құяды, бірақ қауызын тозақтың сөнбес отына жағады!

18 Жақия халыққа тағы басқа да насихат айтып, Ізгі хабарды
жариялап жүрді.

19 Алайда Жақия аймақ әкімі Иродтың* туған бауырының
әйелі Иродияны тартып алғанын және өзге де көптеген жаман
қылықтарын әшкерелегендіктен, 20 Ирод бұрынғы зұлымдық-
тары аз болғандай бұған қоса Жақияны түрмеге жаптырды да.

Құдайдың шомылдыру рәсімінен өткен
Мәсіхке ризашылығын білдіруі

21 Қалың жұрт шомылдыру рәсімінен өтіп жатқан кезде Иса
да сол рәсімнен өтті. Ол мінажат еткенде* көк ашылып,
22 көгершін бейнесіндегі Киелі Рух Оның үстіне қонды. Көктен:
«Сен Менің сүйікті рухани Ұлымсың,* Саған толықтай риза-
мын!» — деген дауыс шықты.

---

*16 Немесе: Оның аяқ киімінің бауын шешуге де тұрмаймын.

**16 Елшілер. істері 2:2-4. Немесе: Киелі Рухқа, я болмаса тозақ отына (3:17).

*19 Ғалилея мен Перея аймақтарының әкімі Ирод Антипас аты шулы қанішер Ирод I патшаның баласы еді (3:1; Матай 2:16).

*21 Яки: Ол Құдайға сиынғанда.

*22 Немесе: сүйікті Ұлымсың (1:32,35; Матай 1:14).

Жүсіптің ата-тегінің шежіресі

[23] Иса Өзінің қызметін бастаған кезде жасы шамамен отызда еді. Жұрттың ойынша Ол Жүсіптің ұлы болатын.* Ал Жүсіптің шыққан ата-тегі мынау: Жүсіп Еліден,
[24] Елі Маттаттан, Маттат Леуіден, Леуі Мәлкіден, Мәлкі Жанайдан, Жанай Жүсіптен,
[25] Жүсіп Мататиядан, Мататия Амостан, Амос Нағұмнан, Нағұм Еслiден, Еслі Нағайдан,
[26] Нағай Мақаттан, Мақат Мататиядан, Мататия Семейден, Семей Жүсіптен, Жүсіп Яһудадан,
[27] Яһуда Жохананнан, Жоханан Ресадан, Реса Зоробабелден, Зоробабел Салателден, Салател Неріден,
[28] Нері Мәлкіден, Мәлкі Аддидан, Адди Қосамнан, Қосам Елмодамнан, Елмодам Ерден,
[29] Ер Ешуадан, Ешуа Еліезерден, Еліезер Жорымнан, Жорым Мататтан, Матат Леуіден,
[30] Леуі Шимеоннан, Шимеон Яһудадан, Яһуда Жүсіптен, Жүсіп Жонамнан, Жонам Еліәкімнен,
[31] Еліәкім Мелеадан, Мелеа Менаннан, Менан Мататадан, Матата Натаннан, Натан Дәуіттен,
[32] Дәуіт Есейден, Есей Ғабиттен, Ғабит Боғоздан, Боғоз Салмоннан, Салмон Нағасоннан,
[33] Нағасон Әминадаптан, Әминадап (Админнан, Админ Арнидан, Арни) Рамнан, Рам Хезроннан, Хезрон Парестен, Парес Яһудадан,
[34] Яһуда Жақыптан, Жақып Ысқақтан, Ысқақ Ыбырайымнан, Ыбырайым Тарахтан, Тарах Нахордан,
[35] Нахор Серуктен, Серук Рәгуден, Рәгу Пелектен, Пелек Еберден, Ебер Шелахтан,
[36] Шелах* Қайнаннан, Қайнан Арпақсаттан, Арпақсат Шамнан, Шам Нұхтан, Нұх Ләмехтен,
[37] Ләмех Мәтусаладан, Мәтусала Енохтан, Енох Иәреттен, Иәрет Мақалалелден, Мақалалел Қайнаннан,
[38] Қайнан Еностан, Енос Сеттен, Сет Адам атадан тарады, ал Адам атаны Құдай жаратқан.*

4

Исаның айдалада сынақтан өтіп, әзәзілді жеңіп шығуы

[1] Киелі Рухқа кенелген Иса Иорданнан қайтқанда Киелі Рух Оны айдалаға апарып тастады.
[2] Сол жерде әзәзіл шайтан Оны қырық күн бойы сынады. Иса сол күндері еш нәр татпай, осы мерзім аяқталған кезде әбден ашықты.

---

*23 Иса пәк қыз Мәриямнан Құдай Рухының кереметімен дүниеге келді. Жүсіп Құдайдың еркімен Исаның өгей әкесі болды (1:35; Матай 1:18-25).

*36 Бұл есім Сала деп те айтылады.

*38 Жаратылыс. баст. 1:26-27; 2:7; 5:1-2.

[3]Сонда шайтан Оған:
— Егер Құдайдың рухани Ұлы болсаң, мына тас нанға айна-
лсын деп бұйыра гөр, — деді. [4]Иса оған жауап қатып:
— Киелі жазбада «Адам тек нанмен ғана емес, Құдайдың
әрбір сөзімен өмір сүреді» деп жазылған ғой! — деді.
[5]Бұдан кейін шайтан Оны ертіп биік бір жерге шығарып,
әп-сәтте әлемнің барлық мемлекеттерін көрсетіп:
[6]— Осы мемлекеттердің бүкіл билігін, олардың сән-сал-
танатын Саған беремін. Бұл билік маған тапсырылған, оны
көңілім қалағанға беремін. [7]Сонымен маған ғибадат етсең*
бәрі де Сенікі болады, — деді. [8]Иса оған былай жауап қатты:
— (Кет қасымнан, шайтан!) «Құдай Иеңе ғибадат етіп, жалғыз
Оған ғана қызмет ет!»* деп жазылған ғой!
[9]Сонда шайтан Оны Иерусалим қаласына апарып, ғибадат-
хананың төбесіне шығарып, былай деді:
— Егер Құдайдың рухани Ұлы* болсаң, мына жерден төмен
қарай секіре гөр! [10]Өйткені Киелі жазбада «Періштелеріне
Ол Сені қорғауға бұйрық береді. [11]Сен аяғыңды тасқа соғып
алмауың үшін олар Сені қолдарына көтеріп алып жүреді» деп
жазылған ғой. — [12]Иса оған жауап қайтарып:
— «Құдай Иеңді еркінсіп сынама!»* деп айтылған ғой! — деді.
[13]Шайтан барлық сынақтарын бітірген соң уақытша Оның
қасынан кетіп қалды.

Исаның Ғалилеяда Ізгі хабарды жариялауы, ал Назарет халқының қиқарлық танытуы

[14]Киелі Рухтың құдіретіне кенелген Иса Ғалилеяға қайтып
келді. Ол туралы хабар бүкіл төңірекке тарап кетті. [15]Иса
мәжілісханаларда жұртқа тәлім беріп, бәрі Оны мадақтады.
[16]Өзі өскен Назарет қаласына келген соң Иса әдетінше
демалыс күні* мәжілісханаға барды. Киелі жазбалардан оқып
беру үшін орнынан тұрғанда [17]Оған Ишая пайғамбардың жаз-
басы берілді. Иса жазбаны ашып, мына жерін тауып, жамағат

---

*7 Яки: маған иіліп табынсаң.
*8 Яки: Құдайың — Жаратқан Иеге бас ұр, жалғыз Оған ғана қызмет ет! (Заң. қайтал. 6:13)
*9 Немесе: Құдайдың Ұлы (1:32,35; 3:22; Забур жыр. 2:12).
*12 Заң. қайтал. 6:16.
*16 Яки: сенбі күні. (Исраил халқының демалып, Құдай сөзін тыңдауға жиналатын күні.)

алдында оқып берді: 18 «Жаратқан Ие Маған Өзінің Рухын
қондырды. Мені жарлыларға Ізгі хабар жеткізуге тағайындап,
тұтқындарға босатылып, соқырларға көре алатындарын жар
салуға жіберді. Мені езілгендерді қанаудан азат етуге 19 және
Жаратқан Иенің кешірім беретін мейірімділік жылын жария-
лауға да жіберді».

20 Иса жазбаны қайтадан орап,* қызметшіге қайтарып берді
де, орнына отырды. Мәжілісханадағы бүкіл халық Оған көз
тікті. Иса:

21 — Сіздер естіген осы сөздер бүгін орындалды, — деп оларға
уағыз айта бастады. 22 Бәрі Оған ризашылық білдіріп, аузынан
шыққан ұнамды сөздеріне таңғалып,

— Мынау Жүсіптің баласы емес пе? — деп сұрады. 23 Иса
оларға былай жауап берді:

— Әрине Маған «Дәрігер болсаң, өзіңді емде» деген мәтелді
келтіріп, «Қапарнаумда жасаған керемет істерің туралы
естідік. Мына ата мекеніңде де сондайларды істе!» дерсіздер.
24 Сіздерге шындығын айтамын: өз елінде ешбір пайғамбардың
қадірі болмайды. 25 Естеріңізде болсын: Ілияс пайғамбардың
тұсында үш жыл алты ай бойы ешқандай жауын жаумай, барлық
жерде қатты ашаршылық болған кезде Исраил елінде жесір
қалған әйелдер көп еді. 26 Бірақ Құдай Ілияс пайғамбарды солар-
дың ешқайсысына емес, тек шетелдік Сидон елінің* Сарепта
қаласындағы бір жесір әйелге жіберді. 27 Сондай-ақ Елішә
пайғамбардың тұсында алапеспен* ауырған кісілер Исраилде
көп еді. Бірақ сириялық Нағыманнан басқа ешкім ауруынан
жазылған жоқ.

28 Мұны естігеннен кейін мәжілісханадағы адамдардың бәрі
қатты ашуланды. 29 Орындарынан тұрып, Оны қаладан қуып
шығып, қала тұрған таудың тік жарынан құлатпақ болып
төбесіне алып барды. 30 Бірақ Иса араларынан өтіп шығып,
кетіп қалды.

---

*20 Сол кездегі жазбалардың екі шеті таяқшаларға бекітіліп, соларға оралып сақталатын.

*26 Бүгінгі Ливан елінде. (Сол кезде онда Құдайға мойынсұнбайтын басқа ұлт адамдары тұратын.)

*27 Алапес: жұқпалы тері мен жүйке ауруларының жалпы атауы болатын.

Қапарнаумдағы аурулар мен жын қинағандардың дерттерінен арылуы

31 Содан Иса Ғалилеядағы Қапарнаум қаласына ылдилап
барды.* Сол жерде демалыс күні халыққа тәлім берді. 32 Ол
Құдайдан келген ерекше билікпен* сөйлегендіктен жұрт Оның
тәліміне қатты қайран қалды.

33 Мәжілісханада жын* соққан бір кісі де болды. Сол қатты
дауыстап:

34 — Тоқта, назареттік Иса, бізде нең бар? Құртуға келдің
ғой бізді! Кім екеніңді білемін: Сен Құдайдың Киелісісің! —
деп айқайлады. 35 Бірақ Иса жынға:

— Үніңді өшір, шық одан! — деп қатаң бұйырды. Жын ол
кісіні мәжілісхананың ортасына құлатып тастағанмен оған
еш зиян келтірместен денесінен шығып кетті! 36 Барлық жұрт
үрейлері ұшып:

— Бұл не деген сөз? Ол жындарға билікпен және құдірет-
пен бұйрық беріп, олар шығып кетеді ғой! — деп таңғалысты.

37 Бұдан кейін Иса туралы хабар төңіректегі барлық жерге
жайылды.

38 Мәжілісханадан шыққан соң Иса Шимонның үйіне барды.
Соның қайын енесі безгекпен қатты ауырып,* төсек тартып
жатыр еді. Үйдегілер Исадан оған көңіл бөлуін өтінді. 39 Иса
әйелдің қасына барып, қызуға тыйым салды. Сонда қызуы
басылып, әйел дереу орнынан тұрып, оларды күтіп қызмет ете
бастады.

40 Күн бата бүкіл жұрт әр түрлі науқастармен ауырған адам-
дарын Исаға алып келді. Ол солардың әрқайсысының үстіне
қолын қойып, сауықтырып жіберді. 41 Көп адамдардың бойын-
дағы жындар шығып: «Сен Құдайдың рухани Ұлысың»,* — деп
айқайлады. Өзінің Мәсіх екендігін білгендіктеріне бола Иса
жындарға тыйым салып, сөйлетпей тастады.

---

*31 Назарет Ғалилея өлкесінің қыратты жеріндегі шағын қала, ал Қапарнаум төменде, көл жағасында орналасқан сауда-саттық орталығы болатын.

*32 Яки: өкілеттікпен. (Құдай сөзін уағыздауға Исаның өзіндік еркі мен терең түсінігі бар еді.)

*33 Яки: жаман пері (әзәзіл шайтанға бағынышты арам рух).

*38 Яки: қайын енесі қызуы қатты көтеріліп.

*41 Немесе: «Сен Мәсіхсің — Құдайдың (рухани) Ұлысың!» (1:35)

[42]Таң атқанда Иса үйден шығып, оңаша бір жерге барды.
Халық Оны іздеп, қасына келіп:
— Бізді тастап кетпеңіз, — деп, Оны тоқтатпақшы болды.
[43]Бірақ Иса оларға:
— Құдай Патшалығы* туралы Ізгі хабарды басқа қалаларға
да жариялауға тиістімін. Мен сол үшін осында жіберілдім,
— деді. [44]Бұдан кейін Ол Ғалилея аймағындағы мәжілісхана-
ларда уағыз айтты.*

5

Шәкірттердің керемет көп балық аулауы, Шимон Петірдің Исаның кім екенін түсіне бастауы

[1]Бір күні Иса Генесарет көлінің* жағасында тұрғанда, халық
Құдай сөзін тыңдау үшін Оның қасына жиналып, иін тіресіп
тұрды. [2]Иса көл жиегінде тұрған екі қайықты көрді, одан түс-
кен балықшылар ауларын жуып жатты. [3]Екі қайықтың бірі
Шимондікі еді. Иса оған мініп, Шимоннан жағадан арырақ
жүзіп барып тұруын сұрады да, отырып, қайық үстінен халық-
қа тәлім берді.
[4]Сөзін бітіргеннен кейін Шимонға:
— Көлдің терең жеріне жүзіп барып, балыққа ау сал, — деді.
[5]Шимон:
— Ұстаз, біз түні бойы еңбектеніп, түк ұстай алған жоқпыз!
Бірақ Сіз айтқан соң ауларды тағы да салып көрейін, — деп
жауап берді.
[6]Ауларын салғанда өте көп балық ұстады, балықтың көпті-
гінен аулары жыртыла бастады. [7]Екінші қайықтағы жолдаста-
рын қол бұлғап, көмекке шақырды. Олар келіп, екі қайықты
да балыққа толтырды: тіпті қайықтары суға бата бастады!
[8]Мұны көрген Шимон Петір Исаның аяғына жығылып:
— Ием, қасымнан кете көріңіз, мен күнәкар адаммын!
— деді. [9]Себебі өзі де, қасындағылардың бәрі де осынша көп
балық ұстағандарынан үрейлері ұша аңтарылды. [10]Шимонның
серіктері Зебедей ұлдары Жақып пен Жохан да сондай күйде
еді. Сонда Иса Шимонға:

---

*43 Құдай Патшалығы: Құдайдың адамдарға жүргізетін игілікті әкімшілігі. (Түсіндірмені қараңыз.)

*44 Немесе: Бұдан кейін Ол яһуди халқының жеріндегі мәжілісханаларда уағыз айтты.

*1 Генесарет көлі — Ғалилея көлі (яки теңізі) деп те аталатын.

— Қорықпа! Балық аулағаның сияқты бұдан былай адамдарды жинап әкелетін боласың, — деді.

11 Екі қайықты жағаға шығарғаннан кейін олар бәрін тастап,
Исаға шәкірт болып ерді.

Алапес адамның сауығуы

12 Иса сол маңайдағы қалалардың бірінде болғанда үсті-басын
алапес қаптаған адам келе жатты. Исаны көрген ол аяғына
жығылып:
— Мырза! Егер қаласаңыз, мені құлан-таза сауықтыра аласыз,
— деп жалбарынды. 13 Иса қолын созып, денесіне тигізді де:
— Қалаймын, құлан-таза сауығып кет! — деді. Сол сәтте-ақ
ауру адам алапесінен арылды. 14 Иса оған мынадай бұйрық берді:
— Бұл туралы ешкімге де тіс жарушы болма! Бірақ діни
қызметкерге барып, карал. Содан кейін тазаруың үшін Мұса
Тауратта бұйырған құрбандықты* ұсын. Бұл жұртқа сенің
сауыққаныңның дәлелі болады, — деді.
15 Алайда Иса туралы хабар бұрынғыдан да бетер тарап кетті.
Көптеген халық Оны тыңдап, ауруларынан жазылу үшін ағы-
лып келіп жатты. 16 Ал Иса жиі елсіз далаға кетіп, мінажат
етіп жүрді.

Бір мүгедектің сауығып, күнәларының кешірілуі

17 Бір күні Иса тәлім беріп отырғанда Ғалилея мен Яһудея аймақтарының барлық ауылдарынан әрі Иерусалим қаласынан келген парызшылдар* және Таурат заңын үйретуші ғұламалар Оның қасында отырды. Иса Жаратқан Иенің ауруларды сауықтыратын құдіретіне кенелген еді.

18 Сол кезде бірнеше кісі сал болып ауырған бір адамды
төсенішімен көтеріп алып, Исаның алдына апару үшін үйге
кіргізейін деп жатты. 19 Халықтың көптігінен ішке кіруге жол
таба алмаған олар үйдің сыртқы сатысымен үстіне шығып,
жалпақ төбесін ашты. Сол жерден сал адамды жатқан төсенішімен ортаға, Исаның алдына түсірді.

20 Олардың сенімін көрген Иса сал адамға:
— Пендем, сенің күнәларың кешірілді, — деді.

---

*14 Леуілік. 14:2-32.
*17 Түсіндірмені қараңыз.

[21] Дін мұғалімдері мен парызшылдар:
— Құдайды қорлайтын Бұл кім Өзі? Күнәларды жалғыз
Құдайдан басқа кім кешіре алады? — деп ойланып қалды.
[22] Олардың осылай ойлағандарын ұға қойған Иса:
— Неге бұлай ойлайсыздар? [23] Қайсысын айту оңайырақ:
«Сенің күнәларың кешірілді!» деу ме, әлде: «Орныңнан тұрып,
жүре бер!» деу ме? [24] Ал көктен келген Менің жер бетінде
күнәларды кешіруге билігім бар екендігін* білулеріңіз үшін...,
— деп, сал адамға қарап: — Саған айтамын: орныңнан тұр да,
төсенішіңді жинап алып, үйіңе бар! — деді.
[25] Ауру адам олардың көзінше дереу тұрды да, жатқан төсе-
нішін жинап алып, Құдайды мадақтап үйіне кетті! [26] Осыны
көргендердің бәрі қатты қайран қалып, үрейленді: «Біз бүгін
ғажап істер көрдік!» — десіп, Құдайға мақтау айтты.

Салықшы Матай Леуінің шәкірттерге қосылуы

[27] Осыдан кейін Иса сыртқа шығып, салық кеңсесінің қасында
отырған Леуі* есімді салық жинаушыны** көріп, оған: «Соңым-
нан ер!» — деді. [28] Леуі орнынан тұрып, бар нәрсесін тастап,
Исаға шәкірті болып ерді.
[29] Кейін Леуі үйінде Исаға арнап үлкен қонақасы берді. Сонда
көптеген салық жинаушылар және басқалар да Исамен дастар-
қандас болды. [30] Дін мұғалімдері мен парызшылдар күңкілдеп,
Исаның шәкірттеріне:
— Неге салықшылармен және басқа күнәкарлармен бірге
тамақ ішіп-жеп отырсыңдар?! — деп наразылық білдірді. [31] Иса
оларға былай деп жауап берді:
— Дәрігер дені sауға емес, ауру адамға қажет. [32] Мен «әділ-
дерді»* емес, күнәкарларды теріс жолдан қайтуға шақыру үшін
келдім.

---

*24 Немесе: Құдай тағайындаған Билеушінің («Адам Ұлының») жер бетінде күнәларды кешіруге билігі бар екендігін. (Түсіндірмені қараңыз.)
*27 Леуі Матай деп те аталатын: Матай 9:9.
**27 Көпшілік салықшыларды елдің басқыншыларымен істес болып, халыққа жәбір көрсеткендері және діни ережелерді ұстанбағандары үшін жек көретін. (Түсіндірмедегі «Салықшыны» қараңыз.)
*32 Яки: өздерін әділміз деп санайтындарды (18:9-14; Рим. хат 3:10; Забур жыр. 13:3).

Той басталды!
Жаңа өмірдегі жаңа салттар

[33] Әлгі діншілдер Исаға:
— Жақияның шәкірттері жиі ораза ұстап мінажат етеді, парызшылдардың шәкірттері де солай істейді. Ал Сіздің шәкірттеріңіз неге ораза ұстамай-ақ тамақ ішеді? — деді.
[34] Иса оларға астарлап жауап беріп:
— Күйеу жігіт қастарында болғанда тойға келгендерге ораза ұстатып қоюға бола ма?*
[35] Бірақ та «Күйеуді» қастарынан алып кететін күн туады; сол кезде олар ораза ұстайтын болады,* — деді.

[36] Оларға тағы да астарлап былай деді:
— Жаңа киімнен жамау жыртып алып, ескі киімге жамамас. Олай етсе, жаңа киім жыртылып, жамау ескіге жараспас та еді.

[37] Сондай-ақ, жас шарапты ескі торсыққа құймас. Олай етсе, быршып ашыған жас шарап торсықты жарып, ағып кетеді, торсық та бүлінеді.
[38] Керісінше, жас шарапты жаңа торсыққа құю керек. (Сонда екеуі де аман қалады.)
[39] Ал ескі шарапты ішкен әркім: «Ескісі жақсырақ», — деп жаңасын сұрамайды.

6

Діни демалыс күні жайындағы мәселе

[1] Бір демалыс күні* Иса егіндік арасымен өтіп бара жатқанда, шәкірттері біраз масақ үзіп алып, қолмен үгіп жеді.
[2] Кейбір парызшылдар:
— Сендер демалыс күні істеуге тыйым салынған жұмысты неге істеп жүрсіңдер?! — деп наразылық білдірді.
[3] Иса оларға былай деп жауап қайырды:
— Дәуіт пайғамбар мен оның қасындағылар ашыққан кезде не істегенін оқымап па едіңдер?
[4] Ол Құдайдың киелі үйіне кіріп, діни қызметкерлерден басқа ешкімге жеуге болмайтын, тарту ретінде ұсынылған нандарды алып, өзі де жеп, қасын-

---

*34 Мәсіх (Күйеу) сенушілерімен бірге болған уақыт той сияқты көңілді, сонда қайғырып ораза ұстау жөнсіз. (Ошия 2:19-21,23; Жохан 3:29; Қорынт. 2-хат 11:2)

*35 9:51; 18:32; 22:39-62; 24:13-21.

*1 Таурат заңына сай Исраил халқының діни демалысы болған сенбі күні жұмыс істеуге тыйым салынған еді (Мысыр. шығу 31:12-17).

дағыларға да берді емес пе? — [5]Бұдан кейін Иса: — Көктен
келген Мен демалыс күнінің де Иесімін,* — деп қорытты.

[6]Иса басқа бір демалыс күні мәжілісханаға барып, тәлім
беріп отырған еді. Сол жерде оң қолы семіп қалған бір адам
да болды. [7]Дін мұғалімдері мен парызшылдар Исаны айып-
тайтын сылтау табуға тырысып, Ол демалыс күні болса да
ауруларды сауықтырар ма екен деп аңдыды. [8]Бірақ осындай
ойларын білген Иса қолы семген адамға: «Түрегеліп, ортаға
шықшы!» — деді. Ол тұрып, ортаға шықты. [9]Сонда Иса оларға
былай деді: «Сендерден сұрап тұрмын, демалыс күні қайсысын
істеуге болады: жақсылықты ма не жамандықты ма? Біреудің
жанын құтқаруды ма немесе құртуды ма?» — [10]Иса айналасын-
да отырғандардың бәріне қарады да, әлгі кісіге: — «Қолыңды
созшы!» — деді. Сол адам семіп қалған оң қолын созғанда ол
бұрынғы сап-сау қалпына келді.

[11]Ал ана діншілдер болса қатты ашуланып, Исаға қарсы не
істесек екен деп өзара ақылдасты.

Исаның Ізгі хабарды тарататын он екі елшісін таңдауы

[12]Сол күндері Иса мінажат ету үшін* тауға шығып, түні
бойы сиынумен болды. [13]Таң атқан соң шәкірттерін қасына
шақырып, араларынан он екісін таңдап алды да, оларды елші-
лер* деп атады. [14]Олар: Өзі Петір деген жанама ат қойған
Шимон және оның інісі Әндір, Жақып пен Жохан, Філіп пен
Барталмай.* [15]Матай мен Тома, Әлпей ұлы Жақып пен жұрт
Діншіл* деп атаған Шимон, [16]Жақып ұлы Яһуда және кейін
Исаға опасыздық жасаған Яһуда Исқариот.

---

*5 Яки: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») — Мен Өзім діни демалыс күні жайлы ережелердің шынайы мәнін түсіндіруге де биліктімін (Матай 7:29; 11:27; 28:18; Жохан 6:27; 13:3; Еврей. хат 2:8).

*12 Яки: Құдайға сиынып ғибадат ету үшін. (Түсіндірмені қараңыз.)

*13 Елші: Мәсіх Ізгі хабарды жариялауға жіберген уәкіл, рәсул.

*14 Есімі — Натанайыл, әкесінің есімі — Талмай (Жохан 1:45).

*15 Немесе: Ұлтшыл. (Бұл жанама ат оның бұрын дінге ерекше беріліп, өз елінің тәуелсіздігі үшін қара күшпен күресуші топтың мүшесі болғанын білдіреді: Елшілер. істері 21:20; 22:3; 5:35-37.)

Исаның бір тау беткейіндегі уағызының басталуы

17 Иса олармен бірге таудан төмен түсіп, беткейдегі бір жазық-
қа келді. Оның қасына көптеген шәкірттері және бүкіл Яһудея
аймағынан, Иерусалим қаласынан және Жерорта теңізі жаға-
лауындағы Тир мен Сидон аймақтарынан келген көп халық
жиналды. 18 Олар Исаны тыңдауға және ауруларынан сауығуға
келгендер болатын. Жын қинаған адамдар да келіп, жындары-
нан арылып кетіп жатты. 19 Бүкіл халық Исаға қолын тигізуге
ұмтылды, себебі Одан құдірет шығып, бәрін де сауықтырып
жатты.

Шынайы бақыт және қасірет

20 Сол кезде Иса шәкірттеріне қарап былай деді:

— Жарлылар, сендер бақыттысыңдар;*
Құдайдың Патшалығы өздеріңе арналған!**
21 Қазір ашыққандар,* сендер бақыттысыңдар:
себебі тойынатын боласыңдар!**
Қазір қайғырып жылағандар, сендер бақыттысыңдар:
себебі қуана күлетін боласыңдар!
22 Адамдар көктен келген Маған бола*
сендерді жек көріп, орталарынан аластатып,
қорлап, аттарыңа кір келтірсе, бақыттысыңдар:
23 сол күні қуана секіріп шаттаныңдар,
себебі көкте сендерді зор сыйларың күтіп тұр!
Солардың ата-бабалары бұрынғы пайғамбарларға да
солай істеген.*
24 Алайда, байлар, сендер қасіретке қаласыңдар:
себебі рақаттың дәмін толығымен татып келдіңдер!
25 Қазір қарны тоқтар, қасіретке қаласыңдар:
сендер ашығатын боласыңдар!

---

*20 Немесе: (Киелі Рухқа) мұқтаждар, Құдай сендерге риза яки сендерді жарылқайтын болады. (Құдай Өзінің кешіріміне және Киелі Рухына мұқтаждықтарын мойындағандарға риза: Тімоте. 1-хат 2:3-6; Матай 5:3.)
**20 18:28-30; Матай 25:34.
*21 Немесе: Қазір (әділдікті) аңсап зарыққандар (Матай 5:6).
**21 Немесе: Себебі қанағат табатын боласыңдар (Ишая 55:1-2).
*22 Яки: Құдай тағайындаған Билеушіге («Адам Ұлына») бола.
*23 Матай 23:29-36; Шежіре. 2-ж. 36:16.

Қазір күлгендер, қасіретке қаласыңдар:
сендер еңіреп жылайтын боласыңдар!
26 Егер барлық жұрттан мақтау естіп жүрсеңдер,
қасіретке қаласыңдар:
олардың ата-бабалары жалған пайғамбарларға да
солай істеген.

Жауларын жақсы көру
және игілік істеу қажеттігі туралы

27 Бірақ, Мені тыңдаушылар, сендерге айтамын:

жауларыңды жақсы көріңдер!
Өздеріңді жек көретіндерге жақсылық жасап,
28 қарғайтындарға игілік тілеп,
өкпелететіндер үшін Тәңір Иеге сиынып мінажат етіңдер!
29 Бетіңнің бір жағын ұрғанға
екінші жағыңды да тос!
Шапаныңды тартып алғанның
көйлегіңді де алуына кедергі жасама!*
30 Сұраған әркімге мұқтажын бер,*
өзіңдікін тартып алғаннан оны қайта сұрама!
31 Адамдар өздеріңе қалай істесін десеңдер,
сендер де оларға солай істеңдер!

32 Егер өздеріңді жақсы көргендерді ғана жақсы көрсеңдер,
сол үшін Тәңірден қандай сый алмақсыңдар?* Өздерін жақсы
көргендерді күнәкарлар да жақсы көреді.
33 Егер өздеріңе жақсылық істегендерге ғана жақсылық істе-
сеңдер, сол үшін қандай сый алмақсыңдар? Оны күнәкарлар да
істейді.
34 Егер сол кісіден қайтарып алармын деген үмітпен қарыз
берсеңдер, ол үшін қандай сый алмақсыңдар? Берген нәрселе-
рін түгелдей қайтарып алу үшін күнәкарлар да өзі сияқтыларға
қарыз береді.
35 Бірақ сендер жауларыңды да жақсы көріңдер! Жақсылық
істеп, жарлыларға ештеңе дәметпестен қарыз беріңдер! Сонда

---

*29 Яки: Адамдардың жамандықтарын жақсылықпен жеңдір (Рим. хат 12:21; Жохан. 1-хаты 5:4).

*30 Яки: Бишараларға жомарттықпен жәрдем бер (11:41; Матай 25:34-36).

*32 Яки: қандай сауап алмақсыңдар? (Матай 6:1,4)

көктегі сыйларың зор болып, Құдай Тағаланың рухани балалары боласыңдар!* Ол тіпті рақмет айтуды білмейтіндер мен жамандарға да мейірімді.
36 Сонымен көктегі Әкелерің қандай
қайырымды болса, сендер де сондай қайырымды болыңдар!

Басқаларды айыптауға асықпау

37 Басқаларға үкім айтпаңдар, сонда сендерге де үкім шығарылмайды.* Айыптамаңдар, әйтпесе өздерің де айыпталасыңдар, кешіріңдер, сонда сендер де кешірілесіңдер.**

38 Беріңдер, сонда сендерге де беріледі: шайқап, нығыздап толтырып, тасып-төгілген мөлшерде салып беріледі. Қандай өлшемді қолдансаңдар, Құдай сендерге де сонымен өлшеп береді.*

39 Иса оларға астарлап тағы былай деді:

— Соқырды соқыр жетелеп жүре ала ма? Екеуі де орға құлап
түспей ме?
40 Шәкірті ұстазынан жоғары емес. Ал білімін
жетілдірген әркім өз ұстазындай болады.

41 Неге бауырыңның көзіндегі тікенді көре тұра, өз көзіңдегі
бөренені байқамайсың?
42 Өз көзіңдегі бөренені көрместен: «Бауырым, кәне, көзіңнен тікенді алып тастайын» деп қалай айта аласың? Әй, екі жүзді! Әуелі өз көзіңнен бөренені алып таста, бауырыңның көзіндегі тікенді содан кейін анық көріп, алып тастарсың.

Ағаш жемісімен, адам ісімен танылар

43 Жаман жеміс беретін жақсы ағаш жоқ, жақсы жеміс беретін жаман ағаш та жоқ.
44 Әр ағаш өзінің жемісімен танылар: «шомырттан өрік, жабайы бұтадан жүзім жиналмас».*
45 Ізгі
адам жан дүниесіндегі игілікті қазынадан игілік алып шығады, ал зұлым адам арам жан дүниесінен арамдық алып шығады. Жан дүниең неге толса, ауызың соны айтар.

---

*35 Матай 5:7,9.

*37 Яки: үкім айтпаңдар, әйтпесе Құдай сендерге үкім шығарады (6:41-42; 18:11,14; Матай 18:32-34).

**37 11:4; Матай 6:14-15.

*38 Құдай осылай істейтіндерді молынан жарылқайды.

*44 Немесе: шомырттан інжір жинамас, тікенді бұтадан жүзім алмас.

Берік негіз бен тайғақ негіз

46 Егер сендер айтқанымды орындамасаңдар, несіне Мені
«Мырза, Ие!» дейсіңдер? 47 Маған келіп, айтқандарымды тың-
дап, орындаған әркімнің қандай адамға ұқсайтынын сендерге
айтайын: 48 ол жерді терең қазып, іргетасын жартасқа қалап,
үй салған адамға ұқсайды. Сел басып, тасыған өзен бұл үйді
соққылағанда оны қозғалта алмады. Себебі оның іргетасы
жартасқа қаланған еді.

49 Алайда айтқандарымды естісе де, орындамаған кісі үйін
іргетассыз жай жерге салған адамға ұқсайды. Тасыған өзен бұл
үйді соққылағанда ол сол заматта-ақ опырылып құлап, тас-тал-
қан болады.

7

Римдік жүзбасының зор сенімі

1 Өзін тыңдап тұрған халыққа барлық сөзін айтып бітірген-
нен кейін Иса Қапарнаум қаласына кірді. 2 Бір римдік жүзба-
сының жақсы көретін қызметшісі ауырып, хал үстінде жатқан
еді. 3 Жүзбасы Иса туралы хабар алған болатын. Сол себепті
келіп, қызметшісін сауықтырып құтқаруын өтіну үшін Исаға
яһудилердің бірнеше ақсақалдарын* жіберді. 4 Олар Исаның
қасына келгенде жалбарына өтініп: «Жүзбасы жәрдем беруі-
ңізге тұратын кісі. 5 Елімізді жақсы көреді, тіпті бізге мәжі-
лісхана да салып берді», — деді.

6 Иса олармен бірге жүрді. Ол үйге жақындап қалғанда,
шетелдік жүзбасы Оған достарын жіберіп, мынаны айтқызды:

— Келіп әуре болмай-ақ қойыңыз, Мырза. Мен Сіздің шаңы-
рағымның астына келуіңізге лайық емеспін.* 7 Сондықтан да
өзімнің Сізге келуімді жөн көрмедім. Тек бір сөз айтсаңыз
болды, қызметшім сауығып кетеді. 8 Мұны білемін, себебі мен
де біреудің қол астындамын, өзіме бағыныңты жасақшыларым
да бар. Біреуіне: «Бар!» десем, барады, басқасына: «Кел!» десем,
келеді, қызметшіме: «Мынаны істе!» дегенімде, ол соны орын-
дайды.

---

*3 Немесе: (мәжілісхана) басшыларын.

*6 Осылай бұл жүзбасы өзінің күнәкар шетелдік екендігін ашық
мойындады. Алайда Құдай әрбір ұлттың адамдарына рақым көрсетуге
дайын (Елшілер. істері 10:1-6,34-36; Ефес. хат 2:11-19).

9 Мұны естіген Иса таңғалып, соңынан еріп келе жатқан
халыққа бұрылып: «Сендерге шындығын айтайын: Маған осын-
дай сенім артқан кісі Исраил халқынан ешқашан кездескен
емес!» — деді.
10 Жіберілгендер жүзбасының үйіне қайтып келгенде ауру
қызметшісінің сауығып кеткенін көрді.

Жесір әйелдің өлген баласының тірілуі

11 Біраздан кейін Иса Наин атты қалаға барды. Оған шәкірт-
тері және көп халық еріп жүрді. 12 Иса қала қақпасына жақын-
даған кезде жұрт біреудің сүйегін жерлеуге алып шығып келе
жатты. Бұл бір жесір әйелдің жалғыз ұлы екен. Жесірге қала-
дан көп халық ілесіп шығып келе жатты.
13 Иеміз Иса әйелді көргенде оған жаны ашып: «Жыламаңыз!»
— деді. 14 Жақындап келіп, табытқа қолын тигізді. Табыт
көтергендер тоқтағанда Ол: «Балам, саған айтамын, түрегел!»
— деді. 15 Сонда өлген жігіт түрегеліп отырып, сөйлей бастады!
Иса оны шешесіне табыс етті.
16 Жұрттың бәрін үрей биледі. Олар: «Арамыздан ұлы Пайғам-
бар шықты!» «Құдай өз халқына игілік істеуге келді!» — деп
Құдайды мадақтады. 17 Иса туралы осындай әңгіме бүкіл Яһудея
аймағына және барлық төңірекке тарап кетті.

Жақия пайғамбардың сұрағы

18 Бұл туралы Жақия пайғамбар шәкірттерінен хабар алып
тұрды. 19 Жақия олардың екеуін шақырып алды да, Иеміз Исаға
жіберіп, Одан: «Келетіні ежелден-ақ уәде етілген Құтқарушы-
мыз шынымен Сіз бе? Әлде басқа біреуді күтуіміз керек пе?»
— деп сұратты. 20 Олар Исаға келіп:
— Шомылдыру рәсімін жасаған Жақия бізді: «Келетіні ежел-
ден-ақ уәде етілген Құтқарушымыз шынымен Сіз бе? Әлде
басқа біреуді күтуіміз керек пе?» деп сұрауға жіберді, — деді.
21 Сол сәтте Иса көптеген адамдарды ауру-сырқауларынан сауық-
тырып, жындарынан арылтып, көп зағиптарға рақым етіп көз-
дерін ашып жатты.
22 Сонда Иса жіберілген кісілерге:
— Сендер көріп-естігендеріңді Жақияға барып, айтып берің-
дер: зағиптар көріп, сал болғандар жүріп, алапестер құлан-таза
сауығып, саңыраулар естіп, өлгендер қайта тіріліп, жарлыларға

Ізгі хабар жариялануп жатыр. [23] Ал Маған деген сенімінен бас
тартпаған әркім бақытты!* — деді.

[24] Жақияның жіберген адамдары қайтып кеткеннен кейін,
Иса жұртқа Жақия туралы былай деп айта бастады:

— Сендер айдалаға не көруге бардыңдар? Жел тербеткен бір
қамысты ма? (Жақия ондай емес!) [25] Тегі, не көруге бардың-
дар? Қымбат киім* киген біреуді ме? Жоқ, қымбат киім киіп,
молшылықта өмір сүріп жатқандар патша сарайларында тұра-
ды ғой. [26] Сонда не көруге бардыңдар? Бір пайғамбарды ма?
Иә, сендерге айтамын, Жақия тіпті пайғамбардан да артық!
[27] Құдайдың Киелі жазбадағы мына тәрізді сөздері Жақияның
өзін алдын ала білдірген еді: «Біліп ал, Мен хабаршымды ал-
дыңнан жіберемін. Ол жүретін жолыңды дайындап қояды».*
[28] Сендерге шындығын айтайын: адам баласы атаулының ішін-
де Жақиядан жолы үлкен ешкім болған емес. Бірақ Құдай
Патшалығындағы ең қарапайым деген адамдардың жолы онікі-
нен үлкен.*

[29] Мұны тыңдаған бүкіл халық, тіпті салықшылар да Құдай-
дың әділдігін мадақтады. Олар Жақия орындаған шомылдыру
рәсімінен өткен болатын. [30] Алайда парызшылдар және Таурат
заңын үйретуші ғұламалар бұл рәсімнен өтпей, Құдайдың өз-
деріне арнаған мақсатын қабылдамады.*

[31] Иеміз Иса тағы былай деді:

— Ендеше қазіргі ұрпақтың кісілерін кімге ұқсатайын, олар
кімге ұқсас? [32] Олар қырсық балалар сияқты далада отырып,
бір-біріне айқайлап:

«Сендер үшін сыбызғы тартсақ та, би билемедіңдер,
Сосын жоқтау айтсақ та, жылап еңіремедіңдер!»

— деп наразылықтарын білдіреді. [33] Өйткені шомылдыру рәсі-
мін жасаған Жақия пайғамбар келгенде кәдімгі тамақтарды
ішіп-жемеді. Сендер оны «жынды» дейсіңдер. [34] Ал Мен, көк-
тен келген Билеуші, кәдімгі тамақтарды ішіп-жеймін. Сонда

---

*23 Яки: Маған ренжімейтін, сенімінен безбейтін әркімге Құдай риза (Аян 2:9-11; 14:12-13).

*25 Яки: Жұмсақ киім. (Жақия пайғамбардың киімі өте қарапайым болатын: Матай 3:4).

*27 Құдайдың хабаршысы Жақия пайғамбар Исраил елін Мәсіхтің келуіне дайындады (3:15-18; Малахи 3:1).

*28 10:24; Еврей. хат 11:39-40; Жохан 1:12.

*30 16:15; Матай 3:5-10; 21:31-32,45.

сендер: «Мынау тамақ жеп, шарап ішуді жақсы көреді, әрі
салықшылармен, күнәкарлармен дос!» деп жамандайсыңдар.
35 Алайда даналық оны қабылдағандардың істерімен ақталады,*
— деді.

Парызшыл кісі және күнәкар әйел

36 Бірде парызшылдар тобының бір мүшесі Исаны тамаққа
шақырды. Ол парызшылдың үйіне келіп, дастарқан басына
жантайды. 37 Қалада тұратын бір күнәкар әйел Исаның парыз-
шылдың үйінде дастарқан басында отырғанын естіп, иісмайға
толған мөлдір тас* құтысын алып келді. 38 Исаның аяқ жағын-
да тұрып, жылай берді де, көз жасын Оның аяғына төгіп,
шашымен сүрте бастады. Сосын аяқтарын сүйіп, үстіне иісмай
құйды.

39 Исаны қонаққа шақырған парызшыл мұны көргенде іштей:
«Егер Бұл нағыз пайғамбар болса, Өзіне қолын тигізгеннің кім
екенін және қандай әйел екенін білер еді. Ол күнәкар қатын
ғой», — деді. 40 Иса оған:

— Шимон, саған айтайын деген бір ауыз сөзім бар, — деп үн
қатты.

— Айта беріңіз, Ұстаз! — деді ол. 41 Сонда Иса:

— Қарыз беруші бір адамның екі кісіде ақшасы болыпты.
Олардың біреуі бес жүз күміс теңгеге,* ал екіншісі елуге
борышты екен. 42 Олардың қарызын қайтаратын еш нәрселері
болмағандықтан, сол адам екеуінің де қарызын кешіпті. Айтшы,
кәне, бұлардың қайсысы оны көбірек жақсы көреді? — деген
сұрақ қойды. 43 Шимон:

— Көбірек қарызы кешірілгені деп ойлаймын, — деді. Иса
оған:

— Дұрыс айттың, — деді. 44 Содан әйелге бұрылып, Шимонға
тағы былай деді:

— Мына әйелді көріп тұрсың ба? Мен үйіңе кіргенде, сен
Маған аяғымды жуатын су бермедің. Ал ол көз жасын аяғыма
төгіп, шашымен сүртті. 45 Сен Мені сүймедің. Ал ол Мен кел-
геннен бері аяғымды тоқтамастан сүйіп отыр. 46 Сен басыма

---

*35 Немесе: Алайда Құдайдың даналығын соның барлық балалары (яки соның жолына түскендердің бәрі) дұрыс деп табады.

*37 Немесе: алебастр. (Ақ немесе түссіз мөлдір келетін гипс тәрізді зат.)

*41 Үш жүз күміс теңге жай жұмысшының бір жылдық жалақысы болатын.

май құйып құрмет көрсетпедің. Ал ол тіпті аяғыма иісмай
құйды. 47 Сондықтан саған айтамын: оның көптеген күнәлары
кешірілді, бұл оның зор сүйіспеншілігінен көрініп тұр. Ал кімге
аз кешірілсе, сол аз жақсы көреді де. — 48 Және әйелге:

— Сенің күнәларың кешірілді! — деді.

49 Сонда Исамен бірге дастарқан басында жантайған кісілер
іштерінен: «Күнәларды да кешіретін Бұл кім Өзі?» — деп ой-
лады. 50 Бірақ Иса әйелге:

— Сен сенімің арқылы құтқарылдың.* Аман-есен қайта бер,
— деді.

8

Мәсіхтің жолына түскен әйелдер

1 Бұдан кейін Иса қалалар мен ауылдарды аралап, уағыз айтып
Құдай Патшалығы туралы Ізгі хабарды жариялады. Оған он екі
елшісі 2 және көптеген әйелдер еріп жүрді. Бұлардың бірне-
шеуін Иса қинаған жындарынан арылтып, ауруларынан сауық-
тырған болатын. Олар жеті жынынан арылған мағдалалық
Мәриям, 3 Иродтың сарай басқарушысы Құзаның әйелі Жохан-
на, Сузанна және көптеген басқалары. Олар қолдарындағы
барымен Исаға және шәкірттеріне қызмет көрсетті.

Құдай сөзіне құмар болып тұру керек: түрлі топыраққа себілген тұқым туралы астарлы әңгіме

4 Көп қалалардың тұрғындары Исаның қасына келіп, үлкен
топ жиналған еді. Иса оларға мына астарлы әңгімені айтып
берді:

5 — Бір диқан тұқым себуге шығыпты. Ол сеуіп жүргенде
дәндердің кейбіреулері жол бойына түсіп, тапталып қалады.
Құстар ұшып келіп, шоқып, жеп қояды. 6 Біраз тұқым тастақ
жерге түседі. Көктеп шыққаннан кейін ылғал жетпегендіктен
қурап қалады. 7 Кейбір дәндер тікен арасына түседі. Бірге өскен
тікендер оларды тұншықтырып, өсірмей тастайды. 8 Ал кейбі-
реулері құнарлы топыраққа түседі. Бұлар өсіп, жүз еседен өнім
береді. — Мұны айтқаннан кейін Иса дауыстап: — Құлағы
барлар жақсылап тыңдап алсын! — деді.

---

*50 Яки: Сенімің сені құтқарды. (Ол Құтқарушы Мәсіхке сенгендіктен күнәларынан арылды.)

[9] Сонда шәкірттері Исадан:
— Бұл астарлы әңгіменің мағынасы қалай? — деп сұрады.
[10] Иса оларға былай деді:
— Құдай өз Патшалығы туралы сырларды білуді сендерге бұйырған. Бірақ басқалар көріп тұрса да шынымен көрмесін, естіп тұрса да түсінбесін деп, оларға сол құпиялар астарлы әңгімелер арқылы айтылады.
[11] Ал әңгіменің мағынасы мынадай: тұқым Құдайдың Ізгі
хабарын* білдіреді. [12] Жол бойына түскендері Ізгі хабарды былай
тыңдайтын адамдарды бейнелейді: оларға әзәзіл шайтан келіп, сенбесін, құтқарылмасын деп, жүректеріне қонған сөздерді ұрлап алып кетеді.
[13] Ал тастақ жерге түскендері мынаны көрсетеді: адамдар Ізгі хабарды естіген бойда оны қуанышпен қабылдайды, бірақ тамыр жаймағандықтан уақытша ғана сенеді. Олар сынақтан өтіп жүрген кезде сенімдерінен безіп кетеді.
[14] Тікен арасына түскен дәндер болса, мынаны білдіреді: адамдар Ізгі хабарды естиді. Алайда былай шыға бере, тұрмыс қамын ойлап абыржып, байлық пен ләззаттың қызығына алданады. Осылайша Ізгі хабар ескерусіз қалып өнімі пісіп үлгермейді.*
[15] Ал құнарлы топыраққа себілген тұқым мынаны бейнелейді: бірсыпыра адам Құдайдың хабарын тыңдап, ізгі, таза жүректерінде сақтап, шыдамдылықпен өнім береді.*
[16] Ешкім шам жаққан соң оны ыдыспен бүркемейді, не төсек астына да қоймайды. Қайта, үйге кіргендерге жарығы түсу үшін
шам қойғышқа қояды.* [17] Себебі мәлім болмайтын ешбір сыр,
жарыққа шығып, жария болмайтын ешбір құпия жоқ.
[18] Сондықтан қалай тыңдайтындарыңа назар аударыңдар! Өйткені кімде біраз түсінік бар болса, соған тағы көбірек беріледі, ал кімде жоқ болса, оның өзімде бар дегені де одан алынып қойылады,* — деді Иса.

---

*11 Яки: Құдайдың сөзін.

*14 Яки: Осылайша (сол адамның өмірінде) сөз «тұншығып», жемісі піспейді (3:9; 13:6-9; Жохан 5:2,6-8).

*15 Яки: шыдамдылықпен (рухани) өнім береді (Жохан 15:9-16; Ғалат. хат 5:22-26; Матай 25:34-40; Жақып. хаты 1:27).

*16 Құдай Патшалығы туралы Ізгі хабар оны тыңдаған адамның өз өмірінде де игілікті өнім беріп, басқаларға да нұрын төгетін болады.

*18 Құдай сөзін естіп, орындағанға көбірек түсінік беріледі, бірақ орындамайтындар естігендерін де жоғалтып алады.

Мәсіхтің шын мәніндегі туысқандары

[19] Исаның шешесі мен туған бауырлары келіп, халықтың көптігінен Оған жақындай алмады.
[20] Біреу Исаға: «Сыртта шешеңіз бен бауырларыңыз келіп, Сізбен жолығамыз деп тұр» — деді. [21] Алайда Иса:
— Құдай сөзін тыңдап, орындаушылар ғана Маған шеше мен бауырлар іспетті! — деп жауап қайырды.

Қатты дауыл

[22] Бір күні Иса шәкірттерін ертіп қайыққа мініп: «Көлдің арғы бетіне өтейік», — деді. Осылай олар жағадан аттанды.
[23] Жүзіп бара жатқанда, Иса ұйықтап қалды. Сол кезде тау жақтан қатты дауыл көтеріліп, көлге соқты. Қайық толқынның астында қалып, суға тола бастады. Оларға зор қауіп төнді.
[24] Шәкірттері Исаға жақындап, Оны оятып:
— Ұстаз! Ұстаз! Құритын болдық! — деп айқайлады. Иса орнынан тұрып, жел мен судың долдануына тыйым салды. Олар басылып, тыныштық орнады. [25] Иса шәкірттеріне:
— Сенімдерің қайда? — деді. Олар үрейленіп, аң-таң болып, біріне-бірі: «Тіпті желге де, суға да бұйрық беретін Бұл кім Өзі? Олар Оған бағынады ғой!» — десті.

Ғадарадағы жын қинаған кісінің одан босатылуы

[26] Сонымен Иса мен шәкірттері Ғалилея аймағының қарсы бетіндегі Ғадара* өңіріне жүзіп жетті. [27] Иса жағаға шығысымен-ақ Оған сол қалалық бір кісі кездесе кетті. Жын соққан осы адам көп уақыттан бері киім-кешек кимей, үйде емес, қабірге арналған үңгірлерде тұрып жүрген болатын. [28] Ол Исаны көргенде айқай сала аяғына жығылды да, қатты дауыстап:
— Құдай Тағаланың рухани Ұлы Иса! Менде нең бар? Саған жалынамын: мені азаптай көрме! — деді. [29] Себебі Иса жынға: «Шық бұл кісіден!» — деп бұйырған болатын. Жын сол адамды көптен бері қинап келген еді. Жұрт оны шынжырлармен және кісендермен бұғаулап тастаса да, ол бұғауларын үзіп, жын оны айдалаға айдап кететін еді.

---

*26 Немесе: Гераса. (Ғадара мен Гераса Ғалилея көлінің оңтүстік-шығыс жағында орналасқан қалалар болатын.)

30 Иса одан:
— Атың кім? — деп сұрағанда ол:
— «Үлкен топ»,* — деді. Себебі сол адамға көптеген жындар
кіріп алған болатын. 31 Олар Исадан: «Бізге тұңғиық шыңырау-
ға түсуге бұйыра көрме», — деп өтінді.
32 Сол жерде төбе беткейінде үлкен бір қора шошқа жайылып
жүрген болатын. Жындар соларға енуге рұқсат сұрады. Иса
жол бергенде 33 жындар кісіден шығып, әлгі хайуандарға енді.
Сонда олар құлама тік жардан көлге қарғып, суға кетіп, қыры-
лып қалды.
34 Мұны көріп тұрған бақташылары қашып кетіп, болған оқи-
ғаны қала мен ауылдарда айтып берді. 35 Халық соны көру үшін
жолға шығып Исаға келді. Олар жындары шыққан кісінің
ақыл-есі кіріп, киініп, Исаның аяқ жағында отырғанын көрген-
де қорқып кетті. 36 Болған оқиғаны өз көздерімен көргендер
бұрын жын қинаған кісінің қалай жазылғаны туралы әңгімелеп
берді. 37 Сонда Ғадара аймағының бүкіл халқы зәрелері ұшып,
Исадан: «Біздің жерімізден кете көріңіз», — деп өтінді. Ол
қайыққа мініп, қайтып кетті.
38 Жындарынан арылған кісі Исадан: «Сізбен бірге болайын-
шы», — деп сұраған еді. Бірақ Иса:
39 — Үйіңе қайтып, оларға Құдайдың өзіңе не істегенін айтып
бер! — деп оны үйіне жіберді. Әлгі адам барып, Исаның өзіне
не істегенін бүкіл қалаға жариялады.

Мәсіхтің ауруға және өлімге деген үстемдігі

40 Иса көлдің бер жағына* қайтып оралғанда халық Оны
қарсы алды; бәрі де Оны күтіп тұрған еді. 41 Сонда мәжілісхана-
ның Жайыр есімді жетекшісі келіп, Исаның аяғына жығылды
да, үйіне кіруін өтінді. 42 Ол кісінің он екі жас шамасындағы
жалғыз қызы бар еді, сол өлім аузында жатқан болатын. Иса
Жайырдың үйіне бара жатқанда халық Оны жан-жақтан қау-
малап қыспақтады.

---

*30 Түпнұсқада: «легион». (Алты мыңдай адамы бар римдік әскер бөлімінің осы атауы бұл жерде өте көп жындардың сол адамға үстемдік етіп, билік жүргізгенін көрсетеді.)

*40 Яки: Ғалилея көлінің батыс жағына (яғни Қапарнаум қаласына: Матай 9:1,18; 4:13).

[43] Тобырдың арасында он екі жыл бойы қан кетіп ауырған
бір әйел бар еді. Ол бар мал-мүлкін дәрігерлерге жұмсағанмен, біреуі де оны емдеп жаза алмады. [44] Әйел Исаның арт
жағынан жақындап келіп, шапанының шетіне қолын тигізді.
Сол сәтте-ақ қаны тоқтады. [45] Иса:

— Маған қолын тигізген кім? — деп сұрады. Елдің бәрі де тигізбедік деген соң, Петір мен оның қасындағылар:

— Ұстаз! Халық Сізді қаумалап қыспақтап тұр, ал Сіз:
«Маған қолын тигізген кім» дейсіз бе?! — деді. [46] Бірақ Иса:

— Біреу Маған қолын тигізді! Өйткені Менен біраз сауықтыру құдіретінің шыққанын сездім, — деді.

[47] Әлгі әйел істеген ісін жасыра алмайтынын білген соң қалтырап-дірілдеп келіп, Исаның аяғына жығылды. Өзінің қандай
себеппен қолын тигізгенін және сол сәтте-ақ қалай сауығып
кеткенін бүкіл халықтың алдында айтып берді. [48] Иса оған:

— Замандас, сенімің арқылы құтқарылдың. Аман-есен қайта бер, — деді.

[49] Иса осыны айтып тұрғанда мәжілісхана жетекшісінің үйінен біреу келіп, оған:

— Қызыңыздан айырылып қалдық. Енді Ұстазды әурелемейақ қойыңыз, — деп хабарлады. [50] Бірақ Иса мұны естіп, Жайырға:

— Қорықпа, тек сенімің болсын, сонда қызың аман қалады, — деді.

[51] Оның үйіне жеткенде Иса Петір, Жохан, Жақып және
қыздың әке-шешесінен басқа ешкімнің үйге кіруіне рұқсат бермеді. [52] Жұрттың бәрі жылап, жоқтау айтып тұрған еді. Алайда
Иса: «Жыламаңдар, ол өлген жоқ, ұйықтап жатыр», — деді.
[53] Қыздың өлгенін білетін олар Исаның айтқанына күлді.
[54] Бірақ Ол (солардың бәрін сыртқа шығарды да) қыздың қолынан ұстап тұрып, дауыстап: «Қызым, тұра ғой!» — деді. [55] Сонда
қыздың жаны қайтып кіріп, ол дереу орнынан тұрды! Иса:
«Оған тамақ беріңдер», — деп бұйырды. [56] Қыздың әке-шешесі
қатты қорқып, қайран қалды. Ал Иса оларға бұл оқиға жайлы
ешкімге тіс жармауды ескертті.

9

Исаның елшілеріне тапсырма беруі

[1] Иса он екі елшісін қасына шақырып алып, оларға барлық
жындарды қуып шығарып, ауруларды сауықтыратын құдірет
пен билік берді. [2] Оларды Құдай Патшалығын уағыздап, нау-

қастарды сауықтыруға жіберіп, 3 былай деді: «Жолға артық
еш нәрсе алмаңдар, таяқ, дорба, нан, ақша, артық киімдерің
болмасын. 4 Қай үйге түссеңдер, сонда қонып, сол үйден жолға
шығыңдар.* 5 Егер бір жерде сендерді қабылдамаса, сол қала-
дан шығып кетіп бара жатқанда оларға ескерту болсын деп
аяқтарыңдағы шаң-тозаңды қағып тастаңдар».*
6 Елшілер жолға шығып, ауыл-ауылды аралады. Әр жерде
Ізгі хабарды жариялап, ауруларды сауықтырды.

Аймақ әкімі Иродтың Иса жайындағы сұрағы

7 Аймақ әкімі Ирод (Антипас)* Исаның істегендерінің бәрін
естіп, абыржып аң-таң болды. Себебі кейбір кісілер: «Бұл
өлімнен қайта тірілген Жақия екен» десе, 8 басқалары: «Ілияс
пайғамбар қайтып келіпті»* деді. Тағы басқалар: «Ертеде өмір
сүрген өзге пайғамбарлардың бірі қайта тіріліпті», — деп бол-
жады. 9 Сонда Ирод: «Жақияның басын өзім шаптырған едім.
Ал осы естігендерімді істеп жүрген бұл Кісі кім екен?» — деп,
Оны көруге құмартты.

Мәсіхтің бес мыңнан астам адамды тамақтандыруы

10 Исаның жіберген елшілері қайтып келіп, жасаған істері
туралы Оған баяндады. Иса оларды ертіп алып, Бетсайда деген
қаланың маңындағы оңаша бір жерге жөнелді. 11 Мұны біліп
алған халық Оның соңынан ілесті. Иса оларды қабылдап,
Құдай Патшалығы туралы уағыз айтып, ауруынан айығуға мұқ-
таждарды сауықтырды.
12 Күн кеш бола бастағанда он екі елшісі Исаның қасына келіп:
— Халықты таратып жіберіңіз. Олар жақын маңдағы ауыл-
дар мен елді мекендерге барып, жатар орын мен жейтін тамақ
тапсын. Мұнда құлазыған айдаладамыз ғой! — деді. 13 Бірақ
Иса:

---

*4 Осылай елшілер Құдайға кәміл сенуді үйренуге тиіс еді. Олар үй-үйді аралап, қонақтап жүрмей, өздерін алдымен шақырған отбасының қонақжайлылығына риза болсын (12:22-23; 20:46-47).

*5 Бұл салт енді осы жердің тұрғындарымен рухани қатынасым болмайды дегенді білдіретін.

*7 Ғалилея мен Перея аймақтарының әкімі Ирод Антипас бұрынғы Ирод I патшаның баласы еді.

*8 Матай 11:14; Малахи 4:5.

— Оларға тамақты сендер беріңдер! — деп жауап қатты.
Шәкірттері:
— Бізде бес күлше нан мен екі кепкен балықтан* басқа
ештеңе жоқ. Әлде мына адамдардың бәріне тамақ сатып алуға
барайық па? — деп сұрады. 14 Себебі сол жерде бес мыңдай ер
адам болатын.* Ал Иса шәкірттеріне:
— Оларды елу-елуден топқа бөліп, жайғастырып отырғыза
беріңдер! — деді. 15 Шәкірттері бәрін солай етіп отырғызды.
16 Иса бес күлше нан мен екі кепкен балықты қолына алып,
көкке қарап тұрып шүкіршілік етті. Халыққа тарату үшін
үзіп-үзіп, шәкірттеріне бере берді. 17 Барлығы да жеп тойды.
Соңында нан мен балықтан артылып қалғандарын жинап алғанда, он екі себет* толды.

Иса — шынында Кім?
Өзінің өліп қайта тірілетінін білдіруі

18 Бір күні Иса оңаша жерде мінажат етіп отырғанда шәкірттері қасында болатын. Сонда Иса оларға мынадай сұрақ қойды:
— Жұрт Мені кім деп жүр? 19 Шәкірттері:
— Біреулері Сізді шомылдыру рәсімін жасаған Жақия, ал
басқалары Ілияс пайғамбар,* тағы басқалары ежелгі пайғамбарлардың өзге біреуі қайта тіріліпті деп жүр, — деді. 20 Сонда
Иса:
— Ал сендер Мені кім дейсіңдер? — деп сұрады. Петір Оған
жауап беріп:
— Сіз Құдай тағайындаған Мәсіхсіз,* — деді.
21 Алайда Иса оларға бұл туралы ешкімге тіс жармауды қатты
ескертіп,* 22 тағы былай деді:

---

*13 Сол манда жұрт тұздалып кептірілген балықты нанға қоса жегенді ұнататын.

*14 Бұған қоса әйелдер мен балалар да болды (Матай 14:21).

*17 Яки: он екі тоқыма қорап.

*19 Діндар яһудилердің көбі Мәсіх келмес бұрын Ілияс және тағы басқа бір пайғамбар дүниеге қайта келуге тиіс деп сенетін (1:17; Марқа 9:11-12; Малахи 4:5; Заң. қайтал. 18:18).

*20 Мәсіх: Түсіндірмені қараңыз.

*21 Халық Мәсіхтен өздерін Римнің езгісінен құтқаруды күтсе, Иса олардан ең алдымен теріс жолдан қайтып, Құдай жолына түсулерін талап етті (Марқа 1:14-15).

— Көктен келген Билеуші, Мен, көп азап шегуге тиіспін:*
рубасылар, басты діни қызметкерлер және дін мұғалімдері
Өзімнен бас тартып, Менің өлтірілуім, бірақ содан кейінгі
үшінші күні қайта тірілуім де қажет!

Мәсіх жолына толықтай бағышталу қажеттігі

23 Бұдан кейін Иса халықтың бәріне мынаны айтты:
— Маған еріп шәкіртім болғысы келген әркім өз еркі
бойынша өмір сүруін қойсын, әрі айқышын арқалаған кісідей
азапты өлімге күн сайын дайын болып Менің жолыммен жүр-
сін!* 24 Себебі кім өмірімді сақтаймын десе, одан айырылады,*
ал өмірін Мен үшін қиған әркім оны мәңгі аман сақтап қала-
ды. 25 Адам бүкіл дүниеге ие болып, сол себепті өзін жойып
жіберсе яки өзіне мәңгілік зиян келтірсе,* бұдан оған не пайда?
26 Себебі кім Мені және айтқан сөздерімді танудан бас тартса,
Мен де Билеуші ретінде Өзімнің, Әкемнің және қасиетті
періштелердің салтанатты ұлылығымен көктен қайтып келген
кезімде сол адамды танудан бас тартамын.*

Мәсіхтің Патшалық салтанатымен үш елшісіне көрінуі

27 «Сендерге шын айтамын: осында тұрған кейбіреулерің Құдай
Патшалығын өз көздеріңмен көрмей, өлмейсіңдер», — деді
Иса.
28 Бұл сөздерді айтқаннан шамамен сегіз күн өткеннен кейін
Иса Петір, Жохан мен Жақыпты ертіп алып, сиынып мінажат
ету үшін бір тау басына шықты. 29 Иса сиынып жатқанда,
Оның бет-әлпеті өзгеріске түсіп, киімі аппақ болып найзағай-
дың отындай жалтырап тұрды. 30 Міне, екі адам Онымен сөй-

---

*22 Яки: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») көп азап шегуге тиіс.

*23 Яки: шәкіртім болғысы келген әркім өз мүддесінен бас тартып, күн сайын айқышын көтеріп алып Менің соңымнан ілессін (Філіпі. хат 3:10-11; Ғалат. хат 2:20).

*24 Немесе: кім өмірімді сақтаймын десе, шынайы өмірден құр қалады (Марқа 8:34-38; Еврей.хат 10:39).

*25 Немесе: сол себепті шынайы өмірден құр қалса яки мәңгілік жаза тартса (12:5; 16:23-26; Аян 2:7,11; 3:5).

*26 Немесе: Кім Мен үшін және сөздерім үшін ұялса, Құдай тағайындаған Билеуші де («Адам Ұлы» да) Өзінің, Әкесінің және қасиетті періштелердің салтанатты ұлылығымен көктен қайтып келген кезінде сол адам үшін ұялады.

лесіп тұр. Бұлар (ежелде өмір сүрген) Мұса пайғамбар мен
Ілияс пайғамбар еді. 31 Салтанатты ұлылықпен көрінген екеуі
Исаның Иерусалим қаласында (Құдайдың еркін орындап) бұ
дүниеден өтуге тиісті екендігі туралы айтты.*
32 Ал Петірді және қасындағы жолдастарын ұйқы басқан
еді. Олар оянғанда Исаның салтанатты ұлылығын да, Онымен
бірге тұрған екі кісіні де көрді. 33 Сол екеуі Исаның қасынан
кете бастағанда, Петір Оған: «Ұстаз, бұл жерде болғанымыз
қандай жақсы! Біреуін Сізге, біреуін Мұсаға, біреуін Ілиясқа
арнап үш күрке құрайық», — деп тіл қатты. Ол өзінің не айт-
қанын білген де жоқ.*
34 Петір осыны айтып тұрған кезде-ақ бір бұлт келіп, оларға
көлеңкесін түсірді.* Бұлттың құшағына кіргенде шәкірттер
қорқып кетті. 35 Сонда бұлт ішінен: «Бұл — Менің таңдап ал-
ған рухани Ұлым.* Оны тыңдаңдар!» — деген дауыс шықты.
36 Дауыс шыққаннан кейін Иса жалғыз Өзі қалды.

Ал шәкірттері осында көргендері туралы сол күндері ешкімге де тіс жарып айтқан жоқ.

Жын азаптаған баланың сауығуы

37 Келесі күні Иса үш елшісімен таудан түскенде, Исаны
қалың тобыр қарсы алды. 38 Сол сәтте тобырдың арасынан біреу
дауыстап былай деді:
— Ұстаз, Сізден өтінемін: менің ұлыма назар аудара көріңіз!
Ол жалғыз балам. 39 Жыны ұстағанда, қапыда шыңғырып жібе-
реді. Жын оны қалтыратып, аузынан көбігін ағызып азаптап,
одан зорға дегенде кетеді. 40 Шәкірттеріңізден жынды шыға-
рып тастаңдар деп өтінген едім, бірақ қолдарынан келмеді. —
41 Сонда Иса:
— Ей, сенбейтін, шындық жолынан тайған ұрпақ-ай! Қанша
уақыт қастарыңда болып, сендерге төзбекпін? Кәне, әкел мұнда
ұлыңды! — деді. 42 Бала келе жатқанда жын оны жерге жығып,
қалшылдатты. Иса жынға қатаң тыйым салып, баланы сауық-
тырып, әкесіне тапсырды. 43 Бәрі де Құдайдың ұлы құдіретіне
қайран қалды.

---

*31 9:22.
*33 Петірді үрей биледі (Марқа 9:6).
*34 Немесе: бір (нұрлы) бұлт келіп, оларға қонды (Мысыр. шығу 24:16; 30:4). Түсіндірмедегі «Жарық бұлтты» да қараңыз.
*35 Немесе: Менің сүйікті Ұлым (1:35).

Мәсіхтің Өзінің өліп тірілетінін екінші рет білдіруі

Бүкіл халық Исаның барлық істеріне таңырқап тұрғанда, Ол шәкірттеріне (өз басынан өткізетіндері туралы) былай деді:
44 «Бұл сөздерімді құлақтарыңа құйып алыңдар: көктен келген Билеушіні* адамдардың қолына ұстап береді!»
45 Шәкірттері Исаның осы айтқандарын түсінбеді. Мәні өздеріне жасырын болғандықтан ұға алмады. Алайда сол туралы Исаға сұрақ қоюға батылдары бармады.

Мәсіх жолын қуушылардың ең үлкені кім?

46 Шәкірттердің арасында: «Қайсымыздың жолымыз ең үлкен?»
— деген пікір туды. 47 Олардың ойындағысын ұққан Иса бір
кішкентай баланы алып, жанына тұрғызып қойып:
48 — Кім осындай сәбиді Менің атымнан қабылдаса, соның Мені де қабылдағаны. Ал кім Мені қабылдаса, оның Мені Жібергенді де қабылдағаны. Естеріңде болсын: араларыңда ең кішік кім болса, ең ұлыларың сол, — деді.
49 Сонда Жохан:
— Ұстаз, Сіздің атыңыздан адамдардың жындарын қуып шығарып жатқан біреуді көрдік. Оған тыйым салдық. Ол бізбен бірге Сізге еріп жүрген жоқ қой, — деді. 50 Иса Жоханға:
— Оған тыйым салмаңдар! Сендерге қарсы болмағанның сендерге жақтас болғаны, — деп жауап берді.

Исаның Иерусалимге соңғы рет сапарға шығуы, әрі самариялықтардың Оны қабыл алмауы

51 Иса көкке көтерілетін күні жақындаған кезде Иерусалим-
ге баруға бел буды. 52 Өзінің алдынан хабаршыларын жіберді.
Олар Исаға түнейтін орын дайындау үшін самариялық* бір
ауылға барды. 53 Бірақ Иса Иерусалимге бет алғандықтан
самариялықтар Оны қабылдамады. 54 Шәкірттері Жақып пен
Жохан мұны көріп:

---

*44 Яки: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») ретінде көктен келген Мені.

*52 Түсіндірмедегі «самариялықты» қараңыз.

— Мырза, мақұл көрсеңіз, (Ілияс пайғамбар істегендей) көктен от түсіп, оларды жойсын деп бұйырайық, — деді.*
55-56 Бірақ Иса екі шәкіртіне бұрылып, оларға тыйым салды.* Содан кейін олар басқа ауылға беттеді.

Мәсіх жолымен жүруге белді бекем буу

57 Иса шәкірттерін ертіп жолда кетіп бара жатқанда бір кісі Оған:
— Мырза, қайда барсаңыз да, мен Сізге еремін, — деді. 58 Иса
оған:
— Түлкінің іні бар, құстың ұясы бар, ал көктен келген Билеушінің бас тірейтін тұрағы да жоқ,* — деп жауап берді.
59 Басқа біреуге Иса:
— Маған шәкірт болып ер! — деді. Ол:
— Мырза, алдымен үйге барып, әкем қайтыс болғанша қасында болып, сүйегін жерлеп келейін. Рұқсат етіңізші, — деп сұранғанда 60 Иса:
— Өлгендерін жерлеуді (рухани) өлілерге қалдыр,* ал сен ел аралап, Құдай Патшалығы туралы Ізгі хабарды жарияла! — деп тапсырды.
61 Тағы басқа біреу Исаға:
— Мырза, мен Сізге еремін. Бірақ алдымен қайтып барып, үй-ішіммен қоштасып келуге рұқсат етіңізші, — деді. 62 Иса
оған:
— Артына қарай берген соқашыдай жалтақ адам* Құдай Патшалығы үшін тиімсіз, — деп жауап берді.

---

*54 Патша. 4-ж. 1:10,12.

*55-56 Немесе: бұрылып: («Қандай рухтың (яки ойдың) ықпалында екендеріңді білмейсіңдер. Мен адамдардың жандарын құртуға емес, құтқаруға көктен келдім», — деп) тыйым салды.

*58 Марқа 1:45.

*60 Яки: Сондай жұмыстармен айналысуды Құдайдың рухани өмірі (яғни Онымен шынайы қатынасы) жоқ адамдарға қалдыр. (Мәсіхтің шәкірттері халыққа шынайы өмір туралы Ізгі хабарды уағыздауға тиісті еді: 6:20-21; Жохан 3:16,36.)

*62 Немесе: Қолына соқа алып, жалтақтап артына қарай берген адам (Філіпі. хат 3:13).

10

Исаның жетпіс хабаршысын жіберуі

[1] Содан кейін Иеміз Иса тағы басқа жетпіс шәкіртін таңдап
алып, оларды Өзі баратын барлық қалалар мен ауылдарға Өзі-
нен бұрын екі-екіден жіберіп, былай деп тапсырма берді:
[2] — Оратын егін көп, бірақ жұмысшылар аз. Сондықтан
егіннің Иесінен оны жинап алатын жұмысшылар жіберуін өті-
ніңдер! [3] Ендеше барыңдар! Естеріңде болсын: Мен сендерді
қасқырлар арасына жіберілген қозылар сияқты жіберіп отыр-
мын. [4] Ақша салатын қалта, жол дорба, артық аяқ киім алмаң-
дар, жолда ешкімге сәлем берем деп кідіріп те қалмаңдар.
[5] Бір үйге кіргенде әуелі: «Осы үйге амандық пен тыныштық
болсын!»* деп бата беріңдер. [6] Егер онда амандық пен тыныш-
тықты қабылдауға дайын кісі* болса, берген баталарың соған
қонады, әйтпесе өздеріңе қайтып келеді. [7] Сол үйде тұрып, олар
берген тамақты ішіп-жеңдер. Себебі еңбек еткен ақысын алуға
лайық. Үйден-үйге көшіп жүрмеңдер!*
[8] Барған қалаларыңның тұрғындары сендерді қабылдаса, бер-
ген тамақты ішіп, [9] ондағы ауруларды сауықтырыңдар. Кісі-
лерге: «Құдай Патшалығының араларында орнайтын кезі таяп
қалды!»* деп білдіріңдер.
[10] Ал егер барған бір қаланың тұрғындары сендерді қабыл-
дамаса, жолға шығып: [11] «Сендерге ескерту болсын деп қала-
ларыңнан аяғымызға жұққан шаң-тозаңды қағып тастап кете-
міз. Алайда Құдай Патшалығының таяп қалғанын біліңдер!»*
деңдер. [12] Сендерге шын айтамын: қиямет соты күні сондай
қала тұрғындарының тартатын жазасынан тіпті Содом халқы-
ның* жазасы жеңіл болады-ау!
[13] Ей, Хоразин қаласы, қасіретке қаласың! Ей, Бетсайда
қаласы, сен де қасіретке қаласың! Егер сендерде жасалған
кереметтер (шетелдік) Тир мен Сидон қалаларында орын алған

---

*5 Яки: «Ассалаумағалайкүм!»

*6 Немесе: амандық пен тыныштыққа тұрарлық кісі.

*7 Шәкірттер Құдайға сеніп, аралап жүрген жерлеріндегі халықтың көмегімен күн көретін болды (9:4).

*9 11:2; 17:20-21; Марқа 1:15.

*11 Немесе: Құдай Патшалығының жер бетінде орнайтын кезінің таяп қалғанын біліңдер!

*12 Содом мен Ғомора қалаларының тұрғындары істеген азғындықтарына бола кең танымал болатын (Жаратылыс. баст. 18:20).

болса, олардың халқы әлдеқашан беттерін тырнап, шаштарын
жұлып қайғырып,* теріс жолдарынан қайтқан болар еді.
14 Қиямет сотында Тир мен Сидон елдерінің тартатын жазасы
сендердікінен жеңіл болмақ! 15 Ал, Қапарнаум қаласы, сенің
атың мақталып, көкке шығарыла ма? Жоқ, сен түпсіз тұңғи-
ыққа құлайсың!*

16 Кім сендерді тыңдаса, соның Мені тыңдағаны. Кім сендер-
ді қабылдамаса, оның Мені де қабылдамағаны. Ал кім Мені
қабылдамаса, оның Мені Жібергенді де қабылдамағаны.

17 Жетпіс хабаршы қайтып келгенде қуана-қуана былай деді:

— Ием, Сіздің атыңызды атағанда тіпті жындар да бізге
бағынады! 18 Сонда Иса оларға:

— Шайтанның найзағайша көктен құлап түскенін көрдім.
19 Естеріңде болсын: Мен сендерге жыландар мен шаяндарды
таптап басып, жаудың барлық күшін жеңетін билік бердім.
Енді сендерге еш нәрсе де зиянын тигізе алмайды. 20 Дегенмен
жындардың өздеріңе бағынғандығына емес, есімдеріңнің көк-
тегі кітапқа* тіркелгендігіне қуаныңдар, — деді.

21 Иса сол кезде Киелі Рухтың қуанышына кенеліп: «Көк пен
жердің Иесі — Әке! Осы жайларды данышпандар мен білгіш-
терден жасырып қалып, оларды білімсіздерге* ашып көрсет-
кенің үшін Сені дәріптеймін. Иә, Әке, Саған осылай болғаны
ұнап тұр», — деп мақтау айтты.

22 — Маған бәрін де Әкем сеніп тапсырған. Рухани Ұлының*
шынымен кім екенін Әкесінен өзге ешкім де білмейді. Әкенің
кім екенін де жалғыз рухани Ұлы ғана біледі, әрі Ол Әкесін
кімдерге білдіргісі келсе, солар да Оны жақыннан таниды, —
дегеннен кейін 23 Иса шәкірттеріне бұрылып, оңаша былай деді:

— Сендер көріп жүрген керемет нәрселерді көргендерің үшін
бақыттысыңдар.* 24 Сендерге айтамын: көптеген пайғамбарлар
мен патшалар сендердің көріп жүргендеріңді көргілері келді,

---

*13 Немесе: қылдан тоқылған киім киіп, күлге отырып.

*15 Немесе: Ал, Қапарнаум, сен көкке шығарылдың. Енді о дүниеге (яки тозаққа) құлайсың!

*20 Яғни: Мәңгілік өмір кітабына (Мысыр. шығу 32:32; Даниял 12:1; Аян 3:5; 20:12; 21:27).

*21 Яки: нәресте іспетті қарапайымдарға. (Құдайдың құдіреті мен мәңгілік өмірдің құпияларын адам баласы өз ақылы мен даналығы арқылы емес, Құдай сыйласа ғана ұғады: Қорынт. 1-хат 1:18-31.)

*22 1:35.

*23 Яки: Құдай сендерді жарылқап тұр.

бірақ көре алмады, сендер естіп жүрген сөздерді естігілері келді, бірақ ести алмады.*

Қайырымды самариялық туралы астарлы сөз

25 Сол кезде Таурат заңын үйретуші бір ғұлама* Исаның ұстанған ілімін сынамақшы болды. Ол орнынан тұрып:

— Ұстаз, мәңгілік өмірге жетуім үшін не істеуім керек? — деп сұрағанда 26 Иса оған:

— Таурат заңында не деп жазылған, не оқып жүрсің? — деген сауал қойды.

27 — «Құдай Иеңді шын жүректен, бүкіл жан дүниеңмен, бар күш-қуатыңмен, барлық ақыл-ойыңмен сүй!» Және «Өзіңді қалай сүйсең, маңайыңдағы адамды да солай сүй!»* делінген.
28 Иса оған:

— Дұрыс жауап бердің. Осылай істе, сонда мәңгі өмір сүресің,* — деді. 29 Бірақ өзін ақтағысы келген ғұлама Исадан:

— Сонда «маңайымдағы адам» кім болғаны? — деп сұрады.
30 Иса оған былай жауап берді:

— Бір адам Иерусалимнен Иерихон қаласына кетіп бара жатып, қарақшылардың қолына түсіпті. Қарақшылар оның киімдерін сыпырып алып, өзін жарақаттап, шала-жансар етіп тастап кетіпті. 31 Бір діни қызметкер сол жолмен кездейсоқ
келе жатып, оны көре тұра қасынан өтіп кете береді. 32 Дәл
солай жаңағы жерге келген ғибадатхана қызметшісі* де оған қарап, қасынан өтіп кете береді.

33 Содан кейін бұл жерге жолаушылап бара жатқан бір самариялық* келеді. Әлгі адамды көргенде оған жаны ашып,
34 қасына барады да, жараларын маймен және шараппен жуыпшайып, таңады. Оны есегіне мінгізіп, қонақ үйге әкеліп, күтеді.
35 Ертеңінде жолға шығарда қонақ үйдің иесіне екі күміс теңге

---

*24 Петір. 1-хаты 1:10-12; Жаратылыс. баст. 49:10,18.

*25 Немесе: заң мұғалімі (Киелі кітапты халыққа түсіндіріп, Таурат заңын жүзеге асырумен шұғылданушы адам).

*27 Яки: «Өзіңді қалай сүйсең, басқаларды (өмір жолыңда Құдай өзіңе кездестірген жандарды) да солай сүй!» (Леуілік. 19:18)

*28 Яки: сонда Құдай саған мәңгілік өмірді сыйлайды.

*32 Немесе: леуілік. (Леуіліктер Исраил елінің бір руы болып, ғибадатханада діни қызметкерлердің жәрдемшісі ретінде қызмет ететін.)

*33 Діндар яһудилер самариялықтарды менсінбей, олармен қарым-қатынас жасамайтын. Түсіндірмедегі «самариялықты» қараңыз.

беріп: «Мына кісіге қамқорлық жасай гөр. Егер артық шығын
шығарсаң, мен қайтып оралған кезде төлеймін» дейді.
[36] Ал енді, қарақшылардың қолына түскен кісіге бұл үшеуі-
нің қайсысы «маңайындағы адам» болды деп ойлайсың? — деп
Иса сол ғұламаға сұрақ қойды. Ол: [37] — Әрине, оған қайырым-
дылық көрсеткені, — деді. Сонда Иса оған:
— Сен де солай істейтін бол! — деп тапсырды.

Марта мен Мәриям: адамға шынында не керек?

[38] Иса шәкірттерімен бірге жол жүріп бара жатып, бір ауылға
кірді. Сол жерде Оны Марта есімді әйел үйіне шақырып, қонақ
етті. [39] Мартаның Мәриям деген сіңлісі бар еді. Ол Исаның
аяқ жағына отырып алып, сөзіне құлақ салды. [40] Ал қонақты
жақсылап күтудің қамын ойлаған Марта зыр жүгіріп қызмет
етті. Арасында Исаға келіп:
— Мырза, сіңлімнің барлық жұмысты маған қалдырғанына
жайбарақат қарап отырасыз ба? Ол маған көмектессін, айты-
ңызшы! — деді. [41] Ал Иса:
— Марта, Марта, сенің уайымың да, бейнетің де көп. [42] Ал
керегі бір-ақ нәрсе ғой: Мәриям игілікті жағын таңдап алды,
оны содан ешкім айыра алмайды,* — деді.

11

Құдайға сиыну туралы насихат

[1] Бір күні Иса қайсыбір жерде мінажат етіп отырды. Онысын
аяқтаған кезде шәкірттерінің бірі Оған:
— Мырза! Жақия шәкірттеріне мінажат етуді үйреткендей,
Сіз де бізге үйретсеңізші, — дегенде, [2] Иса оларға былай деді:
— Сендер Құдайға сиынғанда мына іспетті мінажат етіңдер:

Көктегі Әкеміз!
Сенің киелі есімің қастерлене берсін,
Патшалығың осында орнасын!*
(Сенің еркің көкте орындалғандай,
Жер бетінде де орындала берсін!)
[3] Күнделікті нанымызды әр күні бере гөр.

---

*42 Яғни: Мәсіхтің сөздеріне құлақ салып, Онымен қатынаста тұрудың мәңгілік үшін де пайдасы зор.

*2 Яки: Осы дүниеде ізгілікті билігің орнап, адамдар Саған мойынсұнсын!

[4] Бізге күнә жасаған әркімді кешіргеніміздей,*
Сен де күнәларымызды кешіре гөр.
Азғырылуымызға жол бермей,
(Жамандықтан бізді сақтай гөр.* Аумин.)

Құдайдан сеніп тұрып сұраңдар!

[5] Иса сөзін жалғастырып оларға былай деді:

— Араларыңдағы біреуіңнің досы бар дейік. Сол түн ортасында оған барып: «Досым, маған қарызға үш күлше нан бере тұршы. [6] Жолаушылап бір жолдасым келіп қалған еді, соған беретін еш нәрсем болмай тұр» дейді. [7] Сонда үй иесі іштен дауыстап: «Мені мазалама! Есігім бекітулі, балаларым да, өзім де жатып қалдық. Енді тұрып, саған ештеңе бере алмаймын» деп жауап береді.

[8] Сендерге айтамын, сол үй иесі төсегінен тұрып, сұрағанын тіпті дос болғаны үшін бермесе де, көршісі қадалып сұрап тұрып алғандықтан ақыры оған қажетінің бәрін береді.

[9] Сондықтан сендерге былай деймін: Құдайдан сұраңдар, сонда Ол сендерге (мұқтаждарыңды) береді; іздеңдер, сонда табасыңдар; есікті қағыңдар,* сонда сендерге ашылады! [10] Себебі сұрай берген әркім алады, іздей берген табады, есік қағып тұрғанға ашылады.

[11] Араларыңдағы қандай әке балық сұраған баласына жылан берер еді?* [12] Не жұмыртқа сұраса, шаян берер ме еді? [13] Сонымен өздерің күнәкар бола тұра балаларыңа жақсылық жасауды білсеңдер, көктегі Әкенің Өзінен сұрағандарға Киелі Рухын* сыйлайтыны ешбір шүбәсыз!

---

*3 Немесе: бізге борышты әркімді кешіргеніміздіктен (Матай 18:35; Марқа 11:25).

*4 Немесе: Бізді азғыратын сынаққа түсірмей, (әзәзіл шайтанның ықпалынан құтқара гөр).

*9 Яки: Құдайдан сұрай беріңдер,... іздей беріңдер,... есікті қағып тұрыңдар (11:13; 13:24-25; 18:7-8).

*11 Немесе: қандай әке өзінің (нан сұраған) баласына (тас береді яки) балық сұраса орнына жылан берер еді?

*13 Яки: Құдай Рухын. (Түсіндірмені қараңыз.)

Құдай Рухына қарсы тұрмауды ескерту

14 Бір күні Иса біреуді мылқау қылып қойған жынды сол
кісіден қуып шығарды. Жын шыққан соң мылқау сөйлей бас-
тады! Жұрт бұған қайран қалды. 15 Бірақ кейбіреулері: «Анау
жындарды солардың әміршісі белзебұлдің (яғни әзәзіл шайтан-
ның) күшімен қуып шығарады!»* — деп жала жапты.

16 Басқалары Оның билігін сынау үшін Исадан көктің құді-
ретімен бір кереметті көрсетуін талап етті. 17 Бірақ ойларын
білген Иса оларға былай деп жауап қайырды:

— Жікке бөлініп, өзара соғысып жатқан әрбір патшалық
жойылып, бос қалады. Өзара ұрыс-керісте тұрып жатқан әр
үйдің шаңырағы ортасына түсіп күйрейді. 18 Егер шайтан өзіне-
өзі қарсы соғысса, оның патшалығы қалай жойылмай тұра алар
еді? Ал сендер Мені: «Жындарды белзебұлдің (яғни шайтан-
ның) күшімен қуып шығарады» дейсіңдер. 19 Егер Мен жындар-
ды соның күшімен шығаратын болсам, онда сендердің шәкірт-
терің оларды кімнің күшімен қуып шығарады? Сондықтан
айтқандарыңның бұрыстығын өз шәкірттерің әшкерелейді!
20 Бірақ шынында Мен жындарды Құдайдың құдіретімен қуып
шығарамын, демек, араларында Құдайдың Патшалығы орнаған!

21 Күшті біреу үйін қару-жарақпен күзеткенде оның дүние-
мүлкі қауіпсіз. 22 Бірақ одан да күшті басқа Біреу шабуыл жасап,
жеңсе, әлгінің сеніп жүрген бүкіл қару-жарағын тартып алып,
қолға түскен олжасын үлестіріп жібереді.*

23 Кім Менімен бірге болмаса, сол Маған қарсы; кім Мені-
мен бірге жинамаса, сол шашады.

24 Жын адамнан шыққаннан кейін шөл даланы кезіп, баспана
іздеп, таппайды. Сонда ол: «Шыққан үйіме қайта оралайын»
дейді. 25 Қайтып келгенде қараса, үй сыпырылып, жиналыпты.*
26 Сонда жын барып, өзінен бетер жауыз тағы жеті жынды
ертіп келіп, үйге кіріп, сонда тұрып қалады. Осылайша әлгі
адамның кейінгі жағдайы бұрынғысынан да мүшкіл болады.

---

*15 Парызшылдардың осы жаласы Құдайдың Киелі Рухын қорлаумен тең еді (Матай 12:22-32).

*22 Жохан 12:31.

*25 Үй сыпырылып, жиналғанмен жаңа иесі жоқ (Матай 12:44). Яғни сондай адам жынынан арылғанмен өз өмірінен Құдайға орын бермеді (Жохан 1:11-13; 14:23; Қолос. хат 1:27; Аян 3:20; Ефес. хат 1:13; 5:15-21; Петір. 2-хаты 2:20).

[27] Иса бұларды айтып тұрғанда, бір әйел халықтың арасынан қатты дауыспен:

— Сізді көтерген құрсақ, Сізге нәр берген ана бақытты! — деді. [28] Бірақ Иса оған:

— Құдай сөзін естіп, оны орындаушылар одан бетер бақытты!* — деді.

Жүніс пайғамбардың кереметі

[29] Айналасына ел көптеп жиналғанда Иса сөзін былай деп бастады: «Осы ұрпақ жаман ұрпақ! Ол (билігімді дәлелдейтін) бір керемет көрсетуімді талап етеді. Бірақ оған Жүніс пайғамбардың кереметінен басқасы көрсетілмейді! [30] Себебі (ежелгі заманда) Жүніс пайғамбардың Ниневи қаласының тұрғындарына керемет белгі болып көрінгеніндей, көктен келген Билеуші де осы ұрпаққа керемет белгі болып көрінетін болады.*

[31] Ежелгі Оңтүстік Арабияның патшайымы* қиямет күні осы ұрпақтың адамдарымен бірге сот алдында тұрып, олардың қиқарлығын әшкерелейді.** Себебі патшайым Сүлейменнің даналық сөздерін тыңдау үшін жердің қиыр шетінен келді. Ал мұнда Сүлеймен патшадан да мәртебесі зор Біреу бар! (Алайда сендер Оған құлақ аспайсыңдар!)

[32] Ниневидің тұрғындары да қиямет кезінде осы ұрпақпен бірге сот алдында тұрып, оның қиқарлығын әшкерелейді: олар Жүніс уағыздағанда теріс жолдарынан қайтып, Құдайдың жолына түсті. Ал мұнда Жүніс пайғамбардан да мәртебесі зор Біреу бар! (Алайда сендер теріс жолдарыңнан қайтудан бас тартасыңдар!)»

Жарық және көз туралы астарлы сөздер

[33] Ешкім де шам жаққан соң оны жасырын жерге немесе бір ыдыстың астына қоймайды. Қайта, үйге кіргендер жарығын көрсін деп шам қойғышқа қояды.

---

*28 Яки: орындаушыларды Құдай одан бетер жарылқайды!

*30 Матай 12:39-41; Жүніс 3:4-10.

*31 Яки: Ежелгі Сәба елінің патшайымы (яғни әйел патшасы) (Шежіре. 2-ж. 9:1-12).

**31 Немесе: сот алдында тұрып, оларды айыптайды.

[34] Дененің «шамы» — көз.* Көзің кіршіксіз таза болғанда
өмірің түгелдей нұрға кенеледі. Ал егер аш көз болсаң, өмі-
ріңді қараңғылық басады.** [35] Сондықтан өміріңде нұр
орнына қараңғылық болмасын, байқа! [36] Егерде бүкіл өмірің
нұрға кенеліп, қараңғы жерің қалмаса, онда ол шамның саған
сәулесін төккені секілді түгелдей жарық болады,* — деді Иса.

Діндар болса да құдайсыз

[37] Иса сөзін аяқтағанда бір парызшыл кісі Оны түскі тамаққа
үйіне шақырды. Иса барып, дастарқан басына жантайды. [38] Оның
тамақ ішер алдында діни қол жуу рәсімін* орындамағанын
көріп, парызшыл таңғалды. [39] Алайда Иеміз оған былай деді:

— Парызшылдар, сендер ыдыс-аяқтарыңа сырткы тазарту рәсімін жасай бересіңдер, бірақ ішкі дүниелерің алдамшылық
пен арамдыққа толы! [40] Ей, түйсіксіздер, сыртын Жаратқан
ішін де жаратты емес пе? [41] Ең дұрысы мынау: иеліктеріңнен
мұқтаждарға қайыр беріңдер!* Сонда барлық нәрселерің де адал болады.

[42] Бірақ, парызшылдар, сендер қасіретке қаласыңдар! Тіпті жалбыз, тасшөп және басқа да әр түрлі майда-шүйде дәмдеуіш шөптердің оннан бірін садақаға бересіңдер, бірақ та әділдікке және Құдайға деген сүйіспеншілікке көңіл бөлмейсіңдер. Біріншісін де істеп, екіншісін де қалдырмауларың дұрыс болар еді.

[43] Парызшылдар, сендер қасіретке қаласыңдар! Мәжілісхана-
ларда төрде отыруды, әрі базарларда жұрттың өздеріңе сәлем
беріп, қошеметтеуін ұнатасыңдар. [44] (Дін мұғалімдері мен парыз-
шылдар, екі жүзділер), сендер қасіретке қаласыңдар! Белгі қойылмаған молаларға ұқсайсыңдар: жұрт олардың қабір екенін білмей, үстімен жүріп арамданады.*

---

*34 Яки: Адамға жарық көзі арқылы кіріп, шындықты көріп білуге мүмкіндік береді.

**34 Немесе: Ал егер көзің жаман болса, бүкіл денең қараңғы болады (Ефес. хат 4:18).

*36 Матай 5:14-16; Ефес. хат 5:8-14; Жохан. 1-хаты 1:5-10.

*38 Түсіндірмедегі «Тазару рәсімін» қараңыз.

*41 Яки: аяқ-табақтарыңдағы тамақтарыңнан кәріп-қасерлерге қайыр беріңдер! Немесе: ішкі дүниелеріңді тазартыңдар!

*44 Молалардың іштері жиркенішті нәрсеге толы екеніндей, екі жүзділердің жүректері де арамдыққа толы; жұрт олармен қатынасып арамданады (Матай 23:27).

[45]Сонда Таурат заңын үйретуші ғұламалардың бірі:
— Ұстаз! Бұл сөзіңіз бізді де ренжітеді, — деді. [46]Иса бұған
былай деп жауап берді:
— Таурат заңын үйретуші ғұламалар, сендер де қасіретке қаласыңдар! Адамдардың мойындарына көтеруге ыңғайсыз, тым ауыр борыштарды* арқалатып қоясыңдар, бірақ өздерің сол жүктерге саусақтарыңның ұшын да тигізбейсіңдер.
[47]Сендер қасіретке қаласыңдар! Ата-бабаларың өлтірген
пайғамбарларға әдемілеп мазар саласыңдар, [48]осылайша ата-
бабаларыңның істеріне куә болып, тіпті олармен келісесіңдер. Ата-бабаларың пайғамбарларды өлтірді, ал сендер соларға мазар
орнатасыңдар. [49]Сондықтан да Құдай Өзінің даналығымен былай
деген: «Мен оларға пайғамбарлар мен елшілерді жіберемін. Бірақ олар солардың кейбіреулерін өлтіріп, басқаларын қуда-
лайды». [50]Сол үшін де Әбілден бастап, құрбандық үстелі мен
киелі үйдің арасында* өлтірілген Зәкәрияға** дейін, яғни дүние жаратылғаннан бері өлтірілген барлық пайғамбарлардың төгіл-
ген қандарының құны осы ұрпақтан талап етілсін! [51]Сендерге
шындығын айтамын: ол осы ұрпақтан талап етіледі!
[52]Таурат заңын үйретуші ғұламалар, қасіретке қаласыңдар! Сендер (құтқарылу туралы) білімнің кілтін тартып алдыңдар: өздерің де кірмедіңдер, кіргісі келгендерге де кедергі жасадың-дар!
[53]Иса осыны айтып болып, сол жерден кете бергенде, дін мұғалімдері мен парызшылдар Оған әр түрлі сұрақтар қойып,
жан-жақтан қыспақтады. [54]Исаның сөзінен Оны айыптайтын
бір нәрсе ұстауға тырысып, аузынан шыққан әрбір сөзін аңдыды.

12 *Құдайға сеніп, шындықты қорықпай мойындаңдар!*

[1]Осы екі арада мыңдаған кісі жиналып, сығылысып тұрған-да, Иса алдымен шәкірттеріне қарап былай деді:
— Парызшылдардың ашытқысынан, яғни екіжүзділіктен
сақтаныңдар! [2]Ашылмайтын сыр, білінбейтін құпия болмайды.

---

*46 Яки: тым ауыр діни парыздарды (жүктерді).
*50 Құрбандық үстелі, киелі үй: Түсіндірмені қараңыз.
**50 Тауратта Әбіл ең алғашқы, ал Шежірелер туралы 2-жазбада Зәкәрия ең соңғы жазықсыз өлтірілгендер ретінде аталған (Жаратылыс. баст. 4:8; Шежіре. 2-ж. 24:20-21).

[3]Сондықтан қараңғыда айтқандарың жарықта естіледі, үй ішінде құлаққа сыбырлағандарың жұртқа жария болады.*

[4]Достарым, сендерге айтамын: тәнді өлтірсе де, кейін басқа
ештеңе істей алмайтындардан қорықпаңдар! [5]Сендерге кімнен
қорқу керек екенін айтайын: өлтіргеннен кейін тозаққа түсіре алатын Құдайдан қорқыңдар! Сендерге тағы айтамын: Одан қорқып, Оны терең қастерлеңдер!

[6]Бес торғай екі теңгеге сатылмай ма? Дегенмен олардың
біреуін де Құдай ұмытпайды. [7]Тіпті бастарыңдағы шаштарыңның саны да Оған белгілі! Сондықтан адамдардан қорықпаңдар: Құдай үшін сендер көптеген торғайлардан да әлдеқайда қымбатсыңдар!

[8]Сендерге айтамын: Мені адамдар алдында мойындаған әркімді Мен де Билеуші ретінде көктен қайтып келген кезде
Құдайдың періштелерінің алдында мойындаймын. [9]Бірақ Менен
жұрт алдында танған әркімнен Мен де Құдайдың періштелерінің алдында танбақпын.

[10]Көктен келген* Маған қарсы сөйлеген әркімге кешірім беруге болады, бірақ Құдайдың Киелі Рухын қорлаушыға кешірім болмайды.**

[11]Адамдар сендерді мәжілісханаларға, ел басшыларына және басқа да билік иелеріне апарған кезде қалай жауап беріп, не
айтатындарыңды ойлап уайымға салынбаңдар! [12]Не айту керек
екенін сендерге сол сәтте-ақ Киелі Рух үйретеді.

Дүниеқор диқан туралы астарлы сөз

[13]Жиналған елдің арасынан біреу Исаға:

— Ұстаз, мұрамызды менімен бөліссін деп ағама айтыңызшы, — деді.
[14]Бірақ Иса сол кісіге:

— Кім Мені сендерге қазы немесе мұраларыңды бөлуші
төре етіп қойды? — деп жауап берді де,
[15]халыққа қарап: — Абайлаңдар, дүниеқор болудан сақтаныңдар! Байлығы қанша зор болса да, адам сол арқылы өз өмірінің иесі бола алмайды,* — деді.

---

*3 Немесе: сыбырлап айтқандарың үйлердің (жалпақ) төбелерінен жұртқа жарияланады.

*10 Яки: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») ретінде көктен келген.

**10 Марқа 3:29-30.

*15 Яки: Адамның өмірі өз байлығының молдығына байланысты емес.

[16]Содан кейін Иса оларға астарлы әңгіме айтып берді:
— Бір бай кісінің егіндік жері мол өнім береді. [17]Ол ішінен: «Не істесем екен? Астығымды жинап қоятын жерім жоқ,
— деп ойланады. [18]— Былай істеймін: қамбаларымды бұзып, үлкейтіп қайтадан саламын. Сонда бүкіл астығым мен мал-мүлкімді жинап қоямын. [19]Сосын өзіме: көп жылға жететін мол қорың бар, енді демалып, ішіп-жеп, көңілінді көтер деймін».
[20]Бірақ Құдай оған: «Ей, түйсіксіз пенде, бүгін түнде жаның алынады! Сонда сенің жиып-тергенің кімге қалады?» — дейді.
[21]Өзі үшін байлық жинап, бірақ Құдаймен қатынасында бай болмаған адамның ақыры осылай болады.

Күнделікті өмірдің қамын жеп қауіптенбей Құдайға сеніңдер!

[22]Бұдан кейін Иса шәкірттеріне қарап былай деді:
— Сондықтан сендерге мынаны айтамын: не ішіп-жейміз деп өмірлерінді, не киеміз деп тәндерінді уайымдамаңдар! [23]Өмір
тамақтан, тән киімнен артық қой. [24]Қарғаларға назар салыңдаршы: олар егін екпейді де, ормайды да, ешқандай қоймалары мен қамбалары да жоқ, бірақ Құдай оларды асырайды. Ал сендер құстардан қаншама артықсыңдар!
[25]Сондай-ақ осындай мәселелерді уайымдап араларыңдағы қайсың өз бойын тіпті бір қарыс ұзарта алады?* [26]Сондай кішкентай нәрсе қолдарыңнан келмесе, неге басқа мәселелерді ойлап уайымдап жүрсіңдер?
[27]Қызғалдақтардың қалай өсіп тұрғанына көңіл бөліңдерші: олар еңбек те етпейді, жіп те иірмейді. Сендерге былай деймін: тіпті Сүлеймен патша өзінің бар сән-салтанатында сол гүлдердің біріндей әдемі киінбеген еді. [28]Ал енді, егер бүгін далада
өсіп тұрған, ертең отқа тасталатын шөпті Құдай солай киіндірсе, сендерді, әлбетте, одан бетер киіндіреді, сенімі аздар-ау!
[29]Сондықтан не ішіп-жейміз деп ойлап уайымға салынбаңдар! [30]Күнәкар дүниенің бүкіл адамдары* сондай нәрселерге ие болуға тынымсыз ұмтылуда. Ал бұлардың сендерге қажет екенін көктегі Әкелерің біледі ғой. [31]Ең бастысы, Құдай
Патшалығының қамын ойлаңдар,* сонда Құдай сендерге солардың бәрін қосып береді.

---

*25 Немесе: өз өмірін біраз уақыт ұзарта алады?
*30 Яки: Тәңірге мойынсұнбағандардың бәрі (8:14).
*31 Немесе: Құдайдың Патшалығына енуге ұмтылыңдар (13:24; Матай 7:13-14).

Жоғалмайтын байлыққа ие болу туралы

32 Шағын қауым,* қорықпа! Әкелерің сендерге Патшалығын
тапсыруға ризалық еткен. 33 Мал-мүліктеріңді сатып, мұқтаж-
дарға үлестіріңдер! Осылай өздеріңе «тозбайтын қалта» жасап,
таусылмайтын байлықты көкте жинаңдар. Сол жерде оған ұры
да жақындамайды, оны күйе де жемейді. 34 Байлықтарың қайда
болса, жүректерің* де сонда.

Мәсіхтің қайтып келуіне әрқашан дайын болыңдар!

35 Белдерің буулы, шамдарың жағулы болсын, 36 осылайша
сендер қожасының тойдан қайтуын күтіп тұрған қызметші-
лерге ұқсаңдар! Олар қожайыны келіп, есік қағысымен дереу
ашуға дайын тұрады. 37 Қожайыны келіп, олардың ояу отырға-
нын көрсе, қызметшілер бақытты! Сендерге шындығын айтай-
ын: ол беліне алжапқышын байлап алып, оларды дастарқанға
шақырады. Өзі қастарына келіп, күтіп қызмет көрсетеді.
38 Қожайыны тіпті түн ортасында немесе таң алдында* қайтып
келгенде олардың ояу отырғанын көрсе, сол қызметшілер
бақытты!
39 Мынаны еске алыңдар: егер үй иесі ұрының қай сағатта
келетінін білетін болса, онда ол үйін күзетіп, ұрының бұзып
кіруіне жол бермес еді. 40 Сол сияқты сендер де дайын болың-
дар! Өйткені сендер күтпеген сәтте Мен Билеуші ретінде көк-
тен қайтып келемін!*
41 Сонда Петір Исадан:
— Мырза, бұл мысалды бізге ғана айтып тұрсыз ба, әлде елдің
бәріне де ме? — деп сұрады. 42 Иеміз оған былай деп жауап берді:
— Адал да саналы қызметшідей болыңдар: қожайыны оны
өзге қызметкерлерінің үстерінен қарап, ас-суларын уақтылы
үлестіріп беруге тағайындады. 43 Қожайыны оралып келгенде
оның солай істеп жүргенін көрсе, сол қызметші бақытты!
44 Сендерге шындығын айтайын: оны бүкіл меншігін қараушы
етіп тағайындамақ. 45 Ал егер әлгі қызметші іштей «қожайы-
ным жуырда келе қоймас» деп, малайлар мен күңдерді ұрып-

---

*32 Немесе: Кішкентай қора. (Иса ізгі шопандай сенушілерді бағып-қағып жүр: Жохан 10:14-15,27-28; Забур жыр. 22:1-4; 99:3.)

*34 Яки: көңілдерің мен арман-тілектерің.

*38 Немесе: екінші күзетте немесе үшінші күзетте.

*40 Яки: Адам Ұлы (Мәсіх) сендер ойламаған сәтте келеді.

соғып, ішіп-жеп, маскүнемдікке салынса, [46]онда қожайыны
күтпеген күні, ойламаған сәтте келіп, оны аяусыз жазалап,
сенімсіздердің кебінін кигізеді.*

[47]Қожайынының еркін біле тұра дайын болмаған, оның қалауы
бойынша істемеген қызметші қатты соққы жейтін болады.
[48]Ал оның қалауын білмей, жазалауға тұратынды істеген қыз-
метші азырақ соққы жейтін болады. Себебі Құдай кімге көп
берсе, одан көп талап етеді, кімге көп сеніп тапсырса, одан
есепті де көбірек сұрайды.

Күнәкарлардың әшкереленіп, әділдерден бөлектенуі

[49]Мен дүние жүзіне бір «отты» тастауға* келдім. Оның қазір-
дің өзінде жануын тілер едім! [50]Алдымен азапты «шомылудан»
өтуге тиістімін:* сол жүзеге асқанша іштей қиналып, оны
асыға күтудемін.

[51]Мені дүние жүзіне жалған татулық әкелу үшін келді деп
ойлайсыңдар ма? Жоқ, сендерге шын айтамын: Мен (жақсы
мен жаманды бір-бірінен ажырататын) айыруды әкелу үшін
келдім. [52]Бұдан былай: бір үйде бесеу тұрса, олар бір-бірінен
бөлектеніп, үшеуі екеуіне, екеуі үшеуіне қарсы болады.
[53](Пайғамбар алдын ала айтқандай) әкесі баласына, баласы
әкесіне, шешесі қызына, қызы шешесіне, қайын енесі келініне,
келіні қайын енесіне қарсы болады.*

Заманның болмысын түсініп,
кешікпей күнәдан арылу керек!

[54]Содан кейін Иса халыққа қарап былай деді:

— Батыстан көтерілген бұлтты көргенде сендер дереу
«Жаңбыр жауады» дейсіңдер, солай болады да. [55]Оңтүстіктен
жел ескенде «Күн ыстық болады» дейсіңдер, ол да солай

---

*46 Яки: оны кескілеп, екі жүзділердің тағдырына ұшыратады.

*49 Күнәкарлардың әшкереленіп, әділдерден бөлектенуі үшін (3:16-17).

*50 Яки: Алдымен адамдарды құтқару үшін олар тартуға тиіс қаһарлы жазаны өз мойныма алуым керек (Марқа 10:38,45; Ишая 53:5-6,12).

*53 Әлбетте, Мәсіх шынайы татулық пен тыныштықты орнатуды көздейді (Ишая 9:6; Лұқа 2:14; Жохан 14:27). Бірақ Құдайдың нұрында адамның әділетсіз ой-ниеті мен іс-әрекеті әшкереленгендіктен, қара ниеттілер ашуланып, әділдерге қарсы шығады (6:22-23; Жохан 3:19-21; 15:18-19; Миха 7:6).

болады. [56] Ей, екі жүзділер, аспан мен жердің құбылыстарын
түсіне білесіңдер, ал қазіргі заманда болып жатқан оқиғаларды
неліктен ұға алмайсыңдар?!

[57] Енді не істеу керектігін неге өздерің шешпейсіңдер?
[58] Біреу саған қарсы дау көтерсе, оған еріп би алдына бара жатқанда уақыт оздырмай жолшыбай онымен татуласып, құтылуға
тырыс! Олай етпесең, қарсыласың сені сотқа тартады, ал сот
жазалаушыға тапсырып, жазалаушы сені түрмеге қамайды.
[59] Саған шындығын айтайын: берешегіңді соңғы тиынына дейін
төлемейінше сол жерден шыға алмайсың!*

13

[1] Сол кезде кейбіреулер Исаға келіп, римдік әмірші
Пилаттың бірнеше ғалилеялықтарды ғибадатхана алаңында өлтірткені, осылай олардың қанының құрбандыққа шалған малдарының қанымен араласып кеткені туралы айтты.
[2] Иса мұны айтқандарға былай деп жауап берді:

— Әлде сендер «Бұл ғалилеялықтар осындай азапқа ұшырағандықтан, олардың күнәсі барлық басқа ғалилеялықтардың
күнәсынан көбірек» деп ойлайсыңдар ма? [3] Жоқ, деймін сендерге, олай емес. Егер теріс жолдарыңнан қайтпасаңдар, бәрің
де осылай құрисыңдар! [4] Әлде сендер «Силоғам мұнарасы
үстеріне құлап өлген он сегіз кісінің күнәсы Иерусалимнің
барлық басқа тұрғындарының күнәсынан көп болған» деп ойлайсыңдар ма? [5] Жоқ, деймін сендерге, олай емес. Егер теріс
жолдарыңнан қайтып, Құдай жолына түспесеңдер, бәрің де
осылай құрисыңдар!

[6] Содан кейін Иса мына астарлы әңгімені айтты: «Бір кісінің
жүзім бағында інжір ағашы болыпты. Одан жеміс іздей келіп,
түк таба алмай, [7] жүзімшіге:

— Көрдің бе, мына ағашқа үш жылдан бері келіп, жемісін
көре алмадым. Оны кесіп таста! Ол босқа орын алып тұр, —
дейді. [8] Жүзімші оған:

— Мырза, оны биылша қалдырыңыз. Мен оның айналасын
қопсытып, қи төгейін; [9] мүмкін жеміс беріп қалар. Егер бермесе, келесі жылы кестіріп тастарсыз, — дейді».

*58-59 Демек: мезгілінде Құдай алдында күнәсынан арылмағандардың ақыры қасірет болмақ.

Мүгедек әйелдің діни демалыс күні сауығуы

10 Бір демалыс күні* Иса мәжілісханалардың бірінде жұртқа
тәлім беріп жатты. 11 Сол жерде жын соққандықтан он сегіз
жылдан бері орнынан тұра алмай, бүкірейіп қалған бір ауру
әйел бар еді. 12 Иса оны көріп, қасына шақырды да:
— Замандас, енді ауруыңыздан құтыласыз, — деп, 13 үстіне
қолын қойды. Әйел сол сәтте-ақ бойын жазып түрегеліп,
Құдайға мақтау айта бастады. 14 Бірақ мәжілісхананың бастығы
Исаның ауруды діни демалыс күні болса да сауықтырғанына
ашуланып, жұртқа:
— Жұмыс істейтін алты күн бар. Емделуге демалыс күні
емес, басқа күндері келіңдер! — деп бұйырды. 15 Бірақ Иеміз
оған:
— Ей, екі жүзді! Демалыс күні болса да, әрқайсың өгізің мен
есегіңнің байлауын шешіп босатып, суғаруға апарасыңдар ғой?!
16 Ал енді, Ыбырайым атаның мына ұрпағын шайтан он сегіз
жылдан бері байлап-матап келді. Оны сол бұғаудан демалыс
күніне бола босатуға болмай ма? — деп жауап берді. 17 Иса
осыны айтқанда, Оған қарсылық көрсеткендердің бәрі ұялып
қалды. Ал басқа жұрт түгелдей Оның істеген кереметтеріне
қуанды.

Құдай Патшалығы кішкентай боп басталып, үлкейе бермек

18 Содан кейін Иса былай деді:
— Құдай Патшалығы қандай нәрсеге ұқсас, оны немен салыс-
тырайын? 19 Ол бір адамның бақшасына еккен қыша дәніне*
ұқсас: сол титтей тұқым өскенде биік болып шығып, ағашқ
айналады. Оның бұтақтарына құстар ұшып келіп, паналай
20 Иса мынаны да айтты:
— Құдай Патшалығын тағы немен салыстырайын? 21 Ол ашыт-
қыға да ұқсас: әйелдер үш астау* ұнға аздаған ашытқы салғанда
ол барлық қамырды ашытып, көтереді.

---

*10 Яһуди халқы дем алып, Құдайға сиынатын сенбі күні ешқандай жұмыс істеуге болмайтын.

*19 Яки: горчица тұқымына.

**19 Құдай Патшалығына яһудилер ғана емес, басқа халықтардың адамдары да мүше болады (24:47; Даниял 4:11-12; Жохан 10:16; Рим. хат 11:17).

*21 «Сатон» деген өлшемнің көлемі он үш литр шамасында болатын.

Шынайы өмірге апаратын есік

22 Иса Иерусалим қаласына қарай сапар шегіп бара жатып,
жолындағы қалалар мен ауылдарды аралай жүріп, жұртқа тәлім
берді. 23 Біреу Одан:
— Мырза! (Келешектегі қаһарлы жазадан) құтқарылатындар*
тым аз бола ма? — деп сұрады. 24 Сонда Иса жұртқа:
— Тар есіктен кіруге барынша тырмысыңдар! Сендерге шын
айтамын: көп адамдар кіруге ұмтылғанмен кіре алмайды. 25 Үй
Иесі орнынан тұрып, есікті бекітіп қоймақ. Артынша сендер
сыртта тұрып, есікті қағып: «Тақсыр Ие, бізге аша көріңіз!»
— деп дауыстайтын боласыңдар. Бірақ Ол: «Сендерді (өз адам-
дарым ретінде) танымаймын, қайдан екендеріңді білмеймін»,*
— деп жауап қайтаратын болады. 26 Сонда сендер: «Біз көз
алдыңызда ішіп-жедік, Сіз біздің жерімізде* тәлім беріп тұр-
дыңыз ғой», — дей бастайсыңдар. 27 Бірақ Ол: «Сендерге қайта-
лап айтамын, қайдан екендеріңді білмеймін. Әділетсіздік істе-
ген бәрің де, Менен аулақ кетіңдер!» — дейтін болады.
28 Сендер зар еңіреп жылап, қинала тістенетін боласыңдар.*
Себебі Ыбырайым, Ысқақ, Жақып пен барлық пайғамбарлар-
дың да Құдай Патшалығында жүргенін, ал өздеріңнің сыртқа
қуылғандарыңды көретін боласыңдар. 29 Шығыс пен батыстан,
солтүстік пен оңтүстіктен басқа халықтардың адамдары келіп,
Құдай Патшалығындағы дастарқан басына жайғасатын болады!
30 Осылай алдыңғы қатарға шығатын соңғылар бар, әрі соңғы-
лар болатын алдыңғы қатарлылар да бар, — деді.

Иерусалимнің қирайтыны туралы қайғы

31 Сол сәтте бірнеше парызшылдар Исаның қасына келіп:
— Бұл арадан кет, (аймақ әкімі) Ирод* Сені өлтірмекші!
— дегенде, 32 Иса оларға былай жауап берді:
— Барып, ол «түлкіге» айтыңдар: «Мен бүгін және ертең
жындарды қуып шығып, ауруларды сауықтырамын, ал үшінші
күні ісімді аяқтаймын». 33 Әрине, Мен бүгін, ертең және бүрсі-
гүні де өз жолыммен жүруге тиістімін. Өйткені бір пайғам-
бардың Иерусалимнен басқа жерде қаза табуы жөнсіз.

---

*23 Яки: Күнәкар дүниеге төніп тұрған Құдайдың қаһарынан құтқарылатын-дар (3:7; Жохан 3:36).
*25 10:20; Матай 7:23; 25:12,41.
*26 Немесе: көшелерімізде.
*28 Немесе: жылап, өкініп бармақтарыңды тістейтін боласыңдар (Матай 8:12).
*31 Ғалилея мен Перея аймақтарының әкімі Ирод Антипас (3:1).

[34]Ей, Иерусалим, пайғамбарлардың көзін құртып, Тәңір өзіңе
жіберген хабаршыларды тас лақтырып өлтіретін Иерусалим-
ай! Балапандарын қанатының астына алған құс сияқты, Мен
де сенің халқыңды қанша рет жинамақшы болдым, бірақ сен-
дер одан бас тарттыңдар! [35]Сондықтан үйлерің қаңырап, бос
қалдырылады.* Сендерге шындығын айтайын: бұдан былай,
«Жаратқан Иенің атынан келе жатқан (Патша) жарылқанған!»
деп шақырған уақыттарыңа дейін Мені қайтып көрмейсіңдер.**

14

Діни ережені сақтау мен қайырым көрсетудің қайсысы маңыздырақ?

[1]Иса бір діни демалыс күні парызшылдар қауымының қайсы-
бір бастығының үйіне дәм татуға келгенде, бәрі Оны бақылап
отырды. [2]Кенет Оның алдына шемен ауруына ұшыраған біреу
келді. [3]Сонда Иса Таурат заңын үйретуші ғұламалар мен парыз-
шылдарға мына сұрақты қойды:
— Демалыс күні ауруды сауықтыруға бола ма?*
[4]Олар үндемегенде Иса әлгі адамға қолын тигізіп, оны сауық-
тырды да, өз жөніне жіберді. [5]Мұнан кейін жиналғандарға:
— Егер біреуіңнің есегің немесе өгізің құдыққа түсіп кетсе,
оны демалыс күні болса да, дереу шығарып алмас па едіңдер?!
— деген сұрақ қойды. [6]Олар бұған жауап бере алмады.

Өзімшілдік және кіші пейілділік

[7]Қонақтардың төрдегі құрметті орындарды таңдап алып жат-
қанын байқаған Иса соны мысалға алып, мына насихатты берді:
[8]— Біреу сені тойға шақырғанда төрдегі құрметті орынға
жантайма. Шақырылғандардың ішінде жолы сенен де үлкен
біреу болуы мүмкін. [9]Онда екеуіңді шақырған үй иесі келіп,
саған: «Мына кісіге орныңды бер», — дейді, ал сен ұялып,
амалсыздан ең төменгі орынға барып отырасың. [10]Сондықтан
қонаққа барғанда ең төменгі орынға отыр. Сонда үй иесі
қасыңа келіп: «Досым, жоғары шық», — демек. Осылай дастар-
қандас болғандардың алдында мәртебең өсіп қалады.

---

*35 Яғни: Құдай киелі үй мен қаланы тастап кетпек (Луқа 21:20-24).
**35 19:38.
*3 13:10-ға берілген сілтемені қараңыз.

[11] Өйткені өзін-өзі жоғарылатқан әркім төмендетіледі, ал өзін төмен ұстаған жоғарылатылады.

[12] Содан кейін Иса Өзін шақырған үй иесіне қарап былай деді:

— Түскі немесе кешкі қонақасы бергенде дос, бауыр, туысқандарыңды, я болмаса бай көршілеріңді шақырма. Себебі олай етсең, олар да сені қонаққа шақырып, есесін қайтармақ.
[13] Керісінше, той жасағанда дастарқаныңа жарлы-жақыбайларды, кемтар, ақсақ, соқырларды шақыр! [14] Олар саған есесін
қайтара алмайтындықтан бақытты боласың.* Әділдер** қайта тірілетін қиямет күні саған есесі қайтарылады, — деді.

Үлкен тойға шақырылғандар

[15] Исамен бірге дастарқандас болғандардың бірі осыны естігенде Оған: «Құдай Патшалығындағы тойға қатысатындар бақытты!» — деді.

[16] Иса оған астарлап былай деді: «Біреу үлкен қонақасын
дайындап, көп адам шақырады. [17] Тамақ ішетін уақыт болғанда,
шақырғандарына қызметшісін жіберіп былай дегізеді:

— Келіңдер, барлығы дайын тұр! [18] Бірақ бәрі бірдей кешірім
сұрап, біреуі:

— Егіндік жер сатып алдым, соны барып көруім керек.
Өтінемін, маған кешірім ете гөр! — десе, [19] келесі біреуі:

— Бес пар өгіз сатып алып едім, соларды сынап көруге бара
жатырмын. Өтінемін, мені кешір! — дейді. [20] Ал тағы біреуі:

— Мен жаңа ғана үйленген едім, сондықтан бара алмаймын, — дейді.

[21] Қызметшісі қайта оралып, мұны қожайынына айтып береді. Үй иесі қаһарланып, қызметшісіне:

— Тез барып, қаланың үлкенді-кішілі көшелерін аралап, жарлы-жақыбайларды, кемтар, ақсақ, соқырларды алып кел!
— деп бұйырады. [22] Кейінірек қызметшісі:

— Мырза, бұйрығыңызды орындадым, бірақ әлі де бос орын
бар, — дейді. [23] Ал қожайыны былай деп тапсырады:

— Қаладан шығып, үлкен жолда, үйлердің айналасында жүргендерді осында келуге көндір! Осылайша үйім толсын.

---

*14 Яки: Құдай саған риза әрі сені жарылқайтын болады.

**14 Яки: Құдай алдында ақталғандар (3:3,8; Матай 25:46; Жохан 3:16,21; 5:29).

[24] Сендерге шындығын айтайын: алдымен шақырылғандардың
ешқайсысы да қонақасымнан ауыз тимейді! (Неге десеңдер,
шақырылғандар көп, ал таңдап алынғандар аз).*

Жан-тәнімен Мәсіх жолымен жүру

[25] Жолшыбай қара құрым халық еріп келе жатқанда Иса
оларға бұрылып, былай деді:

[26] — Кім Маған келіп, Мені әке-шешесінен, әйелі мен бала-
ларынан, аға-інісі мен апа-қарындастарынан, әрі өз өмірінен
артық көрмесе, сол Менің шәкіртім бола алмайды. [27] Кім
айқышын арқалаған кісідей өз мүддесінен бас тартып, тіпті
азапты өлімге дайын болып Менің соңымнан еріп жүрмесе,
сол Менің шәкіртім бола алмайды.

[28] Сендердің біреуің бір мұнара салғысы келеді дейік. Сонда
ол құрылысты аяқтауға қаражатының жетер-жетпесін білу
үшін отыра қалып, алдымен кететін шығынды есептеп алады.
[29] Олай етпесе, іргетасын қалағаннан кейін бастаған істі аяқтай
алмас еді. Мұны көргендердің бәрі: [30] «Мынаның құрылысты
бастағанымен аяқтауына шамасы жетпеді!» — деп мазақтар еді.

[31] Немесе бір патша басқа бір патшамен соғысатын болса,
келе жатқан қарсыласының жиырма мың әскеріне өзінің он
мыңымен төтеп бере ала ма, жоқ па — алдымен отыра қалып,
соны ақылға салмас па еді? [32] Шамасы келмейтін болса, ана
патша әлі алыста келе жатқан кезде оған елшілерін жіберіп,
бітім шартын сұрар еді. [33] Сол сияқты, сендердің ешқайсың да
бар нәрсеңнен бас тартпай* Менің шәкіртім бола алмайсыңдар.

[34] (Тағамды бұзылудан сақтау үшін) тұз пайдалы. Ал егер тұз
өз күшінен айырылған болса, онысын қалай қалпына келтіруге
болады?* [35] Тіпті жер өңдеуге немесе қиға қосуға жарамсыз
болып шыққандықтан, оны лақтырып тастайды.

Құлағы барлар жақсылап тыңдап алсын!

---

*24 Матай 22:14.

*33 Демек: Исаның шәкірті қолындағы барларына өзімдікі деп қарамай, оларды әрдайым Құдайдың еркі бойынша қолдануға тиіс.

*34 Сол заманда ел теңізден алған тұз қосындыларын құмыраларда сақтайтын. Су тигенде ас тұзы еріп, құмырадан өтіп кетіп, қалғаны дәмсіз әрі тағамдарды бұзылудан сақтауға жарамай қалатын (Матай 5:13).

15

Жоғалып, табылған қой және теңге туралы астарлы әңгімелер

1 Салықшылар* мен өзге де күнәкарлар Исаны тыңдау үшін
көптеп қасына жиналатын. 2 Бірақ парызшылдар мен дін мұға-
лімдері мұны көріп:
— Мына кісі күнәкарларды қабылдап, солармен тіпті дастар-
қандас болады! — деп күңкілдесті. 3 Сонда Иса оларға астарлап
былай деді:
4 — Егер араларындағы біреудің жүз қойы болып, солардың
бірін жоғалтып алса, ол тоқсан тоғыз қойын далада қалдырып,
жоғалып кеткенін тапқанша іздемей ме?
5 Тауып алған соң, оны қуана-қуана иығына салып алады.
6 Үйіне келгеннен кейін: «Жоғалған қойымды тауып алдым,
қуанышыма ортақ болыңдар!» — деп достарын, көршілерін
шақырады. 7 Сендерге шындығын айтайын: сол сияқты, «Маған
теріс жолдан қайтудың қажеті жоқ» дейтін тоқсан тоғыз «әділ»
кісіден гөрі, теріс жолдан қайтқан бір күнәкарға көктегілер
көбірек қуанады!
8 Немесе он күміс теңгесі бар әйел біреуін жоғалтып алса,
оны тапқанша шам жағып, үйді сыпырып, бар ынтасымен ізде-
мей ме? 9 Тауып алған соң: «Жоғалтқан теңгемді тауып алдым,
менің қуанышыма ортақ болыңдар!» — деп достары мен көрші-
көлемдерін шақырады. 10 Сендерге шын айтамын, Құдайдың
періштелері теріс жолдан қайтқан бір күнәкар үшін де дәл солай
қуанады!

Адасып, қайта оралған ұл туралы астарлы әңгіме

11 Иса тағы былай деді: «Біреудің екі ұлы болыпты. 12 Кенжесі:
— Әке, маған тиісті еншімді беріңіз! — дейді. Сонда әкесі
мал-мүлкін оларға бөліп береді.
13 Бірнеше күн өткеннен кейін кіші ұлы бәрін жинап алып,
алыс бір елге кетеді де, сонда азғындық жолға түсіп, еншісін
шашып, ысырап қылады. 14 Бәрін жұмсап бітірген кезде сол
елде қатты ашаршылық болып, жігіт мұқтаждық көре бастай-
ды. 15 Елдің бір тұрғынына барып, жармасып жүріп, жалшысы
болады. Сол оны даласына жіберіп, шошқасын баққызып қояды.

---

*1 Римдік басқыншылармен бірге істесіп, халықтан шектен тыс алым-салық жинап, діни ережелерді орындамайтындықтан салықшылар діндар яһудилер үшін жеккөрінішті болатын.

16 Жігіт шошқа жейтін қабықтар жеп тойсам деп аңсайтын,
бірақ оған соны да бермепті.

17 Сонда ол ақылға келіп, ішінен былай дейді: Әкемнің
соншама жалшылары нанға тойып жүргенде, мен бұл жерде
аштан өлетін болдым. 18 Қой, жолға шығайын, әкеме қайтып
барып: Әке, мен көктегі Құдай алдында да, сіздің алдыңызда
да күнә жасап келдім.* 19 Енді ұлыңызбын деп аталуға лайық
емеспін. Мені жалшыңыздай қабылдасаңыз екен деймін.

20 Сонымен жігіт әкесіне баруға жолға шығады. Ол әлі де
алыста келе жатқанда әкесі баласын көріп, оған жүрегі елжі-
реп, алдынан жүгіріп шығады. Құшақтап бауырына басады да,
бетінен сүйеді. 21 Баласы оған:

— Әке, мен Құдай алдында да, сіздің алдыңызда да күнә
жасап келдім. Енді ұлыңызбын деп аталуға лайық емеспін, —
дейді. 22 Бірақ әкесі қызметшілеріне бұйырып:

— Тезірек ең жақсы шапанды әкеліп, балама жабыңдар,
қолына мөрлі жүзік,* аяғына кебіс кигізіңдер! 23 Және борда-
қыланған өгізшені әкеліп, сойыңдар, ішіп-жеп, көңіл көтерейік!
24 Өйткені менің мына ұлым өлген еді — тірілді, жоғалған еді
— табылды! — дейді. Сөйтіп көңілді тойды бастап жібереді.

25 Ал оның тұңғыш ұлы далада жүр екен. Қайтып келе жатып,
үйіне жақындағанда ол қуана ән салып жатқан дауыстарды
естиді. 26 Қызметшілердің бірін шақырып алып:

— Бұл не? — деп сұрайды.

27 — Іниңіз қайтып келді! Әкеңіз оны аман-есен көргені үшін
бордақыланған өгізшені сойып, той жасап жатыр, — деп жауап
береді ол. 28 Үлкен ұл ашуланып, үйге кіргісі келмейді. Әкесі-
нің өзі шығып, оны шақырады. 29 Бірақ ол әкесіне былай деп
жауап қатады:

— Міне, мен сізге қанша жыл бойы қызмет етіп келе жатыр-
мын, еш уақытта сізге қарсы шыққан емеспін. Бірақ сіз маған
достарыммен бірге отырып көңіл көтеруім үшін, тым болмаса,
лақ та берген емессіз! 30 Алайда бұзылған әйелдермен бірге
болып, мал-мүлкіңізді шашып-төккен мына балаңыз қайтып
келгенде, сіз оған арнап бордақыланған өгізшемізді сойып,
той жасап жатырсыз!

---

*18 Немесе: мен көкке және Өзіңізге қарсы күнә жасап келдім.

*22 Мөрлі жүзік биліктің белгісі болатын (Жаратылыс. баст. 41:42; Даниял 6:17).

[31]— Ұлым, сен әрқашан менімен біргесің. Барлық меншігім
сенікі ғой.* [32]Ал мына інің болса, өлген еді — тірілді, жоғал-
ған еді — табылды. Сондықтан қуанып, көңіл көтеруіміз керек
қой! — дейді әкесі».

16 *Құдай аманаттаған мал-мүліктеріңді орынды пайдаланыңдар!*

[1]Иса шәкірттеріне тағы былай деді: «Бір байдың үй шаруа-
шылығын басқаратын кісісі болған екен. Сол мал-мүлкіңізді
шашып жатыр деген сыбыс байдың құлағына жетеді. [2]Бай оны
шақырып алып:

— Сен туралы естіп жүргенім не әңгіме? Жұмысың жайлы есеп бер! Бұдан былай үйімді басқара алмайсың, — деп шешеді.

[3]Басқарушы сонда өзіне-өзі: Енді не істесем екен, қожайы-
ным мені жұмыстан босатып тастамақ. Жер қазу қолымнан
келмейді, қайыр сұрауға ұяламын. [4]Бірақ дәл қазір не істеу
керек екенін білемін, сонда үй басқарудан босаған кезімде
жұрттың есігі мен үшін айқара ашық болады, — дейді.
[5]Қожасына қарыздар адамдардың бәрін жеке-жеке шақырып
алып, біріншісінен:

— Қожайыныма қанша борышың бар? — деп сұрайды.

[6]— Жүз күбі май, — дейді ол.

— Борыш қағазыңды ал да, отыра қалып, елу күбі деп жаза
салі! — дейді басқарушы. [7]Содан кейін басқасынан:

— Ал сенің қанша борышың бар? — деп сұрайды.

— Жүз қап бидай.

— Борыш қағазыңды алып, сексен деп жаза қой! — дейді соған.

[8]Қожайыны өтірікші басқарушысының ақыл тауып кеткен-
дігін мақтады.* Себебі осы күнәкар дүниенің адамдары өзі
сияқтылармен араласқанда Құдайдың нұрлы жолымен жүрген-
дерден гөрі** әлдеқайда ақылдырақ әрекет жасайды. [9]Сендерге
шын айтамын: осы күнәкар дүниелік байлықтарыңмен жақсы-

---

*31 Сол заманда тұңғыш ұлы әкесінің ерекше батасын, әрі иелігінен інілерінен гөрі екі есе көп мұра алып, әкесінің ізбасары да болатын (Жаратылыс. баст. 25:32-34; 27:36-39).

*8 Сол басқарушы қарыздар адамдардан әділ бағасынан артық алған өсімдерді осылайша қайтарған шығар.

**8 Немесе: Нұрдың әулетінен гөрі (11:35; Матай 5:14).

лық жасап, өздеріңе достар табыңдар! Сонда бұ дүниеден қайт-
қан кездеріңде көктегі мәңгілік мекендердің есігі сендер үшін
айқара ашық болады.*
10 Кішкене істе сенімді болған үлкен істе де сенімді, ал кіш-
кене істе сенімсіз болған үлкен істе де сенімсіз. 11 Сондықтан,
егер бұ дүниелік байлықтарың барда сенімді болмасаңдар,
сендерге көктегі шынайы байлықты кім сеніп тапсырады?
12 Және егер түпкілікті меншік болмайтын мал-мүліктеріңді
дұрыс қолданбасаңдар, мәңгі өздеріңдікі болатын байлықты
сендерге кім табыс етпек?*
13 Ешбір қызметші екі қожайынға бірдей қызмет ете алмай-
ды. Ол біреуін екіншісінен артық көріп, соған бағышталады,
ал екіншісіне немкетті қарайды. Сол сияқты сендер де Құдайға
және байлыққа бірдей бағышталып қызмет ете алмайсыңдар!»
14 Бұлардың бәрін дүниеқор парызшылдар да естіп, Исаны
мазақ қылды. 15 Ол былай жауап қатты: «Сендер адамдар ал-
дында әділ болғансып тұрсыңдар, бірақ Құдай жүрек түкпірің-
дегілеріңді біледі. Адамдар бұларыңды жоғары бағалағанмен,
Құдай алдында ол — жексұрындық».

Таурат және Ізгі хабар

16 «Жақия пайғамбардың уағыздауына дейін сендерге тура
жолды көрсеткен Таурат пен Пайғамбарлар жазбалары болды.
Ал Жақияның уағыздаған кезінен бері Құдай Патшалығы
туралы Ізгі хабар жарияланып келеді. Көптеген адамдар оған
кіруге күш салып жүр.* 17 Дегенмен Таурат заңының бір кіш-
кентай сызығының* түсіп қалғанынан гөрі аспан мен жердің
жойылып кетуі оңайырақ.

---

*9 Немесе: байлықтың өзі негізінде әділетсіз болса да, ол біткенде Құдай сендерді мәңгілік мекендерге қабылдасын деп байлықтарыңмен өздеріңе достар табыңдар! (Сенушілер қолдарындағы дүние-мүлікті мұқтаждарға көмектесуге қолданып, осылайша көктегі байлыққа ие болсын! 16:9,13; 6:30; 12:22-34; Матай 25:45-46)

*12 Немесе: Бөтен заттарға сенімді болмасаңдар, шынайыларын сендерге кім бермек? (Сенушілер үшін бұ дүниелік байлық бөтен нәрсе, ал рухани байлықтар шынайы меншіктері.)

*16 Яки: Құдай Патшалығына кіретін әркім рухани күш жұмсап жүр (13:24; 18:25; Матай 7:13-14).

*17 Яки: бір нүктесінің (Матай 5:17-18).

18 Әйелінен ажырасып, басқаны алған әркім неке адалдығын
бұзады. Сондай-ақ, күйеуінен ажырасқан әйелді алған да неке
адалдығын бұзады».*

Мейірімсіз бай мен мүсәпір Елазар

19 «Бір кісі бай болып, қымбат қырмызы шапан мен сәнді
киімдер киіп, күн сайын салтанатты той жасап жүретін. 20 Ал
қақпасының алдында Елазар есімді бір мүсәпір жататын, оның
тұла бойы түгелдей ірінді жара еді. 21 Мүсәпір байдың дастар-
қанынан түскен қалған-құтқанды жеп тойынсам деп аңсайтын.
Тіпті иттер келіп, жараларын жалап кететін.

22 Ақырында мүсәпір қайтыс болып, періштелер оны Ыбы-
райым пайғамбардың қасына апарып салады. Бай да өліп,
жерленеді. 23 О дүниеде азап шегіп жүріп, басын көтеріп
қарағанда алыстан Ыбырайым мен оның қасында жантайған*
Елазарды көреді де, 24 қатты дауыспен:

— Ыбырайым ата, маған қайырым қылып, Елазарды жібере
көріңіз! Ол бармағының ұшын суға малып алып, тілімді сал-
қындатсын. Мына жалынды отта қатты қиналып жатырмын,
— деп жалбарынады.

25 Бірақ Ыбырайым былай деп жауап береді:

— Ей, балам, есіңе түсірші: сен өміріңде ылғи жақсылық
көріп рақаттандың, ал Елазар жамандық көріп, азап шегіп
жүрді. Енді ол мұнда жұбаныш тапса, сен онда қиналып
жатырсың. 26 Оның үстіне сендер мен біздің арамызға терең
шыңырау орнатылған. Бұл жерден сендерге барғысы келгендер
өтіп бара алмайды, ар жақтан бізге де өтіп келе алмайды. —
27 Сонда ол:

— Ата, олай болса, сізден сұраймын: Елазарды әкемнің үйіне
жібере көріңіз! 28 Себебі бес інім бар, соларға барып, олардың
да осы азапты жерге түспеулері үшін мықтап ескертіп куәлік
етсін, — деп өтінеді. 29 Ал Ыбырайым:

— Мұса мен өзге пайғамбарлардың жазбалары оларда бар
ғой, соларға құлақ ассын! — дейді.

---

*18 Матай 5:32; 19:3-9.

*23 Жұмақтағы бақытты өмір кейде той ретінде баяндалады (13:28-29; Матай 8:11).

[30]— Жоқ, Ыбырайым ата! Егер өлгендердің біреуі барса,
онда олар теріс жолдан қайтады, — дейді ол. [31]Сонда Ыбы-
райым оған:

— Олар Мұса мен пайғамбарларға құлақ аспағанда, өлген-
дердің біреуі қайта тіріліп барса да, сенбейді, — деп жауап
береді».

17

Құдайға берік сеніп, бауырластарын шексіз кешіру міндеті

[1]Иса шәкірттеріне тағы былай деді:

— Адамдарды теріс жолға азғыратын жағдайлардың бола-
тыны сөзсіз. Алайда олар кімнің кесірінен пайда болса, сол
қасіретке қалады! [2]Оның мына жай кісілердің* біреуін теріс
жолға түсіргенінше, мойнына диірменнің тасы байланып,
теңізге лақтырылғаны оған жақсырақ болар еді-ау! [3]Сондық-
тан сақтаныңдар!

Егер бауырласың күнә жасаса, оған ескерт. Егерде өкініп,
теріс жолдан қайтса, кешірім ет! [4]Ол тіпті күніне жеті рет*
саған қарсы күнә жасап, жеті рет келіп, «өкініп, теріс жолдан
қайттым» десе, кешірім ет!

[5]Сонда елшілері Иеміз Исадан:

— Сенімімізді арттыра көріңіз, — деп өтінді. [6]Иеміздің
жауабы мынау болды:

— Сендердің түйірдей* ғана сенімдерің болса, мына тұт аға-
шына: «Жерден тамырыңмен қопарылып, теңізге отырғызыл!»
десеңдер, ол айтқандарыңды орындайды.

[7]Араларыңдағы біреудің жер жыртып не мал бағып жүрген
малайы бар дейік. Малай даладан қайтып келгенде қожайыны
оған: «Тез келіп, дастарқанға отыра ғой!» дей ме? [8]Керісінше,
оған: «Кешкі тамағымды дайында! Мен ішіп-жеп болғанша,
алжапқышыңды байлап алып, маған қызмет ет, содан кейін
өзің ішіп-жерсің!» деп бұйырмай ма? [9]Әлде бұйрықтарын
орындағаны үшін малайына алғыс айта ма?

[10]Сендер де солай, өздеріңе бұйырғандардың бәрін орында-
ғаннан кейін: «Біз небары түкке тұрғысыз малаймыз,* міндеті-
мізді ғана атқардық» деңдер!

---

*2 Яки: кішкенелердің (не балалар, не атақсыз қарапайым кісілер).
*4 Яки: сансыз рет.
*6 Немесе: қыша дәніндей кішкене.
*10 Яки: түкке тұрғысыз, (Құдайға) бағынышты қызметшіміз.

Оннан бірі ғана алғыс айтты

[11] Иса Иерусалим қаласына бара жатқанда Самария мен
Ғалилея аймақтары арқылы жүрді. [12] Бір ауылға келгенде, Оған
денесін алапес басқан он кісі кездесті. Олар алыста тұрып,
[13] қатты дауыстап:
— Иса, Ұстаз, бізге қайырым қыла көріңіз! — деп жалынды.
[14] Иса оларды көргенде:
— Діни қызметкерлерге барып, өздеріңді көрсетіңдер! — деді.
Олар сол жаққа бара жатқанда алапестен құлан-таза айығып
кетті.
[15] Өзінің жазылып кеткенін көрген солардың біреуі қатты
дауыстап Құдайға мақтау айтып қайтып келді де, [16] Исаның
аяғына жығылып, Оған алғысын жаудырды. Ал бұл кісі сама-
риялық* болатын!
[17] Иса сонда:
— Айыққандар он кісі емес пе еді, тоғызы қайда? [18] Құдайға
мақтау айту үшін мына шетелдіктен басқа ешкім қайтып кел-
меді ме? — деп, [19] самариялыққа қарап: — Тұр да, жөніңе жүре
бер. Сенімің арқылы құтқарылдың!* — деді.

Мәсіх дүниеге қайтып келгенде не болады?

[20] Парызшылдар Құдай Патшалығының қашан орнайтынын
сұрағанда, Иса оларға былай жауап берді:
— Адамдар Құдай Патшалығының қашан орнайтынын алдын
ала білмейді.* [21] Сондай-ақ оны «Міне, мұнда!» не «Әне, анда!»
деуге болмайды. Себебі Құдай Патшалығы сендердің жан дүние-
леріңде,* — деді.
[22] Иса шәкірттеріне тағы былай деді:
— Көктен келген Мені бір күн болса да көрсек деп аңсай-
тын уақыттарың келеді,* бірақ сол кезде Мені көрмейсіңдер.

---

*16 Діндар яһудилердің көпшілігі самариялықтарды менсінбей, олармен қарым-қатынас жасамайтын (9:52-54; Жохан 4:9).

*19 7:50.

*20 Немесе: Құдай Патшалығы көрінетін белгілермен келмейді.

*21 Матай 23:26; Жохан 18:36. Немесе: (Құдай Патшалыққа тағайындаған Мен арқылы) Құдайдың Патшалығы сендердің араларыңда (19:7,37-38; 21:67-70; Жохан 18:33-37; Елшілер. істері 1:6-7).

*22 Немесе: Көктен келген Билеушінің («Адам Ұлының») яғни Иса Мәсіхтің бір күнін көрсек деп аңсайтын күндерің келеді.

[23] Кісілер сендерге: «Міне, Ол мұнда!», я «Әне, Ол анда!» дейтін
болады. Оларға бармаңдар, арттарынан ермеңдер де!

[24] Өйткені найзағайдың жарқ етіп, аспанды о шетінен бұ
шетіне дейін жарқыратып жіберетініндей, уақыты болғанда
Менің Билеуші ретінде көктен қайтып келуім де* (аяқ астынан
және ап-айқын) болады. [25] Бірақ алдымен қазіргі ұрпақ Менен
бас тартып, көп азап шегуге тиіспін.

[26] Нұх пайғамбардың заманында жағдай қалай болған болса,
Менің Билеуші ретінде көктен қайтып келетін кезімде де солай
болады: [27] Нұх кемеге мінген күнге дейін адамдар (Құдайға
мойынсұнбай) ішіп-жеп, әйел алып, күйеуге шығып өмір сүруде
еді. Сол уақытта топан су басып, бәрін де қырып салды.*

28 Луттың заманында да солай болған: адамдар (Құдайға
мойынсұнбай) ішіп-жеп, сауда-саттық жасап, егін егіп, үй салып
өмір кешуде еді. [29] Бірақ Лут Содом қаласынан шыққан күні
көктен от пен күкірт жауып, бәрін де қырып салды. [30] Мен
Билеуші ретінде көктен келіп, ашық түрде көрінетін күні де
тап солай болады!

[31] Сол күні үй төбесіндегі адамның* заттары іште болса, ол
төмен түсіп, үйге кіріп, алып шықпай-ақ, дереу қашып құтыл-
сын! Сондай-ақ, кім далада болса, үйіне қайтып келмей-ақ,
қашып кете берсін! [32] Луттың әйелімен болған жайтты естеріңе
түсіріңдер!*

[33] Өмірін өзі үшін сақтауға тырысқан әркім одан айырыла-
ды,* ал өмірін Құдай үшін қиған әркім оны мәңгі аман сақтап
қалады.

[34] Сендерге шын айтамын: сол заманда түнде төсекте жатқан
екеудің біреуін періштелер* қабыл алып, екіншісін қалдырып
кетеді. [35] Бірге диірмен тартып отырған екі әйелдің де біреуін
қабыл алып, екіншісін тастап кетеді. [36] (Сондай-ақ егіндікте
жүрген екеудің де біреуін қабыл алып, екіншісін қалдырып
кетеді.)

[37] Шәкірттері:

---

*24 9:22; 24:26.

*27 Жаратылыс. баст. 6:1-5; 7:6-23.

*31 Сол өлкедегі үйлердің төбелері жалпақ (5:19; Елшілер. істері 10:9).

*32 Жаратылыс. баст. 19:26.

*33 Яки: шынайы (мәңгілік) өмірден құр қалады (Жохан 3:16; 12:25; Матай 25:46).

*34 Немесе: Құдай тағайындаған Билеуші (9:26; Марқа 13:27).

— Мырза, бұл қай жерде болады? — деп сұрағанда Иса астарлап жауап берді:

— «Жемтік қайда болса, құзғындар сонда жиылар».* — (Сол сияқты, осы оқиғалардың қай жерде болғаны сол заманда бәріне айқын болады.)

18

Құдайдан үміт үзбей сұрай беріңдер!

[1] Иса шәкірттеріне әрқашан үмітін үзбей Құдайдан сұрай
берудің керектігін де астарлап түсіндіріп [2] былай деді:
— Бір қалада Құдайдан қорықпайтын, адамнан да ұялмай-
тын би болыпты. [3] Сол қалада бір жесір әйел де тұрады екен.
Әйел биге қайта-қайта келіп: «Мені дауласқан кісімнен қорғай
көріңіз!» — деп өтініп сұрай береді екен.
[4] Бірақ би жесірді көп уақыт бойы қорғағысы келмейді.
Ақырында ол ішінен: «Құдайдан қорықпаймын, адамнан да
ұялмаймын. [5] Алайда мына жесір маған тыныштық бермеген-
діктен оның мүддесін қорғайын. Әйтпесе ол қайта-қайта келіп,
мазамды ала берер» деп ойлайды.
[6] Содан кейін Иеміз Иса былай деді:
— Сендер әділетсіз бидің не айтқанын естідіңдер ғой. [7] Ал
Құдай Өзі таңдап алған, Өзіне күні-түні жалбарына сиынған
адамдарының мүдделерін қорғамай ма? Әлде соны ұзаққа
созып жібере ме? [8] Сендерге шын айтамын: Құдай олардың
мүдделерін тезірек қорғайды! Алайда Мен Билеуші ретінде
көктен қайтып келгенімде жер бетінен Өзіме сондай қатты
сенетіндерді таба алар ма екенмін?

Өр көкірек парызшыл және теріс жолдан қайтқан салықшы

[9] Өздерінің әділдігіне нық сеніп, басқаларды менсінбей жүр-
ген кейбір кісілерге Иеміз мына астарлы әңгімені айтып берді:
[10] — Екі адам Құдайға сиыну үшін ғибадатханаға өрлеп
барыпты. Бірі парызшыл, екіншісі салық жинаушы екен.*
[11] Парызшыл тұра қалып, іштей былай деп мінажат етеді: «Я,
Құдай! Мен басқа адамдар сияқты қарақшы, жәбірлеуші, неке

*37 Матай 24:28; Әйүп 39:30.

*10 Парызшыл, салықшы: Түсіндірмені қараңыз.

адалдығын бұзушы немесе ана салықшыға ұқсап күнәкар бол-
мағаным үшін Саған ризашылығымды білдіремін. [12]Өйткені
мен аптасына екі рет ораза ұстаймын, барлық тапқан табысым-
ның оннан бір бөлегін қайыр-садақаға беріп тұрамын».

[13]Ал салық жинаушы алыста тұрып, тіпті назарын көкке
көтеруге де батылы бармай, қолын кеудесіне қойып: «Я, Құдай!
Мен күнәкармын, рақым ете гөр!» — деп жалбарынады.
[14]Сендерге шын айтамын: екеуі үйлеріне қайтқанда парызшыл
емес, салық жинаушы Құдайдан кешіріліп, ақталған еді.
Өйткені өзін-өзі жоғарылатқан әркім төмендетіледі, ал өзін
төмен ұстаған жоғарылатылады.*

[15]Қолын тигізіп бата берсін деп, жұрт Исаға нәрестелерін де
алып келді. Бірақ мұны көрген шәкірттер оларды жібермеді.
[16]Ал Иса балаларды қасына шақырып алып:

— Балалардың Маған келуіне жол беріңдер, оларға кедергі
жасамаңдар! Құдай Патшалығы сондайлар үшін. [17]Сендерге
шындығын айтайын: кім Құдай Патшалығын бала сияқты
қабылдамаса, оған кіре алмайды,* — деді.

Адамның байлығы және Құдай сыйлайтын шынайы өмір

[18]Басшылардың біреуі Исадан:

— Ізгі Ұстаз! Мәңгілік өмірге ие болу үшін не істеуім керек?
— деген сұрақ қойды. [19]Иса оған:

— Мені неге ізгі дейсің? Құдайдан басқа ешкім де ізгі емес.
[20]Оның өсиеттерін білесің ғой: «Неке адалдығын бұзба, кісі
өлтірме, ұрлық жасама, өтірік айтпа, ата-анаңды сыйла!»* —
деп жауап берді. [21]Ол кісі:

— Бұлардың бәрін жастайымнан орындап келемін, — деді.
[22]Иса мұны естігенде:

— Саған тағы бір нәрсе жетіспейді. Қолыңдағы бар мал-
мүлкіңді сатып, түскен ақшаны мұқтаждарға үлестіріп бер,
сонда сенің қазынаң көкте болады. Өзің қайтып келіп, шәкір-
тім болып соңымнан ер! — деді.

[23]Бұларды естігенде әлгі кісінің еңсесі түсіп қапаланды.
Себебі ол өте бай болатын. [24]Иса оның қайғыланғанын көріп:

---

*14 Забур жыр. 31:1-2,5; 50:5,19; Жохан.1-хаты 1:8-9.

*17 Яки: Кім Құдайдың басшылығына баладай кіші пейіл болып мойынсұ-
нып сенбесе, оның игіліктерін көрмейді.

*20 Мысыр. шығу 20:12-16.

— Мал-мүлікке бай адамдардың Құдай Патшалығына кіруі
қандай қиын! [25] Байдың Құдай Патшалығына кіруінен гөрі
түйенің ине көзінен өтуі оңай, — деді. [26] Мұны естігендер:
— Ендеше кім (Құдайдың қаһарынан) құтқарыла алады? —
деп сұрады. [27] Ал Иса:
— Адам қолынан келмеген нәрселер Құдайдың қолынан
келеді, — деп жауап берді. [28] Петір:
— Міне, біз барлығын тастап, Сіздің соңыңыздан еріп жүрміз, — деді. [29] Сонда Иса шәкірттеріне:
— Сендерге шындығын айтайын: Құдай Патшалығына бола*
үй-жайы, әке-шешесі, туған бауырлары, әйелі не бала-шағасынан ажыраған әркімге [30] сол үшін осы заманда қарымтасы бірнеше есе артығымен қайтарылады, әрі келер заманда мәңгілік
өмір де сыйланады,* — деді.

Өзінің өліп, қайта тірілетінін Исаның үшінші рет білдіруі

[31] Иса он екі шәкіртін қасына шақырып алып, оларға өзінің
басынан өткізетіндері туралы айтты:
— Енді Иерусалимге өрлеп бара жатырмыз. Пайғамбарлардың көктен келген Билеуші* туралы алдын ала жазып кеткендерінің бәрі сол жерде орындалады. [32] Оны Құдайға мойынсұнбайтын басқа ұлт адамдарына ұстап береді. Солар Оны мазақ
етіп қорлап, бетіне түкіріп, [33] қамшымен сабайды, ақырында
өлтіреді. Алайда Ол үшінші күні қайта тіріледі!
[34] Бірақ шәкірттері Исаның осы айтқанынан ештеңе ұқпады.
Бұл сөздерінің мәні олар үшін құпия болғандықтан түсініксіз
болып қала берді.*

---

*29 Яки: Құдайдың ізгілікті ісіне бола.
*30 Құдай адамдарға ата-анасын сыйлап, үй ішіне қамқорлық жасауды бұйырған (18:20; Тімоте. 1-хат 5:4,8). Ал егер олар Құдай ерекше тапсырма бергендіктен немесе сенімге қас адамдар қудалағандықтан туыстарынан қол үзуге мәжбүр болса, Құдай барлығын да өз қамқорлығына алып, сенушілерге арнайы сыйларын беретін болады (12:22-31; Жохан 5:28-29).
*31 Немесе: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы», яғни Мәсіхтің Өзі).
*34 9:45.

Зағип кісінің сенімі

35 Иса Иерихон қаласына жақындап қалғанда, жол жиегінде
бір зағип қайыр сұрап отырған еді. 36 Ол қасынан көп кісілердің
өтіп бара жатқанын естіп:
— Бұл не? — деп сұрады.
37 Жұрт оған:
— Назареттік Иса келе жатыр! — деді.
38 Сонда әлгі:
— Дәуіттің Ұрпағы Иса! Маған рақым ете көріңіз! — деп
айқайлады. 39 Алда келе жатқандар оған ұрсып, үндемеуге
бұйырды. Бірақ ол одан бетер айқайлап: «Дәуіттің Ұрпағы!
Маған рақым ете көріңіз!» — деп жалбарынды.
40 Иса тоқтай қалып, оны қасына алып келуге бұйырды.
Зағип жақындағанда Иса одан:
41 — Өзіңе не істегенімді қалайсың? — деп сұрады. Ол:
— Тақсыр, көзімді көретін етсеңіз екен! — деп өтінді. 42 Иса
оған:
— Көзің көретін болсын! Сен сенімің арқылы құтқарылдың,
— деді.
43 Сол сәтте-ақ оның көзі ашылып, көретін болды! Ол Құдайға
зор ризашылығын білдіріп Исаға еріп жүрді. Халықтың бәрі
мұны көріп, Құдайды мадақтады.

19

Салық жинаушы Зақайдың жаңа өмірге бет алуы

1 Иерихонға кірген Иса қаланың ішімен өтіп бара жатты.
2 Сол жерде Зақай есімді кісі бар еді. Ол салық жинаушылар-
дың бастығы әрі бай адам болатын. 3 Зақай Исаның қандай
екенін көргісі-ақ келіп еді, бірақ қаумалаған халық көрсет-
педі, себебі ол аласа бойлы болатын. 4 Исаны көру үшін алға
жүгіріп барып, бір тұт ағашына* шығып алды, өйткені Иса сол
жолмен өтуге тиіс еді. 5 Сол жерге келгенде Иса ағашта отыр-
ған Зақайға қарап:
— Зақай, тез төмен түс! Бүгін Мен сенің үйіңде болуым
керек, — деді. 6 Ол тез төмен түсіп, Исаны қуана қарсы алды.
7 Мұны көріп тұрғандардың бәрі: «Мынау күнәкардың үйіне
қонаққа барды!» — деп күңкілдесе бастады.

---

*4 Немесе: інжір ағашына.

[8] Ал Зақай орнынан тұрып, Иемізге:
— Мырза, мал-мүлкімнің жартысын кәріп-қасерлерге үлестіріп бермекпін. Егер біреуді алдап, ақысын жеген болсам,
оны төрт есе артығымен қайтарамын, — деді. [9] Сонда Иса:
— Бүгін осы үй іші құтқарылды! Бұл адам да Ыбырайым
атаның ұрпағынан.* [10] Өйткені Мен тура жолдан адасып кеткендерді іздеп, құтқаруға келдім,* — деп жауап берді.

Аманат етілген зор байлық

[11] Халық тыңдап отырғанда Иса бір астарлы әңгімені қоса айтып берді. Себебі Өзі Иерусалимге жақындап қалғандықтан олар: «Жуырда Құдай өз Патшалығын жерде орнатады»* деп
ойлады. [12] Сондықтан Иса былай деді: «Бір ақсүйек алыс елге барып, сол жерде өз елінің патшалығына тағайындалып, қайтып келу үшін сапарға шықпақшы болыпты. [13] Қол астындағы
қызметшілерінің онын шақырып алып, әрқайсысына бір-бір қадақ күміс* беріп тұрып:
— Мен қайтып келгенше осы қаражатпен жұмыс істеңдер!** — дейді.
[14] Ал өз елінің азаматтары сол ақсүйекті жек көреді екен. Сондықтан артынан өкілдерін жіберіп: «Оның бізге патша болуын қаламаймыз», — деп сәлем жолдайды.
[15] Бірақ та әлгі кісі патша болып, қайта оралады. Күміс берген қызметшілерінің қайсысы қанша табыс тапқанын білу
үшін оларды өзіне шақыртады.* [16] Сонда біріншісі келіп:
— Тақсыр, сіздің бір қадақ күмісіңіз он қадақ табыс келтірді,
— деп есеп береді. [17] Патшасы оны мақтап:

---

*9 Ежелде Құдай Ыбырайым пайғамбардың ұрпағын ерекше жарылқауға уәде берген еді (Жаратылыс. баст. 22:17).

*10 Немесе: Өйткені Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») адасқандарды іздеп, құтқаруға келді.

*11 Яки: «Жуырда Құдай адамдарға Өзінің ізгі Билігін жүргізе бастайды» (11:2; 19:37; Елшілер. істері 1:6).

*13 Түпнұсқада: «мина». (Құны — жұмысшының жүз күндік жалақысы.)

**13 Яки: осы қаржыларыммен сауда жасап, оларды айналымға жіберіңдер!

*15 Демек, Мәсіх көктен қайтып келгенде Өзіне сенетіндерден аманаттал- ған рухани байлықты қалай қолдандыңдар деп сұрамақ (Қорынт. 1-хат 3:13-15; Қорынт. 2-хат 5:10).

— Жарайсың, жақсы қызметшім! Кішкене істе сенімді бол-
дың, енді он қаланың үстінен билеуші бол, — дейді. 18 Екіншісі
келіп:

— Сіздің бір қадақ күмісіңіз бес қадақ табыс келтірді, —
деп есеп бергенде, 19 патшасы:

— Ендеше сен бес қаланың билеушісі бол, — деп бұйырады.

20 Ал үшіншісі келіп былай дейді:

— Тақсыр, мінеки, сіздің қадағыңыз, оны орамалға түйіп
сақтап қойдым. 21 Сізден қорықтым, өйткені қатал адамсыз:
өзіңіз салмаған қаржыны иемденіп, екпеген өнімді орасыз. —
22 Патшасы оған:

— Әй, оңбаған қызметші! Сені өз аузыңнан шыққан сөз-
дерiңмен айыптаймын! Менің салмаған қаржыны иемденіп,
екпеген өнімді оратын қатал адам екенімді білдің ғой? 23 Олай
болса, неге күмісімді айналымға жібермедің?* Сонда мен қай-
тып келгенде оны өсімімен қайтарып алатын едім, — деп
жауап беріп, 24 қасындағы нөкерлеріне: — Одан қадағын алып,
он қадағы барға беріңдер! — деп бұйырады. 25 Олар:

— Тақсыр, соның өзінің он қадағы бар ғой! — дейді. Патша:

26 — Сендерге айтамын: кімде бар болса, соған тағы беріледі,
ал кімде жоқ болса, оның қолында бар азы да одан алынып
қойылады. 27 Ал мені өздеріне патша қылуды қаламаған жау-
ларым болса, оларды осында алып келіп, көз алдымда қырып
салыңдар! — дейді.

Мәсіхтің салтанатпен Иерусалимге кіруі

28 Осыны айтып болған соң Иса Иерусалим қаласына бет
алып, өрлеп жүріп кетті. 29 Зәйтүн тауының беткейіндегі Бет-
фаге мен Бетания ауылдарына жақындағанда Иса шәкірттері-
нің екеуін жұмсап, 30 мынадай тапсырма берді:

— Қарсы алдарыңдағы ауылға барыңдар. Оған кірген бойда
байлаулы тұрған, әлі ешкім мінбеген бір тайқар есекті көре-
сіңдер. Соны шешіп, алып келіңдер! 31 Егер қайсыбіреу сен-
дерден: «Бұны неге шешесіңдер?» деп сұрай қалса, оған: «Ол
Мырзамызға керек» деп жауап беріңдер!

*23 Яки: неге күмісімді ақша айырбастаушыларға қарызға бермедің?

[32] Жұмсаған екі шәкірті барып, Исаның айтқанын тауып
алды. [33] Олар есекті шешіп алып жатқанда, оның қожайын-
дары: «Тайқарды неге шешесіңдер?» — деді. [34] Шәкірттер: «Ол
Мырзамызға керек», — деп жауап берді. [35] Есекті алып келіп,
үстіне шапандарын жапқаннан кейін оған Исаны мінгізді.

[36] Иса ілгерлеген сайын кісілер жамылғыларын жолға жайып
отырды.* [37] Ол жолдың Зәйтүн тауынан төмен түсетін жеріне
жақындағанда күллі шәкірттері көрген барлық құдіретті істері
үшін зор қуанышпен қатты дауыстап Құдайды мадақтай бас-
тады:

[38] «Жаратқан Иенің атынан келе жатқан Патша жарылқанған!»*
«Көкте амандық болсын, заңғар көкте Құдай мадақталсын!»**

[39] Халық арасынан кейбір парызшылдар Исаға:

— Ұстаз, шәкірттеріңізге тыйым салыңыз! — деді.* [40] Ал Иса:

— Сендерге шын айтамын: егер олар үндемесе, онда жолдағы
тастар айқай салар еді, — деп жауап қайырды.

Иерусалимнің қиратылайтынын алдын ала білдіру

[41] Иса қалаға жақындап қалған кезде оған қарап көзіне жас
алып былай деді:

[42] — Тым болмаса бүгін өзіңді ненің құтқара алатынын біл-
сең етті! Бірақ қазір мұны ұға алмайсың.* [43] Жауларың саған
қарсы бекіністер құрып, қоршап, жан-жақтан қыспақтайтын
күндер басыңа туады. [44] Олар сені қиратып, тұрғындарыңды
өлтіреді де, күл-талқаныңды шығарып, жермен-жексен етеді.
Себебі Құдайдың өзіңді құтқаруға келген кезін түсінбедің.

---

*36 Бұл салтпен халық Исаны «Құтқарушы Патшамызсыз» деп құрметтеп қарсы алды. (3:4-6)

*38 Осындай сөздермен ежелде дін қызметкерлері Исраил халқының жеңімпаз патшаларын Иерусалимге қайта оралғанда қарсы алатын (Забур жыр. 117:26).

**38 Немесе: Көкте тыныштық, заңғар биіктікте ұлылық (зор құрмет)! (2:14; Забур жыр. 148:1)

*39 18:9-14; Матай 21:15-16.

*42 Яки: қазір бұл көзіңнен таса. (Қала Құдайға мойынсұнбағандықтан рухани соқыр болып қалған еді.)

Мәсіхтің ғибадатхананы саудадан тазартуы, ал екі жүзді ел басшыларының Оған өшігуі

45 Содан кейін Иса ғибадатхана ауласына* кіріп, ондағы сату-
шыларды қуып шығарды. Оларға:
46 — «Менің үйім мінажат ететін үй болсын!» деп Киелі жазбада айтылған. Бірақ сендер оны «қарақшылар ордасына» айналдырғансыңдар! — деді.
47 Иса күн сайын ғибадатханада халыққа тәлім беріп жүрді.
Ал басты діни қызметкерлер, дін мұғалімдері және рубасылар
Оның көзін құртпақ болды, 48 бірақ бұл мақсатты орындаудың
ретін таба алмады. Себебі жұрттың бәрі қасынан кетпей, Исаны тыңдайтын.

20 1 Иса ғибадатханада халыққа тәлім беріп, Ізгі хабарды жариялап жүрген сол күндердің бірінде басты діни қызметкерлер мен дін мұғалімдері рубасылармен бірге келіп,
2 Оған:
— Айтыңызшы, бұл істерді қандай билікпен істеп жүрсіз? Сізге мұндай билікті кім берді? — деген сауал қойды. 3 Иса
оларға:
— Мен де сіздерге бір сұрақ қояйын, соған жауап беріңіздер:
4 Жақия орындаған шомылдыру рәсімі көктің* еркімен болып
па еді, әлде адамның еркімен бе? — деп жауап қатты. 5 Олар өз-
ара ақылдасып былай десті:
— Егер «көктің еркімен» десек, Ол «Ендеше Жақияның
уағызына неге сенбедіңіздер?» дейтін болар. 6 Ал егер «адам-
ның еркімен» десек, бүкіл халық бізді тас лақтырып өлтірер. Себебі олар Жақияның пайғамбар екеніне сенеді ғой. Сондықтан олар:
7 — Кімнің еркімен болғанын білмейміз, — деп жауап берді.
8 Иса оларға:
— Олай болса, Мен де сіздерге бұл істерді қандай билікпен істеп жүргенімді айтпаймын, — деп кесіп айтты.

---

*45 Яки: Құдайдың ғибадатханасына.
*4 Яки: Құдайдың.

Опасыз жүзімшілер

[9] Сол кезде Иса халыққа мына астарлы әңгімені айтып берді:
— Бір кісі жүзім бағын отырғызады. Оны жүзімшілерге
жалға тапсырып, өзі ұзақ уақытқа басқа жаққа сапарға атта-
нады. [10] Мезгілі келгенде бақтың өнімінен тиісті үлесін берсін
деп жүзімшілерге бір қызметшісін жұмсайды. Бірақ олар оны
ұрып-соғып, құр қол қайтарып жібереді.
[11] Сонда бақ иесі басқа бір қызметшісін жұмсайды. Олар оны
да ұрып, намысына тиіп қорлап, құр қол қайтарып жібереді.
[12] Енді үшінші қызметшісін жұмсайды. Алайда жүзімшілер
оны да жарақаттап, қуып жібереді.
[13] Сонда бақтың иесі: «Енді не істейін? Өзімнің сүйікті
ұлымды жіберейін. Мүмкін, оны көріп, ұялар»*дейді. [14] Бірақ
жүзімшілер ұлын көргенде өзара ақылдасып: «Бұл мұрагер ғой!
Кәне, жүріңдер, оны өлтірейік, сонда мұрасы біздікі болады!»
— деседі де, [15] оны бақ сыртына алып шығып, өлтіріп тастайды.
Енді жүзімдіктің иесі оларға не істемек? [16] Келіп, жүзімші-
лерді өлтіріп, бағын өзгелерге тапсырмақ.
Мұны естіген халық:
— Оның бетін ары қылсын! — деді. [17] Иса оларға қарап былай
деп жауап берді:
— Ендеше Забурда жазылған мына сөздің мағынасы не:

> «Құрылысшылар керегі жоқ деп бас тартқан Тас
> Енді үйдің басты іргетасына* айналды!»
> [18] Әлгі Тасқа құлаған әркім быт-шыт болады!
> Үстіне осы Тас құласа жаншылып қалады!*

Шетелдік патшаға салық төлеу дұрыс па?

[19] Басты діни қызметкерлер мен дін мұғалімдері Исаның бұл
астарлы әңгімені өздеріне тигізіп айтқанын түсініп, сол кезде-
ақ Оны ұстап алмақ болды, бірақ халықтан қорықты. [20] Олар
Исаны аңди бастап, Оған әділ болғансып жүретін жансызда-

---

*13 Яки: Мүмкін, оған құрмет көрсетер.

*17 Яғни: үй салғанда алдымен бір бұрышына орнатылып, қабырғалардың бағыттарын белгілейтін негізгі тасқа. (Құдай адамдар менсінбеген Исаны Мәсіх және Әлемнің Әміршісі болуға тағайындады: Матай 28:18; Філіпі. хат 2:9-11; Забур жыр. 117:22-23.)

*18 Ишая 8:13-15.

рын жіберді. Бұлар Оны римдік әміршінің билігі мен сотына
тапсыру үшін бір сөзінен ұстауға тырысты. 21 Жансыздар Исаға:
— Ұстаз, Сіздің адал көңілмен сөйлеп, тәлім беретініңізді
білеміз. Ешкімнің де бет-жүзіне қарамай, жұртты шынымен
Құдай жолына үйретесіз. 22 Ал енді, Рим патшасына алым-салық
төлеуіміз дұрыс па, әлде бұрыс па?* — деген сұрақ қойды.
23 Бірақ Иса олардың арам ойларын біліп:
— (Мені азғырып сынамақсыңдар, ә?) 24 Маған бір күміс
теңгені* көрсетіңдерші. Мына сурет пен жазу кімдікі? — деп
сұрады. Олар:
— Римдік патшанікі, — деп жауап берді. 25 Сонда Иса:
— Олай болса, патшаға тиістісін патшаға, ал Құдайға тиісті-
сін Құдайға беріңдер! — деп қорытты.
26 Сонымен олар Исаны халықтың алдында сөзінен ұстай ал-
мады. Қайта, Оның берген жауабына аң-таң болып, үн-түнсіз
қалды.

Қайта тірілу туралы сұрақ

27 Өлімнен қайта тірілу жоқ деуші саддукейлер ұйымының
кейбір мүшелері* де Исаға келіп, мына сұрақты қойды:
28 — Ұстаз, Мұса пайғамбар бізге: «Егер біреудің үйленген
бауыры соңынан бала қалдырмай өлсе, онда сол адам оның
жесіріне үйленіп,* марқұм бауырына ұрпақ қалдырсын!» деп
жазып тапсырған. 29 Бірде ағайынды жеті жігіт болды. Солар-
дың тұңғышы үйленіп, соңынан бала қалдырмай өлді. 30 Жесі-
ріне екіншісі де, 31 үшіншісі де, осылай басқалары да үйленіп,
артына бала қалдырмай дүние салды. 32 Ең соңында әйел де
көз жұмды. 33 Ендеше қиямет күні қайта тірілгенде сол әйел
қайсысынікі болады? Ол жетеуінің де әйелі болған еді ғой!

---

*22 Яки: Ал енді, Кесарге алым-салық төлеуіміз (Құдай бұйырған Таурат заңына сай) рұқсат етілген бе, жоқ па? (Көптеген яһудилер жалған тәңірлерге табынушы римдіктердің өз елдерін басқарып, салық төлеуді талап еткеніне қатты наразы еді. Сондықтан басшылар осы саяси тұрғыдан айрықша маңызды қитұрқы сұрақ арқылы Исаны сөзден сүріндіруге тырысты: 20:20; 23:2.)

*24 Күміс теңге: түпнұсқада «денарион».

*27 Саддукейлер ұйымы басты діни қызметкерлердің көзқарасы мен саясатын жақтап, эллин (көне грек) философиясы мен мәдениетінің ықпалында жүретін. Түсіндірмені қараңыз.

*28 Яки: жесіріне әмеңгер болып (Заң. қайтал. 25:5; Рут 4:5).

[34] Иса оларға былай деп жауап қайтарды:
— Бұ дүниедегілер әйел алады, күйеуге шығады. [35] Ал өлім-
нен қайта тіріліп, жұмаққа баруға лайықтылар сол жерде әйел
де алмайды, күйеуге де шықпайды. [36] Себебі олар қайта тіріл-
геннен кейін періштелерге ұқсап, Құдайдың рухани балалары
болады.
[37] Ал өлгендердің қайта тірілетінін Мұса да Таурат кітабы-
ның тікенді бұта туралы тарауында білдірген. Ол онда Жарат-
қан Иені «Ыбырайым, Ысқақ және Жақыптың Құдайы» деп
атаған.* [38] Демек, Жаратқан Ие өлгендердің емес, тірілердің
Құдайы! Оның алдында бәрі де тірі.
[39] Кейбір дін мұғалімдері бұған:
— Ұстаз, Сіз тауып айттыңыз! — деді. [40] Бұдан кейін Исаға
сұрақ қоюға батылдары бармады.

Мәсіх — Дәуіт пайғамбардың әрі Ұрпағы, әрі Иесі

[41] Ал Иса оларға мына сұрақты қойды:
— Жұрттың Мәсіхті «Дәуіттің Ұрпағы» деулері қалай?
[42] Дәуіттің өзі Забур кітабындағы бір жырында:

«Жаратқан Ие менің Иеме былай деді:
[43] Мен сенің жауларыңды табаныңның астына
Салып бергенімше өзің отыр оң жағымда! — деген ғой.*

[44] Ендеше Дәуіт пайғамбар Мәсіхті «Ием» деп атаған соң,
қалайша Ол «Дәуіттің Ұрпағы» ғана болады?

Дін басыларының өзімшілдігі, ал бейшара жесірдің жомарттығы

[45] Бүкіл халық тыңдап тұрғанда Иса шәкірттеріне:
[46] — Дін мұғалімдерінен сақтаныңдар! Олар ұзын шапан киіп
жүруді жақсы көреді, базарларда жұрттың өздеріне сәлем беріп
құрмет көрсетуін, әрі мәжілісханаларда сыйлы орында отырып,
қонақасыларда төрде жантаюды ұнатады. [47] Сондай-ақ жесір
әйелдердің үй-жайын ішіп-жеп тауысып, әдейі көзге түсу үшін

---

*37 Мысыр. шығу 3:6. Егер ежелде қайтыс болған сенушілер о дүниеде тірі болмаса, онда Құдай «Кезінде Маған сенуші болған Ыбырайым, Ысқақ және Жақыптың Құдайымын» дер еді.

*43 Забур жыр. 109:1; Елшілер. істері 2:34:35.

ұзақ мінажат етіп жүр.* Бұлар бәрінен бетер қатаң жазалана-
тын болады-ау! — деді.

21 1 Иса айналасына қарап, байлардың құдайы сыйлықта-
рын арнайы сандықтарға салып жатқандарына назар
аударды. 2 Сондай-ақ бір бейшара жесір әйелдің жалпы құны
төрт теңгелік екі бақырды салғанын көріп, 3 былай деді:
«Сендерге шындығын айтайын: мына бейшара жесір бәрінен
де көп салды! 4 Себебі басқалардың бәрі өздерінен артылғанын
ғана садақа етсе, бұл әйел өзі бейшара бола тұра күнелтетін
нәрсесінің бәрін аямастан берді».

Ғибадатхананың қиратылуы туралы алдын ала білдіру

5 Кейбіреулер ғибадатханаға нұсқап оның әдемі тастармен
салынып, арнайы сый-тартулармен тамаша әшекейленгенін айт-
қанда, Иса былай жауап берді: 6 «Сендер көріп тұрған мына
ғимараттардың қаланған бірде-бір тасы қалмай бәрінің де
күл-талқаны шығатын күндер туады!»

Осы заманның ақырын білдіретін ғажайып белгілер

7 Олар Исадан:
— Ұстаз, бұл қашан болады? Оның іске асатын кезін қандай
белгі білдірмек?* — деп сұрады. 8 Исаның жауабы мынау болды:
— Сендер алданып, теріс жолға түсіп кетуден сақтаныңдар!
Себебі көп адамдар Менің атымды жамылып келіп: «(Құтқа-
рушы Мәсіх) Менмін!» және «Ақыр заман жақындап қалды!»
дейтін болады. Сондайлардың соңынан ермеңдер! 9 Соғыстар
мен көтерілістер туралы естігенде үрейленбеңдер! Алдымен
осылар болуға тиісті, бірақ заманның ақыры бір дегеннен бола
қоймайды.
10 Бұдан кейін Иса оларға былай деді:
— Ұлт ұлтқа қарсы, мемлекет мемлекетке қарсы аттанып,
11 түрлі жерлерде қатты жер сілкіністер, ашаршылық және ін-
деттер болады. Аспанда қорқынышты құбылыстар және үлкен
ғажайып белгілер көрінеді.

---

*47 Яки: дұғаны ұзақ оқып жүр (Матай 6:5).
*7 Яки: қандай ерекше оқиға не құбылыс алдын ала білдірмек?

Сенушілердің қудаланып, Иерусалимнің жазалануы

12 Ал осының бәрі іске аспас бұрын Менің жолыма түскен-
деріңе бола жұрт сендерге зорлық көрсетіп, қудалайды, мәжі-
лісхана соттарына ұстап беріп, түрмеге салып, патшалар мен
әміршілердің алдына апарады. 13 Осылайша сендер Мен туралы
ашық айтуға мүмкіндік аласыңдар.*

14 Ал енді, қалай жауап береміз деп алдын ала ойламаймыз*
деген берік шешімге келіңдер! 15 Себебі Мен сендерге жаула-
рың қарсы сөйлеп, дәлел келтіре алмайтындай шешендік пен
даналық дарытамын.

16 Сендерді тіпті әке-шешелерің, бауырларың, туыстарың мен
достарың да ұстап беріп, кейбіреулеріңді өлімге душар етеді.
17 Менің атымды мойындағандарыңа бола барлық жұрт сен-
дерді жек көретін болады. 18 Алайда Құдайдың еркінсіз сендер
қылдай да қиянат шекпейсіңдер.* 19 Табанды болыңдар, сонда
шынайы өмірге жетесіңдер!

20 Ал Иерусалим қаласын әскерлер қоршап алғанын көрсең-
дер, оның ойрандалатын кезінің жақындап қалғанын білесіңдер.
21 Сол уақытта Яһудея аймағында тұратындар тауларға қашып
құтылсын, Иерусалимдегілер қаладан шығып, ал маңындағы-
лар қалаға кірмей, қашып құтылсын! 22 Себебі сол кез Құдай-
дың халықты жазалайтын күндері. Осылайша Киелі жазба-
ларда бұл туралы жазылғандардың бәрі де жүзеге аспақ.

23 Сол күндері аяғы ауыр және бала емізіп жүрген әйелдер
қандай қасіретке ұшырайтын болады! Себебі осы ел үлкен
апатқа душар болып, халықтың басына қаһарлы жаза түседі.
24 Олар қылыштан өледі немесе тұтқындалып, барлық басқа
ұлттардың елдеріне айдалады. Құдайға сенбейтін халықтар өз
дәурендері өткенше Иерусалим қаласын табандарымен таптап,
білгендерін істейтін болады.

---

*13 Яки: Мұның нәтижесі сендердің (Ізгі хабар туралы) куәгерлік етулерің болады.

*14 Яки: Ал енді, қорғану жайын алдын ала ойламаймыз (12:11-12).

*18 Немесе: Құдайдың еркінсіз бастарыңдағы шаштарыңның бірі де түспейді (12:7).

Мәсіхтің дүниені соттау үшін қайтып келуіне дайын болу керек

25 Күнде, айда, жұлдыздарда ғажайып белгілер* пайда болып,
жерде теңіздер шулап долданады. Содан халықтар зәрелері
ұшып, не істерін білмей дал болады. 26 Аспан денелері орында-
рынан қозғалғандықтан адамдар қорқып, әлемге төнетін апат-
тарды күтіп естерінен тана үрейленеді.*
27 Сол уақытта олар Менің Билеуші ретінде ғаламат құді-
ретпен, салтанатты ұлылықпен бір бұлтта келе жатқанымды
көреді.*
28 Сендер бұл оқиғалар бола бастаған кезде бастарыңды
көтеріп, жоғары қараңдар, себебі құтқарылуларың жақын! —
деді Иса.
29 Содан кейін Иса тыңдап тұрғандарға мына болашақтағы
жағдайды түсіндірді:
— Інжір ағашы мен барлық басқа ағаштарға қараңдар:
30 жапырақтарының шыға бастағанын көргенде жаздың таяп
қалғанын білесіңдер. 31 Сол сияқты, сендер осы оқиғалардың
болып жатқанын көргенде Құдай Патшалығының жер бетінде
орнайтын кезінің таяп қалғанын білетін боласыңдар.
32 Сендерге шындығын айтайын: осы ұрпақ өлмей тұрып-ақ
мұның бәрі іске асады.* 33 Аспан мен жер жойылатын болады,*
бірақ Менің сөздерім еш жойылмайды.
34 Алайда өздеріңе сақ болыңдар: той-думан жасап, мас болып
немесе күнделікті тұрмысты уайымдап, жүректерің шеменде-
ніп кетпесін! Әйтпесе Менің қайта оралатын күнім сендерге
қапылыста келеді. 35 Себебі сол күн жер бетінде тұрғандардың
бәрінің басына түскен тор сияқты кенеттен туа қалады.
36 Алдағы осы апаттардан құтылып, Билеуші ретінде көктен
келген Менің алдымда тұра алу үшін әрқашан сергек болып,
сиынып мінажат етіңдер!

---

*25 Яки: ғажайып құбылыстар (оқиғалар).
*26 Немесе: апаттарды үрейлене күтіп, жан тапсырады.
*27 Немесе: олар «Адам Ұлының» ғаламат құдіретпен, салтанатты ұлылықпен бір бұлтта келе жатқанын көреді.
*32 Немесе: мұның бәрі іске асқанша осы нәсіл (Исраил халқы) жойылып кетпейді.
*33 Петір. 1-хаты 3:7,10; Аян 21:1.

[37] Иса күндіз ғибадатханада тәлім берді, ал кешке қаладан
шығып, Зәйтүн тауына барып, сол маңайда түнеп жүрді. [38] Таң
ата бүкіл халық Исаны тыңдау үшін ғибадатханаға Оның
қасына келетін.

22

Исаны өлтіру жөніндегі жоспар

[1] Бұл кезде Ашымаған нан мейрамы* жақындап қалған еді.
Ол Құтқарылу мейрамы* деп те аталатын. [2] Басты діни қызмет-
керлер мен дін мұғалімдері Исаның көзін құртудың жолын
қарастырды, себебі олар халықтан қорықты.

[3] Сонда он екі елшінің бірі — Яһуда Исқариоттың жүрегіне
әзәзіл шайтан кірді. [4] Яһуда барып,* басты діни қызметкерлермен
және ғибадатхананың бас сақшыларымен Исаны оларға қалай
ұстап беру туралы ақылдасты. [5] Олар қатты қуанып, Яһудаға
күміс ақша беруге уәде етті. [6] Ол бұған келісіп, Исаны жұрт
көзінен таса жерде ұстап берудің қолайлы сәтін аңдыды.

Құтқарылу мейрамындағы ас

[7] Сөйтіп Ашымаған нан мейрамының бірінші күні де жетті.
Сол күні әр отбасы ата-бабаларын Құдайдың құтқарғанын еске
түсіріп, бір тоқтыны құрбандыққа шалуы қажет болатын.*
[8] Сондықтан Иса Петір мен Жоханды жұмсап:

— Барып, бізге мейрам асын әзірлеңдер, — деді.

[9] — Асты қай жерде әзірлеуімізді қалайсыз? — деп сұрады
олар. [10] Иса:

— Тыңдап алыңдар: қалаға кіргендеріңде сендерге құмыра-
мен су алып бара жатқан бір адам кездеседі. Соның артынан
еріп, ол кірген үйге сендер де кіріп, [11] үй иесіне: «Ұстазымыз
сізге сәлем айтып, Маған шәкірттеріммен бірге отырып,
мейрам асын ішуге болатын қонақ бөлмеңіз қайда екен деп
сұрап жатыр» деңдер. [12] Үй иесі сендерге жоғарғы қабаттағы,
еденіне төсеніштер төселген кең қонақ бөлмені көрсетеді.
Асты сол жерге дайындаңдар, — деді. [13] Олар барғанда бәрі де
Исаның айтқанындай болды. Мейрам асын сонда даярлады.

---

*1 22:7. Түсіндірмедегі «Құтқарылу мейрамын» да қараңыз.

*4 Яки: Яһуда (Исаның қасынан) кетіп.

*7 Мысыр. шығу 12:1-16.

14 Тамақ ішетін уақыт болғанда Иса елшілерімен бірге дас-
тарқан басына жантайып, 15 оларға:
— Мен азап шегер алдында мына Құтқарылу мейрамының
асын сендермен бірге жеуді қатты аңсап едім. 16 Сендерге шын-
дығын айтайын: Құдай Патшалығында құтқарылу толықтай
жүзеге асқанша, Мен осы асты бұдан былай жемеймін, — деді.
17 Содан кейін, қолына тостағанды алды да, шүкіршілік етіп,
оларға:
— Мұны алып, өзара бөлісіңдер. 18 Сендерге айтамын: Құдай
Патшалығы орнағанша, Мен енді қайтып жүзім шырынынан
ішпеймін, — деді.

Исаның құрбан болуы — Жаңа келісімнің негізі

19 Содан кейін Иса қолына нан алып, шүкіршілік етті. Нанды
үзіп, оларға беріп жатып:
— Бұл — сендер үшін құрбандыққа берілмек денем.* Мені
естеріңе түсіру үшін осылай істеңдер! — деді.
20 Сондай-ақ, кешкі астан кейін тостағанды да алып:
— Мына тостаған — сендер үшін төгілмек қаныммен бекі-
тілген Жаңа келісім,* — деді.
21 — Тыңдап алыңдар: Мені өз қолымен ұстап беретін опасыз
Менімен бірге дастарқан басында отыр! 22 Көктен келген Мен
алдын ала белгіленген жолмен жүремін.* Алайда Мені ұстап
беретін кісі қасіретке қалады-ау! — деді Иса. 23 Шәкірттері:
— Мұны істейтін қайсымыз? — деп бір-бірінен сұрай бас-
тады.

Ең маңыздысы — билік ету емес, қызмет ету

24 Сол кезде шәкірттерінің арасында қайсымыздың жолымыз
үлкен деген бір айтыс та басталып кеткен еді. 25 Ал Иса оларға
былай деді:

---

*19 Яки: денемді білдіреді. (Нанның үзіліп, үлестірілгеніндей, Исаның денесі де адамдардың Құдаймен қатынасқа кіре алуы үшін біраздан кейін құрбан болды: 23:44-46; Еврей. хат 10:19-22; Қорынт. 1-хат 11:25-26.)

*20 Яки: Жаңа келісімді білдіреді. Түсіндірмедегі «келісімді» қараңыз.

*22 Немесе: Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы») алдын ала белгіленген жолмен жүреді.

— Патшалар қол астындағы елдерді* билеп-төстеп, халық-
тардың үстінен қатаң әмір жүргізушілер «жақсылық жасаушы-
лар» деп аталады. [26]Бірақ сендерде ондай болмасын! Керісінше,
ең ұлыларың ең кішілеріңдей, басшылық ететіндерің қызмет
көрсетушілеріңдей болсын! [27]Қайсысының жолы үлкен: дастар-
қанда отырғанының ба, әлде оған қызмет етушінің бе? Әрине,
дастарқанда отырғанының. Ал Мен араларыңда қызмет етуші
іспеттімін.*

[28]Қиындыққа ұшыраған кездерімде Менімен бірге болған
сендерсіңдер. [29]Сондықтан Әкемнің Мені Патша болуға тағай-
ындағаны сияқты, Мен де сендерді билік жүргізуге тағайын-
даймын.* [30]Менің Патшалығымда дастарқанымнан ішіп-жеп,
тақтарыңа отырып, Исраилдің он екі руына билік жүргізетін
боласыңдар.

Петірдің Мәсіхтен танатыны туралы алдын ала білдіру

[31]Иеміз Иса Шимон Петірге:

— Шимон, Шимон, сақ бол! Жұрттың бидайды қауызынан
ажырататыны сияқты, әзәзіл шайтанға да сендерді сынақтан
өткізуге жол берілді.* [32]Бірақ Мен сенімің таусылмасын деп
сен үшін мінажат еттім. Сен Құдай жолына қайтқаннан кейін
бауырластарыңның сенімін нығайтатын бол, — деп ескертті.
Ал Петір:

[33]— Мырза, Сізбен бірге түрмеге де, өлімге де баруға дайын-
мын! — деді. [34]Бірақ Иса:

— Петір, саған шындығын айтайын: сен осы түні-ақ әтеш
шақырғанша «Оны танымаймын» деп үш рет Менен танасың,
— деп жауап берді.

[35]Содан кейін Иса шәкірттеріне:

— Сендерді жолға қапшық та, жол дорба да, артық аяқ киім
де алғызбай жұмсап жібергенімде бір нәрседен мұқтаждық
көрдіңдер ме? — дегенде, олар:

— Жоқ, еш нәрседен, — деп жауап қайтарды. [36]Сонда Иса
оларға:

---

*25 Яки: Патшалар (Құдайға мойынсұнбаған) халықтарды.

*27 Жохан 13:14-15.

*29 Яки: сендерді патша болуға тағайындаймын (Петір. 1-хаты 2:9; Аян 5:10).

*31 Немесе: әзәзіл шайтан сендерді бидай сияқты електен өткізуге рұқсат сұрап алды (Әйүп 1:6-12).

— Ал енді, кімнің ақша қалтасы болса, соны да, жол дорба-
сын да алып жүрсін. Кімнің семсері жоқ болса, ол шапанын
сатып, семсер алсын. 37 Өйткені сендерге айтамын: пайғамбар-
дың: «Ол қылмыскерлердің қатарында саналды» деп алдын ала
айтқан сөзі* Менің өмірімде іске асуға тиіс. Мен туралы алдын
ала жазылғанның бәрі де орындалады, — деді. 38 Шәкірттері:

— Мырза, қараңыз, мұнда екі семсер бар! — дегенде Иса:

— Жетер енді! — деді.

Гетсимани бағындағы ішкі қиналыс және мінажат

39 Иса қаладан шығып, дағдылы әдеті бойынша Зәйтүн тауы-
на кетті. Шәкірттері де Оның артынан ерді. 40 Сол жерге жет-
кеннен кейін Иса оларға: «Азғырылмау үшін сиынып мінажат
етіңдер!»* — деді.

41 Өзі олардан тас лақтырымдай жерге аулағырақ барып, тізер-
леп отырды. Мінажат етіп былай деді:

42 — О, Әкем, егер Сен қаласаң, (қаһарыңа толы) мына тос-
тағанды Маған жолатпай алып кете гөр.* Бірақ Менің емес,
Сенің еркің болсын!

43 Сонда көктен бір періште келіп, Исаға күш берді. 44 Жан-
таласып жатқанда Иса одан бетер қатты мінажат етті. Оның
тері қан тамшыларына ұқсап жерге тамып жатты.

45 Иса сиынуын аяқтап, орнынан тұрды. Шәкірттерінің қасы-
на қайтып келіп, олардың қайғыдан шаршап, ұйықтап қал-
ғанын көрді. 46 Сонда оларға: «Неге ұйықтап жатырсыңдар?
Азғырылмау үшін тұрып, сиынып мінажат етіңдер!» — деді.

Тұтқындалу

47 Иса әлі де осылай айтып тұрғанда, бір топ адам көрінді.
Оларды Яһуда есімді он екі елшінің біреуі бастап алып келді.
Ол Исаға жақындап, Оны сүймекші болды. (Себебі Яһуда
қасындағылармен «Кімнің бетінен сүйсем, Ол — Соның Өзі»
деп келіскен еді.) 48 Ал Иса оған: «Яһуда! Сен көктен келген

---

*37 Ишая 53:12.

*40 Яки: Теріс жолға түспеу үшін сиынып дұға етіңдер! (11:4)

*42 Яки: Әкем, егер Сен қаласаң, осы азапты басыма түсіре көрме! (Матай 20:22; Ишая 51:17,22)

Маған* бетімнен сүйіп тұрып та опасыздық жасайсың ба?» — деді.
49 Исаның қасындағылар енді не болатынын сезіп:
— Мырза, семсермен шауып тастайық па? — деп сұрады.
50 Олардың біреуі* семсерімен бас діни қызметкердің малайына қарай сілтеп қалып, оң құлағын шауып түсірді. 51 Бірақ Иса:
— Тоқтатыңдар, жетер енді! — деп, малайдың құлағына қолын тигізіп, сауықтырып жіберді.
52 Иса Өзін ұстауға келген басты діни қызметкерлерге, ғибадатхананың бас сақшыларына және рубасыларына:
— Мені ұстауға қарақшыға* қарсы аттанғандай семсер мен сойыл алып шыққандарыңыз қалай? 53 Күн сайын сіздермен бірге ғибадатханада болғанымда Маған қарсы қол көтерген жоқсыздар. Ал қазір күндеріңіз туып, қара түнектің күші билігін жүргізіп тұр, — деді.

Бас діни қызметкердің сарайында

54 Олар Исаны ұстап алып, бас діни қызметкердің сарайына апарды. Петір соларға алыстан ілесіп отырды. 55 Сақшылар ішкі ауланың ортасына от жағып, айналдыра жайғасқанда Петір де араларына барып отырды. 56 Бір қызметші қыз оның оттың жарығында отырғанын көрді. Оған қадала қарап:
— Мынау да Онымен бірге жүрді! — деді. 57 Бірақ Петір қызға:
— Жоқ, Оны танымаймын! — деп мойындамады. 58 Біраздан кейін тағы біреу оны көріп:
— Сен де солардың бірісің! — деді. Бірақ Петір ол кісіге:
— Бауырым, олай емеспін! — деп жауап қатты. 59 Бір сағаттай уақыт өткен соң тағы бір адам:
— Шынымен бұл да Оның қасында жүрді, өзі ғалилеялық қой! — деп нықтап айтты. 60 Бірақ Петір сол адамға:
— Не деп тұрғаныңды түсінбеймін! — деп жауап қайтарды. Ол осылай айтып тұрған сәтте-ақ әтеш шақырды. 61 Иеміз бұрылып, Петірге қарады. Петірдің есіне Иеміздің «Сен осы түні-ақ әтеш шақырғанша үш рет Менен танасың» деген сөзі* түсті.
62 Ол сыртқа шығып, қатты жылады.

---

*48 Яки: Құдай тағайындаған Билеушіге («Адам Ұлына»).
*50 Яғни: Шимон Петір (Жохан 18:10).
*52 Яки: ұлтшыл көтерілісшіге (23:14-19).
*61 22:34.

63 Исаны ұстап тұрған адамдар Оны мазақтап, соққылады.
64 Оның бетін бүркеп, ұрып-соғып: «Әй, пайғамбар болсаң, Сені
кім ұрды, соны айтып берші!» деп келекелей сұрады. 65 Оны
тағы басқа көптеген жаман сөздермен де қорлады.

66 Таң атқанда рубасылар, басты діни қызметкерлер және
дін мұғалімдері Жоғарғы кеңеске жиналды. Исаны кеңестің
алдына әкелдіріп, 67 Оған:

— Сен Мәсіхсің бе? Бізге айтып бер! — деді. Иса оларға:

— Мен айтсам да, бәрібір сенбейсіздер, 68 сіздерге сұрақ
қойсам да, бәрібір жауап бермейсіздер. 69 Ал қазірден бастап
Мен Билеуші ретінде Құдіретті Құдайдың оң жағында отыра-
тын боламын!* — деді. 70 Олардың бәрі:

— Сонда Сен Құдайдың рухани Ұлысың* ба? — деген сұрақ
қойды. Иса:

— Менің Сол екенімді өздеріңіз айтып тұрсыздар, — деп
жауап берді. 71 Олар:

— Бізге тағы қандай куәлік қажет? Мұны Оның өз аузынан
естідік қой, — десті.

23

Исаның римдік әміршіге және Ғалилея әкіміне берген әділ куәлігі

1 Жиналғандардың бәрі орындарынан тұрып, Исаны Пилатқа
алып барып, 2 былай деп айыптай бастады:

— Біз мына Кісінің халқымызды бүлдіріп жүргенін тексеріп,
анықтадық. Ол Рим патшасына салық төлемеңдер деп үгіттеп,
Өзін Мәсіхпін, яғни Патшамын деп жүр! 3 Сонда Пилат Исаға:

— Сен яһудилердің Патшасысың ба? — деген сұрақ қойды.
Ол:

— Өзіңіз айтып тұрсыз, — деп жауап берді. 4 Пилат басты
діни қызметкерлер мен жиналған халыққа:

— Мен бұл Адамнан ешқандай кінә таппай тұрмын, — деді.
5 Бірақ олар одан бетер нығарлап:

— Бұл Ғалилеядан бастап осы жерге дейін бүкіл Яһудея
бойынша өз ілімін таратып, елді көтеріліске желіктіріп жүр!
— деп айыптады.

---

*69 Яки: қазірден бастап Құдай тағайындаған Билеуші («Адам Ұлы», Иса Мәсіхтің Өзі) Құдайдың оң жағында отыратын болады! (24:26,51; 21:27; Марқа 16:19)

*70 Яки: Мәсіх. (23:35; 1:35; осы аятқа берілген сілтемені де қараңыз).

[6]Пилат Ғалилея аймағы туралы естігенде:
— Бұл Өзі ғалилеялық па еді? — деп сұрады. [7]Осылай Иса-
ның Ирод (Антипас)* билеген Ғалилея аймағынан екенін біл-
ген соң, Пилат Исаны сол кісіге жіберді. Өйткені Ирод та бұл
күндері Иерусалимде жүрген еді.
[8]Ирод Исаны көргеніне қатты қуанды, себебі Ол туралы көп
естіп, өзіне бір керемет көрсетер деп үміттеніп, көптен бері
көргісі келіп жүрген еді. [9]Ирод Исаға көптеген сұрақтар қойды,
алайда Ол ешқандай жауап бермеді.*
[10]Сол жерде тұрған басты діни қызметкерлер мен дін мұға-
лімдері Исаны қатты айыптады. [11]Сонда Ирод жасақшылары-
мен бірге Оны қорлап мазақтап, үстіне әдемі шапан жауып,
Пилатқа қайтарып жіберді. [12]Осы уақытқа дейін қастасып
келген Пилат пен Ирод сол күні татуласып, өзара дос бола
қалды.

Әділетсіз үкім

[13]Пилат басты діни қызметкерлерді, рубасыларды және
халықты шақырып алып, [14]былай деп шешімін айтты:
— Мына Адамды халықты бүлдіріп жүр деп, маған алып
келдіңіздер. Міне, мен Оны алдарыңызда тергеп, бұл Адамнан
сіздер айыптайтындай ешқандай кінә таппадым! [15]Ирод та
солай етті, өйткені мен Оны соған жіберген едім.* Демек, Ол
өлім жазасына кесетіндей ешқандай қылмыс жасаған жоқ.
[16]Сондықтан Оған дүре соқтырып, босатып жіберемін. [17](Ал
әмірші мейрам құрметіне оларға бір тұтқынды босатып беруі
керек болатын.)* [18]Сонда жиналған халық түгелдей:
— Ол өлтірілсін! Орнына бізге Барabbаны босатып беріңіз!
— деп айқайлады. [19]Барабба қалада бүлік шығарып, кісі өлтір-
гені үшін түрмеге жабылған еді.
[20]Пилат Исаны қоя бермекші болып, қайтадан даусын көтере
сөйледі. [21] Бірақ олар:
— Айқышқа шегеленсін, айқышқа! — деп шулап кетті.
[22]Пилат оларға үшінші рет:

---

*7 Бұл Жақия пайғамбармен таныс болып, оны өлтірген Ирод Антипас (Ирод I патшаның ұлы) еді (3:1; 9:7-9).
*9 Ишая 53:7; Петір.1-хаты 2:21-23.
*15 Немесе: ол Оны бізге қайтарып жіберді.
*17 Матай 27:15.

— Сонда Ол қандай қылмыс жасады? Мен Одан өлім жазасына кесетіндей ешқандай кінә таппай тұрмын. Сондықтан Оны дүре соқтырып, босатып жіберейін, — деді.
[23] Бірақ басты діни қызметкерлер мен халықтың көпшілігі бар дауыспен:

— Оны айқышқа шегелетіңіз! — деп айқай салып, талап ете берді.

Ақырында олар айқайларымен дегендеріне жетіп,
[24] Пилат талаптары орындалсын деп шешті.
[25] Бүлік жасап, кісі өлтіргені үшін абақтыға жабылған адамды олардың сұрауы бойынша босатып жіберді, ал Исаны тілектеріне сай өлімге кесіп, жасақшылардың қолдарына тапсырды.

Үкімнің орындалуы

[26] Олар Исаны жазалайтын жерге айдап бара жатқанда, даладан қалаға келе жатқан Шимон есімді күренелікті* ұстап алып, оған айқыш ағашты арқалатып, Исаның соңынан көтертіп қойды.

[27] Исаға өте көп халық ілесіп, көптеген әйелдер жоқтау айтып еңірей жылап келе жатты.
[28] Ал Иса оларға бұрылып, былай деді:

— Иерусалимнің әйелдері, Мен үшін жыламаңдар, өздерің мен балаларың үшін жылаңдар!
[29] Себебі «Бедеу, бала таппаған, емшек емізбеген әйелдер бақытты!» дейтін, азапты күндер келеді.
[30] Сол уақытта адамдар тау-төбелерге: «Үстімізге құлап, бізді жасырып тастаңдар!»* деп жалынатын болады.
[31] Егер жасыл ағашқа бұлай істелсе, онда қураған ағашпен не болмақ?*

[32] Жасақшылар Исамен бірге екі қылмыстыны да өлтіруге алып бара жатты.
[33] Олар «Маңдайтөбе»* деген жерге келгенде Исаны айқышқа керіп шегелеп, көтеріп қойды. Сондай-ақ екі қылмыскерді де, біреуін оң, екіншісін сол жағына айқыш ағаштарға керіп шегелеп, көтеріп қойды.

---

*26 Күрене: солтүстік Африкадағы өлке, қазіргі Ливия жері.

*30 Немесе: тауларға: «Үстімізге құлаңдар!», төбелерге: «Бізді жасырып тастаңдар!» (Ошия 10:8; Ишая 2:19; Аян 6:16).

*31 Яки: Өмірдің қайнары, кінәратсыз Өзім осындай азап шексем, күнәкарлардың адамдардан және Құдайдан қатаң жаза тартатыны сөзсіз! (19:41-44; Жохан 15:6; Ишая 10:16-19)

*33 Немесе: «Бассүйек орны».

[34] Сонда Иса (көктегі Әкесіне сиынып): «Әке, оларды кешіре
гөр! Олар не істеп жатқандарын түсінбейді», — деді.*

Ал жасақшылар жеребе тастап, Исаның киімдерін бөлісті.

[35] Халық сол жерде осының бәріне қарап тұрды. Басшылары
тіпті Исаны мазақтап: «Мынау басқаларды құтқарыпты. Егер
Ол Мәсіх — Құдайдың Таңдаулысы болса, енді Өзін құтқарып
көрсін!» — деп келекеледі. [36] Жасақшылар да Исаның қасына
келіп, Оған сірке суын ұсынып: [37] «Егер яһудилердің Патшасы
болсаңыз, Өзіңізді құтқара көріңіз!» — деп Оны табалады.

[38] Айқыштың үстіңгі жағына «Бұл — Яһудилердің Патшасы»
деп (грек, латын және еврей тілдерінде) жазылған тақтайша
бекітілген болатын.

[39] Айқышқа ілінген екі қылмыскердің біреуі Исаға тіл тигізіп:

— Мәсіх болсаң, кәне, Өзіңді де, бізді де құтқарып ал! —
деп мысқылдады. [40] Екіншісі, керісінше, оны тоқтатып:

— Құдайдан қорықпайсың ба? Өзің де осыған кесілдің ғой.
[41] Біздің үкіміміз әділ, істерімізге лайық жаза тартамыз. Ал
Бұл еш жамандық істеген жоқ, — деді. [42] Содан кейін:

— Иса, Патшалығыңызға кіргенде* мені есіңізге ала көріңіз,
— деп өтінді. [43] Иса оған:

— Саған шындығын айтамын: бүгін-ақ Менімен бірге жұмақ-
та боласың! — деді.

Исаның қайтыс болып, қабірге қойылуы

[44-45] Бұл уақыт тал түстің шамасы* еді. Сол кезде күннің
жарығы сөніп, бүкіл жерді қараңғылық басып, ол үш сағатқа
созылды. Киелі үйдегі шымылдық** ортасынан қақ айырылып,
екіге бөлінді.

[46] Иса қатты дауыспен айқайлап: «Әке, Сенің қолыңа рухымды
тапсырамын!» — деді. Мұны айтқаннан кейін жан тәсілім етті.

---

*34 Ишая 53:12; Елшілер. істері 3:17; Қорынт. 1-хат 2:8.

*42 Немесе: Ием, Патша болып қайтып келгенде (17:30; Матай 16:27).

*44-45 Түсіндірмедегі «Уақыт белгілеу жүйесін» қараңыз.

**44-45 Бұл шымылдықпен киелі үйдегі ең қасиетті орынды, Құдайдың жер бетіндегі тұрағын, жауып қоятын (Мысыр. шығу 26:33; 40:34-35; Еврей. хат 10:19-22).

47 Осы оқиғаларды көріп тұрған жүзбасы: «Бұл шынымен
әділ* Адам болған!» — деп, Құдайды дәріптеді. 48 Қызық көруге
жиналған бүкіл халық болған жайттарды көрген соң, опық
жеп қайғырып* қалаға қайтты.

49 Исаның барлық таныстары және Ғалилеядан еріп келген
әйелдер болса, алысырақ жерден осылардың бәріне қарап тұрды.

50 Ал Жоғарғы кеңестің Жүсіп есімді мүшесі бар еді. Яһудея
аймағындағы Ариматея қаласынан шыққан осы ізгі де әділ жан
51 Құдай Патшалығының орнауын аңсап күтіп жүрген болатын.
Жүсіп Жоғарғы кеңестің қарары мен ісіне келіспеген де еді.
52 Осы кісі Пилатқа барып, Исаның мәйітін қабірге қоюға
рұқсат сұрап алды. 53 Сүйекті айқыштан түсіріп алып, бәтес*
кебінге орады. Оны әк жартастан үңгіп жасалған, әлі ешкім
қойылмаған бір қабірге апарып қойды. 54 Бұл жұма күнгі кеш,
яғни діни демалыс күнінің басталар кезі еді.*

55 Исаға еріп Ғалилеядан келген әйелдер ілесіп келіп, қабірге
де, оның ішіне мәйіттің қалай қойылғанына да қарап тұрды.
56 Олар қалаға қайтып барып, жұпар заттар мен иісмайлар
дайындап қойып, демалыс күні Таурат заңының талабына сай
тыныштық сақтап, демалды.

24

Иса Мәсіх қайта тірілді!

1 Жексенбі күні* әлгі әйелдер дайындаған иісмайларын алып,
(басқа да әйелдермен бірге) таң сәріде қабірге барды. 2 Келгенде
үңгір аузындағы қақпақ тастың домалатылып, былай қойыл-
ғанын көрді. 3 Ішке кірген әйелдер Иеміз Исаның сүйегін таба
алмады! 4 Олар бұған аң-таң болып тұрғанда, киімдері найзағай-
дай жарқыраған екі ер адам кенеттен қастарына келіп, тұра
қалды. 5 Әйелдер үрейленіп, жерден көздерін алмай тұрғанда,
әлгі екі кісі оларға үн қатып:

---

*47 Яки: кінәратсыз.

*48 Немесе: көкіректерін соғып. (Бұл әдет опық жеудің немесе қайғырудың белгісі болатын.)

*53 Яки: асыл кенеп.

*54 Немесе: Бұл демалысқа әзірленетін жұма күні, яғни сенбі күнінің таяп қалған кезі еді. (Сол замандағы әдетке сай жаңа күн кештен басталатын және жұрттың демалатын күні сенбі болатын.)

*1 Немесе: Аптаның бірінші күні.

— Тіріні өлілердің арасынан неге іздейсіңдер? [6]Ол мұнда
жоқ, қайта тіріліп кетті! Оның Ғалилеяда жүрген кезінде
сендерге алдын ала айтқандарын естеріңе түсіріңдер: [7]Көктен
келген Билеушінің күнәкар адамдарға ұстап беріліп, айқышқа
шегеленіп өлтіріліп, алайда үшінші күні қайта тірілуге тиіс
екенін алдын ала білдірген еді ғой.*

[8]Сонда Исаның айтқан сөздері олардың естеріне түсті. [9]Қабір-
ден қайтып келген олар бұл оқиғаны Оның он бір елшісі мен
барлық басқа шәкірттеріне түгелдей хабарлады. [10]Мұны елші-
лерге айтқан — мағдалалық Мәриям, Жоханна, Жақыптың
шешесі Мәриям және олармен бірге болған басқа әйелдер еді.

[11]Бірақ елшілер бос сөз деп, олардың айтқандарына сенген
жоқ. [12](Ал Петір орнынан тұра сала қабірге жүгіріп барды.
Ол үңгірдің ішіне еңкейіп қарағанда жерде жатқан кебінді ғана
көрді де, болған оқиғаға таңғалып, қайта оралды.)

Еммаусқа барар жолдағы кездесу

[13]Тап сол күні шәкірттердің екеуі Иерусалимнен он бір
шақырымдай* қашықтықтағы Еммаус деген ауылға бара жатып,
[14]осы оқиғалар туралы әңгімелесті. [15]Олар өзара сөйлесіп, пікір
алысып бара жатқанда, Исаның Өзі жақындап келіп, екеуіне
қосылды. [16]Бірақ олар Оны тани алмады.*

[17]— Сендер өзара не туралы әңгімелесіп, қайғыланып келе
жатырсыңдар? — деп сұрады Ол. (Бұл сөзді естігенде олар
түнжырап тұрып қалды.) [18]Клеопа* есімді біреуі Оған:

— Иерусалимге келген, бірақ осы күндері онда не болғаны-
нан еш хабары жоқ жалғыз Сіз шығарсыз? — деді. [19]Иса:

— Не болған еді? — деп сұрады. Олар былай жауап берді:

— Назареттік Исамен болған нәрсені айтамыз. Ол Құдай
алдында да, бүкіл халық алдында да сөзімен де, ісімен де
құдіретті Пайғамбар болды. [20]Алайда біздің басты діни қыз-
меткерлер мен рубасыларымыз Оны өлімге кестіру үшін ұстап

---

*7 9:22,44; 18:31-33; Жохан 3:14; 12:32-33.

*13 Немесе: Иерусалимнен алпыс стадиядай. («Стадия» — 185 метрдей.)

*16 Немесе: Бірақ көздері байланып қалғандай, екеуі Оны тани алмады. (Мәсіх оларға басқа бір кейіпте көрінді: Марқа 16:12.)

*18 Клеопа Исаның он екі елшісінің бірі емес, үлкенірек шәкірттер тобының ішіндегі біреуі болатын. Оның әйелі не қызы Исаның айқышына жақын жерде тұрған еді (Жохан 19:25).

беріп, айқышқа шегелетіп өлтіртті. [21] Ал біз, Исраил елін
Құтқарушы — Сол деп үміттенген едік. Бұған қоса, осы оқи-
ғаның болғанына бүгін үшінші күн. [22] Бірақ арамызда жүрген
кейбір әйелдер бізді қатты таңғалдырды: олар ертемен қабірге
барып, [23] Оның сүйегін таппапты! Қайтып келгенде сол әйелдер
көздеріне періштелердің көрініп, өздеріне: «Ол тірі!» дегенде-
рін айтып берді.*

[24] Содан кейін арамыздағы кейбір ер адамдар қабірге барып,
оның әйелдер айтқандай бос екенін көріпті! Бірақ олар Исаның
Өзін көрген жоқ.* — [25] Сонда Ол:

— Ей, түйсіксіз шабандарым-ай, пайғамбарлардың алдын ала
айтқандарының бәріне шын жүректен сенбегенсіңдер! [26] Мәсіх
Өзінің салтанатты ұлылығына енуінен бұрын осындай азап-
тарды көруге тиіс емес пе еді?! — деп, [27] оларға Мұса мен бүкіл
пайғамбарлардан бастап, Киелі жазбалардың бәрінде Өзі туралы
айтылғандарды түсіндірді.

[28] Олар бара жатқан ауылға жақындағанда, Иса тоқтамай
жүретін сыңай танытты. [29] Бірақ екі шәкірт:

— Бізбен бірге бола көріңіз! Күн кеш болды, көп ұзамай
қараңғы түседі, — деп қадала өтінді. Сонда Ол үйге кіріп,
екеуімен бірге қалды.

[30] Дастарқан басына бірге жайғасқан соң Иса қолына нанды
алып, шүкірлік етіп, үзіп берді. [31] Сонда олардың көздері ашы-
лып, Оны таныды. Бірақ Иса көздеріне көрінбей қалды.

[32] Олар біріне-бірі: «Ол жолшыбай бірге келе жатып, бізге
Киелі жазбалардың мәнін ашып бергенде жүректеріміз жалын-
дап кеткен жоқ па еді?» — десті. [33] Сол сәтте орындарынан
тұрып, Иерусалимге қайтып, сонда жиналған он бір елші мен
олардың қасындағы өзге де сенушілерді кездестірді. [34] Солар:

— Иеміз шынында да қайта тіріліп, Шимонға көрінді! — деді.
[35] Ал ана екеуі жолда не болғанын және дастарқан басында
нанды үзген кезде Исаны қалай танығандарын айтып берді.

Иерусалимдегі үлкен топпен кездесу

[36] Екі шәкірт осыны айтып тұрғанда, Иса Мәсіхтің Өзі жинал-
ғандардың орталарына келіп, тұра қалды да, оларға: «Сендерге

---

*23 24:4-9.

*24 Жохан 20:3-9.

амандық пен тыныштық болсын!»* — деп батасын берді.
37 Олар қатты абыржып, қорқып елес көріп тұрмыз деп ойлады.
38 Бірақ Иса:
— Неге абыржып тұрсыңдар? Көңілдеріңе неге ондай шүбәлы
ой келеді? 39 Қол-аяғыма қараңдар: бұл — Менің Өзім. Маған
қол тигізіп денемнің шынайы екеніне көз жеткізіңдер! Елестің
еті мен сүйегі болмайды ғой, — деді де, 40 қол-аяғын көрсетті.
41 Олар қуаныштан әлі де сенбей таңырқап тұрғанда Иса:
— Жейтін бір нәрселерің бар ма? — деп сұрады.
42 Шәкірттері қуырылған балықтан бір үзіп берді. 43 Иса оны
алып, көздерінше жеді.

Мәсіхтің шәкірттеріне ұлы аманат және уәде беріп, көкке көтерілуі

44 Содан кейін Иса Мәсіх:
— Сендермен бірге жүрген кезімде өздеріңе айтқан сөздерім
мынау болатын: Мұсаның Таурат кітабында, Пайғамбарлардың
жазбаларында және Забурда Мен туралы жазылғандардың бәрі
орындалуға тиіс, — деп, 45 Киелі жазбаларды түсінуге олардың
саналарын оятты. Тағы сөзін жалғастырып: 46 — Былай деп
жазылған ғой: Мәсіх азап шегіп өліп, үшінші күні қайта тірі-
луге тиіс. 47 Оның атынан Иерусалимнен бастап барлық ұлт-
тарға да теріс жолдан қайтқан адамдардың күнәларын Құдай
кешіреді деген хабарды жариялау да қажет.
48 Сендер осы жайттарды өз көздеріңмен көрген куәгерлер-
сіңдер. 49 Міне, Мен Әкем уәде еткен Киелі Рухын сендерге
жіберемін. Ол көктен түсіп, сендерді Өзінің құдіретіне бөле-
генше* Иерусалимде болыңдар! — деді.
50 Мұнан соң Мәсіх сенушілерді қаладан шығарып, Бетания-
ның маңына* ертіп барды. Сол жерде қолын жайып оларға
батасын берді. 51 Батасын беріп тұрғанда олардан бөлініп, көкке
көтеріліп кетті.
52 Сенушілер Мәсіхке тағзым етіп құрмет көрсеткеннен кейін
зор қуанышпен Иерусалимге қайта оралды. 53 Содан бастап
ұдайы ғибадатханада болып, Құдайды дәріптеп жүрді. (Аумин)

---

*36 Яки: «Ассалаумағалайкүм!» (Рут 2:4).

*49 Немесе: Әкем уәде Еткенді сендерге жіберемін: жоғарыдан түсетін сол құдіретке бөленгенше (11:13; 12:12; Жохан 14:26; Елшілер. істері 2:4).

*50 Яғни Зәйтүн тауының беткейіне (Марқа 11:1).

Жохан жазған Ізгі хабар

Жазба туралы мәлімет

Ерте кездегі қауым жетекшілерінің қалдырған мәліметтері бойынша бұл жазба Матай, Марқа және Лұқа жазған «Ізгі хабарлардан» кейін, б.з. 80 жылдары шамасында жарық көріп, тараған. Оны Мәсіх Исаның жақын туысы әрі он екі елшісінің бірі — Жохан Түркияның батысындағы Ефес қаласында жазды. Ол Құтқарушымыздың осы дүниеге келу себебін тереңірек баяндайды.

Сол кездегі дәстүрге сай, Жохан өзі үшін «Иса жақсы көрген шәкірт» деген жанама есімді қолданады. Бұл — Иса басқа шәкірттерін кем көрген дегенді білдірмейді, керісінше, Жоханның өз Ұстазының сүйіспеншілігін ерекше сезіммен қабылдағанын көрсетеді. Онымен бірге жүріп, басынан өткен көп оқиғалардан Мәсіхтің тегін адам емес екенін айқындай түсетін деректерді таңдап алған. Мәсіх зейін қоюшылар, шәкірттері және қарсыластарымен болған сұхбаттарында Өзінің көктен келген Билеуші екенін жариялап, адамдарды шынайы өмір жолына түсуге шақырады.

Бұл кітапта пәлсапалық сарын да бар. Сонымен қатар, Исаның шексіз сүйіспеншілікпен жасаған іс-әрекеттері, Оның адамзат үшін құрбандық өлімі мен қайта тірілуі туралы көзі көрген куәгерлердің мәліметтері жазылған. Жоханның Ізгі хабарын естіп, оқыған көптеген жұртшылық Мәсіхке жүректерінен орын беріп, Оның ақиқат жолымен жүріп келеді.

1

Иса Мәсіх —
Құдайдың адамзатқа ойын білдірген «Сөзі»

1 Әуел баста* Сөз болатын, Сөз Құдайда болатын, Сөз Құдай
еді. 2 Сөз әуелден-ақ Құдайда болатын. 3 Құдай бәрін Сөз
арқылы жаратқан, жаратылған ештеңе де Онсыз пайда болма-
ған. 4 Сөз өмірдің бастауы болған. Сол өмір адамзат үшін Нұр*
еді. 5 Нұр түнекте жарқырайды, ал түнек Нұрды жеңе алған
емес.*

6 Құдай жіберген Жақия есімді адам болды. 7 Ол Нұрдың
куәсы болып, барлық адамдарды Соған сендіру үшін келді.
8 Жақияның өзі Нұр емес еді, ол Нұр туралы хабарлау үшін
келген болатын.

9 Әр адамға сәулесін түсіретін шынайы Нұр бұл дүниеге келе
жатты.* 10 Ол бұл дүниеде бар еді, бірақ әлемді жаратқан Сол
болса да, адамдар Оны таныған жоқ. 11 Өзі таңдап алған хал-
қына* келгенімен, олар Оны қабылдамады. 12 Бірақ Оны қабыл-
дап, Оған сенім артқандардың бәрін Ол Құдайдың рухани
балалары болуға құқықты етті. 13 Бұлар табиғи жолмен, пенде-
нің қалауы бойынша бұл дүниеге келгендіктен емес, Құдай
оларға шынайы өмір бергендіктен ғана Оның рухани балалары
болды.*

14 Сөз адамға айналып, арамызда өмір сүрді.* Сонда біз
Әкенің жалғыз рухани Ұлының** асқан ұлылығын көрдік: Ол
рақымдылық пен шындыққа толы еді. 15 Жақия Ол туралы
дауыстап куәлік етіп:

---

*1 Яғни: Жаратылыстан бұрын.

*4 Яки: Жарық.

*5 Немесе: түсінген емес. (Осы астарлы сөзде түнек — Құдайдан безген дүниені, осы дүниені билеуші — әзәзілді білдіреді.)

*9 Немесе: Дүниеге келген әрбір адамға сәулесін төккен — нағыз Нұр еді.

*11 Немесе: Өзінің иелігіне.

*13 Немесе: Олар қаннан, тәннің қалауынан және ер адамның еркінен емес, Құдайдан туған.

*14 Яки: Сөз адам болып арамызда тұрды (Ғалат. хат 4:4; Філіпі. хат 2:7-8; Тімоте. 1-хат 3:16; Еврей. хат 2:14; Жохан. 1-хаты 1:1-2; 4:2).

**14 Бұл атақ табиғи туу арқылы пайда болған тәндік туыстықты білдірмейді. Қайта, ол Мәсіх пен Құдай арасындағы ерекше рухани байланысты бейнелейді. (1:3; Ишая 7:14; 9:6-7; Лұқа 1:30-35; 2:9-11; Қолос. хат 1:16. Түсіндірмедегі «Құдай Сөзін» және «Құдайдың рухани Ұлын» да қараңыз.)

— Менен кейін Келе Жатқанның жолы менен үлкен, өйткені Ол мен тумастан бұрын бар болатын деген Кісім Осы, — деді.

16 Оның шексіз рақымынан бәріміз молынан жарылқанып
келеміз. 17 Құдай ата-бабаларымызға Таурат заңын Мұса пай-
ғамбар арқылы берді, ал рақым мен шындық бізге Иса Мәсіх
арқылы жетті. 18 Құдайды ешкім ешқашан көзімен көрген емес.
Әкесімен тығыз байланыстағы жалғыз рухани Ұлы бізге Оны
жақыннан танытты.*

Жақия пайғамбардың Мәсіх пен өзі туралы айтқаны

19 Ал Жақия былай деп куәлік берген еді: яһудилердің басшы-
лары діни қызметкерлер мен көмекшілерді* Иерусалим қала-
сынан Жақияға жіберіп, «Сен кімсің?» деп сұратқан кезде ол
жауап беруден бас тартпай:
20 — Мен (Құдай жіберемін деп уәде берген Құтқарушы)
Мәсіх емеспін, — деп ашық айтты. 21 Олар:

— Онда сен кімсің? (Мәсіхтен бұрын қайтып келуге тиісті) Ілияс пайғамбарсың* ба? — деп сұрады.

— Жоқ, ол емеспін.

— Мүмкін, сен (Мұса Құдай жібереді деген) пайғамбар** шығарсың?

— Жоқ, — деп жауап берді. 22 Олар:

— Бізді жібергендерге жауап беруіміз үшін кім екеніңді
айтшы? — деп сұрады. — Өзің туралы не дейсің? — 23 Сонда
Жақия:

— Ишая пайғамбар «Жар салған дауыс шығады айдалада: Жаратқан Иеге түзу қылып жол салыңдар!»* деп алдын ала айтып кеткен болатын. Жар салған сол хабаршы менмін, — деді.

---

*18 Немесе: Әкесінің жанында болатын (яки Әкесіне өте жақын) Құдай бізге Ол туралы хабар әкелді (1:14; 12:44-45; 14:9-10; Колос. хат 1:15).

*19 Діни қызметкер, діни көмекші: ғибадатханада діни міндеттер атқарушылар. Соңғы беттердегі Түсіндірмені қараңыз.

*21 Матай 11:14; Малахи 4:5.

**21 Заң. қайтал. 18:15.

*23 Яғни: Құдайға жүректеріңді ашып, тәубеге келіңдер! (Ишая 40:3)

24 Бұл жіберілген кісілер парызшылдар қауымынан еді.*
25 Олар Жақияға тағы да сұрақ қойып:
— Егер сен не Мәсіх, не Ілияс, не келуге тиісті пайғамбар болмасаң, неліктен адамдарды (Құдай жолына түсіріп) суға шомылдыру рәсімінен өткізесің?* — деді. 26 Жақия оларға:
— Мен тек суға шомылдыру рәсімін ғана орындаймын; ал араларыңда сендер танымайтын Біреу тұр. 27 Ол менен кейін
келе жатыр, бірақ мен Оның құлы болып кебісін әперуге де тұрмаймын,* — деп жауап берді.

28 Бұл оқиға Жақия шомылдыру рәсімін орындап жүрген Иордан өзенінің шығысындағы Бетанияда* болған.

Құдайдың адамдарды құтқару үшін құрбандыққа жіберген «Тоқтысы»

29 Келесі күні Жақия өзіне қарай келе жатқан Исаны көріп:
— Қараңдар, Мынау Құдайдың құрбандыққа жіберген «Тоқтысы»!* Ол адамзаттың күнәсын өз мойнына артып, сол
үшін жанын қияды. 30 «Менен кейін Біреу келе жатыр, Оның
жолы менен үлкен, өйткені Ол мен тумастан бұрын бар болатын» дегенімде, Сол туралы айтқан едім. 31 Мен де Оның шыны-
мен кім екенін білмейтін едім.* Бірақ Оны Исраил халқына таныстырып, адамдарды шомылдыру рәсімінен өткізу үшін осы жерге келдім, — деді.

32 Содан кейін Жақия куәлік етіп:
— Мен Киелі Рухтың* көгершін бейнесінде көктен түсіп,
Исаға қонғанын көрдім. 33 Исаны бұрын шынымен танымайтын
едім; бірақ мені шомылдыру рәсімін орындауға жіберген Құдай маған: «Киелі Рухтың Біреуге қонғанын көргенде, Киелі Рухқа

---

*24 Немесе: Бірнеше парызшылдар да оған жіберілген еді. (Парызшылдар яһуди халқындағы діншілдер қауымдарының мүшелері болатын. Түсіндірмені қараңыз).

*25 Шомылдыру рәсімі: Сенушінің теріс жолдан қайтып, Құдай жолына түскендігін білдіретін рәсім. Түсіндірмені қараңыз.

*27 Немесе: мен Оның аяқ киімінің бауын шешуге де тұрмаймын.

*28 Немесе: Бетабарада.

*29 Жаратылыс. баст. 22:8,14; Мысыр. шығу 12:3,5-7,12-13; Леуілік. 5:17-19; Ишая 53:4-5,7,10.

*31 Яғни: Оның Құтқарушы Мәсіх екендігін білмеген едім.

*32 Яғни: Құдайдың Рухының. (Түсіндірмені қараңыз.)

Шомылдырушының Соның Өзі екенін білесің», — деген болатын. [34]Мен Киелі Рухтың Исаға қонғанын көріп, Оның Құдайдың рухани Ұлы екеніне куәгер болдым, — деді.

Исаның алғашқы шәкірттерін таңдауы

[35]Келесі күні Жақия мен оның екі шәкірті тағы сол жерде
тұрды. [36]Ол қастарынан өтіп бара жатқан Исаны көріп: «Қараңдар, Мынау — Құдайдың құрбандыққа жіберген Тоқтысы!»
— деді. [37]Екі шәкірті Жақияның айтқанын естіп, Исаның соңы-
нан ере бастады. [38]Иса бұрылып, олардың Өзіне ергенін көріп:

— Сендер не іздеп жүрсіңдер? — деді. Олар Исадан:

— Раббы! — арамей тіліндегі мағынасы «Ұстазым!» — Сіз
қайда тұрып жатырсыз? — деп сұрады. [39]Иса:

— Келіңдер де көріңдер! — деді. Олар келіп, тұрған жерін көрді де, сол күні Онымен бірге болды. Уақыт түстен кейінгі сағат төрттер* шамасы еді.

[40]Жақиядан Иса туралы естіп, Оған ерген екеуінің бірі Шимон
Петірдің інісі Әндір еді. [41]Ол ең алдымен ағасы Шимонды
тауып алып:

— Біз Мәсіхтің Өзін таптық! — деді. Ал «Мәсіх» Құдай тағайындаған Құтқарушы Патша дегенді білдіреді.*

[42]Содан кейін Әндір Шимонды Исаға ертіп келді. Иса Шимонға қарап:

— Сен Жоханның ұлы Шимонсың. Бұдан былай Кефа деп аталасың, — деді. Кефа грекше — Петір, яғни «Тас».

[43]Келесі күні Иса Ғалилея аймағына бармақшы болды.
Філіпті тауып, оған: «Менің шәкіртім болып, соңымнан ер», —
деді. [44]Філіп те Әндір мен Петір тұратын Бетсайда қаласынан
еді. [45]Філіп Натанайылды тауып алып, оған:

— Біз Мұса Тауратта жазған,* басқа пайғамбарлар да өз жазбаларында айтып кеткен Мәсіхті таптық! Ол — назареттік Жүсіптің ұлы Иса! — деді. [46]Бірақ Натанайыл:

— Сол Назареттен не жақсылық шығар дейсің? — деп жауап қатты. Філіп оған:

— Келіп, өзің көр! — деді.

---

*39 Немесе: оныншы сағат. (Сол заманда қолданылатын уақыт белгілеу жүйесі туралы Түсіндірмеде мағлұмат берілген.)

*41 4:25; Забур жыр. 2:2. Түсіндірмені де қараңыз.

*45 Таураттағы Жаратылыс. баст. 3:15; Ру. санау 21:9; Заң. қайтал. 18:15.

[47] Иса өзіне қарай келе жатқан Натанайылды көргенде:
— Мынау — қулық-сұмдығы жоқ, нағыз исраилдік, — деді.
[48] Натанайыл:
— Сіз мені қайдан білесіз? — деп сұрады. Иса:
— Сені Філіп шақырмай тұрып, інжір ағашының астынан
көріп едім, — деді. [49] Натанайыл (өзін Исаның інжір ағашының
қалың жапырағының астынан көре алғанына қайран қалды да):
— Ұстаз, Сіз Құдайдың рухани Ұлысыз, Исраилдің Патшасысыз!* Соған көзім жетті, — деп жауап берді. [50] Иса оған:
— Мен «сені інжір ағашының астынан көрдім» дегенді ғана
айтқанда, Маған сеніп қалдың. Әлі бұдан да зорды көресің! —
деді. [51] — Сендерге өте маңызды шындықты айтайын:* бұдан
былай көктің ашылғанын көресіңдер! Сонда Құдайдың періштелері аспанға көтеріліп және Құдай тағайындаған Билеуші
— Маған** түсіп келіп тұратын болады.

2 *Исаның Қана қаласындағы тойда істеген кереметі*

[1] Екі күннен кейін Ғалилея аймағының Қана қаласында бір
үйлену тойы болды. Исаның шешесі сонда еді, [2] Иса да шәкірттерімен бірге шақырылды. [3] Шарап* таусылып қалып, Исаның
шешесі Оған:
— Олардың шарабы қалмады, — деді. [4] Иса:
— Апа, Маған оны не үшін айтасыз? (Керемет жасау үшін
көктегі Әкем белгілеген) уақытым әлі келген жоқ, — деп
жауап берді. [5] Дегенмен шешесі қызметшілерге:
— Ол не айтса, соны істеңдер! — деп ескертті.
[6] Сол жерде яһудилердің дәстүрі бойынша діни тазару салтына арналған, ішіне он шелектей су* сиятын алты тас күбі тұр
еді. [7] Иса қызметшілерге:

---

*49 1:14.

*51 Немесе: шын, шын сендерге айтамын. (Иса осы қаратпа сөздерін өте маңызды тәлімі мен мәліметтерін білдіргенде айтатын.)

**51 Немесе: және Билеуші ретінде көктен келген Маған («Адам Ұлына»). Түсіндірмедегі «Көктен келген Билеушіні» қараңыз.) Исраилдің түп атасы Жақыптың көрген аянында көк ашылып, періштелер көкке көтеріліп, жерге түсіп тұратын еді (Жаратылыс. баст. 28:12).

*3 Сол заманда әдеттегі шарап қымыз сияқты құрамында алкоголы аз болатын. Жұрт оны тамақпен бірге ішетін.

*6 Немесе: екі-үш өлшем су. (Көне грекшеде «метретес» деген сөз 39 литрді белгілейтін өлшем болатын.)

— Күбілерді суға толтырыңдар! — деді. Олар күбілерді суға
ернеулете толтырды. 8 — Аздап алып, асабаға апарыңдар! —
деді Иса. Олар апарып беріп, 9 асаба шарапқа айналған әлгі
суды татып көрді. Бірақ асаба оның қайдан екенін білген жоқ,
мұны тек суды шөміштеп алған қызметшілер ғана білетін.
Асаба таңғалды да, күйеу жігітті шақыртып алып: 10 «Әркім
алдымен жақсы шарабын құяды, қонақтар қызып алған кезде
оның төмендеу түрін береді. Ал сен ең жақсысын осы уақытқа
дейін сақтап қойыпсың!» — деді.
11 Осылай Иса кереметтерінің* алғашқысын Ғалилеядағы Қана
қаласында жасап, Өзінің ұлылығын көрсетті. Ал шәкірттері
Оған сенді. 12 Содан кейін Иса шешесі, інілері және шәкірттері-
мен бірге Қапарнаумға барып, сол қалада бірнеше күн тұрды.

Ғибадатхананы алып-сатарлардан тазарту

13 Яһуди халқының Құтқарылу мейрамы* жақындағанда, Иса
Иерусалимге барды. 14 Ғибадатхана алаңында (құрбандыққа
шалынатын) өгіз, қой, көгершін сатушыларды және шетелдік
ақшаны (зекет беру үшін жергілікті ақшаға) айырбастаушы-
ларды бақылады. 15 Кендірден қамшы өріп алып, сатушылар-
дың бәрін қой, өгіздерімен бірге ғибадатхана ауласынан қуып
шықты. Айырбастаушылардың ақшаларын шашып, үстелдерін
аударып тастады. 16 Көгершін сатушыларға бұрылып:
— Мыналарыңды бұл арадан алып кетіңдер! Көктегі Әкемнің
киелі үйін базарға айналдырмаңдар! — деді. 17 Сонда шәкірт-
тері «Сенің үйіңнің қамын жеп, азапқа түсемін»* деген Киелі
жазбадағы сөздерді естеріне түсірді.
18 Ал яһуди басшылары Оған:
— Осыны істеуге қақыңның барын қандай кереметпен дәлел-
демексің? — деді. 19 Иса оларға:
— Мына киелі үйді бұзыңдар, Мен оны үш күнде қайта
тұрғызамын, — деп жауап қатты. 20 Яһудилер:
— Бұл киелі үй қырық алты жыл бойы салынды. Ал Сен
оны үш күннің ішінде қайта тұрғызбақшымысың? — деді.
21 Бірақ Иса «киелі үй» дегенде Өзінің денесі туралы айтқан еді.*

---

*11 Немесе: белгілерінің. (Түсіндірмедегі «кереметті» қараңыз).
*13 Құтқарылу мейрамы: Түсіндірмені қараңыз.
*17 Немесе: «Сенің киелі үйің Мен үшін үлкен уайым болды».
*21 Тыңдаушылары Исаның «киелі үй» дегенін нақты түрде, яғни ғибадатханадағы қасиетті ғимарат деп ойласа, Иса астарлап Құдайдың Рухына тұрақ болған Өзінің денесін айтқан еді. Соның қиратылғаны — Исаның өлімін, ал қайта тұрғызылуы — Оның тірілуін алдын ала білдіреді.

[22]Сондықтан Иса өлімнен қайта тірілген кезде шәкірттері Оның
осылай дегенін естеріне түсіріп, Киелі кітапта жазылған және
Исаның Өзі айтқан пайғамбарлық сөздерге сенді.
[23]Құтқарылу мейрамы кезінде Иса Иерусалимде болғанда,
кереметтерін көрген көп адам Оған сенді. [24-25]Алайда бәрінің
ойы мен ниеті құбылмалы екенін біліп, Иса оларға сене
қоймады. Адам баласының көңіліндегісін толық білгендіктен,
біреудің Өзіне мәлімет беруін қажет етпеді.

3

Нікөдемнің сұрағы: Құдайға қалай жақындауға болады?

[1]Парызшылдар арасында яһуди халқының Нікөдем есімді
басшысы бар еді. [2]Ол Исаға түнде келіп:
— Ұстаз, Сіздің Құдайдан келген мұғалім екендігіңізді
білеміз, себебі Сіздің кереметтеріңізді Құдайдың қолдауын-
сыз ешкім де жасай алмайды, — деді. [3]Иса:
— Саған өте маңызды шындықты айтып тұрмын: кімде-кім
қайтадан туылмаса, Құдайдың Патшалығына кіре алмайды,* —
деді. [4]Нікөдем:
— Есейген адам қалайша қайта туылады? Шешесінің құрса-
ғына еніп, екінші рет дүниеге келуі мүмкін бе? — деп сұрады.
[5]Иса:
— Саған өте маңызды шындықты айтайын: кімде-кім судан
және Киелі Рухтан* туылмаса, Құдайдың Патшалығына кіре
алмайды. [6]Тәннен — тән, Рухтан — рух туады. [7]Менің «қайта-
дан туылуға тиіссіңдер» дегеніме таңданба! [8]Жел қалаған
жерінде соғады: оның гуілін естисің, бірақ қайдан келіп, қайда
кеткенін білмейсің. Киелі Рухтан туылған әр адамның басы-
нан өткені де осыған ұқсас,* — деді. [9]Нікөдем:
— Бұл қалай болады? — деп сұрағанда [10]Исаның жауабы
мынау болды:
— Исраилдің дін мұғалімі бола тұра, осыны білмейсің бе?
[11]Саған өте маңызды шындықты айтайын: біз білгеніміз туралы

---

*3 Яғни: адам Құдай беретін жаңа өмірді қабылдаса ғана, рухани баласы болып, Онымен қарым-қатынаста тұра алады.

*5 Яки: Құдайдың Рухынан (1:32).

*8 Киелі Рухтың адамның ішкі дүниесіндегі ісі де көрінбейді, оны алдын ала біле алмайсың, бірақ Киелі Рухтан туылған әркім оны сезеді (14:16-17; Қорынт. 1-хат 2:14).

сөйлеп, көргеніміз туралы куәлік етеміз, алайда сендер куәлігі-
мізді қабыл алмайсыңдар.* 12 Мен сендерге жерде болып жат-
қандарды айтқанда сенбейсіңдер, ал егер көктегі рухани нәрсе-
лер туралы сөйлесем, қалай сенбексіңдер?

13 Көктен келген Билеушіден* басқа ешкім көкке шыққан
жоқ, (Ол көкте тұрушы).** 14 Мұса пайғамбар айдалада мыс
жыланды жоғары көтеріп қойған. Дәл солай көктен келген
Билеуші де көтеріліп қойылуға тиіс.* 15 Сонда Оған сенуші әр-
кім мәңгілік өмірге ие болады.

16 Өйткені Құдай адамзатты сондай қатты сүйгендіктен,
Өзінің жалғыз рухани Ұлын* құрбандыққа берді. Енді Оған
сенуші әркім жаны тозаққа түспей, мәңгілік өмірге ие болады.

17 Құдай Өзінің рухани Ұлын адамзатты соттауға емес, құт-
қаруға жіберді. 18 Оған сенушілер қияметте сотталмайды, ал
Құдайдың жалғыз рухани Ұлына сенбейтіндер әлдеқашан сот-
талған. 19 Ал соттың мәні мынадай: «Құдайдың Нұры» жерге
келді, бірақ адамдар Одан гөрі түнекті жақсы көрді, себебі
олардың істері жаман еді.*

20 Жамандық істеген әркім Нұрды жек көріп, жасаған істері
әшкереленбес үшін Нұрға жоламайды. 21 Ал шындыққа сай өмір
сүретін әркім өз істерінің Құдайдың көмегімен жасалғандығы
көрініп тұрсын деп Нұрға шығады.

Жақияның Исаға жол беріп, қастерлеуі

22 Бұдан кейін Иса шәкірттерімен яһуди аймағына барып,
сонда біраз уақыт бірге болып, теріс жолдан қайтқан кісілерді
шомылдыру рәсімінен өткізіп жүрді. 23 Ал Жақия Сәлім

*11 Яки: көргеніміз туралы ашық айтамыз, ал сендер айтқандарымызды қабыл алмайсыңдар.

*13 Яки: Өзімнен. (Немесе: «Адам Ұлынан». Бұл атақ Иса Мәсіхтің Өзін білдіреді. Түсіндірмені қараңыз.)

**13 Сондықтан көктегі рухани іс-әрекеттер туралы Исадан басқа ешкім айта алмайды.

*14 Айдалада күнә жасаған Исраил халқына Құдай жыландар жіберіп жазалап, сосын Мұсаға мыс жылан жасатып, бағанаға бекіткізіп, жоғары көтертіп қойғызған. Соған қарағандарды Құдай өлімнен алып қалған. Қазір айқышқа шегеленіп, құрбан болған Исаға сенгендер тозақтан құтқарылады.

*16 1:14.

*19 1:4-5,9-12; 9:4-5; 12:35-36.

қаласына жақын Енонда шомылдыру рәсімін орындап жүрді,
өйткені ол жерде су мол еді; адамдар келіп, өздерін шомыл-
дыртты. [24]Сол кезде Жақия әлі абақтыға жабылмаған болатын.*
[25]Осы уақытта Жақияның шәкірттері мен кейбір яһудилер
арасында діни тазару салттары туралы айтыс туды. [26]Олар
Жақияға келіп:

— Ұстаз, өткенде Иорданның арғы жағында сізбен бірге
болып, өзіңіз куәлік берген Адам шомылдыру рәсімін орын-
дауда. Жұрттың бәрі де Соған барып жатыр! — деді. [27]Жақия
былай жауап берді:

— Құдай бермесе, ешкім еш нәрсе ала алмайды. [28]«Мен
Мәсіхтің Өзі емеспін, тек Оның алдынан жіберілген хабар-
шысы ғанамын» деп айтқаныма сендер өздерің куәсыңдар.
[29]Қалыңдығы бар кісі — күйеу жігіт қой. Ал күтіп тұрған досы
оның даусын естіп, қуанады. Қазір менің қуанышым қойныма
сыймай тұр.* [30]Мәсіхтің беделі артып, ал менікі төмендеуге
тиіс.

[31]Көктен келген Ол бәрінен де ұлы, ал жерден пайда болған
мен жердікімін, сондықтан жер тілінде сөйлеймін. Көктен
келген Мәсіх бәрінен де ұлы! [32]Ол Өзінің көкте көріп, естіге-
ніне куәлік етеді.* Алайда Оның хабарын ешкім қабылдамайды;
[33]бірақ соны қабылдағандар Құдайдың Өзін шындық деп мойын-
дайды. [34]Құдай жіберген Мәсіх Оның хабарын жариялайды,
өйткені Құдай Оған Киелі Рухын шексіз береді. [35]Әкесі Ұлын
сүйіп, Оның қолына бар билікті тапсырған. [36]Құдайдың рухани
Ұлына сенушілер мәңгілік өмірге ие. Ал Оны тыңдамағандар
шын өмірді көрмей, Құдайдың төніп тұрған қаһарына ұшы-
райды.

4 *Құдайға сыйыну туралы самариялық әйелмен әңгіме*

[1]Иса Жақиядан гөрі көбірек шәкірттер тауып, шомылдыру
рәсімінен өткізіп жатыр деген хабар парызшылдарға жетті.
[2]Шынында оны істеп жүрген Исаның Өзі емес, шәкірттері

---

*24 Күнәсын бетіне басқаны үшін аймақ әкімі Жақия пайғамбарды түрмеге жаптырды (Матай 4:12; 14:3).

*29 Себебі адамдар Мәсіхтің сөзін тыңдап, Оның жолына түсуде. (Мұнда қалыңдық — Мәсіхке сенушілерді, күйеу жігіт — Мәсіхті, ал досы — Жақия пайғамбарды білдіреді.)

*32 Яки: Көріп, естігенін ашық айтады.

еді. [3]Сондай хабардың парызшылдарға жеткенін білген Иса
Яһудея аймағынан Ғалилеяға қайта оралды.

[4]Құдайдың еркімен Иса Самария аймағы арқылы жол жүруге
тиісті болды. [5]Сөйтіп Самариядағы Сихар қаласына* келді.
Бұл қала (ежелде Исраил халқының түп атасы) Жақыптың өз
баласы Жүсіпке мұра етіп қалдырған жеріне жақын орналас-
қан. [6]Сол жерде «Жақып құдығы» бар еді. Жол жүріп шарша-
ған Иса құдықтың қасына отыра кетті. Түс мезгілі болатын,
[7-8]ал шәкірттері қалаға тамақ алуға кеткен еді. Сол кезде
құдықтан су алу үшін самариялық бір әйел келді. Иса одан:

— Маған ішетін су берші, — деп сұрады. [9]Самариялық әйел:

— Өзің яһуди бола тұра, қалайша менен, самариялық әйел-
ден, су сұрайсың? — деп таңғалды. Себебі яһудилер (діни сенім
бойынша арамданбау үшін) самариялықтармен араласпайды.*
[10]Сонда Иса:

— Егер Құдайдың өзіңе не сыйлағысы келгенін және су
сұраған Адамның кім екенін білсең, сен Оның Өзінен су сұрар
едің. Сонда Ол саған «өмір суын»* берер еді, — деп жауап берді.

[11]— Мырза, құдықтан су алатын Сіздің ыдысыңыз жоқ, ал
құдық терең ғой. Онда сол өмір суын қайдан аласыз? [12]Мына
құдықты қалдырған арғы атамыз Жақыптан да ұлысыз ба?
Өзі де, балалары да, малы да одан су ішкен, — деді әйел. [13]Иса
оған былай деді:

— Мына судан ішкен адам тағы шөлдейді. [14]Ал кімде-кім
Мен беретін «судан» ішсе, ол мәңгі-бақи шөлдемейтін болады.
Мен беретін «су» оның ішінде мәңгілік өмір сыйлайтын, бұр-
қылдап жатқан «қайнарға» айналады. — [15]Сонда әйел:

— Мырза, бұдан былай шөлдеп, су алуға осында келе бер-
меуім үшін маған осы судан беріңізші! — деп сұрады. [16]Иса
оған:

— Барып, күйеуіңді шақыр, өзің де кел! — деді.

[17]— Күйеуім жоқ, — деді әйел. Ал Иса оған:

— Күйеуім жоқ деп шыныңды айттың. [18]Бес рет күйеуге
шықтың, ал қазіргің күйеуің емес. Мұны дұрыс айттың, — деп
жауап берді. [19]Сонда әйел:

---

*5 Немесе: Самарияның қаласына. Сихар: ерте замандағы Сихем, бүгінгі Асхар (Жаратылыс. баст. 33:18).

*9 Немесе: самариялықтардың ыдысынан ішпейді. Түсіндірмедегі «Самарияны» қараңыз.

*10 Немесе: «тірі су» (яғни: адамдарға мәңгілік өмірді ұсынатын Құдайдың Ізгі хабары: 7:37-38; Ишая 44:3; 55:1; Аян 7:17; 21:6; 22:1,17).

— Мырза, Сіздің пайғамбар екеніңізге көзім жетіп тұр!
[20] Ал енді, біздің ата-бабаларымыз мына таудың басында* міна-
жат еткен, ал сіздер сиынатын орын Иерусалимде болуға тиіс
дейсіздер, қайсысы дұрыс? — деп сұрады. [21] Иса оған былай
деді:
— Айтқаныма илан: көктегі Әкеге осы таудың басында және
Иерусалимде ғана сиынбайтын замандарың да келе жатыр.
[22] Сендер өздерің білмейтін Біреуге табынып келесіңдер, ал
біз Кімге табынып жүргенімізді білеміз, өйткені Құдай яһуди-
лер арқылы адамзатты құтқармақ.* [23] Нағыз сиынушылардың
Құдайдың Рухына кенеліп, Әкеге шындап бас ұрып сиынатын
уақыты болады,* тіпті келе жатыр: Әке осындай бас ұрып
сиынушыларды қалайды. [24] Құдайдың Өзі — Рух. Сондықтан
Оған сиынатындар Оның Рухына кенеліп, шындықпен сиынуға
тиіс. — [25] Сонда әйел:
— Мәсіх деген Құтқарушы Патшамыздың келетінін білемін.
Ол келгенде бізге бәрін ашық айтады, — деді. [26] Иса:
— Сеніммен сөйлесіп тұрған Мен Соның Өзімін, — деп әйелге
жауап берді.

Пісіп тұрған астық туралы астарлы сөз

[27] Сол арада шәкірттері қайтып келіп, Исаның бір әйелмен
сөйлесіп отырғанына таңғалды.* Бірақ ешқайсысы «Одан нені
сұрайсыз?» немесе «Онымен неге сөйлесесіз?» деп сұраған жоқ.
[28] Әйел су алатын ыдысын қоя салып, қалаға қайтты да,
жұртқа: [29] «Жүріңдер, менің құпия іс-әрекеттерімнің бәрін
дәл айтып берген Кісіні көріңдер! Ол Құдай жіберген Мәсіх
емес пе екен?» — деді. [30] Олар қаладан шығып, Исаға қарай
бет алды.
[31] Осы екі арада шәкірттері:
— Ұстаз, тамақ ішіп алыңыз, — деп өтінді. [32] Ал Иса:
— Менің сендер білмейтін тамағым бар, — деді.
[33] Шәкірттері:

---

*20 Гаризим тауында самариялықтардың ғибадатханасы еді.

*22 Құдай алдымен яһудилерге тапсырған Киелі кітабы арқылы Өзін адамзатқа таныстырып, бәрін де сол халықтан шыққан Мәсіх арқылы құтқармақ.

*23 Немесе: Нағыз сиынушылардың Әкеге рухында және шындықпен мойынсұнып сиынатын уақыты келеді.

*27 Дін ұстаздары әдетте бөтен әйелмен еш сөйлеспейтін.

— Оған біреу тамақ әкеп берген бе? — десті. 34 Иса оларға
астарлап былай деді:
— Өзімді Жібергеннің еркін іске асырып, Оның тапсырға-
нын толық орындау Маған нәр болады. 35 Сендер «төрт айдан
кейін егін орамыз» дейсіңдер. Ал Мен сендерге былай деймін:
көздеріңді ашып, егіндіктерге қараңдар, олар жинауға дайын
пісіп тұр. 36 Қазір-ақ орушылар жалақыларын алып, мәңгілік
өмірге арналған өнімді жинап жатыр. Осылай егінді еккен де,
жинаған да бірге қуанады.* 37 «Біреу еккенді біреу орады» деген
мақал осы жағдайда рас болып тұр. 38 Мен сендерді Маған адам
әкелу үшін өздерің еңбек етпеген жерге жұмсадым. Басқалар
жұмыс істеді, ал сендер олардың еңбегінің жемісін көріп
жатырсыңдар.
39 Сол қаладағы самариялықтардың көпшілігі әлгі әйелдің
«Ол менің құпия іс-әрекеттерімнің бәрін дәл айтып берді» деп
куәлік еткен сөзі арқылы Исаға сене бастаған еді. 40 Сондықтан
олар Исаның қасына келгенде Оның өздерімен бірге қалуын
өтінді. Содан Иса екі күн сол жерде болды. 41 Оның сөзін естіп,
тағы көбірек кісілер Исаға сенді де, әйелге:
42 — Біз енді тек сенің айтқаның бойынша сеніп қоймай,
Оның сөзін өзіміз естіп, шынында дүниені Құтқарушы Осы
екенін білдік, — деді.

Патша қызметкері баласының сауықтырылуы

43 Екі күннен кейін Иса сол жерден әрі қарай Ғалилеяға
кетті. 44 Ал Оның Өзі: «Пайғамбардың өз елінде қадірі жоқ»
деп ашық айтқан еді. 45 Бірақ Иса Ғалилеяға келгенде, ғалилея-
лықтар Оны жылы қабылдады. Өйткені олар да Иерусалим-
дегі Құтқарылу мейрамына барып, Исаның істеген барлық
кереметтерін көрген еді.*
46 Сөйтіп Иса үйлену тойында суды шарапқа айналдырған
Ғалилеядағы Қана қаласына тағы да келді. Сол кезде Қапар-
наумда баласы ауырып жатқан патша сарайының бір қызмет-
кері бар екен. 47 Ол Исаның Яһудея аймағынан Ғалилеяға кел-
генін естіп, Оған барды да:

---

*35-36 Көп кісілер Ізгі хабарды қабылдауға даяр. Мәңгілік өмірге ие болсын деп, оларды Маған әкелетін сендер егін жинаушы іспеттісіңдер; бұрын Ізгі хабарды таратқандар да, енді адамдарды әкелген сендер де бірге қуанып, көктегі мәңгі сыйларыңды аласыңдар.

*45 2:23.

— Келіп, баламды сауықтырып берсеңіз! Ол өлім аузында
жатыр, — деп өтінді. 48 Иса:
— Құдіретімді дәлелдейтін кереметтерімді көрмесеңдер,
Маған сенбейсіңдер, — деді. 49 Ал баланың әкесі Оған:
— Мырза, ұлым өлмей тұрғанда келіңізші! — деп жалба-
рынды. 50 Сонда Иса:
— Үйіңе бара бер, балаң аман-сау! — деді. Ол Исаның айт-
қан сөзіне сеніп, кетіп қалды. 51 Келесі күні жолшыбай оның
қызметшілері кездесіп:
— Балаңыз аман-сау, — деді. 52 Сонда ол қызметшілерінен
баласының жағдайы қай сәтте жақсарғанын сұрады. Олар:
— Кеше түс кезінде сағат бірде ыстығы қайтты, — деді.
53 Сонда әкесі Исаның өзіне «балаң аман-сау» деген кезі дәл
сол сәтте болғанын біліп, үй ішімен Исаға сенді. 54 Осылай
Иса Яһудея аймағынан Ғалилеяға келгеннен кейін екінші рет
керемет іс жасап, Өзінің құдіретін танытты.

5

Исаның Бетездадағы науқасты сауықтыруы, дін басылармен пікірталасының басталуы

1 Біраз уақыттан кейін яһудилердің тағы бір мейрамы болып,
Иса соған қатысу үшін Иерусалимге өрлеп барды.* 2 Қаланың
Қой қақпасының қасында еврейше Бетезда деп аталатын хауыз*
бар, оның төңірегіне бағаналы бес ғимарат салынған. 3 Оларда
соқырлар, ақсақтар, сал болып ауырғандар, тағы басқа көпте-
ген науқастар жататын. (Бұлар судың шайқалғанын күтетін.
4 Себебі Құдай жіберген бір періште анда-санда хауызға түсіп,
суды шайқағаннан кейін алғаш шомылған адам қандай ауыруы
болса да, жазылып шығады екен.)
5 Бұл жерде отыз сегіз жылдан бері ауру бір кісі бар еді.
6 Иса оның жатқанын көріп, көптен ауру екенін білген соң:
— Сауыққың келе ме? — деп дауыстады. 7 Науқас:
— Иә, Мырза, бірақ мені су қозғалғанда хауызға түсіретін
адам жоқ. Жеткенімше, басқа біреу менен бұрын түсіп қояды,
— деп жауап берді. Иса:
8 — Түрегел, төсеніщіңді ал да, жүре бер, — деді. 9 Әлгі кісі
сол сәтте-ақ ауруынан жазылып, төсенішін алды да, жүріп кетті.

---

*1 Иерусалим яһуди аймағының таулы жерінде орналасқан.
*2 Хауыз немесе бөгет, су қоймасы. Бетезда (немесе Бетзата) деген аттың мағынасы — қайырымдылық үйі.

Бұл оқиға (яһудилердің демалысы) сенбі күні болған еді.
10 Сондықтан яһуди басшылары жазылған адамнан:
— Сенбі емес пе? Төсеніштіңді көтеріп жүргенің не? Бүгін
жұмыс істеуге болмайды ғой! — деді. Ол:
11 — Мені сауықтырған Адам: «Төсенішіңді ал да, жүре бер»
деген еді, — деп жауап қатты.
12 — «Төсенішіңді ал да, жүре бер» дейтін Ол кім Өзі? — деді
олар.
13 Ал жазылған кісі Оның кім екенін білген жоқ. Өйткені
сол жерде халық көп болғандықтан, Иса ешкімге білдірмей
кетіп қалған еді.
14 Кейіннен Иса әлгі кісіні ғибадатханада жолықтырып:
— Міне, сен жазылдың. Бұрынғыдан да жаман болғың кел-
месе, бұдан былай күнә жасаушы болма! — деді.
15 Әлгі кісі яһуди басшыларына барып, өзін Исаның сауық-
тырғанын айтты. 16 Иса мұны діни демалыс күні жасағандықтан,
олар Оны қуғындады. 17 Бірақ Иса оларға: «Әкем* еңбектен қол
үзбейді, сондықтан Мен де үздіксіз еңбек етемін», — деді.
18 Бұдан кейін яһуди басшылары Исаға бұрынғыдан бетер
қарсы шығып, Оны өлтірмекші болды. Себебі Ол солардың
демалыс күні туралы ережелерін ғана бұзған жоқ, сонымен
қатар «Құдай — рухани Әкем»* деп, Өзін Құдаймен теңестірді.

Құдайдың рухани Ұлының билігі

19 Иса оларға былай деп жауап берді:
— Сендерге өте маңызды шындықты айтамын: Әкесінің
істегенін көрмесе, Оның рухани Ұлы* өздігінен ештеңе істей
алмайды. Өйткені Әкесінің жасап жатқанын Ол да дәл солай
жасайды. 20 Әкесі Оны сүйеді, сондықтан Өзі істегенінің бәрін
Оған көрсетеді; сендер таңғалатындай бұдан да зор керемет-
терді әлі де көрсететін болады. 21 Себебі Әкесінің өлгендерді
тірілтіп жан беретініндей, Ұлы* да Өзінің қалағандарын тіріл-
теді. 22 Әкенің Өзі ешкімді соттамай, барлық сотты Оған тап-
сырған. 23 Осылайша бәрі Әкені қалай қадірлесе, Ұлын да солай
қадірлесін. Ал кімде-кім Ұлын құрметтемесе, Оны жіберген
Әкесін де құрметтемейді.

---

*17,18 Яки: Менің рухани Әкем (1:14).
*19 Яки: Оның рухани Ұлы (1:14).
*21 Яки: рухани Ұлы (1:14).

[24]Сендерге өте маңызды шындықты айтайын: кімде-кім сөзіме құлақ асып, Мені Жібергенге сенсе, сол мәңгілік өмірге ие. Ол қиямет сотына тартылмайды, керісінше, рухани өлімнен шынайы өмірге өтті.* [25]Сендерге өте маңызды шындықты айтып тұрмын: рухани өлілер* Құдайдың рухани Ұлының даусын естіп, Оған сенетін уақыт болады, тіпті сол уақыт келді де; ал даусына құлақ салғандар тіріледі. [26]Себебі Әкенің Өзі өмірдің қайнары екендігіндей, Ұлына да өмірдің қайнары болуды сыйлады. [27]Ол көктен келген Билеуші* болғандықтан, Әкесі Оған қиямет сотын жүргізу билігін де тапсырған.

[28]Бұған таңданбаңдар, өйткені қабірдегілердің бәрі Құдайдың рухани Ұлының даусын еститін уақыт болады. [29]Сонда өлгендер қабірден шығады: жақсылық жасағандары мәңгі өмір сүру үшін, ал жамандық жасағандары сотталу үшін тіріледі.*
[30]Мен өздігімнен ештеңе істей алмаймын. Әкемнен естігенім бойынша соттаймын. Менің сотым әділ, өйткені өз еркімді емес, Мені жіберген Әкемнің еркін орындаймын.

Исаның шынайы болмысы туралы айғақтар

[31]Егер Мен Өзіме Өзім куә болсам, онда куәлігім жеткіліксіз болар еді. [32]Маған куәгер болатын басқа Біреу бар, Оның куәлігінің шындық екенін білемін.

[33]Рас, сендер Жақияға өкілдеріңді жібердіңдер, ол Мен жөніндегі шындықтың куәсы болды. [34]Өзім туралы адамның куәлігін қажет етпесем де, мұны сендер құтқарылсын деп айтып тұрмын. [35]Жақия айналасын рухани нұрландырып, жанып тұрған шырақ іспетті еді, ал сендер біраз уақыт оның нұрында шаттанғыларың ғана келді.

[36]Алайда Менің Жақия берген куәліктен де үлкенірек куәлігім бар: Әкем* Маған орында деп тапсырған, Мен істеп жүрген игі істерім Мені Соның жібергендігіне айғақ. [37]Мені

---

*24 Исаның Ізгі хабарына шын жүректен сенгендер күнәның жазасы — мәңгілік өлімнен құтқарылып, Құдай сыйлаған мәңгілік рухани өмірге ие болды (3:16,18; Рим. хат 5:1).

*25 Яки: Құдайдың рухани өмірі (яғни Онымен рухани байланысы) жоқ адамдар (5:24,40; 6:53; 8:43,47; Жаратылыс. баст. 2:15; 3:19,23; Ефес. хат 2:1).

*27 Яки: Мен көктен келген Билеуші (немесе «Адам Ұлы») болғандықтан Әкем Маған қиямет сотын жүргізу билігін де тапсырған.

*29 Даниял 12:2.

*36 Яки: Менің көктегі рухани Әкем (1:14).

жіберген Әкемнің Өзі де Мен туралы куәлік етті.* Бірақ сен-
дер ешқашан Оның даусын естіп, бейнесін көрген емессіңдер.
38 Оның сөзі де жүректеріңнен орын алған емес, сол себепті
Оның жіберген Ұлына сенбейсіңдер. 39 Рас, сендер киелі жаз-
баларды зерттеп, солар арқылы мәңгілік өмірге ие боламыз
деп ойлайсыңдар. Ал олар Мен туралы куәлік етеді! 40 Алайда
сендер шынайы өмірге ие болу үшін Маған келуден бас тарта-
сыңдар. 41 Мен адамдардан құрмет күтпеймін; 42 бірақ жүрек-
теріңде Құдайға деген сүйіспеншіліктің жоқ екенін білемін.
43 Әкемнің атынан келсем де, Мені қабылдамайсыңдар. Ал
басқа біреу өз атынан келгенде, сендер оны қабылдайсыңдар.
44 Бір-біріңнен құрмет күтіп, жалғыз Құдайдан болатын шынайы
құрметті іздемей жүрген сендер Менің Құдайдан келгеніме
қалайша сене аласыңдар?

45 Мен сендерді Әкемнің алдында айыптайды деп ойлап
қалмаңдар. Айыптаушы бар: ол — сендер үміт артып жүрген
Мұса пайғамбар.* 46 Егер де шынымен Мұсаға сенсеңдер, онда
Маған да сенер едіңдер, өйткені ол Мен туралы жазып кеткен.*
47 Алайда Мұсаның жазбаларына шындап сенбейсіңдер, ендеше
Менің сөздеріме қалай сене аласыңдар?

6 *Исаның бес мыңнан астам адамды тамақтандыруы*

1 Біраз уақыттан кейін Иса Ғалилея көлінің шығыс бетіне
жөнелді. Сол көл Тіберия көлі деп те аталады. 2 Ауруларға
жасаған кереметтерін көргендіктен көп халық Исаға ерді. 3 Ол
тауға шығып, сол жерде шәкірттерімен отырды. 4 Бұл яһуди
халқының Құтқарылу мейрамының қарсаңы болатын.

5 Иса басын көтеріп қарағанда, үлкен тобырдың Өзіне қарай
келе жатқанын көріп, Філіпке:

— Бұларды тамақтандыратын нанды қайдан сатып аламыз?
— деді. 6 Иса осы сөзін оны сынау үшін айтты, себебі не істе-
мекші болғанын Өзі біліп тұрды. 7 Філіп Оған:

---

*37 Ишая 42:1; Лұқа 1:26,35; 2:13-14; Матай 3:17; 12:18; 17:5.

*45 Құдай Мұса пайғамбар арқылы Таурат заңын берген еді. Діндар яһудилер бұл бұйрықтар мен ережелер жинағын дәл орындау арқылы Құдайға жағармыз деп үміт еткен.

*46 Жаратылыс. баст. 3:15; 12:3; 18:18; 49:10; Заң. қайтал. 18:15.

— Бізде тіптен екі жүз күндік жалақыға* келетін нан болып,
әркім бір жапырақтан жегеннің өзінде бәріне бірдей жетпес
еді, — деп жауап берді. [8] Сонда басқа бір шәкірті, Шимон
Петірдің інісі Әндір, Исаға былай деді:

[9] — Осында бір бала жүр, оның бес күлше арпа наны мен екі
кепкен балығы бар. Бірақ олар осынша көп кісіге не болады?
— [10] Ал Иса:

— Адамдарды жайғастырып отырғыза беріңдер! — деді. Сол
жерде шөп қалың болып, шамамен бес мың ер адам* жайғаса
алды. [11] Иса күлшелерді алып, шүкірлік етті де, жайғасқан-
дарға үлестірді; кепкен балықтардан да қалағандарынша берді.

[12] Бәрі жеп тойған соң, Иса шәкірттеріне: «Рәсуа болмас үшін
нанның қалдықтарын жинап алыңдар», — деді. [13] Олар жұрт
жеген бес күлше арпа нанының қалдықтарын жинап, он екі
себетті толтырды.

[14] Адамдар Иса жасаған осы кереметті көргенде:

— Дүниеге келуге тиіс Пайғамбар* — шынымен Осы! —
десті. [15] Олардың Өзін патша ету үшін келіп, қапысызда ұстап
алмақшы болғанын біліп, Иса тағы да жалғыз Өзі тауға кетіп
қалды.

Исаның көлде қауіпке ұшыраған шәкірттеріне көмекке келуі

[16] Кешке Исаның шәкірттері көлге барып, [17] бір қайыққа
мініп, көлдің батыс жағындағы Қапарнаумға қарай жүріп кетті.
Қараңғы түскен кез еді, ал Иса оларға әлі келген жоқ бола-
тын. [18] Сонда қатты жел соғып, көлдің астан-кестені шығып,
толқи бастады. [19] Олар бес-алты шақырымдай жүргеннен кейін,
көл бетімен жаяу жүріп қайыққа таяп қалған Исаны көріп,
қорқып кетті.* [20] Ал Иса шәкірттеріне: «Қорықпаңдар, келе
жатқан Менмін ғой!» — деп көңілдерін орнықтырды. [21] Сонда
шәкірттері Оны қайыққа мінгізіп алғылары келді. Сол сәтте-
ақ қайық олар бет алған жағаға жетіп қалды.

---

*7 Немесе: екі жүз динарға. (Динар яки денарион: жай жұмыскердің бір күндік жалақысы болған күміс теңге.)

*10 Тағы бірнеше әйелдер мен балалар да болды (Матай 14:21).

*14 1:21.

*19 Олар Оны елес деп ойлады.

Иса — шынайы өмір сыйлайтын рухани «нан»

[22] Келесі күні көлдің шығыс бетінде қалған халық Исаның
шәкірттері мінген жалғыз қайықтан басқа ешбір қайықтың
болмағанын естеріне түсірді. Исаның шәкірттерімен бірге
қайыққа мінбей, тек өздерінің ғана кетіп қалғанын білді.
[23] Иеміз шүкірлік еткеннен кейін халық нан жеп тойған кешегі
жерге басқа да қайықтар Тіберия қаласынан жақындап келіп
жатты. [24] Иса мен шәкірттерінің бұл жерде жоқ екенін білетін
жұрт әлгі қайықтарға мініп, Исаны іздеп Қапарнаумға беттеді.
[25] Олар Оны көлдің батыс бетінен тапқанда:

— Ұстаз, бұл жерге қашан келдіңіз? — деп сұрады. [26] Иса
былай деп жауап берді:

— Сендерге өте маңызды шындықты айтайын: Құдайдың
өздеріңе кереметтер арқылы не білдіргенін түсінгілерің келмей,
тек нан жеп тойып алғандықтан ғана Мені іздеп жүрсіңдер.
[27] Уақытша тамаққа емес, мәңгілік өмір беретін рухани нәрге
ұмтылыңдар! Оны сендерге көктен келген Мен ғана бере ала-
мын, өйткені Құдай Әке Маған билігін берді.* — [28] Сонда олар:

— Құдайдың еркін іске асыру үшін не істеуіміз керек? —
деп сұрады. [29] Иса:

— Ол Жібергенге сеніңдер, Құдайдың еркі сол, — деді.
[30] Олар:

— Өзіңізді Құдай жібергеніне көзімізді жеткізіп, сенуіміз
үшін қандай керемет көрсетесіз, не істейсіз? [31] «Оларға жейтін
нанды көктен берді» деп Забурда жазылғандай, ата-бабалары-
мыз айдалада тәтті нан* жеп жүрді, — деп жауап берді. [32] Ал
Иса:

— Сендерге өте маңызды шындықты айтайын: көктен нан
берген — Мұса пайғамбар емес; қазір де көктен шынайы
«нанды» беріп тұрған — Менің Әкем. [33] Себебі көктен түсіп,
адамзатқа өмір Беруші — «Құдайдың наны», — деді. [34] Олар:

— Мырза, бізге әрқашан осындай нан беріп тұрыңызшы! —
деді. [35] Сонда Иса оларға былай деді:

— Шынайы өмір сыйлайтын «нан» Менмін. Маған келген-
дер рухани нәрден тарықпай, сенгендер ешқашан шөлдемейтін

---

*27 Яки: Оны сендерге «Адам Ұлы» береді, себебі Оны Құдай Әке «мөрін басып» өкілетті қылды.

*31 Мысырдан көшіп шығып, айдалада ашығып жүрген исраилдіктерге Құдай көктен «манна» деген тәтті нан жаудыратын.

болады. [36] Бірақ Мен сендерге: «Мені көрдіңдер, алайда сен-
бейсіңдер» дегенмін. [37] Әкем қарамағыма берген адамдардың
барлығы* Маған келеді, ал Мен Өзіме келгендерді ешқашан
қуып жібермеймін. [38] Көктен өз еркімді емес, Мені жіберген
Әкемнің еркін орындау үшін келдім. [39] Ал Әкемнің еркі —
Оның қарамағыма берген адамдарының бірде-біреуін тозаққа
түсірмей, бәрін де ақырғы күні қайта тірілтуім. [40] Себебі
Әкемнің еркі мынау: Өзінің рухани Ұлын* көріп, Оған сенген
барлық адамдарға мәңгілік өмір сыйлауы. Мен соларды ақырғы
күні қайта тірілтіп аламын.

[41] Сонда Исаның көктен түскен «нан» Менмін дегеніне яһуди-
лер күңкілдеп, наразылық білдірді:

[42] — Мынау әке-шешесін біз білетін Жүсіп ұлы Иса емес пе?
Онда Ол қалайша «Мен көктен түстім» дейді? — [43] Иса оларға
былай деп жауап берді:

— Өзара күңкілдеспеңдер! [44] Мені жіберген Әкем Өзіме
жақындатып тартса ғана, адамдар Маған келе алады; ал Мен
оларды ақырғы күні қайта тірілтіп аламын. [45] Пайғамбарлар
жазбаларында «Құдай олардың бәрін үйретеді» делінген.
Әкемді тыңдап, Одан тәлім алған әркім Маған келеді. [46] Әрине,
Құдайдан Келгеннен басқа ешкім Әкені көрген емес, Әкені
көрген — Сол ғана.

[47] Сендерге өте маңызды шындықты айтамын: кім Маған
сенсе, сол мәңгілік өмірге ие. [48] Шынайы өмір сыйлайтын
«нан» Менмін. [49] Ата-бабаларың айдалада манна нанын жесе де,
ақырында өлді. [50] Бірақ қазіргі көктен түскен «нан» мынадай:
одан «жеген» адам рухани өлімге душар болмайды. [51] Көктен
түскен «тірі нан» Менмін. Одан «жеген» әркім мәңгілік өмір-
ге ие болады. Бұл «нан» — Менің тәнім, оны адамзат шынайы
өмірге ие болсын деп құрбан етемін.* [52] Сонда яһудилер өзара:

— Бұл қалайша біздің «жеуіміз» үшін өз тәнін қиып бере
алады? — деп айтыса бастады. [53] Иса оларға былай деді:

— Сендерге өте маңызды шындықты айтамын: егер көктен
келген Билеушінің тәнін «жеп», қанын «ішпесеңдер», сендерде
шынайы өмір болмайды.* [54] Кімде-кім Менің тәнімді «жеп»,

---

*37 Яки: Әкем Маған сеніп тапсырғандардың бәрі (6:39,44,65; 10:29; 17:2,6).
*40 1:14.
*51 Мен үшін Иса тәнін құрбан етіп, қанын төкті деп сенгендер мәңгілік өмірге ие болып, рухани азық алады.
*53 Көктен келген Билеуші: Мәсіхтің Өзі («Адам Ұлы»). 51-аятқа берілген сілтемені де қараңыз.

қанымды «ішсе», ол мәңгілік өмірге ие болады, Мен оны
ақырғы күні қайта тірілтемін.* [55] Себебі тәнім — шынайы
рухани «азық», ал қаным — шынайы рухани «сусын». [56] Тәнімді
«жеп», қанымды «ішкен» әркім Менімен тығыз байланыста
тұрады, Мен де онымен солай тұрамын.* [57] Мәңгі тірі Әкем
Мені жіберді және Мен Ол арқылы өмір сүремін; сол сияқты
тәнімді «жеген» кісі де Мен арқылы шынайы өмір сүреді.
[58] Ендеше, көктен түскен «нан», міне, осындай; ол ата-бабала-
рымыз жеген манна сияқты емес: олар ақырында өлген; бірақ
«рухани нанды» жеген әркім мәңгі өмір сүреді. — [59] Иса мұны
Қапарнаумдағы мәжілісханада тәлім бергенде айтты.

Исаның сөздері шынайы өмірге жеткізеді

[60] Осыны естіген шәкірттерінің көбі:
— Мынау жанға батар сөз екен, оны кім тыңдай алады? —
деді. [61] Бұл туралы наразылықты байқап қалған Иса оларға
былай деді:
— Осы шымбайларыңа батып тұр ма? [62] Ал Билеуші ретінде
көктен келген Менің бұрын болған сол жеріме көтерілгенімді
көрген кезде не айтасыңдар? [63] Шынайы өмір беруші — Киелі
Рух, ал бұған тән еш жарамайды. Сендерге айтқан сөздерім
арқылы рухани өмірге ие бола аласыңдар.* [64] Бірақ іштеріңдегі
кейбіреулерің сенбейсіңдер. — Себебі сенбейтіндердің кім
екенін және Өзіне кімнің опасыздық жасайтынын Иса әуел
бастан білді. [65] Сол себептен Ол былай деді:
— «Әкем қабілет бермесе, ешкім Маған келе алмайды» деп
Мен сендерге сондықтан айттым.
[66] Сол күннен бастап, шәкірттерінің көбі Исадан бас тартып,
бұдан былай Оған ермейтін болды. [67] Сонда Иса он екі елшісі-
нен:
— Сендердің де кеткілерің келе ме? — деп сұрады. [68] Бұған
Шимон Петір:
— Жоқ, Ием, Сізден кетсек, кімге бармақпыз? Мәңгілік
өмірге жеткізетін сөздер Сізде. [69] Біз Сіздің Мәсіх — мәңгі
тірі Құдайдың рухани Ұлы екендігіңізге* сеніп, соған көзіміз
жетті. [70] Иса оларға:

---

*54,56 51-аятқа берілген сілтемені қараңыз.
*63 Яки: сендерге айтқан сөздерім — рух және өмір.
*69 Немесе: Сіздің Құдайдың Киелісі екендігіңізге.

— Ал осы он екінді Мен таңдап алған жоқпын ба? Сонда да
іштеріңдегі біреуің шайтанның жетегінде, — деді. [71] Иса Шимон
Исқариоттың ұлы Яһуда туралы айтып еді. Сол он екінің
біреуі болғанмен, кейін Исаны ұстап берді.

7

Туған інілерінің Исаны түсінбеуі

[1] Содан кейін Иса Ғалилея аймағын аралап жүрді. Себебі
яһуди басшылары Оны өлтірмекші болған соң, Иса Яһудея
аймағын аралағысы келмеді. [2] Бұл — яһуди халқының Шыбық
күрке мейрамының қарсаңы еді.* [3] Сонда Исаның туған інілері
Оған:

— Яһудеяға бар, сол жердегі шәкірттерің де Сенің кереметтеріңді
көрсін. [4] Халықтың көзіне түскісі келген кісі істерін
жасырмайды. Сен осындай кереметтер істедің, енді Өзіңді
әлемге таныт, — деді. [5] Себебі өз інілері Оған сенбейтін. [6] Сонда
Иса оларға былай деді:

— Өзімді халыққа танытатын уақытым әлі келген жоқ; ал
сендер үшін қай мезгіл болса да дер кез. [7] Осы күнәкар дүние
сендерді жек көре алмайды. Ал ол Мені жек көреді, себебі
Мен оның істерінің жаман екенін әшкерелеп жүрмін. [8] Мейрамға
бара беріңдер! Мен қазір бұл мейрамға бармаймын, себебі
Өзімді танытатын уақытым әлі келген жоқ. — [9] Иса осылай
деп, Ғалилеяда қалып қойды.

Исаның шыбық күрке мейрамындағы тәлімі

[10] Інілері мейрамға кеткен соң, халық көзінен тасаланып
Иса да жолға шықты. [11] «Ол қайда?» — деп, яһуди басшылары
Оны мерекеде іздеп жүрді. [12] Келген жұрт Ол туралы анау-
мынау күңкіл сөз айтып жатты. Біреулері: «Ол жақсы», — десе,
басқалары: «Жоқ, халықты азғырып жүр», — деді. [13] Бірақ
яһуди басшыларынан қорыққандықтан, ешкім Ол туралы ашық
айтпады.

[14] Мейрамның жартысы өткен кезде Иса ғибадатханаға барып,
жұртқа тәлім берді. [15] Яһуди діндарлары таңғалып:

— Арнайы дайындықсыз Мынау Киелі жазбаларды қалай
түсіне алады? — деді. [16] Иса оларға былай деп жауап берді:

---

*2 Түсіндірмедегі «Шыбық күрке мейрамын» қараңыз.

— Ілімім Менікі емес, Мені Жібергендікі. 17 Соның еркін
орындағысы келген әркім осы ілім Құдайдан ба, әлде Мен өз
бетіммен сөйлеп тұрмын ба, соны білетін болады. 18 Өз бетімен
сөйлеген әркім өзінің ғана беделін ойлайды. Ал Өзін Жібер-
геннің беделін ойлаған Кісіге сенуге болады, Оның ойында
әділетсіздік жоқ. 19 Сендерге Мұса пайғамбар Таурат заңын
бермеп пе еді? Шындығында бірде-біреуің сол заңға бағын-
байсыңдар. Әйтпесе неге Мені өлтірмексіңдер? — 20 Жұрт
Оған:

— Жын соқты ма? Кім Сені өлтірмек? — деді. 21 Иса оларға
былай деп жауап берді:

— Мен демалыс күні бір керемет іс жасадым, ал бәрің
соған абыржулысыңдар. 22 Мұса сүндеттеуді бұйырды, расында
бұл рәсім Мұсадан емес, одан бұрынғы ата-бабаларымыздан
қалған. Сендер бұйрыққа сай балаларыңды туғаннан кейінгі
сегізінші күні, демалыс күні болса да, сүндеттей бересіңдер.
23 Сонымен Мұсаның заңы бұзылмасын деп, балалар демалыс
күні де сүндеттеліп келеді. Ендеше біреуді демалыс күні ауруы-
нан құлантаза сауықтырғаным үшін қалайша Маған ашулана-
сыңдар? 24 Сырт көрінісіне ғана қарамай, әділ шешіңдер!

Иса туралы пікірталас:
Құдай уәде еткен Құтқарушы Мәсіх Сол ма?

25 Сонда бірнеше иерусалимдіктер былай деді:

— Басшылар өлтіреміз деп жүрген кісі Осы емес пе?
26 Қараңдар, Ол емін-еркін де ашық сөйлейді, ал Оған ештеңе
демейді. Сонда Оның Мәсіх екеніне басшылардың көздері
шынымен жеткені ме? 27 Мәсіх келгенде, Оның қай жақтан
шығатынын ешкім білмейді. Ал Мынаның қай жерлік екенін
білеміз ғой.*

28 Сол кезде ғибадатханада тәлім беріп отырған Иса қатты
дауыспен:

— Менің кім екенімді, қайдан шыққанымды білесіңдер ме?
Мен өз бетіммен келген жоқпын. Бірақ Мені жіберген —
сендер білмейтін Ақиқаттың Өзі. 29 Ал Мен Оны білемін,
себебі Содан келдім, Мені Сол жіберді, — деді.

---

*27 Олар Мәсіх айдалада ғайыптан пайда болуға тиіс, бірақ Иса Назаретте кәдімгі адам сияқты дүниеге келді деген қате пікірде болды.

[30] Сол кезде біреулер Оны тұтқындамақ болса да, Оған қарсы
ешқайсысы қол көтермеді, өйткені Исаның өз жанын қиятын
уақыты әлі жетпеген еді. [31] Ал халықтың көбі: «Құтқарушы
Мәсіх келгенде, Ол Бұдан артық кереметтер көрсетер деймі-
сің?» — деп, Исаға сене бастады.

[32] Халық арасында осындай күңкіл болғаны парызшылдардың
құлағына жетті. Сонда басты діни қызметкерлер мен парыз-
шылдар Исаны тұтқындауға сақшыларын жіберді. [33] Ал Иса:

— Тағы біразырақ уақыт араларында боламын, содан кейін
Өзімді Жібергенге қайта ораламын. [34] Мені іздесеңдер де, таба
алмайтын боласыңдар. Себебі Мен болатын жерге сендер бара
алмайсыңдар, — деді. [35] Сонда яһуди басшылары өзара былай
десті:

— Біз Оны таба алмайтындай Бұл қайда бармақшы? Шетелге
тарап кеткен яһудилерге барып, басқа ұлттарға да тәлім бер-
мекші ме? [36] Оның «Мені іздесеңдер де, таба алмайтын бола-
сыңдар» және «Мен болатын жерге сендер келе алмайсыңдар»
дегені не сөз?

Қайнаған қызық жаңа өмір

[37] Мейрам соңындағы ең ұлы күні* Иса ел алдында тұрып:

— Кімнің жаны шөлдесе, сол Маған келіп, «ішсін»! [38] Бұл
туралы Киелі жазбаларда «Кім Маған сенсе, соның жүрегінен
өмір беретін «су» тасқындап ағады» делінген, — деді. [39] Иса
мұны Киелі Рух туралы айтты; Оны Исаға сенгендер кейінірек
қабылдады. Құдай Исаның ұлылығын адамдарға әлі білдірме-
гендіктен, Өзінің Киелі Рухын сенушілерге әлі қондырмаған
еді.

[40] Исаның сөзін естіген кейбіреулер:

— Шынында да Бұл — келуге тиісті Пайғамбар,* — деді.
[41] Басқалары:

— Ол — Құтқарушы Патшамыз Мәсіх, — дегенді айтты.
Енді біреулері:

— Әлде Мәсіх Ғалилея аймағынан келуші ме еді? [42] Киелі
жазбаларда Мәсіх Дәуіт патша әулетінен, оның ата мекені

---

*37 Жеті күндік мейрамның әр күні діни қызметкер қайнардан су алып, ғибадатхана ауласына шашып, жұртпен бірге Құдайдан жауын тілейтін.

*40 1:21-аятты және ондағы сілтемені қараңыз.

Бетлехемнен шығады* делінген емес пе? — деді. 43 Осылай ел
арасында Иса туралы араздық туды. 44 Бірнешеуі Оны тұтқын-
дамақ болса да, Оған қарсы ешқайсысы қол көтермеді.

Яһуди басшыларының Исаға сенуден бас тартуы

45 Исаны тұтқындауға жіберілген сақшылар қайтып келгенде,
басты діни қызметкерлер және парызшылдар олардан:

— Неге Оны алып келмедіңдер? — деп сұрады. 46 Сақшылар:

— Бірде-бір адам Ол сияқты сөйлеген емес! — деді.

47 Сонда парызшылдар:

— Ол сендерді де алдап кеткен бе?! 48 Әлде басшылар мен
парызшылдардың ішінде Оған сенетін біреу болғаны ма?!
49 Оған Таурат заңын білмейтін, қарғыс атқан халық қана
сенеді! — деді.

50 Парызшылдардың біреуі — бірде түн ішінде Исаға келіп
кеткен Нікөдем* де сол жерде болды. Ол басқаларға қарсы
шығып:

51 — Заңымыз бойынша біреуден жауап алып, тексермей,
оған үкім шығаруға бола ма? — деді. 52 Олар Нікөдемге:

— Әлде сен де ғалилеялық шығарсың? Киелі жазбаларды
оқы: Ғалилеядан пайғамбар шықпайды, соны біліп қой! — деді.
53 Сосын бәрі өз үйлеріне кетті.

8

Діндарлардың екі жүзділігінің әшкереленіп, күнәкар әйелдің кешірілуі

1 Иса Зәйтүн тауына қарай кетті. 2 Ертеңіне қалаға қайта
келіп, ғибадатханаға барды; бүкіл жұрт Оның қасына жиналды.
Иса отырған соң, жұртқа тәлім берді. 3 Сол кезде бірнеше дін
мұғалімдері мен парызшылдар неке адалдығын бұзып жатқан
жерінде ұсталған бір әйелді алып келіп, ортаға тұрғызып қойды.
4 Исаға қарап:

— Ұстаз, мына әйел ойнас жасап, қылмыс үстінде ұсталды!
5 Таурат заңында Мұса бізге: «Мұндайлар тас лақтырылып
өлтірілсін» деп бұйырған. Сіз бұған не айтасыз? — деді.

---

*42 Бетлехем қаласы Яһудея аймағында, Яһуда руының жерінде орналасқан еді (Патша. 1-ж. 16:1,13; 17:12; Патша. 2-ж. 7:12-14,16; Матай 2:4-6).

*50 3:1-2.

[6]Олар Исаны сынап, айыптайтын сылтау табу үшін осыны
айтқан еді.* Бірақ Иса еңкейіп, саусағымен жерге жазып,
оларға көңіл бөлмеді. [7]Әлгілер сұрай берген соң, Ол басын
көтеріп:
— Араларында кімде-кім күнәсыз болса, сол әйелге бірінші
болып тас лақтырсын, — деп, [8]тағы да еңкейіп, саусағымен
жерге жазып отыра берді. [9]Олар Оның сөзін естігеннен кейін
ұялып, алдымен үлкендері, содан кейін басқалары бірінен соң
бірі шығып кетті. Ал Иса ортада тұрған әйелмен оңаша қалды.
[10]Басын көтеріп, одан:
— Әйел, айыптаушыларың қайда кетті? Саған ешкім үкім
шығарған жоқ па? — деп сұрады.
[11]— Ешқайсысы да, Мырза.
— Мен де саған үкім шығармаймын. Бара бер, бұдан былай
күнә жасама! — деді Иса.

Көктен түскен «Құдай Нұры»

[12]Иса тағы бір жолы халыққа сөйлеп отырғанда былай деді:
— Мен дүние үшін Нұрмын.* Маған ерген кісі енді түнекте
жүрмей, шынайы өмірдің Нұрына ие болады, — деді. [13]Сонда
парызшылдар Оған:
— Сен Өзіңе куәсың, сондықтан куәлігің жарамайды, — деді.
[14]Иса былай деп жауап берді:
— Мен Өзіме куә болсам да, куәлігім жарап тұр. Себебі
Мен қайдан келгенімді, қайда баратынымды білемін. Ал сендер
Менің қайдан келгенімді, қайда баратынымды білмейсіңдер.
[15]Күнәкар адамның пікірінше үкім айтып тұрсыңдар, ал Мен
ешкімге үкім айтып тұрған жоқпын.* [16]Егерде үкім айтсам,
үкімім жарар еді, себебі Мен жалғыз емеспін, Өзімді жіберген
Әкеммен біргемін. [17]Сендердің заңдарыңда да «Екі адамның
куәлік бергені жарайды» деп жазылған ғой. [18]Мен Өзіме куә-
мын, ал Мені жіберген Әкем де Маған куә. [19]Сонда олар:
— Әкең қайда? — деп сұрады. Иса оларға:
— Сендер Мені де, Әкемді де білмейсіңдер. Егер Мені біл-
сеңдер, онда Әкемді де білер едіңдер, — деді.

---

*6 Бұл Мәсіхті сүріндіру үшін қулықпен құрылған тұзақ еді: әйелді өлтірің-
дер деу Рим заңына, ал өлтірмеңдер деу Таурат заңына қарсы болатын.
*12 Яки: Мен адамзат үшін Нұрмын (1:4-5; 9:5).
*15 3:17-21.

[20] Осы сөзді Иса ғибадатхананың қазынасы сақталатын қойманың жанында тәлім беріп отырғанда айтты.* Алайда Оны ешкім тұтқындаған жоқ, өйткені Исаның өз жанын қиятын уақыты әлі жетпеген еді.

Исаның шыққан және қайтып баратын орны

[21] Иса халыққа тағы бір жолы былай деді:

— Мен бұл жерден кетемін. Сендер Мені іздейсіңдер, әрі күнәларыңды арқалап өлесіңдер. Мен баратын жерге сендер жете алмайсыңдар. — [22] Сонда яһуди діндарлары бір-біріне:

— «Мен баратын жерге сендер жете алмайсыңдар» дегені Оның Өзін өлтірмек болғаны ма? — десті. [23] Иса оларға былай деді:

— Сендер жерденсіңдер, Мен көктенмін. Сендер осы күнәкар дүниенің адамысыңдар, ал Мен осы дүниелік емеспін.
[24] Сондықтан да сендерге «күнәларыңды арқалап өлесіңдер» дедім. Өйткені егер Менің Сол екеніме* сенбесеңдер, күнәларыңды арқалап өлетін боласыңдар. — [25] Олар Исадан:

— Осы Сен кімсің? — деп сұрады. Иса:

— Сендерге ең алғашынан не айтсам, Мен дәл Солмын.*
[26] Сендер туралы айтып, үкім шығаратын жайттарым көп. Бірақ Мені Жіберген — Хақ,* Одан естігендерімді дүниеге білдіремін, — деп жауап берді. [27] Олар Оның көктегі рухани Әкесі туралы айтып тұрғанын түсінген жоқ. [28] Сондықтан Иса былай деді:

— Сендер көктен келген Билеушіні (айқышқа шегелеп) жоғары көтеріп қойған кезде Менің Сол екенімді, әрі еш нәрсені өз еркіммен істемей, тек Әкем қалай үйретсе, солай сөйлейтінімді ұғатын боласыңдар. [29] Мені жіберген Ол Өзіммен бірге. Мен әрқашан Оған ұнайтынын істейтіндіктен, Әкем Мені жалғыз қалдырмайды.

[30] Иса осыны айтып тұрғанда, көптеген адамдар Оған сенді.

---

*20 Бұл жер жоғарғы кеңестің мәжіліс залының қасында болғандықтан, Исаның сөзі ел басшыларының да құлағына жеткен болуы керек.

*24 Яки: Менің көктен келген Билеуші екеніме (8:28).

*25 Немесе: Өздеріңе айтқанымдай, Мен әуел баста бар болатынмын.

*26 Яки: шынайы.

Азат адам немесе құл: Мәсіх сыйлайтын азаттық

[31] Сонда Иса Өзіне сенген яһудилерге былай деді:
— Егер сендер айтқандарымды естеріңе сақтап, жүзеге асырсаңдар, шынымен Менің шәкірттерім боласыңдар. [32] Сонда ақиқатты біле түсесіңдер, ал ақиқат сендерді азаттыққа жеткізеді. — [33] Олар:
— Біз Ыбырайымның ұрпағымыз, ешқашан да біреудің құлы болған емеспіз! Қалайша бізге «азаттыққа жетесіңдер» деп айта аласың? — деді. [34] Иса оларға былай деп жауап берді:
— Сендерге өте маңызды шындықты айтамын: кім күнә жасаса, сол — күнәның құлы. [35] Ал құлы емес, ұлы ғана қожайынның үйінде мәңгі қалады, себебі оның ұлы ретінде еркі бар.
[36] Сонымен егер Құдайдың рухани Ұлы сендерді азаттыққа жеткізсе* ғана, шынымен азат боласыңдар.

[37] Сендердің Ыбырайымның ұрпағы екендеріңді білемін. Алайда Мені өлтірмексіңдер, себебі айтқандарыма жүректеріңнен орын бермедіңдер. [38] Мен Әкемнің көрсеткендері туралы айтып тұрмын, ал сендер өз түп аталарыңнан көргендеріңді істейсіңдер. [39] Олар:
— Біздің түп атамыз — Ыбырайым ғой, — деп жауап берді. Иса оларға былай деді:
— Сендер шынымен Ыбырайымның ұрпағы болсаңдар, Ыбырайым секілді әрекет етер едіңдер. [40] Алайда Құдайдан естіген ақиқатты сендерге жеткізген Мені өлтіргілерің келеді. Ондай нәрсені Ыбырайым істеген жоқ. [41] Сөйтіп рухани аталарың* не істесе, соны істеп жүрсіңдер.
— Біз некесіз туғандар емеспіз!** Біздің бір ғана рухани атамыз бар, Ол — Құдай! — [42] Иса оларға былай деді:
— Рухани аталарың Құдай болса, Мені жақсы көрер едіңдер. Өйткені Мен осында Құдайдан келдім. Өз бетімше келген жоқпын, Мені Құдай жіберді. [43] Менің айтып тұрғанымды неге түсінбейсіңдер? Себебі Менің сөзімді естіп тұра алмайсыңдар.*
[44] Сендердің рухани аталарың — әзәзіл,* соның құмарлықтарын

---

*36 Немесе: егер Ұл сендерді босатса (1:14).

*41 Яғни: әзәзіл шайтан.

**41 Діншіл яһудилер Құдайға адал болып келдік деп қате ойлайтын. Киелі кітап Құдай Иеге опасыздық жасауды неке адалдығын бұзу деп астарлап айтады.

*43 Немесе: сөздерімнің рухани мәнін ұға алмайсыңдар.

*44 Яки: ібіліс, шайтан.

орындағыларың келеді. Ол әуел бастан кісі өлтіруші болып келеді, ақиқат жағында тұрған да емес, өйткені онда ақиқат жоқ. Ол өтірікті өз болмысына сай айта береді, себебі ол — өтірікші, өтіріктің бастауы.

45 Мен ақиқатты айтқандықтан Маған сенбейсіңдер. 46 Іштерің-
дегі қайсың Мені күнә жасадың деп әшкерелей аласың? Ал
егер ақиқатты айтсам, неге Маған сенбейсіңдер? 47 Кімде Құдай-
дың рухани өмірі болса, сол Оның айтқандарына құлақ асады.
Сендерде Құдайдың рухани өмірі болмағандықтан, Оның айт-
қандарына құлақ аспайсыңдар.*

Мәсіхтің мәңгілік болмысы

48 — Самариялық екенсің, ішіңде жының бар деп айтып тұр-
ғанымыз дұрыс емес пе? — деп әлгі яһудилер Исаға тіл тигізді.
49 — Ішімде жын жоқ! Тек Әкемді құрметтеймін, ал сендер
Мені қорлайсыңдар. 50 Құрметке бөленуге тырыспаймын, ол
жағын ойластыратын Әкем бар. Арамыздағы төрелікті айтатын
да Сол. 51 Сендерге өте маңызды шындықты айтамын: Менің
сөзімді берік ұстанатын кісі мәңгі өлмейді,* — деп жауап берді
Иса.
52 Ал яһуди діндарлары Оның айтқанын түсінбей:
— Ішіңде жынның бар екеніне көзіміз жетті. Ыбырайым да,
пайғамбарлар да өлген, ал Сен «Менің сөзімді берік ұстана-
тын кісі мәңгі өлмейді» дейсің! 53 Әлде Сен өліп қалған түп
атамыз Ыбырайымнан да құдіреттімісің? Пайғамбарлар да өліп
қалған. Өзіңді кіммін деп тұрсың? — деді. 54 Иса бұған жауап
ретінде былай деді:
— Менің Өзімді құрметтеуім түк болмас еді; Мені құрмет-
теуші — өз Әкем. Сендер Оны «біздің Құдайымыз» десеңдер
де, 55 Оны білмейсіңдер; ал Мен Оны білемін. Егер Оны біл-
меймін десем, сендер сияқты өтірікші болар едім. Бірақ Мен
Оны білемін және Оның айтқандарын ұстанамын. 56 Түп ата-
ларың Ыбырайым Менің дүниеге келетін күнімді көретініне
шаттанды; ол сол күнді көріп, қуанды да.
57 — Сен әлі елуге де келген жоқсың, Ыбырайымды көрдім
дейсің бе? — деді олар.
58 Иса оларға былай жауап берді:

---

*47 Немесе: Кім Құдайдан болса, Құдайдың сөзін тыңдайды; сендер Құдайдан болмағандықтан тыңдамайсыңдар.
*51 Иса осында рухани өлім туралы айтты.

— Сендерге өте маңызды шындықты айтамын: Ыбырайым тумастан бұрын да (Мәңгі) Бар Болушы Менмін!*

59 Сонда олар ашуланып, Оны тас лақтырып өлтіру үшін жерден тас алды. Бірақ Иса білдіртпей ғибадатханадан шығып кетті.*

9

Соқыр болып туған адамның сауығуы

1 Иса өтіп бара жатып, туғаннан соқыр бір адамды көрді.
2 Сонда шәкірттері Исадан:
— Ұстаз, мынаның зағип болып туғанына өз күнәсы себеп
болды ма, әлде ата-анасынікі ме?* — деп сұрады. 3 Иса:
— Оған өзінің де, ата-анасының да күнәсы себеп болған жоқ.
Қайта, оның өмірінен Құдайдың құдіретті ісі көрінбек! — деп
жауап берді. 4 Сөзін астарлап жалғастырып: — Жарық барда,
Мені Жібергеннің тапсырған игі істерін істеуіміз керек.
Қараңғы түскен соң, ешкім еш нәрсе істей алмайды. 5 Осы
дүниеде тұрған шағымда Мен адамзат үшін Құдайдың Нұры-
мын, — деді.
6 Осылай деген нен кейін Ол жерге бір түкіріп, содан балшық
жасап, зағиптың көзіне жақты да:
7 — Силоғам тоғанына* бар да, жуып таста! — деп тапсырды.
Силоғам аударғанда «Жіберілген кісі» деген сөз. Зағип барып,
бетін жуды, сонда көзі ашылып, үйіне қайта оралды.
8 Көршілері мен оның бұрын қайыршы болып жүргенін көр-
гендер бір-біріне: «Мынау осы жерде қайыр сұрап отырған
адам емес пе?» — деп, қайран қалысты. 9 Кейбіреулері: «Сол»,
— десе, басқалары: «Жоқ, бұл соған ұқсас қана», — деді. Әлгі
адам: «Мен соның өзімін!» — деді. 10 Сонда кісілер одан:
— Көзің қалай көріп кетті? — деп сұрады. Ол:
11 — Иса есімді Адам балшық жасап, көзіме жағып: «Силоғам
тоғанына бар да, жуып таста!» — деді. Мен барып, бетімді
жуып едім. Сол сәтте көзім көретін болды! — деп жауап берді.
12 — Ол Адам қайда? — деп сұрады олар. Анау:
— Мен білмеймін, — деді.

---

*58 Яки: Ыбырайым тумастан бұрын-ақ Мен бар болатынмын. Немесе: Ыбырайым тумастан бұрын да Мен бармын (1:1-3,14; Мысыр. шығу 3:14).

*59 Немесе: Бірақ Иса білдіртпей араларынан өтіп ғибадатханадан шығып, басқа жаққа кетті.

*2 Сол кезде діндарлар адам бойындағы кемтарлық пен ауруды күнәкар өмірдің салдары деп ойлайтын (9:33).

*7 Яки: Силоғам хауызына (су қоймасына) (Шежіре. 2-ж. 32:30; Ишая 8:6).

Парызшылдардың жазылған зағипты тергеуі

13 Содан олар бұрын соқыр болған кісіні парызшылдарға
алып барды. 14 Ал Иса балшық жасап, оның көзін ашқан күн
діни демалыс күні болатын.* 15 Парызшылдар да әлгі кісіден
көзінің қалай көретін болғанын сұрады.

— Ол көзіме балшық жақты. Мен бетімді жудым да, көретін
боп шыға келдім! — деді ол. 16 Сонда парызшылдардың кейбі-
реулері: «Бұл Кісі Құдайдан келген емес, себебі Ол зағипты
емдеуімен демалыс күннің тәртібін бұзды», — десе, басқалары:
«Күнәкар кісі осындай кереметтерді қалай істей алады?» —
деді. Осылайша олар екі жақ болып бөлініп кетті.

17 — Сол Кісі көзіңді ашыпты дейді. Ол туралы не айтасың?
— деп, олар зағип болған кісіге тағы бір сұрақ қойды. Анау:

— Ол — пайғамбар, — деп жауап берді.

18 Алайда яһуди діндарлары көзі ашылған кісінің соқыр болып,
енді көретіндігіне әке-шешесін шақыртқанша сенген жоқ.
19 Сондықтан олардан:

— Соқыр боп туды деген балаларың мынау ма? Енді ол
қалайша көретін болды? — деп сұрады. 20 Әке-шешесі оларға:

— Бұның баламыз екенін және соқыр боп туғанын білеміз.
21 Ал енді ол қалай көретін болды, соны білмейміз. Көзін кім
ашқанын да білмейміз. Өзінен сұраңыздар, бала емес қой, өзі
айтып берсін, — деді. 22 Әке-шешесі яһуди басшыларынан қорық-
қандықтан осылай деді, өйткені солар: «Кім Исаны Құтқарушы
Мәсіх деп таныса, сол мәжілісхана қауымынан шығарылсын!»
— деп келісіп қойған болатын. 23 Осы себептен әке-шешесі
«өзінен сұраңыздар, бала емес қой» деген еді.

24 Сонда парызшылдар зағип болған жігітті екінші рет шақы-
рып алып:

— Құдай алдында шыныңды айт!* Ана Кісінің күнәкар екенін
білеміз, — деп тергеді.

25 — Ол күнәкар ма, жоқ па, соны білмеймін. Білетінім бірақ
нәрсе: мен соқыр едім, енді көретін болдым! — деп жауап
берді ол. 26 Сонда олар тағы да:

— Ол саған не істеді? Көзіңді қалай ашты? — деп сұрады.

---

*14 Діни демалыс күні болатын сенбі күндері яһудилерге жұмыс істеуге тыйым салынған еді.

*24 Яки: Құдайды құрметте! (Сотта кінәланғанды осы бұйрықпен кінәсын мойындауға шақыратын.)

27 — Мен сіздерге жаңа айттым ғой, бірақ тыңдаған жоқсыз-
дар. Неменеге тағы да естігілеріңіз келеді? Мүмкін, сіздер де
Соның жолын қуушы* болғыларыңыз келетін шығар? — деп
жауап қайырды ол. 28 Сонда парызшылдар оны балағаттап:
— Соның жолын қуушы сенсің, ал біз Мұса пайғамбардың
жолын қуушымыз! 29 Құдайдың Мұсамен сөйлескенін білеміз,
ал Ананың қайдан келгенін білмейміз, — деді.
30 — Оның қайдан келгенін білмейтіндеріңіз қызық екен.
Ол менің көзімді ашты ғой. 31 Құдай күнәкарларға құлақ сал-
майды; бірақ кім Оны қастерлеп, еркін орындаса, Құдайдың
соған құлақ салатынын білеміз. 32 Дүние жаратылғаннан бері
іштен соқыр боп туған кісінің көзін біреу ашты дегенді бұған
дейін ешкім естіген емес. 33 Құдайдан келмесе, осы Кісі ештеңе
де істей алмас еді! — деп нық жауап берді бұрынғы зағип.
34 Әлгілер бұған қарсы шығып:
— Сен тұла бойың түгел күнәкар боп тудың, енді бізге ақыл
үйретпексің бе?! — деп, оны мәжілісханадан қуып шықты.

Рухани соқырлық

35 Иса діндарлардың әлгі кісіні қуып жібергені туралы естіді.
Тауып алған соң, одан:
— Көктен келген Билеушіге* сенесің бе? — деп сұрады.
36 — Мырза, Соның кім екенін айтыңызшы, мен Оған сенейін.
37 — Сен Оны көрдің, сенімен сөйлесіп тұрған — Соның Өзі.
38 — Ием, Сізге сенем! — деп, әлгі адам Оның аяғына
жығылды. 39 Иса:
— Мен бұл дүниеге «соқырлардың» көзі ашылсын, ал
«көретіндер» «соқыр» болсын* деп, айыру үшін келдім, — деді.
40 Бұл сөзді қасында тұрған бірнеше парызшылдар да естіп:
— Сонда біз де «соқырмыз» ба? — деп сұрады. 41 Иса оларға:
— Егерде соқыр болсаңдар, кінәларың болмас еді. Ал қазір
сендер «көзіміз көреді» деп мақтанғандықтан, кінәларың мойын-
дарыңда қалады,* — деді.

---

*27 Яки: шәкірттері.
*35 Яки: «Адам Ұлына». Немесе: Құдайдың рухани Ұлына (1:14).
*39 Яки: бүкіл шындықты білемін дегендердің рухани соқырлығы әшкереленсін (5:22; Матай 13:11-13).

10 *Бағушы мен қойлары туралы астарлы сөз*

1 — Сендерге өте маңызды шындықты айтайын: кім қой
қораға есіктен емес, өзге жерден кірсе, сол — ұры, әрі қарақшы.
2 Ал кім есіктен кірсе, қойлардың бағушысы — сол. 3 Қарауыл
оған есік ашып, қойлар оның даусын естіп таниды. Бағушы өз
қойларын атымен шақырып, далаға шығарады. 4 Шығарған соң
олардың алдында жүріп отырады, ал қойлары соңынан ереді,
өйткені олар оның даусын таниды. 5 Бөтен кісінің соңынан
ермей, одан қашады, себебі оның даусын танымайды.
6 Осы астарлы сөзді Иса яһуди діндарларына айтып берді,
бірақ олар Оның не айтқанын түсінген жоқ.

Жаңа өмірдің «қақпасы»

7 Сондықтан Иса сөзін жалғастырып былай деді:
— Сендерге өте маңызды шындықты айтамын: қойлар кіре-
тін «қақпа» Менмін. 8 Менен бұрын келгендердің бәрі ұрылар
әрі қарақшылар болатын. Бірақ қойлар оларға бағынған жоқ.
9 Мен «қақпамын», Менен кіргендер құтқарылады. Олар емін-
еркін кіріп-шығып, жайылым табады. 10 Ұры ұрлап, сойып,
құрту үшін келеді. Ал Мен адамдар шынайы өмірге ие болсын
және өмірі рухани игілікке толы ағыл-тегіл мол болсын деп
келдім.

Мәсіхтің өз қарамағындағыларына ізгі бағушыдай қамқорлық жасауы

11 Мен «ізгі Бағушымын»: ізгі Бағушы қойлары үшін жанын
қияды. 12 Ал бағушы емес жалданған адам қойлар өзінікі бол-
мағандықтан, қасқырды көрсе, отарын тастай қашады. Қасқыр
қойға шауып, оларды жан-жаққа бытыратып жібереді. 13 Жалшы
отарын тастай қашады, өйткені ол — жай жалданушы, қойлар-
дың қамын ойламайды.
14-15 Мен «ізгі Бағушымын». Әкемнің* Мені, Менің Әкемді
жақсы білетінім сияқты, Мен қарамағымдағыларды жақсы біле-
мін, олар да Мені жақсы біледі. Солар үшін жанымды қиямын.

---

*41 Рухани соқырлығын мойындамайтын адамның күнәсын Құдай кешірмейді (15:22,24).

*14-15 Яки: Рухани Әкемнің (1:14).

16 Бұл отардан басқа да қойларым бар, оларды да алып келуім
керек. Олар даусымды естіп таниды, сонда барлығы бір-ақ
Бағушысы бар біртұтас отар болады.*

17 Әкем Мені жақсы көреді, себебі Мен жанымды қиямын,
сөйтіп оны қайтадан аламын. 18 Жанымды ешкім Менен тартып
алмайды, оны өз еркіммен қиямын. Қиятын да, қайтып алатын
да билігім бар. Бұл — Маған Әкем тапсырған міндет.

19 Осы сөзге бола яһудилер тағы да екі жақ болып айтысып
кетті. 20 Көпшілігі: «Оны жын соғыпты, сандырақтап тұр!
Неменеге тыңдап тұрсыңдар?» — десе, 21 басқалар: «Бұл жын-
дының сөзі емес! Жын соқырдың көзін аша ала ма?!» — деп
қарсылық білдірді.

22 Бұдан кейін Иерусалимде Киелі үй мейрамы* болды.
Мезгіл қыстың кезі еді. 23 Сонда Иса ғибадатхананың Сүлеймен
патша атындағы бағаналы ғимаратында әрі-бері жүрді. 24 Яһуди
діндарлары Оны қоршап алып:

— Қашанға дейін бізді еліктіріп, алаңдатып қоясыз? Құтқа-
рушы Мәсіх болсаңыз, ашығын айтыңыз! — деп талап етті.
25 Иса оларға былай деп жауап берді:

— Мен оны айттым ғой, ал сендер сенбедіңдер. Әкемнің
атынан істеп жүрген істерім Менің Сол екеніме айғақ. 26 Бірақ
сендер сенбейсіңдер, себебі Менің «отарымнан» емессіңдер.

27 Өз «қойларым» даусымды естіп, бағынады. Мен оларды
жақсы білемін, олар Маған еріп жүреді. 28 Соларға мәңгілік
өмір беремін. Олар ешқашан құрымайды,* ешкім оларды Менің
қолымнан тартып алмайды. 29 Оларды Маған берген Әкем бәрі-
нен де ұлы. Ешкім соларды Әкемнің қолынан да тартып ала
алмайды. 30 Әкем Екеуіміз біртұтаспыз.*

Иерусалимдік діндарлардың Исаны айыптап, ал басқа жұрттың Оған сенуі

31 Сонда діндар яһудилер Оны тас лақтырып өлтіру үшін тағы
да жерден тас алды. 32 Иса оларға:

---

*16 11:52; Елшілер. істері 10:34,44-48; 11:18; Ефес. хат 2:11-21.

*22 Немесе: Иерусалимде ғибадатханадағы киелі үйдің Құдайға қайтадан бағышталғанын еске түсіру мейрамы. (Түсіндірмедегі «Киелі үй мейрамын» қараңыз.)

*28 Яки: тозаққа түспейді.

*30 10:38; 17:21-22; Марқа 12:29; Қолос. хат 1:19.

— Көз алдарыңда Әкем тапсырған көп игі істер істедім.
Солардың қайсысына бола Мені тас лақтырып өлтірмексіңдер?
— деп сұрақ қойды. 33 Діндар яһудилер:
— Сені игі ісің үшін емес, Құдайды қорлағаның үшін тас
лақтырып өлтірмекпіз. Сен адам бола тұра, Өзіңнен Құдай
жасағың келеді! — деді. 34 Иса оларға былай деп жауап берді:
— Өздерің де құрметтейтін Таурат заңында: «Мен айттым:
сендер құдайсыңдар» деп жазылған.* 35 Сонымен Құдай Өзінің
сөзі жеткендерді «құдайсыңдар» деген. Ал Киелі жазбалардың
күшін жоюға болмайды ғой. 36 Онда Әкемнің Өзі ерекше тағайын-
дап, дүниеге жіберген Мен «Құдайдың рухани Ұлымын»* десем,
қалайша «Құдайды қорладың» деп айта аласыңдар? 37 Әкемнің
Маған тапсырған істерін істеп жүрмесем, Маған сенбей-ақ
қойыңдар. 38 Ал егер Мен оларды істеп жүрсем, Өзіме сенгіле-
рің келмесе де, істеген істеріме сеніңдер! Осылай сендер Әкем-
нің Менімен, Менің Әкеммен тығыз байланыста екенімізді
түсінесіңдер.*

39 Содан олар Исаны тағы да ұстап алмақшы болды, бірақ Ол
араларынан сытылып шығып кетті.

40 Мұнан кейін Иса қайтадан Иордан өзенінің арғы бетіне,
бұрынырақ Жақия пайғамбар шомылдыру рәсімін орындаған
жерге барып, сонда қалып қойды. 41 Оған көп адамдар келіп:
«Жақия ешқандай керемет істеген жоқ. Бірақ оның мына
Кісі туралы айтқандарының бәрі де шындық!»* — деді. 42 Сол
жерде жиналғандардың көбі Исаға сенді.

11

Елазардың ауырып, қайтыс болуы

1 Сол кезде Елазар деген беттаниялық кісі қатты ауырып
жатты. Бұл ауылда Мәриям мен оның әпкесі Марта тұратын.*
2 Кейінірек Исаның аяғына иісмай жағып, шашымен құрғат-
қан осы Мәриям еді. Қазір оның бауыры Елазар науқастанып
жатты. 3 Сонда апалы-сіңлілі екеуі:

---

*34 Құдай Өзі тағайындаған билерге осы сөзімен ұлы беделдері мен жауапкершіліктерін ескертті (Забур жыр. 81:6).
*36 1:14; Лұқа 1:35.
*38 Немесе: сендер Әкемнің Менде, Менің Әкемде екенімізді түсінесіңдер.
*41 1:7,15-17; 3:23.
*1 12:1; Матай 21:17; Лұқа 10:38-39.

— Мырза, Сіз жақсы көретін кісі ауырып жатыр, — деп
Исаға Елазар туралы хабар жіберді. 4 Иса мұны естігенде:
— Бұл аурудың соңы өлімге соқтырмайды, қайта, Құдайды
ұлылыққа бөлеу үшін септігін тигізеді: ол арқылы Құдайдың
рухани Ұлының құдіретті ұлылығы көрінеді, — деді.
5 Иса Мартаны, оның сіңлісі мен Елазарды жақсы көруші еді.
6 Елазардың науқастанып жатқанын естісе де, сол кезде бол-
ған жерінде тағы да екі күнге қалып қойды. 7 Содан кейін ғана
Иса шәкірттеріне:
— Яһудея аймағына қайта барайық! — деді. 8 Олар:
— Ұстаз, яһуди діндарлары күні кеше ғана Сізді тас лақты-
рып өлтіргісі келмеп пе еді? Шынымен тағы сол жаққа бар-
мақсыз ба? — деді. 9 Иса:
— Бір күнде он екі сағат бар емес пе? Адам жолмен күндіз
жүрсе, сүрінбейді, өйткені ол бұл дүниенің жарығын көреді.*
10 Ал егер түнекте жүрсе, сүрінеді, себебі онда жарық жоқ, —
деп астарлап жауап берді. 11 Мұнан кейін сөзін жалғастырып:
— Досымыз Елазар ұйықтап жатыр. Мен барып, оны оятайын,
— деді. 12 Шәкірттері:
— Мырза, ұйықтағаны жақсы, сонда сауығады! — деді.
13 Иса астарлап сөйлеп, Елазардың өлгенін айтқан еді, ал олар
кәдімгі ұйқыны айтып тұр деп ойлап қалды. 14 Сонда Иса
жасырмай:
— Елазар өлді, — деді. 15 — Бірақ Өзімнің сол жерде болып,
оны сауықтырмағаныма сендер үшін қуанамын; осылай берік
сенімге жетесіңдер. Енді Елазарға барайық!
16 Сыңарлас деп аталатын Тома басқа шәкірттерге: «Біз де
барып, Онымен бірге өлейік», — деді.

Елазардың қайта тірілуі — Мәсіхтің құдіретінің белгісі

17 Иса Бетания ауылына жеткенде, Елазардың өліп, қабірге
қойылғанына төрт күн болғанын естіді. 18 Бетанияның Иеруса-
лимнен қашықтығы үш-ақ шақырымдай болғандықтан, 19 қала-
дан көптеген яһудилер Мәриям мен Мартаға көңіл айтуға
келген екен. 20 Исаның келе жатқанын естіген Марта алдынан
шықты; Мәриям үйде отыра берді. 21 Марта Исаға:

---

*9 Яки: бұл дүниенің Нұрын көреді. (Сенушілер Құдай белгілеген уақытты пайдалана Оның еркіне сай өмір сүрсе, өз қызметтерін Оның қорғауымен атқара алады: 3:19-21; 9:4-5; 12:35.)

— Ием, Сіз осында болсаңыз, бауырым өлмес еді! 22 Бірақ
қазір де не сұрасаңыз да, Құдайдың оны Сізге беретінін білемін, — деді.
23 — Бауырың қайта тіріледі, — деп жауап берді Иса.
24 Сонда Марта:
— Ақырғы күнгі қайта тірілуде* оның да тірілетінін білемін,
— деді. 25 Ал Иса оған:
— Қайта тірілу мен шынайы өмір* — Менмін. Маған сенетін адам өлсе де, шынайы өмір сүретін болады. 26 Осылай өмір
сүріп, Маған сенген әрбір адам ешқашан да рухани өлмейді.*
Бұған сенесің бе? — деді. 27 Марта:
— Иә, Ием, Сіздің пайғамбарлар дүниеге келеді деп алдын
ала айтқан Мәсіх, Құдайдың рухани Ұлы, екеніңізге сенемін,
— деді. 28 Осылай деген ол барып, басқаларға білдірмей
Мәриямға:
— Ұстаз осында, сені шақырып жатыр, — деді. 29 Мәриям
мұны естісімен асығыс тұрып, Оған қарсы шықты. 30 Бірақ Иса
әлі де ауылға кірмей, Мартаға кездескен жерінде болатын.
31 Мәриямның қасында көңіл айтып отырған яһудилер оның
асығыс тұрып, сыртқа шығып кеткенін көргенде соңынан ере
шығып: «Қабірдің басына барып жоқтау айтады», — деп ойлады.
32 Мәриям Иса тұрған жерге келіп, аяғына жығыла:
— Ием, Сіз осында болсаңыз, бауырым өлмес еді! — деді.
33 Мәриям мен оған ерген яһудилердің жоқтау айтқанын көргенде, Иса іштей қатты қайғырып,* толқып кетті. 34 Олардан:
— Оны қай қабірге қойдыңдар? — деп сұрады.
— Иеміз, келіп көріңіз, — деді олар. 35 Иса көзіне жас алды.
36 Яһудилер:
— Қараңдар, Ол Елазарды қалай жақсы көрген! — деді.
37 Бірақ іштеріндегі кейбіреулері:
— Соқырдың көзін ашқан Ол оны да ажалдан арашалап
алып қала алмас па еді? — деді. 38 Иса тағы да қатты ашуланып,
қабірдің басына келді. Қабір аузы таспен жабылған үңгір екен.
39 Иса:

---

*24 Яки: Қияметі күні (5:28-29; 6:39-40; Лұқа 14:14; 20:36; Даниял 12:2).
*25 Яки: қайта тірілу мен шынайы өмірді сыйлайтын.
*26 Яки: тозаққа түспейді.
*33 Яки: ашуланып. (Иеміз дүниеге күнә мен өлім әкелген шайтанның арам күшіне қаһарланды.)

— Тасты алып тастаңдар! — деп бұйырды. Бірақ марқұмның әпкесі Марта:

— Ием, ол иістеніп барады, жатқанына төрт күн болды! — деп қарсылық білдірді.

40— Егер Маған сенсең, Құдайдың құдіретті ұлылығын көресің деп саған айтпап па едім? — деді Иса.

41 Сонда олар тасты үңгірдің аузынан алып тастады. Иса көзін көкке қадап:

— Әке, тілегімді қабыл алғаның үшін Саған ризамын!
42 Тілегімді ылғи қабыл алатыныңды білемін. Алайда айнала
қаумалаған жұрт Мені Өзіңнің жібергеніңе сенсін деп мұны
айтып тұрмын, — деді. 43 Осылай дегеннен кейін: — Елазар,
шық! — деп қатты дауыспен бұйырды.

44 Сонда марқұм қабірден шықты! Оның аяқ-қолы кебінге оралып, бет-аузы да орамалмен байланған еді. Иса қасындағыларға:

— Кебінін шешіп жіберіңдер, жүре берсін! — деп тапсырды.

Жоғарғы кеңестің Исаны өлтіру туралы шешімі

45 Мәриямға келген яһудилердің көбі Исаның керемет ісін
көріп, Оған сенді. 46 Бірақ кейбіреулері парызшылдарға барып,
Исаның не істегенін айтып берді. 47 Сонда басты діни қызмет-
керлер мен парызшылдар Жоғарғы кеңестің мәжілісін шақы-
рып:

— Біз не істейміз? Мына Кісі көп кереметтер жасап жүр.
48 Оны осылай қалдырсақ, бәрі Соған сенетін болады. Сонда
римдіктер келіп, киелі үйіміз бен ұлтымызды біздің қолымыз-
дан тартып алып жүрер!* — десті.

49 Олардың біреуі, сол жылы бас діни қызметкер болған Қаяфа, тіл қатып:

— Сендер түк білмейсіңдер ме? 50 Бүкіл ұлтымыздың құрып
кетуінен гөрі, бізге халық үшін бір Адамның өлгенінің жақсы
екенін ойламайсыңдар ма? — деді. 51 Бұл сөзді ол өздігінен
айтқан жоқ, қайта, сол жылы бас діни қызметкер болғандық-
тан: «Иса халқымыз үшін өлуге тиіс» деп алдағыны болжады.
52 Ал Иса Исраил халқы үшін ғана емес, сондай-ақ жер жүзіне
таралған басқа халықтардың енді Құдайдың рухани балалары

---

*48 Олар халық Исаға сеніп, Оны патша етіп қойса, римдік әмірші ашуланып, зорлық көрсетіп жүрер деп қорықты.

болғандары үшін де өлуге тиісті болды. Ондағы мақсаты — екі жақты жинап, біріктіру еді.*

53 Сол күннен бастап олар Исаны өлтіру туралы берік бай-
ламға келді. 54 Сондықтан Иса бұдан былай яһудилердің ара-
сында ашық жүрмей, айдалаға жақын жердегі Ефрем деген қалашыққа кетіп, сонда шәкірттерімен бірге болды.

55 Яһуди халқының Құтқарылу мейрамы жақындап қалған еді. Бүкіл елден көптеген кісілер мейрам алдындағы діни тазару салтын орындау үшін Иерусалимге өрлеп бара жатты.
56 Олар Исаны іздестіріп жүрді. Қалаға жеткеннен кейін: «Қалай ойлайсыңдар? Ол мейрамға келер ме екен?» — деп ғибадатханада әңгімелесіп тұрды. 57 Себебі басты діни қызмет-
керлер және парызшылдар: «Оның қайда жүргенін көрген біреу болса, тұтқындау үшін бізге хабар берсін!» — деп жарлық беріп қойған еді.

12

Исаға Бетанияда көрсетілген құрмет

1 Құтқарылу мейрамынан алты күн бұрын Иса Бетанияға барды. Сол ауылда Өзі өлімнен қайта тірілтіп алған Елазар
тұратын.* 2 Осы жерде Исаға арнап қонақасы берілді. Марта қызмет етті. Дастарқандас болғандардың ішінде Елазар да Исамен бірге отырды. 3 Ал Мәриям нард деген өсімдіктен жасалған таза, өте құнды иісмайға толы құтыны* алды. Осы иісмайды Исаның аяқтарына құйып, оларды шашымен құрғатты. Үй ішінде майдың жұпар иісі аңқып кетті.

4 Исаның шәкірттерінің бірі, кейінірек Оған опасыздық жаса-
ған Яһуда Исқариот:

5 — Неге бұл иісмайды сатып, түскен ақшаны мүсәпірлерге үлестіріп бермеген? Оның құны жылдық жалақыға* тең емес пе?! — деп наразылық білдірді.

6 Бұл сөзді Яһуда мүсәпірлердің қамын ойлағандықтан емес, ұры болғандықтан айтты. Ортақ қаржы салатын әмиян өзінің қолында болып, Яһуда түскен ақшаға қол сұғып жүрді. 7 Иса
оған:

---

*52 10:16.

*1 11:38-44.

*3 Түпнұсқада: бір литра (327 грамм). (Мәриям осы әрекетімен Исаны ерекше қастерлейтінін білдірді: 12:8.)

*5 Түпнұсқада: оның құны үш жүз динарға (күміс теңгеге) тең.

— Мәриямға тиме! Ол осыны істеуімен Менің денемді қабірге салатын күнгі майлау салтын алдын ала орындады.*
8 Мүсәпірлер әрдайым қастарында ғой, ал Мен ұдайы қастарында бола бермеймін, — деп, оны қайтарып тастады.

9 Исаның Бетанияда екенін білген көптеген яһудилер Иса үшін ғана емес, Ол тірілтіп алған Елазарды көру үшін де осында
келді. 10 Басты діни қызметкерлер оны да өлтіру туралы ақылдасты. 11 Өйткені Елазардың басынан өткен кереметке бола көптеген яһудилер олардан безіп, Исаға сенім артты.

Исаның Иерусалимге бейбіт Патша ретінде кіруі

12 Келесі күні мейрамға жиналған халықтың үлкен тобы
Исаның Иерусалимге келетінін естіп, 13 қолдарына пальма бұтақтарын ұстап, қала сыртына шықты. Оны:

«Тәңір мадақталсын!* Иеміздің атынан келе жатқан Израилдың Патшасы жарылқанған!» — деп айқай салып қарсы алды.

14 Иса бір тайқар есекті* тауып алдыртып, соған мінген еді. Пайғамбарлар жазбаларында бұл туралы алдын ала былай
делінген: 15 «Қорықпа, Иерусалим халқы!* Қара, сенің Патшаң тайқарға мініп келе жатыр!»

16 Шәкірттері бұны сол кезде түсінген жоқ. Дегенмен Иса қайта тіріліп, көкке көтеріліп, Өзінің ұлылығына ие болғанда олар бұл сөздердің Иса туралы жазылып, халықтың Оны осылай қарсы алғанын еске алды.

17 Иса Елазарды қабірден шақырып, өлімнен қайта тірілтіп
алған кезде бірге болған көп кісілер бұған куәлік етті. 18 Осын-
дай керемет жасағанын естіген жұрт сондықтан да Оның ал-
дынан шықты. 19 Ал парызшылдар өзара: «Көріп тұрсыңдар ғой, бұлай алға баспайсыңдар: жұрттың бәрі* Оның соңынан еріп кетті!» — десті.

---

*7 Яки: Ол иісмайды Мен жерленетін күн үшін сақтамақ еді.
*13 Немесе: Тәңір амандық бере көрсін! (Түсіндірмедегі «Осаннаны» қараңыз.)
*14 Яки: жас есекті.
*15 Яки: Қыз Сион (Зәкәрия 9:9).
*19 Немесе: бүкіл әлем (11:47-48).

Исаның шетелдіктермен кездесіп, Өзінің құрбан болуы туралы алдын ала айтуы

[20] Мейрам кезінде Иерусалимде Құдайға ғибадат етуге кел-
гендердің ішінде бірнеше гректер* де бар еді. [21] Олар Ғалилея
аймағындағы бетсайдалық Філіпке* келіп: «Мырза, Исаны
көргіміз келеді», — деген тілек білдірді. [22] Філіп оны Әндірге
барып айтты, содан екеуі Исаға жеткізді.
[23] Иса оларға былай деп жауап берді:
— Көктен келген Менің ұлылыққа жететін уақытым келді.
[24] Сендерге өте маңызды шындықты айтайын: егер бидайдың
дәні жерге егіліп, жойылмаса, онда ол жалғыз дән болып
қалады. Ал егер ол жерге егіліп, көктеп, өзі жойылса, сонда
ғана одан көп өнім өсіп шығады.* [25] Кім өз өмірін бәрінен ар-
тық көрсе, сол шынайы өмірден құр қалады. Ал осы күнәкар
дүниеде өмірін Құдай үшін қиған әркім оны мәңгілік өмір
үшін сақтайды.* [26] Кім Маған қызмет еткісі келсе, сол Маған
ерсін. Мен қайда болсам, қызметшім де сонда болады.* Ал
Маған қызмет етіп жүрген әркімді Әкем құрметтейді.
[27] «Қазір көңілім қатты толқу үстінде. Мен не айтайын?
Әке, Мені осы күннен құтқара гөр. Алайда бұл күнге осыны
бастан кешіру үшін жеттім ғой. [28] Әке, өз атыңды ұлылыққа
жеткізе гөр!»* — деді Иса. Сонда көктен: «Мен оны ұлылыққа
жеткіздім және одан әрі де жеткізе беремін», — деген үн
естілді. [29] Сол жерде тыңдап тұрған халықтың ішінен кейбіреу-
лері:
— Күн күркіреді, — десе, басқалары:
— Оған бір періште тіл қатқан шығар, — деді.
[30] Иса оларға:
— Көктегі үн Мен үшін емес, сендер үшін естілді, — деді.
[31] — Енді осы күнәкар дүние сотталады! Енді осы дүниенің
әміршісі қуылады! [32] Ал Мені айқышқа көтеріп қойғаннан кейін,

---

*20 Яки: Құдайды қастерлейтін, басқа ұлттардан шыққан адамдар. (Ортақ тілдері грекше болғандықтан, яһудилер оларды жалпы гректер деп атайтын.)

*21 1:43,44.

*24 Осымен Иса көп адамдардың шынайы өмірге ие болулары үшін Өзінің құрбан болуға тиіс екенін білдірді.

*25 Аян 2:7,11; 3:5.

*26 Яки: Мен басымнан кешетін азапты қызметшілерім де бастарынан өткізеді.

*28 Яки: Өзіңнің ұлылығыңды паш ете гөр! (13:31-32; 17:1,4; Аян 15:4)

адамдардың бәрін Өзім арқылы құтқарылуға шақырамын, —
деді. 33 Бұл сөзді Иса Өзінің қандай жолмен өлуге тиіс екенін
білдіру үшін айтты.

34 Жиналған жұрт Исадан:

— Таурат заңынан біз «Мәсіх мәңгі өмір сүреді» деп үйрендік. Қалайша көктен келген Билеушіні айқышқа көтеріп қою керек дейсіз? Сіз айтып тұрған «көктен келген Билеуші» кім?
— деп сұрады. 35 Иса оларға былай деп жауап қайтарды:

— «Нұр»* тағы біраз уақыт сендермен бірге болады. Өздеріңді қара түнектің баспауы үшін «Нұр» барда жүре беріңдер. Түнекте жүргендер қайда бара жатқандарын білмейді.
36 Қастарында «Нұр» барда Соған сеніңдер, сонда «Нұрдың адамдары» боласыңдар. — Иса осылай деді де, жұрт көзінен тасаланып кетіп қалды.

Исраилдіктердің сенбеушілігі,
әрі Исаның тағы да сенімге шақыруы

37 Иса олардың көз алдарында көп кереметтер жасаса да,
көпшілік Оның Мәсіх екендігіне сенген жоқ. 38 Сонымен Ишая
пайғамбардың мына тәрізді алдын ала айтқандары дәл келді:

«Ием, хабарымызға азғана кісілер сенді! Жаратқан Иенің құдіретті істері кімге ашық көрсетілді?»*

39 Ишая пайғамбар тағы бір жерде көпшіліктің неліктен сене алмағандығы туралы мына тәрізді сөздер айтқан:

40 Ол көздерін соқыр, жүректерін қасарысқан сезімсіз қылған. Сол себептен көздері көрмейді, жүректері түсінбейді, өздері теріс жолдарынан қайтпайды, әйтпесе оларды рухани дертінен сауықтырар едім.*

41 Ишая пайғамбар Исаның ұлылығын алдын ала көргендіктен* Ол туралы осылай деп айтып кеткен еді.

*35 Яки: Құдайдың Нұры (Иса Мәсіх: 1:4-5,9-12; 3:19-21; 9:5).

*38 Ишая 53:1.

*40 Ишая 6:10.

*41 Немесе: Исаның салтанатты ұлылығын көргендіктен. (Ишая пайғамбар Исаның салтанатты ұлылығын аянда көрді. Сонымен қатар оған халықтың Исаны қабылдамай қасарысатыны және Исаның құрбандық өлімі мен қайта тірілуіндегі ұлылығы да мәлім болатын: Ишая 6:1,3,10; 9:6; 52:13-53:12; Жохан 14:9-10).

42 Ал Исраилдің басшы адамдарының көбі Исаға сенді, бірақ
парызшылдар мәжілісханадан шығарып жібермесін деп Оны
ашық мойындаған жоқ. 43 Себебі олар Құдай беретін құрметті
емес, адамнан көретін құрметті көбірек ұнататын.*
44 Иса дауыстап былай деді: «Маған сенген кісі Өзіме ғана
емес, Мені Жібергенге де сенеді. 45 Мені көрген кісі Мені
Жібергенді де көреді. 46 Мен — Өзіме сенген әркім қара
түнекте қалмасын деп дүниеге келген «Құдайдың Нұрымын».
47 Кім хабарымды естіп, оны ұстанбаса, ондайды қазір соттап
жатпаймын; Мен адамзатты соттау үшін емес, құтқару үшін
дүниеге келдім. 48 Бірақ Мені елемей, хабарымды қабылдама-
ғандардың соты дайын тұр: Мен білдірген хабар оларды қиямет
күні айыптайтын болады. 49 Себебі Мен өздігімнен айтқан жоқ-
пын, нені және қалай айтуға тиісті екенімді Мені жіберген
Әкем Маған тапсырды. 50 Ол Маған тапсырған сөздердің мәңгі-
лік өмір сыйлайтынын білемін. Мен не айтсам да, Әкемнің
тапсырғанындай айтамын».

13

Кіші пейілділіктің үлгісі

1 Құтқарылу мейрамының қарсаңы еді. Иса Өзінің бұ дүние-
ден кетіп, Әкесіне баратын күнінің жақындап қалғанын білді.
Бұ дүниедегі өз адамдарын өте жақсы көргендіктен, Иса оларға
деген сүйіспеншілігін ақырына дейін ісімен де толық көрсетті.
2 Иса шәкірттерімен бірге кешкі тамаққа отырды. Бұған дейін
шайтан Шимон Исқариоттың ұлы Яһуданың көңіліне Исаға
опасыздық жасауды ұялатып қойған еді. 3 Бірақ Иса Әкесінің
бүкіл билікті өз қолына беріп қойғанын, сондай-ақ Өзінің
Құдайдан келіп, Оған тағы қайтып баратынын да білді. 4 Содан
ол дастарқан басынан тұрып, сырт киімін шешті де, алжап-
қышты беліне байлады. 5 Бұдан кейін шылапшынға су құйып,
шәкірттерінің аяқтарын жуып, беліне байлаған алжапқышпен
құрғатып сүрте бастады.
6 Шимон Петірдің қасына келгенде, ол Исадан:
— Ием, Сіз аяғымды жуайын деп жатырсыз ба? — деп
сұрады. 7 Иса оған:
— Не істеп тұрғанымды сен қазір емес, кейінірек түсінесің,
— деді. 8 Петір:

---

*43 5:44; 7:18.

— Мен Сізге аяғымды еш уақытта жуғызбаймын, — деп
қарсылық білдірді. Иса:

— Егер сені жумасам, онда Менімен тығыз қатынаста бола
алмайсың, — деп жауап берді. 9 Сонда Шимон Петір:

— Ием, олай болса, аяғымды ғана емес, қолым мен басымды
да жуыңыз! — деп өтінді. Иса астарлап:

10 — Шомылған кісі тап-таза, оның аяғын ғана жуу керек.*
Сендер де тазасыңдар, бірақ бәрің емес, — деді. 11 Ол Өзіне
кімнің опасыздық жасайтынын білді, сондықтан «бірақ бәрің
емес» деп қосты.

12 Шәкірттерінің аяғын жуып, сырт киімін киіп, орнына
отырғаннан кейін Иса:

— Сендерге не істегенімді түсінесіңдер ме? — деген сұрақ
қойды. 13 — Маған «Ұстаз», «Ием» дейсіңдер. Осылай атаған-
дарың дұрыс, себебі Мен Солмын. 14 Ал егер Мен Иелерің
және Ұстаздарың бола тұра, аяқтарыңды жусам, сендер де бір-
біріңе сондай қызмет көрсетуге тиіссіңдер! 15-16 Сендерге өте
маңызды шындықты айтып тұрмын: қызметшінің жолы қожайы-
нынан үлкен емес, елшінің жолы да өзін жібергендікінен үлкен
емес. Мен сендерге қалай қызмет етсем, сендер де солай етсін
деп, үлгі көрсеттім. 17 Осыны біліп, солай іс-әрекет етсеңдер,
бақытты боласыңдар!

Исаның соңғы кешкі ас кезінде сатқынның кім екенін білдіруі

18 — «Сендер тазасыңдар» деген сөзді бәрің туралы айтып
тұрған жоқпын. Қайсыларыңды таңдағанымды Өзім білемін,
бірақ Киелі жазбадағы мына сөз орындалу керек: «Менімен
дастарқандас болып нанымды жеп жүрген кісі енді аяғын
көтеріп, Мені теуіп жіберейін деп дайын тұр».* 19 Мұны осы
сөз әлі орындалмас бұрын айтып тұрмын. Кейін орындалған
соң, Менің мәңгі Бар Болушы екеніме* сендер сенсін деймін.
20 Сендерге өте маңызды шындықты айтайын: Кім Мен жібер-
ген адамды қабылдаса, соның Мені қабылдағаны. Ал кім Мені
қабылдаса, оның Мені Жібергенді де қабылдағаны, — деді
Иса.

---

*10 Яғни: күнәсынан түпкілікті арылған адамның бұдан кейін жасаған күнәлары үшін ғана кешірім сұрауы қажет.

*18 Забур жыр. 40:10.

*19 Яки: Менің Сол (Мәсіхтің Өзі, Құдайдың рухани Ұлы) екеніме.

21 Осы сөзден кейін Иса іштей қатты толқып, салмақтап:
— Сендерге өте маңызды шындықты айтамын: араларыңдағы біреуің Маған опасыздық жасайтын болады, — деді.
22 Шәкірттері Исаның кімді айтып тұрғанын ұқпай, бір-біріне
аң-таң болып қарасты. 23 Исаның жақсы көретін шәкірті* дас-
тарқан басында Оған қарай жантайып жатушы еді. 24 Шимон
Петір Исаның кімді айтқанын сұрап білші деп жаңағы шәкіртке
ымдап белгі берді. 25 Анау Исаға бұрылып:
— Мырза, сол адам кім? — деп сұрады. 26 Иса:
— Үзім нанды табақтағы тұздыққа батырып, кімге берсем, ол — сол кісі, — деді. Содан кейін қолындағы бір үзім нанды тұздыққа батырып алып, Шимон Исқариоттың ұлы Яһудаға
берді. 27 Яһуда нанды алысымен көңілін шайтан билеп алды.
Иса Яһудаға: «Не істегің келсе, соны тезірек істе!» — деді.
28 Отырғандардың ешқайсысы Исаның оған неге бұлай дегенін
түсінген жоқ. 29 Яһуда ортақ қаржыны ұстайтындықтан, кей-
біреулері Иса: «Мейрамға не керектің бәрін сатып ал!» немесе «Мүсәпірлерге садақа бер!» деп оған тапсырма берген шығар
деп ойлады. 30 Ал Яһуда нанды жеп алған соң тез шығып кетті.
Сыртта қараңғы түн еді.

Исаның берген жаңа өсиеті және Петірге арнаған сөзі

31 Яһуда шығып кеткеннен кейін, Иса былай деді:
— Енді Билеуші ретінде көктен келген Мен ұлылыққа кене-
лемін, Өзім арқылы Құдайдың ұлылығы да көрінеді.* 32 Мен
Құдайдың ұлылығын көрсеткенде Құдай да Менің ұлылығымды паш етеді. Бұл көп кешікпей орындалады.*
33 Балаларым, енді аз-ақ уақыт қастарыңда боламын, кейін Мені іздейсіңдер. Яһудилерге айтқан сөзімді қазір сендерге де айтамын: Мен баратын жерге сендер жете алмайсыңдар.
34 Сендерге бір жаңа өсиет айтамын: біріңді бірің жақсы
көріңдер! Мен өздеріңді сүйгендей, сендер де бір-біріңді сүйің-
дер! 35 Менің шәкірттерім екендіктеріңді елдің бәрі өзара сүйіспеншіліктеріңнен білетін болады.

---

*23 Осы Ізгі хабарды жазушы Жохан.

*31 Яки: Қазір «Адам Ұлы» ұлылыққа бөленіп, Ол арқылы Құдай да ұлылыққа бөленді (3:13-17; 12:23-24).

*32 Құрбандық өлімімен Құдайдың шексіз сүйіспеншілігі мен әділдігін көрсеткен Мәсіх кейін ерекше құрметтелді (Філіпі. хат 2:7-11; Аян 1:12-18; 5:5-14).

[36] Шимон Петір:
— Мырзам, Сіз қайда бармақсыз? — деп сұрағанда Иса:
— Мен баратын жерге сен қазір ере алмайсың, кейінірек
соңымнан келесің, — деді. [37] Петір:
— Мырза, Сізге қазір неліктен ере алмаймын? — деп сұрады.
— Сіз үшін жанымды қиюға дайынмын! — [38] Иса оған былай
жауап берді:
— Мен үшін жан қиямын дейсің бе? Саған шындығын айтайын: осы түні әтеш шақырғанша сен Менен үш рет танасың!

14 *Құдайға апаратын жол — Иса Мәсіх*

[1] — Көңілдерің толқымасын! Құдайға сеніңдер және Маған
да сеніңдер! [2] Көктегі Әкемнің үйінде тұратын орын көп. Егер
солай болмаса, Мен сендерге айтқан болар едім ғой.* Енді сол
жерден сендер үшін орын дайындауға бара жатырмын. [3] Барып,
дайындап болғаннан кейін қайтып келіп, Өзім болатын жерде
сендерді де болсын деп қасыма алып кетемін. [4] Қайда бара
жатқанымды да, сонда апаратын жолды да білесіңдер, — деді
Иса. Тома:
[5] — Ием, қайда бара жатқаныңызды білмейміз. Онда біз
жолды қалай білеміз? — деп сұрады. [6] Иса оған:
— Жол, шындық және шынайы өмір Менмін.* Мен арқылы
болмаса, ешкім де Әкеге бара алмайды. [7] Мені жақыннан
танысаңдар, Әкемді де білер едіңдер. Оны қазірден бастап
білесіңдер және көрдіңдер де, — деді.
[8] — Мырзам, бізге Әкені көрсетіңіз, бізге сол да жеткілікті,
— деді Філіп. [9] Иса былай деп жауап берді:
— Мен көптен бері қастарыңдамын, сонда да Мені шынымен білген жоқсың ба, Філіп? Кім Мені көрсе, соның Әкені
де көргені. Бізге Әкені көрсетіңіз деп неге айтасың? [10] Менің
Әкеммен, Әкемнің Менімен тығыз байланыста екенімізге*
сенбейсің бе? Сендерге айтып жүрген сөздерім Өзімдікі емес,
Әкемдікі. Сол сияқты Менімен тығыз байланыстағы Әкем
Өзінің істерін де Мен арқылы істеп жатыр. [11] Менің Әкеммен,

*2 Немесе: Мен сендерге осылай айтар ма едім?

*6 Яғни: Құдайға апаратын бірден-бір жол, шындық пен шынайы өмірдің бірден-бір Бастауы да Менмін (Елшілер. істері 4:12).

*10-11 Яки: Менің Әкемде, Әкемнің Менде екенімізге.

Әкемнің Менімен тығыз байланыста екенімізге* сеніңдер! Әйтпесе істеген кереметтеріме сүйеніп Маған сеніңдер.
12 Сендерге өте маңызды шындықты айтайын: Мен жасаған кереметтер сияқтыларды Маған сенуші де істейді, тіпті одан да зорларын істейді, себебі Мен Әкеме барамын.
13 Менің атымнан* Әкемнен не сұрасаңдар да, орындаймын, сонда Әкенің ұлылығы Өзінің рухани Ұлы** арқылы көрінеді.
14 Менің еркіме мойынсұнып бір нәрсе сұрасаңдар, Мен соны орындаймын.

Құдай Рухының сенушілерге қонуы туралы уәде

15 Сендер Мені сүйсеңдер, өсиеттерімді орындаңдар!
16 Мен көктегі Әкемнен сендермен мәңгі бірге болатын Қамқоршыны* жіберуін өтінемін,
17 Ол — шындықты білдіретін Киелі Рух. Күнәкар дүние* Киелі Рухты қабылдай алмайды, себебі Оны көрмейді әрі білмейді. Ал сендер Оны білесіңдер, өйткені Киелі Рух сендермен бірге тұрып, жан дүниелеріңнен орын алады.
18 Мен сендерді жетімсіретпей, қайта ораламын.*

19 Енді аз уақыт қалды, содан кейін осы күнәкар дүние Мені көрмейді, ал сендер Мені көресіңдер. Мен қайта тірілемін, сондықтан сендер де мәңгілік өмірге ие боласыңдар.
20 Сол күні сендер Менің Әкеммен, сендердің Менімен, Менің де сендермен тығыз байланыста екенімізді* түсінесіңдер.
21 Өсиеттерімді көңілдеріне сақтап, орындап жүргендер — Мені сүйетіндер. Оларды Әкем де сүйеді. Мен де оларды сүйіп, Өзімді оларға жақынырақ таныстырамын. —
22 Исқариот емес, өзге Яһуда* Исадан:

— Мырзам, Сіз қалайша осы дүниеге емес, тек бізге ғана Өзіңізді таныстырмақсыз? — деп сұрады.
23 Иса былай деп жауап берді:

---

*13 Яғни: Менің еркіме мойынсұнып, Менімен тығыз байланыста тұрып (15:5-7,16).

**13 Немесе: Өзінің Ұлы (1:14).

*16 Яки: Қолдаушы, Жігерлендіруші (14:26; 15:26; 16:7).

*17 Яки: Құдайға мойынсұнбаған адамдар (15:18).

*18 Мәсіх көкке көтеріліп кеткеннен кейін Киелі Рух арқылы сенушілерге қайта оралды. Болашақта оларды өз мекеніне апару үшін Өзі де салтанатты ұлылықпен қайтып келеді (14:1-3,26).

*20 Яки: Менің өз Әкемде, сендердің Менде, Менің де сендерде екенімізді.

*22 Жақып ұлы Яһуда (Лұқа 6:16).

— Кім Мені сүйсе, айтқандарымды берік ұстанады және
Әкем оны сүйеді. Біз сондай кісілерге келіп, өмірлерінен орын
аламыз. 24 Мені сүймегендер сөздерімді берік ұстанбайды.
Сендердің естіп жүргендерің — Өзімнің емес, Мені жіберген
Әкемнің сөздері.

25 Мен бұл сөздерді әлі қастарыңда жүрген кезде айтып тұр-
мын. 26 Ал Әкем Менің атымнан Қамқоршыларың — Киелі
Рухты жібереді. Ол Менің сендерге айтқан сөздерімнің бәрін
естеріңе салып, рухани өмірлеріңе керектің бәрін үйретеді.
27 Мен сендерге амандық пен тыныштық сыйлаймын, Өзімнің
тыныштығымды беремін. Менің беретінім осы дүниенің бере-
тін өткінші тыныштығы сияқты емес, сондықтан көңілдерің
қобалжып, қорықпаңдар.

28 Менің өздеріңе былай дегенімді естігенсіңдер: Мен кете-
мін, кейін сендерге қайтып келемін. Егер Мені шын көңілмен
сүйсеңдер, Әкеме барып, құрметке бөленетініме қуанар едіңдер;
себебі Әкем Менен ұлы. 29 Сендердің осылар іске асқан кезде
Менің айтқандарыма шын сенулерің үшін бұларды қазір алдын
ала айтып тұрмын. 30 Енді сендерге көп айтпақ емеспін. Осы
күнәкар дүниенің әміршісі (шайтан) жақындап келе жатыр.
Оның Маған билігі жүрмейді.* 31 Бірақ осы дүние Менің көк-
тегі Әкемді сүйетінімді білсін деп Соның тапсыруы бойынша
іс-әрекет жасаймын.

Енді тұрыңдар, бұл жерден кетейік! — деп Иса сөзін аяқтады.

15 *Жүзім бұтасы мен сабақтары туралы астарлы әңгіме*

1 — Мен «шынайы жүзім бұтасымын», ал көктегі Әкем*
«жүзім өсіруші». 2 Маған ілінген, бірақ рухани жеміс бермей-
тін әр «сабақты»* Әкем кесіп тастайды, ал өнім беретіндерін
молырақ берсін деп тазартады. 3 Сол сияқты сендер де Менің
өздеріңе айтқан сөздеріме сеніп, рухани таза болдыңдар.
4 Менімен тығыз байланыста тұрыңдар, сонда Мен өздеріңмен
тығыз байланыста тұрамын.* Сабақ өздігінен емес, тек бұта-
сымен байланыста тұрса ғана жеміс бере алады. Сол секілді

---

*30 Яки: оның Мені айыптайтын ешқандай негізі жоқ.

*1 Яки: ал Әкем (1:14).

*2 Яки: әр «бұтақты». (Бұл жерде жүзім бұтасы, сабағы, жемісі т.с.с. сөздер ауыспалы мағынада қолданылады: Ишая 5:1-7.)

*4 Яки: Менде бола беріңдер, Мен де өздеріңде бола беремін.

сендер де Менімен тығыз байланыста тұрмасаңдар, рухани өнім
бере алмайсыңдар.
5 Мен «бұтамын», ал сендер «сабақтарымсыңдар». Менімен
тығыз байланыстағылармен Өзім де тығыз байланыста тұра-
мын, сонда олар мол өнім бермек. Ал Менен бөлініп сендер
ешбір игілік істей алмайсыңдар. 6 Кім Менімен байланыста
тұрмаса, сол кесіліп тасталған сабақтар іспетті «сыртқа лақ-
тырылып, кеуіп қалады». Кепкен сабақтар кейін жиналып,
отқа жағылып, жанып кетеді. 7 Ал егер сендер Менімен тығыз
байланыста тұрсаңдар, әрі сөздерім өздеріңмен бірге болса,
қалағандарыңның бәрін көктегі Әкемнен сұраңдар, сонда ала-
сыңдар. 8 Егер мол жеміс берсеңдер, Менің шәкірттерім бола-
сыңдар. Сол арқылы Әкемнің ұлылығы анық көрінеді.
9 Әкем Мені қалай сүйсе, Мен де сендерді солай сүйемін.
Сүйіспеншілігімді қабылдай беріңдер! 10 Менің Әкемнің өсиет-
терін орындап, сүйіспеншілігін қабылдап жүргенімдей, сендер
де Менің өсиеттерімді орындасаңдар, сүйіспеншілігімді қабыл-
дап жүресіңдер. 11 Бұларды Менің көретін қуанышым сендер-
дікі де болсын, әрі қуаныштарың мейлінше толық болсын деп
өздеріңе айттым.
12 Сендерге айтатын өсиетім мынау: бір-біріңді Менің өзде-
ріңді сүйгенімдей сүйіңдер! 13 Адамның достарына көрсететін
ең зор сүйіспеншілігі — олар үшін өмірін құрбан етуі. 14 Егер
Менің тапсырғандарымды орындасаңдар, Маған доссыңдар.
15 Сендерді бұдан былай құл демеймін, құл иесінің не істеп
жүргенін білмейді. Қайта, сендерді достарым деп атадым,
өйткені Әкемнен естігендерімнің бәрін сендерге білдірдім.
16 Сендер Мені таңдап алған жоқсыңдар, қайта, Мен сендерді
таңдап алдым: өздерің барып, рухани жеміс берсін, сол жеміс-
терің тұрақты болсын деп тағайындадым. Сонда Менің атым-
нан* не сұрасаңдар, Әкем соның бәрін де береді. 17 Сендерге
айтатын өсиетім мынау: бір-біріңді сүйіңдер!

Күнәкар дүниенің өшпенділігі

18 Күнәкар дүние* сендерді жек көрсе, оның сендерден бұрын
Мені жек көргенін біліңдер. 19 Егер де осы дүниелік болсаңдар,
ол сендерді өз адамдары ретінде жақсы көрер еді. Бірақ осы

---

*16 Яки: Менің еркіме бағынып.

*18 Яки: Құдайға мойынсұнбаған адамдар (14:17,19).

дүниелік емессіңдер, керісінше, Мен сендерді күнәкар дүние-
нің ішінен таңдап, айырып алдым. Сондықтан да ол сендерді
жек көреді. [20]Мына айтқан сөзім естеріңде болсын: «құлдың
жолы қожайынынан үлкен емес». Күнәкар адамдар Мені
қудаласа, сендерді де қудалайды. Олар Менің сөзімді ұстанды
ма, жоқ, ендеше сендердің сөздеріңді де ұстанбайтын болады.
[21]Осының бәрін Менің атымды мойындағандарың үшін сен-
дерге істейді; себебі олар Мені Жібергенді* танымайды.

[22]Мен дүниеге келіп, оларға сөйлемесем, онда олар айыпты
болмас еді. Ал енді кінәларына еш сылтау жоқ. [23]Мені жек
көргендер сол арқылы Әкемді де жек көреді. [24]Егер Мен басқа
ешкім жасамаған кереметтерімді араларында жасамаған болсам,
олар айыпты болмас еді. Бірақ олар кереметтерімді көргенмен
Өзімді де, Әкемді де жек көреді. [25]Алайда солар қадірлейміз
дейтін Киелі жазбадағы:* «Олар Мені себепсіз жек көрді»
деген сөз осылайша іске асады.

[26]Мен сендерге Әкемнен бір Қамқоршыны жіберемін:
сендерге шындықты білдіретін сол Киелі Рух Әкемнен келіп,
Мен туралы куәлік береді. [27]Сендер де куәлік бересіңдер,
себебі қызметімнің басынан бастап қасымда болып келесіңдер.

16 [1]Сендерге осының бәрін Маған деген сенімдеріңнен
таймауларың үшін айттым. [2]Діндар яһудилер сендерді
қауымдарынан шығарып жіберетін болады. Тіпті көз-
деріңді құртатын әркім Құдайға қызмет көрсетіп жатырмын
деп ойлайтын күн де туады. [3]Олар мұны не Әкені, не Мені
танымағандықтан істейді. [4]Бұларды айтқандағы мақсатым —
сендердің бастарыңа сондай күн туғанда Менің оны алдын ала
айтып кеткенімді естеріңе түсіріп, жігерленулерің.

Құдай Рухы — Қамқоршы әрі Ұстаз

Мен сендерге қызметімнің басында бұларды айтқан жоқ-
пын, себебі өздеріңмен бірге болдым ғой. [5]Енді Мен Өзімді
Жібергенге қайтып кетемін. Ал бірде-біреуің Менен: «Қайда
барасыз?» — деп сұрамайсыңдар. [6]Қайта, Менің айтқанда-
рымнан көңілдерің жабырқап, мұңайып тұрсыңдар. [7]Сендерге
шындығын айтайын: Менің кететінім сендер үшін жақсы!
Себебі Мен кетпесем, сендерге Қамқоршыларың (Құдай Рухы)

---

*21 Яки: Мені жіберген көктегі Әкемді (1:14).

*25 Забур жыр. 34:19; 68:5.

келмейді; ал Мен барған соң, Оны сендерге жіберемін. 8 Құдай
Рухы келген соң, осы дүниенің күнәсының, Менің әділдігім-
нің және Құдай сотының қандай екендігіне адамдардың көз-
дерін жеткізеді: 9 олардың күнәсы — Маған сенбейтіндіктері;
10 әділдігімнің дәлелі — Менің Әкеге барып, бұдан былай Мені
көрмейтіндіктерің; 11 ал сот — осы күнәкар дүниенің әмірші-
сінің (яки шайтанның) сотталғандығы.*

12 Сендерге айтарым әлі де көп, бірақ қазір оның бәрін тың-
дауға төзімдерің жете қоймас. 13 Алайда шындықты білдіретін
Құдай Рухы келгеннен кейін сендерді бар шындыққа жеткізеді.
Себебі Ол Өзінен шыққан сөзді емес, көктегі Әкемнен есті-
генін айтады және болашақта не болатынын сендерге хабар-
лайды. 14 Құдай Рухы Менің ұлылығымды көрсетеді, себебі
Менен қабылдаған хабарларды* сендерге жеткізбек. 15 Әкемдегі-
нің бәрі Менікі де. Сондықтан да «Менен қабылдаған хабар-
ларды сендерге жеткізбек» дедім.

Уақытша қасірет және ұлы жеңіс

16 — Біраз уақыттан кейін Мені көрмейсіңдер, тағы біраз-
дан кейін Мені қайта көресіңдер, — деді Иса. 17 Сонда кейбір
шәкірттері өзара сөйлесіп:

— Ол бізге «Біраз уақыттан кейін Мені көрмейсіңдер, тағы
біраздан кейін Мені қайта көресіңдер» дегенде не айтқысы
келеді? Әрі «Мен Әкеме барамын» дегені нені білдіреді?
18 Және «біраз уақыт» деп нені меңзейді? Біз Оның не туралы
айтып тұрғанын түсінбейміз, — десті.

19 Иса олардың сұрағысы келгенін біліп, былай деді:

— «Біраз уақыттан кейін Мені көрмейсіңдер, тағы біраздан
кейін Мені қайта көресіңдер» деп айтқаным туралы бір-бірінен
сұрасып жатырсыңдар ма? 20 Сендерге өте маңызды шындықты
айтайын: сендер жылап, жоқтау айтып, ал күнәкар дүние
қуанатын болады. Сендер қайғырасыңдар, бірақ қайғыларың
қуанышқа айналады. 21 Әйел босанатын кезде қайғырады, себебі
оның қиналатын уақыты жетті. Ал баласын туған соң, дүниеге
адам келді деп қуанғанынан қиналғанын ұмытып кетеді.

---

*11 Иса айқышта құрбан болғанда шайтан да, Құдайға бағынбаған адамдар-
дың бәрі де сотталды (3:18; 12:31; Колос. хат 2:15).

*14 Немесе: Менікінен. Яки: Менен қабылдаған сөздерді.

[22]Сендер де қазір солай қайғылысыңдар. Бірақ Мен сендерді
қайта көремін, сонда қатты қуанасыңдар, қуаныштарыңды
ешкім тартып ала алмайды. [23]Сол кезде Менен бір нәрсе
сұрауларыңның қажеті болмайды. Сендерге өте маңызды
шындықты айтамын: Әкеден Менің атымнан* не сұрасаңдар,
Ол соны береді. [24]Бұған дейін Менің атымнан* еш нәрсе де
сұраған жоқсыңдар. Енді сұраңдар да алыңдар! Сонда шексіз
қуанышқа кенелесіңдер.

[25]Осыларды Мен сендерге астарлап айттым. Бұдан былай
астарлап емес, Әкем туралы ашық айтатын кезім де келеді.
[26]Сол уақытта Менің атымнан сұрайсыңдар; Менің сендер үшін
Әкеден өтінуімнің қажеті болмайды, [27]өйткені Әкенің Өзі
сендерді сүйеді. Себебі Мені сүйіп, Құдайдан келгеніме сене-
сіңдер. [28]Мен Әкеден жерге келдім, кейін жерді тастап, Әкеге
қайта ораламын. [29]Сонда шәкірттері:

— Қазір астарлап емес, ашық сөйлеп тұрсыз. [30]Енді бәрін
білетініңізге көзіміз жетті, өйткені Сізге адамдардың ойларын-
да қандай сұрағы бар екенін сұраудың керегі жоқ. Сондықтан
Құдайдан келгеніңізге сенеміз, — деді. [31]Иса оларға былай деп
жауап берді:

— Енді сенесіңдер ме? [32]Сендер жан-жаққа бытырап, әр-
қайсыңның өз үйіне кететін уақыттарың келеді, тіпті жетіп те
қалды, сонда Мені жалғыз қалдырасыңдар. Бірақ Мен жалғыз
емеспін, себебі көктегі Әкем Өзіммен бірге. [33]Мен бұларды
сендер Менімен тығыз байланыста тұрып, тыныштыққа кенел-
сін деп айттым. Күнәкар дүниеде қысымшылық көресіңдер;
алайда батыл болыңдар: Мен осы дүниені жеңіп шықтым!*

17

Иеміздің Әкесіне есеп беріп,
Өзі үшін мінажат етуі

[1]Иса осыны айтқаннан кейін, аспанға қарап былай деді:

— Әке, уақыт жетті. Рухани Ұлыңды* ұлылыққа бөлей гөр,
сонда Мен Сенің ұлылығыңды көрсете аламын. [2]Себебі бер-
ген адамдарыңның бәріне мәңгілік өмір сыйлауым үшін күллі
адамзаттың билігін Менің қолыма тапсырдың. [3]Мәңгілік өмір,

---

*23,24 Яки: Менің еркіме бағынып.

*33 Сондықтан сенушілер де жеңімпаз бола алады.

*1 Яки: Ұлыңды (1:14). (Бұл атақ Құдай мен Мәсіх арасындағы ерекше рухани байланысты бейнелейді: 1:14.)

бұл — жалғыз шынайы Құдайды және Өзің жерге жіберген
Мені, Иса Мәсіхті, жақыннан тану.
4 Маған тапсырған ісіңді аяқтап, жерде ұлылығыңды көрсет-
тім. 5 Әке, әлем жаратылмай тұрып Өзіңмен бірге болғанымда
ұлылыққа кенелген едім. Енді Мені өз қасыңда сол ұлылыққа
қайтадан кенелте гөр.

Иеміздің шәкірттері үшін мінажат етуі

6 Сені Өзің күнәкар дүниенің ішінен айырып берген адам-
дарға таныттым. Олар Сенікі еді, Сен Маған оларды бердің.
Олар сөзіңді* берік ұстанып келеді. 7 Маған тапсырғандарың-
ның бәрінің де Сенен шыққанына енді көздері жетті. 8 Себебі
Мен Өзің тапсырған хабарды оларға жеткіздім, олар оны
қабыл алды. Сенен келгенімді шәкірттерім шынымен түсініп,
Мені Өзіңнің жібергендігіңе сенді.
9 Саған бағынбайтын дүние үшін емес, Өзің берген шәкірт-
терім* үшін өтініп жатырмын, себебі олар Сенікі. 10 Менікінің
бәрі Сенікі, Сенікінің бәрі де Менікі. Бұл адамдар арқылы
Менің ұлылығым көрініп тұр. 11 Бұдан былай Мен жерде
қалмай, Саған бара жатырмын. Бірақ олар жерде қалады.
Киелі Әке, Маған берген құдіретіңмен шәкірттерімді* қорғай
гөр! Екеуіміздің біртұтас екендігіміздей, олар да біртұтас
болсын. 12 Қастарында болған кезімде оларды Маған берген
құдіретіңмен қорғап, аман сақтап жүрдім. Құрып кетуге тиісті
адамнан басқа бірде-біреуін жоғалтқан жоқпын.* Киелі жаз-
бада сол адамның істейтіні туралы айтылғандар орындалу үшін
осылай болды.
13 Ал енді Саған бара жатырмын. Бірақ Менің қуанышым
толығымен шәкірттерімнің де қуанышы болсын деп осы сөз-
дерді әлі де жерде жүрген кезде айтып тұрмын. 14 Бұларға
Сенің хабарыңды білдірдім. Күнәкар дүние оларды жек көріп
келеді, себебі Менің осы дүниелік еместігім сияқты, бұлар да
сондай емес. 15 Сенен оларды осы дүниеден әкет деп емес,
шайтаннан* қорғай гөр деп сұрап тұрмын. 16 Менің осы дүние-

---

*6 Яки: хабарыңды.
*9 Немесе: Өзің берген адамдарым (17:6).
*11 Немесе: Маған бергендерді өз атыңның құдіретімен.
*12 Яки: Тозаққа бара жатқан (сатқын) Яһудадан басқа барлық шәкірттерімді аман сақтадым (6:70-71; 13:18; Забур жыр. 40:10).
*15 Немесе: жамандықтан.

ертіп соның ішіне кірді. [2]Оған опасыздық еткен Яһуда да бұл
жерді білетін, себебі Иса осында шәкірттерімен жиі жиналушы
еді. [3]Яһуда римдік әскердің бір тобын және басты діни қыз-
меткерлер мен парызшылдар жіберген бірнеше сақшыларды
ертіп келді. Олардың қолдарында шамдары, алаулары және
қарулары болды. [4]Өзіне не боларын түгел білетін Иса бақтың
ішінен шығып, оларға:

— Кімді іздеп жүрсіңдер? — деген сұрақ қойды. [5]Олар:

— Назареттік Исаны! — деп жауап берді. Иса:

— Ол Менмін! — деді. Опасыз Яһуда да солардың қасында
тұрған еді. [6]Иса оларға «Ол Менмін!» дегенде, олар кейін
шегініп, жерге жығыла кетті.

[7]Иса оларға тағы да:

— Кімді іздеп жүрсіңдер? — деген сұрақ қойды. Олар:

— Назареттік Исаны, — деп жауап берді. Иса:

[8]— Мен Солмын деп сендерге айттым ғой! Егер Мені іздеп
жүрсеңдер, онда мыналарға тимеңдер, кете берсін! — деді.
[9]Оның «Өзің Маған бергендердің бірде-біреуін жоғалтқан
жоқпын» деп айтқаны* осылайша орындалды.

[10]Сонда беліне семсер байлап алған Шимон Петір оны
суырып алып, бас діни қызметкердің малайына* қарай сілтеп
қалып, оның оң құлағын шауып түсірді. Малайдың аты Мәлік
еді. [11]Ал Иса Петірге: «Семсеріңді қынабына сал! Әкем Маған
белгілеп қойған азапты тартуым керек екендігін білмеуші ме
едің?»* — деп ескертті.

Мәсіхтің басты діни қызметкерлердің алдындағы адал куәлігі, ал Петірдің Мәсіхтен үш рет тануы

[12]Әскер тобы мен мыңбасы және яһуди басшыларының
сақшылары Исаны ұстап алып, бұғаулады. [13]Алдымен Оны
Аннасқа* апарды, өйткені Аннас сол жылы бас діни қызметкер
болып тұрған Қаяфаның қайын атасы еді. [14]Халық үшін бір

---

*9 17:12.

*10 Яки: құлына. (Кейін Иса малайдың құлағына қолын тигізді, сонда құлағы қайтадан қалпына келді: Лұқа 22:51.)

*11 Немесе: Әкем Маған берген тостағандағыны ішпейін бе? (Ишая 51:17-22; Еремия 49:12; Матай 21:22; Марқа 14:36)

*13 Осы есім Анна және Ханна деп те дыбысталатын. Бұрын бас діни қызметкер болған Аннас халық арасында әлі де сол атаққа ие болатын (Лұқа 3:2; Елшілер. істері 4:6).

лік еместігім сияқты, бұлар да осы күнәкар дүниенің адам-
дары емес. 17 Оларды шындығың арқылы Өзіңе бағыштап, таза
жүргізе гөр. Сенің сөзің — шындық. 18 Мені осы күнәкар
дүниеге жібергеніңдей, Мен де бұларды осы дүниеге жібере-
мін. 19 Сенің шындығың арқылы олардың да Өзіңе бағышта-
лулары үшін Мен Өзімді оларға бола Саған бағыштаймын.*

Иеміздің болашақ сенушілер үшін мінажат етуі

20 Мен бұлар үшін ғана емес, олардың айтқандары арқылы
Маған сенетін барлық адамдар үшін де өтініп тұрмын. 21 Әке,
Мені Өзіңнің жібергендігіңе адамзаттың сенуі үшін, Сенің
Менімен, Менің де Сенімен тығыз байланыста тұрғанымыз-
дай, сенушілер де Екеуімізбен тығыз байланыста тұрып, бәрі
біртұтас болсын деп өтінемін. 22 Солар да Біз сияқты біртұтас
болсын деп, Өзің Маған сыйлаған ұлылықты Мен оларға да
бердім. 23 Мен бұлармен тығыз байланыстамын, ал Сен Мені-
мен солайсың. Мені Өзіңнің жібергеніңе, Мені қалай сүйсең,
оларды да солай сүйетініңе адамзаттың көзі жету үшін Маған
сенетіндер толық бірлікке жетсін!

24 Әке, Маған тапсырған адамдарыңның Өзім болатын жерде
болуларын, әрі Өзің Маған сыйлаған салтанатты ұлылығымды
көрулерін қалаймын. Бұл ұлылығымды Сен Маған Мені сүй-
гендіктен әлем жаратылмастан бұрын сыйлаған едің.

25 Әділетті Әке, осы дүние Сені түсінген жоқ, ал Мен Сені
түсінемін.* Мені Өзіңнің жібергеніңе шәкірттерімнің көздері
жетті. 26 Маған деген сүйіспеншілігің солардың ішінде де
болсын және Өзім де олардың өмірлерінен орын алайын деп
оларға Сенің қасиеттеріңді* білдірдім және білдіре беремін де.

18 *Мәсіхтің тұтқындалған кезінде көрсеткен құдіреті*

1 Осылай Құдайға сиынып мінажат еткеннен кейін Иса
шәкірттерімен бірге қаладан шығып, Қидрон сайының арғы
жағасына өтті. Сол жерде бір бақ бар еді. Иса шәкірттерін

---

*19 Немесе: Олар Сенің шындығың арқылы Саған бағышталып, қасиетті әрі киелі болсын деп Мен де оларға бола Саған бағышталып, қасиетті де киелі бола беремін.

*25 Яки: осы күнәкар дүние Сені танып мойынсұнған жоқ. Ал Мен Сені жақыннан танимын (1:1-3,14; 15:21).

*26 Яки: Сенің есіміңді (Сенің кім және қандай екеніңді).

адамның өлгені жақсы деп яһуди басшыларына кеңес берген
сол Қаяфа болатын.

15 Шимон Петір және Исаның тағы бір шәкірті* Исаның арты-
нан ілесіп отырды. Бұл шәкірт бас діни қызметкермен таныс
еді, сондықтан оның сарайының ауласына Исамен бірге кірді.
16 Петір сыртта қақпаның алдында қалды. Жаңағы шәкірт, бас
діни қызметкердің танысы, сыртқа шығып, қақпашы қызбен*
сөйлесті де, Петірді ішке кіргізіп алды. 17 Қақпаны ашып-
жауып тұрған әлгі қызметші қыз Петірден: «Сен де осы Кісі-
нің бір шәкірті емессің бе?» — деп сұрады. Ол: «Жоқ», —
деді. 18 Малайлар мен сақшылар жылыну үшін от жағып, соны
айналдыра тұрды, себебі күн суық еді. Петір де солардың
қасына барып, жылынып тұрды.

19 Бас діни қызметкер Исадан Өзінің шәкірттері мен ілімі
туралы жауап алды. 20 Иса оған:

— Мен бүкіл жұрттың алдында ашық айтып келемін.
Әрдайым барлық яһудилер жиналатын мәжілісханалар мен
ғибадатханада тәлім беріп жүрдім. Мен еш нәрсені бүркеме-
леп айтқан емеспін. 21 Сұрақтарды неге Менің Өзіме қойып
жатырсыз?* Не айтқанымды Мені тыңдағандардан сұраңыз.
Менің не дегендерімді солар біледі ғой, — деп жауап берді.

22 Иса осыны айтқаннан кейін сонда тұрған сақшылардың бірі
Оның бетін шапалақпен тартып жіберіп:

— Сен бас діни қызметкерге қалай-қалай сөйлейсің? — деді.
23 Иса оған:

— Айтқаным дұрыс болмаса, дәлелде; дұрыс болса, Мені
неге ұрасың? — деп жауап берді.

24 Осыдан кейін Аннас Исаны бұғауланған күйі бас діни қыз-
меткер Қаяфаға жіберді.

25 Ал Шимон Петір отқа жылынып тұра берді. Қасындағылар
одан:

— Сен де Ананың бір шәкірті емессің бе? — деп сұрады.
Ол:

— Жоқ, — деп мойындамады.

---

*15 Ғалымдар бұл кісіні осы Ізгі хабарды жазған Жоханның өзі деп түсіндіреді.

*16 Немесе: қақпашы әйелмен.

*21 Алдымен куәгерлерден емес, айыпталған кісіден жауап алу Таурат заңының ережелеріне қайшы еді.

[26]Сонда бас діни қызметкердің малайларының бірі, Петір
құлағын семсермен шауып түсірген кісінің туысы:
— Сені бақта Соның қасынан көрдім емес пе? — деді.
[27]Петір тағы мойындаған жоқ. Сол сәтте әтеш те шақырды.*

Мәсіхтің римдік әмірші Пилаттың алдындағы адал куәлігі

[28]Таң сәріде яһуди дін басылары Исаны Қаяфаның сарайынан
римдік әміршінің сарайына* алып барды. Діни салтқа сай лас-
танбау үшін яһудилер әміршінің сарайына кірген жоқ, әйтпесе
олар Құтқарылу мейрамындағы асқа қатыса алмайтын еді.**
[29]Сондықтан Пилат оларға өзі шығып:
— Мына Кісіге қандай айып тағып тұрсыңдар? — деген сұрақ
қойды. [30]Олар:
— Бұл қылмыскер болмаса, Оны сізге ұстап әкелмес едік,
— деп жауап қайтарды. [31]Пилат оларға:
— Сендер Оны алып кетіп, өз заңдарың бойынша соттаңдар!
— деді. Яһудилер:
— Біреуге өлім жазасын тартқызу бізге рұқсат етілмеген,
— деп жауап берді. [32]Өзінің қалай өлуге тиісті екенін меңзеп
көрсеткен Исаның сөзі осылай орындалды.* [33]Пилат сарайға
қайта кіріп, Исаны шақыртып алып:
— Сен «Яһудилердің Патшасысың» ба? — деп сұрады. [34]Иса:
— Бұл сөзді өзіңіз айтып тұрсыз ба, әлде басқалар сізге Мен
туралы айтты ма? — деп қарсы сұрақ қойды. [35]Пилат:
— Мен не, яһудимін бе? Сені маған ұстап әкелген өз халқың
және басты діни қызметкерлер ғой. Қандай істер істеп едің?
— деді. [36]Иса:
— Менің Патшалығым бұл дүниелік емес. Егер ол бұл дүние-
лік болса, қызметкерлерім Мені яһуди басшыларының қолына
түсірмес үшін күрескен болар еді. Бірақ Менің Патшалығым
бұл дүниелік емес, — деп жауап берді. [37]Пилат:
— Сонымен Сен бәрібір Патшасың ғой? — деп сұрады. Иса
оған:

---

*27 13:38.
*28 Яки: ордасына.
**28 Римдіктер яһудилердің тазару рәсімдерін ұстанбайтын. (Түсіндірмедегі «тазару рәсімдерін» қараңыз.)
*32 3:14; 12:32-33. (Римдіктер өлім жазасын іске асыру үшін жиі қолданатын аса азапты әдісі жазаланушы адамды айқыш ағашқа керіп, шегелеп, көтеріп қою еді.)

— Дұрыс айтасыз, Мен Патшамын. Шындықты ашық жария-
лау үшін* осы дүниеге келдім. Шындықты жақтаушы әркім
Менің үніме құлақ салады, — деді. [38] Пилат Одан:
— Шындық деген не? — деп сұрады. Осыны айтты да, яһуди
басшыларына тағы барып, оларға былай деді:
— Мен Одан ешқандай кінә таппай тұрмын! [39] Ал Құтқарылу
мейрамында өз салттарың бойынша сендерге бір тұтқынды
босатып жіберемін. Сендерге «Яһудилердің Патшасын» боса-
тып беруімді қалайсыңдар ма? — [40] Сонда олар:
— Бұны емес, Бараббаны! — деп қатты айқайлап жауап берді.
Ал Барабба ұлтшыл қарақшы* болатын.

19 *Мәсіхтің әділетсіз азапталып, өлімге кесілуі*

[1] Осыдан кейін Пилат Исаға дүре соқтырды. [2] Бір топ жасақшы
тікенді бұтақшалардан тәж өріп, оны Исаның басына кигізіп,
бір қан қызыл шапанды үстіне желбегей жапты. [3] Олар Исаның
алдына тұра қалып: «Яһудилердің Патшасы жасасын!»* — деп,
шапалақпен бетінен ұра берді.
[4] Пилат қайтадан сыртқа шығып, яһуди басшыларына:
— Қараңдар, мен Оны сендерге әкеле жатырмын: Одан еш-
қандай кінә таппай тұрмын, соны біліңдер! — деді.
[5] Иса басындағы тікен тәжімен, үстіндегі қырмызы шапаны-
мен сыртқа шықты. Пилат яһудилерге:
— Қараңдар, сол Адам — Мынау! — деді.
[6] Басты діни қызметкерлер мен олардың сақшылары Исаны
көргенде:
— Айқышқа шегеленсін! Айқышқа! — деп айқай салды.
Пилат оларға:
— Оны өздерің алып, айқышқа шегелеңдер! Себебі мен Одан
ешқандай кінә таппай тұрмын, — деді.
[7] Яһуди басшылары оған:
— Біздің Таурат заңымыз бар,* сол бойынша Ол өлуге тиіс,
себебі Ол Өзін «Құдайдың рухани Ұлымын» деп жүр,** — деді.

---

*37 Немесе: Шындыққа куәлік ету үшін.
*40 Яки: ұлтшыл көтерілісші (Марқа 15:7).
*3 Яки: «Сәлем Саған, яһудилердің Патшасы!»
*7 1:17; 7:19,49.
**7 Немесе: Өзін Құдайдың Ұлымын деп жүр (1:14).

[8]Пилат осыны естігенде бұрынғыдан бетер қорқып кетті.
[9]Сарайға қайта кіріп, Исадан:

— Сен қайдан шыққансың? — деп сұрады. Бірақ Иса оған
жауап берген жоқ. [10]Сонда Пилат:

— Менімен сөйлескің келмей ме? Сені босатып жіберу де, айқышқа шегелетіп өлтіру де менің билігімде екенін білмейсің бе? — деді.

[11]Иса оған:

— Көктен берілмесе, Маған билігіңіз жүрмес еді. Сондықтан Мені ұстап бергеннің күнәсы сіздікінен де үлкен, — деп жауап қайтарды.

[12]Осы сөзден кейін Пилат Оны босатып жіберуге тырысты, бірақ яһуди басшылары:

— Егер Оны босатып жіберсеңіз, Рим патшасының досы емессіз! Өзін-өзі патшамын деген әркім Рим патшасына қарсы! — деп айқай салды.

[13]Осы сөзден кейін Пилат Исаны сыртқа шығартып, өзі
Тастөселген деп аталатын алаңдағы төрелік тағына отырды;
осы алаңның жергілікті аты Ғаббата. [14]Бұл Құтқарылу мейра-
мынан бір күн бұрын түскі сағат он екілерде болған еді. Пилат
яһудилерге:

— Міне, Патшаларың! — деді. [15]Бірақ олар:

— Алып кетіңіз Оны, айқышқа шегеленсін! — деп айқай салды. Пилат оларға:

— Мен айқышқа Патшаларыңды шегелетейін бе?! — деген сұрақ қойды. Басты діни қызметкерлер:

— Рим патшасынан басқа ешқандай патшамыз жоқ! — деп жауап берді.

[16]Сонда Пилат олардың дегеніне көніп, Исаны айқышқа шегелеп өлтіруге бұйырды.

Мәсіхтің айқышқа шегеленіп, жанын құрбан етуі

Сонымен жасақшылар Исаны ұстап алып кетті. [17]Ол айқыш
ағашын Өзі арқалап, қаладан шықты да, Маңдайтөбе деп ата-
латын жерге қарай бет алды; мұның жергілікті аты Ғолғота.
[18]Жасақшылар Исаны басқа екі адаммен бірге, біреуін оң,
екіншісін сол жағына, ал орталарына Исаны қойып, үш айқыш
ағашқа керіп шегелеп, көтеріп қойды.*

---

*18 Ишая 53:12.

19 Пилат тақтайша жасатып, айқыштың жоғарғы жағына
бекіттірді. Оның бетінде «Назареттік Иса — Яһудилердің
Патшасы» деп жазылған еді. 20 Мұны көптеген яһудилер оқы-
ды, себебі Иса айқышқа шегеленген жер қалаға жақын еді, әрі
жазу еврейше, латынша және грекше жазылған болатын. 21 Ал
яһудилердің басты діни қызметкерлері Пилатқа былай деді:

— «Яһудилердің Патшасы» емес, «Мынау Яһудилердің Патша-
сымын деді» деп жазыңыз!

22 Пилат оларға:

— Мен жазарымды жазып қойдым, — деп жауап қатты.

23 Жасақшылар Исаны айқышқа шегелегеннен кейін Оның
сырт киімдерін төртеуі тең бөлісіп, көйлегін де алды. Ол
басынан аяғына дейін тігіссіз тұтас тоқылған еді, 24 сол себепті
олар бір-біріне: «Бұны жыртпай, жеребе тастап, кімге түсетінін
шешейік», — деді. «Жау жамылғымды бөлісіп алады, киімім
үшін жеребе салады» деген Забурдағы сөз* осылай орындалды.
Мұны жасақшылар жүзеге асырды.

25 Иса шегеленген айқыштың қасында Оның шешесі, нағашы
әпкесі, Клеопаның әйелі* Мәриям және мағдалалық Мәриям
тұр еді. 26 Иса шешесін және оның қасында тұрған Өзінің
жақсы көретін шәкіртін* көргенде шешесіне: «Апа, енді мынау
— сіздің ұлыңыз!» — деді. 27 Содан кейін шәкіртіне: «Енді осы
кісі — сенің анаң!» — деді. Сол сәттен бастап шәкірті Исаның
шешесін қамқорлығына алды.

28 Тиісті нәрселердің бәрінің түгел орындалғанын білген Иса
бұдан кейін: «Мен шөлдеп тұрмын», — деді. Забурда алдын
ала жазып қалдырылған бұл сөз де осылай іске асты. 29 Сол
жерде сірке суына толы құмыра тұрған еді. Жасақшылар бір
сорғышты сірке суына батырып алып, үсоп бұтағына бекітіп,
Исаның аузына тосты. 30 Иса сірке суын сорғаннан кейін: «Енді
түгел орындалды!» — деді де, басын иіп, жан тапсырды.

31 Бұл жұма күні, ал ертеңіндегі сенбі* үлкен мейрам бола-
тын. Шегеленгендердің денелерін мейрам күні айқыш ағашта
қалдыру яһудилердің діни ережелерін бұзу болып табылар еді.
Сондықтан яһуди басшылары Пилатқа барып, шегеленген-
дерді аяқтарын сындырып өлтіріп, сүйектерін айқыштан алып

---

*24 Забур жыр. 21:19.
*25 Немесе: Клеопаның қызы (Лұқа 24:18).
*26 Жоханның өзі.
*31 Яки: ертеңіндегі діни демалыс күні.

тастауын өтінді. 32 Сонымен жасақшылар келіп, Исамен бірге
шегеленген екі кісінің аяқтарын сындырды. 33 Ал Исаның
қасына келіп, Оның өліп қалғанын көрген соң, аяқтарын сын-
дырған жоқ. 34 Бірақ жасақшылардың біреуі Исаның бүйіріне
найзасын сұғып алды, сол заматта қан мен су шыға келді.*

35 Осыны көрген кісі* сендер де сенсін деп бұған куәлік
береді. Оның куәлігіне сенуге болады, ол шындықты айтып
тұрғанын біледі. 36 Киелі жазбадағы «Оның ешбір сүйегі сын-
дырылмасын!»* деген сөз орындалуға тиіс еді, бұл солай болды
да. 37 Киелі жазбалардың тағы бір жерінде: «Олар өздері түйре-
ген Кісіні көретін болады» деп те жазылған.*

Сүйектің қабірге қойылуы

38 Бұдан кейін ариматеялық Жүсіп деген кісі Пилатқа барды.
Жүсіп Исадан тәлім алған шәкірті болғанмен, мұнысын яһуди
басшыларынан қорыққанынан жасырып келген еді. Осы кісі
Пилаттан Исаның мәйітін айқыштан түсіріп алуға рұқсат
сұрады. Пилат бұған келісті. Жүсіп барып, сүйекті айқыштан
түсіріп алды.

39 Сондай-ақ Нікөдем де сол жерге келді. Ол мәйітке жаға-
тын мүр мен алой шайырының жүз қадақтай* қоспасын әкелді.
Нікөдем бұрын бір кезде түн ішінде Исаға келіп кеткен бола-
тын.** 40 Яһудилердің жерлеу салты бойынша екеуі мәйітке осы
хош иісті қоспадан сала отырып оны бәтес орауышқа* орады.

41 Исаны айқышқа шегелеп өлтірген жердің маңында бір
бақ болатын, сонда әлі ешкім қойылмаған бос қабір* бар еді.
42 Яһуди мейрамының қарсаңы* болғандықтан және қабір жақын
тұрған соң, олар Исаның сүйегін соның ішіне апарып қойды.

---

*34 Осымен Исаның өлгендігі күмәнсыз дәлелденді.
*35 Жоханның өзі.
*36 Яки: Оның ешбір сүйегін сындырмаңдар! (Мысыр. шығу 12:46; Забур жыр. 33:21)
*37 Зәкәрия 12:10; Аян 1:7.
*39 Немесе: отыз төрт килограмдай.
**39 3:1-2.
*40 Яки: асыл кенеп кебінге.
*41 Жүсіптің әк тастан үңгіп алған қабірі (20:1; Матай 27:60).
*42 Яки: Діни демалыс күнінің алдындағы әзірлік күні, жұма (19:31).

20

Мәсіх қайта тірілді!

1 Жексенбі күні* әлі қараңғы болған кезде мағдалалық Мәриям
(жартастан үңгіп жасалған) қабірге** келіп, оның аузын бекіт-
кен қақпақ тастың орнынан алынып қалғанын көрді. 2 Мәриям
Шимон Петірге және Исаның жақсы көрген шәкіртіне* жүгі-
ріп барып, оларға: «Иемізді қабірден алып кетіпті! Оны қай
жерге қойғанын білмейміз!** — деді.
3 Петір мен әлгі шәкірт дереу қаладан шығып, қабірге қарай
беттеді. 4 Екеуі бірге жүгіре жөнелді, бірақ сол шәкірт Петір-
ден жылдамырақ болғандықтан қабірге алдымен жетті. 5 Ол
еңкейіп, бәтес орауыштың* жатқанын көрді, бірақ ішіне кір-
меді. 6 Сол сәтте оның соңын ала Шимон Петір де келіп,
қабірге кірді. 7 Ол да бәтес орауыш пен Исаның беті бүркелген
сүлгінің жатқанын көрді. Сүлгі бәтес орауышпен бірге емес,
бүктелген күйі бөлек жатыр екен. 8 Сонда бірінші болып кел-
ген әлгі шәкірт те қабірге кірді. Ол да соны көріп, Исаның
тірілгеніне сенді. 9 Сол кезде олар Исаның Киелі жазбаларға
сай өлімнен қайта тірілуге тиіс екендігін әлі де түсінбеуші еді.
10 Содан кейін екі шәкірт тұрған үйлеріне қайта оралды.

Қайта тірілген Мәсіхтің мағдалалық Мәриямға көрінуі

11 Ал Мәриям үңгірдің алдында жылап тұрды. Жылап тұрған
ол қабірдің ішіне еңкейіп қарағанда, 12 аққа оранған екі періш-
тенің отырғанын көрді. Біреуі Исаның сүйегі қойылған жердің
бас жағында, екіншісі аяқ жағында отыр екен. 13 Періштелер
Мәриямға:

— Қарындас, неге жылап тұрсың? — деп тіл қатты. Ол:

— Мырзамды алып кетіпті, енді Оны қай жерге қойғанын
білмеймін, — деді.
14 Осыны айтқаннан кейін артына бұрылған Мәриям Исаның
тұрғанын көрді, бірақ Оны танымады. 15 Иса:

---

*1 Немесе: Аптаның бірінші күні.

**1 Яһудилер мәйіттерді әк тасты жарқабақтан қазылған үңгір қабірлерге қоятын (Матай 27:60).

*2 Исаның жақсы көрген шәкірті: кейін осы Ізгі хабарды жазып қалдырған елші Жохан.

**2 Мағдалалық Мәрияммен бірге басқа әйелдер де қабірге барып, бос қалғанын көрген еді (Лұқа 24:1).

*5 Яки: асыл кенеп кебіннің.

— Қарындас, неге жылап тұрсың? Кімді іздеп жүрсің? — деп сұрады. Мәриям Оны бағбан екен деп ойлап:

— Мырза, Оны алып кеткен Сіз болсаңыз, қай жерге қойғаныңызды айтыңызшы, мен Оны алып келейін, — деді.
[16] Сонда Иса оған:

— Мәриям! — деп үн қатты. Мәриям Исаға бұрылып:

— Раббуни! — деді. Бұл сөз «Ұстазым!» деп аударылады.
[17] Иса оған:

— Маған қолыңды тигізбе,* себебі Мен әлі Әкеме көтерілген жоқпын. Одан да бауырластарыма барып, оларға Менің Әкеме, яғни сендердің де Әкелеріңе, өз Құдайыма, яғни сендердің де Құдайларыңа көтерілетінімді айт! — деп тапсырды.

[18] Мағдалалық Мәриям шәкірттерге барып, өзінің Иемізді көргенін және Оның осы айтқандарын жеткізді.

Мәсіхтің шәкірттеріне келіп, ұлы тапсырманы аманат етуі

[19] Сол жексенбі күнінің кешінде Исаның шәкірттері жиналып, яһуди басшыларынан қорыққаннан есіктерді бекітіп алған еді. Кенеттен кіріп келген Иса, орталарына тұра қалып: «Сендерге амандық пен тыныштық болсын!»* — деп батасын берді.
[20] Осыны айтқаннан кейін Иса оларға екі қолы мен бүйірін көрсетті.* Шәкірттері Иелері Мәсіхті көріп қатты қуанды.
[21] Иса оларға тағы да: «Сендерге амандық пен тыныштық болсын! — деді. — Әкемнің Өзімді осы дүниеге жібергені сияқты, Мен де сендерді адамдарға жіберемін».
[22] Осылай дегеннен кейін шәкірттерінің бетіне демін үрлеп: «Киелі Рухты қабыл алыңдар!
[23] Кімнің күнәларын кешсеңдер, солар кешіріледі, ал кімнің күнәларын кешпесеңдер, солар кешірілмейді»,* — деді.

---

*17 Яки: Мені ұстама (Маған жармаспа)!

*19 Яки: «Ассалаумағалайкүм!» (21,26-аяттарда да солай; Рут 2:4).

*20 Иса қолдары мен бүйіріндегі тыртықтарын көрсетіп, Өзінің шегеленіп өліп, қайта тірілген Мәсіх екендігін дәлелдеді.

*23 Егер сенушілер Құдай Рухының жетелеуіне толықтай мойынсұнса, шешімдері Оның еркіне сай болады (Матай 16:19).

Күмәнданған Томаның Мәсіхті көріп, тірілгеніне сенуі

[24] Исаның он екі шәкіртінің бірі, Сыңарлас деп аталып жүр-
ген Тома, Иса келген кезде олардың арасында жоқ еді. [25] Басқа
шәкірттер оған:
— Біз Иемізді көрдік, — дегенде, Тома:
— Мен Оның қолдарынан шегелердің орнын көрмесем,
саусағыммен шегелердің орнын сипап, бүйіріндегі тыртығын
қолыммен ұстап көрмесем, Оның тірілгеніне еш сенбеймін,
— деп жауап берді.
[26] Бір аптадан кейін Исаның шәкірттері тағы сол үйге жиналды,
олармен бірге Тома да болды. Есік бекітілген еді, бірақ Иса
кіріп келіп, орталарына тұра қалды да:
— Сендерге амандық пен тыныштық болсын! — деді. [27] Содан
кейін Томаға:
— Менің қолыма саусақтарыңды тигізіп қара, алақаныңды
бүйіріме қой және сенімсіз болмай, сенетін бол! — деді. [28] Тома
Оған:
— Ием менің, Құдайым менің! — деді. [29] Иса:
— Тома, сен Мені көргендіктен Маған сеніп тұрсың. Ал
Мені көрмесе де сенетіндер бақытты!* — деп жауап берді.
[30] Иса шәкірттерінің көз алдында осы кітапта жазылмаған
басқа да көптеген кереметтер істеді. [31] Ал жазылғандары Исаның
Құтқарушы Мәсіх, Құдайдың рухани Ұлы,* екендігіне сендер
сеніп, сенімдерің арқылы Онымен тығыз байланыста тұрып,
шынайы өмірге ие болсын деген мақсатпен жазылған.

21 *Мәсіхтің шәкірттерімен көл жағасында кездесуі*

[1] Бұдан кейін Иса Тіберия көлінің жағасында тағы бір рет
шәкірттеріне көрінді. Бұл былай болған еді: [2] Шимон Петір,
Сыңарлас Тома, Ғалилеядағы Қана қаласынан шыққан Ната-
найыл, Зебедейдің ұлдары* және Исаның тағы басқа екі шәкірті
бәрі бірге болды. [3] Петір оларға:
— Балық аулауға бара жатырмын, — деді.
— Біз де барайық, — деді олар. Содан сыртқа шығып,
қайыққа мінді. Алайда бұл түні олар түк ұстаған жоқ.

---

*29 Яки: сенетіндер жарылқанады.
*31 1:14,18,49; 11:27.
*2 Жохан мен Жақып (Матай 4:21).

[4]Таң сәріде Иса жағада тұрды, бірақ шәкірттері Оның Сол
екенін білмеді. [5]Иса оларға:
— Балалар, балықтарың бар ма? — деп үн қатты.
— Жоқ.
[6]— Ауды қайықтың оң жағынан салыңдар, сонда біразын
ұстайсыңдар, — деді Иса. Олар ауын тастаған соң түскен
балықтың көптігінен оны тартып шығара алмады. [7]Сол кезде
Исаның жақсы көретін шәкірті Петірге: «Бұл — Иеміз ғой!»
— деді.
«Бұл — Иеміз ғой!» дегенді естігенде, сырт киімсіз жүрген
Шимон Петір көйлегін буып алып, суға секірді. [8]Басқа шәкірт-
тер де қайықпен жағаға беттеді, олар жағалаудан алыс емес, жүз
метрдей жерде жүрген еді. Бұлар балыққа толы ауды сүйретіп
келді. [9]Жағалауға шыққан олар күйген ағашпен жағылған
отты, оның үстіндегі балық пен нанды көрді.
[10]Иса оларға: «Қазір ұстаған балықтарыңнан әкеліңдер!» —
деді. [11]Петір суға түсіп, үлкен-үлкен балыққа толы ауды
жағалауға шығарды, бір жүз елу үш балық бар екен. Балық
сонша көп болса да, ау жыртылмапты. [12]Иса оларға: «Енді
келіп, тамақтаныңдар!» — деді. Шәкірттердің ешқайсысының:
«Кімсіз?» деп сұрауға батылы бармады. Себебі олар Оның
өздерінің Иелері Мәсіх екендігін білді. [13]Иса келіп, нан алып,
бұларға үлестіріп, балықтан да берді. [14]Бұл Исаның өлімнен
қайта тірілгеннен бері шәкірттеріне үшінші рет көрінуі еді.

Мәсіхтің Петірге арнаған тапсырмасы

[15]Олар тамақтанып алғаннан кейін, Иса Шимон Петірден:
— Жохан ұлы Шимон, сен Мені мыналарға қарағанда көбі-
рек сүйесің бе? — деп сұрады.
— Иә, Ием, Сізді жақсы көретінімді білесіз ғой.
— Тоқты-қозыларымды бақ!*
[16]Иса екінші рет:
— Жохан ұлы Шимон, сен Мені сүйесің бе? — деп сұрады.
— Иә, Ием, Сізді жақсы көретінімді білесіз ғой. — Иса оған:
— Қойларымды бағып жүр!* — деп тапсырды.

---

*15 Яки: Тоқты-қозыларын қорыған қойшыдай, Менің жолыма түскендерді қарап жүр!

*16 Яки: Қойларын қорыған шопандай, Менің жолымды қуғандарды қарап жүр! (Келесі аятта да солай.)

[17] Иса үшінші рет:
— Жохан ұлы Шимон, сен Мені жақсы көресің бе? — деп сұрады.
Иса: «Сен Мені жақсы көресің бе?» деп үшінші рет сұрағандықтан Петір мұңайып:
— Ием, Сіз бәрін де білесіз, Сізді жақсы көретінімді де білесіз, — деді. Иса оған:
— Қойларыма қарап жүр! [18] Саған өте маңызды шындықты
айтамын: жас кезіңде сен беліңді өзің байлап, қалаған жағыңа бардың. Ал қартайғанда қолыңды созып тұрасың,* сонда басқа біреу беліңді байлап, барғың келмеген жаққа еріксіз ертіп кететін болады, — деді.
[19] Иса бұны Петірдің Құдайдың ұлылығын қандай өлімі арқылы паш ететінін білдіру үшін айтты. Осыдан кейін оған: «Мен жүріп өткен жолмен жүр!»* — деп тапсырды.
[20] Петір бұрылды да, Исаның жақсы көретін шәкіртінің ілесіп келе жатқанын көрді. Ол дастарқан басында Исаға қарай жантайып жатып: «Ием, Сізге опасыздық жасайтын кім?» —
деп сұраған шәкірт еді.* [21] Петір сол шәкіртті көргенде Исаға:
— Ием, ал мынау ше? — деді. [22] Иса:
— Қаласам, Мен қайтып келгенше ол осында болады, онда сенің не шаруаң бар? Өзің Мен жүріп өткен жолмен жүр! — деп жауап берді.
[23] Бұдан кейін бауырластар арасында «сол шәкірт өлмейді» деген сөз тарады. Бірақ Иса Петірге «өлмейді» деп айтқан жоқ. «Қаласам, Мен қайтып келгенше ол осында болады, онда сенің не шаруаң бар?» деген еді.

Соңғы сөз

[24] Осының бәріне куә болып, барлығын жазып қалдырған — әлгі шәкірт. Біз оның куәлігінің шынайы екенін білеміз.*
[25] Исаның істеп кеткен көптеген басқа да істері бар. Олар туралы толықтай жазса, жазылуға тиісті кітаптар, менің ойымша, бұл дүниеге сыймас еді. (Аумин)

---

*18 Алғашқы кездегі сенушілер мұны Петір болашақта айқышқа шегеленіп шәйіт болады деген пайғамбарлық сөз деп дұрыс түсінді.
*19 Немесе: Менің соңымнан ілес!
*20 Яғни: Жохан (13:23; 21:7).
*24 Бұл мәліметті Ефес қаласындағы қауым жетекшілері қосса керек. Әлгі шәкірт: Жохан.

Елшілердің істері

Жазба туралы мәлімет

Бұл «Лұқа жазған Ізгі хабардың» жалғасы.

Иса Мәсіх көкке қайтар алдында елшілеріне Иерусалимнен бастап жер шарының түкпір-түкпіріндегі бүкіл адамзатқа Ізгі хабарды жеткізу жайындағы ұлы тапсырманы міндеттеді. Бұл істе қабілет беру үшін Құдай оларға Өзінің Киелі Рухын дарытты. Соның жерге түсіп, елшілер және өзге сенушілер арқылы әрекет еткені — осы жазбаның басты тақырыбы.

Ізгі хабардың уағыздауымен сенушілер қауымдары пайда болды. Құдай оларға яһудилерден басқа ұлт адамдарын да қабылдатып, содан туындаған мәселелердің шешімін көрсетті.

Мәсіхшілерді қатты қудалап жүрген Саул (яки Пауыл) өкініп, Мәсіх жолына түсіп, кейін серіктерімен бірнеше елдерге сапарға шығып, Ізгі хабарды уағыздады.

«Елшілердің істері» жаңа сенушілер қауымдарының алғашқы отыз жылғы тарихын баяндайды. Олар мәдениеті мен діні әр түрлі халықтар арасында Мәсіх туралы Ізгі хабарды уағыздап, кең-байтақ Рим патшалығының астанасына дейін жариялады. Барған жерлерінде жаңа қауымдар пайда болды.

Тәптіштеп баяндалған жазбадан мұның бәрінің де тек адам баласының ісі емес, Құдай Рухының жасаған кереметі екендігі айқын көрініп тұр.

1

Арнау және кіріспе

1-2 Қымбатты Теофил!
Бірінші кітабымда* мен Иса қызметіне кіріскен уақыттан
бастап, Оның көкке көтерілген күніне дейінгі аралықта не істеп,
не үйреткені туралы түгел баяндадым. Ол көтерілмес бұрын
Киелі Рухтың жетелеуімен таңдап алған елшілеріне нұсқау-
ларын берді. 3 Азапталып өлгеннен кейін оларға адам сенетін
көп дәлелдер арқылы Өзінің тірі екенін көрсетті: қырық күн
бойы елшілеріне көрініп, Құдай Патшалығы туралы айтып
жүрді.

Исаның шәкірттеріне Құдай Рухының күшімен
Өзіне куә болуды тапсыруы

4 Елшілерін жинап алған кезде Иса оларға былай деп бұйырды:
— Иерусалимнен кетпей, Әкенің өз уәдесін орындауын тосың-
дар! Мен сендерге сол туралы айтқан едім ғой. 5 Жақияның
шомылдыру рәсімі сумен болатын, ал енді біраз күнде сендер
Киелі Рухпен шомылдырыласыңдар.* — 6 Сондықтан олар Иса-
ның қасына жиналғанда Одан:
— Иеміз, Исраил елінің патшалығын осы кезде қайта орна-
тасыз ба? — деп сұрады. 7 Иса оларға былай деді:
— Әкем өз еркімен белгілеп қойған мерзімдер мен кездерді
білу сендерге бұйырмаған. 8 Бірақ сендер Киелі Рух өздеріңе
қонғанда Оның құдіретін қабылдайсыңдар, сөйтіп Иерусалим-
де, бүкіл Яһудея мен Самария аймақтарында және жердің
шетіне дейін Маған куә боласыңдар.

Исаның көкке көтерілуі, Оның қайта оралуы жайлы уәде

9 Иса осылай деді де, олардың көзінше жоғары көтеріліп
кетіп, бір бұлт Оны көзден таса қылды. 10 Олар аспанға қадала
қарап тұрған кезде кенеттен ақ киімді екі жігіт қастарында
пайда болды. Оларға:
11 — Ғалилеялықтар, неменеге бұл жерде аспанға қарап тұр-
сыңдар? Жаңа қастарыңнан көкке көтеріліп, Құдай қабылда-
ған Иса көз алдарыңнан көкке қалай кетсе, тура солай қайтып
келеді, — деді.

---

*1-2 «Лұқа жазған Ізгі хабарда».
*5 Яки: Киелі Рухқа кенелесіңдер (2:2-4).

Сенушілер қауымының Құдайға сиынып, Матияның елшілікке тағайындалуы

12 Содан кейін елшілер бір шақырым жердегі Зәйтүн тауы
деген төбеден Иерусалимге қайта оралды. 13 Қалаға кіргеннен
кейін олар өздері қонып жүрген жоғарғы бөлмеге көтерілді.
Бұлар: Петір мен Жохан, Жақып пен Әндір, Філіп пен Тома,
Барталмай мен Матай, Әлпей ұлы Жақып пен Діншіл* Шимон
және Жақып ұлы Яһуда. 14 Олар бірнеше әйелдермен, Исаның
шешесі Мәриям және Оның інілерімен бірге ниеттес көңілмен
сол жерде ұдайы Құдайға сиынып мінажат ететін.

15 Сол күндердің бірінде жиналған жүз жиырмадай бауыр-
ластарының ортасында тұрып, Петір былай деді:

16 — Бауырластар! Исаны тұтқындағандарға жол көрсетуші
болған Яһуда туралы Киелі Рухтың ежелде Дәуіт арқылы
алдын ала айтқан Киелі жазбалардағы сөзі орындалуға тиісті
еді. 17 Яһуда да біз сияқты елші болып, қызметке бірге тағайын-
далған болатын. 18 Істеген қылмысының ақысына ол бір танап
жер сатып алды; кейін сол жерінде етпетінен құлап, қарны
жарылып, ішектері ақтарылып, арам өлді. — 19 Бұл оқиға Иеру-
салим тұрғындарының бәріне мәлім болды. Сондықтан олар
сатып алынған осы жерді өз тілдерінде «Хакелдама», яғни
«Қанды жер» деп атады. — 20 Ал Забур жырларында:

«Мекені оның қаңырап бос қалсын,
Сонда тұратын ешкім де болмасын!»

және:

«Міндеті оның басқаға тапсырылсын!» —

деп жазылған. 21 Сондықтан Иеміз Исаның қайта тірілгеніне
куә болып жүрген бізге тағы бір кісі қосылуға тиісті. Бұл —
Иеміз бізбен бірге тұрған кезде ылғи қасымызда жүрген,
22 атап айтқанда, Жақия пайғамбар адамдарды тәубеге шақы-
рып, шомылдыру рәсімінен өткізген кезден бастап, Иса бізден
кетіп, Оны көкте Құдай қабылдап алған мезгілге дейін бізбен
бірге болған азаматтардың біреуі болу керек.

---

*13 Лұқа 6:15.

[23]Сонымен олар екі жігітті: жанама аты Иуст Барзабас деп те
аталған Жүсіпті және Матияны ұсынып, [24]былай деп Құдайға
сиынды:
— Уа, Жаратқан Ие, Сен барлық адамдардың көңіліндегісін
білесің. Сен елшілік қызметті мойнына алуға осы екеуінің
қайсысын таңдап алғаныңды білдіре көр. [25]Себебі Яһуда бұл
қызметті тастап, өзіне лайықты жеріне кетті.
[26]Олар екеуіне жеребе салғанда жеребе Матияға түсті. Осылайша ол он бір елшінің қатарына қосылды.

2

Киелі Рухтың қонуы

[1]Алғашқы өнім мейрамы* келгенде, сенушілердің бәрі бірге
болды. [2]Сонда кенеттен көктен бір қатты дауыл соққандай шу
естіліп, олар отырған бүкіл үйді алып кетті. [3]Оларға жалын-
дай жалаңдаған тілдер көрінді де, бөлініп-бөлініп әрқайсы-
сының үстіне бір-бірден қонды. [4]Бәрі Киелі Рухқа кенеліп,
Оның өздеріне берген дарынына қарай бөтен тілдерде сөйлей
бастады.
[5]Иерусалимде дүниенің төрт бұрышындағы әр елден келген,
Құдайды қастерлейтін яһудилер тұратын. [6]Осы шу естілгенде
көптеген халық сол жерге жиналып, аңтарылып тұрып қалды.
Себебі әрбіреуі тыңдағанда сенушілердің мұның өз тілінде
сөйлеп тұрғанын естіді. [7]Халық қатты таңғалып: «Мына сөй-
леп жатқандардың бәрі ғалилеялықтар емес пе? — десті. [8]—
Бұлар қалайша біздің өз тілдерімізде сөйлеп жатыр?* [9]Арамызда
парттар, медтер және еламдықтар бар, Месопотамия, Яһудея
және Қападоқияда, Понтус пен Азия,* [10]Фрүгия мен Памфүлия
аймақтарында, Мысырда және Либияның Күренеге жақын
өлкелерінде тұратындар бар; арамызда Римнен келген қонақтар
— яһудилер және яһуди дініне кіргендер, сондай-ақ [11]криттік-
тер мен арабтар да бар. Бірақ әрқайсымыз сол кісілердің өз
тілдерімізде Құдайдың ұлы істерін жариялап жатқанын естіп
тұрмыз!»

---

*1 Немесе: Елуінші күн мейрамы. (Оны Исраил халқы Құтқарылу мейрамынан елу күннен кейін егін орағының басында тойлап, Жаратқан Иенің берген өнімі үшін ризашылығын білдіретін: Мысыр. шығу 23:16; 34:22).

*8 Немесе: — Бұл қалайша болып тұр? Біз әрқайсымыз бұлардың өз тілдерімізде сөйлегенін естіп тұрмыз.

*9 Азия: қазіргі Түркия елінің батыс жағы, Рим империясының бір аймағы.

[12] Бәрі аң-таң болып не істерін білмей, бір-бірінен: «Бұл
нені білдіреді?» — деп сұрады. [13] Ал кейбіреулері мысқылдап:
«Сіре, олар тәтті шарапқа тойып алған шығар», — десті.

Петірдің жиналған көпшілікке уағыз айтуы

[14] Сонда Петір өзге он бір елшімен бірге орнынан тұрып,
даусын көтеріп, сөйлеп кетті:

— Уа, халайық, яһудилер мен Иерусалимнің барлық тұрғындары! Сендерге мұның мәнісін түсіндірейін, сөзіме құлақ тігіңдер!

[15] Бұлар сендер ойлағандай ішіп алған емес, қазір уақыт
таңертеңгі тоғыз ғой. [16] Қайта, ежелде Жоел пайғамбар айтқан
мына сөз енді орындалып жатыр: [17] «Құдай былай дейді: осы
заманның аяғында Мен өзімнің Рухымды бүкіл адамзаттың
үстіне төгемін. Ұл-қыздарың пайғамбарлық сөз айтады, жас
жігіттерің аян, қарттарың түс көреді. [18] Сол күндері Мен құл-
күңдерімнің үстіне Киелі Рухымды төгемін, олар да пайғам-
барлық сөз айтады. [19] Мен аспан мен жерде қан, от және бұр-
қыраған түтін сияқты кереметтер мен ғажап істерді көрсете-
мін.* [20] Иенің ұлы да салтанатты күні келмей тұрып, күн
түнекке, ай қанға айналады. [21] Ал Иемізге сиынған әркім құт-
қарылады».*

[22] Исраилдіктер, мына сөзді тыңдаңдар: Құдай назареттік
Исаға сендердің алдарыңда құдіретпен кереметтер жасатқан
еді. Ол солар арқылы Өзінің Исаны жібергендігіне куәлік
берді; Құдай бұларды Иса арқылы араларыңда істеді, соны
өздерің білесіңдер. [23] Ол Құдайдың еркімен және алдын ала
білуімен құрбан етілді: сендер Оны Тәңірге сенбейтін шетел-
діктердің қолымен айқышқа шегелетіп өлтірттіңдер. [24] Бірақ
Құдай Исаны өлім тұзағынан* босатып, тірілтіп алды. Өйткені
Оның өлім құрсауында қалуы мүмкін емес болатын. [25] Дәуіт
пайғамбар Ол туралы былай деген:

«Ықылас-ниетім әрдайым Иемде,
Оң жағымда маған жар боп келеді:

---

*19 Немесе: Мен жоғарыда — көкте кереметтер, төменде — жерде белгілер, қан мен от және бұрқыраған түтін көрсетемін. (Түсіндірмедегі «кереметті» қараңыз.)

*21 Немесе: Иемізге сиына жалбарынған әркім құтқарылады» (Жоел 2:28-32).

*24 Немесе: өлім азабынан.

Жағдайым шайқалмайды ешбір кезде.
26 Содан жүрегім шаттыққа толады,
Мәз-мейрам боп тілімнен бал тамады,
Саған сенгенімнен тәнім тыншиды.
27 О дүниеге қимайсың жанымды,
Қасиеттіңнің тәнін де шірітпейсің.
28 Шын өмір жолын маған көрсетесің,
Көз алдыңда қуанышқа бөлейсің».*

29 Бауырластар, мен сендерге бабамыз Дәуіт туралы еш қай-
мықпай ашық айта аламын: ол өліп, жерленді, оның қабірі
біздің елімізде күні бүгінге дейін сақталып келеді. 30 Ал Дәуіт
пайғамбар болғандықтан және Сенің тағыңа бір Ұрпағыңды
отырғызамын деп Құдайдың өзіне ант еткенін білгендіктен,
31 ол келешекке көз жіберіп, Мәсіхтің қайта тірілуі туралы
алдын ала былай деген болатын: Оның жаны о дүниеге қиыл-
мады, тәні де шіріп кетпеді. 32 Осы Исаны Құдай қайта тіріл-
тіп алды, біз бәріміз соған куәмыз!

33 Иса Құдайдың құдіретімен көкке көтеріліп, Әкеден уәделі
Киелі Рухты алған соң, Оны біздің үстімізге төкті, мұны өз-
дерің естіп және көріп тұрсыңдар. 34 Себебі Дәуіттің өзі көкке
көтеріліп кеткен жоқ, ол Забурда былай деген ғой:
35 Жаратқан Ие менің Иеме былай деп айтты:

«Мен аяғыңның астына дұшпандарыңды
Жығып бергенімше отыр оң жағымда».

36 Сондықтан бүкіл Исраил елі мынаны анық білсін: Құдай
сендер айқышқа шегелеткен осы Исаны «Иеміз» және «Мәсіх»
етіп тағайындады!*

37 Халық мұны естігенде қатты өкініп, Петір мен басқа елші-
лерден:
— Бауырластар, біз енді не істеуіміз керек? — деп сұрады.
38 Петір оларға былай деп жауап берді:
— Әркім күнәсының кешірілуі үшін теріс жолдан қайтып,
шомылдыру рәсімінен өтсін! Сонда сендер Құдайдың сыйын
— Оның Киелі Рухын қабылдайсыңдар. 39 Себебі бұл уәде
сендерге, балаларыңа және Құдай Иеміз шақыратын алыста-
ғылардың бәріне арналған.

---

*28 Забур жыр. 15:8-11.
*36 Філіпі. хат 2:9-11.

[40]Петір тағы көптеген сөздермен оларға:
— Мына азғын ұрпақ (тартатын Құдайдың қаһарынан) құтқарылыңдар! — деп жалына ескертті.
[41]Оның сөзін қабылдағандар шомылдыру рәсімінен өтті. Осылайша бұл күні қауымға үш мыңдай адам қосылды.

Мәсіхке сенушілердің қауымдық өмірі

[42]Олар елшілердің беріп жүрген тәлімін, араларындағы қарым-қатынастарын, нан үзу рәсімін* және Құдайға сиынуды берік ұстанып, жалғастыра берді.
[43]Елдің бәрін үрей биледі, себебі елшілер арқылы Құдайдың құдіретін көрсеткен көптеген керемет істер болып жатты.
[44]Мәсіхке сенушілердің бәрі біртұтас қауым болып, заттарын
ортақ ұстады; [45](қажет болғанда) мал-мүлкін сатып, содан
әркімге керегінше беріп отырды. [46]Олар күн сайын ғибадатханада бір кісідей бірге болды; сонымен қатар өз үйлерінде де бас қосып, нан үзу рәсімін орындап, ақ көңілмен қуана отырып,
бірге тамақ ішіп, [47]Құдайды дәріптеді. Оларды бүкіл халық ұнатты. Иеміз күн сайын тағы басқа адамдарды құтқарып, қауымына қосып отырды.

3 *Петірдің сал қайыршыны сауықтыруы*

[1]Осы күндердің бірінде Петір мен Жохан күндізгі сағат үште* мінажат ету үшін ғибадатханаға өрлеп бара жатты.
[2]Кісілер ана құрсағынан сал болып туған біреуді күн сайын ғибадатхананың «Көрікті қақпасының» қасына көтеріп алып келіп, отырғызып қоятын. Сол жерде ол ғибадатхана ауласына енгендерден қайыр сұрайтын. [3]Кіріп келе жатқан Петір мен
Жоханды көргенде, әлгі олардан қайыр сұрады. [4]Бұлар оған
көз салып, Петір: «Бізге қара!» — деді. [5]Ол екеуіне қадала
қарап, бір нәрсе берер деп үміттеніп қалды. [6]Бірақ Петір:
— Менде күміс пен алтын жоқ. Дегенмен саған барымды беремін: назареттік Исаның атынан* айтамын: орныңнан тұрып, жүріп кет! — деді. [7]Оны оң қолынан ұстап, еңсесін көтерді.

---

*42 Мәсіхтің өз жанын құрбан еткендігін еске алу рәсімі (Лұқа 22:15-20).
*1 Немесе: тоғызыншы сағатта, Құдайға сиынатын мезгілде. (Түсіндірмедегі «уақыт белгілеу жүйесін» қараңыз.)
*6 Демек: Исаның еркіне бағынып, Оның құдіретіне сүйеніп.

Сол сәтте аяғы мен тізесіне күш бітіп, [8]ол ұшып тұрып, жүріп
кетті. Солармен бірге ғибадатхана ауласына кіріп, әрі-бері
жүріп, секіріп, Құдайды мадақтаумен болды. [9]Күллі жұрт
оның жүріп кеткенін және Құдайды мадақтағанын көрді.
[10]Олар бұның ғибадатхананың «Көрікті қақпасының» жанын-
да отырып, қайыр сұрайтын кісі екенін танып, онымен болған
оқиғаға таңғалып, қатты абыржыды.

Петірдің ғибадатхана алаңына жиналған халыққа арнаған сөзі

[11]Әлгі кісі Петір мен Жоханнан екі елі ажырамай қойды;
аң-таң болған бүкіл жұрт солардың қасына, Сүлеймен атын-
дағы бағаналы залда жиналды. [12]Мұны көрген Петір халыққа
бұрылып былай деді:
— Уа, исраилдіктер, сендер бұған неменеге таңғалып тұр-
сыңдар? Мынаның жүріп кетуіне өз күшімізбен немесе құдай-
шылдығымызбен себепші болғандай бізге неге қарай қалдың-
дар? [13]Ыбырайым, Ысқақ және Жақыптың Құдайы, яғни біз-
дің ата-бабаларымыздың сиынған Құдайы Өзінің Қызметшісі*
Исаны ұлылыққа бөледі. Соны Пилат босатып жібермекші
болғанмен, сендер опасыздық жасап, Пилаттың алдында Одан
бас тарттыңдар. [14]Қасиетті және әділ Кісіден бас тартып, бір
қанішердің босатылуын талап еттіңдер; [15]ал шынайы өмірдің
қайнар көзін өлтірттіңдер! Бірақ та Құдай Оны өлімнен қайта
тірілтіп алды, бұған біз куәмыз!
[16]Ал енді, өздерің танып, көріп жүрген мына кісіге Исаның
құдіреті әл-қуат берді, өйткені біз Оның есіміне сендік.* Иә,
Иса берген сенім сендердің көз алдарыңда оның денсаулығын
түгел қалпына келтірді.
[17]Бауырластар, сендер де, басшыларың да білместік істеген-
деріңді білемін. [18]Ал Құдай барлық пайғамбарлардың аузы-
мен Өзі жіберетін Құтқарушы Мәсіх азапталады деп алдын
ала жариялатқан сөзін осылайша жүзеге асырды. [19]Сондықтан
теріс жолдан қайтыңдар! Сонда Құдай Ие күнәларыңды кеші-
ріп, [20]сендерге рухтарыңды жаңғыртатын мезгілді беріп,
алдын ала тағайындаған Мәсіх Исаны жібереді. [21]Барлық нәрсе
қалпына келетін уақытқа дейін Құдай Мәсіхті Өзіне қайтарып

---

*13 Түсіндірмедегі «Құдайдың Қызметшісін» қараңыз.
*16 Немесе: Исаның есімі әл-қуат берді, өйткені біз Оған сендік.

алды. Сол күндерді Тәңір қасиетті пайғамбарларының аузымен
баяғыда-ақ жариялап қойды. [22] Мұса ата-бабаларымызға былай
деген еді ғой: «Құдай Иеміз сендерге мен сияқты бір Пайғам-
барды бауырластарыңның арасынан шығарады. Соның айтқан-
дарының бәрін тыңдаңдар. [23] Кім осы Пайғамбарды тыңдамаса,
ол халқының ішінен аластатылып, көзі жойылсын». [24] Самуил-
ден бастап одан кейінгі барлық пайғамбарлар да осы күндері
болған оқиғаларды алдын ала жариялаған.

[25] Сендер пайғамбарлардың ұрпағысыңдар, Тәңірдің ата-баба-
ларыңмен жасасқан келісімін мұра етесіңдер. Ол Ыбырайымға:
«Сенің ұрпағың арқылы жердегі барлық ұлттарға ақ батам
қонатын болады»* деген еді ғой. [26] Сондықтан Құдай Өзінің
Қызметшісін тірілтіп, әрқайсыңды зұлымдықтарыңнан қайта-
рып, жарылқау мақсатында ең алдымен сендерге жіберді.

4 *Екі елші жоғарғы кеңес алдында*

[1] Петір мен Жохан жиналған жұртқа әлі де сөйлеп тұрған
кезде оларға дін басылары, ғибадатхана сақшыларының бас-
шысы және өзге саддукейлер де келді. [2] Олар екеуінің халыққа
тәлім беріп, Иса өлімнен қайта тірілді* деп жариялап жүрген-
деріне наразы болды. [3] Петір мен Жоханды тұтқындап, келесі
күнгі таңертеңге дейін абақтыда ұстады. Себебі мезгіл кеш
болып қалған еді. [4] Петірдің уағызын тыңдағандардың көбі
сенімді қабылдап, қауымдағы ер адамдардың саны бес мың
шамасында болды.

[5] Келесі күні таңертең яһудилердің бастықтары, рубасылары
және дін мұғалімдері Иерусалимде жиналды. [6] Бас діни қыз-
меткер Ханна мен Қаяфа, Жохан, Ескендір, бас діни қызмет-
кер әулетінің тағы басқа кісілері де түгел осында келді. [7] Олар
екеуін ортаға шығарып:

— Сендер мұны қандай күшпен, кімнің атынан істедіңдер?
— деп сұрады. [8] Киелі Рухқа ерекше кенелген Петір оларға
былай жауап берді:

— Халықты басқарушылар мен рубасылары! [9] Біз бүгін:
«Ол кім арқылы сауықты?» деп, ауруға жасаған жақсылығымыз
үшін тергелмек болып жатырмыз. [10] Ендеше бәріңіз біліңіз-
дер, бүкіл Исраил халқына да мәлім болсын: сіздер айқышқа

---

*25 Жаратылыс. баст. 22:18.

*2 Сондықтан өлгендердің бәрі қиямет күні қайта тіріледі.

шегелеп өлтірген, ал Құдай өлімнен қайта тірілткен назареттік
Иса Мәсіхтің атынан* мына кісі сауығып, қарсы алдарыңызда
тұр.
11 Иса — «құрылысшылар, — яғни сіздер, — керегі жоқ деп
бас тартқан Тас. Ол енді үйдің басты іргетасына айналды!»*
12 Исадан басқа ешкім де бізді (Құдайдың қаһарынан) құт-
қара алмайды! Аспан астында бізді құтқаратын басқа ешкім-
нің есімі адамдарға бұйырмаған!
13 Кеңес мүшелері Петір мен Жоханның батылдығын көріп,
олардың арнайы діни даярлықтан өтпеген қарапайым адамдар
екенін байқаған соң, таңғалды. Сондай-ақ екеуінің Исаның
шәкірті болғанын біліп, 14 қастарында тұрған сауыққан кісіні
көріп, қарсы ештеңе айта алмады. 15 Оларға: «Жоғарғы кеңес-
тен шығыңдар!» — деп бұйырды да, өзара ақылдасып: 16 «Мына
кісілерге не істесек екен? Олар арқылы бір кереметтің жасал-
ғаны анық, бұл Иерусалимнің бүкіл тұрғындарына белгілі,
онымен таласа алмаймыз. 17 Дегенмен бұл іс халыққа одан
бетер тарап кетпес үшін, бұдан былай сол Есімді атап ешкімге
сөйлемеңдер, олай етпеген күнде жазаға тартамыз деп қатаң
тыйым салайық», — десті. 18 Әлгілерді шақырып алып, оларға:
— Исаның атымен ешқандай уағыз айтпаңдар да, тәлім
бермеңдер де! — деп тыйым салды. 19 Бірақ Петір мен Жохан
оларға:
— Құдайды емес, сіздерді тыңдау Оның алдында жөн болар
ма екен, оны өздеріңіз шешіңіздер. 20 Ал біз көріп-естігендері-
міз туралы үнсіз қала алмаймыз, — деп жауап берді.
21 Жоғарғы кеңес болған оқиғаға бола Құдайды дәріптеп
жүрген халықты ескеріп, екі елшіні жазалаудың ретін таппай,
оларды қорқыта түсіп, жөніне жіберді. 22 Себебі ауруынан
сауығып, кереметті басынан кешірген кісінің жасы қырықтан
асып кеткен еді.

Сенушілердің Құдайдан батылдық сұрап сиынуы

23 Өздерін босатқаннан кейін Петір мен Жохан қауымдас-
тарына барып, басты діни қызметкерлер мен рубасыларының
өздеріне айтқандарын түгел баяндап берді. 24 Сенушілер осыны

---

*10 Яки: Мәсіхтің құдіретімен.

*11 Забур жыр. 117:22; Лұқа 20:17-19.

естігенде ниеттес көңілмен Құдайға сиынып, дауыстап былай
деді:
— Уа, Әлемнің Әміршісі, көк пен жерді, теңізді және олар-
дағы нәрселердің бәрін жаратқан Сенсің! 25 Өзіңнің қызмет-
шің — арғы атамыз Дәуіттің аузымен Киелі Рух арқылы былай
дедің:

«Неге халықтар жатыр ашуланып,
Ұлттар іске аспайтын жоспар құрып?
26 Тәңір мен Оның қойған Патшасына
Әлемнің патшалары қарсы тұрып,
Әкімдер кеңесіп жатыр бірігіп».*

27 Рас, осы қалада Ирод пен Понти Пилат Өзіңе бағынбайтын
ұлттармен және Исраилдің руларымен бірігіп, Өзің Патша етіп
тағайындаған қасиетті Қызметшің Исаға қарсы одақтасты.
28 Алайда олардың іске асырғаны — Сенің құдіретті еркің ал-
дын ала белгілеген жоспарың ғана.
29 Ал енді, Иеміз, олардың қоқан-лоқысын көріп, құлдарыңа
сөзіңді зор батылдықпен уағыздайтын күш бере гөр! 30 Қасиетті
Қызметшің Исаның атынан ауруларды сауықтырып, керемет
істер жасап, құдіретіңді көрсете гөр!*
31 Олар сиынып болғаннан кейін өздері жиналып отырған
жер қозғалып кетті. Бәрі Киелі Рухқа кенеліп, Құдай сөзін
батылдықпен уағыздады.

Сенушілердің өзара тату болып, бір-біріне жәрдем көрсетуі

32 Сенушілердің қауымы тонның ішкі бауындай өзара жақын,
тату болды.* Ешкім қолындағы мал-мүлкін өз меншігім демей,
олар барлығын бөлісті. 33 Елшілер Иеміз Исаның қайта тіріл-
гендігі туралы зор жігермен куәлік берді. Осылайша олардың
бәріне Құдайдың мол рақымы жауды.
34 Араларында жоқшылық көрген ешкім болған жоқ. Себебі
жері немесе үйлері барлар керек болғанда меншіктерін сатып,
ақша түсіріп, 35 оны елшілердің алдына әкеліп қойып отырды.

*26 Забур жыр. 2:1-2 (грекше аудармасынан үзінді).
*30 Яки: қолыңды соза гөр.
*32 Яки: өзара ниеттес, ынтымақты болды.

Осыдан әркімге керегінше берілді. 36-37 Мысалы, Леуі руынан
шыққан кипрлік Жүсіптің де егістік жері бар болатын; елші-
лер оған Барнаба — аударғанда Жігерлендіруші деген ат қой-
ған еді. Сол кісі өзінің меншікті жерін сатып, түскен ақшаны
алып келіп, елшілердің алдына қойды.

5

Екі жүзді ерлі-зайыптының жазалануы

1 Анани есімді кісі мен әйелі Зәпира да бір танап жерлерін
сатты. 2 Анани түскен ақшаның бір бөлігін жасырып алып
қалып, тек қалғанын ғана елшілердің алдына апарып қойды.
Бұл жайлы әйелі де хабардар болды.
3 Сонда Петір Ананиға былай деді:
— Анани, неге жүрегіңе шайтанды ұялатып, Киелі Рухты
алдап, жеріңнен түскен ақшаның бір бөлігін жасырып алып
қалдың? 4 Ол сенің меншігің болып қалмайтын ба еді? Сатқан-
нан кейін де түскен ақшаға еркін ие болатын едің ғой. Бұлай
істеуге неліктен бел байладың? Сен тек адамды емес, Құдайды
да алдамақ болдың.
5 Анани осы сөздерді естісімен құлап түсіп, жан тапсырды.
Мұны естігендердің бәрін қатты үрей биледі. 6 Жас жігіттер
орындарынан тұрып, денесін кебінге орап, алып шығып, қабірге
қойды.
7 Шамасы үш сағат өткенде оның әйелі келді, ол не болғанын
әлі білмеуші еді. 8 Петір одан:
— Айтшы, сендер жерді осы бағаға саттыңдар ма? — деп
сұрады. Ол:
— Иә, сол бағаға, — деп жауап берді. 9 Сонда Петір:
— Қалайша сендер Иеміздің Рухын алдауға бола ма, жоқ па
деп сынауға келістіңдер? Міне, күйеуіңнің сүйегін қабірге
қойғандар есіктен кіріп келе жатыр, олар сені де алып шығады,
— деді.
10 Әйел лезде-ақ Петірдің алдына құлап түсіп, жан тапсырды.
Ішке кірген жас жігіттер оның өліп қалғанын көріп, алып
шығып, күйеуінің қасына қойды. 11 Бүкіл қауымды және осыны
естігендердің бәрін де қатты үрей биледі.

Елшілердің көп кереметтер жасауы

12 Ал Иеміз елшілері арқылы ел ішінде көп кереметтер істеп,
құдіретін көрсетті. Сенушілердің барлығы ниеттес көңілмен
ғибадатханадағы Сүлеймен залына жиналып жүрді. 13 Бөтен-

дерден ешкімнің де оларды мазалауға* батылы бармады, ал
халық бұларды дәріптеді. [14] Барған сайын көп кісілер — әйел-
дер мен еркектер топ-тобымен Иеміздің қауымына қосылып
жатты. [15] Жандарынан өткенде Петірдің, тым болмаса, көлең-
кесі түссін деп ауруларды көшеге шығарып, төсеніштер мен
зембілдерге жатқызып қойды. [16] Иерусалимнің маңайындағы
қалалардан да жұрт ағылып, аурулары мен жын қинаған кісі-
лерін алып келді. Солардың бәрі сауығып кетті.

Елшілердің қамалып, таңғажайып босатылуы және жоғарғы кеңесте Исаны мойындауы

[17] Сол кезде бас діни қызметкер мен оның жақтастарының
бәрі, яғни саддукейлер тобының мүшелері, елшілерді қызға-
ныштан көре алмай, іштері күйді. [18] Оларды ұстатып, мемле-
кеттік түрмеге қаматты. [19] Ал Жаратқан Иенің бір періштесі
түнде түрменің қақпаларын ашып, оларды шығарды да:
[20] «Ғибадатханаға барып, халыққа осы Жаңа өмір жайлы Ізгі
хабарды түгел жариялаңдар!» — деді. [21] Олар айтқанын орын-
дап, таң ата ғибадатханаға барып, халыққа тәлім берді.

Осы екі арада жақтастарын ертіп келген бас діни қызметкер
жоғарғы кеңесті — Исраил басшыларының бүкіл мәжілісін
жинап алды. Елшілерді алып келуге түрмеге адамдарын
жіберді. [22] Қызметшілер оларды түрмеден таппай, қайта оралды.
[23] «Біз түрменің мұқият бекітілгенін, күзетшілердің қақпалар-
дың алдында тұрғанын анықтадық. Бірақ ашқанда ішінен еш-
кімді таппадық», — деп баяндады. [24] Ғибадатхана сақшылары-
ның бастығы мен басты діни қызметкерлер мұны естігенде
оның немен аяқталарын білмей, аң-таң болды.

[25] Ал біреу келіп: «Сіздер түрмеге жапқан кісілер ғибадат-
ханада халыққа тәлім беріп тұр!» — деп мәлімдеді. [26] Сақшылар
бастығы қасындағы адамдарымен сол жерге барып, елшілерді
алып келді. Бірақ зорлық болған жоқ, себебі тас лақтырып
өлтірер деп халықтан қорықты. [27] Келген, жоғарғы кеңестің
алдында тұрған елшілерді бас діни қызметкер тергеуге алды.

[28] — Біз сендерге сол Адамның атынан тәлім беруге қатаң
тыйым салған жоқпыз ба? Алайда сендер ілімдеріңді бүкіл
Иерусалимге таратыпсыңдар. Осылайша сол Адамның қанын
бізге жаппақсыңдар, — деді ол. [29] Петір мен өзге елшілер
былай деп жауап берді:

---

*[13] Немесе: оларға екі жүзділікпен қосылуға.

— Адамдарды емес, Құдайды көбірек тыңдау керек! [30]Ата-
бабаларымыздың сиынған Құдайы сіздер ағашқа іліп өлтірген
Исаны қайта тірілтіп, [31]Көсем және Құтқарушы ретінде Өзі-
нің оң жағындағы ең құрметті орынға көтеріп, отырғызды.
Осылай Ол Исраилдің бетін теріс жолдан қайтарып, күнәла-
рын кешірмек. [32]Біз де, Киелі Рух та бұл оқиғаларға куәмыз.
Құдай осы Киелі Рухын Өзіне бой ұсынғандарға сыйға береді.

[33]Жоғарғы кеңес осыны естігенде қатты ашуланып, оларды
өлтіретін ойлары болды. [34]Алайда араларындағы Гамалиел
есімді бір парызшыл* орнынан тұрды; ол елдің бәрі қатты
сыйлаған заң мұғалімі* болатын. Гамалиел елшілерді біраз
уақытқа залдан шығаруға бұйырып, [35]сөз сөйлей бастады:

— Қадірлі исраилдіктер, елдестерім, мына кісілерге не
істегілерің келетінін жақсылап ойланыңыздар! [36]Өздеріңіз
білетіндей, біраз жыл бұрын Теуда ел алдына шығып, өзін ұлы
көсеммін деп* жариялап, оған төрт жүзге жуық адам қосылды.
Бірақ ол өлтіріліп, ергендер шашырап, жоқ болып кетті.**
[37]Одан кейін халық санағы кезінде ғалилеялық Яһуда ел ал-
дына шығып, соңынан көп халық ертіп, көтеріліске шығарды.
Оның да көзі құртылып, оған ергендер қуылып, тарап кетті.
[38]Ал енді сіздерге айтатыным мынау: бұл кісілерге тимеңіз-
дер, босатып жіберіңіздер. Себебі егер бұл әрекет адам баста-
ған іс болса, ол өзінен-өзі құриды, [39]бірақ Құдайдан болса,
оны құрта алмайсыздар, тіпті Құдайға қарсы күресетін бола-
сыздар.

Гамалиелдің сөзі қошталды. [40]Елшілерді шақыртып, дүре
соқтырып, тағы да Исаның атынан уағыз айтуға қатты тыйым
салған соң босатып жіберді. [41]Жоғарғы кеңестен шыққан елші-
лер Иеміздің аты үшін қорлық көруге лайық деп саналғанда-
рына қуанды.

[42]Олар күн сайын ғибадатханада және үйлерде* тәлім беріп,
Исаның Мәсіх екендігін уағыздауларын тоқтатқан жоқ.

---

*34 Түсіндірмедегі «парызшыл» мен «дін мұғалімін» қараңыз.
*36 Немесе: өзін Мәсіхпін деп.
**36 Немесе: олардың көтерілісі өздігінен басылып қалды.
*42 Яки: үй-үйді аралап.

6

Қауымның жеті қызметшісінің тағайындалуы

[1] Мәсіх жолын қуушылардың* саны өсіп келе жатқан осы
күндері грекше сөйлейтін шетелдік яһудилер жергіліктілер-
мен ренжісіп қалды, себебі күнделікті тамақпен қамтамасыз
еткен кезде олардың жесірлері ескерілмей қалып жүр еді.
[2] Сонда он екі елші Мәсіх жолын қуушылардың бүкіл қауымын
жинап алып, былай деді:

— Егер біз Құдай сөзін уағыздау қызметіне салғырт қарап,
дастарқан жасаумен айналыссақ, бұл дұрыс болмас еді. [3] Бауыр-
ластар, жақсы аты шығып жүрген, Киелі Рух пен даналыққа
бөленген жеті жігітті орталарыңнан таңдап алыңдар! Оларға
осы міндетті жүктемекпіз. [4] Ал біз Құдайға сиынып, Оның
сөзін уағыздап, тәлім беру қызметімізді жалғастыра берейік.

[5] Бұл ұсыныс бүкіл қауымнан қолдау тапты. Олар Құдайға
жан-тәнімен сенетін, Оның Киелі Рухына бөленген Степан
есімді кісіні, сонымен қатар Філіп, Прохор, Нықанор, Тимон,
Пәрмен және Нықоланы таңдап алды; Нықола Антақиядан*
келген, яһуди дініне кірген жат ұлттық болатын. [6] Оларды
елшілердің алдына алып келді де, Тәңірге сиынып, үстеріне
қолдарын қойып, баталарын берді.

[7] Сонда Құдай сөзі кеңінен тарап, Иерусалимде Мәсіх жолын
қуушылардың саны көбейе берді. Діни қызметкерлердің үлкен
бір тобы да Мәсіхке мойынсұнып, сене бастады.

Степанның тұтқындалуы

[8] Құдайдың рақымы мен құдіретіне кенелген Степан халық
арасында ұлы кереметтер жасап жүрді. [9] Ал «Құлдықтан боса-
тылғандардың» мәжілісхана қауымының кейбір мүшелері
Күрене, Ескендірия, Кіликия және Азия өлкелерінен келген
яһудилермен бірігіп алып, Степанға қарсы шығып, айтыса
бастады. [10] Бірақ оның даналығына қарсы еш нәрсе істей алма-
ды, себебі ол Киелі Рухқа сүйеніп сөйлейтін. [11] Сонда олар
жасырын келісім жасап: «Біз оның Мұса пайғамбарға және
Құдайдың Өзіне қарсы қорлық сөз айтқанын естідік», — деп
өтірік жала жапқызды.

---

*1 Мәсіх жолын қуушылар: шәкірттер.

*5 Антақия Сирия өлкесінің астанасы болатын.

[12]Осылай олар халықты, басшылар және дін мұғалімдерін
еліртіп қойды; оны бас салып, зорлықпен сүйреп, жоғарғы
кеңестің алдына апарды. [13]Сол жерде Степанға жала жауып,
оны жалған куәларға қаралатып:
— Мына кісі үнемі осы киелі үй* мен Таурат заңына тіл
тигізіп жүр! [14]Біз оның былай деп жүргенін естідік: «Назарет-
тік Иса осы киелі үйді талқандап, Мұса қалдырған қасиетті
дәстүрлерді өзгертеді», — деп айтқызды.
[15]Жоғарғы кеңесте отырғандардың бәрі оған көз тігіп қарап
отырғанда Степанның бет-жүзінің періштенікіне ұқсас екенін
көрді.*

7

Степанның жоғарғы кеңес алдындағы сөзі

[1]Бас діни қызметкер Степаннан:
— Осы рас па? — деп сұрады. [2]Ол былай деп жауап берді:
— Қадірлі ағайындар мен ақсақалдар, сөзіме құлақ түріңіз-
дер! Арғы атамыз Ыбырайым Харан деген жерге әлі орын
теппей тұрып, Месопотамияда жүрген кезінде оған салтанатты
ұлылыққа бөленген Құдай аян беріп: [3]«Сен еліңді, туған-
туысқандарыңды тастап, Мен өзіңе көрсететін елге көш!»* —
деген.
[4]Сонда Ыбырайым пайғамбар Халдей елін* тастап, Харанды
мекендеді. Әкесі өлгеннен кейін Құдай оны сол жақтан сен-
дер қазір тұрып жатқан осы жерге көшірді. [5]Дегенмен Құдай
оған бұл елден мұра бермеген, тіпті бір сүйем жер де берме-
ген. Алайда Ол: «Осы жерді Мен өзіңе және ұрпақтарыңа
сыйлаймын», — деп уәде берген еді,* бірақ сол кезде Ыбырайым-
нан бала жоқ болатын. [6]Құдай: «Сенің ұрпақтарың жат жерде
келімсектер ретінде жүріп, төрт жүз жыл бойы құлдықта
болып, жәбірленеді. [7]Бірақ оларды құл еткен халықты Мен
жазалаймын. Содан кейін олар көшіп келіп, Маған осы жерде
қызмет ететін болады»,* — деді. [8]Сол кезде Құдай Ыбырайым-
мен қасиетті келісім жасап, сүндеттеу рәсімін оның белгісі

---

*13 Сол заманда яһуди халқы Құдайға ғибадат ететін Иерусалимдегі киелі үй.
*15 Яки: бет-жүзінің періштенікі іспетті сәуле шашып тұрғанын көрді.
*3 Жаратылыс. баст. 12:1.
*4 Яки: Қазіргі Ирак елінің оңтүстік жағын.
*5 Жаратылыс. баст. 12:7; 17:8; 26:3.
*7 Жаратылыс. баст. 15:13-14; Мысыр. шығу 3:12.

қылды. Осылайша Ыбырайым Ысқаққа әке болып, оны сегізінші күні сүндеттеді. Ысқақтан Жақып туып, Жақып (біздің халқымыздың) он екі рубасының әкесі болды.

9 Рубасылары қызғаныштан (туған бауырлары) Жүсіпті
Мысырға сатып жібереді. Бірақ Құдай жар болып, оны басына
түскен қиыншылықтың бәрінен құтқарады. 10 Жүсіпке даналық
сыйлап, Мысырдың патшасы перғауынның ықыласына бөлеп,
перғауын оны Мысырға және өзінің бүкіл сарайына әмірші
етіп қояды.*

11 Бір кезде бүкіл Мысыр мен Қанахан елдері жұтқа ұшырап,
қатты қиыншылық көріп, ата-бабаларымыз азық-түліксіз қала-
ды. 12 Мысырдан астық табуға болады дегенді естіген Жақып
ұлдарын* сол жаққа жібереді; бұл олардың алғашқы сапары
болатын. 13 Олар екінші рет сапарлап барғанда, Жүсіп бауыр-
ларына өзінің кім екенін ашады, осылайша перғауын оның
шыққан тегін біліп алады. 14 Жүсіп әкесі Жақып пен барлық
қандас туысқандарын — жалпы саны жетпіс бес жанды өзіне
шақыртып алады. 15 Осылай Жақып Мысырға көшіп барады.
Ол да, оның ұлдары да сонда өліп, 16 Сихем деген жерге апары-
лып, қабірге қойылады. Қабірді Ыбырайым Сихемдегі Хемор-
дың балаларынан күміс ақшаға сатып алған болатын.*

17 Құдайдың Ыбырайымға берген уәдесінің орындалатын
мерзімі жақындаған сайын Мысырдағы ұрпақтары өсіп, көбейе
береді. 18 Бұл жағдай Жүсіпті білмейтін бір бөтен патша
Мысырға билік құрғанға дейін созылады. 19 Сол патша халқы-
мызға зұлым болып, аталарымызға қысымшылық көрсетіп,
оларды жаңа туған нәрестелерін тірі қалмау үшін тастап кетуге
мәжбүр етеді.*

20 Осы кезде Мұса пайғамбар дүниеге келеді. Құдайдың көз
алдында ерекше бала болған ол үш ай бойы ата-анасының
үйінде өседі. 21 Бұлар оны амалсыздан тастап кеткенде перғауын-
ның қызы бауырына басып, сәбиді туған баласындай тәрбие-
лейді. 22 Осылай Мұса мысырлықтардың бүкіл даналығын оқып-
үйреніп, сөзі мен ісінің арқасында ықпалды адам болады.

---

*10 Жаратылыс. баст. 41:37-43.
*12 Немесе: ата-бабаларымызды (яки рубасыларды) (Жаратылыс. баст. 42:1-2).
*16 Жаратылыс. баст. 16-20.
*19 Мысыр. шығу 1:10-11,22.

[23] Мұса қырық жасқа келгенде исраилдік ұлттастарымды көрсем деген ойға келіп, [24] соларға барғанда біреуіне бір мысырлықтың қол жұмсап жатқанын көреді. Соған болысып, әділетсіздіктің есесін қайтарып жүріп, мысырлық жігітті өлтіріп алады. [25] Мұса Құдайдың менің қолым арқылы өздеріне азаттық алып беретінін ұлттас ағайындарым түсінер деп ойлайды. Бірақ олар мұны түсінген жоқ.

[26] Келесі күні екі исраилдіктің төбелесіп жатқанын көргенде Мұса оларды татуластырғысы келіп: «Жігіттер, сендер бауырлассыңдар ғой! Қойыңдар, бір-біріңді неге жәбірлейсіңдер?» — дейді. [27] Бірақ елдесін жәбірлеуші жігіт Мұсаны итеріп жіберіп: «Кім сені бізге басшы әрі төреші етіп тағайындады?
[28] Сен немене, кешегі мысырлықты өлтіргендей, мені де өлтірмексің бе?» — дейді. [29] Мұса бұл сөзден шошып, қашып кетеді. Мадиян* елінде кірме ретінде тұрып, екі балаға әке болады.

[30] Қырық жылдан кейін Синай тауының маңындағы айдалада жүргенде, Мұсаға жанып жатқан бір тікенді бұтаның жалынынан періште көрінеді. [31] Мұны байқаған Мұса көрініске қатты таңғалады. Анықтап қарауға жақындағанда Жаратқан Иенің:
[32] «Мен ата-бабаларың Ыбырайым, Ысқақ және Жақыптың Құдайымын» деген даусын естиді. Бұдан қорқып, дірілдеп кеткен Мұсаның қарауға дәті бармайды. [33] Сонда Иеміз оған былай дейді: «Аяғыңды шеш! Сен тұрған осы жер киелі. [34] Мен халқымның Мысырда шеккен жәбіріне назар аударып келемін, күңіренген күрсіністері құлағыма жетті. Сондықтан оларды азат ету үшін көктен түстім. Кәне, жүр, Мен сені Мысырға жіберемін!»*

[35] «Кім сені бізге басшы, әрі төреші етіп тағайындады?» деп, бауырластары бас тартқан кісі осы Мұса еді. Бірақ тікенді бұтада аян берген періште арқылы Құдайдың Өзі оны басшы және құтқарушы ретінде жіберді. [36] Осы Мұса бауырластарын алып шығып, Мысырда және Қызыл теңізде, одан кейін қырық жыл бойы айдалада көшіп-қонып жүргенде, Тәңірдің құдіретін көрсететін кереметтер жасады. [37] Исраилдің үрім-бұтағына: «Құдай мен сияқты пайғамбарды бауырластарыңның арасынан шығарады», — деген кісі осы Мұса еді. [38] Синай тауының

*29 Мадиян: Сол заманда Қызыл теңіздегі Ақаба шығанағының екі жағын мекендеген тайпа (Мысыр. шығу 2:3-15).

*34 Мысыр. шығу 3:1-10.

басында өзіне сөйлеген періштенің сөздерін ата-бабаларымызға
айдаладағы жиналысында жеткізген кісі де осы Мұса болатын.
Сонда ол шынайы өмірге жөн сілтейтін сөздерді бізге тапсыру
үшін қабылдап алған еді.*

39 Бірақ ата-бабаларымыз Мұсаны тыңдағысы келмей, кеуде-
сінен итеріп, есіл-дерттері Мысырға ауып кетті. 40 Олар Һарон-
нан: «Бізге алдымызда жүріп отыратын тәңір мүсіндерін жасап
беріңіз! Бізді Мысыр жерінен бастап алып шыққан анау Мұса
болса, оған не болғанын білмейміз», — деп талап етті.* 41 Олар
сол күндері жас бұқаның мүсінін жасап, оған құрбандық шалып,
өз қолдарынан шыққан «тәңірге» қатты қуанып, көңілдерін
көтерді.

42 Ал Құдай халықтан сырт айналып кетті де, оларды аспан
денелеріне құлшылық етуге қалдырды. Осы туралы Пайғамбар-
лар жазбаларында былай деп жазылған: «Исраил ұрпақтары,
сендер қырық жыл бойы айдалада құрбандыққа мал шалып,
басқа да сый-тартулар ұсынғанда соларды Маған бағыштадың-
дар ма? 43 Жоқ, сендер Молох тәңірінің мүсіні орналасқан
шатырды және Ремфан жұлдызының бейнесін бірге алып
жүрдіңдер; бұларды бас иіп құлшылық ету үшін жасап алған
едіңдер. Сондықтан Мен сендерді жер аударып жіберемін»,
Бабылдан ары!*

44 Айдалада ата-бабаларымыз Құдаймен жасаған келісімнің
куәліктері сақталған шатыр араларында бар болатын. Бұл киелі
шатыр Құдайдың берген әмірімен тура Мұса көрген үлгіге сай
жасалған еді. 45 Кейін Құдай Қанахандағы халықтарды қуып
жіберіп, аталарымыз Ешуаның жетекшілігімен солардың жерін
иемденіп алған кезде киелі шатырды осында әкелді. Бұл Дәуіт
пайғамбардың заманына дейін ұласты. 46 Құдайдың ризашылы-
ғына ие болған Дәуіт Жақыптың ұрпақтары сиынып жүрген
Құдайының жер бетіндегі мекендейтін киелі үйін салу үшін
Оның Өзінен рұқсат сұрады. 47 Бірақ киелі үйді Дәуіт емес,
оның ұлы Сүлеймен* салып кетті.

---

*38 Мысыр. шығу 7:3; 12:41; 19:1-6.

*40 Мұса қырық күн бойы Синай тауының басында Құдайға сиынып, Одан «Таурат заңын» қабылдап алды. Һарон — Мұсаның туған ағасы (Мысыр. шығу 32:1,23; Ру. санау 14:3).

*43 Амос 5:25-27.

*47 Сүлеймен: б.з.1000 жыл бұрын өмір сүрген Исраилдің танымал патшасы (Патша. 2-ж. 7:2-16; Патша. 3-ж. 6:1-38).

[48] Алайда Құдай Тағала адам салған үйде тұрмайды. Ишая
пайғамбар Оның былай деп айтқанын жазып қалдырды:

[49] «Көк — Менің тағым, ал жер — табан тіренішім.
Сендер Маған қандай үй салып бермексіңдер?
Немесе демалатын орным қай жер болмақ?
[50] Мұның бәрі өз қолымнан шықты емес пе?»

[51] Ей, қасарысқандар! Құдайға шын жүректен бағынбай,
Оның сөзіне құлақ салмайтын сіздер болып тұрсыздар. Ата-
бабаларыңызға ұқсап Киелі Рухқа әлі де қарсы шығып келе
жатырсыздар. [52] Ата-бабаларыңыз пайғамбарлардың қайсысын
қудаламап еді! Олар Құдайдың әділ Қызметшісінің келуін ал-
дын ала жариялаған хабаршыларын өлтірді. Сіздер енді Соның
Өзін ұстап берген сатқын, өлтірген қанішер болдыңыздар!
[53] Періштелердің қызметі арқылы Таурат заңын қабылдағанмен,
оны ұстанбай келесіздер!

Степанның өлтіріліп, қауымның қудалануы

[54] Мұны естіген кеңес мүшелерін ашу кернеп, Степанға тіс-
терін қайрады. [55] Ал Киелі Рухқа кенелген ол көкке қадала
қарап, Құдайдың нұрлы салтанатын және Исаның Оның оң
жағында тұрғанын көрді. [56] Сонда ол:

— Міне, ғажап, көктің ашылғанын және көктен келіп, кет-
кен Билеушінің* Құдайдың оң жағындағы құрметті орнында
тұрғанын көріп тұрмын! — деп дауыстап жіберді.

[57] Ал олар құлақтарын жауып алып, қатты шу шығарды.
Бәрі бірдей оған бас салды да, [58] қаладан сүйреп шығарып, тас
лақтыра бастады. Куәгерлер шапандарын шешіп, Саул есімді
жас жігітке бере салды. [59] Олар тас лақтырып ұрып жатқанда,
Степан: «Ием Иса, рухымды Өзіңе ала гөр! — деп сиынды.
[60] Тізерлеп отыра қалған ол қатты дауыстап: — Ием, олардың
бұл күнәсін мойындарына арта көрме!» — деді. Осыларды
айтысымен жан тапсырды.

8 [1] Саул да Степанды өлтіруді қоштаған еді. Сол күннен
бастап Иерусалимдегі сенушілер қауымын қатты қудалау
басталды. Елшілерден басқалардың бәрі Яһудея мен Самария
аймақтарына бытырап кетті. [2] Ал Құдайды қастерлейтін бір-
неше кісі Степанды қабірге қойып, қатты аза тұтып жоқтады.

---

*56 Немесе: Адам Ұлының. (Түсіндірмені қараңыз.)

[3] Саул болса, қауымға қырғидай тиді; үй-үйді аралап, әйелдер мен еркектерді сүйреп шығарып, түрмеге жапқызды.

Ізгі хабардың Самарияға жетуі

[4] Бытырап кеткен сенушілер ел аралап, Ізгі хабарды таратып
жүрді. [5] Қауым қызметшісі Філіп Самарияның астанасына*
келіп, оның тұрғындарына Мәсіх туралы Ізгі хабарды жария-
лады. [6] Елдің бәрі Філіптің жасаған кереметтерін естіп-көр-
генде, айтқан сөздерін зейін қойып тыңдады. [7] Көп кісілердің
буып жүрген жындары қатты айқайлап шығып, көптеген сал,
мүгедек болғандар сауығып, [8] қала халқы үлкен қуанышқа
кенелді.
[9] Осы қалада бұрыннан сиқырлықпен айналысып келген
Шимон есімді кісі тұрушы еді; ол ұлы адаммын деп мақтанып,
Самария халқын таң қалдыратын. [10] Қатардағылардан бастап
атақтыларға дейін бәрі оны жоғары санап: «Мына кісіде Ұлы
күш деген Құдайдың құдіреті бар» деп ойлайтын. [11] Шимон
оларды едәуір уақыт сиқырлық өнерімен баурап алғандықтан,
халық оны пір тұтты. [12] Ал Філіп Құдай Патшалығы және
Исаның Мәсіх екендігі туралы Ізгі хабарды жариялағанда,
адамдар оған сеніп, көптеген ерлер мен әйелдер Мәсіх жолына
түсіп, шомылдыру рәсімінен өтті. [13] Шимон да сеніп, осы рәсім-
нен өтіп, Філіптен бір елі қалмай қойды. Құдайдың құдіретін
танытатын ұлы кереметтерді байқағанда қайран қалып жүрді.

Киелі Рухтың самариялықтарға қонуы, әрі сиқыршы Шимонның қатты сөгіс алуы

[14] Иерусалимдегі елшілер Самарияның халқы Құдайдың Ізгі
хабарын қабыл алғанын естігенде, оларға Петір мен Жоханды
жіберді. [15] Екеуі келген соң, Киелі Рухты қабылдасын деп
солар үшін Тәңірге сиынды. [16] Себебі Киелі Рух әлі олардың
ешқайсысына қонбаған еді. Олар тек Иеміз Исаның атынан*
шомылдыру рәсімінен өткен болатын. [17] Екі елші олардың
үстеріне қолдарын қойғанда, самариялық сенушілер де Киелі
Рухты қабылдады.

---

*5 Сихар (Жохан 4:5).

*16 Яки: Исаның жолын қуушы ретінде (2:38; Матай 28:19).

18 Елшілердің алақан тигізуі арқылы Киелі Рух берілгенін
байқаған Шимон оларға ақша ұсынып:
19 — Маған да осындай билік беріңдерші, үстіне қолымды
қойған әркім Киелі Рухты қабылдап жүрсін, — деді. 20 Петір
оған былай жауап берді:
— Құдайдың беретін дарынын ақшаға сатып аламын дегенің
үшін ақшаң өзіңмен бірге құрысын. 21 Осы қызметті жасауға
сенің қақың жоқ,* себебі Құдай алдында көңілің таза емес.
22 Сондықтан осы жаман қылығыңа өкініп, Құдайға сиынып
жалбарын! Мүмкін, Ол көңіліңдегі қара ниетіңді кешірер.
23 Жаман қызғаныш пен әділетсіздікпен шырмалғандығыңды*
байқаймын. — 24 Ал Шимон олардан:
— «Айтқандарыңның бірі де басыма келмесін деп сендер мен
үшін Құдайға жалбарыныңдар!» — деп өтінді.
25 Екі елші халық алдында Иеміз туралы Ізгі хабарға куәлік
келтіріп, уағызын аяқтағаннан кейін, Иерусалимге қайта ора-
лып, жол-жөнекей Ізгі хабарды Самарияның көптеген ауыл-
дарында уағыздай жүрді.

Ефиопиялық уәзірдің Мәсіх жолына түсуі

26 Бір күні Жаратқан Иенің періштесі Філіпке: «Түрегеліп,
түс кезінде* Иерусалимнен Газаға баратын елсіз жолға шық!»
— деп әмір етті. 27 Філіп тұрып, жүріп кетті. Жолда оған бір
эфиопиялық* кез болды. Бұл Эфиопияның әйел патшасы
Қандақидың барлық қазынасын басқаратын уәзірі екен. Ол
Иерусалимге Құдайға құлшылық етуге келіп, 28 енді еліне қай-
тып бара жатқанда, күймесінде Ишая пайғамбардың жазбасын
оқып отыр екен. 29 Киелі Рух Філіпке: «Күймеге жақындап,
қатарласып жүр!» — деді. 30 Філіп күймеге жүгіріп барғанда,
ананың Ишая пайғамбардың жазбасын оқып отырғанын естіп,
одан:
— Оқығаныңыз түсінікті ме? — деп сұрады. 31 Ол:
— Біреу түсіндірмесе, қайдан түсінейін? Күймеге мініп,
қасыма отырыңызшы, — деп Філіптен өтінді.

---

*21 Немесе: осы іске сенің қатысың мен үлесің жоқ.
*23 Немесе: сен ащы өтке толысың, әділетсіздіктің құлысың.
*26 Немесе: оңтүстікке қарай.
*27 Бұрын «Эфиопия» деп аталған ел Нилдің жоғарғы жағына, бүгінгі
Мысыр мен Судан мемлекеттерінің Нубия өлкесіне орналасқан.

32 Жазбадан оқып отырған жері мынау еді:

«Оны қой сияқты шалатын жерге алып барды,
Қырқып жатқанда маңырамайтын тоқты секілді
Ол тіс жармады.
33 Ол қорланып, әділ сотталу құқығынан айырылды.
Одан тарайтын ұрпақ туралы кім мәлімет бере алады?
Өйткені Оның жаны бұл дүниеден аластатылды».*

34 Уәзір Філіптен:
— Өтінемін, айтыңызшы: пайғамбар осы сөздерді өзі туралы
айтып тұр ма, әлде басқа біреу туралы ма? — деп сұрады.
35 Сонда Філіп Киелі жазбаның осы жерінен бастап, Иса туралы
Ізгі хабарды айтып берді.
36 Жолда осылай келе жатып, олар бір суға тап болды. Уәзір
сонда:
— Мынау су ғой, менің шомылдыру рәсімінен өтуіме бола
ма?» — деді. 37 (Сонда Філіп:
— Шын көңіліңізбен сенсеңіз, болады, — деп жауап берді.
Бұған Ол:
— Мен Исаның Құдай Ұлы екеніне сенемін, — деді.) 38 Ол
күймені тоқтатуға бұйырды; екеуі суға түсіп, уәзірді рәсімнен
өткізді. 39 Олар судан шыққанда Жаратқан Иенің Рухы Філіпті
білдірмей алып кетті, содан қайтып уәзір оны көрген жоқ,
солай болса да, қуанған ол өз жөніне кетті.
40 Бұдан кейін жұрт Філіпті Азоттан көрді, сол жерден ел
аралап, Кесарияға жеткенше Ізгі хабарды барлық қалаларға
таратып жүрді.

9 *Сенімнің қас жауы Саулдың Исаға мойынсұнуы*

1 Ал Иеміздің жолын қуушыларға* қарсы өлтірем деген
қоқан-лоқысы мен қаскөйлігін әлі де үдеткен Саул бас діни
қызметкерге жолығып, 2 (Сирияның) Дамаск қаласындағы
мәжілісханаларына арнап хат жазуын сұрады; сол жерден
еркек болсын, әйел болсын Исаның жолына түскендерді тапса
бұғаулап, Иерусалимге алып келмекші еді. 3 Осы ниетпен
кетіп бара жатып, Дамаскіге жақындап қалғанда, оған көктен
түскен бір жарық кенеттен нұрын төгіп жіберді. 4 Саул жерге

---

*33 Ишая 53:7-8.
*1 Немесе: Иеміздің шәкірттеріне.

құлап түсіп, «Саул, Саул! Неге Мені қудалайсың?» — деген
дауысты естіді. [5] Саул:
— Сен кімсің, Ием? — деп сұрады. Ол:
— Мен сен қудалап жүрген Исамын! [6] Тұр да, қалаға бар!
Не істеуге тиіс екенің саған сол жерде айтылады! — деді.
[7] Саулдың сапарлас жігіттері үндемей тұрып қалды, себебі
олар бір дауысты естігендей болғанмен ешкімді көрмеді. [8] Саул
түрегеліп, көзін ашқанда, еш нәрсе көре алмады. Сондықтан
оны Дамаскіге дейін қолынан ұстап, жетектеп барды. [9] Ол үш
күн бойы көзі көрмей қалып, тамақ та ішіп-жемеді.
[10] Сол кезде Дамаскіде Исаның жолын қуушы Анани есімді
кісі тұратын. Иеміз соған аян беріп:
— Анани! — деді. Ол:
— Тыңдап тұрмын, Ием! — деді.
[11] — Тұр да, Түзу даңғыл деп аталатын көшеге бар, сол жерде
Яһуданың үйінен тарстық Саул деген кісіні сұра! Қазір ол
Тәңірге сиынып жатыр. [12] Мен оған Анани есімді біреудің кіріп
келіп, көзін ашу үшін үстіне қолын қойғанын көз алдына елес-
тетіп, аян бердім, — деді Иеміз. [13] Бірақ Анани:
— Ием, талайлардан осы кісі Иерусалимде Сенің халқыңа*
қаншама көп жамандық істегені туралы хабар алдым. [14] Ол
басты діни қызметкерлерден Сенің атыңа сиынғандардың* бәрін
осы жерде де тұтқындауға өкілеттік алыпты, — деп жауап
берді. [15] Бірақ Иеміз оған:
— Бар! Ол — Менің атымды басқа ұлттарға, патшаларға
және Исраил халқына жариялау үшін таңдап алған қызметшім.
[16] Ал Менің атыма бола қаншама азап шегуге тиіс екенін Мен
оған білдіремін, — деп айтты.
[17] Анани жолға шығып, әлгі үйге кірді. Саулдың үстіне қолын
қойып:
— Бауырласым Саул, саған жолшыбай келе жатқанда аян
берген Иеміз Исаның Өзі көзің қайтадан көрсін, сен Киелі
Рухқа кенелсін деп мені жіберді, — деді. [18] Сол сәтте-ақ ол
көзінен перде алынғандай, көре бастады. Орнынан тұрып,
шомылдыру рәсімінен өтті де, [19] тамақ ішіп, күшіне қайта енді.

---

*13 Немесе: Сенің қасиеттілеріңе (яғни сенушілерге).

*14 Яки: Сені Иеміз деп мойындағандардың.

Саулдың Дамаскіде және Иерусалимде уағыз айтуы

Бірнеше күн бойы Саул Мәсіх жолын қуушылармен бірге
Дамаскіде болды. [20] Көп кешікпей ол сол қаладағы яһуди
мәжілісханаларында Исаның Құдай Ұлы екені туралы уағыз-
дай бастады. [21] Сонда оны тыңдағандар қатты таңғалып:

— Иерусалимде Исаның атын мойындағандарды* аямай өлтір-
ген кісі осы емес пе? Бұл жерге де ол сондайларды бұғаулап,
басты діни қызметкерлерге ұстап беру үшін келген жоқ па?
— десті. [22] Бірақ Саул одан бетер рухани күшейе түсіп, «Иса
— Құтқарушы Мәсіх» деп дәлелдеп, Дамаскіде тұратын яһуди-
лерді қатты таңғалдырды.

[23] Едәуір уақыт өткеннен кейін яһудилер оны өлтіруге сөз
байласты, [24] алайда Саул олардың құпия ниетін біліп қойды.
Аналар оның көзін құрту үшін күні-түні қала қақпаларын
аңдығандықтан, [25] бауырластары Саулды бір түні кәрзеңкеге
салып, қаланы қоршаған қамалдан төмен түсіріп жіберді.

[26] Осылайша Саул Иерусалимге жетіп, Исаның жолын қуу-
шыларға қосылуға тырысты. Бірақ бәрі қорқып, оның шыны-
мен-ақ Исаның жолына түскеніне сене алмады. [27] Ал Барнаба
Саулды қамқорлығына алып, елшілерге ертіп келді. Оларға
Саулдың жолда Иеміздің аянын көріп, Оның сөзін естігенін*
және Дамаскіде Исаның атынан батыл уағыз айтқанын әңгіме-
леп берді. [28] Содан бастап Саул Иерусалимдегі сенушілермен
емін-еркін араласып, Иеміз Иса туралы ашық түрде уағыз
айтып жүрді. [29] Ол грекше сөйлейтін яһудилермен де айтысып,
олар мұның көзін жоюға әрекеттенді. [30] Осыны естіген бауыр-
ластар Саулды Кесарияға алып кетіп, одан ары Тарсқа жөнелтті.

[31] Сөйтіп сенушілер қауымы бүкіл Яһудея, Ғалилея және
Самария аймақтарында тыныш күндерді басынан кешіп, рухани
күшейіп, Иемізді қастерлеп, Киелі Рухтың қолдауымен*
көбейіп жатты.

---

*21 Яки: Иерусалимде сол Есімге сиынғандарды.
*27 Немесе: Иемізді көргенін, Оның оған тіл қатқанын.
*31 Немесе: Иемізді құрметтеп, Киелі Рухтың жұбатып, жігерлендіріп, жетелеуімен.

Петірдің сал адамды сауықтырып, өлген әйелді қайта тірілтуі

[32] Ал Петір болса, ел аралап жүріп, жол-жөнекей Лүддадағы
Құдайдың адамдарына келді. [33] Ол сол жерде сегіз жыл бойы
сал болып жатқан Еней есімді кісіні көрді. [34] Петір оған:
«Еней, Құтқарушы Мәсіх Иса сені құлантаза сауықтырады!
Тұр да, төсегіңді жина!» деді. Ол сол сәтте түрегелді. [35] Лүдда
қаласы мен Сарон жазығындағы бүкіл ел мұны көріп, теріс
жолдарынан қайтып, Иеміздің жолына түсті.

[36] Иоппе* қаласында Мәсіх жолын қуушы Табита есімді бір
әйел тұратын. Табита «Елік» деп аударылады. Ол кәріп-қасер-
лерге көмектесіп, көптеген игі істер жасайтын. [37] Сол күндері
Табита ауырып, өліп қалады. Оның денесін арулап, жоғарғы
бөлмеге апарып қояды. [38] Мәсіх жолын қуушылар Петірдің
Иоппеге жақын жердегі Лүддада екенін біліп, оған: «Тезірек
бізге келіңіз!» — деген өтінішпен екі жігітті жібереді. [39] Петір
олармен жүріп кетеді. Келген соң, оны жоғарғы бөлмеге алып
барады. Сол бөлменің ішінде оны қайғырып жүрген жесірлер
ортаға алып, марқұмның тірі кезінде тігіп беріп кеткен шапан-
дары мен көйлектерін көрсетіп жылаумен болады. [40] Петір
оларды сыртқа шығарып жіберіп, тізерлеп отырып, Құдайға
сиынады. Бұдан кейін мәйітке бұрылып: «Табита, тұр!» — дейді.
Табита көзін ашып, Петірді көріп, түрегеліп отырады. [41] Петір
оған қолын ұсынып, орнынан тұруға көмектеседі. Жесірлер
мен басқа да сенушілерді шақырып, қайта тірілген Табитаны
көрсетеді.

[42] Бұл оқиға бүкіл Иоппеге мәлім болып, көптеген кісі Ие-
мізге сенді. [43] Осыдан кейін Петір бірнеше күн Иоппеде Шимон
есімді тері илеушінің үйінде тұрып қалды.

10

Римдік жүзбасы Корнелдің Петірмен кездесуі

[1] Сол кезде Кесарияда Корнел есімді кісі тұратын, ол
«Италиялық жасақ» деп аталған әскер бөлімінің жүзбасы еді.
[2] Үй-ішімен шын жүректен Құдайды қастерлейтін Корнел
яһуди халқының кәріп-қасерлеріне көп қайырымдылық жасап,
ұдайы Құдайға сиынып мінажат етіп жүретін. [3] Бір күні түс

---

*36 Иоппе (яки Яффа): Жерорта теңізінің жағалауындағы кеме тоқтайтын қала (Жүніс 1:3).

қайта сағат үш шамасында ол Құдайдың бір періштесінің үйге
кіріп, аян беріп,

— Корнел! — деп тіл қатқанын анық көрді. [4]Оған көз салып,
шошып кеткен жүзбасы:

— Мырза, не істеуім керек? — деп сұрады. Періште:

— Сенің еткен мінажатың және кәріп-қасерлерге берген
қайыр-садақаң Құдай алдына жетті, Ол соларды мейірлене
ескереді. [5]Біреулерді Иоппеге жіберіп, Шимон Петір дегенді
шақырт, [6]ол теңіз жағасында тұратын тері илеуші Шимонның
үйінде тұрып жатыр, — деп жауап берді.

[7]Өзімен сөйлескен періште ғайып болып кеткеннен кейін
Корнел қызметшілерінің екеуін және өзіне қызмет етіп жүр-
ген жасақшыларының бірін шақырып алды; ол да Құдайды
қастерлейтін кісі еді. [8]Бұларға бәрін айтып түсіндіріп, Иоппеге
жіберді.

[9]Келесі күні бұлар қалаға жақындап қалғанда, Петір түс
кезінде мінажат ету үшін үйдің төбесіне көтерілді. [10]Оның
қарны ашып, тамақ жегісі келіп кетті. Ас дайындалып жатқан
кезде ол бір ерекше күйге еніп, [11]көктің ашылып, одан дастар-
қанға ұқсас нәрсенің төмендеп келе жатқанын көрді; ол төрт
бұрышынан ұсталған күйі жерге қарай түсіріліп келе жатты.
[12]Ішінде алуан түрлі төрт аяқты жануарлар, бауырымен жорға-
лаушылар және жабайы құстар бар екен. [13]Бір дауыс:

— Петір, тұр, біреуін сойып же! — деді. [14]Петір:

— Жоқ, Ием! Мен ешқашан да арам тамақ* жеген емеспін,
— деді. [15]Дауыс екінші рет естіліп:

— Сен Құдай тазалағанды арам деп айтпа!* — деді. [16]Осы
үш рет қайталанып, дастарқан дереу жоғары көтеріліп кетті.

[17]Петір көрген аянының нені білдіретінін түсіне алмай тұр-
ғанда, Корнел жіберген жігіттер Шимонның үйін іздеп, қақпа
алдына тоқтады. [18]Олар: «Осы үйде Шимон Петір деген қонақ
бар ма екен?» — деп дауыстап сұрады. [19]Петір көрген аяны
туралы әлі ойланып тұрғанда, Киелі Рух оған: «Қарашы, сені
үш жігіт іздеп келді. [20]Орныңнан тұрып, жерге түс, ойланбай-
ақ солармен бірге жолға шық! Себебі оларды Мен жібердім»,
— деді. [21]Петір төмен түсіп, жігіттерге жолығып:

---

*14 Яки: дін тарапынан тыйым салынған тағамдар.

*15 Осы аянмен Петірге барлық ұлттардың Құдай алдында Мәсіх арқылы тазаратыны көрсетілді.

— Сендер іздеп жүрген кісі менмін. Бұл жерге не себептен
келдіңдер? — деп сұрады. [22] Олар былай деді:
— Бізді Корнел есімді жүзбасы жіберді. Ол әділ, Құдайды
қастерлейтін және бүкіл яһуди халқы сыйлайтын кісі. Оған
Құдайдың періштесі: «Петірді үйіңе шақыр, не айтады екен,
соны тыңда!» — деп бұйырды. [23] Петір оларды үйге шақырып,
қонақ қылды. Келесі күні дайындалып, солармен бірге жолға
шықты. Иоппедегі бауырластарының біразы оған еріп жүрді.
[24] Бір күннен кейін олар Кесарияға жетті. Корнел барлық
туған-туысқандары мен жақын достарын үйіне шақырып,
бұларды күтіп отыр екен. [25] Петір үйіне кіргенде Корнел оның
алдынан шығып құрметтеп, аяғына жығылды. [26] Петір: «Түре-
геліңіз, мен де сіз сияқты пендемін», — деп, оны тұрғызып
алды. [27] Корнелмен сөйлескен бойы үйге кірді. Үй толы кісі
екенін көріп, [28] оларға былай деп тіл қатты:
— Сіздер мен сықылды яһудиге басқа халықтың адамымен
сөйлесуге немесе үйіне кіруге дініміздің ережелері арқылы
тыйым салынғанын білесіздер. Бірақ Құдай маған ешбір адам-
ға «қасиетсіз және арам» деп қарамау керек екенін білдірді.
[29] Сондықтан мен шақыруларыңыздан бас тартпай, осы жерге
келіп тұрмын. Ал енді мені не себептен шақырғандарыңызды
білгім келеді.
[30] Сонда Корнел былай деді:
— Үш күн бұрын* мен үйде Құдайға сиынып мінажат етіп
отыр едім. Уақыт қазіргі сияқты түстен кейінгі сағат үштің
кезі болатын. Кенеттен киімдері жарқыраған бір ер адам
алдыма тұра қалып: [31] «Корнел, сенің мінажатың Құдайдың
құлағына жетіп, берген қайыр-садақаңды Ол мейірлене еске-
реді. [32] Иоппеге жіберіп, Шимон Петірді шақырт, ол теңіз
жағасындағы тері илеуші Шимонның үйінде тұрып жатыр»,
— деді. [33] Содан мен сізге дереу кісі жібердім, келгеніңіз өте
жақсы болды. Қазір бәріміз осы жерде Құдай алдында отырып,
Оның сізге сөйлетіп қойған сөзін тыңдағымыз келеді.

Петірдің Кесариядағы уағызы

[34] Сонда Петір былай деп сөзін бастады: «Құдайдың адамның
бет-жүзіне қарамайтынын енді шынымен біліп алдым. [35] Ол
әр ұлттың Өзін қастерлеп, әділетке сай әрекет ететіндерін

*30 Немесе: Төртінші күні.

қабылдайды. 36 Құдай Исраил халқына Өзінің Иса Мәсіх арқылы
адамзатпен татуласуы жайлы Ізгі хабарды жіберді: Мәсіх —
бәрінің де Иесі! 37 Жақия адамдардың шомылдыру рәсімінен
өтуі туралы уағыз айтқан еді; Ғалилеядан бастап барлық яһуди
елінде содан кейін болған оқиғаларды білесіздер: 38 Құдай
Киелі Рухы мен құдіретін назареттік Исаға дарытты. Ол игі
істер жасап, шайтан буғандарды айықтырып, ел аралап жүрді,
өйткені Құдай Оған жар болды. 39 Біз Исаның яһуди елінде
және Иерусалимде істеген істерінің бәріне куәмыз; ақыр соңын-
да Оны ағашқа іліп, өлтірді. 40 Ал үшінші күні Құдай Оны
қайта тірілтіп алып, 41 бүкіл халыққа емес, Өзі куә болуға
алдын ала таңдап алған бізге көрсетті. Иса өлімнен қайта
тірілгеннен кейін біз Онымен бірге тамақ ішіп-жедік. 42 Ол
бізге адамдарға айтып, Құдайдың тірілер мен өлілерді соттауға
тағайындаған Кісісінің Өзі екенін жариялап, куәлік келтіруге
әмір етті. 43 Барлық пайғамбарлар Иса туралы: «Оған сенген
әркімнің күнәлары Оның арқасында кешіріледі» дегенге алдын
ала куәлік келтірген.

44 Петір осы сөздерді әлі айтып тұрған кезде, Киелі Рух
сөзін тыңдап тұрғандардың бәріне қонды. 45 Петірмен бірге
келген сенуші яһудилер* Киелі Рухтың басқа ұлт адамдарына
да құйылғандығына қатты таңғалды. 46 Себебі олар аналардың
әр түрлі тілдерде* сөйлеп, Құдайды мадақтап тұрғандарын естіді.
Сонда Петір:

47 — Мыналардың суға шомылдыру рәсімінен өтулеріне тыйым
салуға бола ма? Олар да Киелі Рухты біз сияқты қабылдады
ғой! — деп жауап беріп, 48 оларды Исаның атынан* шомылдыру
рәсімінен өткізуге бұйырды. Содан кейін олар Петірден бір-
неше күнге қалуын өтінді.

11 *Петірдің болған жайды Иерусалимде баяндауы*

1 Яһуди аймағындағы елшілер мен бауырластар Құдайдың
Ізгі хабарын басқа ұлттың адамдары да қабылдағанын естіп
білді. 2 Петір Иерусалимге қайтып келгенде, Мәсіхке сенуші
яһудилер* оны:

---

*45 Яки: сүндеттелген сенушілер.
*46 Немесе: бөтен тілдерде.
*48 Яғни: Исаның жолын қуушы ретінде.
*2 Немесе: сүндеттелгендер.

[3]— Сен сүндеттелмеген адамдарға барып, солармен бірге
тамақ ішіпсің, — деп жазғырды. [4]Сонда Петір оларға оқиға-
ның қалай болғанын рет-ретімен әңгімелеп берді:
[5]— Мен Иоппе қаласында мінажат етіп отырғанда, ерекше
күйге еніп, аян көрдім: үлкен дастарқанға ұқсас бір нәрсе төрт
бұрышынан ұсталған күйі көктен түсіріліп, қасыма төмендеп
келе жатты. [6]Ішіне анықтап қарағанымда төрт аяқты жануар-
лар, жабайы аңдар, бауырымен жорғалаушылар және жабайы
құстарды көріп, [7]«Петір, тұр, біреуін сойып же!» — деген
дауысты естідім. [8]Ал мен оған: «Жоқ, Ием! Мен ешқашан да
арам тамақ жеген емеспін», — дедім. [9]Көктен естілген жаңағы
дауыс тағы да: «Сен Құдай тазалағанды арам деп айтпа!» деді.
[10]Осы үш рет қайталанып, бәрі қайтадан көкке тартылып кетті.

[11]Дәл сол кезде мен болған үйдің алдына Кесариядан маған
жіберілген үш кісі келді. [12]Киелі Рух ойланбастан солармен
бірге кетуім керек екенін маған айтып бұйырды. Мына алты
бауырласым да ілесіп барып, осылай сол адамның үйіне кірдік.
[13]Ол үйінде отырғанда періштенің аян беріп: «Біреулерді
Иоппеге жіберіп, Шимон Петір дегенді шақырт! [14]Ол саған
Ізгі хабар айтады, сол арқылы өзің де, бүкіл үй-ішің де құтқа-
рыласыңдар», — дегенін бізге әңгімелеп берді. [15]Мен сөйлей
бастағанда, тура о баста бізге қонғандай, олардың үстіне де
Киелі Рух қонды. [16]Сонда Иеміздің мына сөзі есіме түсті:
«Жақияның шомылдыру рәсімі сумен болса, сендер Киелі
Рухпен шомылдырыласыңдар». [17]Сондықтан, егер Құдай бізге
берген сыйын Иеміз Иса Мәсіхке сенетін оларға да берсе,
онда мен Құдайға қарсы келетін кіммін?

[18]Аналар осыны естігенде тыныштанып:
— Сонымен Құдай басқа ұлттардың да теріс жолдан қайтып,
шынайы өмірге ие болуына мүмкіндік берді, — деп Құдайды
мадақтай бастады.

Антақиядағы алғашқы «мәсіхшілер» қауымы

[19]Степан өлгеннен кейін қуғынға ұшырап, бытырап кеткен
сенушілер Финикия өлкесіне, Кипр аралына және Сириядағы
Антақия қаласына дейін барып, Ізгі хабарды тек яһудилерге
ғана уағыздап жүрді. [20]Бірақ кейбір кипрлік және күренелік
сенушілер Антақияға келіп, Иеміз Иса туралы Ізгі хабарды

басқа ұлттың адамдарына да* айтып жүрді. [21] Құдай оларға
құдіретін дарытқандықтан көп кісілер теріс жолдарынан қай-
тып, Иеміздің жолына түсті.
[22] Бұл жайында Иерусалимдегі қауым да құлақтанып, Антақия-
ға Барнабаны жіберді. [23] Ол келіп, сол кісілерге деген Құдай-
дың рақымын көрген соң қатты қуанып, бәріне Иемізге шын
көңілден адал болыңдар деп жігер берді. [24] Өйткені Барнаба
Киелі Рухпен сенімге мол кенелген жақсы кісі еді. Осылай
Иеміздің қауымына көп халық қосылды.
[25] Содан кейін Барнаба Саулды іздеу үшін Тарсқа барып,
[26] оны тауып, Антақияға алып келді. Сол жердегі қауымда екеуі
бір жылдай болып, көп кісілерге тәлім берді. Антақияда Иса-
ның жолын қуушылар алғаш рет «мәсіхшілер» деп аталды.

Антақия қауымының яһуди аймағындағы мәсіхшілерге жәрдем жіберуі

[27] Осы кезде Иерусалимнен Антақияға бірнеше пайғамбар*
келді. [28] Солардың ішінен Агаб деген біреуі орнынан тұрып,
Киелі Рухтың бүкіл жерді аштық жайлайды деген хабарын
жеткізді. Бұл аштық Клаудидің патшалық құрған кезінде
болды да. [29] Сондықтан Иеміздің жолын қуушылар әрқайсысы
өзінің шамасы келгенше яһуди аймағындағы бауырластарына
жәрдем жіберуге шешім қабылдады. [30] Олар осылай істеп,
жинағандарын Иерусалим қауымының жетекшілеріне Барнаба
мен Саул арқылы жөнелтті.

12

Елші Жақыптың өлтіріліп, Петірдің түрмеден босатылуы

[1] Шамамен осы кезде Ирод (Агриппа) патша* қауымның
кейбір мүшелерін қолға түсіріп, зорлық-зомбылық көрсетіп,
[2] Жоханның туған ағасы Жақыпты* семсермен шауып өлтіртті.
[3] Осы қылығы яһудилерге ұнағанын көрген ол Петірді де
ұстатты. Бұл Ашымаған нан мейрамы күндері еді. [4] Осылай
Петірді тұтқындатқан соң Ирод оны түрмеге жаптырып, төрт

---

*20 Яки: эллиндерге. (Сол заманда эллин мәдениеті кең жайылған еді.)
*27 Яки: Құдайдың хабарын жеткізуші.
*1 Ирод Агриппа I б.з. 44 ж. бүкіл Исраил елінде патшалық құрды.
*2 Иеміз Исаның он екі шәкіртінің және елшісінің бірі (Матай 4:21-22; 10:2; 20:20-23).

топқа бөлінген он алты жасақшыға күзеттіріп қойды да Құт-
қарылу мейрамынан кейін оны халықтың алдына шығарып,
соттамақ болып ниеттенді. 5 Сонымен Петір абақтыда күзетіл-
ді, ал қауым ол үшін Құдайға қызу жалбарынып, сиынумен
болды.

6 Ирод оны халық алдында соттайтын күні түнде Петір екі
жасақшының ортасында екі шынжырмен байлаулы ұйықтап
жатыр еді, есіктің алдында да қарауыл абақтыны күзетіп
тұрды. 7 Кенеттен Жаратқан Иенің бір періштесі пайда болып,
қапас жарқырап кетті. Періште Петірді бүйірінен түртіп оятып:
«Тезірек тұр!» — дегенде, оның қолдарын байлаған шынжырлар
сыпырылып түсті. 8 Періште: «Беліңді буынып, аяғыңа да ки!»
— деді. Петір мұны орындағаннан кейін, періште: «Шапаның-
ды жамылып, маған ер!» — деді. 9 Сонда Петір оған ілесіп,
қапастан шықты. Періштенің істегені өңімде емес, түсімде
болып жатыр екен* деп ойлады. 10 Олар бірінші және екінші
қарауылдан өтіп, қалаға шығатын темір қақпаға келгенде,
қақпа бұларға өзінен-өзі ашыла кетті де, екеуі сыртқа шықты.
Бір көшемен жүріп бара жатқанда кенеттен періште Петірдің
қасынан ғайып болды.

11 Петір өзіне-өзі келгеннен кейін: «Иеміздің періштесін
жіберіп, мені Иродтың қолынан және яһуди халқы күткеннің
бәрінен құтқарғанын енді шынымен біліп тұрмын», — деді.
12 Осыны аңғарған ол Жохан Марқаның* шешесі Мәриямның
үйіне барды. Сол жерде көп бауырластар Құдайға сиынып
мінажат етуге жиналған еді. 13 Петір сыртқы есікті қаққанда,
Рода есімді қызметші қыз кім екенін білу үшін құлағын тосты.
14 Ол Петірді даусынан танып, қуанғанынан қақпаны ашпастан
үйге жүгіріп барып:

— Қақпаның алдында Петір тұр, — деп хабарлады. 15 Ал үй-
дегілер:

— Есің дұрыс па өзі? — деп, оған сенбеді. Бірақ ол:

— Рас, рас! — деп тұрып алды.

— Бұл оның періштесі* шығар, — десті олар.

---

*9 Яки: істегені өңінде болып жатқанын білмей, аян көріп тұрмын деп ойлады.

*12 Жохан Марқа кейін Барнаба, Пауыл және Петірдің көмекшісі болып, төрт «Ізгі хабардың» біреуін жазып қалдырды.

*15 Көп яһудилер әр адамның қорғаушы періштесі бар, ол сол адамның бейнесінде кей кездерде көрінеді екен деп нанатын.

[16]Петір үздіксіз қағып тұрды. Ақырында олар ашып, оны
көргенде, қатты таңғалды. [17]Петір сабыр етіңдер деп қолын
сілтеп, Иеміздің оны түрмеден қалай шығарғанын әңгімелеп
берді. «Осыны Жақыпқа* және басқа бауырластарға айтыңдар!»
— деп, үйден шығып, басқа жаққа кетіп қалды.
[18]Таң атқанда қарауылдағылар Петірге не болғанын түсінбей
қатты састы. [19]Ирод оны іздеуге бұйырып, таппаған соң күзет-
шілерді терген, өлімге кесті.

Ирод Агриппа патшаның жаман өлімі

Бұдан кейін Ирод яһуди елінен Кесарияға барып, сонда біраз
уақытқа тоқтады. [20]Ол Тир мен Сидонның тұрғындарына қатты
өшігіп алған болатын. Екі қала келісіп, өкілдерін жіберді.
Бұлар патшаның уәзірі Бластты өздерін жақтауға көндіргеннен
кейін бітімге келейік деп өтінді, себебі олардың аймақтары
патша елінен азық-түлік алып тұрушы еді.
[21]Белгіленген күні Ирод патшалық сән-салтанатпен киініп,
мінбедегі тағына отырды да, өкілдерге арнап сөз сөйледі.
[22]Жиналған халық оған: «Адам емес, құдай сөйлеп тұр!» — деп
айқайлай берді. [23]Ирод Құдайға тиісті құрметті көрсетпеген-
діктен, Иеміздің періштесі оған дереу жаза жіберді: ол тірідей
құртқа жем болып өлді.
[24]Ал Құдай сөзі кеңінен тарап, сенушілердің саны өсе берді.
[25]Барнаба мен Саул өздеріне жүктелген міндетті Иерусалимде
орындап болып, Жохан Марқа есімді жігітті ертіп, (Антақия-
ға) қайта оралды.

13 *Құдайдың Барнаба мен Саулды шетелге жіберуі*

[1]Антақиядағы сенушілер қауымында бірнеше пайғамбарлар*
мен ұстаздар бар еді: Барнаба, Қара деп аталған Шимон, күрене-
лік Лұси, өлке әкімшісі Иродпен бірге тәрбиеленген Манаин
және Саул. [2]Олар Иемізге сиынып, ораза тұтып отырғанда
Киелі Рух: «Мен шақырған іске Барнаба мен Саулды Маған
бөлек шығарып беріңдер!» — деді. [3]Сонда бәрі ораза тұтып
мінажат етіп, екеуінің үстеріне қолдарын қойып, баталарын
берді де, жолға шығарып салды.

---

*17 Иеміз Исаның інісі Жақып Иерусалимдегі мәсіхшілер қауымының бір жетекшісі болатын. Жақыптың хаты туралы мәліметті қараңыз.

*1 Яғни: Құдайдың хабарын жеткізушілер (Қорынт. 1-хат 12:10).

Елшілер Кипр аралында

[4]Сөйтіп Киелі Рух жіберген екі елші Селеукиге барып, сол
жерден кемеге отырып, Кипрге жүріп кетті. [5]Салами қаласына
келген соң, яһуди мәжілісханаларында Құдай сөзін уағыз-
дады. Жохан (Марқа) бірге болып, оларға көмектесіп жүрді.
[6]Бүкіл аралды аралай отырып, Пат қаласына келген олар
Барешуа есімді яһудиге кездесті: ол сиқыршы, жалған пайғам-
бар [7]және Серги Пауыл есімді арал әміршісімен дос болып
жүр екен. Әмірші ақылды кісі болатын, ол Құдай сөзін естігісі
келіп, Барнаба мен Саулды өзіне шақырды. [8]Бірақ әлгі
сиқыршы Елүма — грек тілінде оның аты солай — оларға
қарсы шығып, әміршінің Құдай Сөзіне сенуін теріске шығаруға
тырысты.
[9]Сонда Пауыл деп те аталатын Саул* Киелі Рухқа кенеліп,
сиқыршының бетіне қадала қарап тұрып, былай деді: [10]«Ей,
шайтанның баласы, барлық әділдіктің жауы! Сенің ішің әр
түрлі өтірік пен зұлымдыққа толы. Жаратқан Иенің тура
жолын теріске шығаруды қоясың ба, жоқ па? [11]Енді Құдайдың
құдіретіне ұшырап,* соқыр болып, біраз уақыт күн сәулесін
көрмейсің!»
Сол сәтте оны қара түнек басып, қолынан ұстап жетектейтін
адам іздеп, сипаланды да қалды. [12]Мұны көрген әмірші Иеміз
туралы ілімге таңғалып, сенді.

Пауылдың Кіші Азияның Антақия қаласындағы уағызы

[13]Пауыл мен оның сапарластары Паттан кемеге мініп,
Памфүлия аймағындағы Перге қаласына келді. Жохан (Марқа)
олардан сол жерде айырылысып, Иерусалимге қайтып кетті.
[14]Ал екі елші Пергеден ары кетіп, Пісидия аймағындағы
Антақияға келді. Демалыс күні* олар яһуди мәжілісханасына
келіп, отырды. [15]Тауараттан және пайғамбарлар жазбаларынан
үзінділер оқылған соң, мәжілісхана басшылары оларға:
— Бауырластар, егер сендер жамағатқа жігер беретін сөз
айтамын десеңдер, айта беріңдер! — деді. [16]Сонда Пауыл тұрды
да, қолымен тыныштыққа шақырып, сөйлеп кетті:

---

*9 Яһуди халқынан шыққан Саулдың римдік азаматтығы да болатын. Бұдан былай Саул Пауыл деген латынша есімімен аталады.

*11 Немесе: Құдайдың қолы сені соғып.

*14 Немесе: сенбі күні (яһудилердің діни демалыс күні).

— Исраилдіктер мен басқа ұлттың Құдайды қастерлеушілері,
құлақ түріңдер! [17] Біздің Исраил халқымыз сиынатын Құдай
ата-бабаларымызды таңдап алды. Халқымыздың Мысырда
жат жерлік болған кезінде Ол оның санын көбейтіп, керемет
күшпен сол елден алып шықты. [18] Қырық жылдай уақыт бойы
Құдай айдалада көшіп-қонып жүрген оларға қамқор болған
соң, [19] Қанахан елінде жеті ұлтты жоқ қылып, таңдап алған өз
халқына солардың жерін меншікке берді. [20] Содан кейін Самуил
пайғамбар келгенше Құдай оларға төрт жүз елу жыл бойы
билерді* жіберді. [21] Халық патша сұрағанда, Құдай оларға
қырық жылға Бунямин руының жігіті Қиштың ұлы Саулды
берді. [22] Оны тақтан түсіргеннен кейін, оларға патшалыққа
Дәуіт пайғамбарды беріп, ол туралы «Мен көңілімнен шыққан
адамды таптым, ол — Есей ұлы Дәуіт; сол Менің қалағаным-
ның бәрін орындайды», — деді. [23] Құдай Дәуітке уәде еткендей
оның әулетінен Исраил халқы үшін Құтқарушы* ретінде Исаны
шығарды. [24] Ол келместен бұрын, Жақия пайғамбар Исраил
халқына: «Теріс жолдан қайтып, шомылдыру рәсімінен өтің-
дер!» — деп уағыз айтып жүрген еді. [25] Өз қызметінің соңғы
кезінде Жақия пайғамбар: «Сендер мені кім деп ойлайсыңдар?
Мен Ол емеспін! Қараңдар, Ол менен кейін келе жатыр.
Бірақ мен Оның құлы болып кебісін беруге де тұрмаймын»,*
— дейтін.

[26] Бауырластар, Ыбырайым атаның әулетінен тарағандар мен
басқа ұлттың Құдайды қастерлеушілері! Құтқарылу туралы
хабар бізге жіберілді, [27] себебі Иерусалимнің тұрғындары және
олардың басшылары Исаны танымай, соттады. Сол ісі арқылы
олар пайғамбарлардың біз демалыс күндері оқып жүрген,
алдын ала айтқан сөздерін жүзеге асырды. [28] Одан өлім жаза-
сын тартқызатындай кінә таба алмағанмен олар Пилаттан
Оны өлтіруді талап етіп, дегендерін орындатты. [29] Сол туралы
Киелі жазбаларда айтылғанның бәрі жүзеге асқаннан кейін,
Исаның денесі айқыштан түсіріліп, қабірге қойылды. [30] Алайда
Құдай Оны өлімнен қайта тірілтіп алды! [31] Бұдан кейін Иса

*20 Сол заманда халықты тура жолға салсын, оны жаулардан құтқарсын және ел ішіндегі дау-дамайды шешсін деп билерді Құдай Өзі тағайындайтын.

*23 Түсіндірмедегі «Мәсіхті» қараңыз.

*25 Немесе: мен (Құдай жіберген) Мәсіхтің аяқ киімінің бауын шешуге де лайықты емеспін (Марқа 1:7; Жохан 1:20).

Өзіне Ғалилеядан Иерусалимге еріп келген кісілерге көп күн
бойы көрініп жүрді; қазір олар халық алдында Оның куәлары
болып жүр.
32 Біз екеуіміз сендерге осы Ізгі хабарды уағыздаймыз: Құдай
ата-бабаларымызға берген уәдесін 33 солардың ұрпақтары —
біз үшін Исаны өлімнен қайта тірілту арқылы орындады.
Забурдың екінші жырында мынаған ұқсас жазылған:

«Сен Менің рухани Ұлымсың,
Бүгін Әкең екендігімді жарияладым».*

34 Оның денесін еш уақытта шірітпеу үшін қайта тірілтті, бұны
Оған мына сөздермен алдын ала білдірген болатын:

«Мен Дәуітке уәде еткен,
Қасиетті де сенімді игіліктерді Саған беремін».

35 Өйткені Дәуіт Забурдың басқа жырында Құдайға арнап былай
деп жазған:

«Қасиеттіңнің* тәнін де шірітпейсің».

36 Дәуіттің өзі заманында Құдайдың еркі бойынша халқына
қызмет еткен соң дүниеден өтіп, ата-бабаларының қасына
қойылып, денесі шіріп кетті. 37 Алайда Дәуіт айтып тұрған
«адал Кісіні» Құдай өлімнен қайта тірілтіп алғандықтан, Оның
денесі шіріген емес.
38 Сондықтан, бауырластар, мынаны біліп алыңдар: біз сен-
дерге Құдай күнәларыңды осы Кісінің құрбандығы арқылы
кешіретінін жариялаймыз. 39 Мұса қалдырған Таурат заңын
орындасаңдар да, күнәларыңнан шынайы ақтала алмадыңдар.
Ал енді Исаға сенген әркім бар күнәларынан Исаның құрбан
болғандығы арқылы ақталады.
40 Сонымен байқаңдар, пайғамбарлар жазбаларындағы мына
сөздер бастарыңа келмесін:

41 «Сақтаныңдар, Құдайдың айтқанын менсінбейтіндер,
Таңғалыңдар да үрейленіңдер!
Себебі көздерің тірі тұрғанда Мен,
Біреу айтса сендер сенбейтін,
Үрей туғызатындай іс жасаймын».*

---

*33 Немесе: Бүгін Саған (рухани жағынан) Әке болдым (Забур жыр. 2:7; Еврей. хат 1:5; Матай 3:17).
*35 Яки: Өзіңе Бағышталғанның (Забур жыр. 15:10).
*41 Аббақұқ 1:5.

42 Пауыл мен Барнаба мәжілісханадан шығарда келесі демалыс
күні осы туралы тағы да айтуға шақырылды. 43 Жиналыс тарап
кеткен соң, көптеген яһудилер мен басқа ұлттың Құдайды
қастерлеушілері Пауыл мен Барнабаға еріп жүрді. Бұл екеуі
олармен сөйлесіп, «Құдайдың рақымынан таймаңдар!» — деп
мықтап ескертті.

44 Келесі демалыс күні Иеміз туралы Ізгі хабарды тыңдау
үшін қала халқының басым көпшілігі мәжілісханаға жиналды.
45 Яһудилер осынша көп адамдарды көргенде, қызғанып кетіп,
Пауылдың айтқандарына қарсы сөйлеп, оған тіл тигізді. 46 Сонда
Пауыл мен Барнаба оларға нығарлап сөйлеп былай деді:

— Құдайдың Ізгі хабарын алдымен сендерге уағыздауымыз
керек еді. Алайда оны қабылдамай, өздерінді мәңгілік өмірге
лайық санамайтын болсаңдар, онда басқа ұлттарға бет бұрамыз!
47 Себебі Иеміз бізге мынадай әмір берді:

«Жер бетіндегі барлық елдерді құтқаруың үшін*
Сені басқа ұлттарға да Нұр болуға белгіледім».

48 Басқа ұлттың кісілері мұны естігенде қуанып, Иеміз туралы
Ізгі хабарды мадақтай бастады. Мәңгілік өмірге ие болады деп
Құдай белгілеп қойғандар Мәсіхке сеніп, Оның жолына түсті.
49 Иеміздің Ізгі хабары бұдан кейін сол өңірге түгел тарады.

50 Бірақ яһудилер басқа ұлттың Құдайды қастерлейтін беделді
әйелдері мен қала басшыларын Пауыл мен Барнабаға қарсы
арандатып қойды; олар екі елшіні қуалап, сол өңірден қуып
шығарды. 51 Елшілер оларға қарсы куәлік ретінде аяқтарының
шаң-тозаңын қағып тастап,* Кония қаласына жүріп кетті.
52 Ал жергілікті сенушілер қуанышқа және Киелі Рухқа молы-
нан кенелді.

14

Конияда Ізгі хабарды тарату

1 Конияда да екі елші яһуди мәжілісханасына барғанда, уағыз
айтқандары сондай, яһудилер мен басқа ұлттық кісілердің көбі
Иемізге сенді. 2 Ал сенбейтін яһудилер басқа ұлт адамдарын
қоздырып, бауырластарға қарсы өшіктіріп қойды. 3 Дегенмен

---

*47 Немесе: Жердің шетіне дейін Құтқарушы болуың үшін (Ишая 49:6;
Лұқа 2:30-32).

*51 Бұл салт Құдайдың сөзін қабылдамағандармен қарым-қатынастың
үзілгенін білдіреді (Лұқа 10:8-12).

екі елші едәуір уақыт сол жерде болып, Иеміз туралы батыл
сөйлеп жүрді. Ол елшілерге кереметтер жасайтын құдіретті
күш беріп, Өзінің рақымдылығы туралы Ізгі хабарды растады.
[4] Қала тұрғындары екі жақ боп бөлініп, бір жағы сенбейтін
яһудилерді, басқалары елшілерді қолдады. [5] Басқа ұлт адамдары
мен яһудилердің бірсыпырасы басшыларымен бірігіп, елші-
лерге бірден тап беріп, азаптап, тас лақтырып өлтірмекші
болғанда, [6] елшілер бұл туралы біліп қойып, Ликаония айма-
ғындағы Лүстра мен Дербе қалаларының маңайына қашып
кетіп, құтылды. [7] Сол жерде Ізгі хабарды уағыздады.

Сал адамның сауығуы, ал елдестерінің құбылмалы әрекеті

[8] Лүстрада екі аяғы да бүкір бір адам тұратын, ол туғаннан
сал болып, ешқашан жүріп көрмеген еді. [9] Сол Пауылдың айт-
қан уағызын тыңдап отырды. Оған көзі түсіп, сауығамын деген
сенімін байқаған Пауыл [10] қатты дауыстап: «Тік тұр аяғыңа!»
— деді. Сол сәтте ол ұшып тұрып, жүріп кетті.
[11] Пауылдың істегенін көрген халық қатты дауыспен Ликаон
тілінде айқайлап: «Тәңірлер адам кейпіне еніп, бізге көктен
түсті! — деді. [12] Олар Барнабаны Зевс, Пауылды Гермес деп
атады, себебі сөз тізгіні Пауылдың қолында еді.* [13] Қаланың
сыртында Зевске арналған ғибадатхана бар болатын, сондағы
діни қызметкер гүлдестелермен әшекейленген бұқаларды қала
қақпасының алдына алып келіп, халықпен бірге құрбандыққа
шалмақшы болды.
[14] Барнаба мен Пауыл осыны естігенде киімдерін жыртып,
наразылықтарын білдірді. Көпшіліктің арасына жүгіріп барып,
қатты дауыспен былай деді: [15] «Ей, азаматтар, неге бұлай
істейсіңдер? Біз де сендер сияқты пенделерміз! Біз сендерге
түкке тұрмайтын тәңір бейнелерін тастап, аспан мен жерді,
теңізді және олардағы бар нәрселерді жаратқан тірі Құдайға
бет бұрсын деп, Ізгі хабарды әкелдік. [16] Құдай өткен ұрпақтар-
дың кезінде барлық ұлттарды өз беттерімен жіберсе де, [17] Өзі-
нің бар екендігіне игі істерімен анық куәлік келтіруін тоқтат-
пады: аспаннан жаңбыр жаудырып, дер кезінде өнім беріп,
мол азық сыйлап, жанымызды қуанышқа толтырады».

---

*12 Грек аңыздары бойынша Зевс ең үлкен тәңір, ал Гермес оның хабаршысы болатын.

[18] Осы сөздермен олар халықты өздеріне құрбандық шалмай үйлеріне қайтуға әрең дегенде көндірді.

[19] Ал Антақия мен Қониядан бірқатар яһудилер Лүстраға келді. Олар халықты көндіріп,* Пауылды тас лақтырып ұрып кетті. Өліп қалды деп ойлап, оны қаладан сүйреп тастады.
[20] Бірақ қасына сенушілер жиналғанда, Пауыл орнынан тұрып, қалаға қайтты. Келесі күні ол Барнабамен бірге Дербеге жүріп кетті.

Елшілердің жаңа қауымдарды жігерлендіріп, Сириядағы Антақияға қайта оралуы

[21] Екі елші Дербе қаласында Ізгі хабарды уағыздап, көптеген адамдарды Мәсіх жолына түсірді. Содан кейін Лүстраға, Қонияға және Антақияға қайтып, [22] барлық жерде Мәсіх жолын қуушылардың жан дүниелерін нығайтып: «Сенімдеріңе адал болыңдар! Болашақтағы Құдай Патшалығының заманына жеткенше әлі талай азап шегеміз», — деп ескертті. [23] Әр қауымға жетекшілер тағайындап, үстеріне қолдарын қойған соң, ораза тұтып мінажат етіп, қауымдарды өздері сенген Иеміздің қамқорлығына тапсырды.

[24] Содан кейін екі елші Пісидияны аралап өтіп, Памфұлия аймағына келді. [25] Пергеде Иеміздің Ізгі хабарын уағыздаған соң, Анталияға қарай төмендеді. [26] Сол жерден кемеге отырып, Антақияға қайтып барды; жергілікті қауым атқарып келген жұмыстары үшін оларды Құдайдың рақымына тапсырған болатын. [27] Қайтып келген екі елші қауымды жинап, өздері арқылы Құдайдың не істегенін, әсіресе, басқа ұлттардың Мәсіхке сенуіне жол ашқанын түгел айтып берді. [28] Осыдан кейін бірталай уақыт сол жердегі сенушілермен бірге болды.

15

Басқа ұлт сенушілері ұстанатын ережелер туралы Иерусалимдегі үлкен мәжіліс

[1] Яһуди аймағынан Антақияға бірнеше кісі келіп, бауырластарға: «Егер Мұсаның дәстүрі бойынша сүндетке отырмасаңдар, құтқарыла алмайсыңдар», — деп тәлім бере бастады.
[2] Пауыл мен Барнаба олармен келіспей, қызу айтысып қалған

*18,19 Немесе: Олар сонда қалып, тәлім беріп жүргенде, Антақия мен Қониядан бірқатар яһудилер келіп, елшілер батыл уағыз айтқанда халықты көндіріп.

соң, Пауыл мен Барнабаға және қауымның өзге де бірнеше мүшелеріне Иерусалимдегі елшілер мен қауым жетекшілеріне барып, осы мәселе жөнінде ақылдассын деген тапсырма берілді.
3 Қауым сапарға шығарған өкілдер жолда Финикия мен
Самарияға тоқтап, сол аймақтардағы бауырластарға басқа ұлттық кісілердің Құдай жолына түскендерін айтып беріп, оларды
қатты қуантып тастады. 4 Иерусалимге келген өкілдерді қауым
мүшелері, елшілер және қауым жетекшілері жылы қарсы алды.
Бұлар өздері арқылы Құдайдың не істегенін түгел айтып берді.
5 Бірақ парызшылдар тобына жатқан кейбір сенушілер шығып:
«Басқа ұлт адамдарының сүндетке отырып, Мұса арқылы
берілген Таурат заңын орындауларын талап ету керек», — деді.
6 Сонда елшілер мен қауым жетекшілері осы мәселе жөнінде мәжіліске жиналды. 7 Ұзақ талқылаудан кейін Петір орнынан тұрып, былай деді:
— Бауырластар! Құдайдың мені ертеде орталарыңнан басқа
ұлттарға Ізгі хабарды есіткізіп, оған сендіру үшін таңдап
алғаны сендерге мәлім. 8 Адамның көңіліндегісін білетін Құдай
тура бізге дарытқандай, басқа ұлттық сенушілерге де Киелі
Рухты сыйға беріп, сол арқылы Өзінің оларды қабылдағанына
куәлік етті. 9 Ол жүректерін сенімдері арқылы тазартып, олар
мен біздің арамызға ешбір айырма қоймады. 10 Олай болса,
неліктен сендер Құдай тыйым салған іс істеп еркінсіп, басқа
ұлттық сенушілердің мойындарына не біз, не ата-бабаларымыз
көтере алмайтын ауыр жүк* артасыңдар? 11 Себебі біз Иеміз
Исаның рақымымен дәл олар сияқты құтқарылғанымызға
сенеміз.
12 Сонда көпшілік үндемей қалды да, Пауыл мен Барнабаның
өздері арқылы басқа халықтар арасында Құдайдың кереметтер
жасап, құдіретін көрсетуі туралы хабарын тыңдады. 13 Олар
баяндамаларын аяқтағанда Жақып сөз алып, былай деді:
— Бауырластар, сөзіме құлақ түріңдер! 14 Шимон Петір*
бізге Құдайдың ең алдымен басқа ұлттарға деген ықыласын
көрсетіп, олардың арасынан Өзінің атымен аталған халқын
таңдап алғаны туралы түсіндіріп берді. 15 Бұл пайғамбарлардың
жазып қалдырған мына сөздерімен үндесіп жатыр:

---

*10 Немесе: мойынтұрық; яки: қамыт. (Таурат заңы және басқа да ережелер: Матай 11:28-30; Ғалат. хат 5:1-6.)

*14 Немесе: Симеон.

[16] «Жаратқан Ие былай дейді:
Содан кейін Мен қайтып келіп,
Дәуіттің құлап қалған үйін қайтадан тұрғызып,
Қираған қабырғаларын қаластырып,
Қайта қалпына келтіремін.*
[17] Осылай қалған адамдар,
Меншігім болуға тағайындаған барлық басқа ұлттар да
Өз Иелері — Маған жақындауға ұмтылсын.
Бұны айтқан Жаратқан Ие оны іске асырады».*

[18] Бұл атам заманнан бері белгілі. — [19] Жақып сөзін жалғасты-
рып, былай деді: — Теріс жолдан қайтқан басқа ұлттық кісі-
лерге босқа салмақ салмауымыз керек. [20] Қайта, біз оларға хат
жазып: «Адам жанын арамдайтын жалған тәңірлерден,* неке
адалдығын бұзудан, арам өлген малдың етінен және қаннан
аулақ жүріңдер!» — деп ескертейік. [21] Себебі атам заманнан
бері Мұса арқылы берілген Таурат заңының осы ережелері
барлық қалаларда уағыздалып, мәжілісханаларда сенбі сайын
оқылып, келеді».

Мәжілістен басқа ұлттық сенушілерге жолданған хат

[22] Сонда елшілер және жетекшілер бүкіл қауыммен бірге
араларынан бірнеше кісіні таңдап алып, Пауыл мен Барнабаға
ертіп Антақияға жіберуге шешім қабылдады. Олар бауырлас-
тардың ішіндегі беделді Барсаба Яһуда мен Сыйласты таңдап
алып, [23] қолдарына мына хатты тапсырды:
«Елшілер мен қауым жетекшілері — сендердің бауырлас-
тарыңнан басқа ұлттан шыққан антақиялық, сириялық және
кіликиялық бауырластарға дұғай сәлем!
[24] Арамыздан кейбіреулер сендерге барып, іріткі салып,
(сүндетке отырып, Таурат заңын орындау керек деп) көңілде-
ріңді бұзып жүр дегенді естідік. Біз оларға ешқандай тапсыр-
ма берген жоқпыз. [25] Сондықтан біз келісіп, адамдарды таңдап
алып, сүйікті бауырластарымыз Барнаба мен Пауылға ертіп,

---

*16,17 Құдай Дәуіт ұрпағынан шыққан Мәсіх арқылы Дәуіттің патшалығын қайта қалпына келтіріп, исраилдіктер мен басқа ұлттарды біріктірмек (Амос 9:11-12; Ишая 45:21).

*20 Немесе: жалған тәңірге арнап құрбандыққа шалынып, арам болған малдың етін жеуден.

сендерге жіберуге ұйғардық; [26]бұл екеуі Иеміз Иса Мәсіхке
өмірлерін бағыштап, тәуекел еткен адамдар. [27]Сендерге қаулы-
ны ауызша түсіндірсін деп, Яһуда мен Сыйласты да жіберіп
отырмыз.

[28]Киелі Рухтың білдіруімен біз сендерге төмендегі қажетті
ережелерден басқа ешқандай салмақ салмауымыз керек деп
шештік:* [29]жалған тәңірлерге арналған құрбандықтардан, қан-
нан, арам өлген малдың етінен және неке адалдығын бұзудан*
аулақ жүріңдер! Осы нұсқауларды ұстансаңдар, жақсы істей-
сіңдер. Қош-сау болыңдар!»

[30]Жіберілгендер жолға шығып, Антақияға жетті. Бүкіл
қауымды шақыртып алған соң, хатты табыстады. [31]Олар соны
оқып біткенде берілген нұсқауға қуанып қалды. [32]Пайғамбар-
лық дарыны да бар Яһуда мен Сыйлас жиналған бауырластарға
ұзақ сөз сөйлеп, жігерлендіріп, сенімдерін бекітті. [33-34]Олар
сол жерде біраз уақыт болған соң, бауырластар амандық пен
тыныштық тілеп, оларды жібергендерге қайтарды.* [35]Пауыл
мен Барнаба Антақияда тұрып, көптеген басқа кісілермен
бірге қауымға тәлім беріп, ел арасында Иеміздің Ізгі хабарын
таратып жүрді.

Пауылдың Барнабадан бөлініп, Сыйласпен Кіші Азияға жөнелуі

[36]Едәуір уақыт өткеннен кейін Пауыл Барнабаға: «Біз Ие-
міздің хабарын уағыздаған барлық қалалардағы бауырластар-
ға барып, қалай тұрып жатқанын көрейік!» — деді. [37]Барнаба
Жохан Марқаны да алып кеткісі келді, [38]бірақ Пауыл оны
ертуді мақұлдаған жоқ, себебі бұрын Жохан олардан Памфулия
аймағында қалып қойып, бірге бастаған ісін жалғастырмай
тастап кеткен еді. [39]Осы мәселе айтысқа ұласып, олар бір-
бірінен бөлініп кетті. Барнаба Марқаны алып, Кипрге жүзіп
кетсе, [40]Пауыл Сыйласты таңдап, бауырластарының Құдай-
дың рақымына аманаттауымен жолға шықты. [41]Сирия мен
Кіликияны аралап жүріп, сол өңірдегі қауымдарды нығайтты.

---

*28 Немесе: Киелі Рух пен біз сендерге ... салмақ салмауды дұрыс деп таптық.

*29 Немесе: және өздеріңе істемесін дегендеріңді басқаларға істеуден.

*34 Немесе: Ал Сыйлас сол жерде қалуға ұйғарды, бірақ Яһуда Иерусалимге қайтты.

16

Тімотенің елшілерге қосылуы және Пауылдың аян көруі

1 Пауыл Дербе мен Лүстраға да келді. Сол жерде Тімоте*
есімді Мәсіх жолын қуушы жас жігіт тұрады екен. Оның
шешесі Мәсіхке сенетін яһуди әйел, ал әкесі грек болған.
2 Тімоте туралы Лүстра мен Кониядағы бауырластар жақсы
пікірде еді. 3 Пауыл оны сапарға бірге алып шыққысы келген-
діктен, алдымен сүндетке отырғызды. Мұны сол өңірдегі яһуди-
лер үшін жасады, өйткені олар Тімотенің әкесінің грек екенін
білетін.* 4 Олар қалаларды аралап, Иерусалимдегі елшілер мен
жетекшілер қабылдаған шешімді сенушілерге таныстырып,
орындауын тапсырды. 5 Сөйтіп қауымдардың сенімі күшейіп,
сенушілердің саны күн сайын арта берді.

6 Киелі Рух Пауылға және жолдастарына Азия аймағында*
уағыздауға тыйым салғандықтан, олар Фрүгия және Ғалатия
аймақтарын аралай жүрді. 7 Мүзияға келгеннен кейін, Бітүния-
ға кірмекші еді, бірақ Исаның Рухы* рұқсат бермеді. 8 Сондық-
тан олар Мүзиядан өтіп, Трояға* келді. 9 Сол түнде Пауылға бір
македониялық кісі аян берді. Ол: «Македонияға келіп, бізге
көмектес», — деп өтініп тұр екен. 10 Осы аяннан кейін, бізді
Құдай соларға Ізгі хабарды уағыздауға шақырып жатыр деген
қорытындыға келіп, Македонияға барудың жолын іздедік.*

Еуропадағы алғашқы мәсіхшілер — Філіпідегі саудагер әйел мен оның от басы

11 Троядан кемемен шығып, тура Самотрак аралына, келесі
күні Неаполға жүзіп келдік. 12 Сол жерден Філіпіге тарттық,
бұл — Македонияның осы аймағының басты қаласы, римдік-
тердің елді қонысы. Бірнеше күн осында тұрдық. 13 Сенбі күні
қала сыртындағы өзенге бардық, бұл жерде әдетте Құдайға
сиынып мінажат ететін. Біз отыра қалып, жиналған әйелдер-

---

*1 Тімоте есімінің мағынасы «Құдайды қастерлеуші» (Тімоте. 2-хат 1:2,5-6; 3:15; Філіпі. хат 2:19-22).

*3 Яһудилерге Ізгі хабарды сүндеттелмеген біреу жеткізсе, олар оны қабылдамайтын еді.

*6 Азия аймағы: бүгінгі Түркия еліндегі Ізмір қаласының айналасы.

*7 Яки: Иса жіберген Киелі Рух (2:33; Жохан 15:26; 16:7).

*8 Немесе: Троадаға.

*10 Осы жерден бастап Пауыл тобына «Елшілердің істерін» жазған Лұқа қосылды. (Осы жазба туралы мәліметті қараңыз.)

мен сөйлесе бастадық.
[14] Солардың арасында Лүдия есімді әйел
болды, ол Тиятир қаласынан келген, қызыл мата сатушы еді;
ұлты басқа болса да, Құдайды қастерлейтін. Иеміз оның жүре-
гін жібітіп, Пауылдың айтқан сөзіне құлақ түргізіп, қабыл-
датты.
[15] Лүдия үй ішімен бірге Мәсіх жолына түсіп, шомыл-
дыру рәсімінен өткеннен кейін бізге: «Егер мені Иеге сенуші
деп мойындасаңыздар, менің үйіме келіп, тұрыңыздар», — деп
қояр да қоймай өтінгендіктен, біз келістік.

Пауыл мен Сыйластың тұтқындалуы, түрме бастығының Иемізге бет бұруы

[16] Бір жолы біз мінажат етуге бара жатқанда, сәуегейлік
жасайтын жыны бар бір малай қыз жолықты. Ол көріпкелдігі-
мен қожайындарына көп кіріс түсіреді екен.
[17] Қыз Пауыл мен
бізден қалмай: «Мына кісілер — Құдай Тағаланың құлдары,
олар сендерге құтқарылу жолын уағыздайды!» — деп айқайлап
жүрді.
[18] Ол бірнеше күн осылай етті. Ақырында Пауыл ашу-
ланып, артына бұрылып, жынға: «Иса Мәсіхтің атынан саған
бұйырамын: оның бойынан шық!» — деді. Сол сәтте жын одан
шығып кетті.

[19] Қыздың қожайындары пайданың көзінен айырылғанын
көргенде Пауыл мен Сыйласты ұстап алып, базар алаңындағы
қала әкімшілігіне сүйреп апарды.
[20] Екеуін римдік басшыларға
алып келіп: «Мыналар — яһудилер, қалаға іріткі салып жүр!
[21] Олар уағыздап жүрген дәстүрлерді бізге Рим азаматтарына,
қабылдап, орындауға болмайды», — деді.

[22] Жиналған топ та оларға қарсы шықты. Римдік басшылар
киімдерін үстерінен жұлып алғызып, тал шыбықпен дүре
соғуға бұйырды.
[23] Оларды қатты сабап, түрмеге тастап, басты-
ғына: «Бұларды жақсылап күзет!» — деп әмір етті.
[24] Осындай
бұйрық алған түрме бастығы екеуін ішкі зынданға бекітіп,
аяқтарын ағашпен қысып тастады.

[25] Түн ортасында Пауыл мен Сыйлас Құдайға сиынып, Оны
ән-жыр айтып дәріптеді. Басқа тұтқындар мұны тыңдап жатты.
[26] Кенеттен жер қатты сілкініп, түрменің іргесі шайқалып
кетті. Сол сәтте барлық есіктер ашылып, бүкіл тұтқындардың
аяқтарындағы шынжырлары сытылып түсіп қалды.
[27] Түрме
бастығы ұйқысынан оянып, есіктердің ашық екенін көргенде,
семсерін суырып алып, өзін өлтірмекші болды. Себебі ол тұт-
қындардың бәрі қашып кетті деп ойлады.
[28] Бірақ Пауыл:

— Өзің залал келтірме! Бәріміз осындамыз! — деп айқайлап
жіберді. [29]Ол шам жағуға бұйырып, ішке қарай тұра жүгірді де,
қалшылдап-дірілдеп Пауыл мен Сыйластың аяғына жығылды.
[30]Екеуін сыртқа шығарып:

— Мырзалар, құтқарылуым үшін не істеуім керек? — деп
сұрады. Олар:

[31]— Иеміз Иса Мәсіхке сен, сонда өзің де, үй ішің де құтқа-
рыласыңдар! — деді де, [32]оған және үйіндегілерге Иеміздің
Ізгі хабарын айтып берді. [33]Түрме бастығы оларды түннің сол
сағатында-ақ өз үйіне апарып, жараларын жуды. Өзі де, бүкіл
от басы да Иеміздің жолына түсіп, дереу шомылдыру рәсімінен
өтті. [34]Екі елшіні қонақ бөлмесіне кіргізіп, дастарқан жасап,
барлық үй ішімен бірге Құдайға сенгендеріне қатты қуанды.

[35]Таң атқанда қала басшылары: «Әлгі адамдар босатылсын!»
— деген бұйрықпен сақшыларды түрмеге жіберді. [36]Түрме
бастығы Пауылға мұны білдіріп:

— Қала басшылары сендерді босатсын деген хабар жіберді.
Сондықтан енді шығып, амандықпен кетіңдер! — деді. [37]Ал
Пауыл сақшыларға бұрылып:

— Олар бізді римдік азаматтар болсақ та, бүкіл ел алдында
үкімсіз сабап, түрмеге жапты, енді бізді жасырын қуып жібер-
гісі келе ме? Болмайды! Бізді өздері келіп, шығарсын! — деді.

[38]Сақшылар бұл туралы қала басшыларына айтып берді.
Пауыл мен Сыйлас екеуінің римдік азаматтар екенін естігенде
әкімшілердің зәрелері ұшып, [39]түрмеге келді. Екеуінен кеші-
рім сұрап, түрмеден алып шығып, қаладан кетулерін өтінді.
[40]Шыққан соң Пауыл мен Сыйлас алдымен Лүдияның үйіне
барып, бауырластарымен кездесіп, оларды жігерлендірді. Бұдан
кейін жолға шықты.

17 *Салоникқа мен Береяда қауымдардың пайда болуы*

[1]Амфипол мен Апполонияны аралап өткеннен кейін, елші-
лер Салоникқа қаласына келді, онда яһудилердің мәжілісханасы
бар еді. [2]Әдетінше Пауыл соған барды. Ол жерде үш демалыс
күні солармен Киелі жазбалар туралы пікір алысып, [3]оларды
түсіндіріп, Құтқарушы Мәсіхтің азап шегіп, өліп, одан қайта
тірілуге тиісті екенін дәлелдеді. Ол: «Мен сендерге уағыздап
жүрген Иса — Мәсіхтің Өзі», — деді. [4]Яһудилердің бірнешеуі,
бұған қоса Құдайды қастерлейтін гректердің үлкен бір тобы

және көптеген беделді әйелдер Исаға сеніп, Пауыл мен Сый-
ласқа қосылды.
5 Ал сенбейтін яһудилер қызғаныштан ызаланып, базарда
жүрген бірнеше бұзықтарды жалдап, ел жинап, қаланы дүрлік-
тірді. Олар Ясонның үйіне шабуыл жасап, жиналған тобырдың
алдына шығару үшін Пауыл мен Сыйласты іздеді. 6 Екеуін
таппаған соң, Ясонды және басқа бірнеше бауырластарды қала-
ның әкімшілеріне алып келіп:
— Мына бүкіл әлемде төңкеріс жасаушылар мұнда да келіпті!
7 Ясон оларды үйіне қондырды. Бұлар римдік патшамыздың
әмірлеріне қарсы шығып, Иса деген басқа Патшаны құрмет-
тейді! — деп айғай салды. 8 Мұны естіген халық пен қала
әкімшілері қатты абыржыды. 9 Ясоннан және басқалардан
кепілдік алғаннан кейін, оларды босатып жіберді.
10 Бауырластар Пауыл мен Сыйласты дереу сол түні-ақ
Береяға жөнелтіп жіберді. Осы қалаға келісімен олар яһуди
мәжілісханасына барды. 11 Мұндағылар салоникалықтарға қара-
ғанда пейілдері кеңірек екен. Олар Ізгі хабарды шын көңілмен
қабылдап, шындығына көздерін жеткізу үшін күн сайын Киелі
жазбаларды зерттеді. 12 Осылай олардың көбі Мәсіх Исаға сенді,
араларында халыққа қадірлі грек әйелдері мен еркектері де аз
болған жоқ. 13 Ал салоникалық яһудилер Пауылдың Береяда
Құдайдың Ізгі хабарын уағыздап жүргенін біліп алған соң,
сол жерге де барып, халықты дүрліктіріп, әлек салды. 14 Бауыр-
ластар Пауылды дереу теңіз жағасына жөнелтіп жіберді, ал
Сыйлас пен Тімоте Береяда қалды. 15 Пауылды шығарып салу-
шылар Афиныға дейін барды да, оның Сыйлас пен Тімотеге
арналған: «Тезірек келіңдер!» — деген тапсырмасын алып,
қайтып кетті.

Пауылдың Афиныдағы философтарға сөйлеген сөзі

16 Пауыл Афиныда жолдастарын күтіп жүргенде қаладағы
қаптаған тәңір бейнелерін көріп, іштей қапа болып, ашуланды.
17 Ол мәжілісханада яһудилермен және Құдайды қастерлейтін
гректермен әңгімелесіп, күн сайын базарда кездейсоқ жолық-
қандармен де сөйлесіп жүрді. 18 Бір жолы эпикурей және стоик
философтар* онымен айтыса бастады. Кейбіреулері: «Мына
білгішсінген мылжың не дегісі келеді?» — десе, басқалары:

*18 Эпикурей, стоик: ежелгі грек еліндегі философиялық ағымдар.

«Ол бөтен тәңірлерді уағыздап жүрген сияқты», — деді.
Өйткені Пауыл Иса және қайта тірілу туралы Ізгі хабарды
жариялауда еді. 19 Олар Пауылды Ареопаг төбесіне* алып барып,
одан: «Сіз уағыздап жүрген жаңа ілім қандай, білуге бола ма?
20 Айтып жүргеніңіз құлағымызға оғаш естіледі, сондықтан
оның не екенін білгіміз келеді», — деп сұрады. 21 Себебі бар-
лық афинылықтар мен сол жерде тұратын шетелдіктер бір
жаңалық естуге немесе айтып беруге құштар болушы еді.
22 Сонда Пауыл Ареопагтың ортасында тұрып, жиналғандарға
былай деді:

— Афинылықтар! Сіздердің айрықша діншіл екендеріңізді
байқадым. 23 Қасиетті орындарыңызды аралап, қарап жүргенде
«Бейтаныс құдайға» деген жазуы бар құрбандық жасайтын
орынды да көрдім. Өздеріңіз танымасаңыздар да, құрметтеп
жүрген осы Құдайды уағыздап жүрмін. 24 Ол — әлемді және
ондағының бәрін жаратқан Құдай, көк пен жердің Иесі,
сондықтан Ол адамның қолынан шыққан киелі үйлерде тұр-
майды. 25 Құдай пенделердің Өзіне қызмет етуіне де зәру емес,
қайта, Оның Өзі барлығына өмір, дем және қажеттінің бәрін
сыйлайды. 26 Ол бір адамнан бар ұлттарды таратып, бүкіл жер
жүзіне мекендетіп, олардың мерзімдері мен тұратын жерлері-
нің шектерін белгілеп қойған.

27 Құдай бұны адамдар Өзін іздесін, мүмкін, қарманып жүр-
гендей іздестіріп, тауып алсын деп істеді. Ол әрқайсымыздан
алыс емес, 28 себебі Оның арқасында біз өмір сүріп, әрекет етіп
жүрміз. Сол сияқты кейбір ақындарың да: «Біз Оның ұрпағы-
мыз» деген. 29 Біз Құдайдың ұрпағы* болсақ, Оның болмысы
алтын, күміс немесе тас мүсінге ұқсайды деп ойламайық, бұлар
— адамның өнері мен тапқырлығынан туған бейнелер ғана.

30 Өткен дәуірлерде Құдай мұндай ұғымсыздыққа сабырлы-
лық көрсетті, алайда қазір Ол барлық жерде адамдардың
бәріне теріс жолдан қайтсын деп бұйырады. 31 Себебі Ол бұл
дүниені әділдікпен соттайтын күнін белгілеп, сотты жүргізетін
Кісіні тағайындап қойды. Барлық адамзат үшін соның дәлелі
болсын деп Құдай бұл Кісіні өлімнен қайта тірілтіп алды!

---

*19 Немесе: Ареопаг қоғамының мәжілісханасына. (Сонда қаланың соты да жиналатын.)

*29 Яғни рухани ұрпағы (Жаратылыс. баст. 1:26; Забур жыр. 99:3).

[32]Өлімнен қайта тірілу туралы естігенде кейбіреулері мазақ-
таса, өзгелері:
— Бұл туралы сізді тағы да тыңдаймыз, — деді.
[33]Сонымен Пауыл орталарынан кетіп қалды. [34]Кейбір адамдар
оған қосылып, сенімді қабылдады, бұлардың арасында Ареопаг
қоғамының мүшесі Дионис, сондай-ақ Дамар есімді әйел және
тағы басқалар да болды.

18

Қорынттағы қауымның құрылуы

[1]Бұдан кейін Пауыл Афиныдан шығып, Қорынт* қаласына
бет алды. [2]Сол жерде ол Ақила есімді понттық яһудиге кез-
десті. Ол әйелі Прискиламен жақында Италиядан келген екен,
себебі Клауди патша барлық яһудилердің Рим қаласынан кетуін
бұйырған еді.* Пауыл екеуімен байланысып, [3]әріптес болған-
дықтан, бірге тұрып, бірге жұмыс істеді. Ортақ кәсіптері шатыр
жасау еді. [4]Әр сенбі сайын ол мәжілісханада сөз сөйлеп,
яһудилер мен гректерді Ізгі хабарға сендірді.
[5]Македониядан Сыйлас пен Тімоте келген соң, Пауыл өзін
түгелдей уағыз жұмысына арнап, яһудилерге Исаның Құтқару-
шы Мәсіх екеніне куәлік келтірумен болды.* [6]Яһудилер оған
қарсы шығып, тіл тигізгеннен кейін, Пауыл киімдерінің шаңын
қағып тастап, оларға былай деді: «Обалдарың өздеріңе,* менің
ар-ұжданым таза! Қазірден бастап басқа ұлттарға барамын».
[7]Пауыл осыны айтты да, мәжілісханадан шығып, соған көр-
шілес тұрған Тит Иусттың үйіне барды. Ол Құдайды қастерлей-
тін басқа ұлттық еді. [8]Мәжілісхана басшысы Крисіп және оның
үй іші түгелдей Иемізге сенді. Пауылдың уағызын тыңдаған
көптеген қорынттықтар сенімді қабылдап, шомылдыру рәсімі-
нен өтті.
[9]Бір түні Иеміз Пауылға аян беріп: «Қорықпа! Үнсіз қалмай
айта бер! [10]Мен саған жар боламын. Ешкім де саған бас салып,
зиян келтіре алмайды, өйткені бұл қалада Менің халқым көп»,
— деді. [11]Сондықтан Пауыл бір жарым жыл сол жерде қалып,
Құдайдың Ізгі хабарын уағыздап жүрді.

---

*1 Немесе: Коринф. Грек еліндегі кеме тоқтайтын үлкен қала.
*2 Бұл б.з. 49 ж. болған жайт.
*5 Немесе: Пауыл яһудилерге Исаның Мәсіх екендігіне куәлік келтіруге рухында қысым көрді.
*6 Немесе: Қандарың өз бастарында.

[12]Ал Галлио Ахая өлкесінің* әміршісі болғанда діндар
яһудилер бірігіп Пауылға қарсы шығып, оны сот алдына алып
барды да:

[13]— Мына кісі адамдарды заңға қайшы жолмен Құдайға
құлшылық етуге үгіттеп жүр, — деген айып тақты. [14]Пауыл
енді сөйлейін дегенде, Галлио яһудилерге қарап былай деді:

— Яһудилер, егер оны белгілі бір қылмыс жасап, зұлымдық
істеді деп айыптасаңдар, шағымдарыңа құлақ асар едім. [15]Ал
бұл жерде бір ілім, атақтар және өз заңдарың туралы айтыс
болып жатқандықтан, оны өздерің қараңдар, мұндай мәселеге
мен төрелік еткім келмейді.

[16]Осымен Галлио оларды соттан қуып жіберді. [17]Олар мәжі-
лісхана басшысы Состенді ұстап алып, сот алдында сабап
тастады. Ал Галлио бұған көңіл де бөлген жоқ.

Иерусалим мен Антақияға қайта оралуы

[18]Пауыл тағы Қорынтта аялдағаннан кейін бауырластармен
қоштасып, Прискила мен Ақиланы ертіп кемемен Сирияға қарай
жүріп кетті. Осыдан бұрын ол Құдай алдында ант бергендік-
тен, Кенхреяда шашын алғызып тастады. [19]Ефеске жеткенде
Прискила мен Ақиланы сол қалаға қалдырып кетті. Өзі мәжі-
лісханаға барып, яһудилермен әңгімелесті. [20]Олар Пауылдың
осында ұзағырақ болуын өтінді, бірақ ол бұған келіспей:
[21]«(Алдағы мейрамды қалайда Иерусалимде тойлауым керек,
бірақ) Құдай қаласа, сендерге кейінірек қайтып келемін», —
деді. Олармен қоштасып, кемемен Ефестен жүріп кетті.
[22]Кесарияға жетіп, (Иерусалимге) өрледі. Ол жердегі қауымға
сәлем берген соң, (Сириядағы) Антақияға қарай бағыт алды.
[23]Бұл қалада біраз болып, тағы да жолға шықты; Ғалатия мен
Фрүгия аймақтарын аралап, Иеміздің жолын қуушылардың
бәрін жігерлендіріп, нығайтты.

*12 Ахая: Грецияның оңтүстік жағы.

Аполлостың Ефес пен Қорынттағы қызметі

[24]Сол екі арада Ефеске Аполлос есімді ескендириялық*
яһуди келді. Ол Киелі жазбалардан молынан хабардар, сөзге
ұста, парасатты кісі болатын. [25]Иеміздің жолы туралы негізгі
тәлім алған Аполлос Жақияның шомылдыру рәсімін ғана
білсе де, Иеміз Иса туралы қызу сөйлеп, ұқыпты үйрететін.
[26]Аполлос мәжілісханада батыл сөйлей бастады. Оны тыңда-
ған Прискила мен Ақила үйіне шақырып, Тәңір жолын толы-
ғырақ түсіндіріп берді. [27]Аполлос Ахаяға бармақшы болғанда,
бауырластар сол аймақтағы Мәсіх жолын қуушыларға оны
қабылдауға кепілдік хат жазып берді. Аполлос сонда жеткен
соң Тәңірдің рақымымен сенгендерге үлкен көмек көрсетті.
[28]Себебі ол ашық айтыстарда Исаның Құтқарушы Мәсіх еке-
нін Киелі жазбаларға сүйене отыра дәлелдеп, яһудилердің ой-
пікірлерінің дұрыс еместігін әшкереледі.

19 *Жақияның жолын қуушылардың Мәсіхке мойынсұнып, Киелі Рухты қабылдауы*

[1]Аполлос Қорынтта болған кезде Кіші Азияның таулы өңір-
лерін аралап жүрген Пауыл Ефеске келіп, сол жерде Тәңірдің
жолын қуушы бірнеше кісілерге кездесті. [2]Пауыл олардан:
— Сендер сенген кезде, Киелі Рухты қабылдадыңдар ма? —
деп сұрады. Олар:
— Киелі Рухтың бар екендігі туралы естіген де емеспіз, —
деп жауап берді. [3]Ал Пауыл:
— Кімнің шомылдыру рәсімінен өттіңдер? — деп сұрады.
— Жақияның рәсімінен, — деп жауап берді олар. [4]Сонда
Пауыл былай деді:
— Жақия адамдарды теріс жолдан қайтарып шомылдыру
рәсімінен өткізгенде оларға: «Менен кейін келетін Кісіге
сеніңдер!» — деп айтты. Сол Кісі Иса болатын, — деді.
[5]Олар осыны естігенде Иеміз Исаның атымен* шомылдыру
рәсімінен өтті. [6]Пауыл үстеріне қолын қойғанда, оларға Киелі
Рух қонды; бұлар бөтен тілдерде сөйлеп, Құдайдың хабарла-
рын жеткізе бастады.* [7]Олар шамамен он екі ер адам еді.

---

*24 Ескендірия: Мысырдағы кеме тоқтайтын қала, Александрия, онда көптеген яһудилер тұратын.

*5 Яки: Иеміз Исаға мойынсұнып.

*6 Немесе: пайғамбарлық сөз айта бастады.

Құдайдың құдіретінің Ефестегі сиқырлықтан үстем болуы

8 Пауыл үш ай бойы мәжілісханаға барып, именбей, емін-
еркін уағыз айтып, адамдармен сөйлесіп, Құдай Патшалығы
туралы шындыққа сенерліктей дәлел келтіріп берді. 9 Ал кей-
біреулері қасарысып, Иемізге сенгісі келмей, Оның жолына
ел алдында тіл тигізген соң, Пауыл олардан сенушілерді бөліп,
алып, Тиран есімді кісінің дәрісханасында күн сайын тәлім
берді. 10 Бұл екі жылға созылып яһудилер болсын, гректер
болсын Азия аймағының барлық тұрғындары Иеміз туралы
Ізгі хабарды естіді. 11 Құдай Пауыл арқылы айрықша құдірет-
ті кереметтер де жасады: 12 тіпті Пауылдың жұмысқа киген
алжапқышын немесе бет орамалын алып, науқастардың үстіне
жапса, олар ауруларынан айығып, бойларын буған жындары-
нан құтылды.

13 Ал ел аралап, адамдардан жындарын қуып шығарушы
кейбір яһудилер жын буғандар үшін дұға оқып, Иеміз Исаның
атын қолдана бастады: «Саған Пауыл уағыздап жүрген Иса
арқылы бұйырамын», — деді. 14 Бұны істеп жүрген бас діни
қызметкер әулетінен шыққан Скеуаның жеті ұлы болатын.
15 Бірақ жын бұларға тіл қатып:

— Исаны білемін, Пауыл да маған таныс, ал сендер кімсің-
дер? — деді де, 16 жыны бар кісі оларды бас салып жығып,
бәрін де жеңіп шықты. Аналар сол үйден жалаңаш, ұрылған-
соғылған күйі қашып шықты.

17 Бұл оқиға Ефесте тұратын барлық яһудилер мен гректерге
мәлім болып, бәрін үрей биледі. Ал Иеміз Исаның даңқы арта
түсті. 18 Сенушілердің көбі келіп, жасаған күнәларын ашық
мойындады. 19 Бақсы-балгерлікпен айналысатын бірсыпыра
адам сиқырлық кітаптарын әкеліп, көпшіліктің алдында өртеп
жіберді. Кітаптардың құнын есептегенде, елу мың күміс теңге*
болды. 20 Иеміздің Ізгі хабары осылай кең тарап, құдіретін
көрсетті.

Ефестегі жалған тәңірге табынатын зергерлер бастаған бүлік

21 Осы оқиғалардан кейін Пауыл Киелі Рухтың жетелеуімен
(грек елінің) Македония мен Ахая өлкелері арқылы Иеруса-
лимге баратын тоқтамға келді. «Сонда болғаннан кейін Римге

*19 Осы ақша жай жұмысшының жүз қырық жылдық еңбекақысының шамасындай.

де соғуға тиістімін», — деді. 22 Көмекшілерінің арасынан
Тімоте мен Ераст екеуін Македонияға жіберіп, өзі тағы біраз
уақыт Азия аймағында қала тұрды.

23 Сол кезде (аймақ орталығы) Ефесте Иеміздің жолына
қарсы үлкен толқу болып жатты. 24 Деметір есімді күміс зер-
гері жергілікті шеберлерге әйел тәңір Артемидаға арналған
киелі үйдің күміс кейіптерін жасатып, олардың көп кіріс кел-
тірулеріне жағдай туғызған еді. 25 Деметір шеберлерді және
олардың көмекшілерін жинап алып, оларға былай деді:

— Жігіттер, осы кәсібіміз арқылы күн көретінімізді біле-
сіңдер. 26 Сендер мына Пауыл дегеннің Ефесте ғана емес, тіпті
бүкіл Азиядағы көптеген кісілерді өз дегеніне көндіріп, адас-
тырып жүргенін естіп-көріп жүрсіңдер. Ол адамдарға қолдан
жасалған тәңірлер шынайы құдай емес дегенді айтып жүр.
27 Бұл біздің кәсібіміздің жақсы атына ғана қауіп туғызбай,
ұлы әйел тәңір Артемидаға арналған ғибадатхана да өз беделі-
нен ада болып, тіпті Азия мен бүкіл дүние жүзі табынатын
әйел тәңірдің өзі де атақ-даңқынан айырылып қалады! —
28 Олар осыны естігенде, ашу кернеп:

— Ефестің Артемидасы жасасын! — деп айқайлай бастады.
29 Бүкіл қала қозғалысқа түсіп, адамдар Пауылдың Гай мен
Арыстарқ есімді македониялық серіктерін бірге сүйреп, бәрі
ойын-сауық алаңына қарай лап қойды. 30 Пауыл халық алдына
шыққысы келіп еді, бірақ сенушілер оны жіберген жоқ.
31 Пауылмен достасқан Азия аймағы әкімшілігінің кейбір
уәкілдері де оған алаңға жоламасын деген хабар жіберді.

32 Жиналғандар ананы, мынаны айтып айқайлап, шым-шыты-
рық болды. Көпшілігі бұл жерге не үшін жиналғандарын да
білген жоқ. 33 Яһудилердің ұсынысымен* Ескендір тобырдың
ішінен алға шығарылды. Ескендір қолымен тыныштыққа
шақырып, халыққа арнап сөз сөйлемек болды. 34 Ал жиналған-
дар оның яһуди екенін білгенде, бәрі бірауыздан екі сағат бойы:

— Ефестің Артемидасы жасасын! — деп айқайлап тұрып
алды. 35 Ақыр соңында қала хатшысы елді тыныштандырып,
былай деді:

— Ефестік ер азаматтар! Ұлы Артемиданың «көктен түскен
бейнесінің» және оған арналған ғибадатхананың сақтаушысы
— Ефес қаласы, оны әлемде кім білмейді? 36 Бұл — даусыз

*33 Немесе: Яһудилерден нұсқау алған.

нәрсе. Сондықтан тыныштық сақтап, еш ағаттық істемеген-
дерің дұрыс! 37 Мына кісілерді осында алып келдіңдер, олар
ғибадатхананы тонаған да емес, әйел тәңірлеріне тіл тигізген
де емес. 38 Егер де Деметір мен оған еріп келген шеберлердің
біреудің үстінен шағымдары болса, ол үшін сот мәжілістері
және өлке әміршілері бар. Өзара арыз-шағымдарын сонда
апарсын! 39 Тағы басқа мәселелерің болса, ол заңды мәжілісте
шешіледі. 40 Бүгінгі оқиғаға байланысты басымызға көтеріліске
шықтыңдар деген айып төніп тұр. Ал осы толқу жөнінде бізді
ақтап алар еш сылтау жоқ.

Ол осылай деп, жиналысты таратып жіберді.

20

Македония мен грек елін аралау

1 Бүлік басылғаннан кейін Пауыл Иеміздің жолын қуушы-
ларды шақырып алды да, оларды жігерлендіре сөйлеп, қошта-
сып, Македонияға жүріп кетті. 2 Жолындағы сенушілерге зор
жігер берген уағыздар айтып, грек еліне беттеді. 3 Сонда ол
үш ай болды. Кемемен Сирияға кетер алдында яһудилер оның
өміріне қастандық жасайтын болған соң, Пауыл Македония
арқылы қайтуға шешім қабылдады. 4 Оған Азия аймағына дейін
береялық Пирдің ұлы Сопатер, сондай-ақ салоникалық Арыс-
тарқ пен Секунд, дербелік Гай мен Тімоте және азиялық
Түхік пен Трофим еріп жүрді. 5 Бұлар алға озып кетіп, бізді*
Троядан тосып алды. 6 Ашымаған нан мейрамынан кейін*
Філіпіден кемемен шығып, бес күнде Трояодағы соларға жеттік.
Онда жеті күн аялдадық.

Троядағы қауыммен кездесу, бір жігіттің өліп, тірілуі

7 Жексенбі күні біз сенушілермен бірге нан үзу рәсімін
жасауға жиналып, Пауыл олармен пікірлесті. Келесі күні жол
жүретіндіктен, оның уағызы түн жарымына шейін созылды.
8 Біз отырған жоғарғы бөлмеде көп шам жанып тұрды. 9 Ашық
терезенің алдында Еутих есімді жас жігіт отырған еді. Пауыл-
дың сөзі ұзаққа созылып кеткен соң, Еутих қатты ұйықтап
кетіп, үшінші қабаттан құлап түсті. Оны жерден көтеріп
алғанда, денесінде жан жоқ екен. 10 Пауыл төмен түсіп, жігіт-

*5 16:10.
*6 Демек, наурыз немесе сәуір айында.

тің үстіне жата қалып, құшақтап: «Уайымдамаңдар, ол тірі!» — деді.

[11] Бұдан кейін Пауыл қайта көтеріліп, қауыммен нан үзу
рәсімін орындап, тамақ ішті. Таң атқанша солармен әңгімелесіп
отырды да, қоштасып, сапарға шығып кетті. [12] Ал жас жігітті
аман-есен үйіне алып барды, бұл оларға үлкен дем берді.

Ефестегі қауым жетекшілеріне арналған қоштасу сөзі

[13] Ал біз болсақ, алға кетіп, кемемен Асқа жеттік, осы жер-
ден Пауылды мінгізіп алуымыз керек еді. Өзі Асқа дейін жаяу
жүргісі келгендіктен осылай болсын деген болатын. [14] Аста
оны кездестіріп, кемеге мінгізіп, Мітілинге аттандық. [15] Келесі
күні одан шығып Хиос аралының маңына жеттік. Бір күн өт-
кен соң Самос аралына,* тағы бір күннен кейін Мілит қала-
сына келдік. [16] Азия аймағына барып келуге уақытты өткізіп
алмау үшін Пауыл Ефеске соқпайын деп шешкен еді. Себебі
ол мүмкіндігінше Алғашқы өнім мейрамын Иерусалимде
қарсылауға асықты.

[17] Сондықтан ол Мілиттен Ефеске кісі жіберіп, қауым жетек-
шілерін шақыртты. [18] Бұлар қасына келген соң, Пауыл оларға
былай деді:

— Азияға алғаш келген күннен бастап, араларында қалай
тұрғанымды өздерің білесіңдер. [19] Еш мансап қумай, кішіпейіл-
дікпен, көз жасымды төгіп, яһудилердің қастандықтарының
кесірінен болған ауыр азапқа қарамастан, Иемізге қызмет етіп
келдім. [20] Ел алдында және жеке үйлерде уағыз айтып, тәлім
беріп жүргенде сендерге пайда болатын еш нәрсені қалдырмай,
бәрін түгел айттым. [21] Яһудилер мен гректерге: «Күнәларыңа
өкініп, Құдайға бет бұрып, Иеміз Исаға сеніңдер!» — дедім.

[22] Қазір Киелі Рухтың жетелеуімен Иерусалимге бара жатыр-
мын, онда мені не күтіп тұрғанын білмеймін. [23] Тек әрбір қала-
да Киелі Рух мені түрме және азап күтіп тұрғанын білдіреді.
[24] Бірақ мен өз жанымды ойламай, тиісті өмір жолыммен
жүре отырып, Иеміз Исаның маған тапсырған ісін аяқтасам,
Құдайдың рақымы туралы Ізгі хабарды уағыздап жеткізсем
болғаны. [25] Менің білетінім мынау: өзім араласып жүрген,
Құдай Патшалығы туралы уағыз айтқан сендердің бәрің мені

---

*15 Немесе: Трогилида біраз қалып.

бұдан былай көрмейсіңдер. 26 Сондықтан бүгін сендерге сал-
танатты түрде ешкімнің қанын* мойныма жүктемеймін деп
мәлімдеймін. 27 Себебі мен уағыз айтқанда ештеңені жасырмай
Құдайдың еркін түгел жарияладым.
28 Енді өздеріңе де, Киелі Рух бақыла деп берген барлық
қауымға да қараңдар! Шопан қойын қалай бақса, сендер де
Құдай Иеміздің өз қанын төгіп, иемденген қауымына солай
қамқор болыңдар!* 29 Мен кеткен соң жауыз қасқырлар келіп,
қойларды аямайтынын білемін: 30 тіпті өз араларыңнан жалған
ілімдерді уағыздап, Мәсіх жолымен жүргендерді теріс жолға
азғырушылар шықпақ. 31 Сондықтан сақ болыңдар! Күн-түн
демей, үш жыл бойы үзбестен әрқайсыңа нұсқау беріп, көз
жасымды көл еткенім естеріңде болсын.
32 Ал енді сендерді Құдайға және Оның рақымын білдіретін
сөзіне аманаттаймын. Өздеріңді нығайтып, қиямет күні Өзі-
нің барлық адамдарымен бірге сендерге де уәде еткен жарыл-
қауларын беруге* Оның құдіреті жетеді.
33 Мен ешкімнен алтын, күміс, киім-кешек сұрап алған емес-
пін. 34 Өзімді және көмекшілерімді осы екі қолыммен жұмыс
істеп, асырағанымды білесіңдер. 35 Барлығында ауыр еңбек ете
жүріп, «Алғаннан гөрі берген бақытты» деген Иеміз Исаның
сөзін есімде ұстап, мүсәпірлерге жәрдемдесу керек екенін үлгі
етіп көрсеттім.
36 Осылай дегеннен кейін ол бәрімен бірге тізе бүгіп, мінажат
етті. 37 Бәрі жылап, оны құшақтап сүйді. 38 Оларға айрықша ауыр
тигені оның «мені енді көрмейсіңдер» дегені болды. Содан
кейін Пауылды кемеге шығарып салды.

21

Пауылдың Иерусалимге сапары

1 Олардан айырылысқаннан кейін біз теңізге қайта шығып, тура
жүзе отырып Қос аралына, ертеңінде Родосқа, ал одан Пата-
раға жеттік. 2 Сол қаладан Финикия еліне тіке баратын бір
кеме тауып алып, соған отырып, жүріп кеттік. 3 Кипр аралы
көрінгенде, оны оңтүстік жағынан айналып өтіп, Сирияны

*26 Яки: тозаққа түскендердің жауапкершілігін.
*28 Немесе: Киелі Рух өздеріңді бақылаушы етіп қойған барлық рухани «отарды» бағып, Құдай өз Ұлының қанымен меншігіне алған қауымына бақташы болып жүргейсіңдер! (Петір. 1-хаты 5:2; Жохан 21:15-17)
*32 Яки: Оның меншігі болып, қасиетті болғандармен бірге сендерге де тиесілі мұраны беруге (Еврей. хат 9:15; Ефес. хат 1:14).

беттедік те, Тирге келіп тоқтадық, себебі кеме сол қалаға
жүгін түсіретін еді. 4 Иеміздің жолын қуушыларды тауып алып,
олармен жеті күн болдық. Киелі Рухтан хабар алған олар
Пауылға «Иерусалимге бармай-ақ қойыңыз» дей берді. 5 Әйтсе
де, сол күндер өткен соң сапарымызды ары қарай жалғастыр-
дық. Бәрі әйелдерімен, бала-шағасымен бізді қала сыртына
дейін шығарып салды; жаға бойында тізе бүгіп, мінажат еттік.
6 Бір-бірімізбен қош айтысқаннан кейін біз кемеге отырдық,
ал олар үйлеріне қайтты.

7 Тирден шығып Птолемай қаласына жеткен соң, мұндағы
бауырластармен амандасып, бір күн бірге болдық. 8 Ертеңіне
Кесарияға бардық. Ол қалада біз Иерусалим қауымының жеті
қызметшісінің бірі — Ізгі хабарды уағыздаушы Філіптің* үйіне
түсіп, сонда қалдық. 9 Оның тұрмысқа шықпаған төрт қызы да
пайғамбарлық сөз айтады екен.*

10 Біз Кесарияда бірнеше күн болғаннан кейін яһуди аймағы-
нан Агаб есімді пайғамбар келді. 11 Қасымызға жақындаған ол
Пауылдың белбеуін алып, онымен өз аяқ-қолын байлады да:

— Киелі Рух былай дейді: осы белбеудің иесін Иерусалим-
дегі яһудилер дәл осылай байлап, басқа ұлт адамдарының
қолына ұстап береді, — деді. 12 Осыны естіген біз және жергі-
лікті бауырластар Пауылдан:

— Иерусалимге бармай-ақ қойыңыз, — деп өтіндік. 13 Бірақ
ол:

— Неменеге жылап, жүрегімді ауыртып тұрсыңдар? Мен
Иеміз Иса үшін Иерусалимде қол-аяғымды байлатпақ түгіл,
жанымды қиюға да дайынмын, — деп жауап берді.

14 Оны көндіре алмағаннан кейін, біз тыныштадық: — Иеміз-
дің еркі болсын! — дедік.

15 Осыдан кейін біз жолға дайындалып, Иерусалимге қарай
өрледік. 16 Кесариядан бірнеше бауырластар еріп, бізді бастап-
қы кезден бері Иеміздің жолын қуып келген Мынасон есімді
кипрлікке алып барды; соның үйінде бізге қонуға тура келді.

---

*8 Елшілер. істері 6:5; 8:5.

*9 Яки: Құдайдың хабарын жеткізетін дарындары бар болатын (Лұқа 2:36; Қорынт. 1-хат 12:8-10; 11:5).

Иерусалимдегі қауым жетекшілерінің берген кеңесі

17 Иерусалимге жеткенде, бауырластар бізді құшақ жая қарсы
алды. 18 Ертеңіне Пауылмен бірге Жақыпқа бардық, қауым-
ның барлық жетекшілері де сонда жиналды. 19 Олармен сәлем-
дескен соң Пауыл өзінің қызметі арқылы Құдайдың басқа
ұлттар арасында не істегенін егжей-тегжейлі айтып берді.
20 Оны тыңдап болған соң, бәрі Құдайды дәріптеді. Содан кейін
Пауылға былай деді:

— Бауырым, мынаны білесің: сан мыңдаған яһудилер Иеміз-
ге сенеді, бәрі де Таурат заңын қатаң ұстанушылар. 21 Олар сен
туралы: «Шетелде тұратын күллі яһудилерге: Мұса арқылы
берілген Таурат заңынан бас тартып, балаларыңды сүндетте-
меңдер, басқа да әдет-ғұрыптарымызды ұстамаңдар деп үйретіп
жүр», — деген хабар алды. 22 Ал бұған не істейік? Халықтың
сенің осында екеніңді біліп, жиналатыны сөзсіз. 23 Сондықтан
айтатынымызға құлақ сал! Арамызда назир антын* берген төрт
кісі бар. 24 Соларды ертіп алып, тазару рәсімін бірге жаса.
Сондай-ақ шаштарын алдырулары үшін қажетті құрбандықтың
құнын төлей сал. Сонда бәрі сен туралы естігендерінің жал-
ған екеніне, қайта өзіңнің де Таурат заңын орындап жүргеніңе
көз жеткізетін болады.

25 Ал басқа ұлттық сенушілерге келсек, біз қабылдаған
шешіміміз туралы жазып жібердік қой: олар жалған тәңір-
лерге арнаған құрбандықтардан, қаннан, арам өлген малдың
етінен және неке адалдығын бұзудан аулақ жүруге тиіс.*

26 Сонымен Пауыл келесі күні әлгі кісілерді ертіп алып,
бірінші тазару рәсімінен бірге өтті. Содан кейін ғибадатханаға
барып, тазару мерзімінің аяқталып, әрқайсысы үшін құрбан-
дық шалынатын күнді діни қызметкерге хабарлады.

Ғибадатхана алаңындағы толқу және Пауылдың тұтқындалуы

27 Тазару рәсімінің жетінші күні аяқталғанда, Азия аймағы-
нан келген яһудилер Пауылды ғибадатханада көріп, халықты
оған қарсы айдап салып, оны ұстап алып айқайлап:

---

*23 Түсіндірмедегі «Назир антын» қараңыз.

*25 Елшілер. істері 15:29.

[28]«Исраилдік ер азаматтар, келіп, көмектесіңдер! Мынау кісі
барлық жерде біздің халыққа, Таурат заңымызға және осы
жерге қайшы ілімін таратып жүр. Оның үстіне шетелдіктерді*
ғибадатханаға кіргізіп, киелі жерді қорлады, — деді.
[29]Себебі олар осының алдында Пауылдың қалада ефестік
Трофиммен бірге жүргенін көріп, соны ғибадатхананың ішкі
алаңына* алып келген деп ойлады. [30]Бүкіл қала толқып, халық
жан-жақтан ағылып жиналды. Пауылға бас салып, ғибадатха-
надан сүйреп шығарды. Сол заматта-ақ ғибадатхананың қақпа-
лары жабылып қалды.
[31]Олар Пауылды өлтірмекші болып жатқанда, Рим әскерінің
мыңбасына: «Бүкіл Иерусалим бүлік шығарып жатыр!» —
деген хабар жетті. [32]Ол дереу жасақшылар мен жүзбасыларын
алып, тобыр жиналған жерге қарай асықты.* Аналар мыңбасы
мен жасақшыларды көргенде Пауылды ұруларын доғарды.
[33]Мыңбасы жақындап келіп, Пауылды тұтқынға алды да, екі
шынжырмен қол-аяғын байлауға бұйырды. Бұдан кейін Пауыл-
дың кім екенін, оның не істегенін сұрады. [34]Жиналған тобыр-
дың ішінен біреу анау деп, біреу мынау деп айқайлап, осы
аласапыранда жөнді жауап ала алмаған соң Пауылды қамалға
айдауға әмір етті. [35]Пауыл баспалдаққа жетіп қалғанда, ашулы
халық қыспаққа алғандықтан жасақшылардың оны көтеріп
жүрулеріне тура келді. [36]Өйткені үлкен тобыр артынан қалмай:
«Оны өлтіріңдер!» — деп айқайлай берді.
[37]Жасақшылар Пауылды қамалға кіргізейін дегенде, ол
мыңбасыға:
— Сізге бір сөз айтуға бола ма? — деді. Анау қатты таңғалып:
— Сен грекше білесің бе? [38]Демек, сен біраздан бұрын көте-
ріліс ұйымдастырып, төрт мың қарақшыны айдалаға жетелеп
кеткен мысырлық емессің ғой? — деп сұрады. [39]Пауыл:
— Жоқ, мен яһудимін, Киликияның танымал қаласы Тарс-
тың азаматымын. Маған халыққа арнап сөз сөйлеуге рұқсат
етсеңізші, — деді. [40]Әскербасы рұқсат берген соң, Пауыл бас-
палдақ сатысында тұрып, қолын көтеріп, халыққа белгі берді.
Тыныштық орнағанда, оларға еврейше* сөзін бастады:

---

*28 Яки: грекше сөйлейтін басқа ұлт адамдары.

*29 Ғибадатхананың ішкі алаңы яһуди дініне кірмеген басқа ұлт адамдарына тиым салынған болатын.

*32 Әскердің Антония деген қамалы ғибадатхананың қасына орналасып, онымен баспалдақ арқылы байланысқан еді.

*40 Немесе: арамейше.

22

Пауылдың ғибадатхана алдында өз халқына арнаған сөзі

1 — Бауырластар және ақсақалдар! Өзімді алдарыңызда
ақтайтын сөзіме құлақ салыңыздар! — 2 Пауылдың еврейше
сөйлегенін естігенде олар бұрынғыдан бетер тыныштальп
тыңдай қалды. Сонда Пауыл былай деді: 3 — Мен яһудимін,
Киликияның Тарс қаласында тудым, бірақ осы қалада өсіп,
атақты Гамалиелден тыңғылықты* тәлім алдым. Ата-бабала-
рымыздың Таурат заңын мұқият сақтай отырып, осы тұрған
өздеріңіз сияқты Құдай үшін жан-тәніммен ұмтылдым.

4 Сол ілімді ұстанушыларды өлгенше қудалап, еркек болсын,
әйел болсын бұғаулап, түрмеге жапқыздым. 5 Бұл ісіме бас
діни қызметкер мен бүкіл ақсақалдар кеңесі куә; тіпті мен
олардан Дамаскідегі бауырларымызға арналған хат алып,
сондағыларды тұтқындап, Иерусалимге айдап әкеліп, жазалау
үшін сол жаққа бардым.

6 Жолда Дамаскіге жақындап қалған маған түске жақын
кенет көктен көз қарықтырар нұр сәулесін шашып жіберді.
7 Мен жерге құлай кеттім де, маған: «Саул, Саул! Мені неге
қудалайсың?» — деген дауысты естідім. 8 Мен: «Сен кімсің,
Ием?» — деп сұрадым. Ол: «Мен — сен қудалап жүрген наза-
реттік Исамын», — деді. 9 Қасымдағы серіктерім сәулені көрсе
де, маған сөйлеген дауысты естімепті. 10 Содан кейін мен: «Ием,
не істеуім керек?» — деп сұрадым. Иеміз маған: «Орныңнан
тұр да, Дамаскіге бар! Сол жерде Менің саған істеуге белгілеп
қойғанымды айтады», — деді. 11 Жарқ еткен нұрдан көзім
қарығып соқыр болып қалғандықтан, серіктерім мені қолым-
нан жетектеп жүрді. Осылайша Дамаскіге жеттім.

12 Сол жерде Анани деген біреу қасыма келді. Өзі Таурат
заңын мұқият ұстанатын, қаладағы барлық яһудилерге сыйлы
кісі екен. 13 Ол жақындап: «Саул бауырласым, көзің ашылсын!»
— деді. Сол сәтте-ақ оны көрдім. 14 Анани маған тағы былай
деді: «Ата-бабаларымыздың Құдайы сені Өзінің еркін білсін,
әділ Кісісін көріп, Соның аузынан шыққан сөзін естісін деп
таңдап алған болатын. 15 Өйткені сен барлық адамдарға көріп-
естігенің туралы куә болып тұрасың. 16 Бөгелме! Тұр, Иеміздің
атын айтып сиынып, шомылдыру рәсімінен өтіп күнәларыңнан
арыл!» — деді.

---

*3 Немесе: Гамалиелдің аяқ жағында отырып (5:34).

[17]Мен Иерусалимге қайтып келіп, ғибадатханада мінажат
етіп тұрғанда, ерекше күйге еніп, [18]Оны көрдім. Ол маған:
«Тезірек Иерусалимнен кет, себебі олар сенің Мен туралы
куәлігіңді қабылдамайды», — деді. [19]Мен Оған: «Ием, Саған
сенгендерді түрмеге жауып, мәжілісханаларда дүре соқтырған
мен екенімді олар біледі [20]және Сенің куәгерің Степанның
қаны төгіліп жатқанда, оны өлтіргендерді жақтап, шапандарын
күзетіп қастарында тұрдым», — дедім. [21]Сонда Иеміз маған:
«Жолға шық, мен сені алысқа басқа ұлттарға жіберемін!» —
деді.

[22]Жиналған халық осыған дейін Пауылды тыныш тыңдап
тұрған еді. Бірақ ол соңғы сөзін айтқанда, олар:

— Бұл адам жер бетінен құртылсын, ол енді тірі жүрмесін!
— деп айқайлап кетті.

[23]Олар осылайша шулап, шапандарын шешіп, шаңды аспанға
атып жатқан кезде, [24]мыңбасы Пауылды қамалға кіргізсін деп
бұйырды. Оған дүре соқтырып, халық неге айқайлап қарсы
болып жатқанын одан сұрастырып біліп алуға әмір етті.
[25]Аяқ-қолын байлап болып, дүре соғайын деп жатқанда, қасын-
да бақылап тұрған жүзбасыдан Пауыл:

— Соттың үкімінсіз-ақ Римнің азаматына дүре соғуыңызға
бола ма? — деп сұрады. [26]Жүзбасы осыны естігенде, мыңба-
сына жүгіріп барып:

— Не істейін деп жатырсыз? Мына кісі Римнің азаматы екен!
— деді. [27]Әскербасы Пауылға келіп:

— Айтшы, шынымен Римнің азаматысың ба? — деп сұрады.
Ол:

— Иә, — деді. [28]Сонда мыңбасы:

— Мен осы азаматтығымды көп ақшаға сатып алдым, — деді.

— Ал мен туғаннан Римнің азаматымын, — деді Пауыл.
[29]Оны қинап тергемекші болғандар дереу әрірек шегініп тұрды.
Пауылдың Рим азаматы екенін білгенде, оны байлатып таста-
ған мыңбасы да қорқып кетті.

Пауыл жоғарғы кеңес алдында

[30]Келесі күні әскербасы Пауылды босатып, яһудилердің
оны не үшін айыптайтынын білу үшін басты діни қызметкер-
лер мен жоғарғы кеңес жиналсын деп бұйырды. Содан кейін
Пауылды қамалдан алдыртып, солардың алдына тұрғызып
қойды.

23 1 Пауыл жоғарғы кеңеске тіке қарап:
— Бауырластар! Бүгінге дейін мен Құдай алдында
ар-ұжданым кіршіксіз таза өмір сүріп келдім, — деді. 2 Ал бас
діни қызметкер Анани Пауылдың қасында тұрғандарға оны
аузынан ұруға бұйырды. 3 Сонда Пауыл оған:
— Әктелген қабырға, сізді Құдай ұрады!* Осы жерде мені
Таурат заңы бойынша соттау үшін отырғанмен, заңды бұзып
мені ұрғыздыңыз, — деді. 4 Қасында тұрғандар:
— Құдайдың бас діни қызметкеріне ұрсуға қалай батылың
барады? — деді. 5 Пауыл:
— Бауырластар, оның бас діни қызметкер екенін білмедім!*
Киелі жазбада: «Халқыңның басшысын жамандама!» делінген
ғой, — деп жауап берді.
6 Жоғарғы кеңестің бір бөлігінің саддукейлер, ал қалғанда-
рының парызшылдар екенін білген Пауыл дауыстап:
— Бауырластар, мен парызшылмын, парызшылдар әулеті-
ненмін де. Өлгендердің қайта тірілуіне үміт етіп жүргенім
үшін сотталып жатырмын! — деді. 7 Осы сөзден кейін парыз-
шылдар мен саддукейлер айтысып қалды да, жиналғандар екіге
бөлініп кетті. 8 Себебі саддукейлер ешқандай қайта тірілу де,
періште де, рух та жоқ десе, парызшылдар бұлардың бәрін
мойындайды. 9 Жиналыс айғай-шуға ұласты. Парызшылдардың
кейбір дін мұғалімдері орындарынан тұрып:
— Бұл кісіден ешқандай жамандық таппай тұрмыз. Оған бір
рух немесе періште аян берген болса, (Құдайға қарсы шықпай-
мыз) — деп қызулана айтысты.
10 Айтыс үлкен жанжалға айналып, олар Пауылды паршалап
қояр деп қауіптенген мыңбасы жасақшыларға төмен түсіп,
оны аналардың араларынан күшпен алып, қамалға апаруға
бұйырды. 11 Сол түні Иеміз Пауылдың жанында пайда болып:*
«Батыл бол! Маған Иерусалимде куә болғаныңдай, Римде де
куә болуға тиістісің», — деді.

---

*3 Балшықтан жасалған қабырғаны әктеп әдемілеп қоятыны сияқты, бас діни қызметкер де екі жүзді еді: сырт көзге әділ боп көрінгенмен, шындықты бағаламайтын. Пауылдың пайғамбарлық сөзі кейін бүлікшілер Ананиды өлтіргенде жүзеге асты.

*5 Әміршінің бұйрығымен шақырылған мәжілісте бас діни қызметкер ресми киімсіз арнайы орындығында отырмаған шығар. Шетелден келген Пауыл оны сондықтан танымай қалды.

*11 Немесе: қасында тұрып.

Пауылға қарсы астыртын сөз байласу және
оның Кесарияға апарылуы

12 Келесі күні таңертең бірсыпыра яһудилер жасырын жина-
лып, Пауылды өлтіргенше біз ешқандай тамақ ішіп-жемейміз
деп қарғанып ант берісті. 13 Бұл ант байланысқан топта қырық-
тан аса адам бар еді. 14 Олар басты діни қызметкерлер мен ру-
басыларына барып:

— Пауылды өлтіргенше нәр татпаймыз деп қарғанып ант
берістік. 15 Сонымен жоғарғы кеңес ретінде мыңбасыға хабар-
лап: «Пауылдың ісімен жақынырақ танысқымыз келеді» деген
сылтаумен оны өздеріңізге әкелдіртіңіздер. Ал біз оны осында
жеткізбей жолшыбай өлтіруге дайын тұрамыз», — деді.

16 Бұл қаскүнемдік туралы Пауылдың немере інісі* біліп
қойды. Қамалға кіріп, Пауылға барды да, осы туралы хабарла-
ды. 17 Пауыл бір жүзбасын шақырып алып, оған: «Мына жас
жігітті мыңбасыға апарыңызшы, оған айтатын хабары бар»,
— деді. 18 Ол баланы ертіп, мыңбасыға кіріп:

— Әлгі тұтқын Пауыл мені шақыртып алып, мына жас
жігітті өзіңізге әкелуімді өтінді. Оның сізге айтатын бірдеңесі
бар екен, — деді. 19 Мыңбасы жігіттің қолынан ұстап, оңашаға
шығарып:

— Маған не айтайын деп едің? — деп сұрады. 20 Ол:

— Яһудилер өзара келісіп, Пауылдың ісін одан да мұқият
тексеру сылтауымен оны ертең жоғарғы кеңеске апаруыңызды
сұрамақ. 21 Ал сіз бұған келіспеңіз, өйткені олардың қырықтан
аса адамы оны бір тасада аңдуда. Бұлар Пауылды өлтірмей еш
нәрсе ішіп-жемейміз деп анттасты, енді келісіміңізді күтіп,
дайын отыр, — деді. 22 Мыңбасы жас жігітке ескертіп:

— Маған айтқандығың туралы ешкімге де тіс жарма! — деп
қайтарып жіберді. 23 Жүзбасылардың екеуін шақырып алып:

— Кешкі сағат тоғызға екі жүз сарбаз, жетпіс атты әскер
және екі жүз мергенді Кесарияға баруға дайындаңдар!
24 Пауылға мінуге көлік дайындап, әмірші Феликске аман-есен
апару жағын қадағалаңдар! — деп бұйырды да, 25 төмендегідей
хат жазды:

26 «Жоғары мәртебелі әмірші Феликске Клауди Лүсиден
сәлем!

---

*16 Яки: Пауылдың әпкесінің не қарындасының баласы.

[27] Мына кісіні яһудилер ұстап алып, өлтірейін деп жатқан
сәтте мен оның Рим азаматы екенін біліп, жасақшылармен
үстінен түсіп, құтқарып алдым. [28] Не үшін айыптайтындарын
білмек болып, оны солардың жоғарғы кеңесіне алып бардым.

[29] Сонда аңғарғаным, олар мұны өз заңдары туралы даулы
мәселелерге бола айыптайды екен, бірақ оған өлім жазасына
кесетіндей немесе түрмеге жабатындай ешбір кінә таққан жоқ.
[30] Мен оған қарсы астыртын әрекет ұйымдастырылғанын біліп
қалып, оны дереу сізге жіберіп отырмын. Айыптаушыларға
тағатын кінәларын өзіңізге апаруға бұйырдым. Қош-сау болыңыз!»

[31] Сарбаздар бұйрықты орындап, Пауылды сол түні Антипат-
риге жеткізді. [32] Келесі күні тұтқынды атты жасақпен әрі қарай
жөнелтіп, өздері қамалға қайтып кетті. [33] Кесарияға келісімен
хатты тапсырған атты жасақ Пауылды әміршіге табыс етті.
[34-35] Әмірші хатты оқып, Пауылдан қай аймақтан екенін сұрап,
Киликиядан екенін біліп алды: «Сені айыптаушыларың келгенде тергеймін», — деп шешіп, оны Иродтың сарайында ұстауға
бұйырды.

24 *Әмірші Феликстің алдындағы тергеу*

[1] Бес күннен кейін бас діни қызметкер Анани бірнеше рубасыларымен және Тертулла есімді шешен заң қызметкерімен
бірге Пауылды әміршінің алдында айыптау үшін Кесарияға
келді. [2] Пауыл ішке шақырылғаннан кейін, Тертулла оған қарсы
айыптау сөзін былай деп бастады:

[3] — Жоғары мәртебелі әмірші Феликс! Сіздің қамқорлығыңыздың арқасында біздің ел бейбіт өмір сүріп, халқымыздың
тұрмысы жақсара түсуде, мұны әрқашанда және барлық жерде
алғыс айта отырып мойындаймыз. [4] Ал уақытыңызды босқа
алмайын, Бізге мейірімділік көрсетіп, біразырақ уақыт сөзіме
құлақ түруіңізді өтінемін. [5] Біз мына кісіні індеттей қауіпті,
дүние жүзіндегі яһудилердің ішінде бүлік бастаушы әрі
«Назареттіктер» деген діни бағыттың жетекшісі деп таптық.
[6] Ол тіпті ғибадатхананы арамдауға ұмтылған кезде оны ұстап
алдық, (Өз заңымыз бойынша соттамақ болдық. [7] Бірақ мыңбасы Лүси оны үлкен зорлықпен қолымыздан тартып, өзіңізге
жолдады да, [8] айыптаушыларына сізге баруға бұйырды.) Тергеген кезде, не үшін кінәлайтынымызды оның өз аузынан естисіз.

9 Яһуди басшылары да мұнымен келісіп, айыптауға қосылып,
айтылғанның бәрін растады.

10 Әміршінің берген белгісі бойынша, Пауыл жауап беріп
былай деді:

— Сіздің көп жылдан бері осы елде сот екеніңізді білгендік-
тен, өзімді алдыңызда ақтай алатыныма қуанамын. 11 Осыдан
он екі күн бұрын мінажат ету үшін Иерусалимге келгеніме
өзіңіз көз жеткізе аласыз. 12 Не ғибадатханада, не мәжілісхана-
ларда, не қалада ешкім менің біреумен айтысып тұрғанымды
я болмаса, ел ішіне іріткі салып жүргенімді көрген емес.
13 Айыптаушылар маған қазір таққан кінәларын еш дәлелдей
алмайды. 14 Бірақ мен ата-бабаларымыздың Құдайына олар
діни бағыт деп атаған ілім бойынша қызмет етіп, Таурат пен
Пайғамбарлар жазбаларындағылардың бәріне де сенетінімді
мойындаймын. 15 Құдай қиямет күні сенушілерді де, күнәкар-
ларды да қайта тірілтеді деп күтіп,* мен де олар сияқты Оған
үмітімді артамын. 16 Сондықтан әрдайым Құдай алдында да,
адам алдында да ар-ұжданымның таза болуы үшін ұмтылып
келемін.

17 Осы жолы Иерусалимге халқым үшін қайыр-садақа беріп,
Құдайға құрбандық шалу мақсатымен, араға ұзақ жыл салып,
келдім. 18 Ғибадатханада тазару рәсімінен өтіп жүрген кезде
қасымда жиналған ел де, айғай-шу да болған жоқ. 19 Азия айма-
ғынан келген бірнеше яһудилер мені сонда көрген, олардың
маған тағатын айыбы болса, онда осы жерге сіздің алдыңызға
келіп, мені айыптаулары керек еді. 20 Я болмаса, мұнда отырған
кісілер жоғарғы кеңестің алдында айыпкер ретінде тұрғаным-
да менен қандай кінә тапқандарын айтсын. 21 Мүмкін, менің
кінәм сол жерде болғанда: «Мені бүгін сіздердің алдарыңызда
өлгендердің қайта тірілуіне сенетінім үшін соттап жатыр»,
деп айтқан сөзім болар.

22 Иеміздің ілімі туралы жақсы білетін Феликс істің қара-
луын басқа күнге ауыстырып: «Мәселелеріңді мыңбасы Лүси
келгенде шешемін», — деді. 23 Және жүзбасыға: «Пауылды
қамап ұста, бірақ көбірек еркіндік бер, жақындарының келіп,
қамқорлық жасап тұруларына тыйым салма!» — деп бұйырды.

24 Бірнеше күннен кейін Феликс Друзилла есімді яһуди
әйелімен келді де, Пауылды шақыртып алып, Мәсіх Исаға сену
туралы айтқандарын тыңдады. 25 Бірақ Пауыл әділдік, ұстам-
дылық және болашақ қиямет соты туралы айта бастағанда,

---

*15 Даниял 12:2.

Феликс үрейленіп: «Енді бара бер, реті келгенде, сені тағы
шақыртып аламын», — деді. 26 Ол өзін босату үшін пара берер
ме деп үміттеніп, Пауылды жиі-жиі алдыртып, сөйлесіп отыр-
ды. 27 Екі жылдан кейін Феликсті Порси Фест ауыстырды.
Яһудилерге жағынғысы келген Феликс Пауылды түрмеден
шығармай кетті.

25 *Пауылдың римдік патша алдында сотталуын талап етуі*

1 Яһуди аймағының әміршісі қызметіне кіріскеніне үш күн
өткенде Фест Кесариядан Иерусалимге барды. 2 Иерусалимде
оған басты діни қызметкерлер мен басқа да беделді яһудилер
келіп, Пауылға тағатын айыптарын айтып: 3 «Пауылды Иеруса-
лимге ауыстырып беріңіз», — деп, Фесттен жақсылық жасауын
сұрады. Өйткені олар жолда оған шабуыл жасап, өлтіртпек
болды. 4 Ал Фест Пауылдың қазір Кесарияда түрмеде отырға-
нын, өзінің жақын арада сол жаққа қайта баратынын айтты.
5 «Сондықтан, — деді ол, — орталарыңнан өкілеттілер менімен
бірге барып, егер жаңағы кісінің істеген қылмысы болса, оған
сол жерде айып тағуларыңызға болады». 6 Фест солармен бірге
он шақты күн Иерусалимде болған соң, Кесарияға қайтып келді
де, бір күннен кейін соттың орындығына отырып, Пауылды
алдырды. 7 Иерусалимнен келген яһудилер Пауылды қоршап
алып, көптеген ауыр-ауыр айып тақты, бірақ оларын дәлелдей
алмады. 8 Бұларға қарсы Пауыл өзін ақтап сөйлеп былай деді:

— Мен не яһуди халқының заңына, не ғибадатханаға, не
римдік патшаға қарсы ешқандай қылмыс жасаған жоқпын!

9 Яһудилерге жағынғысы келген Фест Пауылдан:

— Сен Иерусалимге барып, тағылған айып бойынша сол
жерде менің көз алдымда сотталуға келісесің бе? — деп сұрады.
10 Ал Пауыл:

— Мен мұнда Рим патшасы сотының алдында тұрмын,
сондықтан осы жерде сотталуым керек. Яһудилерге ешқандай
әділетсіздік істеген жоқпын, оны өзіңіз жақсы білесіз. 11 Мен
кінәлы болып, өлімге қиятындай қылмыс жасаған болсам, онда
өлімнен бас тартпас едім. Ал егер мыналардың таққан кінәлары
жазықсыз болса, онда ешкім мені бұлардың қолына ұстап бере
алмайды. Римдік патша алдында сотталуымды талап етемін»,
— деп жауап берді.

12 Сонда Фест ақылшыларымен кеңесіп:

— Римдік патша алдында сотталуды талап еттің бе, патша алдына барасың да!» — деп шешті.

Әмірші Фестің яһуди патшасы Агриппаға Пауыл туралы мәлімет беруі

[13] Бірнеше күннен кейін Фестке сәлем беру үшін Агриппа
патша* қарындасы Берникемен Кесарияға келді. [14] Олар сонда
бірнеше күн болған кезде, Фест патшаға Пауылдың ісі туралы
былай деп мәлімет берді:
— Осында Феликс түрмеге жапқан бір кісі бар. [15] Мен Иеру-
салимде болғанда, яһудилердің басты діни қызметкерлері мен
рубасылары оған айып тағып, үкім шығаруымды талап етті.
[16] Оларға: «Айыпталушы айыптаушылармен кездеспей және
өзін қорғауға мүмкіндігі болмай тұрып, адамды ұстап беру
римдіктердің салтына қайшы келеді», — дедім. [17] Олар менімен
бірге осы жерге келген соң, кешіктірмей келесі күні соттың
орындығына отырып, әлгі кісіні алдырдым. [18] Айыптаушылар
шығып сөйлеп, оған қарсы мен күткендей ешқандай айып тақ-
пай, [19] олардың өз тәңіріне табынушыларына қатысты мәселе
бойынша, сондай-ақ өліп қалған, бірақ Пауыл тірілді деп айт-
қан Иса есімді Біреу туралы айтысып қалды. [20] Мен бұл мәселе
жөнінде не істерімді білмей, Пауылдан: «Иерусалимге барып,
сонда сотталуға келісесің бе?» — деп сұрадым. [21] Бірақ ол өзі-
нің ісін римдік патша шешсін деп талап еткен соң, мен оны
соған жібергенше түрмеде ұстауға бұйырдым. [22] Сонда Агриппа
Фестке:
— Ол кісіні тыңдағым келеді, — деді.
— Оны ертең-ақ тыңдайсыз, — деп, Фест жауап берді.
[23] Келесі күні Агриппа мен Берникe сән-салтанатпен сот залы-
на келді, олармен бірге мыңбасылар және қаланың атақтылары
болды. Фесттің әмірі бойынша Пауылды алып келді. [24] Фест
сөз алып, былай деді:
— Агриппа патша және бізбен бірге отырған мырзалар!
Алдарыңызда Иерусалимдегі және осы жердегі бүкіл яһуди
халқы тірі қалдырмау керек деп, маған қатты дауыстап,
өтініш жасаған адам тұр. [25] Ал мен оның өлім жазасына кесер

*13 Ирод Агриппа І-нің ұлы Агриппа ІІ патша Ғалилеяны және Переяның бір бөлігін билеп, Иерусалимдегі ғибадатхананың қорғаушысы да болатын.

қылмысы жоқ деп таптым. Бірақ өзі римдік патша сотын талап
еткендіктен, оны соған жөнелтпек болып шештім. [26] Ал енді
тақсыр иеге ол туралы жазатын нақты мәліметім жоқ, сондық-
тан оны сіздердің алдарыңызға, әсіресе, өзіңізге, Агриппа пат-
ша, алдырып отырмын. Тергеу соңында мен қандай мәлімет
жазып беретінімді білсем деймін. [27] Тұтқынды айыбын көрсет-
пей Римге жіберу, менің ойымша, ақылға сыймайтын іс.

26

Пауылдың Агриппа патшаға Ізгі хабарды түсіндіруі

[1] Агриппа Пауылға:
— Өзіңді ақтап сөйлеуге рұқсат, — деді. Сонда Пауыл қолын
созып, қорғау сөзін бастады:
[2] — Жоғары мәртебелі Агриппа патша, бүгін алдыңызда
тұрып, яһуди басшыларының таққан айыбына қарсы өзімді
қорғап сөйлеп тұрғаныма қуанамын. [3] Өйткені сіз яһудилердің
барлық әдет-ғұрыптары мен даулы мәселелерін жақсы білесіз.
Сондықтан сөзіме шыдамдылықпен құлақ түруіңізді өтінемін.
[4] Жас кезімнен бастап Иерусалимде тұрып, халқым ішінде
қандай өмір сүріп келе жатқаным яһудилердің бәріне мәлім.
[5] Олар мені көптен бері таниды, егерде шындықты мойындағы-
лары келсе, менің парызшыл ретінде дініміздің ең қатал бағы-
тын ұстанатындардың қатарына жатқанымды біледі. [6] Бүгін сот
алдында тұруымның себебі — Құдайдың бір кезде ата-бабала-
рымызға берген уәдесіне үміт артуым. [7] Осы уәденің орында-
луына халқымыздың он екі руы да күндіз-түні Құдайға қыз-
мет етіп, үміт етеді. О, патшам, бүгін яһудилер мені содан
үміткер болғаным үшін айыптап отыр. [8] Сіздер неге Құдайдың
өлгендерді қайта тірілтуініне сенбейсіздер?
[9] Рас, баяғыда мен де назареттік Исаға қарсы күресуді мін-
детім деп ойладым. [10] Иерусалимде осымен айналысып, бас діни
қызметкерден арнайы өкілеттік алып, Құдайдың көптеген
адамын* түрмеге жаптырдым. Оларды өлім жазасына кесkенде,
бұған да келісіп, дауыс беріп отырдым. [11] Барлық мәжілісхана-
ларды аралап жүріп, сондайларды талай рет азапқа салып,
оларға Иеміздің атын қорлатуға тырыстым. Ашу-ызаға кернел-
генім сонша, оларды шетелдік қалаларға барып та қудаладым.
[12] Бір жолы осы мақсатпен бас діни қызметкерден өкілеттік
пен тапсырма алып, Дамаскіге бара жатыр едім. [13] О, патшам,

*10 Яки: қасиеттілердің көбін.

жолда мен тал түсте күн сәулесінен жарық, көктен түскен нұр
көрдім. Оның сәулесі өзіме де, серіктеріме де түсті. 14 Бәріміз
жерге құлап түстік. Сол кезде бір дауыстың маған еврейше:
«Саул, Саул, Мені неге қудалайсың? Иеңе қарсы шығып* азапқа
қаласың», — дегенін естідім. 15 Мен: «Ием, Сен кімсің?» — деп
сұрадым. Иеміз маған: «Мен өзің қудалап жүрген Исамын.
16 Түрегел, сені Өзіме нөкер қылу үшін келдім, бұдан былай
сен Менен көргеніңе және саған кейін көрсететіндеріме бас-
қалар үшін куә болуға тиістісің. 17 Сені өз халқыңа да, басқа
ұлттарға да жіберіп, жасайтын қастандықтарынан құтқарамын:
18 олар түнектен нұрға, шайтанның құрсауынан Құдайға бет
бұрулары үшін сен олардың көздерін аш! Сонда олар Маған
сеніп, күнәлары кешіріліп, Құдай халқының арасынан орын-
дарын* алады», — деді.

19 Міне, осы себептен мен, Агриппа ағзам, көктен түскен
көріністе маған Бұйырғанға бағынбай тұра алмадым. 20 Кері-
сінше, алдымен Дамаск пен Иерусалимнің, одан кейін бүкіл
яһуди елінің тұрғындары мен басқа ұлт адамдарына да: «Теріс
жолдан қайтып, Құдайға бет бұрып, бұған лайықты іс істең-
дер!» — деп уағыз айтып жүрдім. 21 Яһудилердің мені ғибадат-
ханада ұстап алып, өлтіргілері келген себебі — осы. 22 Құдай
қорғап-қолдап келгендіктен мен күні бүгінге дейін берік тұрып
үлкен-кіші бәріне куәлік етемін. Мұса мен басқа да пайғам-
барлар алдын ала айтып кеткендерді ғана үйретіп жүрмін,
23 атап айтқанда, Құтқарушы Мәсіх азапталып, Бірінші болып
өлімнен тіріліп, Исраил халқына және басқа ұлттарға Ізгі
хабарды жариялап, көздерін ашуға* тиісті болды.

24 Пауыл өзін ақтап, осылай сөйлеп тұрғанда Фест қатты
дауыстап:

— Есің дұрыс емес, Пауыл! Көп оқып, ақылыңнан адасқан-
сың! — деді. 25 Пауыл оған:

— Есім дұрыс, қадірлі Фест, мен ой елегінен өткен шынайы
сөздерді айтып тұрмын! 26 Патша ағзам мұның бәрін біледі,
сондықтан оған бұларды еркін айтып тұрмын. Болған жайттар-
дың ешқайсысы одан жасырын емес, соған сенімдімін, себебі
олар тасада өткен жоқ. 27 Агриппа патша, сіз пайғамбарлардың
айтқандарына сенесіз бе? Оларға сенетіңізді білемін, — деді.
28 Сонда Агриппа Пауылға:

---

*14 Немесе: Өкше темірге қарсы теуіп. (Тұрақты сөз тіркесі.)
*18 Немесе: қасиетті болғандардың араларынан үлестерін.
*23 Немесе: халыққа және басқа ұлттарға нұр туралы хабар жеткізуге.

— Аз уақыттың ішінде мені мәсіхші болуға* көндірмексің бе? — деді. [29] Пауыл оған:

— Аз ба, көп пе, әйтеуір бір уақытта өзіңіз де, мені бүгін тыңдап тұрғандардың бәрі де бұғауланған күйімнен басқа дәл мен сияқты болсын деп Құдайдан сұраймын, — деді.

[30] Пауыл осыны айтқанда патша орнынан көтерілді; онымен бірге әмірші, Бернике және залда отырғандар түгел тұрды.
[31] Олар шығып бара жатқанда, бір-біріне:

— Мына кісі не өлімге кесер, не түрмеге жабар қылмыс жасаған жоқ, — десті. [32] Агриппа да Фестке:

— Римдегі патша сотын талап етпегенде, мұны босатып жіберуге болар еді, — деді.

27 *Пауыл мен серіктерінің кемемен Римге беттеуі*

[1] Сонымен біздің Италияға баратынымыз шешілген соң,
Пауылмен тағы бірнеше тұтқындарды римдік патша атындағы
әскер бөлімінің Юли есімді жүзбасына табыстады. [2] Адрами-
тилық* кемеге мініп, теңізге шықтық, ол жол-жөнекей Азия
аймағының кемежайларына кіретін болды. Бізге Салониқадан
македониялық Арыстарқ ере жүрді. [3] Келесі күні Сидонға
келдік. Жүзбасы Пауылға жақсы қарап, оған достарына барып
келіп, солардың оның сапар кезіндегі қажеттерін қамтамасыз
етулеріне рұқсат берді. [4] Сидоннан әрі қарай кетіп, алдымыз-
дан қарсы соққан желден қашып, Кипр аралының ық жағымен
жүрдік. [5] Теңізді Кіликия және Памфұлия өлкелерін бойлай
кесіп өтіп, Лұкиядағы Мұраға жеттік. [6] Сол жерден жүзбасы
Италияны бетке алған ескендириялық кемені тауып алып, бізді
осы кемеге мінгізді. [7] Көп күн бойы ақырын жүріп отырып,
зорға дегенде Книд қаласының маңайына жеттік. Жел қарсы
соққандықтан Крит аралының ық жағымен, Салмон қаласы-
ның маңынан өттік. [8] Жағалаумен жүре отырып, әзер дегенде
Ласея қаласына жақын Сұлу кемежай деген жерге келдік.
[9] Осы екі арада талай уақыт артта қалып, тіпті яһудилердің
күзгі оразасы өтіп кеткен еді. Сондықтан кемемен жүзу қауіпті
бола бастады. Сол себептен Пауыл оларға ескертіп:

---

*28 Немесе: мәсіхші іспетті әрекет етуге.

*2 Адрамити: Азия аймағының Трояға жақын, кеме тоқтайтын қала.

10 — Ер азаматтар, біздің сапарымыз жүк пен кеме үшін
ғана емес, өз өміріміз үшін де қауіпті де өте зиянды болайын
деп тұрғанын білемін», — деді. 11 Бірақ жүзбасы Пауылдың
сөзінен гөрі кеменің жүргізушісі мен иесіне көбірек сенді.
12 Оның үстіне кемежай қыстауға ыңғайлы болмаған соң, кеме-
дегілердің көпшілігі әрі жүре берейік, қыстау үшін Феникске
жетейік деген шешім қабылдады, бұл криттік кемежай оңтүс-
тік батыс пен солтүстік батысқа қарай орналасқан болатын.
13 Оңтүстіктен бір әлсіз жел соғып еді, олар мақсатымызды
орындай аламыз деген оймен зәкірлерін көтеріп алып, Критті
жағалап жүзіп кетті.

Кеменің қатты дауылға ұшырап, қирауы

14 Аз уақыттан кейін арал жақтан Солтүстік шығыс деп ата-
латын қара дауыл соғып, 15 кемемізді сүйрей жөнелді. Дауылға
қарсы тұрар шамамыз болмаған соң, кемені толқынға тапсы-
рып, кете бардық. 16 Клауда деген кішкентай аралдың ық жағы-
мен жүрген кезде, зорға дегенде кеме артындағы байлаулы
қайықты үстіне тартып, шығарып үлгердік. 17 Бұдан соң теңіз-
шілер кемені кендір арқанмен белдіктеп байлап қойып, Сирт
қойнауында* қайрандап қалудан қауіптеніп, желкендерді түсі-
ріп, қалқып жүре бердік. 18 Дауылдан әбден ұрылып-соғылып
теңізшілер келесі күні жүктің біразын түсірсе, 19 үшінші күні
өз қолдарымен кеменің керек-жарағын лақтырып тастауға
мәжбүр болды. 20 Бірнеше күн бойы не күн, не жұлдыз көрін-
беді, ал дауылдың долданғаны сондай, құтқарыламыз ба деген
үмітіміз де үзіле бастады.

21 Көптен бері ешкім нәр татпаған соң, Пауыл ортаға шығып:
— Ей, ер азаматтар, мені тыңдап, Криттен шықпауларың
керек еді, сонда осындай қатерге бас тігіп, зиян шекпеген болар
едіңдер. 22 Ал енді батылданыңдар деп ескертемін, себебі
ешқайсыңның өмірлерің қиылмай, тек кеме ғана құриды.
23 Неге десеңдер, өзім қызмет етіп, Соның меншігімін деп
жүрген Құдайымның бір періштесі өткен түні жанымда пайда
болып: 24 «Қорықпа, Пауыл! Сен римдік патшаның алдына
баруға тиістісің! Біліп қой: Құдай тілегіңді ескеріп, сапарлас-

*17 Сирт — солтүстік Африкада орналасқан қайрандары (таяз жерлері) көп теңіз қойнауы.

тарыңды өлімнен аман алып қалады,* — деді. 25 Сондықтан, ер
азаматтар, батыл болыңдар! Мен Құдайға сенемін, маған қалай
айтылса, солай болады да. 26 Бірақ біз бір арал маңындағы
қайраңға отырып қалуға тиіспіз, — деді.

27 Адрият теңізінде сандалып жүргенімізге он төрт күн бол-
ғанда, түн ортасында кемешілер құрлыққа жақындағанымызды
шамалады. 28 Олар өлшеуішті суға түсіріп, судың отыз жеті
метр* терең екендігін анықтады; сәлден кейін тағы өлшеп,
жиырма жеті метр деп тапты. 29 Жартасқа соғылып қалудан
қауіптенген теңізшілер кеменің артынан суға төрт зәкір тастап,
таңның атуын асыға күтті. 30 Алдыңғы жақтан да зәкір тастай-
мыз деп сылтауратқан теңізшілер қайықты суға түсіре бастады.
Бірақ олар мұны кемеден қашып кету үшін істеді. 31 Сол
себепті Пауыл жүзбасы Юли мен жасақшыларға: «Егер мына-
лар кемеде қалмаса, сендерге құтқарылу жоқ», — деді. 32 Сонда
жасақшылар қайықты байлап қойған арқандарды кесіп, оны
теңізге құлатты.

33 Таң атар алдында Пауыл адамдарды бір нәрсе жеп алуға
шақырып:

— Бастарыңа қауіп төніп, нәр татпай жүргендеріңе бүгін он
төрт күн болды. 34 Сондықтан жүрек жалғап алыңдар деймін.
Бұл құтқарылуларың үшін қажет. Ешқайсыңның бір тал шашы
да шығын болмайды.

35 Осылай деп, бір нанды алды да, елдің көзінше Құдайға
шүкіршілік айтып, бір жапырағын үзіп, жей бастады. 36 Содан
адамдар жігерленіп, тамақтанып алды. 37 Кемеде жалпы саны
екі жүз жетпіс алты кісі едік. 38 Бәрі тойып алған соң, кемені
жеңілдету үшін жүк қоймасында қалған астықты теңізге лақ-
тырып тастады.

39 Таң атқанда теңізшілер келген жерді таныған жоқ. Жағасы
жайлы шығанақты көріп, мүмкін болса, кемені сол жерге
тақап тоқтатуға ұйғарды. 40 Зәкірлердің арқандарын кесіп,
теңізге тастады да, кеменің рулін байлаған қайысты босатып,
алдыңғы желкенді жоғары көтеріп, жағаға бет алды. 41 Алайда
бір таяз жерге тап болып, кеме қайраңдап, тұмсығы құмға
терең батып, қимылдамай қалды, ал артын лықсыған толқын-
дар соққылап, сындыра бастады.

---

*24 Яки: Құдай саған барлық сапарластарыңның өмірін сыйлады.

*28 Яки: жиырма сажын (жайылған құшақ, көне ұзындық өлшеуіші).

[42]Тұтқындар жүзіп қашып кетпесін деп, жасақшылар оларды
өлтіріп тастамақ болды. [43] Бірақ Пауылды аман алып қалғысы
келген жүзбасы олардың ниетін іске асыруларына тиым салып:
«Жүзе білетіндер бірінші болып теңізге секіріп түсіп, құр-
лыққа жүзіп шықсын, [44]ал қалғандары тақтайлар және кеме-
нің басқа да бөлшектеріне қарманып, жағаға жетсін!» — деп
бұйырды. Сөйтіп барлығы да аман-есен жағаға жетіп алды.

28 *Мальта аралында қыстап шығып, Римге бет алу*

[1]Енді құтқарылғаннан кейін біз аралдың Мальта екенін
білдік. [2]Тұрғындары әдеттен тыс адамгершілік танытып, от
жағып, бізді өздеріне шақырды, себебі жаңбыр жауып, күн
суытып кеткен еді. [3]Пауыл бір құшақ отындық ағаш жинап
әкеліп, отқа тастағанда, шыбықтардың арасынан ыстыққа
шыдамаған бір улы жылан атып шығып, оның қолынан тістеп,
ұстап алды. [4]Жергілікті тұрғындар оның қолындағы салбыра-
ған жыланды көргенде бір-біріне: «Мынау сөзсіз кісі өлтірген
бір қанішер болар. Теңізден құтылған оны әділет тәңірі тірі
қалдырмас, — деді.

[5]Бірақ ол жыланды отқа лақтырып жіберіп, ешқандай зиян
шекпеді. [6]Айнала тұрғандар енді Пауылдың денесі ісіп кетеді
немесе өліп, жерге бір-ақ құлайды деп, едәуір күтіп тұрды,
бірақ оған ештеңе болмағанын көрген соң, ойларын өзгертіп:
«Мынау бір құдай болар!» — десті.

[7]Жақын маңда арал әкімшісі Публи дегеннің меншікті жері
бар екен. Сол кісі бізді қабылдап, үш күн бойы жылы қабақ
танытып, үйінде қонақ қылды. [8]Публидің әкесі ыстығы көтері-
ліп, іші өтіп, төсек тартып ауырып жатыр екен. Пауыл оның
бөлмесіне барып, Құдайға сиынып, үстіне қолын қойды да,
ауруынан сауықтырып жіберді. [9]Содан кейін тағы басқа ауы-
рып жүрген, осы туралы естіген арал тұрғындары да Пауылға
келіп, айығып кетіп жатты. [10]Сол үшін олар бізге көп құрмет
көрсетіп, сапарымызды әрі қарай жалғастырарда қажет нәрсе-
нің бәрімен қамтамасыз етті.

[11]Үш айдан кейін біз аралда қыстап қалған, диоскурлардың*
таңбасы бар ескендириялық кемеге мініп, теңізге шықтық.
[12]Сиракузға тоқтап, мұнда үш күн аялдадық. [13]Сол жерден

---

*11 Диоскурлар: басқа ұлттық теңізшілер пір тұтқан жалған тәңірлер.

айналып жүріп, Региге келдік, келесі күні қайтадан сапары-
мызды жалғастырып, оңтүстіктен соққан желмен екі күн жүріп,
Путеолға жеттік. 14 Бұл жерден бауырластар тауып, олар бізден
жеті күн қалыңдар деп өтінді. Содан кейін Римге жол тарттық.
15 Ол жақтағы бауырластар біз туралы хабар алып, Аппи
базары мен Үш қонақ үй деген жерлерге дейін келіп, алды-
мыздан қарсылап шықты. Пауыл оларды көргенде Құдайға
шүкірлік айтып, жігерленіп қалды.

16 Біз Римге келген соң, (жүзбасы тұтқындарды патша сарайы
сақшыларының бастығына тапсырып ал) Пауылға бір күзетші
жасақпен бірге жеке үйде тұруға рұқсат берілді.

Пауылдың Римде Ізгі хабарды уағыздауы

17 Үш күннен кейін Пауыл яһудилердің беделділерін өзіне
шақырып алды. Жиналған соң, оларға былай деді:

— Қымбатты бауырластар! Халқымызға, ата-бабаларымыз-
дың әдет-ғұрыптарына қарсы ешқандай жамандық жасамасам
да, Иерусалимде тұтқындалып, римдіктердің қолына тапсырыл-
дым. 18 Бұлар ісімді тексеріп, өлім жазасына кесетіндей кінәм
жоқ болған соң, босатып жібергілері келді. 19 Бірақ яһудилер
бұған қарсы болғандықтан, римдік патша сотын талап етуге
мәжбүр болдым, мұнымен мен өз халқымды айыптайын деп
отырған жоқпын. 20 Осы себепті бетпе-бет сөйлесу үшін өздері-
ңізді шақыртып алдым. Себебі берген уәдесін* Құдай орын-
дайды деген Исраилдің үміті үшін мен бұғаулы жүрмін. —
21 Олар бұған:

— Біз яһуди аймағынан сіз туралы ешқандай хат алған жоқ-
пыз. Бірде-бір бауырлас ресми түрде немесе жеке өз атынан
жаманат хабар айтып келген де емес. 22 Енді сізден өз ойы-
ңызды естігіміз келеді, өйткені осы алған бағытыңызға қай
жерде де қарсы сөйлеушілердің бар екенін білеміз, — деді.

23 Олар оған бір күнді белгілеп, оның үйінде алғашқыдағы-
дан да көп болып жиналды. Пауыл таңертеңнен кешке дейін
оларға Құдай Патшалығы туралы куәлік келтіріп, Мұса арқы-
лы берілген Таурат заңы мен Пайғамбарлар жазуларына сүйене
отырып, оларды Иса туралы сендіруге тырысты. 24 Кейбіреу-
лерін айтқанымен сендірсе, басқалар сенбей қалды. 25 Сөйтіп

---

*20 Құдай Исраил халқына Мәсіхті жіберіп, Патшалығын орнатады және қиямет күні әділдерді қайта тірілтеді деп уәде берген еді.

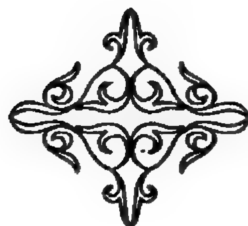
олар өзара бір пікірге келмей, екіге бөлініп кетті. Қоштасарда Пауыл оларға салмақтап былай деді:

— Киелі Рухтың Ишая пайғамбар арқылы ата-бабаларыңызға:

26 «Мына халыққа барып, оған былай де:
Естисің, сонда да еш ұқпайсың,
Қарайсың, сонда да еш көрмейсің!
27 Себебі бұл халықтың жүректері сезімсіз болып қалған,
Құлақтары мүкіс тартып, көздерін жұмып алған.
Әйтпесе көздері көріп, құлақтары естіп,
Жүректері ұғып, Маған бет бұрар еді,
Сонда Мен оларды сауықтырар едім»,

— дегені тауып айтылған сөз. 28 Біліп қойыңыздар: сондықтан да
Құдай құтқарылуды басқа ұлттарға жіберді, олар бұл хабарды
зейінмен тыңдайды. — 29 (Ол осыны айтқаннан кейін, яһудилер
бір-бірімен қатты айтысып, тарап кетті.)

30 Ал Пауыл өзінің жалдап алған үйінде толық екі жыл
тұрып, өзіне келгендердің бәрін қабылдап, 31 Құдай Патшалығын еш бөгетсіз, батыл уағыздап, Иеміз Иса Мәсіх туралы тәлім беріп жүрді.

Жақыптың хаты

Жазба туралы мәлімет

Осы қасиетті жазба Інжіл шарифтегі «Бәріне арналған хаттардың» бірі. Олар бір аймақтың барлық сенушілер қауымдарына жіберілгендіктен, жеке қауымдардың аттарымен емес, хат иелерінің есімдерімен аталады. Осы жазбалар тобына Жоханның, Петірдің және Яһуданың хаттары да кіреді.

Бұл сәлемхатты жазған Жақып өзін «Құдайдың және Иеміз Иса Мәсіхтің басыбайлы қызметшісі» деп таныстырады. Ол Исаның бір шешеден туған інілерінің үлкені болатын. Бұлар алғашқыда Исаның уағыздаған Ізгі хабарын түсінбей, Оның Мәсіх екеніне сенбеді. Алайда Өзінің құрбандық өлімі мен қайта тірілуінен кейін Иса Жақыппен кездесіп, оған Өзінің тірі екенін көрсетті. Сонда Жақып пен інілері Исаға Құтқарушы Иеміз деп сеніп, шешелері Мәрияммен бірге Иерусалимдегі алғашқы қауымның мүшелері болды (Матай 13:55; Жохан 7:2-5; Қорынт. 1-хат 9:5; 15:7; Елшілер. істері 1:14).

Кейінірек Жақып осы қауымның құрметті де беделді жетекшілерінің біріне айналды. Басқа ұлттардан шыққан сенушілердің Таурат заңын ұстанулары туралы мәселеге байланысты Сирия мен Иерусалимдегі қауым жетекшілерінің мәжілісінде Жақып екі жақты ымыраға келтіруге ерекше үлес қосты (Елшілер. істері 12:17; 15:13; 21:18; Ғалат. хат 1:19).

Жақып бұл хатын Иса Мәсіхтің жолына түскен, «басқа халықтар арасына шашырап кеткен» исраилдіктерге арнады. Мүмкін, олар Степан шейіт болғаннан кейін қуғын-сүргінге ұшырап, Финикия өлкесіне, Кипр аралына және Сириядағы Антақия қаласына дейін бытырап кеткен Иерусалим қауымының мүшелері болған шығар (Елшілер. істері 8:1,4; 11:19). Өйткені Жақып олардың жеке ішкі мәселелерімен жақсы таныс болып, қауым жетекшісі іспетті зор беделмен ақыл-кеңес

береді. Иеміз Исаның салтанатты ұлылықпен қайтып келетінін естеріне салып, төзімді болуға жігерлендіреді. Олардың сенімдері игі істерімен нақты көрініп, шынайылығын дәлелдеуге тиіс. Сенушілер байларға жағымпазданбай, мұқтаждықтағы кедейлерге қамқорлық етсін. Олар, сондай-ақ, бір-бірін өсектеп, бөсіп мақтанғанша, Құдай беретін даналыққа кенеліп, татуластырушы болсын. Аурулардың сауығып кетулері және күнәкарлардың теріс жолдан қайтып, Құдай жолына түсулері үшін де сиынғандары жөн.

Сүлеймен пайғамбардың «Нақыл сөздері» мәнерімен жазылған бұл сәлемхаттың бірқатар ілімдері Иеміз Исаның айтқан «таудағы уағызы» мен астарлы әңгімелерінен келтірілген. Құдай жолымен жүруге бел буғандар Киелі кітаптың осы жазбасынан да күнделікті өмірлері үшін ақыл-кеңес пен жігер тауып келеді.

1

Арнау және сәлем

1 Құдайдың және Иеміз Иса Мәсіхтің басыбайлы қызметшісі Жақыптан дүние жүзіне тарап кеткен Исраилдің он екі руына дұғай сәлем!

Сенімнің сыналуына төзіп, адал өмір сүру жайында

2 Бауырластарым менің, алуан түрлі қиын-қыстау сынақтарға
ұшырағанда, бұл жайтты зор қуанышпен қабылдаңдар.* 3 Себебі
сенімдеріңнің сыналып, берік те шынайы екендігінің дәлелденуі төзімділік тудыратынын білесіңдер. 4 Тек төзімділіктерің іс жүзінде соңына дейін жетуге тиіс, сонда сендер рухани жағынан толықтай жетіліп, ешбір кемшіліктерің қалмайды.*
5 Ал егер кейбіреулерің даналыққа мұқтаж болсаңдар, Құдайдан сұраңдар, Ол береді де; Тәңіріміз еш жазғырмай-ақ бәріне жомарттықпен бере салады. 6 Тек шүбәланбай, сеніммен сұрауларың керек. Күмәнданған адам жел айдап, соқтығысқан теңіз толқынына ұқсас. 7 Мұндай кісі Жаратқан Иеден
бір нәрсе аламын деп күтпесін: 8 ол екі ойлы, барлық іс-әрекетінде тұрақсыз адам.

---

*2 Матай 5:11-12; Рим. хат 5:3; Петір. 1-хаты 1:6.

*4 Яки: ешбір игі қасиеттен мұқтаждық көрмейсіңдер.

[9] Қарапайым бауырластарың жоғары дәрежесімен, [10] ал бай
адам қарапайым дәрежесімен мақтансын.* Өйткені ол шөп
арасындағы жабайы гүл іспетті бірден құрып кетпек.** [11] Күн
шығып, аптап ыстық басқанда шөп қурап, гүл де солып, бар
сұлулығынан айырылады. Дәл солай, бай адам да күнделікті
іс-әрекетімен шұғылданып жүргенде-ақ* қалжырап, құрып
кетпек.

[12] Сынақты төзімділікпен басынан өткізіп жатқан әркім
бақытты! Содан өтіп, сенімді екендігі дәлелденгеннен кейін ол
бәйге жүлдесіндей «шынайы өмірдің тәжін» иемденбек. Мұны
Тәңіріміз Өзін сүйгендерге сыйлауға уәде етті.

[13] Күнәға еліккен ешқайсың да: «Құдай мені еліктіреді» деп
айтпаңдар! Құдай күнәға еш елікпейді де, ешкімді еліктірмейді
де. [14] Қайта, әр адам өз құмарлықтарына елігіп, торға түсіп,
азғырылады. [15] Сонда құмарлыққа берілу күнәны тудырады, ал
күнә жасау рухани өлімге ұшыратады.*

[16] Қымбатты бауырластарым, алданып қалмаңдар: [17] көктегі
Әкеміз берген қай нәрсе де игі.* Нұр шашқан аспан денелерін
жаратқан Ол бізге Өзінің мүлтіксіз жарылқауын жаудырады.
Аспан денелерінің көлеңкелері қозғала бергенмен, Құдайда
ешқандай тұрақсыздық жоқ. [18] Ол шынайы хабары арқылы
бізге мәңгілік өмір сыйлап, жаңа жаратылысындағы тұңғыш
рухани балалары* болуымызды қалады.

Құдайдың хабарын есту және іске асыру

[19] Ал енді, қымбатты бауырластарым, мынаны ескеріңдер:

Әркім тыңдауға жүйрік, ал сөйлеуге шабан,
Әрі ашулануға баяу болсын.

---

*10 Немесе: (Құдай алдындағы) төменгі орнын мақтан тұтсын (Матай 5:3,5; 19:24; Петір. 1-хаты 5:6).

**10 Забур жыр. 89:4-6; 102:15-16.

*11 Немесе: бай адам да өз өмір жолында.

*15 Яки: Құдайдан мәңгі ажыратады (Жаратылыс. баст. 2:17; 3:24; Рим. хат 5:12).

*17 Яки: Күнәға азғыру емес, тек игі сыйлықтар ғана көктегі Әкемізден келеді.

*18 Яки: жаңа жаратылыстың алғашқы бастамасы (Рим. хат 8:19-21; Аян 21:1-5).

20 Ашу-ызаның жетегіндегі адам Құдайға ұнамды, әділ істерді
жасай алмайды.* 21 Ендеше, өздеріңде қалған барлық арамдық
пен жамандық атаулыны тастап, жүректеріңе себіліп жатқан
Ізгі хабарды кіші пейілділікпен қабылдаңдар! Ол сендерді
күнәның құлдығынан құтқара алады.

22 Құдайдың айтқандарын құр естіп қана қоймай, іске
асырушы болыңдар! Әйтпесе өздеріңді-өздерің алдайсыңдар.
23 Тәңірдің хабарын естігенмен, іске асырмайтын әркім айнаға
қарап, бет әлпетін көрген адамға ұқсайды: 24 ол өзіне байып-
пен қарап, былай шыға бере-ақ өз түрін ұмытып қалады. 25 Ал
кім кемелді тағылымға* — күнәның құрсауынан азат ететін
Ізгі хабарға — ұқыпты ден қойып, онысын ұдайы жалғастыра
берсе, сол ұмытшақ тыңдаушы емес, жүзеге асырушы болып,
іс-әрекетінде жарылқанбақ.** 26 Өзін діншілмін деп санағанмен,
тіліне ие бола алмайтын әркім өзін-өзі алдап жүр. Оның
діншілдігі еш пайдасыз. 27 Құдай Әкеміздің алдындағы таза да
мінсіз діншілдік — мұқтаждық көрген жетім-жесірлердің
қамын ойлап, өзін осы дүниелік арамдықтардан кіршіксіз пәк
ұстау.

2 1 Бауырластарым, сендер салтанатты ұлылыққа бөленген
Иемізге сенгендіктен, адамдарды сыртына қарап алала-
маңдар! 2 Айталық, қауым жиналыстарыңа алтын жүзік тағып,
жалтыраған сәнді киім киген кісі, сондай-ақ, жұпыны киінген
кедей де келді дейік. 3 Сонда сендер жүзік таққан байға:
«Төрге шығып, жайғасыңыз» деп, ерекше назар аударып, ал
мүсәпірге: «Ана жерге тұр» немесе «Мұнда, аяқ жағыма отыр»
дейсіңдер. 4 Осылайша адамдарды алалап, жаман пиғылды
төрешілерге айналасыңдар,* солай емес пе?

5 Қымбатты бауырластарым, ден қойып тыңдаңдаршы! Құдай
осы дүниелік тұрғыдан кедейлерді сенімдері арқылы рухани
бай болуға, әрі өз Патшалығына кіріп, үлес алуға таңдаған
жоқ па еді? Осы Патшалығын Өзін сүйетіндерге аманаттауға
уәде етті ғой. 6 Ал сендер кедейлерді кемітіп келесіңдер!

---

*20 Яки: Діндар қызбалық адамды Құдай алдында ақтай алмайды (Лұқа 4:28; 6:11,35-37,41-42).

*25 Яки: кім мүлтіксіз заңға (2:12; Жохан 8:32; Ғалат. хат 2:4; Забур жыр. 18:8).

**25 Яки: бақытты болмақ (Құдай оған риза болмақ).

*4 Яки: жаман пиғылмен адамдардың құндылығын белгілейсіңдер.

Өздеріңді жәбірлеп, сотқа тартатындар сол байлар емес пе?!
7 Сендерге берілген қасиетті есімді* масқаралайтын да солар ғой.

8 Киелі жазбада берілген «асыл заң»* мынау: «Өзіңді қалай
сүйсең, маңайыңдағы кісіні** де солай сүй!» Осыны іс жүзінде
орындасаңдар, дұрыс істегендерің. 9 Егер адамдарды сыртына
қарап алаласаңдар, күнә жасап, Құдайдың заңын бұзушы болып
әшкереленесіңдер. 10 Тіпті бүкіл Таурат заңын орындай тұра,
бір жерінде сүрінген адам оны түгел бұзғандай айыпты.
11 Тауратта «Неке адалдығын бұзба!» деп бұйырған Тәңіріміз
«Кісі өлтірме!» деп те айтты. Егерде неке адалдығын бұзбай,
кісі өлтірсең, бәрібір Құдайдың заңын бұзушы болып табыла-
сың. 12 Мәсіх сендерге рухани азаттық әкелген өз тағылымы*
бойынша төрелік ететін болады. Сөздерің мен іс-әрекеттерің
соған сай болсын! 13 Мейірім көрсетпеген адам мейірімсіз
сотталмақ. Мейірім соттаудан үстем!

Шынайы сенімнің нәтижесі — игі істер

14 Бауырластарым менің, біреу сенемін дей тұра, игі істер
жасамаса, онысынан не пайда?! Сондай сенімі оны Тәңірдің
қаһарынан құтқара ала ма? 15 Айталық, сенуші бауырластарың,
не еркек, не әйел заты болсын, киер киім мен ішер тамаққа
зәру жүр дейік. 16 Ал араларыңдағы біреуің оларға: «Аман-сау
болыңдар! Тоңбай, қарындарың ашпай өмір сүріңдер» деп, ал
өзі солардың тәндік қажеттерін қамтамасыз етпесе, оның тіле-
гінен не пайда?! 17 Ендеше, сенім игі іс-әрекет тудырмаса, ол
— өлі сенім. 18 Мүмкін кейбіреу: «Сенің сенімің бар, ал мен
игі істер жасаймын» дер. Игі істер тудырмайтын сеніміңнің
шынайылығына көзімді жеткізші, ал мен жасаған игі істерім
арқылы сенімімді дәлелдеймін. 19 Сен «жалғыз Құдай бар» деп
сенесің. Мұның дұрыс, алайда жындар да соған сеніп, Оның
қаһарынан қорқып дірілдейді.

20 Ал сен, түйсіксіз адам, игі іс-әрекетсіз сенімнің өлі екенін
ұқпайсың ба? 21 Түп атамыз Ыбырайым баласы Ысқақты құр-
бандыққа ұсынғанда сол ісі арқылы Құдай алдында ақталды

---

*7 Яки: Сендер бағышталған Иеміз Мәсіхтің сыйлы есімін.

*8 Яки: берілген «патша заңы» (Матай 5:43-48; 7:9-12).

**8 Немесе: Басқаларды, яки өмір жолында Құдай өзіңе кездестірген адамдарды (Леуілік. 19:18; Лұқа 10:29-36).

*12 Немесе: өз өсиеті (Жохан 8:36; 13:34-35).

емес пе? 22 Байқайсың ба: Ыбырайым Құдайға сенді, сондай-ақ
Оның айтқаны бойынша әрекет етті де. Осылайша сол істеген-
дері арқылы Ыбырайымның сенімі кемеліне жетті. 23 Сонда
Киелі жазбадағы мына сөздер жүзеге асты: «Ыбырайым Құдайға
сенді, сондықтан Оның алдында ақталды» және ол «Құдайдың
досы» деген атаққа да ие болды.* 24 Өздерің көріп отырғандай,
Тәңір алдында адамды тек оның сенімі ғана емес, істегендері*
де ақтайды.

25 Сол секілді, бұрынырақ жеңіл жүрісті әйел болған Рахаб
та (Құдайға сеніп) барлаушыларды үйіне түсіріп, басқа жол-
мен қашырып жіберді. Рахаб осы ісі арқылы ақталды емес пе?
26 Демек, жансыз тәннің өлі екеніндей, әрекетсіз* сенім де өлі.

3

Өз аузыңа ие бол

1 Бауырластарым менің, бәрің бірдей ұстаз болуға ұмтылмаң-
дар! Иеміздің бізге, тәлім беретін ұстаздарға, басқалардан
гөрі қатаңырақ төрелік айтатынын* білесіңдер. 2 Бәріміз де көп
қате жібереміз. Ал кім сөзінде қате жібермесе, сол денесін
тұтастай меңгере алатын жетілген адам.

3 Мініс атын өз еркімізге көндіру үшін жай ғана ауыздық
салып, бүкіл денесін бағындырып, бағыттаймыз. 4 Немесе
мысалға теңіз кемесін алайық. Ол қаншама үлкен болса да,
күшті желмен ыққанда өте кішкентай тұтқасымен* басқары-
лып, оны ұстап тұрған кісінің қалаған бағытына жүреді. 5 Сол
сияқты тіл де дененің кішігірім мүшесі бола тұра, ғаламат
нәрселермен мақтанады.

От ұшқыны қаншама майда болса да, қалың орманды өртеп
жібере алады! 6 Тіл де от іспетті, әділетсіздік тудырғыш.* Дене
мүшелерінің арасында орналасқан ол бүкіл денемізді арамдап,
өзі тозақ отынан тұтанып, бар өмірімізді де өртеп, құрта алады.

7 Әр түрлі аңдар мен құстар, бауырымен жорғалаушылар мен
теңіз жануарларын адам өз еркіне бағындырып келді және
бағындыруда. 8 Алайда адамдардың ешқайсысы да өз тілін

---

*23 Шежіре. 2-ж. 20:7; Ишая 41:8.
*24 Яки: сол сенімі арқылы істегендері (Матай 25:31-46).
*26 Яки: игі істерге бастамайтын.
*1 Қорынт. 1-хат 3:12-17; 2-хат 5:10.
*4 Яки: штурвалымен.
*6 Немесе: әділетсіздік әлемі.

бағындыра алмайды. Тіл — бағынуға көнбейтін жаман нәрсе,
кісі өлтіретін уға толы. 9 Біз тілімізбен Жаратқан Ие — Құдай
Әкеге алғыс айтып, Оны дәріптейміз, ал Құдай рухани жағы-
нан Өзіне ұқсас етіп жаратқан адамдарды сол тілімізбен қар-
ғаймыз да! 10 Осылайша алғыс та, қарғыс та бір ауыздан шығады.

Бауырластарым, бұлай болмасын! 11 Бұлақ көзінен бір мез-
гілде тұщы да, ащы да судың шығуы мүмкін бе? 12 Бауырлас-
тарым, ойлаңдаршы: өрік* ағашы зәйтүн жемісін немесе жүзім
бұтасы өрік жемісін бере ала ма? Әрине, бермейді. Дәл сол
сияқты, ащы су шыққан бұлақтан тұщы су да шықпайды.

Шынайы даналық жанжалға бастамайды

13 Араларыңдағы қайсың парасатты да саналысың? Сол оны-
сын үлгілі мінез-құлқымен, парасатты инабаттылығымен көр-
сетсін. 14 Ал егер жүректерің удай қызғанышқа толып, қара
бастарыңның абыройын ойласаңдар, онда даналықтарыңа мақ-
танбаңдар, әйтпесе шындықты бұрмалайсыңдар. 15 Мұндай жал-
ған «даналық» көктен келмейді, ол осы күнәкар дүниеге, өз
бетімен жүрген ескі болмысымызға және жын-перілерге тән.
16 Қай жерде қызғаныш пен қара бастың абыройын ойлау болса,
тәртіпсіздік пен зұлымдық атаулы да сол жерде. 17 Көктен кел-
ген даналық адамды ең алдымен пәк таза қылады, содан кейін
ынтымақшыл, төзімді, ымырашыл, қайырым мен игі істер
жасағыш, ешкімді алаламайтын әділ қылып, екі жүзділіктен
арылтады. 18 Татуластырушылар «тыныштық тұқымын» себу-
шілер іспетті. Бұл тұқымның жемісі болып әділ мінез-құлық
орнығады.

4 1 Ендеше, араларыңдағы қастастық пен дау-жанжал
қайдан шығады? Бойларыңдағы соғысып жатқан арам
құмарлықтарыңнан туады емес пе? 2 Сендер бір нәрсені аңсап,
иемдене алмайсыңдар; сонда кісі өлтіретіндей жек көріп, қыз-
ғанасыңдар, ал аңсаған нәрселеріңе қол жеткізе алмайсыңдар.
Жанжалдасып, төбелесесіңдер, бәрібір иемденбейсіңдер, өйткені
оны Құдайдан сұрамайсыңдар. 3 Сұрасаңдар да, ие бола алмай-
сыңдар, себебі ізгі ниетпен емес, арам құмарлықтарыңды
қанағаттандыру үшін сұрайсыңдар.

---

*12 Немесе: інжір (Матай 7:15-18).

Құдайға шын жүректен мойынсұнып, бір-бірін жамандамау жайлы

4 Әй, опасыздар! Осы күнәкар дүниемен достасу Құдайға
қастық екенін білмейтін бе едіңдер? Осы дүниемен дос бол-
ғысы келген әркім Құдайдың жауына айналады. 5 «Өмірміз-
ден орын алған Құдайдың Рухы жалғыз Оны ғана сүйіп, Оған
түгелдей бағышталуымызды аңсайды»* деген бекерге жазыл-
ған деп санайсыңдар ма? 6 Ал Тәңір бізге (арам құмарлықтарға
қарсы тұруға) рақымын ағыл-тегіл молынан сыйлайды. Сол
себептен де киелі жазбада былай делінген:

«Құдай тәкаппарларға қарсы тұрады,
Ал кіші пейілділерге рақымын шашады».*

7 Сонымен, Құдайға мойынсұныңдар!
Шайтанға қарсы тұрыңдар, сонда ол сендерден безіп кетеді.
8 Құдайға жақындаңдар, сонда Ол да сендерге жақындайды.
Күнәкарлар, қолдарыңды жамандық атаулыдан жуып тазар-
тыңдар! Екі ойлы табансыздар, жүректеріңді орнықтырыңдар!
9 Өкініп, зар еңіреп жылаңдар, күлкілерің қайғыға, қуаныш-
тарың қасіретке айналсын! 10 Жаратқан Иенің алдында бой
ұсыныңдар, сонда Ол сендерді жоғарылатпақ.
11 Бауырластарым менің, бір-біріңді жамандап қорлауды
доғарыңдар! Бауырласты жамандағандарың не үкімдегендерің
(Иеміздің сүйіспеншілік туралы) өсиетін* қорлап үкімдеген-
дерің. Ал өсиетті үкімдегенде оны орындаушы емес, соттаушы
болып табыласыңдар. 12 Өсиеттерді* шығарушы да, соттаушы
да — Біреу-ақ. Ол құтқара да, құрта да алады. Маңайындағы-
ларды үкімдейтін соншама сен кімсің?

---

*5 Немесе: «Құдай бізге (өмір беретін) рухты қондырғандықтан, оның тек Өзіне ғана бағышталуын аңсайды» (Жаратылыс. баст. 2:7). Яки: «Бойымызды мекендейтін рух басқаларды қызғаныштан көре алмайды».
*6 Нақыл сөз. 3:34.
*11 2:8,12; Матай 7:1-5; Рим. хат 14:4; Жохан 15:12-13.
*12 Немесе: Таурат заңын (Мысыр. шығу 20:1-17; Матай 5:21-48; 25:31-46; Аян 19:11-12).

Өз бетімен жоспарлап,
өткінші байлыққа сүйенуден сақтандыру

[13]«Біз бүгін-ертең пәлен қалаға барып, сонда бір жыл тұрып,
сауда жасап, олжаға батамыз» дейтіндерің құлақ түріңдер:
[14]сендер тіпті күні ертең не болатынынан беймәлімсіңдер!
Өмірлерің неге ұқсас? Ол әншейін аз уақытқа көрініп, кейін
ғайып болатын бу іспетті. [15]Оның орнына «Құдай бұйыртса,
аман болсақ, біз мынаны істейміз, не ананы істейміз» деген-
дерің дұрыс. [16]Ал сендер паңданып мақтанасыңдар. Мұндай
даңғойлық атаулы жаман.

[17]Кім жасауға тиісті жақсылықты біле тұра жасамаса, сол
күнәлы.

5 [1]Сонымен, байлар, құлақ түріп тыңдаңдар! Бастарыңа
төніп тұрған қасіреттеріңе бола зар еңіреп жылаңдар!
[2]Дүние-мүліктерің шіріп, киімдерің күйеге жем болды, [3]алтын
мен күмістеріңді тот басты. Солардың тоты сендерге қарсы
айғақ болып, тәндеріңді оттай жалмайды. Осы заманның ақыры
жақын болса да,* өздеріңе қазына жинап келесіңдер! [4]Міне,
сендер егіндеріңді жинаған жұмысшыларға төлемеген тиесілі
жалақылар өздеріңе қарсы айғақ болып шағынып тұр, орақшы-
лардың айқайлаған дауыстары әлемді билеуші Жаратқан Иенің
құлағына жетті. [5]Сендер бұл дүниеде молшылыққа белшеден
батып, рақат кешіп келесіңдер. Құритын күндерің жетсе де,
бордақыланған малдай семірудесіңдер. [6]Тіпті өздеріңе қарсы
шықпаған әділдерді соттап, өлтірдіңдер!*

Мәсіхтің қайта оралуын сабырмен күту

[7]Ендеше, бауырластарым, Иеміз қайтып келетін кезге дейін
шыдаңдар. Диқанға қараңдаршы: ол егіндік жерінен алатын
құнды өнімін тосып, оны күзгі және көктемгі жаңбырдың
суаруын төзімділікпен күтеді. [8]Сендер де сабырмен күтіп,
жүректерің мызғымас табанды болсын. Өйткені Иеміз жуырда
қайтып келмек.

[9]Сотталмауларың үшін, бауырластарым, бір-біріңнің үсте-
ріңнен шағым айтпаңдар. Үкім шығаратын Иеміздің жуырда

---

*3 Яки: Осы заманның ақыры жетіп қалған болса да (5:7,9; Елшілер. істері 2:17; Петір. 2-хаты 3:10-14).

*6 Матай 23:35; Елшілер. істері 7:51-52.

қайта оралатынын білесіңдер ғой. Ол есік алдына келіп қалғандай жақын.

[10] Бауырластарым менің, азап шегіп, төзе білуде Құдай атынан сөйлеген пайғамбарлардан үлгі алыңдар. [11] Сол төзімді адамдарды бақытты деп санаймыз. Әйүп* пайғамбардың шыдамдылығы туралы естігенсіңдер, Жаратқан Иенің ақыр аяғында оны қалай жарылқағанын да білесіңдер. Иеміздің жанашырлығы мен қайырымдылығы қандай зор!

Бұлтартпай шындықты айту және бауырлас үшін сыйыну

[12] Ең бастысы, бауырластарым, ант етуші болмаңдар! Көк пен жердің немесе басқа да нәрселердің атымен ант етпеңдер. Қайта, сендер «иә» дегенде шынымен иә, «жоқ» дегенде шынымен жоқ болуға тиісті. Әйтпесе Тәңір сендерді жауапқа тартпақ. [13] Кейбіреулерің азап шексе, онда Құдайға сыйынсын, көңілді болғанда мадақтау жырлары мен әндерді айтсын.

[14] Қайсыбіреуің ауырып қалса, қауым жетекшілерін шақыртсын. Олар маңдайына Жаратқан Иенің атынан май жағып,* оның үстіне қолдарын жайып сыйынсын.** [15] Сеніммен сыйынғандарыңа бола Иеміз науқастың денсаулығын қайтадан қалпына келтіріп, сауықтырмақ. Егер ол күнә жасаған болса, кешірілмек. [16] Сондықтан сауығып кету үшін, жасаған күнәларыңды бір-біріңе айтып мойындап, бір-бірің үшін сыйыныңдар! Әділ адамдардың Құдайға сыйынуларының күші орасан зор.

[17] Ілияс пайғамбар да біз сияқты пенде болатын. Алайда ол жаңбыр жаумасын деп шын көңілмен сыйынғанда, үш жарым жыл бойы жерге жаңбыр тамбады. [18] Ол қайтадан сыйынғанда, аспаннан жаңбыр құйылып, жер өнімін берді.*

[19] Бауырластарым, қайсыбіреуің ақиқат жолынан тайса, басқа біреуің оны кері қайтарсын! [20] Естеріңде болсын: кім күнәкарды теріс жолдан қайтарса, сол оның жанын рухани өлімнен құтқарып,* көптеген күнәларының кешірілуіне себепші болады.

---

*11 Яки: Аюп.

*14 Май жағу рәсімі бұл жерде Киелі Рухтың құдіретінің сыртқы белгісі іспетті. (Марқа 6:13; 16:18; Түсіндірмені де қараңыз.)

**14 Яки: үстінен дұға етіп (Мысыр. шығу 17:10-13; Матай 19:13-15; Марқа 5:23; 6:5; 16:18).

*18 Патша. 3-ж. 17:1; 18:1-2,41-45.

*20 Рим. хат 6:20-23; Ефес. хат 2:1-5.

Петірдің бірінші хаты

Жазба туралы мәлімет

Хат иесі Шимон Петір бастапқыда Иса Мәсіхтің Исраил халқына елшілері болуға тағайындаған он екі шәкіртінің бірі еді. Өзінің құрбандық өлімі мен қайта тірілуінен кейін Мәсіх оларға күнә мен шайтанның құлдығынан құтқарылудың Ізгі хабарын әлемнің барлық халықтарына жеткізуді аманаттады. Алғашқы өнім мейрамында сенушілерге көктен Киелі Рух құйылған кезде таң-тамаша қалған қалың тобыр Құдайдың Мәсіх арқылы жасаған керемет істері жайында өздерінің сан алуан ана тілдерінде естіді. Көптеген тыңдаушылар күнәлары үшін опық жеп, Мәсіхтің жолына түсе бастады. Олардың араларында бүгінгі Түркиядағы Анадолудан келген көп кісілер де бар болатын (Елшілер. істері 1:8; 2:5-10).

Елші бұл хатын солтүстік Анадолу аймақтарындағы «шашыраған сенушілерге» жолдады. Олардың бәріне Ізгі хабар Алғашқы өнім мейрамындағы Петірдің уағыздарын тыңдағандар арқылы жетті ме, әлде Пауыл елші немесе тағы басқа уағызшылар арқылы жетті ме, сол туралы нақты хабарымыз жоқ.

Петір хатын Пауыл елшінің бұрынғы серігі Сыйласқа айтып отырып жаздырған. Мазмұны Пауылдың ефестік және қолостық сенушілерге арналған хаттарына ұқсап, солармен толықтай үндеседі. Інжіл шарифтің осы бөліктерін жазған кезде екі елшіні де Құдай Рухының жетелегені анық.

Елші хатында сенушілерді Құдайдың рақымы туралы шынайы хабарға адал болып қала беруге жігерлендіреді. Қуғын-сүргінге түсіп, азап шегіп жүргендерді жұбатып, олардың назарын біздегі зор үмітке: Мәсіхтің салтанатты ұлылықпен қайта оралып, өз халқын бүкіл азап пен жамандықтан құтқаратынына аударады. Енді олар Мәсіхтің өздері үшін өмірін қиып, қасиетті қанын төккенін ұдайы естерінде ұстап, пәк таза өмір сүруге

тиіс. Шынайы кіші пейілділіктің үлгісі — Мәсіх. Оның ізбасарларының да өз отбастарында, қоғамдық орындарда, көпшілік арасында, сондай-ақ қауымда лайықты мінез-құлық көрсеткендері жөн. Ал Құдай оларға, Өзінің таңдаулы халқына, рақымын жомарттықпен мәңгі-бақи жаудырмақ.

1

Арнау және сәлем

[1]Иса Мәсіхтің елшісі Петірден (осы күнәкар дүниеде) жат
жерлік болып,* Понти, Ғалатия, Қападоқия, Азия және Бітүния
аймақтарында шашыраған (сенушілерге дұғай сәлем.) [2]Құдай
Әке сендерді алдын ала танып,* Өзінің Киелі Рухымен Иса
Мәсіхке бағынатын, Оның құрбандық өлімінде төгілген қаны арқылы тазарған, меншікті де қасиетті халқы болуға таңдап алған еді. Рақым, амандық пен тыныштық сендерге молынан жауа берсін!

Сөнбес үміт бергені үшін Құдайды дәріптеу

[3]Иеміз Иса Мәсіхтің Әкесі — Құдай мадақталсын! Ол бізге
зор мейірім көрсетіп, рухани қайта туғызып, жаңа өмір сыйлады және Иса Мәсіхті өлімнен қайта тірілтуімен бізді сөнбес
үмітке кенелтті. [4]Сондықтан да Құдайдың өз халқына сақтаған
мол игілігін иемденуімізді күтеміз. Ешқашан шіріп бұзылмайтын, өшіп-солып қалмайтын сол мұраларың сендер үшін көкте
дайын тұр.* [5]Құдай Өзіне сенуші сендерді құдіретті күшімен
қорғап, заманның ақырында осы күнәкар дүниеден құтқаратын болады, сол кез жеткенде бұл айқын көрінбек.
[6]Қазір сендерге біраз уақыт азап шегіп, қуғын-сүргін көруге
тура келгенмен, осы сөнбес үмітке қуаныңдар! [7]Азап шегулерің
нің мақсаты — шын жүректен сенгендеріңді дәлелдеу. Жойылып кетуі мүмкін алтын отқа балқытылған кезде сыналып, тазаланады. Сол сияқты, алтыннан әлдеқайда бағалы сенімдерің де бастан кешкен азаптарың арқылы сыналып, берік те

---

*1 (Сенушінің шынайы отаны көкте: Філіпі. хат 3:20.)
Немесе: Петірден басқа елден көшіп келген.

*2 Немесе: сендерді өз мақсатына орай.

*4 Яки: көкте сақтаулы.

шынайы екендігі дәлелденеді. Сонда Иса Мәсіх қайта оралып,
анық көрінетін күні Құдай сендерді мадақтап, даңқ пен құр-
метке бөлемек.*

8 Мәсіхті өз көздеріңмен көрмеген болсаңдар да, Оны сүйіп
келесіңдер. Қазір де көре алмағанмен, Оған сенесіңдер.
Сондықтан сендер сөзбен суреттеуге болмайтын ұлы, керемет
қуанышпен шаттанып тұрсыңдар. 9 Ақыр соңында сенімдерің-
нің нәтижесі — жандарыңның толықтай құтқарылуын қабыл-
дамақсыңдар.

10 Құдайдың сендерге беретін рақымы туралы алдын ала
айтқан пайғамбарлардың мұқият ізденістері мен зерттеулері
осы құтқарылу жайында болатын. 11 Оларға дарыған Мәсіхтің
Киелі Рухы Оның төзуге тиісті азаптары мен бұған жалғаса-
тын салтанатты ұлылығы жөнінде алдын ала хабарлағанда,
пайғамбарлар бұл оқиғалардың қалай және қай уақытта бола-
тынын білуге тырысты. 12 Бірақ Құдай оларға* осы пайғамбар-
лық қызметтерін өздері үшін емес, сендер үшін атқарғандық-
тарын анық білдірді. Ал қазіргі заманда уағыздаушылар Мәсіх
туралы Ізгі хабарды көктен жіберілген Киелі Рухтың жетелеуі-
мен сендерге әкелді. Осы тамаша хабарға тіпті періштелер де
қызығып, түсінуге ұмтылады.

Таза өмір сүруге шақыру

13 Сонымен, ақыл-ойларыңды іс-әрекетке дайын ұстауға бел
буыңдар! Сергек болып, Иса Мәсіх салтанатпен қайтып кел-
генде көрсететін рақымға толығынан үміт артыңдар! 14 Құдай-
дың рухани балалары ретінде Оған бағыныңдар; бұрын Оның
шынайы хабарын білмей, өмірлерің жаман істерге жетелейтін
құштарлықтың билігінде болып келді. Бұған енді жол бермең-
дер! 15 Қайта, өздеріңді шақырған Құдайдың қасиетті болғаны
сияқты, сендер де бүкіл іс-әрекеттеріңде қасиетті болыңдар!
16 Киелі жазбада Оның «Қасиетті болыңдар, себебі Мен қасиет-
тімін!»* дегені бар ғой.

---

*7 Қорынт. 2-хат 4:17.
*12 Бірақ Киелі Рух сол пайғамбарларға.
*16 Леуілік. 11:44-45; 19:2.

17 Сендер әр адамды бет-жүзіне қарамай әділ соттайтын
Құдайға «Әкем» деп сиынасыңдар.* Ендеше жер бетінде жат
жерлік болып сүретін өмірлеріңді Оны терең қастерлеп, Оған
ұнамайтынды істеуден шошынып өткізіңдер!

18 Ата-бабаларыңнан жеткен пайдасыз өмір салтынан
Азат болуларың үшін не төленгенін білесіңдер:
Күміс, алтын сияқты өткінші заттар емес,
19 Құдайдың мінсіз де мүлтіксіз «Тоқтысы»* —
Мәсіхтің Өзі құрбан болып,
Баға жетпес қанын төгуімен
Құтқарылуларыңның құнын төледі.
20 Құдай әлемді жаратпастан бұрын-ақ
Мәсіхті бұл мақсатқа таңдап белгілеп еді,
Ал заманның аяғында Оны сендер үшін ашық көрсетті.
21 Мәсіх арқылы Құдайға сендіңдер,
Ол Оны өлімнен қайта тірілтіп,
Ұлылыққа кенелткен еді,
Сол себепті сенімдерің мен үміттерің
Бір Құдайға бағышталып келеді.

22 Шынайы хабарға мойынсұнып, күнәдан тазарған сендер
бауырластарыңа деген нағыз сүйіспеншілікке кенелдіңдер. Енді
бір-біріңді үздіксіз, шын жүректен сүйіңдер! 23 Рухани қайта
туылып, жаңа өмірге иесіңдер ғой. Бұл шіріп кететін табиғи
тұқым арқылы жүзеге асқан жоқ, қайта, сендер ешқашан құры-
майтын «рухани тұқым» — Құдайдың өмір беретін мәңгілік
сөзін* қабылдағанда қайта туылып, жаңа өмірге ие болдыңдар.

24 «Күллі пенде атаулы шөп секілді,
Бар салтанаты да дала гүлдері іспетті:
Шөп сарғайып қурап, гүлдер солады,
25 Ал Жаратқанның сөзі мәңгі қалады!»*

Сендерге уағыздалған Ізгі хабар — осы мәңгілік Құдай сөзі.

---

*17 Матай 6:9; Лұқа 11:2; Рим. хат 8:15.

*19 Бұрын адамдар күнәларының құнын өтеу үшін әрдайым мүлтіксіз құрбандық шалуға тиісті болды. Ал енді Мәсіх Құдайға бағышталған мінсіз де мүлтіксіз «Тоқты» ретінде бір-ақ рет өмірін қиды және мұнысы жеткілікті болды (Мысыр. шығу 12:3-7,12; Жохан 1:29; Еврей. хат 9:12-15).

*23 Яки: мәңгілік Ізгі хабарын.

*25 Ишая 40:6-8.

2 1 Сондықтан барлық жамандық атаулыдан арылып, бұдан
былай алдамшы, екі жүзді, күншіл немесе басқаны
қаралаушы болмаңдар!* 2 Жаңа туған сәбидің сүтке
шөліркегеніндей, әрдайым Құдай сөзінің «таза сүтіне» құштар
болыңдар. Содан нәр алғанда рухани өсіп, күнәның құлды-
ғынан толығырақ құтқарыла аласыңдар. 3 Себебі «Иеміздің қан-
дай ізгі екенін» өздерің біліп алдыңдар.*

Қасиетті қауымның мәңгілік іргетасы

4 Иеміз Мәсіх — адамдар «керегі жоқ деп бас тартқан», бірақ
Құдай бағалы деп таңдаған «тірі Тас»* іспетті. Оған келген
5 сендер де рухани үйге (яғни қауымға) қаланған тірі тастар
сияқтысыңдар, әрі Иса Мәсіхке бола Құдайға ұнамды рухани
сый-тартулар ұсынып, Оған бағышталған қызмет атқарудасың-
дар.* 6 Себебі Киелі жазбада Құдайдың мына сөзі де бар:

«Міне, Мен аса құнды Тасты таңдап алдым,
Оны Сиондағы (киелі үйдің) бұрышының
Іргетасы ретінде орнатып қойдым.
Енді ұятқа қалмайтын болады
Оған сенімін артқан ешкім!»*

7 Сенетін сендер үшін осы «Тас» (Иса Мәсіх) ерекше қымбат.
Ал сенбейтіндерге байланысты былай деп жазылған:

«Құрылысшылар керегі жоқ деп бас тартқан Тас
Енді үйдің басты іргетасына айналды!»*

---

*1 Яки: барлық қара ниеттеріңнен арылып, енді қайтып алдаушылық, екі жүзділік, қызғаныш пен қаралаудың қай түрінен де аулақ жүріңдер!

*3 Немесе: «Иеміздің қандай ізгі екендігінің дәмін» татып көрдіңдер (Забур жыр. 33:9).

*4 Забур жыр. 117:22-23; Ишая 42:1.

*5 Яки: Мәсіхке бола Құдай қабылдайтын рухани құрбандықтарды ұсынушы қасиетті діни қызметкерсіңдер (2:9; Мысыр. шығу 19:6,22; Ишая 61:6; Еврей. хат 13:15-16; Філіпі. хат 4:18; Рим. хат 12:1; 15:16; Аян 7:15).

*6 Яки: «Енді құрметке бөленетін болады Оған сенімін артқан әркім!» (Ишая 28:16; Қорынт. 1-хат 3:11). (Сион — ежелгі Иерусалимдегі ғибадатхана мен патша сарайы орналасқан төбе.)

*7 Яки: Адамдар менсінбеген Исаны Құдай Әлемнің Әміршісі болуға тағайындады (Забур жыр. 117:22; Петір. 2-хаты 2:1).

«Ол — адамдарды сүріндіретін,
Құлдырататын жартас сияқты».**

8 Олар Мәсіх туралы хабарға мойынсұнбағандықтан «сүрініп,
құлдырап», теріс жолға түсіп кетеді. Олардың ақырының осы-
лай болатыны алдын ала белгілі еді.
9 Ал сендер өздеріңді қара түнектен тамаша нұрына шақыр-
ған Тәңірдің қасиеттілігі мен ұлы істерін мадақтап жариялауға
таңдалған нәсілсіңдер. Патшаның діни қызметкерлері, қасиетті
ұлт — Құдайдың меншікті халқы болдыңдар! 10 Бір кезде бір-
тұтас халық емес едіңдер, ал қазір Құдайдың халқысыңдар.*
Бір кезде Оның қайырымдылығын білмеген едіңдер, ал қазір
қайырымына бөлендіңдер.

Сенушілердің қоғам мен отбасындағы мінез-құлқы

11 Қымбатты бауырластарым, (осы күнәкар дүниеде) жат жер-
лік адамсыңдар, сондықтан сендерге ескертемін: өз жандарыңа
ұдайы қарсы шығатын арам құмарлықтардан бас тартыңдар!
12 Құдайға мойынсұнбайтын халықтар арасында адал өмір
сүріңдер! Олар сендерді жамандық жасаушылар деп айыптайды.
Алайда өз көздерімен көріп жүрген игі істеріңе бола, Тәңір
бізді құтқаруға келген күні* олар Оны мадақтайтын болады.
13 Сонымен, сендер Жаратқан Иенің меншігі болғандықтан,
Ол тағайындаған әрбір билік иесіне* мойынсұныңдар! Ел бас-
шысы ретінде патшасына да, 14 оның жамандық жасағандарды
жазалап, жақсылық істегендерді мадақтауға бекітіп жіберген
әкімдеріне де бағыныңдар! 15 Құдай сендердің игілік істеуле-
рің арқылы ақымақ адамдардың (сенушілер туралы) надан
әңгімелерін тойтаруларыңды қалайды. 16 Рухани азатсыңдар,
соған сай өмір сүріңдер! Дегенмен осы еркіндіктеріңді жаман-
дық жасауға сылтау ретінде пайдаланбаңдар, қайта, Құдайдың
адал қызметшілері болып өмір кешіңдер! 17 Әркімге лайықты
құрмет көрсетіңдер: рухани бауырластарыңды сүйіңдер,

**7 Ишая 8:14.
*10 Ошия 1:9-10; 2:23; Рим. хат 9:23-26; Ефес. хат 2:12-16; 3:6.
*12 Немесе: Тәңір оларға рақымшылық көрсетіп, құтқаруға келген күні (Тімоте. 1-хат 2:3-6; Жохан 3:16-18).
*13 Немесе: адамзат қоғамындағы әрбір билік иесіне (Рим. хат 13:1-5).

Құдайды терең қастерлеп, Оған ұнамайтынды істеуден шошыныңдар, патшаны қадірлеңдер!

[18]Сендер, басыбайлы қызметшілер, қожайындарыңа мойынсұныңдар; тек мейірімді де ақ пейілділеріне ғана емес, сондай-ақ, жәбірлеушілеріне де толық құрмет көрсетіңдер! [19]Кейбі-
реулерің әділетсіз қиналғанда Құдайдың еркі солай екенін білгендіктен азапқа төзе берсеңдер, Ол соған риза. [20]Бірақ егер
жасаған жамандықтарыңа лайықты соққыға шыдасаңдар, оның несі мадақтарлық? Ал жақсылық жасай тұра азап шегіп, соған шыдасаңдар, бұл Құдайға ұнайды. [21]Ол сендерді сол үшін де
шақырды. Мәсіхтің Өзі бізге бола азап шегіп, үлгі қалдырды, сондықтан Оның ізімен жүруіміз керек.

[22]«Ол бірде-бір күнә жасаған да емес,
Аузынан өтірік шыққан да емес».*

[23]Мәсіх Өзіне тіл тигізгендерге жаман сөз қайырмады, азап көрген кезде де оларды қорқытпады. Қайта, Ол ісін әділ Соттаушыға* тапсырды. [24]Біз күнәның құлдығынан құтылып, әділетті
өмір сүре алуымыз үшін Мәсіх айқыш ағашта күнәларымыздың айыбын өз тәнінде көтеріп тұрды. Осылай Оның жаралары арқылы (рухани дертімізден) сауықтық. [25]Өз бетімен жүріп,
адасып кеткен қой сияқты едіңдер, ал қазір өздеріңді бағып жетелеп, жандарыңды қорғап жүретін «Бағушыларыңа»* қайта оралдыңдар.

3 [1]Сол сияқты сендер, әйелдер, күйеулеріңе мойынсұныңдар.* Осылайша, күйеулеріңнің кейбіреулері Құдай сөзіне құлақ аспаса да, айтқан сөздеріңмен емес, игілікті мінез-құлықтарыңмен оларды Мәсіхтің иелігіне айналдырыңдар.
[2]Олар таза да ізетті мінез-құлықтарыңды көргенде ғана осылай
болмақ. [3]Сендердің көріктерің сыртқы әшекейлерге: шашты ерекшелеп жинау, алтын әшекей бұйымдар тағып, көз тартарлық әдемі киімдер киюге тәуелді болмасын. [4]Қайта, көріктерің көңілдеріңдегі көзге көрінбес ізгі қасиеттеріңнен тұрсын;

---

*22 Ишая 53:9; Жохан. 1-хаты 3:5.
*23 Яғни: көктегі Әкесіне (Жохан 8:16-18,26-29,50).
*25 Немесе: жандарыңның «Бағушысы», әрі Жетелеушісіне (Иеміз Мәсіхке) (Ишая 34:5,23; Жохан 10:11).
*1 Яки: күйеулеріңнің жетекшілігін мойындаңдар (Ефес. хат 5:22).

мейірімді де сабырлы жан дүниелеріңнің* мәңгі солмайтын
көркі Құдай алдында аса бағалы. 5 Ежелгі заманда үміттерін
Құдайға артып, Оған бағышталған әйелдер өздерін дәл осы-
лайша әшекейлеген. 6 Солардың бірі Сара еді; ол Ыбырайым-
ның айтқандарына құлақ асып, оны қожайыным деп атайтын.
Егер сендер ешқандай қорқынышқа көнбей, адал өмір сүрсең-
дер,* Сараның рухани ұрпағы боласыңдар.

7 Сол секілді сендер, күйеулер, әйелдеріңе ілтипат пен қам-
қорлық көрсетіп бірге өмір кешіңдер! Жан-тәндерінің нәзік
екенін түсіне отыра, оларды ерекше қастерлей біліңдер, себебі
Құдай рақым етіп сыйлаған мәңгілік өмірді сендермен бірге
олар да иемденеді. Тәңірге сиынған кездеріңде ештеңе кедергі
болмас үшін де осылай істеңдер!

Әділдік үшін азап шегу

8 Қорыта айтқанда, бәрің де өзара ниеттес, қуаныш пен қайғыға
ортақтас, бір-біріңді туған бауырлардай сүйетін, қайырымды да
кіші пейіл болыңдар. 9 Жамандыққа жамандықпен, қорлыққа
қорлықпен емес, ақ батамен жауап беріңдер. Себебі Құдай
сендерді шақырғанда Өзінің ақ батасына ие болсын деп мақсат
еткен еді.

10 Былай деп жазылған ғой:

«Өмірді жақсы көріп, игілікпен өткізуді қалағанның
Аузынан шықпасын жаман сөз, доғарсын жалған айтуын!
11 Жамандықтан жалтарып, жасай берсін жақсылық.
Тыныштыққа ұмтылып, орната берсін татулық.
12 Себебі Жаратқанның назары адалдарда,
Ол құлақ салады солар сиынғанда,
Ал жамандық жасайтындарға
Тәңір әбден теріс қарайды да».

13 Егер жақсылық жасауға ынталы болсаңдар, кім сендерге
нұқсан келтірмек? 14 Тіпті әділдік үшін азап шегетін болсаңдар
да, соларың арқылы жарылқанасыңдар.* «Өздеріңді қорқыт-

---

*4 Яки: рухтарыңның.

*6 Немесе: Егер сендер дұрысын істеп, қорыққаннан қысылып қарсы шықпасаңдар.

*14 Немесе: бақыттысыңдар. Яки: Құдай сендерге риза болады (Матай 5:10-12).

қандардан еш қаймықпаңдар не уайымдамаңдар!»** 15 Қайта,
жүректеріңнен Мәсіхке қасиетті Иеміз деп ерекше орын беріңдер!
Іштеріңдегі үмітті түсіндіруді сұраған кез келген адамға
жауап беруге әрдайым дайын болыңдар. Тек ілтипат, құрмет
танытып сөйлеңдер. 16 Мәсіх жолындағы сендердің ізгі жүріс-
тұрыстарың туралы жаман айтып, айыптағандар өздерінің
айтқандарынан ұялатындай болу үшін ар-ұждандарыңды таза
ұстаңдар. 17 Егерде жақсылық жасай тұра, азап шегулерің Құдай-
дың еркі болса, бұл жамандық жасап, азап шеккеннен әлде-
қайда жақсы.

18 Мәсіх те әділ бола тұра, әділетсіздер үшін азап шекті. Ол
бізді Құдаймен табыстыру үшін күнәларымызға бола біржола
өмірін қиды; тәнінде өлтірілді, ал рухани денемен тірілді.*

19 Осы рухани денесімен Мәсіх о дүниеге де барды. Ол сол
жерде, өлген адамдардың жандары қамалған орында оларға
Өзінің жеңісін жариялады.* 20 Бұдан көп бұрын, Нұх пайғамбар
кемесін жасап жатқан кезде, Құдай теріс жолдан қайтуларын
сабырлықпен күткен еді. Бірақ олар Тәңірге мойынсұнған жоқ.
Тек азғана — сегіз-ақ кісі кемеге кіріп, топан судан құтқа-
рылды. 21 Бұл жайт қазіргі замандағы суға шомылдыру рәсі-
мінің алдын ала берілген белгісі болды. Сол рәсім денеміздегі
кірді жуып тазартуды емес, таза ар-ұжданмен Құдайға бағыш-
талу жайында берген уәдемізді білдіреді.* Осылай ол сендерді
Иса Мәсіхтің өліп, қайта тірілуі арқылы күнәның құлдығынан
құтқарады. 22 Ал Мәсіх көкке көтеріліп, Құдайдың оң жағын-
дағы құрметті орнына жайғасып отырды. Періштелер, рухани
билеушілер және күш атаулылар Оған бағынышты.

**14 Немесе: «Олар қорыққан нәрселерден қорықпаңдар не қаймықпаңдар!» (Ишая 8:12)

*18 Немесе: Рухымен өмір сүрді. Яки: Киелі Рухтың құдіретімен тірілді (Қорынт. 1-хат 15:42-45; Лұқа 23:46; Рим. хат 8:11).

*19 Немесе: Киелі Рухпен Ол (Нұх пайғамбар арқылы) адамдарға барып, уағыз айтты. Олардың жандары (яки аруақтары) қазір о дүниедегі қамауда.

*21 Рим. хат 6:1-13; Марқа 16:15-16; Елшілер. істері 2:41; 8:32-37. Немесе: жуып тазарту емес, Құдайдан таза ар-ұждан сыйлауын өтінуді білдіреді (Забур жыр. 50:12).

4

Құдайға бағышталған жаңа өмір

[1] Сонымен, Мәсіхтің Өзі тәнімен азап шеккендіктен, сендер
де (жақсылық үшін азап шегуге дайын) болыңдар, осындай
ой-ниет өздеріңді қорғайтын қалқан іспетті. Тәні азап шегіп
жатқан сенуші күнәлы құмарлықтарына берілмейді.* [2] Бұдан
былай осы дүниедегі өміріңнің қалған кезеңін ескі күнәкар
болмыстарыңның құмарлықтарына сай емес, Құдайдың еркіне
бағынып өткізулерің керек. [3] Өткен кезде сендер ұзақ уақыт-
тарыңды Оған мойынсұнбайтындарға ұнайтынды жасап өткіз-
діңдер: өмірлерің жүгенсіздік, нәпсіқұмарлық, маскүнемдік,
ырду-дырду ойын-сауықтар, мас жын-ойнақтармен және Құдай-
ға жек көрінішті жалған тәңірлерге құлшылық етумен өтіп
келді. [4] Енді сол құдайсыздар өздерінің иіріп, тартып әкететін
азғын өмір салттарына қосылмағандықтарыңа таңғалып, налып,
сендерді жамандайды. [5] Қиямет сотында олар тірілер мен өлі-
лерге үкім шығаруға дайын тұрған Иемізге есеп бермек. [6] Ізгі
хабардың кейін өлген сенушілерге де уағыздалғандығының
себебі мынау: Тәңір адамзатқа күнәкарлығы үшін ажалды етіп
үкім шығарғандықтан, сол сенушілердің де тәндері өлді, бірақ
жандары Құдайдың еркі бойынша мәңгі тірі болмақ.*

[7] Күллі дүние атаулының ақыры таяп келеді. Сондықтан
сиынып дұға ете алу үшін байсалды да салауатты болыңдар!
[8] Ең бастысы бір-біріңді шынайы сүйіңдер, сондай сүйіспенші-
лік адамдардың көптеген күнәларын кешіреді.* [9] Ешбір нара-
зылықсыз өзара қонақжай болыңдар. [10] Тәңір рақым етіп сый-
лаған алуан түрлі рухани дарындарыңды жақсылап қолдана
отырып, әрқайсыларың қабылдаған дарыныңмен* бір-біріңе адал
қызмет етіңдер: [11] уағыз айтатындарың Құдай сөзін уағыздай
беріңдер; қызмет көрсететіндерің Тәңірдің өздеріңе берген
күш-қуатымен қызмет ете беріңдер! Осылайша барлық істе де

---

*1 Немесе: Себебі Мәсіхтің шеккен азабына ортақтас болған сенуші бұдан былай күнә жасамауға бел буды.

*6 Немесе: Ізгі хабардың өлілерге де уағыздалғандығының себебі — олар әрбір адам сияқты тәндік болмыстарында сотталып, өлді, бірақ рухтары ... тірі болмақ (Еврей. хат 9:27; Жохан 5:24).

*8 Немесе: жауып тастайды (Матай 18:22; Жақып. хаты 5:20).

*10 Яки: Киелі Рухтан қабылдаған дарыныңмен (Қорынт. 1-хат 11:1,4-5; 12:28; 14:1).

Құдай Иса Мәсіх арқылы мадақталсын. Ұлылық, даңқ пен билік мәңгі Онікі! Аумин.

Мәсіхші ретінде азап шегудегі төзімділік

12 Қымбатты бауырластарым, өздеріңнің «от кешіп» ауыр азап
шегіп, сыналғандарыңды* оғаш нәрсе деп ойламаңдар. 13 Қайта,
неғұрлым көбірек Мәсіх секілді азап шексеңдер, соғұрлым
көбірек қуаныңдар. Сонда Мәсіх салтанатты ұлылықпен қайта
оралып, ашық көрінген кезде де шаттанып қуанатын боласың-
дар. 14 Мәсіхтің атына бола қорлық көрсеңдер, бақыттысыңдар,
себебі ұлылыққа бөлейтін Құдай Рухы сендерге орнығады.*

15 Алайда егер қайсыбіреулерің азап шексеңдер, бұл, әрине,
кісі өлтіріп, ұрлық не өзге қылмыс жасаудың немесе басқаның
шаруасына қол сұғудың зардабы болмауға тиіс! 16 Ал мәсіхші
болғандарың үшін жәбірленсеңдер, одан ұялмаңдар, керісінше,
Мәсіхтің атынан соған төзіп, Құдайды мадақтаңдар.

17 Осылай Тәңірдің ең алдымен өз халқын соттай бастайтын
уақыты келді. Ал сот бізден басталса, онда Құдайдың Ізгі
хабарына бағынбайтындардың ақыры қандай болмақ! 18 Киелі
жазбада былай делінген ғой:

«Әділдердің өзі зорға құтқарылғанда,
Құдайсыздармен, күнәкарлармен не болмақ?!»*

19 Сонымен, Құдайдың еркі бойынша азап шегіп жүргендерің,
жандарыңды әрдайым уәдесін орындайтын Жаратқан Иеге сеніп
тапсырып, игі істер жасай беріңдер!

5 *Құдайдың рухани «отары» мен «бағушылары»*

1 Араларыңдағы қауым жетекшілері! Мен өзім де сендермен
қызметтес қауым жетекшісімін, Мәсіхтің шеккен азаптары-
ның куәсымын, Ол қайта оралғанда ашық көрінетін салтанатты
ұлылығын бөлісетін де боламын. Сендерге ескертетінім мынау:
2 Құдайдың өздеріңе сеніп тапсырған рухани «отарын» (яғни

---

*12 Яки: өздеріңнің алтынның отпен сыналып, тазартылғанындай азап шеккендеріңді (1:6-7).

*14 Немесе: сендерге қонады. (Құдай Рухы олар арқылы қорланғанмен, сендер арқылы мадақталады.)

*18 Нақыл сөз. 11:31.

қауымын) қамқорлап бағыңдар!* Мұны лажсыздан емес, шын
көңілден, Құдайдың еркіне сай орындап, аш көз пайдақорлық-
пен емес, адал ынта-жігермен істей беріңдер. [3]Тәңірдің мен-
шікті қауымдарына өктемдік жүргізбей, қайта, рухани «отарға»
үлгі-өнеге болыңдар! [4]Осылай істесеңдер, «Бас Бағушымыз»
(Мәсіх) қайтып келіп, анық көрінгенде ешқашан солмайтын
«салтанат тәжін» жүлде ретінде Оның қолынан аласыңдар.
[5]Сол сияқты, сендер де, жастар, жетекшілерге* мойынсұ-
ныңдар! Бәрің де арақатынастарыңда әрдайым кіші пейілділік
танытыңдар!

«Құдай тәкаппарларға қарсы тұрады,
Ал кіші пейілділерге рақымын шашады»**

делінген ғой. [6]Сонымен, Құдайдың құдіретті қолының астына
бой ұсыныңдар; Өзі белгілеген уақыты жеткенде сендерді
жоғарылатпақ. [7]Барлық уайымдарыңды Құдайға сеніп тапсы-
рыңдар, себебі Ол қамдарыңды ойлайды!
[8]Салауатты да сергек болыңдар! Сендердің қас жауларың,
шайтан, ақырған арыстандай қауымды айнала шарлап, кімді
жалмасам деп торуылдап жүр. [9]Сенімдеріңе берік болып, оған
төтеп беріңдер! Дүниенің төрт бұрышындағы құрбы қауым-
дастарыңның да дәл сондай азаптарды шегуге мәжбүр екенін
білесіңдер ғой. [10]Ал барлық рақымның қайнар көзі, Құдай,
біразырақ уақыт азап шегіп жатқан сендерді қайтадан жетіл-
діріп, нығайтып, қуатты да табанды етпек. Себебі Ол сендерді
Мәсіх Иса арқылы Өзінің салтанатты ұлылығын мәңгі бөлі-
суге шақырды. [11]Оның билігі мәңгілік бола берсін! Аумин.

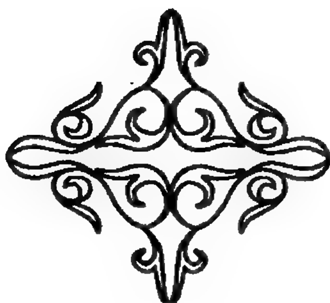
Соңғы сәлемдер мен ақ бата

[12]Мен бұл қысқа сәлемхатымды адал бауырласымыз деп
сенетін Сыйласқа* жаздырдым. Сендерді жігерлендіріп, Құдай-
дың шынайы рақымы осы айтқандарымдай** екеніне куәлік етіп,
сендіргім келеді. Бұл рақымды қабылдай беріңдер!

---

*2 Жохан 21:15-17; Елшілер. істері 20:28.
*5 Яки: үлкендерге.
**5 Нақыл сөз. 3:34.
*12 Немесе: Силуанустың. (Сыйлас атының латынша түрі: Елшілер. істері 15:22,40-41; 16:19; Салоника. 1-хат 1:1; 2-хат 1:1; Қорынт. 2-хат 1:19.)
**12 Яки: өздерің қабылдап келгендеріңдей.

13 Бабылдағы* бірге таңдалған қауым, сондай-ақ менің рухани
ұлым Марқа** да сендерге сәлем жолдауда. 14 Сүйіспеншілікте-
ріңді білдіріп,* бір-біріңмен амандасып, сәлемімізді жеткізің-
дер. Мәсіх Иса Өзімен тығыз байланыстағы сендердің бәріңе
амандық пен тыныштық сыйлай берсін! Аумин.

*13 Осында Бабыл (яки Бабилон) Рим қаласының жанама аты ретінде қолданылған шығар (Аян 17:9-10).

**13 Марқа Петірдің көмегімен Құдай жолына түскен болар (Елшілер. істері 12:12; Філимон. хат 10).

*14 Немесе: Сүйіспеншіліктің сүйісімен.

Петірдің екінші хаты

Жазба туралы мәлімет

Петір елшінің осы екінші хаты қайтыс боларынан сәл бұрынырақ жазған өсиеті іспетті (1:12-15). Елші оны бірдей сенімге ие болғандарға арнады. Оларға бұрын да сәлемхат жолдаған болатын (3:1), ол Інжіл шарифтегі Петірдің бірінші хаты болуы ықтимал. Олай болса, осы екінші хатты қабылдайтындар да солтүстік Анадолудың бірқатар аймақтарында шашырап тұрып жатқан сенушілер еді (Петір. 1-хаты 1:1).

Елші соңғы өсиетінде сенушілерді рухани дамуға шақырады. Оларды, сондай-ақ, болашақта қауымдарға келіп, азғындық тарататын жалған ұстаздардан сақтандырады. Мұндай адамдар Иса Мәсіх қайта оралғанда тиесілі жазаларын тартпақ. Ал сенушілер пәк таза өмір сүріп, Мәсіхтің қайтып келген кезінде қазіргі әлемді жойып, күнәсыз жаңа аспан мен жерді жаратуын нық сеніммен күткендері абзал.

1

Арнау және сәлем

1 Иса Мәсіхтің басыбайлы қызметшісі, әрі елшісі Шимон
Петірден ортақ сеніміміздегілердің бәріне дұғай сәлем. Құдайымыз бен Құтқарушымыз Иса Мәсіхтің әділдігіне сай бізге*
берілгендей, сендерге де аса құнды сенім сыйға берілді. 2 Лайым
Құдай мен Иеміз Исаны жақыннан танып білген сендерге
рақым, амандық пен тыныштық молынан жауа берсін!

---

*1 Яғни: Мәсіхті көздерімен көрген елшілерге (1:16-17).

Сенушінің табанды мінез-құлқын дамытып, құтқарылуға таңдалғанын бекітуі

[3] Құдай бізді құдіретті күшімен және Оны жақыннан танып
білуіміз арқылы Өзіне ұнамды жаңа өмір сүруімізге* қажет-
тінің бәрімен қамтамасыз етті: Ол бізді Өзінің ұлы да игілікті
болмысы арқылы меншікті халқы болуға** шақырып, [4] мұны-
сымен бізге аса құнды да тамаша уәделерін берді. Ондағы
мақсаты — осы күнәкар дүниелік адамдар сияқты арам құмар-
лықтарға салынбай, қайта, олардан құтылып, Құдайдың әділ
болмысын бөлісуіміз.*

[5] Сол себептен де мына қасиеттерге кенелуге бар ынталарың-
мен ұмтылыңдар: сенімдеріңде игілік көрсетіңдер, ал игілік
көрсеткенде парасаттылық та танытыңдар, [6] парасаттылықта-
рыңда ұстамдылық та молынан болсын! Ал ұстамдылықтарың-
да төзімділік, төзімділіктеріңде Тәңірге бағышталғандық,*
[7] Тәңірге бағышталғандықтарыңда бауырластарыңа деген ізгі
ниеттілік, ал ізгі ниеттіліктеріңде шынайы сүйіспеншілік
танытыңдар! [8] Егер осы қасиеттер сендердің бойларыңда болса
және молая түссе, онда рухани өмірлерің пайдасыз, өнімсіз
болып қалмай, қайта, Иеміз Иса Мәсіхті жақынырақ танып
біле бересіңдер. [9] Ал кімде бұлар жоқ болса, сол алыстан көр-
мейтінге, тіпті соқырға ұқсайды. Ол өзінің өткен кезеңдердегі
күнәларынан тазарғанын ұмытқан.

[10] Сондықтан да, бауырластарым, Құдайдың өздеріңді мен-
шікті халқы болуға шақырып, таңдап алғанын өмірлеріңмен
нық бекітуге* ынтамен ұмтылыңдар! Егер солай істесеңдер,
ешқашан да тура жолдан тайып кетпейтін боласыңдар. [11] Осы-
лайша сендерге Иеміз бен Құтқарушымыз Иса Мәсіхтің мәңгі-
лік Патшалығының «қақпасы» айқара ашылып, оған емін-еркін
кіресіңдер.*

---

*3 Яки: арқылы мәңгілік өмірді иемденіп, Өзіне бағышталып жүруге.
**3 Немесе: Ол бізді Өзінікі болып, ұлы да игілікті болмысын бөлісуге.
*4 Немесе: бөлісулерің.
*6 Немесе: Құдайға және адамдарға ұнайтындай өмір сүру (1:3).
*10 Яки: таңдап алғанын (өмірлеріңде сол қасиеттерді дамытып) баянды етуге (Петір. 1-хаты 1:2; Жақып. хаты 2:17-18; Філіпі. хат 2:12-13; Жохан 15:5-10,16).
*11 Еврей. хат 10:19-25; Аян 2:7; 22:14.

Киелі кітаптағы пайғамбарлар сөздері мен елшілер куәліктерінің ақиқаттығы

12 Сол себепті, осы айтқандарымды білсеңдер де, қабылдаған
шынайы ілімді берік ұстансаңдар да, оларды бәрібір ұдайы
естеріңе салып отырмақпын. 13 Көзімнің тірісінде соларды ес-
теріңе түсіріп, рухани дамуларыңа қозғау салып отыруды*
дұрыс деп санаймын. 14 Иеміз Иса Мәсіх өзіме анық білдірге-
ніндей, жуырда осы тәндік денемді тастайтыным маған белгілі.
15 Сондықтан мен бұ дүниеден аттанғаннан кейін де сендер
оларды әрдайым есте сақтауларың үшін қолымнан келгеннің
бәрін де істеймін.

16 Біз сендерге Иеміз Иса Мәсіхтің құдіретін және қайта
оралуын хабарлағанда, қулықпен қиыстырылған аңыз-ертегі-
лерге сүйенген жоқпыз. Керісінше, Иеміз Иса Мәсіхтің сал-
танатты ұлылығын өз көзімізбен көрген куәгерлер болдық.*
17-18 Иеміз Иса Мәсіхпен бірге қасиетті тауда болғанда көктен
шыққан бір дауысты естідік. Сонда шексіз ұлылықтың Иесі,
Құдай Әке,* Мәсіхке арнап: «Бұл — Менің сүйікті Ұлым, Мен
Оған ризамын», — деп дауыстап, Оны құрмет пен салтанатты
ұлылыққа кенелтті.

19 Сонымен қатар, біздерде пайғамбарлардың жазып қалдыр-
ған нық сенімді сөздері бар ғой. Бұларға көңіл бөлсеңдер,
жақсы болады. Сол сөздер қараңғылықта «сәулесін шашып
тұрған шамға» ұқсайды.* Таң атып, шолпан жұлдызының пай-
да болатынындай, ақырында Мәсіх қайтып келіп, жүректеріңе
толық түсінік құятын болады. 20 Ең бастысы, Киелі жазбалар-
дағы пайғамбарлар сөздерінің ешқайсысы да пайғамбардың
жеке түсінігі бойынша туындамағанын* біліңдер. 21 Себебі бұл
пайғамбарлық сөздер ешқашан адам баласының қалауымен
пайда болған емес, қайта, Құдайға бағышталған қасиетті адам-
дарға Оның хабарларын айтуға Құдайдың Киелі Рухы қозғау
салып отырды.

---

*13 Яки: Осы тәндік өмірім біткенше соларды естеріңе түсіріп, үміттеріңді жандандырып отыруды (Қорынт. 2-хат 5:1).

*16 Матай 17:5; Марқа 9:7; Лұқа 9:35.

*17 Яки: Сол кезде Құдай Әке нұрға бөленген, салтанатты бұлттан (Матай 17:5).

*19 Забур жыр. 118:105.

*20 Немесе: ешқайсысының да ешкімнің өз бетінше ұғындыруына болмайтынын (Жохан 14:26; 16:12; Жохан. 1-хаты 2:20,27).

2

Қауымдарға еніп алмақшы болған жалған ұстаздардан сақтандыру

[1]Алайда сол заманда Құдай халқының арасында жалған
пайғамбарлар да пайда болды. Дәл солай сендердің араларың-
да да жалған ұстаздар болмақ. Олар жік салғыш зиянды ілім-
дерді жасырын енгізіп, тіпті өздерінің күнәларының құнын
өтеп жанын құрбан еткен Әлем Әміршісін де мойындамайды!
Сондықтан олар бастарына кенеттен түсетін қырғынды өздері
шақырып алады. [2]Ал көптеген адамдар солардың азғындық-
тарына еріп, ақиқат жолын масқаралайтын болады. [3]Сол жал-
ған ұстаздар сендерді ашкөздіктен өтірік сөздерімен алдап
кетпек. Алайда олардың үкімі әуелден-ақ бастарына төніп тұр,
жойылулары кешікпей, сөзсіз іске аспақ!

Тәңірдің зұлымдарға қаһарын төгіп, әділдерді құтқаруы

[4]Себебі Құдай күнә жасаған періштелерді де аяған жоқ.
Оларды қияметте сотталуға сақталу үшін тозақтың* қараңғы
қапастарына ұстап беріп, шынжырлатып тастады. [5]Тәңір ежелгі
дүниені де аямай, зұлымдар әлеміне топан су жіберді. Жалғыз
құтқарғаны әділдікті уағыздаушы Нұх пайғамбар мен оның
отбасы, барлығы сегіз-ақ адам болды. [6]Құдай Содом мен
Ғомора қалаларын да үкімдеп, күл-талқандарын шығарды. Ол
солардың мысалымен болашақтағы зұлымдардың неге ұшы-
райтынын көрсетті. [7]Ал арсыз адамдардың бұзық қылықтары
үшін қатты қиналған әділ Лұтты Тәңір аман сақтап қалды. [8]Сол
ізгі жан олардың арасында тұрып, Құдайдың бұйрығына қайшы
іс-әрекеттерін күн сайын көріп, естіп, өзінің әділетті ар-ұжданы
алдында азап шекті. [9]Бұл солай болғанда, Жаратқан Ие Өзіне
ұнамды өмір сүретіндерді көріп жатқан қуғын-сүргіннен құтқа-
рып, ал әділетсіздерді қиямет соты болатын күнге дейін сақтап,
жазалауды, әрине, біледі. [10]Әсіресе күнәкар болмыстарының
арам құмарлықтарының жетегіне ерген, ешбір биликті елемей-
тіндердің тағдырлары осындай болмақ!

Сондай өжет, қиқар жалған ұстаздар* абыройлы билеуші-
лерді балағаттаудан қаймықпайды. [11]Тіпті күш-қуаттары әлде-
қайда зор періштелер де оларды Жаратқан Иенің алдында

---

*4 Яки: түңғиық тозақтың (жаһаннамның).
*10 2:1,12.

ешқандай балағат сөзбен айыптамайды. [12]Бірақ сол алдамшы
ұстаздар ақылдарымен емес, тек аулап, өлтіру үшін туылған
жабайы аңдар сияқты түйсіктерімен ғана жүреді. Өздері ұға
алмаған нәрселер туралы жаман сөз айта береді. Ақырында
жабайы аңдар сияқты олар да жойылып, [13]жасаған әділетсіз
істеріне лайықты жазаларын тартпақ.

Ұзақты күн* тәндік тәбеттерін қанағаттандырып, ағыл-тегіл
думандатудан ләззат табатын мұндайлар өздеріңмен бірге той-
лауларымен ар-ұяттарыңа дақ түсіріп, сендерді жұрт алдында
масқара етпек. [14]Олар ұдайы күнә жасаудың орайын іздеп,
көздерімен әйелдерді ішіп-жеп, сенімі тұрақсыздарды өздеріне
еліктіріп отырады. (Солардың саны көбейе түссін деп) ашкөз-
деніп үйренген мұндайларды Құдайдың қарғысы атқан! [15]Олар
баяғыдағы Босор ұлы Балағамның жолына түсіп, тура жолдан
тайып, адасып кетті. Балағам әділетсіз ісі үшін алатын сыйын
қатты ұнатты,* [16]бірақ жаман қылықтары бетіне басылды:
оның тілсіз есегіне тіл бітіп, адам секілді сөйлеп, қиқар пай-
ғамбардың ақымақ әрекетін тоқтатты.

[17]Сол жалған ілімді таратушылар қауымды алдап, тақыр
жерге отырғызатын, кеуіп қалған қайнар көзі және дауыл
айдаған, жаңбырсыз ақша бұлт іспетті. Оларға тозақтың ең
қараңғы орындары дайын тұр.* [18]Себебі бос сөздермен мақта-
нып жүрген мұндайлар теріс жолмен жүргендердің арасынан
жуырда ғана құтылып шыққан адамдарыңды күнәкар болмыс-
тарының құмарлықтарын әбден қанағаттандыруға еліктіріп,
торларына түсіреді. [19]Өздерін құртатын азғындықтың құлды-
ғындағы олар осындай жандарға бостандықты уәде етеді.

Адам неден жеңілсе, соның құлы болар.

[20]Осындайлар Құтқарушы Иеміз Иса Мәсіхті танып білгендері
арқылы арамдықтардан құтылғаннан кейін қайтадан соның
шырмауына түсіп, жеңілгендіктен, олардың соңғы жағдайы
бастапқысынан бетер жаман болмақ. [21]Олар үшін әділет жолын
танып біліп, Мәсіхтің тапсырған қасиетті өсиеттерін қабыл-
дап, кейін кері бұрылғаннан гөрі, сол жолды мүлде білмеген-

---

*13 Яки: Тіпті күндізгі уақытта (Салоника. 1-хат 5:7).

*15 Яки: Босор (Беор) ұлы Балағам өзінің исраилдіктерді қарғап, әділетсіздік жасауы үшін алатын сыйын аңсады (Ру. санау 22:4-20).

*17 Немесе: орындары мәңгілікке дайын тұр (Яһуда. хаты 13).

дері жақсы болар еді. 22 Бастарынан кешкендерінде мына тауып
айтылған мақал-мәтел жүзеге асады:

«Төбет қайта оралар өзінің құсығына»,*
«Жуылған шошқа қайтар аунайтын батпағына».

3 Иеміздің дүниені соттауға қайтып келуін күтіп, лайықты өмір сүру

1 Қымбатты бауырластар, бұл менің сендерге жазған екінші
хатым. Екеуінде де осы жайттарды естеріңе түсіре отырып,
шындап ойлануларыңа түрткі салмақ болдым. 2 Өткен заман-
дарда Құдайдың қасиетті пайғамбарлары айтып кеткен сөз-
дерін және Иеміз бен Құтқарушымыздың сендерге жіберген
елшілері арқылы жеткізген өсиетін есте сақтауларыңды қалай-
мын.

3 Ең бастысы, осы соңғы заманда* арам құмарлықтарына
салынып, сендерді келемеждейтін адамдардың шығатынын
біліңдер. 4 Мұндайлар: «Оның қайтып келетіні жөніндегі уәде-
сімен не болды, ә? Аталарымыз* қайтыс болғаннан кейін де
барлық жайттар еш өзгеріссіз, жаратылыстың басталуынан
бергі қалпында** қалып келеді», — дейді. 5 Солай ойлағанда
олар мыналарды әдейі ескермейді: Құдайдың бұйрығымен көк
баяғыдан бері бар болған, ал жер судан шығып, сумен қалыпқа
келтірілді.* 6 Тәңірдің бұйрығына сай топан су кенеттен көне
заманғы дүниені басып, адамзатты жойып жіберді. 7 Тәңіріміз
осы қазіргі аспан мен жерді де әділетсіздердің сотталып,
тозаққа түсетін күні отпен қиратуға қалдырып отыр.

8 Қымбатты бауырластар, Жаратқан Иенің алдында бір күн
мың жылдай, ал «мың жыл бір күндей» екенін жақсылап ұғып
алыңдар.* 9 Кейбіреулер «Ол кешігіп, келмей қалды» деп сана-

---

*22 Нақыл сөз. 26:11.
*3 Немесе: соңғы күндері (Мәсіхтің қайта оралуына дейінгі аралықта).
*4 Яки: Қауымдардың алғашқы жетекшілері (Еврей. хат 13:7).
**4 3:8-9; Еврей. хат 10:35-39; 12:25-29; Салоника. 1-хат 5:1-11; Матай 24:48-51; Лұқа 21:25-28,33-36.
*5 Жаратылыс. баст. 1:1-2; 6-10.
*8 Забур жыр. 90:4. Құдай Өзі жаратқан уақытқа тәуелді емес. Ол жоспарларын Өзі белгілеген кезде орындайды (Аббақұқ 2:3; Марқа 1:15; Рим. хат 5:6; Ғалат. хат 4:4).

ғанмен, Иеміз уәдесін орындауын кешіктірмейді! Керісінше, Ол бізге төзімділік танытуда: ешкімнің де тозаққа түсуін емес, барлық адамдардың теріс жолдан қайтып, күнәларына өкініп, арылуын қалайды!

[10] Ұрының табан астынан түсетіні сияқты, Иеміздің қайта оралатын күні де білдіртпей кенеттен келмек. Сол күні аспан қатты шумен* жоқ болып, дүниенің құрамдас бөліктері өртеніп құрып кетеді. Жердің өзі де, ондағы бүкіл жаратылыс пен адам қолымен істелгеннің бәрі де өртеніп жоқ болады.**

[11] Бар дүние осылайша құрып кететіндіктен, сендер қандай
болуларың керек? Жүріс-тұрыстарың Тәңірге бағышталып,
қасиетті де Оған ұнамды болуға тиіс! [12] Себебі сендер Құдай-
дың алдын ала белгілеген күнін сағына күтіп, оны тезірек
келтіргілерің келеді.* Сол күні аспан өртеніп құрып, дүниенің
құрамдас бөліктері оттың жалынында балқып кетеді. [13] Ал біз
Құдайдың уәдесіне сай әділдік орнаған жаңа аспан мен жаңа
жердің пайда болуын күтудеміз.*

[14] Сонымен, қымбатты бауырластар, бұларды күтіп жүрген-
діктен, Мәсіхтің алдында тұрғанда Оның сендерді мүлтіксіз
пәк таза, тыныштықпен өмір сүрді деп табуы үшін осыған жан
сала ұмтылыңдар! [15] Иеміз төзімділік танытуда, себебі Ол
адамдарды құтқарғысы келеді, мұны дұрыс ұғыңдар!

Қымбатты бауырласымыз Пауыл да сендерге Тәңірдің өзіне
сыйлаған даналығымен осы туралы хат жазған болатын. [16] Ол
бұл мәселеге тоқталып өткен барлық хаттарында да осылай дейді. Оларда бірқатар түсінуге қиын жерлер бар. Шынайы рухани тәлім алмаған, тұрақсыз адамдар өзге Киелі жазбаларды* бұрмалағандары сияқты, бұларды да бұрмалап, қате түсіндіреді. Сол арқылы олар тозаққа түсулеріне өздері себепші болады.

[17] Алайда сендер, қымбатты бауырластар, бұны алдын ала біліп, сақ болыңдар: ұяты жоқ, тура жолдан адасқан адамдарға ілесіп, берік негіздеріңнен айырылып қалып жүрмеңдер!

*10 Немесе: қатты гүрілмен (3:7,12).

**10 Немесе: бәрі де (күнәкарлығы) әшкереленіп (сотталатын) болады (Матай 24:35; 25:32; Еврей. хат 12:26-29; Аян 21:1).

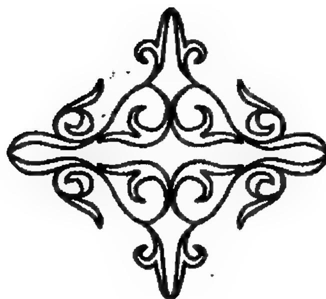
*12 Елшілер. істері 3:19-20; Матай 6:10; Яһуда. хат 11.

*13 Ишая 65:17; 66:22; Аян 21:1,5.

*16 Яки: Киелі кітаптың басқа жазбаларын (Матай 22:29; 26:54; Лұқа 24:27,44; Жохан 5:39; Елшілер. істері 17:2,11; Рим. хат 1:2).

[18] Қайта, Иеміз, әрі Құтқарушымыз Иса Мәсіхтің рақымына
кенеліп, Оны жақынырақ танып білуде өсе беріңдер!

Даңқ пен құрмет қазір де, мәңгілік те Оған арналсын!* Аумин.

*18 Яки: Иеміз, әрі Құтқарушымыз Иса Мәсіх қазір де, қиямет күні де салтанатты ұлылыққа ие болады!

Жоханның бірінші хаты

Жазба туралы мәлімет

Мәсіх Исаның шәкірті және елшісі Жохан бұл хатты б.з. 85-95 жылдары аралығында жазды. Сол кезде мәсіхшілер қауымдарына «Білімпаздық» (гностицизм) деп аталатын қате ілім ене бастаған еді. Оны уағыздаушылар Мәсіх шынымен адам болып дүниеге келмеген және адамзат үшін өлмеген деген қате пікірлер ұстанды (4:2-3,9-10). Олар заттық нәрсе жаман, тек рух қана Құдайдікі, әрі адам өмірінің тәндік жағы емес, рухани жағы ғана маңызды деп ойлады. Мұндай ілімдердің көптеген жақтаушылары айрықша күнәлы өмір сүрсе, басқалары өз денелерін аса қатаң тәртіппен билейтін.

Сол қате тағылымдардың зияндылығын қарт елші Жохан терең түсініп, бүгінгі Түркияда орналасқан Азия аймағындағы бірнеше қауымдарға осы сәлемхатын жолдады. Онда ол Иеміздің шынайы ілімі мен сол жалған ілімдердің арасындағы айырмашылықтарды көрсетті. Өзі де, басқа елшілер де Құтқарушы Иемізден өз көздерімен көріп, естігендерін айтып берді де, шындығына куә болып, соның жолында жандарын қиды. Сондықтан да олардың айтқандарына сенуге болады.

Жохан сәлемхатын жолдап отырғандарды ерекше жылылықпен «балаларым» деп атады. Себебі олардың көпшілігі оның уағыздау қызметінің арқасында рухани өмірге ие болған не рухани жетілуге көмек алған еді.

1

Құдаймен байланыста болуларың үшін «Құдай Сөзін» білдіреміз

1 Әуел баста* Ол бар болатын. Біз Оны естіп, көзімізбен көріп,
анықтап қарап, қол тигіздік.** Ол — шынайы өмір сыйлайтын
«Сөз». Сендерге Сол туралы айтып береміз, 2 себебі Өмір бізге
келді; осы мәңгілік Өмірді көрдік те, енді Оған куә болып,
сендерге таныстырамыз. Ол Әкемен бірге болатын, көктен
жерге түсіп, бізге көрінді.* 3 Сендер бізбен байланыста болсын
деп, өзіміз көріп, естігеніміз туралы хабар беріп отырмыз.
Осылай бәріміз Әкемен және Оның рухани Ұлы Иса Мәсіх-
пен байланыстамыз. 4 Сендерге осыны ортақ қуанышымыздың
толығынан болуы үшін жазып отырмыз.

Құдайдың нұрында тұрып таза өмір сүру туралы

5 Біз Мәсіхтен естіп, сендерге білдіріп отырған хабар мынау:
Құдай — Нұр, Оның ішінде ешқандай түнек жоқ. 6 Егер біз
Құдаймен байланыстамыз дей тұра, түнекте жүрсек, өтірікші
боламыз да, өміріміз шындыққа сай болмай қалады.* 7 Ал егер
Құдайға ұқсап нұрда тұрсақ, онда өзара байланыста боламыз
және Оның рухани Ұлы Исаның төгілген қаны бізді барлық
күнәларымыздан тазартады. 8 Егер күнәсызбыз десек, онда өзі-
мізді алдап, бізде шындықтың болмағаны. 9 Егерде күнәлары-
мызды мойындасақ, Құдай сенімді де әділетті болғандықтан
оларды кешіріп, бізді барлық әділетсіздігімізден тазартады.
10 Ал егер еш күнә жасаған жоқпыз десек, Құдайды өтірікші
етіп көрсетеміз, әрі Оның сөзі жан дүниемізден орын алмағаны.

2

1 Балаларым менің, сендер күнә жасамасын деп осыны
жазып отырмын. Алайда егер біреуің күнә жасап қойсаң,
Әкенің алдында әділ Қорғаушымыз бар. Сол Қорғаушымыз —
Иса Мәсіх. 2 Ол өз жанын құрбан етіп, күнәларымыздың құнын
өтеді. Өзіміздің ғана емес, сондай-ақ бүкіл адамзаттың да күнә-
ларының құнын төледі.

---

*1 Яки: Жаратылыстан бұрын (Жаратылыс. баст. 1:1; Жохан 1:1).
**1 Немесе: қолмен ұстап көрдік (Жохан 20:27).
*2 Жохан 1:1-2; 14; Лұқа 1:35; 2:7-11; Філіпі. хат 2:5-8.
*6 2:4,11; Жохан 3:19-21; 8:12; Ефес. хат 5:8-11.

Бауырластарын сүйгендер ғана Құдайды шын біледі

3 Егер Құдайдың өсиеттерін орындасақ, Құдайды жақыннан
танитынымызды білеміз. 4 Құдайды танимын дей тұра, Оның
өсиеттерін орындамайтын кісі — өтірікші, соның жан дүние-
сінен шындық орын алған жоқ. 5 Құдайға деген сүйіспеншілік
Оның сөзін орындаған кісіде шын мәнінде толық болып, мақ-
сатына жетті. Құдаймен тығыз байланыста екенімізді мынаған
қарап білеміз: 6 Онымен қатынаста тұрмын дейтін кісі Иса
Мәсіх қалай өмір сүрген болса, солай өмір сүруге тиіс.
7 Сүйікті бауырластарым, сендерге жазып отырғаным жаңа
өсиет емес, өздеріңе бастапқыдан белгілі көне өсиет. Осы
көне өсиет — сендер Исаға сене бастаған сәтте-ақ естіген хабар-
ларың. 8 Дегенмен сендерге жаңа өсиет те жазып отырмын: ол
бұрын Мәсіхтің өмірінде, қазір сендердің өмірлеріңде іске
асуда. Себебі түнек түріліп, шынайы жарық нұрын шашып келе
жатыр.*
9 Нұрда жүрмін дей тұра, бауырласын жек көретін кісі әлі де
түнекте жүр. 10 Ал бауырласын жақсы көрген әркім нұрда
жүріп, азғырылуға түспейді де, өзгені азғырмайды да.* 11 Бауыр-
ласын жек көретіннің жүріс-тұрысы түнекте, ол қайда кетіп
бара жатқанын білмейді. Себебі түнек оның жан дүниесін соқыр
қылып қойған.

Құдайды білгендер, күнәкардай емес,
Ізгі хабарға сай өмір сүріңдер!

12 Балаларым менің, Исаның құрбандығы арқасында күнәла-
рың кешірілгендіктен сендерге осыны жазып отырмын.
13 Рухани жағынан әке болғандар,* өздеріңе осыны жазып
отырмын, себебі сендер әуел баста бар болған Мәсіхті білесің-
дер.

Рухани жағынан жастар, өздеріңе осыны жазып отырмын, себебі сендер әзәзілді жеңіп шықтыңдар.

Рухани жағынан балалар, өздеріңе осыны жаздым, өйткені сендер көктегі Әкені білесіңдер.

---

*8 Сол сияқты, сендер де күнәкар өмірлеріңді доғарып, енді таза өмір кешудесіңдер (Рим. хат 13:12-14; Ефес. хат 5:8-10).

*10 Немесе: Құдайдың көңілін қалдырмайды.

*13 Яки: Рухани өмірлеріңде жетіліп, мол тәжірибеге ие болғандар.

[14] Әке болғандар, өздеріңе осыны жаздым, себебі сендер әуел баста бар болған Мәсіхті білесіңдер.

Жастар, өздеріңе осыны жаздым, өйткені сендер күштісіңдер, Құдай сөзі жан дүниелеріңнен орын алып, әзәзілді жеңіп шықтыңдар.

[15] Осы күнәкар дүниені және ондағы еш нәрсені сүймеңдер!
Осы дүниені сүйгендердің көктегі Әкеге сүйіспеншілігі жоқ.
[16] Себебі осы дүниеге тән нәрселердің бәрі: күнәкар адамның
құмарлықтары, көзінің қомағайлығы, мал-мүлікке мастануы
Әкеден емес, осы дүниеден бастау алған. [17] Ал осы дүние мен
оның ләззаты өткінші, ал Құдайдың еркін орындаушы мәңгі
өмір сүреді.

Жалған уағызшылардан сақтаныңдар!

[18] Балаларым менің, қазіргі уақыт — осы заманның соңғы
дәуірі.* Сендер Мәсіхке қарсы шығатын біреу** келеді деп есті-
діңдер, ал қазірдің өзінде де Мәсіхке қарсы шығатын адамдар
көп. Біз осыдан-ақ соңғы дәуірдің келгенін біле аламыз.
[19] Олар ортамыздан шықса да, біздікі болған жоқ, өйткені егер
біздікі болса, бізбен бірге қалар еді. Бұлардың бәрінің біздікі
болмағандықтары осылайша білініп қалды.

[20] Сендерге Киелі Рух қонғандықтан барлығын ажырата біле-
сіңдер.* [21] Сендер шынайы ілімді білмегендіктен емес, қайта,
оны біліп, шындықтан өтірік тумайтынын да ұққандарыңа бола
жазып отырмын.

[22] Исаның Құдай жіберген Мәсіх екендігін мойындамаушы
— өтірікші. Көктегі Әкені және Оның рухани Ұлын мойында-
майтындар — Мәсіхке қарсы шығушылар. [23] Кім Ұлды мойын-
дамаса, оның Әкеге қатысы жоқ. Ал кім Ұлды мойындаса,
соның Әкеге де қатысы болады.

[24] Сондықтан бастапқыдан естіген шынайы ілімді ұстаның-
дар! Егер осылай істесеңдер, онда Ұлмен және Әкемен тығыз
байланыста өмір сүресіңдер. [25] Ал Құдайдың бізге берген уәдесі
— мәңгілік өмір.

---

*18 Немесе: осы заманның аяғы (яки соңғы күндері).

**18 Яки: Жалған «мәсіх». (Бұл мықты билеуші жер тұрғындарының көпшілігін азғыратын болады: Салоника. 2-хат 2:3-10.)

*20 Немесе: Сендер май жағу рәсімінен өтіп, бәрін де білесіңдер. (Май жағу рәсімі осында Киелі Рухтың қонуын астарлап білдіреді: 2:27; Түсіндірмені де қараңыз.)

26 Осыны дұрыс жолдан азғырушылардан сақтандыру үшін
жазып отырмын. 27 Ал сендерге келсек, Құдайдан алған Киелі
Рух* өздеріңде қалады, сондықтан сендерге жаңа ілім үйрететін
біреудің қажеті жоқ, себебі қажеттілердің бәрін де Киелі
Рух үйретеді. Оның сендерге үйреткендері еш өтіріксіз, шынайы,
сондықтан Киелі Рухтың үйреткені бойынша әрекет ете беріңдер.**

Рухани балаларына деген Құдайдың сүйіспеншілігі

28 Ал енді, балаларым менің, Мәсіхпен тығыз байланыста
қала беріңдер! Сонда Ол қайтып келгенде нық сеніміміз болып,
Оның алдында ұятқа қалмаймыз. 29 Құдайдың әділ екенін білесіңдер, сондықтан әділдік істейтін әркімнің рухани мағынада
Құдайдан туғанын* ұғасыңдар.

3 1 Қараңдар, Әкенің бізге деген сүйіспеншілігі қандай зор:
Құдайдың рухани балалары деп аталамыз және нақ
солаймыз да! Күнәкар дүние кім екенімізді білмейді, себебі
ол Құдайды білген жоқ. 2 Сүйікті бауырластарым, қазір Құдайдың балаларымыз, бірақ кім болатынымыз әлі анық емес. Ал
Мәсіх қайтып келгенде Оған ұқсайтынымызды білеміз, себебі
сол кезде Оның шынымен қандай екенін көреміз. 3 Оған осындай үміт артқан әркім Мәсіхтің кіршіксіз таза болғанындай,
өзі де күнәдан арылып, тазарады.

4 Күнә жасаған әркімнің Құдай заңын бұзғаны, себебі күнә
— Құдай заңын бұзғандық. 5 Ал Мәсіхтің күнәларымызды алып
тастауға келгенін және Өзінің ешқандай күнә жасамағанын
білесіңдер. 6 Сондықтан кім Мәсіхпен тығыз байланыста тұрса,
сол күнә жасамайды. Күнә жасайтын әркім Оны көрген де,
таныған да емес.

7 Балаларым менің, сендерді ешкім де күнә жасауға азғырмасын! Әділдік істеуші адам Мәсіхтің Өзі сияқты әділ болады.
8 Ал кім күнә жасай берсе, сол шайтанның баласы,* себебі

---

*27 2:20; Жохан 14:26; 15:26; Қорынт. 2-хат 1:21-22.

**27 Немесе: Онымен байланыста бола беріңдер (Жохан 14:23,26; 15:4-5,16).

*29 Яки: Құдайдың рухани өмірін қабылдағанын (Жохан 1:13; 3:5; Петір. 1-хаты 1:3).

*8 Немесе: шайтанның адамы (құлы). (Шайтанның жаман қасиеттері оның өмірінен көрінеді: 3:10; Жохан 8:44.)

шайтан әлем жаратылғаннан бері күнә жасап келеді. Бірақ
Құдайдың рухани Ұлы бұл дүниеге шайтанның ісін талқандау
үшін келді.
[9]Рухани мағынада Құдайдан туған әркім күнә жасай бер-
мейді, себебі оның бойында Құдай берген жаңа өмір* қалады;
осылайша ол Құдайдан туғандықтан күнә жасауын жалғастыра
алмайды. [10]Құдайдың рухани балаларын шайтанның адамдары-
нан мынадан ажыратуға болады: әділ өмір сүрмейтін, әсіресе
бауырласын сүймейтін, әркім Құдайдың рухани баласы емес.

Шынайы сүйіспеншілік пен нық сенім

[11]Сендер бастапқыда естіген хабар мынау: [12]бір-бірімізді
сүюіміз керек! Інісін ұрып өлтірген шайтанның адамы Қабыл-
ға ұқсамаңдар! Оны неге ұрып өлтірді? Өйткені өз іс-әрекеті
әділетсіз, ал інісінікі әділетті болатын. [13]Сонымен күнәкар
дүние сендерді жек көрсе, бұған таңғалмаңдар, бауырластарым!
[14]Өзіміздің рухани өлілерден тірілерге айналғанымызды
білеміз, себебі бауырластарымызды сүйеміз. Бауырласын сүй-
мейтін адам өлі болып қала береді. [15]Бауырласын жек көрген
әркім — кісі өлтіруші!* Ал мынаны білесіңдер: кісі өлтіруші-
нің мәңгілік өмірі жоқ.
[16]Иса Мәсіхтің өз өмірін біз үшін қиғандығы арқылы нағыз
сүйіспеншіліктің не екеніне көзіміз жетті. Біз де бауырлас-
тарымыз үшін жанымызды қиюға даяр болуымыз керек. [17]Ал
егер осы дүниелік мал-мүлкі бар біреу басына қиыншылық
түскен бауырласына тас жүректік танытса, оның бойында
Құдайдың сүйіспеншілігі бар ма?! [18]Балаларым менің, сөз
жүзінде емес, іс жүзінде шынайы сүйіспеншілік білдірейік.
[19]Сөйтіп өзіміздің шынайы жолда екендігімізді біліп, Құдай
алдында жүрегіміз орнығады. [20]Себебі егер жүрегіміз бізді
айыптаса да,* Құдай жүрегімізден жоғары ғой, Ол бәрін де
біледі. [21]Сүйікті бауырластарым, жүрегіміз бізді айыптама-
ғанда Құдай алдында нық сеніміміз болады және [22]Одан не
сұрасақ та, аламыз. Өйткені Тәңірдің өсиеттерін орындап, Ол

*9 Немесе: Құдайдың «тұқымы» (яғни рухани өмірі мен қасиеттері) (Петір. 1-хаты 1:23).

*15 Яки: адамның өзгені жек көруі Құдай алдында кісі өлтірумен бірдей (Матай 5:21-22).

*20 Яки: егер біз кінәлы сезінсек те. (Еврей. хат 9:14; 10:22; Рим. хат 5:1-2; 8:1-2; Түсіндірмедегі «ар-ұжданды» да қараңыз.)

не қаласа, соны істейміз. [23]Ал Құдайдың өсиеттері мынау:
Оның рухани Ұлы Иса Мәсіхке* сеніп, бір-бірімізді сүюіміз
керек. [24]Кім Оның өсиеттерін орындаса, ол Құдаймен және
Құдай онымен тығыз байланыста тұрады. Құдайдың бізбен
тығыз байланыста екенін Оның бізге сыйлаған Киелі Рухы
арқылы білеміз.

4

Рухтарды ажырата білу

[1]Сүйікті бауырластарым, кез келген рухтарға сене бермеңдер, олар Құдайдан келген бе, жоқ па — алдымен соны анықтаңдар! Өйткені көптеген жалған пайғамбарлар жер жүзіне
тарады.* [2]Құдайдың Рухын мынаған қарап ажырата білесіңдер:
Құдайдан шыққан Рух Иса Мәсіхтің адам бейнесінде көктен
келгенін мойындайды. [3]Ал Иса Мәсіхтің адам болып келгенін мойындамайтын әрбір рух Құдайдан емес, керісінше, ол
— Мәсіхке қарсы шығушының рухы. Сендер соның келетінін
естідіңдер, ол қазірдің өзінде-ақ дүниеде жүр.

[4]Ал, балаларым менің, сендер Құдайдансыңдар, жалған
пайғамбарларды жеңіп шықтыңдар. Өйткені сендердегі Киелі
Рух күнәкар дүниені билеп тұрған шайтаннан құдіретті.
[5]Жалған пайғамбарлар күнәкар дүниеден болғандықтан осы
дүниелік тұрғыдан сөйлеп, дүниенің адамдары оларға ден қояды.
[6]Біз Құдайданбыз; Оны танитындар бізге ден қояды, ал Құдайдан еместер бізге ден қоймайды. Шындықты сөйлейтін Рух пен
алдамшы рухты осы арқылы ажырата аламыз.

Құдайдың сүйіспеншілігі және біздің өзгелерді сүюіміз

[7]Сүйікті бауырластарым, бір-бірімізді сүйейік! Себебі сүйіспеншілік Құдайдан; сүйетін адам — Құдайдың баласы, ол
Құдайды біледі. [8]Сүймейтін кісі Құдайды білмейді, өйткені
Құдай — сүйіспеншілік.* [9]Құдай бізге деген сүйіспеншілігін
былай көрсетті: Сол арқылы шынайы өмір сүруіміз үшін

---

*23 Немесе: Иса Мәсіхтің атына (яки атағына) (Лұқа 24:47; Філіпі. хат 2:8-11; Жохан 3:16).

*1 Яки: Өйткені Құдайдан хабар жеткізушімін деп жалған сөйлеушілер жер жүзіне көптеп тарады (Матай 7:15; 24:11; Салониқа. 1-хат 5:19-21).

*8 Яки: сүйіспеншілік — Құдайдың басты қасиеттерінің бірі, Ол — шынайы сүйіспеншіліктің бастауы (Қорынт. 2-хат 13:11).

Құдай Өзінің жалғыз рухани Ұлын* дүниеге жіберді. [10]Бұл
сүйіспеншіліктің мәнісі мынада: Құдайды сүйген біз емес,
қайта, Ол бізді сүйгендіктен, құрбандығы арқылы күнәмыздың
құнын өтеу үшін рухани Ұлын жіберді. [11]Сүйікті бауырласта-
рым, Құдай бізді осылайша сүйгендіктен, біз де бір-бірімізді
сүюіміз керек. [12]Құдайды ешкім еш уақытта көзімен көрген
емес; алайда бір-бірімізді сүйсек, онда Құдай жан дүниеміз-
ден орын алып, Оның сүйіспеншілігі бойымызда әбден толы-
сып, мақсатына жеткені.

[13]Құдай бізге Өзінің Рухынан берді, біздің Онымен, Оның
бізбен тығыз байланыста екендігімізді осыдан білеміз. [14]Әке-
нің Өзінің рухани Ұлын дүниеге Құтқарушы ретінде жібер-
генін біз өз көзімізбен көрдік, соған куә болып келеміз. [15]Кім
Исаны Құдайдың рухани Ұлы деп мойындаса, Құдай онымен,
ол да Құдаймен тығыз байланыста тұрады.

[16]Біз Құдайдың өзімізге деген сүйіспеншілігін біліп, Оған
нық сенеміз. Құдай — сүйіспеншілік. Сол себептен, кім Оның
сүйіспеншілігіне сай әрекет ете берсе, ол Құдаймен, Құдай да
онымен тығыз қатынаста тұрады.

[17]Мәсіхтің осы дүниеде қалай өмір сүргеніндей өмір сүрсек,
онда Құдайдың сүйіспеншілігі бойымызда әбден толысып,
мақсатына жетеді, осылай қиямет сотында нық сенімді бола-
мыз.* [18]Сүйіспеншілікте қорқыныш жоқ. Шынайы сүйіспенші-
лік қорқынышты жолатпайды, себебі қорқыныш жазаға бай-
ланысты. Қорқатын кісіде сүйіспеншілік мақсатына жеткен
емес.

[19]Біз сүйеміз, себебі Ол бізді алдымен сүйді. [20]Біреу:
«Құдайды сүйемін», — дей тұра, бауырласын жек көрсе, оның
өтірікші болғаны. Себебі көз алдындағы бауырласын сүймей-
тін кісі көзге көрінбейтін Құдайды қалай сүйе алады? [21]Одан
алған өсиетіміз мынау: Құдайды сүйетін кісі бауырласын да
сүюге тиіс!

*9 Яки: Өзінің жалғыз Ұлын. (Түсіндірмедегі «Құдайдың рухани Ұлын» қараңыз.)

*17 Жохан 3:16-18.

5

Сенім мен сүйіспеншіліктің жеңімпаздығы

1 Исаны Мәсіх деп сенетін әркім — Құдайдың рухани
баласы. Әкені сүйетіндер Оның балаларын да сүйеді. 2 Рухани
балаларын сүйетінімізді Құдайды сүйіп, Оның өсиеттерін
орындауымыздан білеміз. 3 Ал өсиеттерін орындағанымыз —
Құдайды сүйгеніміз; оларды орындау қиын емес. 4 Өйткені
күнәкар дүниені Құдайдың рухани балалары жеңеді. Дүниені
жеңген күш — біздің сеніміміз. 5 Кім күнәкар дүниені жеңе
алады? Исаны Құдайдың рухани Ұлы деп сенген кісі ғана.

Мәсіхтің адамзатты құтқаруға келгендігін Киелі Рух растайды

6 Иса Мәсіх бізге келгенде сумен шомылдыру рәсімін де,
жанын қиып, қанын төгуді де басынан өткізді.* Ол келгенде
тек сумен шомылдыру рәсімінен өтіп қана қойған жоқ, жанын
қиып, қанын төкті де. Киелі Рух бұған куә, себебі Киелі Рух
— шындық. 7 Сонымен куә болатындар үшеу:* 8 Киелі Рух, су
және қан; бұл Үшеуінің айғақтығы бірдей.*

9 Адамдардың куәлігін қабылдап жүрміз. Ал Құдайдың
куәлігі адамдікінен гөрі салмақтырақ; сондықтан Құдайдың
Өзінің рухани Ұлы жайында берген куәлігіне сенуге тиіспіз.
10 Оның рухани Ұлына сенген кісінің жүрегінде Құдайдың
куәлігі жүреді. Ал Құдайға сенбеген кісі Оны өтірікші етіп
көрсетеді, себебі ол Құдайдың Өзінің рухани Ұлы туралы берген куәлігіне сенбейді.

11 Бұл куәліктің мәнісі мынадай: Құдай бізге мәңгілік өмір
сыйлады, осы өмір Оның рухани Ұлында. 12 Құдайдың рухани
Ұлымен байланысы бар адам шынайы өмірге ие, ал Онымен
байланысы жоқта шынайы өмір де жоқ.

---

*6 Немесе: Сумен және қанмен келген — Бұл, Иса Мәсіх (Лұқа 2:10-11; 3:21; 23:46; 24:46).

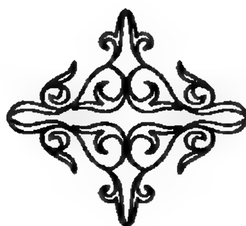
*7-8 Немесе: Көкте Үшеу куәлік береді: Әке, Сөз және Киелі Рух. Осы Үшеуі бірлікте. Жерде де Үшеу куәлік береді: Рух, су және қан; Үшеуінің куәлігі бір жайт туралы (2:26-27; Жохан 1:32-34; 14:23-26).

Құдаймен тығыз байланыстағы мәңгілік өмір

[13] Сендер Құдайдың рухани Ұлына сенгендіктен мәңгілік
өмірге иесіңдер. Оған сенім артқан сендердің соны білулерің
үшін бұларды жазып отырмын.
[14] Біз Оның еркіне сай бір нәрсе сұрасақ, Құдай тілегімізге
құлақ салады деп кәміл сенеміз. [15] Не сұрасақ та, Құдай бізге
құлақ салады деп білсек, Оның тілегенімізді беретінін де
білеміз.
[16] Бауырласының өлімге апармайтын күнә* жасап жатқанын
көрген кісі ол үшін Тәңірге сиынсын. Сонда күнә жасағанның
өмірі сақталады. Алайда өлімге апаратын күнә** да бар. Тәңірге
сиынсын дегенде ондай күнә туралы айтып отырған жоқпын.
[17] Әділетсіздіктің бәрі — күнә, ал өлімге апармайтын күнә да
бар.

Қорытынды

[18] Мынаны білеміз: кім Құдайдың рухани баласы болса, сол
күнә жасай бермейді. Құдайдың рухани Ұлы оны сақтаған-
дықтан,* шайтан оған тиісе алмайды. [19] Біз Құдайданбыз, бірақ
бүкіл дүниеге шайтан билігін жүргізіп отыр, бұны білеміз.
[20] Құдайдың рухани Ұлының келгенін де білеміз; біздің шынайы
Құдаймен танысуымыз үшін Ол көзімізді ашты. Сондықтан
шынайы Құдаймен және Оның рухани Ұлы Иса Мәсіхпен
байланыстамыз; Ол — шынайы Құдай және мәңгілік өмір.
[21] Балаларым менің, жалған тәңірлерден сақ болыңдар!

---

*16 Яки: кешіруге болатын күнә (Жақып. хаты 5:15).

**16 Яки: тәндік өлімге апаратын күнә (Елшілер. істері 5:1-11; Қорынт. 1-хат 11:30; Жақып. хаты 5:14-16) немесе: мәңгілік өлімге апаратын күнә. (Мысалы, біле тұра Құдай ісіне қарсы шығып, тіл тигізе беру: Марқа 3:28-30; Еврей. хат 6:4-9; 10:26.)

*18 Немесе: Құдайдың рухани баласы сақтанып жүргендіктен (Салоника. 1-хат 5:22; Салоника. 2-хат 3:3-5; Жохан 10:27-29).

Жоханның екінші хаты

Жазба туралы мәлімет

Бұл хатты да елші Жохан б.з. 85-95 жылдарында жазған. Сол заманда бірқатар уағызшылар мен ұстаздар Ізгі хабарды ел аралап тарататын. Мәсіхшілер әдет бойынша оларды үйлеріне қондырып, сапарларын жалғастыру үшін қажет нәрсенің бәрімен қамтамасыз етіп отырған.

Осы қонақжайлылықты «Білімпаздық» ілімін таратушылар да пайдаланып жүрген еді. Сондықтан қарт елші осы хатымен қауымдарды сақтандырып, ел аралап жүрген ұстаздардың қандай ілім уағыздап жүргенін тексеруді ескертеді. Әйтпесе олардың жалған ілімдерді таратуға өздерінің қалауынсыз атсалысқан жағдайға тап болулары да мүмкін еді.

Арнау және сәлем

1 Құдай таңдаған бәйбіше мен оның балаларына ақсақалдан*
дұғай сәлем! Сендерді шын жүректен жақсы көремін, бұл
жөнінде мен жалғыз емеспін, шындықты білетіндердің бәрі
де сендерді жақсы көреді, 2 өйткені шындық өзімізде қазір бар
және мәңгі бола береді. 3 Құдай Әке мен Оның рухани Ұлы
Иса Мәсіх сендерге рақымын, мейірімін және тыныштығын,
сонымен қатар шындық пен сүйіспеншілігін берсін.*

*1 Немесе: Қауымға және оның мүшелеріне жетекшіден. (Сенушілер сол заманда қуғын көргендіктен кейде бүркеншік аттар қолданатын.)

*3 Немесе: бізге береді.

Шындық пен сүйіспеншілік

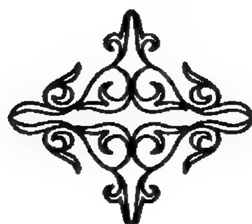
4 Балаларыңның* арасынан шындық жолымен жүрген бір-
нешеуін көргеніме қатты қуандым: Құдай Әке бізге солай өмір
сүруге өсиет етті. 5 Сондықтан, бәйбіше, мынаны өтінемін:
бәріміз бір-бірімізді жақсы көрейік. Мұны жаңа өсиет ретінде
жазып отырған жоқпын, бұл өсиет бізде бастапқыдан бар.
6 Ал осы сүйіспеншілік Оның өсиеттері бойынша жүруіміз-
де. Сүйіспеншілікке сай әрекет ету керек деген бұл өсиетті
бастапқыдан бері естіп келесіңдер.

Мәсіхке адал болу

7 Дүниеге көптеген азғырушылар келе жатыр. Олар Иса
Мәсіхтің жерге адам бейнесінде келгенін мойындамайды.
Азғырушыларды және Мәсіхке қарсы шығушыларды осыдан
білуге болады. 8 Еңбекпен қол жеткендерді жоғалтпай, Иеміз-
ден толық сыйын алу үшін байқап жүріңдер! 9 Мәсіхтің ілімі-
мен жүрмей, одан шығып кеткен адамның Құдаймен қатынасы
жоқ. Ал Оның ілімімен жүргендер Әкемен де, Оның рухани
Ұлымен де тығыз байланыста болады. 10 Сондықтан да біреу
келіп, осы ілімге қарсы бір нәрсе үйретсе, ондайды үйлеріңе
кіргізбеңдер, тіпті сәлемін де алмаңдар! 11 Себебі біреудің
сәлемін алған адам соның жамандық істеріне ортақ болады.

Қоштасу

12 Сендерге әлі көп нәрсе айтар едім, бірақ оны жазбаша
жасағым келмейді. Өзім келіп, ауызба-ауыз сөйлессек деп
ойлаймын, сонда зор қуанышқа кенелеміз.
13 Құдай таңдаған бауырласыңның балалары* дұғай сәлем
жолдайды.

---

*4 Немесе: Қауым мүшелерінің.

*13 Немесе: әпкеңнің (сіңліңнің) балалары. Яки: ағайындас қауымның мүшелері. (Бұл Жоханның өзі жетекші болған қауым шығар.)

Жоханның үшінші хаты

Жазба туралы мәлімет

Батыс Түркиядағы Азия аймағында Диотреф есімді өр көкірек қауым жетекшісі елші Жохан жіберген ұстаздарды қабылдамай, тіпті оларды қарсы алған мәсіхшілерді қауымнан аластатқан еді. Енді қарт елші бұл хатын ұстаздарға көрсеткен қонақжайлылығы үшін Гайды мақтап, Диотрефті сөкпек ниетпен сол қауымға арнап жазды. Бұл да шамамен б.з. 85-95 жылдары болса керек.

Арнау және сәлем

1 Ақсақалдан* өзі шын жүректен жақсы көретін қымбатты
Гайға дұғай сәлем! 2 Сүйікті бауырым! Сенің рухани өмірің-
нің сау болғанындай, саған барлық жағынан да Құдайдан игі-
лік пен денсаулық тілеймін. 3 Кейбір бауырластар келіп, сенің
шындыққа адал болып, үнемі шындық жолымен жүріп келе
жатқаныңды хабарлағанда, мен қатты қуандым. 4 Рухани бала-
ларымның шындық жолымен жүріп жатқанын естуден артық
маған қуаныш жоқ.

Құдайдың адал қызметшілерін жылы жүзбен қабылдау

5 Сүйікті бауырым, сен бауырластарымызға, өзіңе бейтаныс
болса да, демеу болып, дұрыс істеп жүрсің. 6 Олар қауым
алдында сенің сүйіспеншілігіңе куәгер болды. Мұндайларды
Құдайдың адамдарына лайық түрде жолға жабдықтап, шыға-
рып жіберсең, игі болар еді. 7 Себебі олар бұл сапарға Оның

*1 Немесе: Қауым жетекшісінен.

атын таныту үшін* шықты және құдайсыздардан ешқандай жәр-
дем алмайды. [8]Сондықтан осындай кісілерді қолдау — біздің
міндетіміз; шындықты таратуға осылай үлесімізді қосамыз.

Өр көкірек жетекші мен адал сенуші

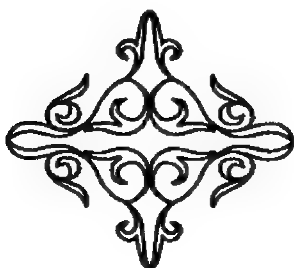
[9]Мен қауымға жазып жібердім, бірақ олардың басшысы
болуға тырысып жүрген Диотреф бізді мойындамайды. [10]Сон-
дықтан барған кезде оның істегендерінің бәрін есіне саламын:
ол бізді жаман сөзбен өсектеп жүр; ал соған да қанағаттанбай,
сапармен келген бауырластарымызды өзі де қабылдамайды,
басқаларға да қабылдатпайды. Қарсы алғандарды тіпті қауым-
нан шығарып тастайды.

[11]Сүйікті бауырым, жамандыққа еліктемей, жақсылыққа
елікте! Жақсылық істейтін адам Құдайдікі, ал жамандық
жасаушы Құдайды білмейді.

[12]Деметір туралы елдің бәрі жақсы пікір айтады. Ол шын-
дыққа сай әрекет жасайды.* Біз де соған куәлік етіп жүрміз,
ал сендер шындықты айтатынымызды білесіңдер.

Қоштасу

[13]Саған әлі де көп нәрсе жазуым керек еді, бірақ оны жаз-
ғым келмейді. [14]Сені жақын арада көретін шығармын деген
үмітім бар, сонда екеуіміз ауызба-ауыз сөйлесеміз. [15]Саған
амандық болсын! Бұл жақтағы достарың сәлем айтып жатыр.
Сол жақтағы достардың бас-басына сәлем айт!

*7 Немесе: Мәсіхтің аты үшін.

*12 Немесе: Оған шындықтың өзі де куә.

Яһуданың хаты

Жазба туралы мәлімет

Осы қысқа сәлемхатты жазған Яһуда өзін Жақыптың інісі деп атаған. Себебі туған ағасы Жақып Иерусалимдегі қауымның танымал жетекшісі болып, Інжілдегі хаттардың біреуін жазған еді (Марқа 6:3; Жақып. хаты 1:1; Жақыптың хаты туралы мәлімет).

Яһуданың хаты мен Петірдің екінші хатының бірқатар ұқсастықтары бар. Хат иелері бір-бірімен байланыста болып, Құдай Рухының жетелеуімен біреуі екіншісінен кейбір үзінділерді алып, аздап өзгертіп қолданған.

Хат Құдай Әкеге және Құтқарушымыз Иса Мәсіхке сенушілерге жолданған. Яһуда онда құтқарылу туралы жазуға ниеттенген болатын, алайда Киелі Рух оны қауымдарға еніп алған жалған ұстаздардың қате ілімдері мен азғын өмір салттары туралы ескертіп жазуға жетеледі. Бұлар сенушілерге Құдайдың рақым етіп, күнәларын кешіруі туралы мүлдем қате пікірлер үйретуде еді. Сондықтан Яһуда мәсіхшілерді оларға мықтап қарсы тұруға, әрі кіршіксіз таза өмір сүріп, шынайы Ізгі хабарды берік ұстануға жігерлендіреді.

Арнау және сәлем

[1]Иса Мәсіхтің басыбайлы қызметшісі, әрі Жақыптың* туған
інісі Яһудадан Құдай Әке сүйіспеншілікпен Өзінің қасиетті
халқы болуға шақырған, Иса Мәсіх аман сақтап жүрген сену-
шілерге дұғай сәлем: [2]Ол сендерге шапағатын жаудырып, аман-
дық, тыныштық пен сүйіспеншілікті молынан сыйлай көрсін!

Алдамшы ұстаздарға төнген кәрлі үкім

[3]Қымбатты бауырластар, мен бар ынтаммен бәрімізге ортақ
құтқарылу туралы хат жазбақшы едім. Алайда Құдайдың өз
халқына біржола аманаттаған, бәріміз сенетін шынайы ілімін
қорғауды ескертіп жазуымды қажет деп есептедім. [4]Себебі
араларыңа бірқатар адамдар білдіртпей ұрланып еніп алыпты.
Осы арсыздар* сотталуға баяғыда-ақ белгіленген болатын.
Олар азғындықтарына сылтау ету үшін Құдайымыздың рақымы
туралы Ізгі хабарды бұрмалап, Иса Мәсіхті бірден-бір Әміршi-
міз** әрі Иеміз деп мойындамайды.

[5]Сендер атам замандағы мына жайттарды түгел білсеңдер
де, оларды қайтадан естеріңе салып өткім келеді: Жаратқан
Ие өз халқын Мысырдан құтқарып алған еді, ал кейін көпші-
лігі қасарысып, сенбегенде Ол солардың көздерін құртты.*
[6]Сондай-ақ, өздерінің билік жүргізуге тиесілі орындарын сақ-
тамай, мекен-тұрағын тастап кеткен періштелерді де ескерің-
дер:* Иеміз оларды соттайтын ұлы күн жеткенше тамұқтың
қара түнегінде мәңгі шынжырлап сақтап отыр.

[7]Сол сияқты, Содом, Ғомора мен маңайындағы қалаларды
ұмытпаңдар: тұрғындары жыныстық азғындықпен әуестеніп,
табиғатқа қайшы ұятсыздықтарға салынғандары үшін жаза-
ланды.* Сонымен олар мәңгілік отта азап шегетіндердің мысалы
болды.

---

*1 Матай 13:55; Елшілер. істері 12:17; 15:13; Ғалат. хат 1:19; Жақып. хаты 1:1. Осы жазба туралы мәліметті де қараңыз.
*4 Яки: Құдайға ұнамайтындар.
**4 Немесе: Әмірші Құдайымыз.
*5 Мысыр. шығу 12:51; 14:11-12; Ру. санау 14:1-4,20-30.
*6 Әйүп 4:18; 15:15; Жохан 8:44.
*7 Жаратылыс. баст. 19:24-25.

8 Дәл осылайша, араларындағы сол «түс көрушілер» өз тән-
дерін масқаралап, ешбір билікті елемей, абыройлы билеуші-
лерді балағаттап жүр. 9 Ал тіпті бас періште Михайл Мұса
пайғамбардың мәйіті туралы шайтанмен айтысқанда, оны
балағат сөзбен айыптауға дәті бармады. «Жаратқан Ие саған
жазаңды тартқызсын!» — деп қана қойды. 10 Бірақ сол алдам-
шылар өздері ұға алмаған нәрселер туралы жаман сөз айтып,
қарсыласады. Олар жабайы аңдар сияқты ақылдарымен емес,
түйсіктерімен ғана ұғатын нәрселері арқылы құртылып кетпек.
11 Бұлар қасіретке қалмақ! Олар Қабыл* таңдаған жолмен жүріп,
Балағам іспетті* алатын сыйына қызығып, алдамшылыққа
беріледі де, Қорах* сияқты қиқарлықпен (қауым жетекшілеріне
қарсы) бас көтергендері үшін құртылмақ.

12 Осындайлар кешкі достық дастарқандарына* еш қаймық-
пастан келіп, тойынып алып, сендерді лас дақтар сияқты мас-
қаралайды.** Олар жаман шопандай тек өз қамдарын ғана
жейді; жел айдаған жаңбырсыз ақша бұлт іспетті, әрі күзде
жеміс бермейтін, тамырымен жұлынған, біржола өлген ағаш
секілді ешбір пайда келтірмейді. 13 Қайта, олар ұятсыз істерін
паш етіп, көбік шашып, қоқыр-соқыр әкеліп жатқан теңіздің
буырқанған толқындарына ұқсайды. Аққан жұлдыздай уақытша
жарқыраған* осы азғырушылар үшін тамұқтың ең қараңғы
қапастары дайын тұр.

14 Олар туралы адамзаттың жетінші атасы* Енох былай деп
алдын ала айтқан еді: «Тыңдаңдар, Иеміз Өзінің он мыңдаған
қасиетті нөкерлерін ертіп көктен түспек! 15 Ол бәрін де сот-
тап, әділетсіздердің зұлымдықпен істеген барлық жаман істе-
рін де, арсыз күнәкарлардың Оған қарсы айтқан бүкіл кәрлі
сөздерін де әшкерелеп, жазаларын тартқызатын болады».

---

*11 Қабыл: туған інісі Әбілді өзімшілдік және қызғаныштан өлтірді (Жаратылыс. баст. 4:1-12). Балағам: Петір. 2-хаты 2:15-16; Ру. санау 22:4-20. Қорах: Ру. санау 16:1-35.

*12 Яки: Бауырластық сүйіспеншілікті танытатын той дастарқандарына. (Бұларды алғашқы қауымдарда Иеміздің құрбандығын еске алатын асқа байланысты жасайтын: Елшілер. істері 2:46.)

**12 Немесе: тойынып алып, көзге көрінбейтін, су астындағы қауіпті құздарға ұқсайды.

*13 Яки: Аққан жұлдыздай тура бағытты сілтей алмайтын.

*14 Немесе: Адам атадан бастағанда жетінші буын. Яки: Адам атаның туажаты. Енох: яки Ыдырыс (Жаратылыс. баст. 5:18).

16 Мұндайлар ұдайы наразылық білдіріп, күңкілдеп жүреді.
Олар жаман құмарлықтарына салынып, бас пайдалары үшін
мақтанып, өзгелерге жағымпазданады.

Таза өмір сүріп, рухани дамып,
күнәкарларды құтқару туралы

17 Ал сендер Иеміз Иса Мәсіхтің елшілерінің алдын ала айтып
кеткендерін естеріңе түсіріңдерші, қымбатты бауырластарым!
18 Олар сендерге: «Осы соңғы заманда* өздерінің арсыз құмар-
лықтарына салынып, шынайы ілімді келемеждеп жүрген адам-
дар шығады!» — деген еді. 19 Қауымдарға жік салатын мұндай-
ларда Киелі Рух болмайды, қайта, олар күнәкар болмыстары-
ның жетегінде жүреді.
20 Ал сендер, қымбатты бауырластарым, өздерің сенетін
Тәңірдің қасиетті ілімінің негізінде рухани өсіп толысуға
ұмтылыңдар: Киелі Рухтың жетелеуімен сиыныңдар,* 21 әрдайым
Құдайдың сүйіспеншілігіне бөленіп, жамандық атаулыдан
сақтаныңдар, әрі Иеміз Иса Мәсіхтің қайта оралғанда өздеріңе
шапағатын тигізіп, мәңгілік өмірге жеткізуін аңсап күтіңдер!
22 Ізгі хабарға күмәнданып жүргендерге қайырымды болып,
23 ынта-жігермен тозақ отынан құтқарып алыңдар! Ал (жалған
ілімдерді ұстанған) басқаларға аяушылық танытқанда, күнәның
ықпалынан шошынып, олардың азғын болмыстарынан бастау
алатын арам істерінен жиреніп, аулақ жүріңдер!*
24 Сендерді адасып кетуден сақтап, Өзінің нұрлы салтанаты
көрінген күні қуанышпен, мүлтіксіз таза күйлеріңде өз алдына
тұрғызуға 25 бірден-бір Құдайымыздың құдіреті жетеді. Ол
бізді Иеміз Иса Мәсіх арқылы құтқарған еді ғой. Даңқ пен
ұлылық, құдірет пен билік күллі өткен дәуірлерде болғандай,
қазір де, мәңгілік те Онікі! Аумин.

---

*18 Петір. 2-хаты 3:3.

*20 Яки: Киелі Рухқа кенеліп дұға етіңдер.

*23 Немесе: Ал басқалар болса, жамандық атаулыдан шошына отырып, олардың қателіктерін әшкерелеңдер. Тіпті күнәкар болмыстарына бола арамданған киімдерінен де жиреніңдер.

Римдіктерге арналған хат

Жазба туралы мәлімет

Құдайдың елшісі Пауыл осы хатын Рим қаласындағы сенушілер қауымдарына арнады. Елші мұны Ізгі хабарды басқа елдерде таратуға шыққан үшінші сапары кезінде, шамамен б.з. 57 ж. Грециядағы Қорынтта немесе оған көршілес кемежай қаласы Кеніхреяда жазған болса керек. Сол сапарының соңында Пауыл елші Иерусалимге соғып, ондағы ашаршылыққа ұшыраған сенушілерге шетелдегі жаңа қауымдар бөлген көмекті апармақ болды (15:25-27).

Сол кезде Римдегі сенушілердің көбі басқа ұлттардан шыққан болатын, бірақ араларында яһудилер де бар еді. Бәрі ұланбайтақ патшалықтың астанасы болған үлкен қаланың түрлі аудандарында өзара бас қосып, жиналып отырды.

Пауыл елші көптен бері Римдегі қауымдармен кездесіп, оларды жігерлендіруге ниеттеніп келген еді. Бұдан кейін Ізгі хабарды әрі қарай тарату үшін Испанияға бармақшы болды (1:10-15; 15:22-29).

Осы хатында елші құтқарылуға адамның өз игі істері арқылы емес, Құдайдың рақымы арқылы ғана жетуіне болатынын егжей-тегжейлі түсіндіреді. Ерте заманда Жаратқан Иеге деген сенімі арқылы күнәсынан ақталған Ыбырайым пайғамбардың тәжірибесін мысалға алып, елші Құдайдың құтқарылу жолы яһудилерге де, басқа ұлттарға да арналғанын көрсетеді. Сонымен осы екі топты бір-біріне сүйіспеншілікпен қарауға шақырады.

Хат соңында елші Жаратқан Ие алдында ақталған сенушілердің жаңартылған мінезін сипаттап, оларды Құдай Рухының жетелеуі мен күшіне сүйеніп өмір сүруге жігерлендіреді.

1

Арнау және сәлем

[1]Иса Мәсіхтің қызметшісі Пауылдан дұғай сәлем. Мәсіх маған елші болуды бұйырып, мені Құдайдың Ізгі хабарын жариялау үшін таңдап алды. [2]Осы хабарды жіберемін деп,
Құдай ерте заманда Өзінің пайғамбарлары арқылы Киелі жазбаларда уәде берген болатын. [3]Бұл Ізгі хабарда Құдайдың
рухани Ұлы* туралы сөз болады. Ол адам ретінде Дәуіт пайғамбардың әулетінен шыққан еді. [4]Ал Оның құдайлық қасиетіне
келсек, Құдай Оны қайта тірілтуі арқылы Өзінің рухани Ұлы екенін зор құдіретпен дәлелдеді.* Осы Ізгі хабар Иеміз Иса
Мәсіх туралы. [5]Ол арқылы Құдай өз рақымымен бізге Мәсіх атынан елші болуды, әрі барлық ұлттардың адамдарын Оған
сеніп, мойынсұнуға шақыруды тапсырды. [6]Сол адамдардың
ішінде сендер де барсыңдар, себебі Құдай сендерді Иса Мәсіхпен тығыз байланыста болуға шақырды.

[7]Мен сәлемімді Құдайдың Римдегі барлық сүйіктілеріне, яғни Оның өз халқы* болуға шақырылғандарға, жолдаймын. Сендерге Құдай Әкеміз және Иеміз Иса Мәсіх рақымын жаудырып, амандық пен тыныштық сыйлай берсін!

Пауылдың римдіктерге баруды аңсауы

[8]Сендердің сенімдерің туралы хабар әлемнің шартарабына тарап жатқандықтан,* ең алдымен бәрің үшін Иса Мәсіх арқылы Құдайыма ризашылығымды білдіремін. [9]Мен рухани Ұлы
туралы Ізгі хабарды жариялап, шын жүрегіммен қызмет етіп жүрген Құдай мынаған куә: Оған сиынған сайын сендерді
үнемі еске алып, [10]енді қастарыңа баруға бұйырса екен деп
жалбарынамын. [11]Себебі өздеріңді көруді қатты аңсаудамын.
Сендерді күшейту үшін рухани дарындарыммен бөліссем,

---

*3 Бұл атақ табиғи туу арқылы пайда болған тәндік туыстықты білдірмейді. Қайта, ол Мәсіх пен Құдай арасындағы ерекше рухани байланысты бейнелейді. (Ишая 7:14; 9:6-7; Лұқа 1:30-35; 2:9-11; Жохан 1:3,14; Қолос. хат 1:15-16; Түсіндірмедегі «Құдай Сөзін» және «Құдайдың рухани Ұлын» да қараңыз.)

*4 Немесе: Ал Киелі Рух (яки қасиеттілік Рухы) Мәсіхтің қайта тірілуі арқылы Оның Құдайдың рухани Ұлы екенін зор құдіретпен дәлелдеді.

*7 Немесе: Оның қасиеттілеріне. (Түсіндірмедегі «қасиеттілікті» қараңыз.)

*8 Немесе: бүкіл әлемде жарияланғандықтан.

[12]яғни сендермен болған кезімде Құдайға деген ортақ сенімімізді көріп, бір-бірімізді жігерлендірсек деймін.

[13]Бауырластар, сендерге шынын айтайын: өздеріңе бірнеше рет бармақшы болдым, бірақ әр жолы маған әлдене бөгет болып отырды. Өзге жерлердегі басқа ұлттардың арасында болғанымдай, мен сендердің де араларыңда еңбек етіп, соның рухани жемісін көргім келеді.

[14]Гректер* мен басқа ұлттарға білімділер мен білімсіздерге Ізгі хабарды жариялау менің парызым.
[15]Сондықтан Римде тұратын сендерге де оны уағыздауға деген ықылас менде жетерлік.

Ізгі хабар күнәкарды құтқаратын құдірет

[16]Мен Ізгі хабар үшін еш ұялмаймын, ол — Мәсіхке сенетін барлық адамдарды, алдымен яһудилерді, сондай-ақ басқа ұлт адамдарын да құтқаратын Құдайдың құдіреті!

[17]Себебі Құдайдың адамдарды ақтау жолы мынадан білінеді: ол басынан аяғына дейін сенімді қажет етеді.* Пайғамбарлар жазбаларында «Сенімі арқылы ақталған адам шынайы өмір сүреді»** деп жазылған ғой.

Адамзаттың әділетсіздігіне қарсы Құдайдың қаһары

[18]Құдай көктен адамдардың барлық азғындығы мен әділетсіздігіне қарсы өз қаһарын білдіреді. Себебі олар әділетсіз істері арқылы шындықты аяққа басады.
[19]Құдай туралы білуге болатын шындық адамдарға белгілі, мұны оларға Құдайдың
Өзі білдірген.
[20]Өйткені Тәңірдің көзге көрінбейтін қасиеттері — Оның мәңгілік құдіреті мен құдайлық болмысы дүние жаратылғаннан бері айқын: бұларды Оның жаратқан нәрселерінен байқап, түсінуге болады. Сондықтан адамдар Құдайды біле алмадық деп сылтаурата алмайды.

[21]Олар Құдай туралы білсе де, Оны Құдай деп дәріптеп, шүкіршілік еткен жоқ. Керісінше, адамдар түкке тұрғысыз ойға беріліп, надан көңілдерін қара түнек басты.
[22]Өздерін

---

*14 Яки: Эллиндіктер. (Сол замандағы грек тілі мен философиясын ұстанушылар.)

*17 Немесе: Себебі Құдайдың әділдігі мынадан аян: ол сеніммен басталып, одан да зор сенімге жеткізеді.

**17 Немесе: «Әділ адамым Маған сеніп шынайы өмір сүреді» (Аббақұқ 2:4).

ақылдымыз деп жүріп, шын мәнінде ақымақ болып шықты.
[23] Осылай олар мәңгі Құдайдың ұлылығына табынудың орнына
ажалды пенденің, құстың, төрт аяқты не бауырымен жорға-
лаушы жануардың мүсіндеріне құлшылық ететін болды.

[24] Сондықтан да Құдай оларды көңілдері ынтыққан әдепсіз-
діктің былығына батырып жіберді, осылай олар өз тәндерін
өздері қорлауда. [25] Өйткені адамдар Құдай туралы шындықты
мойындамай, жалған тәңірлерге сиынып,* Жаратушы Иеге бас
ұрып ғибадат етудің орнына жаратылған нәрселерге құлшылық
етті. Ал Жаратушы Құдай мәңгілік мадақталуға лайық! Аумин.

[26] Сол себептен де Құдай адамдарды өздерін қорлайтын құмар-
лықтарға батырып жіберді. Араларындағы кейбір әйелдер табиғи
жыныстық қатынасты табиғи емес қатынаспен ауыстырды.
[27] Дәл солай кейбір еркектер де әйелдерімен табиғи қатынасты
қойып, бір-біріне құмарлықпен ынтығып, әдепсіздік істейтін
болды. Олар тура жолдан тайып кеткендіктерінің тиісті жаза-
ларын өз бойларында тартып жатты.*

[28] Бұған қоса мұндайлар Құдайды танудың қажеті жоқ деп
шешті. Сондықтан Ол соларды бұзық пейілдерінде қалдырып,
ұятты нәрселер істеуге тастады. [29] Олардың тұла бойлары тұн-
ған әділетсіздік, бұзықтық, дүниеқорлық,* залымдық, қызған-
шақтық, кісі өлтіруге құмарлық, даукестік, алдамшылық және
арам ниеттілік. [30] Олар жасырын жамандап, ашық та өсектегіш,
Құдайды жек көретін, күш көрсеткіш, өр көкірек, мақтаншақ,
жамандықты ойлап тапқыш, ата-анасын сыйламайтын, [31] сана-
сыз, сенімсіз, тасбауыр,* мейірімсіз жандар.

[32] Сол адамдар осындай күнәлар жасағандардың тартатын
жазалары — өлім* деген Құдайдың әділ үкімін біле тұра,
оларды өздері істеп қана қоймай, солармен айналысатын бас-
қаларды мақұлдап та отырады.

---

*25 Немесе: жалғандыққа сеніп.

*27 Яки: Олар бұл адасудың тиісті жазаларын ... тартып жатты.

*29 Немесе: бұзықтық, (айлакерлік,) дүниеқорлық.

*31 Немесе: сүйіспеншіліксіз (ымырасыз).

*32 Мұндағы «өлім» сөзі тәндік ажалды, «рухани өлімді» (яки Құдайдың қасынан мәңгі аластатылуды) және тозақтағы мәңгілік азапты да қамтиды (Ишая 59:2; Аян 20:11-15).

2 *Құдайдың яһудилерге шығаратын әділ үкімі*

[1] Сондықтан, ей, басқаларды айыптаушы адам, кім болсаң да,
сен ақтала алмайсың: өзге біреуге айып тағып тұрып өзіңе үкім
айтасың! Себебі оны айыптаған сен де сол сияқты күнәлар
жасайсың. [2] Ал сондай істермен айналысатындарды Құдай
әділдікпен соттайтынын білеміз. [3] Ей, пенде, егер өзің де айна-
лысқан жаман істер үшін басқаларды айыптасаң, сонда қалай,
Құдай сотынан құтылам деп ойлайсың ба? [4] Әлде сен Құдай-
дың мейірім көрсетіп, өзіңді теріс жолдан қайтарғысы келе-
тінін ұқпай, Оның мол мейірімділігін, сабырлылығын және
шыдамдылығын менсінбейсің бе?

[5] Бірақ сен қасарысып,* теріс жолдан қайтудан бас тартасың.
Осылай Құдайдың қаһары төгіліп, әділ үкімі жарияланатын
күні тартатын жазаңды ауырлатасың. [6] Киелі жазбада «Құдай
әркімге істеген ісіне қарай есесін қайтаратын болады» деп
жазылған.* [7] Тәңір алдында игілікті істерінен таймай, ұлылық-
қа, құрметке және өз есімін мәңгі өшірмеуге тырысқан кісіге
Ол мәңгілік өмір сыйлайды. [8] Ал өзімшіл болып, шындыққа
емес, әділетсіздікке мойынсұнып жүргендерді Құдайдың зор
қаһары күтіп тұрады. [9] Жамандық істеген әркімді – алдымен
(Құдайдың таңдап алған халқынан шыққан) яһудиді,* сондай-
ақ басқа ұлт адамын да қиыншылық пен азап күтіп тұр. [10] Ал
игілік істейтін әркімді — алдымен яһудиді, сондай-ақ басқа
ұлт адамын да ұлылық, құрмет, амандық пен тыныштық күтіп
тұр. [11] Себебі Құдай ешкімнің бет-жүзіне қарамайды.

Құдайды білмейтін ұлттардың ар-ұжданы

[12] Таураттағы Құдайдың заңын білмей күнә жасағандарға
сол заң қолданылмай-ақ тозаққа үкім шығарылады. Ал Таурат
заңын біле тұра күнә жасағандар сол заң бойынша сотталады.
[13] Заңды тек естігендер емес, оны орындап жүргендер ғана
Құдай алдында ақталады.* [14] Таурат заңы жоқ басқа ұлттар өз
еріктерімен оның талаптарын орындаса, онда олар өздерінің

---

*5 Яки: сен жүрегіңді қасарыстырып.
*6 Забур жыр. 61:13; Нақыл сөз. 24:12.
*9 Мысыр. шығу 19:5-6.
*13 Жақып. хаты 1:22-23.

сол заңсыз-ақ не істеп, не қою керек екенін білетіндіктерін
көрсетеді.* [15] Осы арқылы олар Таурат заңының талаптарының
өз жүректерінде жазулы екенін дәлелдейді. Бұған олардың
ар-ұждандары* куә, яғни оларды іштей қаралайтын немесе ақ-
тайтын осы ұждандарынан туған ойлары куә. [16] Ал адамдар-
дың бәрінің жасырын істері мен ойларына үкімді Құдай Иса
Мәсіх арқылы қиямет соты күні шығарады. Мен уағыздап
жүрген Ізгі хабар осыны білдіреді.

Таурат заңы және сүндеттеу рәсімі

[17] Сен яһуди* екеніңді айта жүріп, Таурат заңына сүйеніп,
Құдаймен ерекше байланыста тұрғаныңа мақтанасың ба?
[18] Оның еркін білесің, Тауратган тәлім алып, ненің жақсы-
жаман екенін анықтай аласың. [19] Өзіңді соқырларға жетекші-
мін, қараңғыда адасқандарға жарықпын, [20] надандарға тәрбие-
шімін, сәбидей білімсіздерге ұстазбын деп ойлайсың, өйткені
Тауратган нақты білім мен шындықты таптың.

[21] Сонымен, сен басқаларды үйретіп жүрсең де, қалайша өз
ілімiңді өзің ұстанбайсың?! «Ұрлама» дей тұра ұрлағаның не?
[22] «Неке адалдығын бұзба» дей тұра оны өзің бұзғаның қалай?
Жалған тәңірлердің мүсіндерін жек көресің, алайда неліктен
өзің Құдайға тиісті құрметті көрсетпейсің?* [23] Таурат заңымыз
бар деп мақтанғанмен сол заңды бұзып, Құдайды қорлайсың!
[24] Сол сияқты, басқа ұлттардың арасында сендерге бола Құдай-
дың атының қорланатындығы туралы алдын ала жазылған.*

[25] Ал сүндет рәсіміне келетін болсақ, егерде Таурат заңын
қалтқысыз орындап жүрсең, ол рәсім пайдалы болар еді. Бірақ
сүндеттелген сен бұл заңды бұзып жүргендіктен, сүндеттел-
меген басқа ұлт адамынан сенің қай жерің артық? [26] Егер сол
адам Таурат заңының талаптарын орындап жүрсе, өзі сүндет-
телмеген болса да, сүндеттелген болып есептелмей ме? [27] Ей,
яһудилер, сондықтан да басқа ұлт адамдары сендерді айыптай-

---

*14 Немесе: өз табиғатынан заңды істер істегенде, олар Таурат заңдары болмағанмен, өздеріне өздері заң.

*15 Яки: олардың жақсылықты жамандықтан ажырата білу түйсіктері әрі қабілеттері. (Түсіндірмедегі «ар-ұжданды» қараңыз.)

*17 Яки: Құдай таңдап алған халықтың өкілі (2:9; Мысыр. шығу 19:5-6).

*22 Немесе: ал ғибадатханаларын тонап, өзіңді былғағаның не?

*24 Езекиел 36:22; Ишая 52:5.

тын болады.* Сендер Тауратты және сүндет рәсімін ұстанған-
дарыңа қарамастан, заңды бұзып жүрсіңдер, ал олар сүндеттел-
меген болса да, кейбіреулері оның талаптарын орындайды.**

28-29 Сырт бейнесінде емес, жан дүниесінде Құдайдың адамы
болған ғана Оның таңдаулы халқына жатады. Сондай адамның
сүндеттелуі тәнінде ғана емес, жан дүниесінде болу керек.
Бұл рухани жаңартылу жазылған заңнан емес, Киелі Рухтан
пайда болады. Ондай кісіні адам баласы емес, Құдайдың Өзі
мадақтайды.

3

Құдайдың берген уәдесіне адалдығы

1 «Олай болса, яһуди болудың артықшылығы не? Сүндет-
телудің пайдасы қандай?» — деп сұрауларың мүмкін. 2 Әрине,
яһудилердің қай жағынан болса да артықшылығы бар. Ең
алдымен, Құдай сөзі ата-бабаларымызға сеніп тапсырылды.
3 Рас, олардың біразы Құдайға адал болған жоқ.

«Ал олардың адал болмағандығы Құдайдың өз уәдесіне деген
адалдығын жоя ма?» 4 Жоқ, мүлдем олай емес! Керісінше,
адамдардың барлығы бірдей өтірікші болса да, Құдай сөзінен
таймайды. Бұл туралы былай деп жазылған: «Осылайша айтқан
сөздеріңнің әділ екені көрінеді, Сен айыпталғанда жеңімпаз
болып шығасың».

5 «Егер біздің әділетсіздігіміз арқылы Құдайдың әділдігі
айқындала түссе, не деуіміз қажет? Онда Құдай бізге* қаһарын
төккенде әділетсіз болып шықпай ма?» — Мұны адамдық
тұрғыдан айтып отырмын. — 6 Жоқ, мүлдем олай емес! Құдай
әділетсіз болса, қалайша әлемді Соттаушы бола алар еді?

7 «Егер мен әділетсіздік жасаған сайын Құдайдың адалдығы
мадақталып, Оның даңқы артатын болса, онда неге мен әлі де
күнәкар деп айыпталамын?» — (деп қайсыбіреудің айтуы да
мүмкін). 8 Әлде «Жақсылық шықсын деп жамандық істей
берейік» деуге бола ма? Жоқ, болмайды! Ал кейбіреулер

*27 Немесе: сендердің жамандықтарыңды әшкерелейді (Матай 12:41-42).

**27 Немесе: Тәні сүндеттелмеген кісілер Таурат заңының талаптарын орындап жүрсе, олар сені айыптайтын болады. Себебі сен Таурат заңының жазбасын әрі сүндет рәсімін сақтай тұра Тауратың талаптарын бұзасың (Матай 12:41-42).

*5 Яғни яһудилерге.

бізді осылай тәлім берді деп жала жауып жүр. Олар Тәңірдің
үкіміне лайық!

Құдай алдында ешкім де әділ емес

9 «Сонымен қалай болды? Басқалардың алдында (яһуди
халқынан шыққан) біздердің артықшылығымыз бар ма?» Жоқ,
ешқандай! Яһудилер де, басқа ұлттың адамдары да бірі қалмай
күнәның билігінде екенін жоғарыда дәлелдедік. 10 Киелі жазба-
ларда бұл туралы мынадай сөздер бар: «Бірде-бір әділ кісі жоқ,
11 саналы ешкім де жоқ, Құдайды іздеп жүрген де жоқ. 12 Бәрі
тура жолдан тайып, бірге азғындыққа салынды. Жақсылық
жасаушы ешкім жоқ, тіпті бір жан да жоқ».* 13 «Айтқандары
ашық көрдің иісіндей жаман,* тілдері жалған сөйлеуде», «ауыз-
дарынан шыққан сөздер жылан уындай». 14 «Ауыздары қарғыс
пен ызалы сөзге толы». 15 «Аяқтары жазықсыз қан төгуге асы-
ғады, 16 жүрген жерлерін қиратып, азап шеккізеді. 17 Олар
татулық дегенді білмейді».* 18 «Оларда Құдайды қастерлеу деген
атымен жоқ».*
19 Ал Таурат заңының күллі ережелері оған бағынышты
адамдар үшін* күшінде екенін білеміз. Сондықтан (басқа ұлт-
тың да, яһуди халқының да) барлық адамдары ешбір сылтау
таппай, үндері өшеді.** Осылай бүкіл адамзат та Құдай алдында
күнәлы болып, сотталатын болады. 20 Себебі Құдайдың заңын
орындау арқылы бірде-бір адам Оның алдында ақтала алмайды,
керісінше, сол заң адамның күнәлы екенін әшкерелейді.*

Құдайдың адамдарды ақтау жолы

21 Ал енді Құдайдың адамдарды ақтау жолы көрсетілді. Бұл
жолға заңды ұстанудың қатысы жоқ. Ол туралы Таурат пен

---

*12 Забур жыр. 13:1-3; 52:1-3; Уағыз. 7:20.
*13 Немесе: Олардың тамағы — ашық жатқан көр.
*13-17 Забур жыр. 5:10; 139:4; 9:28; Ишая 59:7,8.
*18 Немесе: Олар Құдайдан қорқуды білмейді (Забур жыр. 35:2).
*19 Яғни яһудилер (Исраил халқы) және оларға қосылып Таурат заңына бағынған басқа ұлт адамдары.
**19 Яки: ешбір сылтау таппай, ақтала алмайды.
*20 Яки: Адам Құдайдың заңын неғұрлым жақсы таныса, өзінің күнәлы екенін соғұрлым терең түсінеді.

Пайғамбарлар жазбалары білдірген еді.* [22]Құдай яһуди және
басқа ұлт адамдарының бәрін де Иса Мәсіхке деген сенімдері
арқылы ақтайды. Себебі бұл жерде ешқандай айырмашылық
жоқ: [23]бәрі де күнә жасап, Құдайдың өздеріне белгілеген ұлы-
лығынан құр алақан қалды.* [24]Бірақ Оның рақымымен Мәсіх
төлемдерін төлеп, құтқаруының арқасында олар тегін ақтала
алады.

[25]Құдай Мәсіхті күнәлардың құнын өтеуші құрбандық етіп
көрсетті:* Оның қаны төгіліп құрбан болғандығына сенгендерді
Құдай кешіреді. Оның әділеті осы арқылы айқын көрінеді.
Себебі Тәңір бұрыннан бері шыдамдылық көрсетіп, адамдарға
күнәларына бола лайықты жазаларын дереу тартқызбай жүрген
еді. [26]Ал қазіргі заманда Ол Өзінің әділдігін осылай дәлел-
дейді: Құдай әділетті, Ол Исаға сенуші әркімді ақтап алады.

[27]«Ал енді, мақтануымызға бола ма?» Мақтанатын түгіміз
жоқ. «Не себептен бұлай? Игі істер жасау арқылы ақтала ала-
мыз ба?» Жоқ, сену арқылы ғана ақтала аламыз. [28]Сонымен
біз адам заң бойынша жасаған игі істері арқылы емес, сенімі
арқылы ғана ақталады деген қорытындыға келеміз.

[29]«Әлде Құдай тек яһудилердің Құдайы болып, басқа ұлт-
тарды қабылдамай ма?» Әрине, қабылдайды, Ол басқа ұлттар-
дың да Құдайы ғой! [30]Себебі жалғыз бір-ақ Құдай бар. Ол
сүндеттелген яһудилерді де, сүндеттелмеген халықтарды да
сенімдері арқылы ақтап алады. [31]Біз «адамдар сенім арқылы
ақталады» деп, Құдай заңын күшінен айырамыз ба? Жоқ,
мүлдем олай емес! Керісінше, біз Құдай заңының күшін
нығайтамыз.*

---

*21 Жаратылыс. баст. 3:15; 15:6; Забур жыр. 31:1-2; 102:8-12; Ишая 12:2; 43:22-25; 53:4-6,11.

*23 Немесе: бәрі де күнә жасағандықтан, Құдайдың оларға белгілеген ұлы қасиеттері мен армандарынан құр алақан қалды (3:4,9-20; 8:21,30; Жаратылыс. баст. 1:26-28; 3:16-18,23-24; 6:3; Забур жыр. 8:4-8; Ишая 59:2-15).

*25 Яки: Құдай Өзінің қаһарын басып, күнәларды мойнына алатын құрбандық ретінде Мәсіхті көрсетті (Мысыр. шығу 25:17; Жохан. 1-хаты 4:10; Еврей. 2:17; 9:28).

*31 7:7-14,25; 13:8-10; Матай 5:17-48.

4

Ыбырайымның сенімі арқылы ақталуы

[1] Ал енді түп атамыз Ыбырайым туралы не дейміз? Ол осы
мәселеде не тапты? [2] Егер Ыбырайым өз игі істері арқылы
ақталған болса, онда ол мақтана алар еді; бірақ Құдай
алдында емес. [3] Киелі кітапта «Ыбырайым Тәңір Иеге сенді,
сондықтан Иеміз оны Өзінің алдында ақтады»* деп жазылған.

[4] Мысалы, егер біреу еңбек етсе, онда ол жалақыны сый
ретінде емес, тиісті ақы ретінде алады. [5] Ал егер адам Құдай
алдында ақталу үшін өзінің игі істеріне сүйенбей, күнәкарды
кешіретін рақымды Құдайға сенімін артса, онда ол осы сенімі-
нің арқасында ақталады. [6] Құдай еңбегіне қарамай-ақ ақтаған
сондай адамның бақытты екендігін Дәуіт пайғамбар да айтқан:
[7] «Әділетсіз істері кешірілген, барлық күнәларынан ақталған
әркім қандай бақытты! [8] Иеміз мойнына күнәсын артпайтын
әрбір кісі бақытты!»*

[9] «Бұл бақыттылық тек сүндеттелген яһудилерге ғана ма,
әлде сүндеттелмеген халықтарға да арналған ба?» (Әрине, бұл
халықтарға да арналған.) Біз жоғарыда Ыбырайым ата Құдайға
артқан сенімінің арқасында ақталды дедік.* [10] Ол қашан ақталды,
сүндеттелмес бұрын ба, әлде кейін бе? Сүндеттелгеннен кейін
емес, оған дейін ақталды. (Демек, Ыбырайым осы рәсімді
орындау арқылы ақталған жоқ.) [11] Кейінірек қана Құдай Ыбы-
райымға сүндеттеу рәсімін орындауды бұйырды. Осы рәсім
Ыбырайымның Құдайға деген сенімі арқылы ақталғандығын
бекітетін белгі іспетті еді. Ал бұл сенім Ыбырайымда сүндет-
телмей тұрғанда-ақ болған. Сонымен Ыбырайым кейінгі заман-
дарда сүндеттелмей-ақ Құдайға сеніп ақталатындардың рухани
түп атасы. [12] Бұған қоса Ыбырайым (Мәсіхке сенуші) яһуди-
лердің де түп атасы. Бұлар сүндеттеу рәсімінен өтіп қана қой-
май, атамыз Ыбырайым сүндеттелмей тұрған кезде-ақ жүрген
сенім жолына да түсті.

*3 Немесе: оны өз алдында әділ деп есептеді (Жаратылыс. баст. 15:6).
*8 Забур жыр. 31:1,2.
*9 4:3.

Құдайдың сенушілердің барлығына да арналған уәдесі

[13] Құдай Ыбырайым мен оның ұрпақтарына жер бетін ием-
денулері жайында уәде берді. Бұл уәде Ыбырайымға заңды
ұстанғаны үшін емес, (Тәңір Ие сөзінде тұрады деген) сенімі
арқылы ақталғаны үшін берілді. [14] Егер адамдар Құдайдың
берген уәдесіне тек заңды ұстану арқылы ие бола алса, онда
сенімнің ешбір пайдасы және уәденің ешқандай күші болмас
еді. [15] Заң (оны мүлтіксіз орындамаған кісіні Тәңірдің) қаһа-
рына ұшыратады, ал заң жоқ жерде оны бұзу да мүмкін емес.
[16-17] Сонымен, Құдайдың уәдесі сенімге байланысты. Осылай
бұл уәде Оның рақымымен беріліп, Ыбырайымның бүкіл
ұрпағы үшін — Таурат заңы бар яһуди сенушілері үшін ғана
емес, Ыбырайым сияқты Құдайға сенім артқан басқа ұлттар
үшін де күшінде тұрады. Ыбырайым — Тәңір Иенің еркімен
бәріміздің рухани түп атамыз. Киелі кітапта «Мен сені көпте-
ген халықтардың түп атасы етіп тағайындадым» деп жазылған
ғой.* Ал Ыбырайым өлгендерді қайта тірілтетін және жоқтан
жарататын Құдайға сенді.
[18] Үміттенетін еш шара қалмаған кездің өзінде Ыбырайым
үмітін үзбей, сенімінде берік тұра берді. Сондықтан да ол
«Сенің үрім-бұтағың да осындай сансыз көп болады»* деген
уәде бойынша көптеген халықтардың рухани түп атасы болды.
[19] Жасы жүзге келіп қалған Ыбырайым өз денесінде ешқандай
күш қалмағанын, әйелі Сараның да құрсағына бала бітпейті-
нін жақсы білгенімен, уайымдап сенімін әлсіретпеді. [20] Қайта,
Ыбырайым Құдайдың уәдесіне күмәнданбай, Оған деген сені-
мінен қуат алды. [21] Осылай Тәңірдің өз уәдесін орындай ала-
тынына қалтқысыз сеніп, Оған құрмет көрсетті. [22] Сондықтан
да «Тәңір оны Өзінің алдында ақтады» деп жазылған. [23] «Тәңір
оны ақтады» деген сөз Ыбырайымға ғана емес, [24] бізге де
қатысты: Иеміз Исаны қайта тірілткен Құдайға деген сеніміміз
арқылы ақталамыз. [25] Иеміз Исаны Тәңір күнәмыздың құнын
төлеу үшін құрбандыққа қиды және ақталғандығымызды дәлел-
деу үшін қайта тірілтті.

---

*16-17 Жаратылыс. баст. 17:5.

*18 Жаратылыс. баст. 15:5.

5

Мәсіхке сенетін біз Құдаймен татумыз,
болашақтан үміттіміз

1Сонымен, Иеміз Иса Мәсіхке деген сеніміміз арқылы ақтал-
ғандықтан, Оның арқасында Құдаймен татумыз. 2Құдайдың
осы рақымына бізге Иса Мәсіхтің арқасында, сенім арқылы
жол ашылды. Енді Құдайдың рақымына бөленіп, салтанатты
ұлылығын көреміз деген үмітімізге қатты шаттанамыз! 3Иә,
тіпті азап шегіп жүрсек те, қатты шаттанамыз! Себебі азаптың
бізді шыдамдылыққа жеткізетінін білеміз. 4Шыдамдылықтан
сенімділік туады, ал сенімділік бізге үміт береді. 5Бұл үміт
алдамшы қиял емес, өйткені Құдай сыйлаған Киелі Рухы
арқылы жүрегімізді Өзінің сүйіспеншілігіне кенелтті.*

6Ақталуға ешқандай шарамыз болмай тұрғанда, Мәсіх
Құдай алдын ала белгілеп қойған уақытында күнәкар біздер
үшін жанын қиды! 7Тіпті әділ біреу үшін өмірін құрбан ететін
ешкім жоқ іспетті. Тым болмағанда шынайы ізгі адам үшін
бірен-саран кісі өмірін қиюға даяр болуы мүмкін. 8Дегенмен,
әлі де күнәкар болып жүрген кезімізде біз үшін Мәсіх өмірін
құрбан етті! Осы арқылы Құдай бізге Өзінің зор сүйіспенші-
лігін дәлелдеді.

9Енді біз Мәсіхтің қаны төгіліп құрбан болғандығы арқылы
ақталған соң, Оның арқасында Құдайдың қаһарынан мәңгілік
құтқарылатынымыз да сөзсіз! 10Себебі бұрын біз Тәңірге әлі
де қас болған кезде Оның рухани Ұлының өлімі арқылы
Құдаймен татулассақ, енді татуласқандар ретінде Мәсіхтің
өмірі арқылы толықтай құтқарылатынымыз* сөзсіз! 11Бұл ғана
емес, біз Иеміз Иса Мәсіх арқылы Құдайдың Өзіне қатты
шаттанып та жүрміз, өйткені Мәсіхтің арқасында Онымен
татуластық.

Өлім — Адам атадан, өмір — Иеміз Иса Мәсіхтен

12Бұдан шығатын қорытынды мынау: бір адам арқылы
дүниеге күнә, ал күнә арқылы өлім* келді. Адамдардың бәрі
де ажалды болды, өйткені барлығы күнә жасады. 13Әрине,
Мұса арқылы Таурат заңы берілгенге дейін де дүниеде күнә

---

*5 Жохан 3:5; 14:16-17,21; Тит. 3:4-7.
*10 8:34; Еврей. хат 7:25.
*12 Яғни: тәндік ажал және мәңгілік рухани өлім (1:32; Жаратылыс. баст. 2:17; 3:22-24).

болған. Ал заң жоқ жерде күнәлар адамның мойнына артыл-
майды. [14] Бірақ та өлім Адам атадан Мұсаның заманына дейін
өзінің билігін жүргізіп келді. Дәл Адам атаның Құдайдың
анық бұйрығын бұзғаны сияқты күнә жасамағандарға да өлім
билігін жүргізді.

Адам атаға қарайтын болсақ, кейінірек келген Мәсіх жайында
көп нәрселерді жақсырақ түсіне аламыз.* [15] Алайда Құдайдың
беретін сыйын және Адам атаның күнә жасауын салыстыруға
болмайды: сол бір кісінің күнәсы арқылы бүкіл адамзат ажал-
ды болды, ал Құдайдың рақымы және Оның бір Кісінің, яғни
Иса Мәсіхтің рақымы арқылы берген сыйы* одан қаншама зор!
Осы сый көптеген адамдарға молынан тиді. [16] Құдайдың адамды
тегін ақтауы мен Адам атаның күнә жасауы басқа жақтан
қарағанда да тең емес: Адам атаның жасаған бір күнәсынан кейін
Тәңір «кінәлысың» деген үкімін шығарды, ал адамзат жасаған
көп күнәлардан кейін Ол «ақталдың» деген тегін сыйын берді!
[17] Күнә жасаған бір кісі — Адам ата арқылы өлім бүкіл адам-
затқа билік жүргізіп келеді. Сол сияқты, Құдайдың шексіз
рақымы мен әділдіктің тегін сыйын қабылдағандар бір Кісінің
— Иса Мәсіхтің арқасында өмірде билік құрады.

[18] Сонымен, бір кісінің күнәсы бүкіл адамзатқа өлім жазасын
алып келсе, өзге бір Кісінің әділетті ісі (Оған сенушілердің)
бәрін ақтап, мәңгілік өмір сыйлады. [19] Бір кісінің Құдайға
мойынсұнбауы көптеген адамдарды күнәкар етсе, дәл солай
басқа бір Кісінің Құдайға мойынсұнуы арқылы көптеген адам-
дар ақталады.

[20] Ал Таурат заңы болса, күнә туралы түсінігіміздің көбейе
түсуі үшін берілді.* Бірақ күнә қаншалықты көбейсе, Құдай-
дың рақымы одан да асып түсті. [21] Сонымен, күнәның адамзатты
билеп-төстеп, өлімге алып келгеніндей, Құдайдың рақымы да
билік құрып, адамдарды ақтап, Иеміз Иса Мәсіх арқылы мәңгі-
лік өмірге жеткізеді.

---

*14 Немесе: Адам кейін келуге тиісті Кісінің бейнесі болды. (Адам атаның күнәсының залалы бүкіл адамзатқа тарап кетті, осылайша Мәсіхтің құрбандығының берер шипасы да бүкіл адамзатқа арналған: Қорынт. 1-хат 15:21-22.)

*15 Құдайдың Мәсіх арқылы берген сыйы: күнәларды кешіру, мәңгілік өмір, жан тыныштығы т.б. (3:24; 5:1; Елшіл. істері 15:11; Жохан 20:21-23).

*20 Немесе: Ал Таурат заңы берілген соң, ол көп рет бұзылды (3:20; 7:7-8; Ғалат. хат 3:19).

6 *Енді күнәға жоқ болып, Құдайға қызмет етіп жүрміз*

1 «Бұдан қандай қорытынды шығады? (Құдай күнәларымызды
кешіретіндіктен) Оның рақымы молайсын деп күнә жасай
берейік пе?» 2 Жоқ, олай істеуге болмайды! Өлген адам күнә
жасамайды? Біз (сенушілер) де сол өлген адамдай күнәға жоқ
болдық.* Қалайша бұдан былай күнә жасап өмір сүрмекпіз?!
3 Өздерің жақсы білесіңдер: Иса Мәсіхпен тығыз байланысқан
бәріміз Онымен бірге рухани өлдік. Шомылдыру рәсімінен
өткенде соны білдірдік.* 4 Демек, Мәсіхпен тығыз байланысқан
біздер Онымен бірге рухани «өліп, жерлендік».* Сонымен,
Құдай Әке Өзінің ұлы құдіретінің арқасында Мәсіхті өлімнен
қайта тірілтіп, жаңа өмір бергендей, біз де енді жаңаша өмір
сүруіміз керек!**
5 Себебі біз осылай рухани тұрғыдан Мәсіхпен бірге «өліп»,
күнәлы өмір салтымыздан біржола бас тартқан болсақ,* енді
өлімнен қайта тірілген Мәсіхпен тығыз байланыста тұрып
жаңаша өмір сүрейік! 6 Мынаны білеміз ғой: бұрын өзіміз кім
болсақ, сол күнәкар болмысымыз Мәсіхпен бірге айқышта
өлді. Осылай біздің күнә билеген болмысымыз күшінен айы-
рылды, сондықтан енді күнәның құлы емеспіз! 7 Себебі адам
өлгенде күнәның билігінен босатылады.
8 Ендеше, біз Мәсіхпен бірге рухани өлгендіктен Онымен
байланыста өмір сүретінімізге де кәміл сенеміз. 9 Себебі өлім-
нен тірілген Мәсіх енді қайтып өлмейді, бұдан былай өлім
Оған билігін жүргізе алмайды, мұны білеміз. 10 Мәсіх өлгенде
күнәға біржола жоқ болды,* енді Ол Құдайдың құрметі үшін

---

*2 Немесе: (Мәсіхпен бірге) өлгендіктен күнәлы құмарлыққа жоқ болған біздер. (Өлген адамдар күнә жасамайды ғой. Сол сияқты, азғырылуға ұшырағанда Мәсіхке сенгендердің күнәлы құмарлыққа берілмеуі жөн: 6:10-13.)

*3 Немесе: Иса Мәсіхпен тығыз байланысып, шомылдыру рәсімінен өткен бәріміз рухани тұрғыдан Иса Мәсіхпен бірге өлдік (Ғалат. хат 2:19-20).

*4 Немесе: Демек, шомылдыру рәсімінен өткен кезде біз Мәсіхпен бірге рухани «өліп, жерленгенімізді» білдірдік.

**4 Яки: біз де енді күнә жасай беруімізді доғарып, таза өмір сүруіміз керек.

*5 Немесе: Себебі біз Мәсіхпен тығыз байланысып, Оның өліміне ортақ болсақ.

*10 Немесе: Мәсіх өлгенде адамзаттың күнәсы үшін біржола жанын қиды (6:2; Еврей. хат 7:27).

өмір сүреді.** [11] Сендер де өздеріңді «күнәға жоқпыз, енді
Құдайдың құрметі үшін Иса Мәсіхпен тығыз байланыста өмір
сүреміз» деп есептеңдер!

[12] Сондықтан күнә ажалды тәндеріңді билемесін! Яғни тәнде-
ріңнің күнәлы құмарлықтарына еріп кетпеңдер! [13] Дене мүше-
леріңді күнә жасау үшін қолданып әділетсіздіктің құралы
етпеңдер! Қайта, сендер рухани өлімнен шынайы өмірге өтіп
келдіңдер, сондықтан өздеріңді Құдайдың қызметіне арнап,
дене мүшелеріңе Оған бағыштап әділ істер істетіңдер! [14] Күнә
сендерге билігін жүргізбеуі керек, себебі сендер енді Таурат
заңына емес, Құдайдың рақымына бағынасыңдар.*

Күнәның құлдығынан босап, әділдікке қызмет ету

[15] «Бұдан қандай қорытынды шығады? Біз Таурат заңына емес,
Құдайдың рақымына бағынғандықтан, күнә жасай берейік пе?»
Жоқ, олай істеуге болмайды! [16] Сендер білесіңдер ғой: егер
біреуге бағынып, оның еркін орындасаңдар, онда сол қожайын-
дарыңның құлы боласыңдар. Сол сияқты сендер не мәңгілік
өлімге апаратын күнәға құл боласыңдар, не Құдайға мойын-
сұнып, әділдікке қызмет етесіңдер. [17] Құдайға шүкір, сендер
бұрын күнәның құлы болғанмен, енді алған тәлімнен тапқан
ақиқатқа бет бұруға шын жүректен шешім қабылдадыңдар.
[18] Күнәның үстемдігінен босағанда әділдіктің «құлы» болдыңдар.

[19] Түсініктеріңнің әлі де аз екенін ескеріп, осы қарапайым
сөздерді қолданып отырмын. Бұрын сендер дене мүшелеріңді
әділетсіздіктің құралы қылып лас, заңсыз нәрселерге қызмет
еткізгендерің сияқты, енді Құдайдың қарамағында қасиетті өмір
сүру үшін дене мүшелеріңді әділдікке қызмет етуге арнаңдар!

[20] Күнәның құлы болып жүргенде сендер әділдіктің билігінде
болмадыңдар. [21] Сол кездегі өмір салттарыңнан қандай нәти-
желер көрдіңдер? Олар қазір өздерің де ұялатын істер еді.
Солардың ақыры — мәңгілік өлім!* [22] Енді сендер күнәның*

**10 Яки: Енді Ол тек Құдайдың құрметі үшін өмір сүруін жалғастырады.

*14 Яки: сендер (өз күштеріңмен) Таурат заңын орындап, Құдай алдында ақталуға міндетті емессіңдер, қайта, Құдай Өзінің рақымымен сендерді күнәдан бас тартуға қуаттандырады (6:16-18; Філіпі. хат 1:6; 2:13).

*21 Мұндағы «өлім» сөзі тек тәндік ажалды емес, «рухани өлімді», яғни Құдайдан ажырауды да білдіреді (7:9-11; Жаратылыс баст. 2:17; 3:22-24; Ишая 59:2; Аян 20:11-15).

*22 Немесе: күнәкар құмарлықтарыңның.

үстемдігінен босатылып, Құдайдың қызметіне кірдіңдер.
Бұның өнімі — Құдайдың меншігіндегі қасиетті өмір, ал түпкі
нәтижесі — мәңгілік өмір. [23]Күнәның беретіні — (мәңгілік)
өлім, ал Құдайдың беретін сыйы — Иеміз Иса Мәсіхпен тығыз
байланыстағы мәңгілік өмір.

7

Құтқарылу үшін Таурат заңын орындау міндет емес

[1]Бауырластарым, сендер заң туралы білетіндіктен айтып отырмын: заң адамға оның көзі тірісінде ғана билігін жүргізеді,
соны білесіңдер ғой. [2]Мысалы, тұрмысқа шыққан әйел күйеуінің тірісінде одан ажырап кетсе, бұнысы неке заңына қарсы.
Бірақ күйеуі өлсе, оған қосқан заңның ықпалынан босайды.
[3]Сонымен, егер бір әйел күйеуін тірі кезінде тастап, басқа
еркекпен тұрса, ондайды неке бұзушы дейді. Ал күйеуі өлсе,
әйел неке заңынан босайды. Бұдан кейін басқа біреуге қосылса,
неке бұзушы болып саналмайды.

[4]Сол сияқты сендер де, бауырластарым, Мәсіхтің тәні
өлгенде рухани тұрғыдан Онымен бірге «өлдіңдер», сонымен
Таурат заңын орындау міндетінен босадыңдар. Енді сендер
басқа Біреудің қарамағындасыңдар: Ол — өлімнен қайта тірілген Мәсіх. Сондықтан біз Құдайға қызмет етіп, рухани жеміс
бере аламыз.

[5]Біз әлі де ескі күнәкар болмысымыздың билігінде жүрген
кезде заңның өзі бойымызда күнәкар құмарлықтарды қоздырып оятты.* Осылайша біз нәтижесі өлім болатын** нәрселерді
істеп келдік. [6]Ал енді біз өзімізді байлап қойған Таурат заңын
орындау міндетінен босатылдық, себебі рухани тұрғыдан «өліп»,
оған жоқ болдық. Ендеше Құдайға бұрынғыдай тек заңның
баптары бойынша емес, Киелі Рухтың жетелеуімен жаңаша
қызмет етеміз.*

---

*5 Заң болмағанда адамдар оны бұза да алмайды (7:7-11; 4:15).

**5 Яки: нәтижесі тәндік және рухани өлім (Құдайдан мәңгі аластатылу) болатын (1:32; 6:21).

*6 Немесе: тек заңның әріптері бойынша емес, рухтың жаңартылуымен қызмет етеміз (2:29; 8:3-4,13-14; Қорынт. 2-хат 3:6).

Таурат заңы, күнә және рухани өлім туралы

7 «Бұдан қандай қорытынды шығады? (Бойымыздағы күнәкар құмарлықтарды қоздырып, ояткандығына бола) Таурат заңы күнәлы ма?» Жоқ, мүлдем олай емес! Бірақ заң болмаса, күнә жасағанымды білмес едім. Мысалы, Таурат заңы «Басқа біреудің иелігіне сұқтанба!» демесе, сұқтанудың күнә екенін
білмес едім. 8 Алайда күнә жағдайды пайдаланып, осы өсиеттің көмегімен менің бойымдағы күнәкар құмарлықтардың әр түрін қоздырды. Заң болмағанда күнә туралы білім болмас та еді.*

9 Бір кезде заңды білмей өмір сүрдім, ал заңның өсиеттерін
естіген соң мен күнә туралы түсіне бастап, 10 рухани тұрғыдан
өлгенімді, яғни Құдайдан ажырағанымды білдім.* Осылай Құдайдың нағыз өмірге жөн сілтейтін өсиеті маған өлім алып
келді. 11 Себебі күнә жағдайды пайдаланып, мені еліктіріп,
рухани өлімге душар етті.* 12 Ендеше Таурат заңы қасиетті,
өсиет те қасиетті, әділ және игі.

13 «Сонымен осындай игі заң маған рухани өлімді (яки Құдайдан ажырауды) әкелгені ме?» — (деп біреудің сұрауы мүмкін). Жоқ, мүлдем олай емес! Қайта, күнәкар құмарлық игі заңды пайдаланып, өлім әкелді. Бұл, күнәның шын мәнінде нағыз жаман, жексұрын нәрсе екенін өсиет арқылы анық көрсету үшін осылай болды.

Адамның ішкі қайшылығы

14 Таурат заңының Құдай Рухынан шыққанын білеміз, ал мен пенде ретінде күнәкар құмарлықтардың құлдығындамын.
15 Не істеп жүргенімді өзім де түсінбеймін: қалағанымды емес,
керісінше, жек көретінімді істеп жүрмін. 16 Ал өзім қаламайтын қылықтарды істегендіктен, Таурат заңының игі екенін
іштей мойындаймын. 17 Онда жаман нәрсені істеген мен емес,
бойымдағы күнәкар құмарлық.*

---

*8 Яки: Заң болмаса, күнә өлі (7:5; 4:15).

*9-10 Яки: ал мен заңның өсиеттерін естіген соң күнә тіріліп, ал өзім (рухани тұрғыдан) өлдім. (Рухани өлім Құдайдан ажырауды білдіреді. Соның нәтижесі тәндік ажалды және тозақтағы мәңгілік азапты да қамтиды: 1:32.)

*11 Пауыл өзінің де, әркімнің де басынан кешкенін айтып отыр; алғашқы адамдардың күнә жасаулары да осылай болды.

*17 Немесе: Онда мен жаман нәрсені әдейі істемеймін, бойымдағы күнәға деген құмарлық оны маған істетеді.

[18]Менің бойымда, яғни ескі күнәкар болмысымда жақсылық
жоқ екенін білемін, сондықтан да жақсылық жасағым келсе
де, оны жүзеге асыратын күшім жоқ. [19]Осылай мен қалаған
игілікті емес, қаламайтын жамандықты жасаймын. [20]Ал енді,
өзім қаламайтын жамандықты жасағанымда бұны істеген мен
емес, бойымдағы күнәкар құмарлық.

Күнәлы құмарлықтан құтқаратын құдірет иесі — Мәсіх

[21]Осылай мен байқаған заңдылық мынау: жақсылық жасағым
келсе де, бойымдағы жаман құмарлық қарсы тұрады. [22]Іштей
Құдай заңына ризамын, [23]бірақ бойымда басқа бір заңдылық-
тың да бар екенін байқаймын: ол ақыл-ойым қалайтын жақсы-
лыққа қарсы шығып, мені бойымдағы күнәкар құмарлыққа
кіріптар етеді. [24]Сорлы басым-ай! Өлім әкелетін күнәлы тәнім-
нен мені кім құтқара алады? [25]Құдайға шүкір, Иеміз Иса Мәсіх
арқылы (бойымыздағы күнәкар құмарлықтың құлдығынан
құтқарыла аламыз)!

Сонымен, жағдайым мынадай: ақыл-ойыммен Құдайдың
заңын орындағым келеді, ал ескі күнәкар болмысымның кесірі-
нен күнәлы құмарлыққа кіріптармын.

8

Күнәның құлдығынан азат етуші — Киелі Рух

[1]Енді Иса Мәсіхпен тығыз байланыстағы адамдарға Құдай
жазалау үкімін шығармайды. (Олар өздерінің ескі күнәлы бол-
мысының емес, Құдайдың Киелі Рухының қалауына сай өмір
сүреді.) [2]Себебі Иса Мәсіхпен тығыз байланыстырып, жаңа
өмір сыйлаған Киелі Рух мені күнәкар құмарлық пен рухани
өлімнің күштеуінен азат етті.* [3]Біздің ескі күнәкар болмысы-
мыз (Таурат заңын мүлтіксіз орындауға) дәрменсіз болғандық-
тан, осы заң істей алмағанды Құдайдың Өзі істеді: Ол Өзінің
рухани Ұлын күнәмыздың төлемін өтеп құрбандық болу үшін
күнәлы біздердің денеміздей денемен осы дүниеге жіберді.
Біздің күнәмызға бола Құдай Оған үкім шығарып, Оның дене-
сіне өлім жазасын тартқызды. [4]Ондағы мақсаты — біздің ескі
күнәкар болмысымыздың еркі бойынша емес, Киелі Рухтың

---

*2 Яки: Себебі Мәсіх Исадағы өмір Рухының заңдылығы мені күнә мен өлімнің заңдылығынан босатты.

еркіне сай* өмір сүріп, Құдай заңының әділ талаптарын орындауымыз.

5 Өзінің ескі күнәкар болмысының еркі бойынша өмір сүретін әрбір жан* сол болмысының қалауын жүзеге асыруға ұмтылады. Ал Киелі Рухтың жетелеуімен өмір сүретіндер Киелі
Рухтың қалауын орындауға ниет етеді. 6 Күнәкар болмыстың
қамын ойлау мәңгілік өлімге, ал Киелі Рухтың еркін орындау
шынайы өмір мен тыныштыққа жеткізеді.* 7 Ескі күнәкар болмысымыздың ниеті Құдайға қас, ол Құдайдың заңына бағынбайды, бағына алмайды да. 8 Сондықтан ескі күнәкар болмысының еркімен өмір сүретіндер Құдайға ұнай алмайды.

9 Бірақ Құдайдың Рухы өмірлеріңнен орын алғандықтан, сендер ескі күнәкар болмыстарыңның емес, Құдай Рухының жетелеуімен өмір сүрудесіңдер. Ал бойында Мәсіхтің Киелі
Рухы жоқ адам — Мәсіхтің адамы емес. 10 Егерде Мәсіх (Өзінің
Рухы арқылы) өмірлеріңнен орын алған болса, онда тәндерің күнәның кесірінен ажалды болғанмен, рухтарың ақталудың
арқасында мәңгілік өмірге ие. 11 Өлімнен Иса Мәсіхті қайта
тірілткен Құдайдың Киелі Рухы өмірлеріңнен орын алғандықтан, сол Рухы арқылы сендердің денелеріңді де өлімнен тірілтіп алатын болады.

12 Сондықтан, бауырластар, ескі күнәкар болмысымыздың
еркімен өмір сүруге міндетті емеспіз! 13 Өйткені егер оның
еркіне сай өмір сүрсеңдер, Құдайдан ажырап, мәңгілік өлімге ұшырайсыңдар.* Ал егер Киелі Рухтың күшімен күнәкар болмыстарыңның іс-әрекетінен мүлдем бас тартсаңдар,** шынайы
өмір сүресіңдер. 14 Өйткені Құдай Рухының жетелеуімен жүретіндер — Құдайдың рухани балалары.

15 Сендер өздеріңді құл етіп, қайтадан қорқытып жүретін рухты емес, Тәңірдің рухани баласы еткен Киелі Рухты қабылдадыңдар. Ол арқылы біз Тәңір Иеге сиынғанда «Әке, Әке!»*
деп шақырамыз. 16 Киелі Рух Құдайдың рухани баласы екені-

---

*4 Яғни Құдайдың Киелі Рухының еркіне сай (8:9).

*5 Немесе: Күнәкар құмарлықтарына сай өмір сүретіндер.

*6 Яки: Ескі күнәкар болмыстың ниеті — Құдайдан ажырау, ал Киелі Рухтың ниеті — шынайы өмір және (Құдаймен) татулық (1:32; 5:1).

*13 1:32.

**13 Немесе: іс-әрекетін өлтірсеңдер.

*15 Немесе: «Абба, Әке!» («Абба» сөзі көне арамей тілінде «әкетай» дегенді білдіреді.)

мізді өз рухымызға* растайды.
[17] Рухани баласы болғандықтан,
Оның бізге дайындап қойған мәңгілік игіліктеріне де ие боламыз: Құдай Мәсіхке сыйлағандары іспетті игіліктерді бізге де сыйламақ.* Егер Мәсіхтің жолында жүріп, азабына ортақ болсақ, Оның салтанатты ұлылығына да ортақ болып, сол игіліктерді қабылдаймыз.

Құдай бізге болашақта беретін салтанатты ұлылық

[18] Болашақта біз үшін анық көрінетін салтанатты ұлылықпен салыстырғанда, қазіргі заманның азаптарының түк емес
екендігіне әбден сенемін.
[19] Бүкіл жаратылыс Құдай Өзінің рухани балаларын анық көрсететін күнді сағына күтіп отыр.
[20] Өйткені жаратылыс өз еркімен емес, Құдайдың үкімімен
өткіншілікке бағынды.*
[21] Солай бола тұра, Құдай бізге болашақта жаратылыс та өткіншіліктің құлдығынан босатылып, Құдайдың рухани балаларының салтанатты ұлылығы мен бостандығына жетеді деген үміт берді.

[22] Қазірге дейін бүкіл жаратылыстың толғақ азабы секілді
бейнет шегіп, ыңқылдай күрсініп жатқанын білеміз.
[23] Бірақ ол ғана емес, Құдайдың алғашқы сыйы ретінде Киелі Рухты қабылдаған біз де іштей ыңқылдай күрсіне отырып, Құдай бізді рухани баласы ретінде Өзіне алатын, осылай тәнімізді
өткіншіліктен азат ететін күнді сағына күтудеміз.
[24] Құтқарылғаннан бері біздің осындай үмітіміз бар. Ал орындалған үмітті ешкім үміт демейді, өйткені ол іске асқанда үміт болу-
дан қалады.
[25] Енді біз әлі де орындалмаған нәрсеге үміт артқандықтан, оны сабырмен сағына күтеміз.

Әлсіреген бізді Құдайдың Киелі Рухы қолдайды

[26] Сонымен қатар әлсіреген бізді Киелі Рух та қолдайды. Тәңір Иеден не тілейтінімізді дұрыстап білмесек те, Киелі Рухтың Өзі біз үшін өтініш етіп, сөзбен айта алмас ыңқыл,
күрсінісімізді Оған жеткізеді.
[27] Ал Тәңір Ие адам жүрегінің

---

*16 Яки: ішкі дүниемізге. Немесе: өз рухымызбен бірге (Қорынт. 2-хат 1:21-22; Жохан 1:12; 3:3,8,16; 16: 23,27; Жохан. 1-хаты 3:1,10).

*17 Немесе: баласы болғандықтан, Құдайдан «еншімізді» қабылдап, Мәсіхпен «еншілес» боламыз.

*20 Немесе: жаратылыс басқаның (яғни Адам атаның) күнәсы арқылы бекершілікке тәуелді етілді (5:12; Жаратылыс. баст. 2:17; 3:17-18).

түкпір-түкпіріндегіні біледі. Киелі Рух Құдайдың адамдары*
үшін Оның еркіне сай өтініш жасағанда Құдай Киелі Рухтың
ниетін де түгелдей түсінеді.

Құдайдың сүйіспеншілігінен бізді еш нәрсе ажырата алмайды

28 Тағы да мынаны білеміз: барлық жағдайларда Құдай Өзін
сүйетіндердің игілігі үшін әрекет етеді,* себебі Ол бізді өз
мақсатына сай таңдап алды. 29 Құдай алдын ала білетін біздерді
рухани Ұлының үлгісіне ұқсасын, осылайша Өзінің рухани
Ұлы көптеген бауырластарының арасындағы тұңғышы іспетті
аса қадірлі болсын деп бұрыннан белгілеп қойған еді. 30 Құдай
кімдерді бұрыннан белгілеп қойса, соларды шақырып алды,
шақырып алғандарын ақтап та алды, ақтап алғандарына ұлы-
лық та сыйлады.*

31 Бұл жайында не дейміз? Құдай жақтаса, бізге кім қарсы
шыға алады?! 32 Ол Өзінің жалғыз рухани Ұлын аямай, Оны
біз үшін өлімге қиды.* Ендеше Онымен бірге бізге қажеттінің
бәрін** қалайша сыйламайды? 33 Құдайдың таңдап алғандарына
кім айып таға алады? Құдайдың Өзі оларды ақтайды, 34 ендеше
кім үкім шығара алады? Мәсіх Иса біз үшін өлді, Ол қайта
тірілді де, Құдайдың оң жағынан орын алып, бізді қолдауда.

35 Мәсіхтің сүйіспеншілігінен бізді не айыра алады? Азап-
бейнет пе, қудалану мен аштық-жалаңаштық па, әлде қауіп пен
семсер ме? 36 Киелі жазбаларда «Сен үшін біз күнде өліммен
бетпе-бет келеміз; бізге сойылатын қой ретінде қарайды»*
делінген. 37 Ал осының бәрінде біз өзімізді шексіз сүйетін Ие-
міздің арқасында ұлы жеңіске жетеміз.

38 Мен мынаған нық сенемін: өлім де, өмір де, періштелер
де, жын-перілер де, бүгінгі күн де, болашақ та, табиғаттан тыс
күштер де, 39 не үстіміздегі, не астымыздағы ешқандай күш те,
тіпті жаратылыстың басқа ешбір нәрсесі де бізді Құдайдың
Иеміз Иса Мәсіх арқылы көрсетіп жүрген сүйіспеншілігінен
айыра алмайды!

---

*27 Яки: Құдайға бағышталғандар.
*28 Немесе: Құдайды сүйетіндер үшін барлық жағдайлар жақсылыққа көмектеседі.
*30 Яки: ақтап алғандарын Құдай, сөзсіз, салтанатты ұлылыққа бөлейтін болады (8:18,21; 9:23-26; Қорынт. 2-хат 4:17).
*32 5:8; 8:38-39; Жохан 3:16; 15:13.
**32 Яки: Құдайдың даңқын арттыруға қажетті нәрселердің бәрін.
*36 Забур жыр. 44:23.

9

Елшінің яһудилер жайлы уайымы

1 Мен Мәсіхпен тығыз байланыстағы адам ретінде жалған
емес, шындығын айтып отырмын, Киелі Рухқа бағынған ар-
ұжданым бұған куә: 2 қасіретім зор, жүрегім үздіксіз сыздайды;
3 егер қанымыз бір бауырлас яһуди халқының сенімге келуі
үшін менің қарғысқа ұшырап, Мәсіхтен аластатылуым қажет
болса, соған да дайын болар едім. 4 Олар — Құдай рухани
баласы ретінде қабылдап, Өзінің салтанатты ұлылығын көрсе-
тіп, әлденеше келісім жасасқан Исраил халқы. Таурат заңы,
киелі үйдегі қызмет және Құдайдың уәделері де солардың
үлесінде. 5 Ыбырайым, Ысқақ, Жақып және оның ұлдары осы
халықтың түп аталары болған. Мәсіхтің Өзі де адам кейпінде
олардың Ұрпағы болып дүниеге келді. Ол — Құдай, бүкіл
жаратылыс Оның қолында, Ол мәңгі мадақтала берсін! Аумин.

Құдайдың өз еркімен қызметшілерін таңдап алуы

6 Ал яһудилердің көпшілігінің Мәсіхті мойындамағандығы
Құдайдың берген сөзін орындамағанын білдірмейді. Исраилден
тарағандардың бәрі бірдей шынайы Исраил қауымы емес қой;
7 Ыбырайымнан тарағандардың бәрі бірдей оның Құдай таңдап
алған ұрпағы да емес. Қайта, Құдай Ыбырайымға: «Сенің
ұрпағың Ысқақтан тарайтын болады», — деді.* 8 Олай болса,
Ыбырайымның кіндігінен тараған балалардың бәрі емес, тек
Ысқақ сияқты Құдайдың уәдесі бойынша дүниеге келген үрім-
бұтағы ғана нағыз ұрпағы деп есептеледі. 9 Өйткені Құдайдың
Ыбырайымға берген уәдесі былай болған: «Келесі жылы осы
уақытта Мен саған тағы да келемін. Сонда әйелің Сараның ұлы
болады».*

10 Рабиға жөнінде де тура осылай болды. Оның екі ұлы бір
әкеден, яғни түп атамыз Ысқақтан туған. 11 Бірақ егіз ұлдары
(Есау мен Жақып) дүниеге келмей, әрі не жақсылық, не
жамандық жасамай тұрған кезде-ақ, Құдай екеуінің біреуін
таңдап алды. 12 Бұл жерде Құдайдың адамдарды істеген істері
бойынша емес, Өзінің еркі бойынша таңдап алуы айқын көрі-

---

*7 Жаратылыс. баст. 21:12.

*9 Осылайша Құдай Ыбырайымға Өзінің уәдесін Сараның ұлы арқылы орындайтынын білдірді (Жаратылыс. баст. 18:10,14).

неді. Ол Рабиғаға: «Ағасы інісінің қызметшісі болмақ», —
деген хабар жіберді.* 13 Сол сияқты Оның: «Мен Жақыпты
ұнаттым, ал Есауды жаратпадым», — дегені де жазылған.*

14 Бұл нені білдіреді? Әлде Құдайдың әділетсіз болғаны ма?
Жоқ, мүлдем олай емес! 15 Құдай Мұса пайғамбарға: «Мен
қалаған адамыма рақымды боламын, таңдап алғаныма мейірі-
мімді шашамын», — деген.* 16 Яғни Құдайдың таңдап алуы адам-
ның қалауы мен әрекетіне емес, Құдайдың рақымына байла-
нысты. 17 Тауратта Өзіне қарсы шыққан Мысыр патшасы пер-
ғауынға Құдайдың былай дегені де жазылған: «Саған (істей-
тінім арқылы) құдіретімді көрсетіп, бүкіл жер жүзіне атымды
шығару үшін ғана сені патша етіп қойдым».* 18 Сонымен, Құдай
Өзі қалағандарына рақымын төгіп, ал жаратпағандарын қаса-
рыстырып қояды.

19 Мүмкін, біреулерің маған: «Олай болса, Құдай бізді неге
кінәлайды? Оның еркіне кім қарсы шыға алар еді?» деп айтар-
сыңдар. 20 Ей, пенде, Құдайға қарсы сөйлейтіндей сен кімсің?!
Жаратылған нәрсе өзін жаратқанға: «Неге мені осылай жарат-
тың?» деп айта ма?* 21 Қайта, құмырашы бір балшықтан алып,
біреуін сән-салтанатқа, келесісін қарапайым қолданысқа арнап
екі ыдыс жасаймын десе, ерікті емес пе?

22 Ал мынаған не дейсіңдер: Құдай біреулеріне күнәлары үшін
қаһарын төгіп, құдіретін көрсетпек болды. Бұлар құртылуға
лайықты болса да, солардың жаман іс-әрекеттеріне үлкен сабыр-
лықпен шыдап келген еді. 23 Ал басқалары арқылы Құдай Өзі-
нің шексіз ұлылығын көрсетпек болып, оларға рақымын төкті.
Бұларды Ол көктегі салтанатты ұлылықты иемденуге алдын
ала дайындаған еді. 24 Осы үшін Құдай яһудилерден ғана емес,
басқа ұлттардан да бізді шақырды. 25 Бұл туралы Ол Ошия
пайғамбар арқылы былай деген: «Өз халқым еместі енді
халқым деймін, сүймегенімді сүйіктім деп атаймын». 26 Және:
«Менің халқым емессіңдер деген жердің өзінде олар енді тірі
Құдайдың рухани балалары деп аталады».*

*12 Жаратылыс. баст. 25:23.
*13 Малахи 1:2,3.
*15 Мысыр. шығу 33:19.
*17 Мысыр. шығу 9:16.
*20 Ишая 29:16; 45:9.
*25,26 Ошия 2:23; 1:10.

27 Ишая пайғамбар Исраил жайында дауыстап былай деген:
«Исраилдің ұрпақтары теңіз жағасындағы құм қиыршықтарын-
дай сансыз көп болса да, олардың тамтығы ғана құтқарылады.
28 Тәңір Ие бұл үкімін жер бетінде тездеп, (асқан әділдікпен)
біржола іске асырады».* 29 Ишаяның алдын ала айтып кеткен
мына сөзі де дәл келді: «Әлемнің Иесі біраз ұрпағымызды тірі
қалдырмағанда, біз де ежелгі Содом мен Ғомора қалаларының
кебінін киіп, толықтай жойылған болар едік».*

Исаға сеніп, Оны Құтқарушы Ие ретінде мойындау қажеттігі

30 Бұған не дей аламыз? Құдай алдында ақталуға тырыспаған
басқа ұлт адамдары сенімдері арқылы ақталды, 31 бірақ Таурат
заңын орындау арқылы ақталуға тырысқан Исраил халқы бұл
мақсатқа жете алмады. 32 Неге жете алмады? Себебі олар сенім
арқылы емес, өз еңбектері арқылы ақталмақ болды. Сондық-
тан Мәсіх олар үшін сүріндіретін «кедергі тас» іспетті болды.
33 Бұл туралы да алдын ала жазылған еді. «Міне, Мен Сион
қаласында* кедергі тасты орнатамын. Бұған көбі сүрініп,
құлайды. Оған сенімін артқандар ұятқа қалмайтын болады».**

10 1 Бауырластарым, жүрегімнің тілегі және Құдайдан жал-
барынып сұрайтыным — исраилдіктердің құтқарылуы.
2 Олардың Құдай үшін ынта көрсетіп жүргендеріне куәмын,
алайда ынталары дұрыс түсінікке негізделмеген. 3 Өйткені олар
Құдайдың адамды ақтау жолын ұқпай, өздерінің әділдігін
орнатуға тырысты, осылайша Тәңір Иенің дайындаған ақтау
жолын мойындамай қойды. 4 Адамдардың Таурат заңын ұста-
нуға ұмтылысын Мәсіх тоқтатты,* енді Оның құрбандық өлі-
міне сенетіндер ақталады.

5 Таурат заңын орындау арқылы ақталу туралы Мұса пайғам-
бар былай деп жазған: «Оны бұлжытпай орындайтын адам
сол арқылы өмір сүреді».* 6 Ал сенім жолымен ақталу туралы

---

*28 Ишая 10:22-23.
*29 Ишая 1:9.
*33 Немесе: Сион тауында. Мәсіхтің шыққан тегі Дәуіт патшаның сарайы Иерусалим қаласындағы сол аласа тауда салынған еді (Патша. 2-ж. 5:7,9,11).
**33 Ишая 8:14; 28:16; Забур жыр. 117:22.
*4 Яки: Мәсіх Таурат заңын орындап, оны мақсатына жеткізді (7:1-4; Ғалат. хат 3:24; Матай 5:17-20).
*5 Демек: сол адам Құдайдың зор жарылқауымен өмір сүреді (Леуілік. 18:5).

Тауратта былай делінген: «Көкке кім көтеріледі? — Яғни
Мәсіхті көктен кім алып келеді? — деп сұрама, 7 немесе: —
Түпсіз тұңғиыққа кім түседі? — Яғни Мәсіхті өлімнен кім
алып келеді? — деп жүрегіңде айтпа».* 8 Қайта, сенім жолымен
ақталған адам былай дейді: «Бұл сөз саған өте жақын, ол
аузыңда және жүрегіңде».*

Сенім туралы біз жариялап жүрген сөз — осы. 9 Өз аузыңмен
Исаны Жаратқан Ием деп мойындасаң, жүрегіңде Құдайдың
Оны өлімнен қайта тірілткеніне сенсең, онда құтқарыласың.
10 Себебі Мәсіхке жүрегімен сенуі арқылы адам күнәсынан
ақталып, Оны аузымен мойындауы арқылы құтқарылады.
11 Киелі жазбада «Оған сенген кісі ұятқа қалмайды» делінген
ғой.* 12 Бұл жерде яһудилер мен басқа ұлттардың араларында
айырмашылық жоқ, олардың жалғыз бір Жаратқан Иесі бар:
Ол Өзіне сиынғандардың бәріне де шексіз рақымды. 13 Себебі:
«Иемізге сиынған әркім құтқарылады» деп те жазылған.*

14 (Ал енді былай деулерің де мүмкін:) «Олар Иемізге сен-
бесе, қалай Оған сиынады? Ол туралы естімесе, қалай сенеді?
Оны ешкім уағыздамаса, қайдан естиді? 15 Ал Құдай жібермесе,
қалай уағыздайды? «(Татулық туралы) ізгі хабар жеткізушілер-
дің келгені қандай тамаша!»* деп жазылған ғой».

16 Бірақ Ізгі хабарды Құдай жібергенмен, исраилдіктердің бәрі
бірдей оған сеніп, қабылдаған жоқ. Осы туралы Ишая пайғам-
бар былай деген: «Ием, біздің хабарымызға азғана кісілер
сенді».* 17 Сонымен, сенім хабарды естуден келеді, ал естудің
өзі Мәсіхтің сөзін* жариялаудан болады. 18 Енді: «Әлде олар
хабарды естіген жоқ па?» деп сұрағым келіп тұр. Әрине, естіген.
«Үндері бүкіл жер бетіне жайылып, сөздері дүниенің түкпір-
түкпіріне таралды» деп жазылған ғой.* 19 Онда мен: «Мүмкін,

---

*7 Енді мұны істеудің қажеті жоқ, себебі Мәсіх бізді құтқару үшін көктен түсіп, жанын қиғаннан кейін өлімнен қайта тірілді.

*7,8 Заң. қайтал. 30:13-14.

*11 Ишая 28:16.

*13 Немесе: «Иеміздің атын атап сиына жалбарынған әркім құтқарылады» (Жоел 2:32).

*15 Ишая 52:7.

*16 Ишая 53:1.

*17 Немесе: Құдай сөзін (Ізгі хабарды).

*18 Забур жыр. 18:5. (Адамдар аспанға қарап, Жаратушының құдіретін көре алады. Сол сияқты, уағыздаушылар Ізгі хабарды шартарапқа таратқандықтан, ол яһудилердің бәріне дерлік жетті.)

Исраил халқы түсінбеген шығар?» деп сұраймын. Тіпті басқа ұлт адамдары оны түсінді! Мұса пайғамбар мұны бірінші болып алдын ала айтты: «Мен халық сияғы жоқ бөтендер арқылы қызғаныштарыңды оятамын, сендер ақылсыз дейтін халыққа өздеріңді ашуландырамын дейді Құдай».*
[20] Ишая пайғамбар батылдықпен бұл туралы «Іздемегендер Мені таба алды. Мен туралы сұрамағандарға Өзімді көрсеттім» деген Құдайдың сөзін айтты.
[21] Ал Исраил халқы жайында Құдай былай деген: «Мен құлақ аспайтын, қасарысқан халықты күні бойы қол созып шақырумен болдым».*

11 *Құдай Исраил халқынан біржола бас тартқан жоқ*

[1] Ал енді мынаны сұрайын: «Құдай өз халқынан біржола бас тартты ма?» Жоқ, мүлдем олай емес! Мен өзім де исраилдікпін, Ыбырайымның ұрпағынан, Бунямин руынан тарағанмын, алайда Мәсіхке сенемін.

[2] Демек, Құдай баяғы заманда ерекше таңдап алған халқынан біржола бас тартқан жоқ. Ілияс пайғамбар туралы Киелі жазбада не айтылғаны естеріңде ме? Ол Құдай алдында Исраил туралы былай деп шағым айтқан:
[3] «Ием, олар Сенің пайғамбарларыңды өлтіріп, құрбандық үстелдеріңді төңкерді. Жалғыз өзім ғана қалдым, олар мені де өлтірмекші».

[4] Құдайдың оған берген жауабы былай емес пе: «Менің (жалған тәңір) Бағал алдында тізе бүкпеген әлі де жеті мың адамым бар».*
[5] Сол сияқты, қазірдің өзінде де Құдай Исраил халқының ішінен рақым етіп таңдап алған шағын тобы Мәсіхке сенеді.
[6] Ал Құдай рақым етіп таңдаған болса, онда оларды еңбектері үшін таңдамағаны, әйтпесе рақым нағыз рақым болмас еді.

[7] Бұның мәнісі не? Исраил халқы көздеген мақсатына жеткен жоқ, бірақ оның ішінен таңдап алынғандар оған жетті. Қалғандары қасарысып, сене алмай қалды.
[8] Бұл туралы былай деп жазылған ғой: «Құдай олардың санасын ұйықтатты. Олар

---

*19 Заң. қайтал. 32:21. (Яғни: Бұған дейін Құдаймен қасиетті келісімі болмаған халықтардың адамдары Исраил менсінбеген рақымды қабылдайтын болады.)

*20,21 Ишая 65:1-2.

*3,4 Патша. 3-ж. 19:10,14,18.

көздері болғанмен шындықты көрмейді, құлақтары болғанмен
Құдай сөзін естімейді, әлі күнге дейін солай».* [9] (Қас жауларын
Тәңір Ие дәрменсіз қылсын деп сұраған кезде) Дәуіт пайғам-
бардың айтқаны мынау болды: «Лайым олар дастарқанға отыр-
ғанда торға түсіп, тұтқындалып, жазалансын! [10] Лайым көздері
соқыр болып түк көрмей, өмір бойы бейнеттен бүкшеңдеп
жүрсін!»*

Басқа ұлт адамдарының құтқарылуы және елшінің Исраил халқы жайлы үміті

[11] «Ал енді, яһудилер Мәсіхті қабылдамай күнә жасағанда
Құдайдан біржола безіп кетті ме?»* — деп сұрасам деймін.
Жоқ, мүлдем олай емес! Алайда олардың безіп кетуі арқылы
басқа халықтарға құтқарылу жолы ашылды. Құдай осылай
исраилдіктердің қызғанышын оятпақ. [12] Ендеше, бұлардың безіп
кеткендіктері қалған адамзатты рухани байлыққа жеткізсе,
әрі зиян шеккендіктері басқа халықтарға пайдалы болса, онда
толықтай құтқарылулары адамзатқа одан да зор игілік әкел-
мек!

[13] Басқа ұлт адамдары, ендігі сөзім сендерге арналады. Мен
Мәсіхтің басқа халықтарға жіберген елшісі ретіндегі қызме-
тімді құрметтеймін, [14] осылайша ұлттастарымның қызғанышын
оятып, олардың да бірсыпырасын құтқарсам деп үміттенемін.
[15] Егер Құдайдың бұлардан бас тартуы арқылы басқа халықтар
үшін Онымен татуласудың жолы ашылса, онда Құдайдың
исраилдіктерді қайтадан қабылдауы қандай болады? Бұл оқиға
өлімнен қайта тірілумен бірдей болмақ! [16] Мысалы, алғашқы
өнімнен пісіріліп, Құдайға ұсынылатын нанның қасиетті
болатынындай, соның қалған қамыры да қасиетті. Сол сияқты,
ағаштың түбірі қасиетті болғанындай, оның бұтақтары да
қасиетті.*

---

*8 Заң. қайтал. 29:4; Ишая 29:10.

*10 Забур жыр. 68:23-24.

*11 Немесе: «Ал енді, олар сүрінгенде біржола құлап түсті ме?» (Мұнда «сүріну» сенімнен бас тартып күнәлы болу, ал «құлап түсу» Құдайдан біржола безіп кетуді білдіреді: Матай 26:31).

*16 Исраилдің ата-бабалары Құдайдікі болғандықтан, олардың ұрпақтары — яһудилер де Онікі болады. Демек, Құдай берген сөзінде тұрып, оларды қайтадан қабылдамақ.

[17] Ал Құдай «асыл тұқымды зәйтүн ағашының бірнеше
бұтақтарын», яғни яһудилердің көпшілігін, сындырып тастап,
қалғандарының арасына басқа ұлттық сендерді теліп кіріктірді.
Сендер жай ғана «жабайы зәйтүн ағашынан» болсаңдар да, енді
«асыл ағаштың» шырынынан нәр алып жатырсыңдар! [18] Солай
болғандықтан, сындырып алып тасталған сол «бұтақтарға бола
мақтанып шіренбеңдер! Ал егер біреуің шірене қалсаң, біліп
қой: «түбірге» сен нәр бермейсің, қайта, «түбір» саған нәр беріп
тұр.*

[19] Ал сен: «Құдай мені теліп кіріктіру үшін бұрынғы бұтақ-
тарды сындырып алып тастады ғой», — дерсің. [20] Дұрыс!
Құдай сол яһудилерді Мәсіхке сенбеген соң («асыл ағаштан»,
яғни Құдай халқынан) сындырып алып тастады. Енді олардың
орнында сен тұрсың, өйткені Мәсіхке сенесің. Ендеше өр көкі-
рек болмай, сақ бол! [21] Әйтпесе, тіпті «табиғи бұтақтарды»
аямаған Тәңір Ие сені де аямайтыны сөзсіз.

[22] Сонымен, Құдайдың мейірімін әрі қатаңдығын көре аласың:
Ол Өзіне мойынсұнбай, сынып түскендерге қатаңдық танытты.
Ал егер сен Оның мейірімін бағалай білсең, соған кенеле
бересің. Бірақ егер Оған мойынсұнудан бас тартсаң, сен де
кесіліп тасталасың. [23] Ал сол яһудилер сенбеушіліктерінен бас
тартса, олар қайтадан теліініп кіріктіріледі. Құдайдың оларды
тағы да телитін құдіреті бар ғой.

[24] Өйткені сендер «жабайы зәйтүн ағашынан» кесіліп алынып,
қалыптасқан дағдыға қайшы «асыл тұқымды зәйтүн ағашына»
телінгендіктен, өзінің «табиғи бұтақтары» болғандар (яғни
яһудилер) сол «ағашқа» оп-оңай-ақ «телінбей» ме?!

Құдайдың құтқару жоспарындағы шексіз даналығы

[25] Бауырластарым, сендер өздеріңді дәріптемесін* деп, мына
құпия жоспарды ашқым келеді: басқа ұлт адамдарының Құдай
белгілеген саны Оның Патшалығына түгелдей кіріп болған-
ша, Исраил халқының бір бөлігі қасарысып, сенуден бас
тартатын болады. [26] Осылай күллі Исраил құтқарылмақ. Бұл
туралы Пайғамбарлар жазбаларында алдын ала айтылған еді:*

---

*18 Яки: Исраил халқы сендер арқылы емес, сендер ол арқылы Құдай берген игіліктерге ие болдыңдар (Жохан 4:22).

*25 Демек, «яһудилер үшін жасалған Құдайдың жоспарын түсінеміз, Құдай бізді олардан жақсы көреді» деп білгішсінбесін.

*26 Ишая 59:20-21; 27:9; Еремия 31:33-34.

Сионнан Құтқарушы келеді. Ол Жақыптың ұрпақтарын теріс
жолдарынан қайтарады. 27 Күнәларын кешірген кезде Менің
олармен жасайтын келісімім осы болады.
28 Сол яһудилер Ізгі хабарды қабылдамағандықтан олар Құдай-
мен қас, бұның пайдасы сендерге тиюде. Дегенмен Тәңір Ие
ата-бабаларын таңдап алғандықтан, олардың өздерін де сүйеді.
29 Себебі Құдай уәде беріп, таңдап алғандығынан таймайды.
30 Басқа ұлттық сендер бұрын Құдайға мойынсұнбайтын
едіңдер, ал қазір яһудилердің мойынсұнбағандығынан Оның
рақымына ие болдыңдар. 31 Сол секілді бұл яһудилер де қазір
Құдайға бағынбай жүр, бірақ Ол сендерге рақым етуі арқылы
оларға да өз рақымын қабылдатпақ. 32 Сонымен Құдай барлық
адамдардың Өзіне мойынсұнбай, құлдықта жүргендерін әшке-
реледі. Осылай Ол бәріне* де рақымын көрсетпек.

33 О, неткен бай Құдайдың даналығы,
Неткен терең Оның білік-парасаты!
Шешімдеріне адам ақылы жетпес,
Жолдарын Оның ешкім зерттеп бітпес!
34 «Кім Тәңірдің ақыл-парасатын ұққан,
Кеңесшісі боп бағыт берді Оған?»
35 «Есесін қайтарып алам деп Құдайдан,
Кім алдымен бір нәрсесін берген Оған?»*
36 Себебі әлемнің бәрі Құдайдан,
Ол арқылы, Ол үшін пайда болған.*
Лайым Құдай мәңгілік мадақталсын! Аумин.

12

Өмірлеріңді Құдайға бағыштаңдар

1 Сонымен, бауырластарым, бізге осындай мол мейірімін
төккені үшін өздеріңді Құдай жолына арнауға шақырамын.
Өмірлерің Құдайға ұнамды, толықтай бағышталған, тірі құр-
бандықтай болсын: Оған лайықты рухани қызмет көрсетуле-
рің осы болады. 2 Бұл күнәкар дүниенің өмір сүру салтын үлгі
етпеңдер, қайта, ой-тілектерің Құдайдың жаңартуымен түбе-
гейлі өзгерсін! Осылай сендер Оның еркін — ненің игілікті,
ұнамды және кемелді екенін ажырата білетін боласыңдар.

---

*32 Яғни: исраилдіктерге (яһудилерге) және басқа ұлттарға.
*34-35 Ишая 40:13; Әйүп 41:11.
*36 Яки: Әлемнің бәрі де Құдайдан жаратылып, Ол арқылы сақталып, Ол үшін бар болып келеді (Жохан 1:3; Қолос. хат 1:16-17; Аян 4:11).

Киелі Рух қауымға беретін дарындар

3 Тәңіріміз маған берген рақымға сүйене отырып, әрбіреуіңе
айтамын: өздерің туралы тиістісінен артық ойламаңдар!
Қайта, Құдайдан сенім арқылы әрқайсыңның үлестеріңе қандай
рухани дарындар тигенін* ойлай отырып, өздеріңді саналы
түрде бағалаңдар. 4 Денеміздің мүшелерінің көп, әрі олардың
атқаратын қызметтерінің әр түрлі екеніндей, 5 біз бәріміз де
көптігімізге қарамастан Мәсіхтің рухани денесіміз, осылай
өзара байланысқан мүшелеріміз.

6 Құдайдың рақымымен әрқайсымыз ерекше рухани дарын-
дарды қабыл алдық: пайғамбарлық сөз сөйлеу дарының болса,
хабардың Құдайдан келгендігіне деген сеніміңе сай оны жет-
кіз.* 7 Сыбағаңа қызмет ету тиген болса, соныңды атқар, рухани
тәлім беру дарының болса, оны қолдана бер. 8 Кімде жігер-
лендіруші дарын болса, сонысын орындай берсін, мұқтаждарға
жәрдем таратушы да онысын ақ пейілмен атқарсын. Жетек-
шілік етіп жүргендер шынайы еңбекқорлық көрсетсін және
қайырымдылық жасайтындар оны қуанышпен істесін.

Киелі Рухтың қуатындағы қауымның өмірі

9 Сүйіспеншіліктерің адал болуы керек. Жамандықтан аулақ
жүріп, жақсылықтан ажырамаңдар. 10 Бір-біріңді бауырлардай
сүйіп, өз бастарыңнан артық сыйлаңдар. 11 Лайым жақсылыққа
деген талпыныстарың бәсеңдемесін, Иеміздің қызметінде жүріп,
рухтарың жалындай берсін! 12 Лайым үміттеніп қуаныңдар,
қиыншылыққа шыдап, Құдайға ұдайы сиыныңдар. 13 Мұқтаж-
дыққа душар болған Оның адамдарына* көмектесіп, ынтамен
қонақжайлылық танытыңдар!

14 Өздеріңді қудалағандарға Құдайдан жақсылық тілеңдер,
оларды қарғамай, ақ баталарыңды беріңдер! 15 Қуанғандардың
қуанышына, қайғыланғандардың қайғысына ортақ болыңдар!
16 Өзара ынтымақтас болыңдар; өр көкірек емес, кішіпейіл
болып,* өздеріңді басқалардан ақылды санамаңдар!

---

*3 Немесе: Қайта, Құдай әрқайсыңа үлестірген сенімдеріңнің мөлшеріне сай.

*6 Немесе: Құдайдың хабарын жеткізу дарының болса, оны сенушілердің көпшілігі сенген ілімге сай пайдалан.

*13 Яки: сенушілерге (қасиеттілерге).

*16 Немесе: Бір-біріңнің қамдарыңды ойлаңдар. Атақ-даңқ іздемей-ақ, қарапайым міндеттерді атқаруды қанағат тұтыңдар.

17 Жамандыққа жамандықпен қайтармаңдар! Іс-әрекеттерің-
нің жұрт алдында әдепті болуына тырысыңдар. 18 Қолдарыңнан
келгенше, барлық адамдармен тату болыңдар. 19 Сүйікті бауыр-
ластарым, кек алмаңдар, оны Құдайдың қаһарына қалдырың-
дар! Киелі жазбада Жаратқан Иенің: «Кек алу — Менің ісім,
есесін Мен қайтарамын» дегені жазылған ғой. 20 Сонымен,
«Жауың ашықса, оны тамақтандыр, шөлдесе, сусын бер! Бұлай
еткенің — оны өз қылығына ұялтып, өкіндіргенің».* 21 Осылайша
жамандықтан жеңілмей, оны жақсылықпен жеңіп шық!

13

Үкіметке бағыну туралы

1 Әрқайсың мемлекеттік билігі барларға бағыныңдар! Себебі
мемлекеттік биліктің бәрі негізінде Құдайдан; қазіргі билікті
де Құдай орнатқан. 2 Сондықтан, билікке қарсы шыққандар
Құдайдың орнатқан тәртібіне қарсы тұрады. Мұндай қарсы-
ластар жазаларын тартатын болады. 3 Ел билеушілерден жақсы-
лық істегендер емес, жамандық істегендер қорқуға тиіс. Билік
иесінен қорықпай жүргің келсе, жақсылық істей бер, сонда
одан мақтау аласың. 4 Өйткені ол сенің мүддең үшін Құдайға
қызмет етуші. Ал егер жамандық істесең, қорыққаның жөн,
ол семсерін беліне бекер байлап жүрген жоқ. Билік иесі —
Құдайдың қылмыскерге жазасын тартқызатын қызметшісі ғой.
5 Сонымен, сендер тек жазадан қорыққандықтан ғана емес, ар-
ұждандарыңның таза болуы үшін де мойынсұнуларың керек.
6 Сондықтан да алым-салық төлеп тұрсыңдар, себебі билік
иелері — Құдайдың қызметіндегілер, олар ел басқарумен үз-
діксіз айналысуда. 7 Әркімге тиістісін беріңдер: алым-салықты
— салықшыларға, кеден салығын — кеденшілерге төлеп, сый-
құрмет пен қадірді — тиістілерге көрсетіңдер.

Пәк өмірмен Мәсіхтің қайта оралуын асыға күту

8 Қарыздарыңды уақтылы өтеп қайтарыңдар, әсіресе, бір-
біріңді сүю парызын өтеп тұрыңдар. Кісінің өзгені сүюі Құдай
заңын да орындағаны. 9 «Неке адалдығын бұзба, кісі өлтірме,
ұрлық жасама, сұқтанба» және тағы басқа бұйрықтар Таурат
заңында былай деп тұжырымдалған: «Өзіңді қалай сүйсең,

*19,20 Заң. қайтал. 32:35; Нақыл сөз. 25:21,22.

маңайыңдағы кісіні де солай сүй».* 10 Сүйіспеншілікке кенел-
ген адам маңайындағыларға жамандық істемейді. Сондықтан
сүйіспеншілік көрсету — Құдай заңын орындау.
11 Осыны іске асырыңдар, себебі қандай заманда өмір сүріп
жатқанымызды білесіңдер. Қазір рухани ұйқыдан оянып, сақ
болатын уақытымыз келді. Біздің Мәсіхке сене бастаған кезі-
мізден гөрі қазір құтқарылуымыз* жақынырақ тұр. 12 Түнгі уақыт
бітуге таяп қалды, ал Мәсіхтің күні жақындады. Сондықтан
қара түнектегі жаман істерден бас тартып, жамандыққа қарсы
тұратын «нұрдың қаруын» асынайық!* 13 Күндізге жарасатындай
әдетпен өмір сүрейік: шектен тыс той-думанға, маскүнемдікке,
неке адалдығын бұзуға, азғындыққа, дау-дамайға әрі күндес-
тікке салынбайық! 14 Одан да Иеміз Иса Мәсіхке беріле түсіп,
Оны үлгі етіңдер. Ескі болмыстарыңның күнәкар құмарлық-
тарын қанағаттандыруды ойлаудан бас тартыңдар!*

14 *Әр түрлі көзқарастағы қауым мүшелерінің өзара ынтымақтастығы*

1 Сенімі әлсіз* бауырластарды ой-пікірлері жөнінде таласпай
қауымдарыңда қабыл алыңдар! 2 Мысалы, біреу «маған тамақ-
тың бәрін де жеуге болады» деп сенсе, соған күмәнданатын
басқа біреу көкөніс қана жейді.* 3 Ет жейтін бауырлас одан
бас тартқанды қорламасын, ал еттен бас тартқан бауырлас
оны жейтінді айыптамасын, өйткені Құдай оны да қабылдады.
4 Басқа Біреудің қызметшісін айыптауға қандай қақың бар?!
Қызметшісін ақтау не айыптау — Иесінің ісі. Бауырласың
ақталады, әрі теріс жолға түсуден сақталады, себебі оны сенім
жолында ұстауға Тәңірдің құдіреті жеткілікті.*

---

*9 Мысыр. шығу 20:13-15,17; Заң. қайтал. 5:17-19,21; Леуілік. 19:18; Матай 19:19.

*11 Яки: Мәсіхтің (қайта оралып, бізді осы күнәкар дүниедегі азап пен қасіреттен) құтқарып алатын кезі (Салоника. 1-хат 5:4,6,8; Ефес. хат 6:14-17).

*12 Сарбаздардың қару-жарағын күндіз асынып жүргені сияқты, сенушілер де өздерін жамандыққа қарсы тұратындай етіп ұстаулары керек (Ефес. хат 6:10-18).

*14 Немесе: Тәннің қамын ойлауды құмарлыққа айналдырмаңдар.

*1 Яки: Сенушінің рухани еркіндігін әлі де жеткілікті түсінбеген (Ғалат. хат 5:1).

*2 Көптеген яһуди сенушілері діни ережелерге сай сойылмаған етті жеуден бас тартатын.

*4 Немесе: Ол өз Иесі үшін тұрады не құлайды. Алайда ол тұратын болады, өйткені Тәңір оны тұрғызуға қабілетті.

[5] Кейбіреулер бір күнді басқасынан қасиеттірек, ал өзгелері
күндердің бәрін бірдей қасиетті деп санайды. Әрқайсысы осы
мәселелер жайында күмәны болмау үшін олардың дұрыстығын
ойлап, бір нақты шешімге келуі керек.* [6] Бір күнді екіншісінен
қасиеттірек көретін кісі оны Иеміз үшін істейді, ал күндерді
бірдей көретіннің ниеті де солай. Ет жейтін де мұнысын
Иемізді құрметтеу үшін істейді, ол жеген тамағы үшін Құдайға
шүкірлік етеді ғой. Одан бас тартқан да солай, ол да Құдайға
шүкірлік етеді.

[7] Ешқайсымыз тек өзіміз үшін ғана өмір сүрмейміз де,
өлмейміз де.* [8] Себебі өмір сүрсек те, өлсек те, Иеміздің меншігіміз.

[9] Мәсіх бәрінің де: өлгендер мен тірілердің Иесі болу үшін
өліп, қайта тірілді. [10] Олай болса, мұндай ережелерді* орындамайтын
бауырласыңды айыптауға қандай қақың бар? Немесе
оларды орындап жүрген бауырласыңа менсінбей қарауға қандай
қақың бар? Бәріміз де Құдайдың қиямет сотының алдында
тұрып,** әшкереленетін боламыз. [11] Киелі жазбада мынау іспетті
айтылған: «Жаратқан Ие былай дейді: Менің алдымда барлық
адамдар тізелерін бүгіп, тіл біткен пенде Құдай екенімді мойындайтын
болады деп өз атыммен ант етемін».* [12] Демек, әрқайсымыз
Құдай алдында өз іс-әрекетіміз үшін есеп береміз.

Бауырласыңның адасуына себепші болма!

[13] Ендеше бір-бірімізді айыптауды тоқтатайық! Қайта, бауырласыңды
істегендерің арқылы тура жолдан тайдырып, азғындыққа
түсірмеуге шешім қабылдаңдар! [14] Мен Иса Мәсіхпен
тығыз байланыста жүріп, ешқандай тамақтың* өзінен-өзі арам
еместігіне кәміл сенемін. Алайда біреу қайсыбір тағамды арам

---

*5 Немесе: Кейбіреулер Құдайға қауым болып сиынуға бір күн басқасынан гөрі лайықтырақ деп есептейді. Әркім өзінің санасымен көз жеткізгеніне сай әрекеттенсін.

*7 Яки: Ешқайсымызға өз қамымызды ғана ойлап өмір сүруге не қиыншылықтардан қорқып өлуге шешім қабылдауға болмайды.

*10 14:2,5.

**10 Яки: Құдайдың төрелік тағының алдында тұрып. (Сонда Иеміздің біздің істегендерімізді құптап не құптамауын еститін боламыз: Қорынт. 2-хат 5:10; Қорынт.1-хат 3:10-15.)

*11 Ишая 45:23.

*14 Немесе: еш нәрсенің.

деп санаса, онда ол сол кісі үшін арам.** [15] Ал егер сенің ондай
тамақты жеуің бауырласыңның ар-ұжданы мен сеніміне нұқсан
келтірсе,* бұл ісің сүйіспеншілікке жатпайды. Тамаққа бола
бауырласыңды теріс жолға түсірме! Мәсіх өз жанын сол бауыр-
ласың үшін де қиды. [16] Істеріңе бола жұрттың Ізгі хабарды
ғайбаттауына жол бермеңдер!*

[17] Құдай Патшалығы ішіп-жеуде* емес, Киелі Рухтың күші-
мен әділ, өзара тату, қуанышты өмір сүруде. [18] Мәсіхке осылай
қызмет еткендер Құдайға ұнамды, адамдарға қадірлі болады.

[19] Ендеше өзара тату жүріп, бір-біріміздің рухани өсуімізге
көмектесетіннің барлығына жан-тәнімізбен ұмтылайық!
[20] Жейтін тамаққа бола бауырластар өміріндегі Құдайдың ісін
бұзба! Тамақтың бәрі де адал. Бірақ біреудің кейбір тағамды
ішіп-жеуі басқа сенушілердің өздерінің ар-ұждандарына қайшы
іс істеулеріне түрткі болуы дұрыс емес! [21] Егер ет жеу, шарап
ішу немесе басқа нәрсе істеу бауырласыңның сенім жолынан
тайып, азғындыққа елігіп, рухани әлсіреуіне себеп болса,
ондай нәрселерден бас тартқаның жөн.

[22] Осы мәселе жайында ұстанған сенімің жеке өзің мен
Құдай арасында болсын.* Өзінің дұрыс деп таңдағанын істеген-
де ар-ұжданы айыптамайтын адам бақытты! [23] Ал бір тамақты
жеп отырып, мұным дұрыс емес пе деп күмәнданған адам
айыпталады. Себебі ол соны сеніммен істеген жоқ. Адамның
дұрыс екендігіне күмәны бола тұра істеген істерінің бәрі де
күнә.

[24] Менің Иса Мәсіх туралы уағыздаған Ізгі хабарыма деген
сенімдеріңді нығайтуға Құдай құдіретті. Бұл хабар ерте заман-
нан құпия болып келгенмен, [25] қазіргі уақытта ашылып жатыр.
Барлық халықтар Мәсіхке сеніп, Оған мойынсұнулары үшін,
осы хабар мәңгілік Құдайдың бұйрығы бойынша Пайғамбар-
лар жазбаларының уағыздалуы арқылы оларға жариялануда.

**14 Сондықтан оның бауырластары бұл кісінің сеніміне қайшы келетін әрекетке себепші болмаулары керек (Қорынт. 1-хат 8:4-13).

*15 Немесе: бауырласыңды ренжітсе.

*16 Немесе: Жақсы істерің ғайбаттанбасын! (Өздерің жақсы деп санайтын істеріңе бола бауырластарың күнә жасап, басқалардың ғайбат сөз айтуына түрткі болмасын.)

*17 Немесе: нені ішіп-жеуге болатындығы туралы ережелерде.

*22 Немесе: Күшті сенімің болса, Құдай алдында өз ішіңде болсын.

[26] Даналықтың бірден-бір Иесі — Құдайдың даңқы Иса Мәсіх
арқылы мәңгі арта берсін! Аумин.*

15

Қауым өміріндегі бірлік пен татулық

[1] Сенімі берік біздер күмәнданғандардың Таурат заңына
сәйкес іс-әрекеттеріне төзіп, оларға көмектесуге тиіспіз. Тек
өзімізге ұнайтынды ғана емес,* [2] маңайымыздағы бауырластарға
ұнайтынды да істеп, олардың рухани өсуіне себепші болуымыз
керек. [3] Мәсіх те Өзіне емес, көктегі Әкеге ұнайтынды істеді.
Забурда алдын ала былай деп жазылған: «Сені қорлаушылар-
дың ғайбат сөздері Маған тиді».* [4] Киелі жазбалардағылардың
бәрі бізге тәлім болсын деп баяғыда жазылып қалдырылды.
Керемет болашағымыздан үмітімізді үзбеу үшін олар арқылы
табандылық пен жігерлілікке үйренеміз. [5] Табандылық пен
жігердің бастауы — Құдай. Ол сендерді Мәсіх Исаның үлгі-
сіне сай өзара татулыққа* жеткізе көрсін. [6] Осылай ынтымақ-
пен өмір сүріп, Иеміз Иса Мәсіхтің Әкесі — Құдайды мадақтай
аласыңдар.

[7] Сонымен, Мәсіх өздеріңді қалай қабылдаса, сендер де бір-
біріңді солай қабылдап, Құдайдың даңқын асырыңдар!
[8] Сендерге айтамын: Құдайдың адалдығын дәлелдеу үшін
Мәсіх Исраил халқына қызмет етіп, осылай Құдайдың ата-
бабаларымызға берген уәдесін іске асырды. [9] Сонымен қатар,
Оның ісі басқа ұлттық сенушілердің Құдайдың өздеріне деген
мейірімін мадақтауларына да себепші болды. Өйткені Киелі
жазбаларда былай делінген: «Сондықтан Сені ұлттар арасын-
да мақтаймын, Сенің атыңа, арнап ән-жырымды айтамын».*
[10] Киелі жазбалардың тағы бір жерінде мынадай сөздер бар:
«Басқа ұлттар, Оның халқымен бірге шаттаныңдар!» [11] Сонымен
қатар: «Тәңірді дәріптеңдер, күллі ұлттар, Оны мадақтаңдар,
барлық халықтар!» — деп те жазылған.* [12] Ишая пайғамбар
былай деген: Есей ұлы Дәуіт патшаның «тамырынан» өскіндей

---

*26 Ескерту: көптеген шетелдік аудармаларда 24-26 аяттар 16:23-тен кейін беріледі.

*1 Немесе: Біз, әлділер, әлсіздердің әлсіздіктерін көтеруге тиіспіз, өзімізді қанағаттандыруымызға болмайды.

*3 Забур жыр. 68:10.

*5 12:10; Матай 11:28.

*9 Патша. 2-ж. 22:50; Забур жыр. 17:50.

*10-11 Заң. қайтал. 32:43; Забур жыр. 116:1.

шыққан Ұрпақ халықтарға билік құрады. Басқа ұлттар Оған үмітін артады.*

[13] Үмітіміздің бастауы — Құдай қандай жағдайда да бәріңді қуаныш пен тыныштыққа кенелте көрсін! Өздерің Оған сене отырып, Киелі Рухтың құдіретімен үміттерің молая түссін!

Ізгі хабарды уағыздаудағы Пауылдың міндеті

[14] Бауырластар, сендердің ниеттеріңнің ізгілікті болып,
өздеріңе керектілердің бәрін де біліп, бір-біріңе бағыт-бағдар
көрсете алатындарыңа кәміл сенемін. [15] Бұған қарамастан мен
осы хатымда бірқатар мәселелерді естеріңе түсіріп, едәуір
ашық жаздым. Себебі Құдай маған рақым етіп, мынадай мін-
детті тапсырды: [16] басқа халықтар арасында Иса Мәсіхке діни
қызметкер іспетті қызмет етіп, Құдайдың Ізгі хабарын жария-
лау, осылайша басқа ұлт адамдарының өмірлерін Киелі Рух
арқылы Құдайға бағышталған, «тірі құрбандық» секілді Оған
ұнамды қылу.*

[17] Сондықтан мен Иса Мәсіхпен тығыз байланыста жүріп,
Құдай үшін атқарған жұмысымды мақтан тұтамын. [18] Мәсіх-
тің өзім арқылы істегендерінен басқа еш нәрсе туралы айтуға
батылым жетпейді: басқа халықтардың Ізгі хабарды естіп,
мойынсұнулары үшін Киелі Рухтың құдіретімен сөйлеп, әре-
кеттеніп, [19] уағыздайтындарым Құдайдың хабары екенін растай-
тын құдіретті кереметтер жасап келдім. Сөйтіп Иерусалимнен
Иллирик өлкесіне* дейінгі үлкен шеңберге ұқсас саяхатымда
Мәсіх туралы Ізгі хабарды сол өлкелерде жариялау міндетімді
толығымен орындадым.

[20] Осылай жүргенде уағыздау жұмысын Мәсіхтің аты әлі де
белгісіз жерлерде жүргізуге тырыстым. Басқа кісінің қалап
қойған іргетасын пайдаланып үйін салған біреудей өзгелердің
бастаған істеріне араласқым келмеді. Қайта, Ишая пайғамбар-
дың алдын ала айтқаны* орындалып отыр: [21] Ол туралы хабар
алмағандар көреді, ештеңе естімегендер түсінеді.

---

*12 Яғни: Есей ұлы Дәуіт патшаның әулетінен шыққан Мәсіх дүниеге келіп, халықтарға билік құрады. Басқа ұлт адамдары Оған құтқарылу үмітін артатын болады (Ишая 11:10).

*16 12:1-2.

*19 Бүгінгі Босния елінде.

*20 Ишая 52:15.

Елшінің сапар жоспарлары

[22] Сендерге баруыма қайта-қайта бөгет болған да осы міндетім еді. [23] Ал енді бұл өлкелерде менің уағыз жүргізуге тиіс жерлерім қалмағандықтан, оның үстіне көп жылдан бері сендерді көрсем деп аңсағандықтан, [24] Испанияға аттанғанда өздеріңе соқпақпын. Себебі мен сапар барысында сендерді көріп, біраз уақыт бірге болып қуанышқа кенелгеннен кейін, сендер мені солай қарай шығарып саларсыңдар деген үмітім бар.

[25] Алайда дәл қазір Иерусалимге сапар шегіп, Құдайдың сол жердегі адамдарына қызмет көрсетпекпін. [26] Македония мен Ахаядағы қауымдар Құдайдың Иерусалимдегі адамдарының арасындағы мұқтаждары үшін ақша жинауды дұрыс деп тауып, оны зор ынтамен ұйымдастырды. [27] Бұлай істеуді өздері шешті, шынында да олар исраилдік қауымдар алдында қарыздар ғой: басқа ұлт сенушілері Құдайдың бұрыннан таңдап алған Исраил халқының «рухани қазыналарынан» үлес алғандықтан, олар өз кезегінде исраилдіктермен бұ дүниелік игіліктерімен де бөлісуге тиіс. [28] Осыны орындап, жинағаннан түскен «өнімді» аман-есен апарып тапсырған соң, Испанияға беттеп, жол-жөнекей сендерге соқпақпын. [29] Сол кезде Мәсіхтің жарылқауын молынан ала келетініме күмәным жоқ.

[30] Бауырластар, сендерден Иеміз Иса Мәсіхтің атымен және Киелі Рухтың сүйіспеншілігімен өтінемін: Құдайға мен үшін сиына отырып, рухани күресіме ат салысыңдар! [31] Ол мені Яһудея аймағындағы сенбеушілерден құтқарсын, әрі Иерусалимдегі қызметім Құдайдың адамдарына ұнамды болсын. [32] Осылай мен, Құдай қаласа, қуана-қуана сендерге келіп, бірге болып, көңілімді орнықтырамын. [33] Тыныштық сыйлайтын Құдай бәріңе де жар болсын! Аумин.

16

Жеке кепілдік пен сәлемдер

[1] Сендерге бауырласымыз Фөбе апайды ұсынамын,* ол — Кенихреядағы қауымның қызметшісі. [2] Оны Иеміздің кісісі ретінде Құдайдың адамдарына лайықты қабылдап, мұқтаж

*1 Яки: сендерге сенімдегі қарындасымыз (немесе апамыз) Фөбе жайлы жақсы куәлік беремін.

нәрселерімен қамтамасыз етіңдер! Бұл кісі көп адамдарға қамқорлық жасап келеді, солардың арасында мен де бармын,.

[3] Мәсіх Исаның қызметіндегі әріптестерім Прискила мен Ақилаға сәлем айтыңдар. [4] Олар мен үшін өмірін қиюға дайын болды. Бұған өзім ғана емес, халықтардың күллі қауымдары да алғыс айтуда. Екеуінің үйінде бас қосатын қауымға да сәлемімді жеткізіңдер.

[5] Азия* өлкесінде Мәсіх жолына түскен алғашқылардың бірі болған сүйікті Епенетке де сәлем. [6] Сендер үшін жан аямай қызмет еткен Мәриямға да сәлем айтыңдар.

[7] Түрмеде бірге отырған ағайындарым Андроник пен Юнияға*
да сәлем. Елшілер арасында абыройлары ерекше, олар менен
бұрын Мәсіх жолына түсті. [8] Мен Иемізбен байланысымызда
ерекше жақсы көретін Амплиға да сәлем. [9] Мәсіхтің қызме-
тіндегі әріптесіміз Ұрбанға және қымбатты досым Стахиға
сәлемімді жеткізіңдер. [10] Мәсіхке деген сенімі дәлелденген
Апеллеске де сәлем. Аристобулдың от басына сәлем айтыңдар.
[11] Тумам Иродионға, Иеміздің қарамағындағы Нарқистың үй
ішіндегілерге де сәлем. [12] Иеміз үшін құлшына жұмыс істеп
жүрген Трифена мен Трифозаға сәлем айтыңдар, Иеміз үшін
көп еңбек сіңірген қымбатты Персидаға сәлем. [13] Иеміздің
таңдаулысы Руфқа және оның маған да ана болған шешесіне
сәлем. [14] Асинкритке, Флегонтқа, Ерімге, Патробқа, Ермиге
және олардың қасындағы бауырластарға да сәлем жолдаймын.
[15] Филолог пен Юлияға, Нире мен оның қарындасына және
Олимпанға, сондай-ақ олардың қастарындағы Құдайдың бар-
лық адамдарына сәлем айтыңдар. [16] Шын жүректен бір-біріңнің
беттеріңнен сүйіп, сәлемімізді жеткізіңдер.* Мәсіхтің осын-
дағы барлық қауымдары сендерге сәлем жолдауда.

[17] Бауырластар, сендерге өтіне айтарым: жік шығарып,
өздеріңе үйреткен ілімге қарсы араздық туғызушылардан сақ
болып, аулақ жүріңдер! [18] Мұндайлар Иеміз Иса Мәсіхке қыз-
мет етпейді, қайта, қарындарының ғана қамын ойлап, жағым-
пазданып, майда да сылдыр сөздерімен тәжірибесіздерді алдай-
ды. [19] Сендердің Құдайға мойынсұнғандықтарың әлемге әйгілі
болды. Сондықтан сендер үшін қуаныштымын, әрі жақсылыққа
дана, жамандықтан аулақ болуларыңды тілеймін. [20] Тыныштық

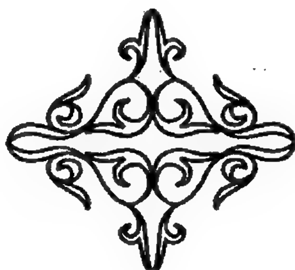
---

*5 Немесе: Ахая.

*7 Немесе: Юнияска.

*16 Немесе: Қасиетті сүйіспен өзара сәлемдесіңдер.

сыйлайтын Құдай жуық арада шайтанды аяқтарыңа жығып
бермек.* Иеміз Иса Мәсіх сендерге жар болып, рақымын жау-
дыра көрсін! Аумин.
21 Қызметкерім Тімоте және ағайындарым Луси, Ясон және
Сосипатыр сәлем айтуда. 22 Осы хатты (Пауыл үшін) қағазға
түсіріп отырған мен, Терти, Иса Мәсіхпен жүрген сендерге
сәлем жолдаймын.
23 Маған және бүкіл қауымға қонақжайлылық танытқан
Гайдан да сәлем. Осы қаланың қазына бастығы Ераст пен
бауырласымыз Кварт та сәлем айтуда.*
24 (Бәріңе де Иеміз Иса Мәсіх жар болып, рақымын жаудыра
көрсін! Аумин.)

*20 Немесе: шайтанды табандарыңа таптататын болады. (Яки: сендерге шайтанды рухани жеңдіреді: Жаратылыс. баст. 3:15; Аян 5:9-10; 12:9-11; 20:2,10).

*23 Ескерту: көптеген шетелдік аудармаларда осы жерде 14 тараудың соңғы 24-26 аяттары жалғасады.

Қорынттықтарға арналған бірінші хат

Жазба туралы мәлімет

Құдайдың елшісі Пауыл б.з. 55 ж. шамасында Грецияның Қорынт қаласындағы қауымға арнап осы үлкен сәлемхатын жолдады. Пауыл, Сыйлас және Тімоте бұл қалада Мәсіх туралы Ізгі хабарды уағыздаған болатын. Кейбір яһудилер және көптеген гректер мен басқа ұлт өкілдері оған сеніп, Құдай жолына түсті. Олар бес жүз мыңнан астам халқы бар, кеме тоқтайтын, сауда-саттығы өркендеген қалада тұрды. Жалпы жұртшылық «даналық» пен шешендікке ерекше екпін берген дәстүрлі грек пәлсапасын жоғары бағалады. Ал олардың көбі адамгершілік тұрғысынан таза жүрмеді; әйел құдай Афродитаға құлшылық етуде жезөкшелікке дейін барды. Сондықтан да Құдай халқын сұмдық атаулыдан аулақ, пәк таза өмір сүруге шақыру өте маңызды болды.

Пауыл осы хатты жазған кезде батыс Түркиядағы Ефес қаласында Құдай жолын уағыздап жүрген болатын. Ол Қорынттағы қауымның бірлестік, адамгершілік және рухани дарындарды дұрыс пайдалану мәселелері бойынша үлкен қиындықтарға кездескені жайында хабар алған еді. Елші оларға бұрынырақ та жаман әдеттерден сақтану туралы жазған болатын, алайда оларға тағы да осы мәселеге байланысты Құдайдың еркін түсіндіріп, хат жолдауы қажет болды. Сонымен қатар Пауыл қорынттық қауымның қойған сауалдарына жауап беріп, өлгендердің қайта тірілуі туралы пайда болған қате пікірлерді түзетті.

Хат соңында елші Иерусалимдегі қауымның қуғынға ұшырап, дүние-мүлкінен ада болып кедейленген сенушілерге қандай қайырымдылық көрсете алатыны жайлы кеңестер береді.

Құдай жолын қуушылардың көбі хаттың кейбір бөліктерін, мысалы, шынайы сүйіспеншілік туралы он үшінші тарауды

жаттап алуды әдетке айналдырған. Олар қайта тірілу жөнінде айтылғандардан да мол жұбаныш тауып, сенімдері нығайып келеді.

1

Арнау және сәлем

[1] Иса Мәсіхтің елшісі болуға Құдайдың еркімен тағайындал-
ған Пауыл мен бауырласымыз Состеннен [2] Қорынт қаласын-
дағы Құдайдың қауымына дұғай сәлем. Құдай сендерді Иса
Мәсіх арқылы Өзіне таңдап алды* да, кез келген жерде тұрып,
Иеміз Иса Мәсіхке Жаратқан Ие деп сиынатындардың бәрі-
мен бірге сендерді де Өзінің қасиетті халқы болуға шақырды.
Ал Мәсіх олардың да, біздің де Иеміз.** [3] Құдай Әкеміз бен
Иеміз Иса Мәсіх сендерге рақым мен тыныштық жаудыра
көрсін!

Құдайдың қауымды жарылқауына шүкірлік

[4] Мен Құдайға әрдайым сендер үшін шүкірлік етемін, өйткені
Ол өздеріңе Иса Мәсіх арқылы рақымын сыйлады. [5] Сендер
Мәсіхтің арқасында барлық жағынан рухани байып, Құдай
сөзі жайлы еркін сөйлей алып, жан-жақты білімге ие болдың-
дар. [6] Мәсіх туралы Ізгі хабарымыздың шындығы өмірлеріңде
расталды. [7] Осылай сендер Киелі Рух сыйлайтын дарындардан
ешқандай мұқтаждық көрмей, Иеміз Иса Мәсіхтің салтанат-
пен көрінуін* сағына күтудесіңдер. [8] Оның қайта оралатын сол
күні еш айыпталмауларың үшін* Тәңір сендерді өмірлеріңнің
аяғына дейін табанды етпек. [9] Құдай уәделеріне берік, Ол сен-
дерді Өзінің рухани Ұлы — Иеміз Иса Мәсіхпен тығыз байла-
ныста болуға шақырды.

Қауымдағы жікке бөліну мәселесі

[10] Бауырластар, сендерге Иеміз Иса Мәсіхтің атынан ескер-
темін: ауызбірлікті сақтап, жікке бөлінбеңдер, қайта, бірдей
мақсат пен пікірде болып, бірлікте тұрыңдар! [11] Себебі, бауыр-

---

*2 Немесе: Мәсіх арқылы қасиетті қылды (Рим. хат 1:7).

**2 Немесе: оларда және сендерде.

*7 Салоника. хат 1:10; 2:19; 4:16-17; Аян 1:7.

*8 3:13-15.

ластарым, Хылойдың үйінен келгендерден араларында талас-
тартыс бар екенін біліп алдым. 12 Менің түсінуімше, біреулерің:
«мен Пауылдың адамымын», басқа біреуің: «ал мен Аполлос-
тікімін», үшіншің: «бірақ мен Петірдің»,* төртіншің: «ал мен
Мәсіхтің шәкіртімін», — дейді екенсіңдер. 13 Сонда Мәсіх
жіктеліп бөлінді ме?!* Әлде сендер үшін айқышқа шегеленіп
құрбан болған мен, Пауыл, ма едім?! Немесе Пауылдың адамы
болу үшін** шомылдыру рәсімінен өтіп пе едіңдер? (Ондайдан
сақтасын!) 14 Мен Крисіп пен Гайдан басқа ешкімді осы рәсім-
нен өткізген жоқпын, соған шүкіршілік етемін. 15 Сондықтан
Пауылдың адамы болу үшін шомылдыру рәсімінен өттім деп*
ешқайсың айта алмайсыңдар! 16 Рас, сондай-ақ Степанның үй-
ішіндегілерін де өткізгенмін, ал тағы басқа біреуді өткізгенім
есімде жоқ. 17 Мәсіх мені шомылдыру рәсімін орындауға емес,
Ізгі хабарды уағыздауға жіберді. Ол маған данышпандық пен
шешендікті пайдалан демеді де, әйтпесе Мәсіхтің айқыштағы
құрбандығы туралы уағыз өз күшінен айырылар еді.

Құдайдың даналығы мен құдіретінің Мәсіхтен көрінуі

18 Мәсіхтің айқыштағы құрбандығы туралы Ізгі хабарды тозаққа
кететіндер ақымақтық деп есептейді, ал құтқарылатын біздер
үшін осы хабарда Құдайдың құдіреті жатыр. 19 Пайғамбардың
жазбасында «Даналардың даналығын жойып, ақылдылардың
ақылын жоқ қыламын» делінген ғой.

20 «Олай болса, даналар мен ғұламалар қайда, осы дүниелік
ұлы істер туралы айтысқыш шешендер ше?» Құдай солардың
бәрін де ақымақтар, ал даналықтарын түкке тұрғысыз ақылсыз-
дық қылып көрсетті емес пе? 21 Адамзаттың тіпті ең кемеңгер
деген ой-санасымен де Құдайды ешқашан тани алмайтынды-
ғын Ол алдын ала өз даналығымен білді. Сондықтан Құдай осы
дүние ақымақтық деп есептейтін уағызымыз арқылы соған
сенетіндерді құтқаруды лайық көрді. 22 Яһудилер құдіретті

---

*12 Немесе: «бірақ мен Кефаның». (Кефа Петірдің арамей тіліндегі жанама аты еді: Жохан 1:42.)

*13 Мәсіхтің жіктеліп бөлінуі мүмкін емес, сондықтан Оның рухани денесі — сенушілер қауымы да жіктелмеуге тиіс! (12:12; Ефес. хат 4:4)

**13 Немесе: Пауылдың атына (яғни Пауылдың соңынан еріп, онымен тығыз байланыста болу үшін) (Матай 28:19; Елшілер. істері 19:5).

*15 Немесе: Сондықтан мен өз атыма өткіздім деп (1:13).

кереметтер талап етсе, басқа халықтар* уағызымыздан даналық
іздейді. [23] Бірақ біз Мәсіхті айқышқа шегеленіп, жанын қиды
деп жариялаймыз. Бұл хабар яһудилерге жек көрінішті, ал
басқа ұлт адамдарына ақымақтық болып көрінеді. [24] Алайда
яһудилер мен басқа халықтардан шақырылғандары Мәсіхті
«Құдайдың құдіреті мен даналығы» деп түсінеді. [25] Адамдар
«ақымақтық» дейтін Құдайдың құтқару жолы адам даналығы-
нан әлдеқайда жоғары және Құдайдың «әлсіздігі» (яғни Мәсіх-
тің айқышта жанын қиюы) адамның күш-қуатынан әлдеқайда
күшті.

[26] Бауырластар, Құдай сендерді шақырғанда өздеріңнің кім
болғандарыңа назар аударыңдаршы: табиғи тұрғыдан қарағанда
араларыңда даналар, билік иелері, асыл туғандар көп емес еді.
[27] Бірақ та осы дүние кімдерді «ақымақ» деп санаса, Құдай
«данышпан-ақылгөй» делінгендерді ұялту үшін соларды таңдап
алды. Және осы дүние «күшсіз» деп тапқандарды Құдай «күшті-
лерді» ұялту үшін Өзіне таңдады. [28] Осы дүние маңызды деп
есептейтіндерді жою үшін соның менсінбей, қорлап, түкке
тұрғысыз деп санағандарын Құдай таңдап алды. [29] Осылайша
Оның алдында ешкімнің де мақтануына болмайды. [30] Тәңірдің
істегені арқылы сендер Иса Мәсіхпен тығыз байланысқа кел-
діңдер. Құдай Мәсіхті даналығымыздың бастауы қылып, бізді
Ол арқылы ақтап, Өзінің қасиетті халқы қылып, күнәның
құлдығынан құтқарды. [31] Сондықтан: «Кім мақтанғысы келсе,
Жаратқан Иемізбен ғана мақтансын!» — деп жазылғандай
істеңдер.

2

Мәсіхтің құрбандығы туралы уағыз

[1] Сондықтан, бауырластар, мен сендерге келіп, Құдайдың
шынайы хабарын* уағыздаған кезде шешен сөздер және дана
пікірлер қолданған жоқпын. [2] Сендерге Иса Мәсіх пен Оның
айқыштағы құрбандық өлімінен басқа нәрселер туралы айтпауға
бел байлаған едім. [3] Араларыңда күш-қуатсыз, дірілдеп, қатты
жүрексініп тұрып жаттым. [4] Сөз сөйлеп, уағыз айтқанда адам-
ды сендірерліктей данышпан пікірлерге емес, Құдайдың Рухы

---

*22 Яки: грек мәдениеті мен философияларын қабылдаған басқа халықтар (эллиндер).

*1 Яки: Құдайдың құпия хабарын.

мен құдіретінің айқын көрінуіне сүйендім. [5]Ондағы мақсатым
— сенімдеріңнің негізі адамның даналығы емес, Құдайдың
құдіретінің болуы.

Киелі Рух сыйлайтын шынайы даналық

[6]Дегенмен, біз рухани жетілгендерге даналық хабарды уағыздай
береміз. Ал бұл даналық осы күнәкар дүниелік емес, сондай-
ақ осы дүниелік билеушілердікі де емес, олар болашақта құрып
кететіндер. [7]Керісінше, жариялап жүргеніміз — Құдайдың
құпия даналығы, бұл адамзаттың көзінен таса болып келді.
Ал Құдай әлемді жаратпастан бұрын-ақ оны біздің ұлылыққа
ие болуымыз үшін белгілеп қойған болатын. [8]Бұны осы дүние-
лік билеушілердің біреуі де ұққан емес; ұққан болса, олар
Ұлылықтың Иесін* айқышқа шегелетіп өлтіртпес еді.
[9]Алайда алдын ала жазылғандай, «көз көріп, құлақ естімеген,
адам ойына ешқашан келмеген игіліктерді Құдай Өзін сүйе-
тіндерге дайындап қойған болатын». [10]Бұны Құдай біздерге
Өзінің Киелі Рухы арқылы анық білдірді.
Киелі Рух бәрінен де, Құдайдың терең ой-мақсаттарынан да
хабардар. [11]Себебі адамның ішкі құпия-сырларын оның өз
рухынан басқа бірде-бір адам біле ме? Құдайдың терең ой-
мақсаттарын Оның Киелі Рухынан басқа ешкім де білмейді.
[12]Ал біз осы дүниелік рухты емес, Құдайдан келген Киелі
Рухты қабылдадық, Соның көмегімен Құдайдың бізге сыйла-
ған игіліктерін біле аламыз. [13]Солар туралы біз адамзаттың
даналығынан емес, Киелі Рухтан үйренген сөздермен уағыз-
дап, Оған мойынсұнғандарға рухани шындықты түсіндіреміз.*
[14]Өз еркімен жүретін адам Құдай Рухынан келгенді қабыл-
дамайды, соны түсіне алмай, ақымақтық деп санайды. Себебі
оны Киелі Рухтың тұрғысынан бағалау керек. [15]Ал Құдай
Рухына мойынсұнушы Одан келгеннің бәрін де бағалай алады,
бірақ басқалар ондай адамға баға бере алмайды. [16]Өйткені
«Жаратқан Иенің ойындағысын біліп, Оған ақыл бере алатын
кім бар?» Ал бізде Мәсіхтің ой-ниеті бар.*

---

*8 Яки: ұлы Иеміз Иса Мәсіхті.

*13 Немесе: рухани шындықты рухани тілмен білдіріп түсіндіреміз.

*16 Немесе: Біз жағдайларға Мәсіхтің тұрғысынан қараймыз. (Кім Оның сүйіспеншілігі мен кіші пейілділігіне кенелсе, басқалардың ой-мақсаттарын тереңірек түсіне алады.)

3

Жікке бөлінбеу және қызметкерлердің тиісті орны туралы

[1] Бауырластарым, осы себептен сендерге Киелі Рухқа мойын-
сұнушылар ретінде айта алмай, ескі күнәкар болмыстарыңа
сүйенетіндер — Мәсіхтің сеніміндегі «сәбилер» ретінде айтуға
мәжбүр болдым. [2] Сәбиді сүтпен қоректендіретіндей, сендерге
Ізгі хабардың ең негізгі ілімдерін үйретуіме тура келді, себебі
«қою тамақты» жей алмадыңдар, қазірдің өзінде де жей алмай-
сыңдар. [3] Себебі әлі де өз күнәкар болмыстарыңа сүйенесіңдер:
араларыңда қызғаныш пен таластың болуы сендердің ескі
болмыстарыңа сүйеніп, өз еріктеріңмен жүретіндіктеріңнің
дәлелі емес пе? [4] Біреуің: «мен Пауылдың адамымын», басқа
біреуің: «ал мен Аполлостікімін», — дегенде, бұларың күнәкар
дүниенің адамдарындай болғандарың ғой! [5] Аполлос негізінде
кім? Пауыл да кім? Екеуіміз не бары сендерді сенім жолына
түсірген Құдайдың қызметшілеріміз, әрқайсымыздың Иеміз
белгілеген міндетіміз бар. [6] Мен жүректеріңе сенімнің «тұқы-
мын ектім», ал Аполлос көбірек тәлім беріп «суарды». Бірақ
оны өсірген біз емес, Құдай. [7] Сондықтан сенімдеріңді «еккен»
де емес, «суарған» да емес, өсіріп отырған Құдай мадақталсын!
[8] Егуші мен суарушы екеуіміздің мақсатымыз бірдей, әрқайсы-
мыз да еткен еңбегімізге қарай Тәңірден лайықты сыйымызды
алатын боламыз, [9] Сонымен біз Құдаймен бірге еңбектенушіміз,
ал сендер Оның «егістігісіңдер».

Сондай-ақ, Құдайдың «құрылысысыңдар». [10] Оның рақыммен
өзіме сыйлаған елшілік қызметім бойынша мен үйдің ірге-
тасын салатын данышпан «шебер құрылысшы» іспетті, қауым-
ның негізін қаладым. Ал қазір басқа біреулер соның үстіне
қаластыруда. Бірақ әрқайсысы әрі қарай қалай салу керек
екенін байқауы керек. [11] Себебі Құдай өз қауымының бірден-
бір «негізі» ретінде Иса Мәсіхті белгілеп қойған болатын,
сондықтан ешқандай басқа негізді салуға болмайды. [12] Ал осы
«негіздің» үстіне қауымды әрі қарай дамыту үшін адамдар
алуан түрлі әдістер қолдануда: бұлар алтын, күміс, асыл тастар
секілді төзімді немесе ағаш, шөп, сабан сияқты осал болулары
мүмкін. [13] Әр құрылысшының істеген жұмысының сапасы
Мәсіх үкім шығаратын күні айқындалады. Сол күні әркімнің

еңбегін от сынап, шынайы сапасын әшкерелейді.* 14 Кімнің
салғаны отқа өртенбей аман қалса, сол сыйын алады. 15 Ал кім-
дікі өртеніп кетсе, сол сыйынан құр қалады. Өзі құтқарылса
да, жаны оттан өтіп қашқандай ғана сақталады.

16 Әлде сендер өздеріңнің «Құдайдың рухани үйі» екендікте-
ріңді және Құдайдың Рухы өздеріңде тұратынын білмейсіңдер
ме? 17 «Рухани үйін» жойғанды Құдай жоймақ. Себебі Құдайдың
«рухани үйі» — Оның қасиетті меншігі. Ал осы «рухани үй»
— сендерсіңдер!

18 Ешкім өзін-өзі алдамасын! Араларыңдағы қайсыбіреуің
данамын деп ойласа, ол күнәкар дүниенің пікірінше «ақымақ»
болып, Мәсіхтің ілімін ұстансын, сонда Құдайдың даналығына
ие бола алады! 19 Өйткені күнәкар дүние нені даналық деп есеп-
тесе, сол Құдай алдында ақымақтық. «Құдай данышпан делін-
гендерді қулықтарынан ұстап алады», — деп жазылған ғой.
20 «Данышпан делінгендердің ойларының бекер екенін Құдай
біледі», — деп те жазылған. 21 Сондықтан ешкім адамның жетіс-
тіктерімен мақтанбасын! Бәрі де сендерге игілік көрсетуге
қатысады: 22 Пауыл, Аполлос немесе Петір болайық, сонымен
қатар бүкіл дүние, өмір не өлім, қазіргі мен болашақ түгелдей
қауымның пайдасы үшін болуға тиісті. 23 Ал сендер Мәсіхтің
меншігісіңдер және Мәсіх — Құдайдікі.*

4 *Еңбектерімізді бағалаушы — Мәсіхтің Өзі*

1 Сондықтан бізге* Мәсіхтің нөкерлері ретінде, әрі Құдай
Өзінің ашып білдірген құпия хабарын басқаруды сеніп тапсыр-
ғандары ретінде қарау керек. 2 Ал басқарушылардың әрқайсысы-
нан сенімді болуы талап етіледі. 3 Менің сенімділігімді сендер
тексеріп, бағалайсыңдар ма, әлде осы дүниелік басқа мекеме
ме, оған қам жемеймін, өзіме-өзім де баға қоймаймын. 4 Мені
айыптайтын ешқандай қылығым есімде жоқ, алайда бұл мінсіз
екеніме жеткілікті дәлел бола алмайды. Себебі мені тексеріп,
бағалайтын — Иеміздің Өзі. 5 Сондықтан уақыты келместен
бұрын айыптауға асықпай, Иеміздің қайта оралуын күтіңдер!
Ол әзірше қараңғыға жасырылғанды әшкерелеп, жүрегіміздің

---

*13 1:8; Рим. хат 14:10-12; Қорынт. 2-хат 5:10.
*23 Яки: сендер Мәсіхке, Мәсіх Құдайға қызмет етеді.
*1 Яғни: Пауыл, Аполлос және басқа елшілерге (3:5-6,22).

ой-ниеттерін ашып көрсетеді. Сол кезде Құдай әрқайсымызға
лайықты мақтауын береді.
[6] Бауырластарым, бұған дейін мен Аполлос екеуіміз туралы
осы нәрселерді өз пайдаларың үшін айттым. Сендер бізден
үлгі алып, «Киелі жазбаларда айтылғандардан артыққа бармаң-
дар!» деген қағиданың мәнін ұғына алып, біреуімізді екіншіміз-
ден жоғарылатып, мақтанбауларың керек. [7] Әлдекім сендерді
басқалардан ерекше етті ме? Құдайдан қабылдамаған нелерің
бар? Бәрін қабылдаған соң, несіне өз жетістігіміз деп мақтана-
сыңдар?

«Күштілік» пен «әлсіздік»

[8] Сендер тойынып, рухани байыпсыңдар, біздің қолдауымыз-
сыз-ақ патшадай билік құра бастапсыңдар! Шынымен рухани
билік құрғандарыңды сондай қалар едім. Егер солай болса, біз
де сендермен бірге билік жүргізген болар едік қой! [9] Құдай
біздерге, яғни елшілерге өлімге кесілген тұтқындар іспетті
«салтанатты жүрістің аяғында» жүруді бұйырды деп ойлаймын.*
Себебі бүкіл әлемге — періштелер мен адамдарға масқара
көрініс болдық.
[10] Мәсіхке қызмет еткеніміз үшін біздер «ақымақ», ал сендер
«Мәсіхпен жүрген данышпан» екенсіңдер, біз «әлсіз», сендер
«күшті», біз «қадірсіз», сендер «қадірлі» екенсіңдер! [11] Күні
бүгінге дейін аштық көріп, шөлдеп келеміз, кигеніміз алба-
жұлба, жегеніміз таяқ, үйсіз-күйсіз қаңғып, [12] қолмен ауыр
жұмыс істеп, өз күнімізді көрудеміз. Бізді жамандағандарға
ақ бата тілейміз, қудаласа, оған да төземіз; [13] қаралағандарға
жылы сөйлеп, ескертеміз.* Бүгінге дейін дүниенің «қоқысы»,
адамзаттың «сыпырындысы» болып келдік.

Пауыл мен Тімотенің сапар жоспарлары

[14] Мұны ұялту үшін емес, сүйікті рухани балаларым ретінде
ескертіп жазып отырмын. [15] Мәсіхпен жүрген тіпті он мың
ұстаздарың болса да, «рухани әкелерің» көп емес. Себебі мен

---

*9 Жеңімпаз қолбасшылар Римге қайтып келгенде салтанатты жүріс-терінің аяғында өлімге кескен тұтқындарын ойын-сауық алаңына шығарып көрсететін (Қорынт. 2-хат 2:14-16).

*13 Немесе: тәубеге келуге жігерлендіреміз.

Ізгі хабарды уағыздап, сендерді Мәсіх Исаның жолына түсіріп,
жаңа өмірге ие еттім. [16] Енді: «Менен үлгі алыңдар!» — деп
өтінемін.

[17] Сол үшін Тімотені жіберіп отырмын, ол — Иемізге берілген сүйікті де қымбатты рухани ұлым.* Менің Мәсіх Исаның жолымен қалай жүріп жатқанымды естеріңе түсіретін болады. Қай жердегі қай қауымда болмасын, дәл сол тәлімді беріп келемін.

[18] Мені келмейді деп, кейбіреулеріңе көкірек бітіпті. [19] Бірақ
Құдай қаласа, сендерге жуырда барып қалармын. Сонда көкірек біткендердің сөздерін емес, құдіреттерін анықтаймын.
[20] Себебі Құдай Патшалығы сөзбен ғана емес, Оның құдіретімен көрінеді. [21] Енді не қалайсыңдар? Сендерге таяқпен келейін
бе, әлде сүйіспеншілік пен ілтипаттылық рухымен бе?

5 *Қауым күнә жасайтындардан тазару керек*

[1] Араларында азғындық — тіпті басқа ұлт адамдары жасамайтын азғындық бар деген шүбәсыз хабар маған да жетті: араларыңдағы біреуің әкесінің жұбайымен* көңілдес екен.
[2] Ал сендер көкіректеріңді көтересіңдер! Оның орнына қайғыланып, осындай қылықты жасағанды орталарыңнан шығарып тастағандарың дұрыс болар еді!

[3] Тәнім алыста болғанмен, рухыммен орталарыңдамын. Сондықтан мен араларыңда жүргендей, осыны істеген күнәкарға
үкім шығарып қойдым: [4] сендер Иеміз Иса Мәсіхтің атынан*
жиналып, өзім де рухыммен орталарыңда болып, Иеміз Исаның билігімен [5] әлгі адамды ескі күнәкар болмысын әлсірету үшін қауымнан шығарып, шайтанның қолына тапсыру керек. Осылай ол теріс жолынан қайтып, жаны Иеміз қайта оралатын күні құтқарылсын.

[6] Мақтанғандарың еш дұрыс емес. «Азғана ашытқы бүкіл қамырды ашытады»* дегенді білмейсіңдер ме? [7] «Ескі ашытқыны» (күнә атаулыны) араларыңнан шығарыңдар, сонда «жаңа

---

*17 Тімоте. 1-хат 1:2.
*1 Яки: өгей шешесімен.
*4 Яки: Иеміз Исаның еркіне бағынып.
*6 Немесе: «Бір құмалақ бір қарын майды шірітеді». (Бір мүшесінің күнә жасауы бүтін қауымды арамдайды: Ғалат. хат 5:9.)

қамырдай» рухани таза боласыңдар.* Өйткені Құтқарылу мейра-
мына құрбандыққа шалынған тоқтылар іспетті, Мәсіх біздер
үшін өмірін қиды, сол арқылы жаңа, пәк таза адам болдыңдар.
8 Сондықтан да бұрынғы зұлым да сұрқия әдеттеріміздің «ескі
ашытқысынан» біржола арылып, қасиетті өмір кешіп, адалдық
пен ақиқаттың «тәтті нанының» дәмін татып, тойлайық!

9 Өткендегі хатымда сендерге «Азғындармен араласпаңдар!»
деп жазған болатынмын. 10 Онда мен осы дүниелік азғын, дүние-
қоңыз, қарақшы немесе жалған тәңірлерге құлшылық етуші
адамдарды ойлағам жоқ. Әйтпесе бұ дүниеден түгелдей безіп
кетуге тиісті болар едіңдер ғой. 11 Алайда өзін сенімдегі бауыр-
ласпын деп атағанмен, азғын, дүниеқоңыз, жалған тәңірлерге
құлшылық етуші, өсекші, маскүнем немесе алаяқ болып жүр-
ген ешкіммен де араласпауларың керек. Мұндайлармен тіпті
дастарқандас та болмаңдар.

12 Қауымнан сырт адамдарды соттау біздің шаруамыз ба?
Неге ішіндегілердің күнәларын тергемейсіңдер? 13 Сыртта жүр-
гендердің үкімін Құдай шығарады. Ал өздерің «зұлымдық
жасайтынды орталарыңнан шығарыңдар!»

6 *Сенушілердің сот алдындағы даулары*

1 Араларыңдағы кейбіреу бауырласымен бір даулы мәселе
туралы келіспей қалғанда қалайша Құдай алдында ақталма-
ғандардың сотына жүгінуге дәті барады? Неге мәселені Құдай
халқының алдына қоймасқа? 2 Болашақта* Құдай халқының
адамзатқа билік айтатынын білмейсіңдер ме? Адамзатқа билік
ететін өздерің болған соң, ұсақ-түйек даулы мәселелерді
шешуге жарамайсыңдар ма? 3 Біздердің періштелердің үстінен
де билік айтатынымызды білмейсіңдер ме? Сонда күнделікті
өмір мәселелерін әлбетте шеше алуға тиіссіңдер! 4 Бұлар жайлы
дау-жанжал бола қалса, қауым үшін елеусіздердің төрелігіне
қалай жүгінесіңдер? 5 Сендерді ұялту үшін осылай деймін.
Араларыңда бауырластарына төрелік айтатын бірде-бір пара-
сатты адамның болмағаны ма? 6 Қайта, бір бауырлас екіншісі-
мен дауласып, тіпті сенбейтіндердің сотына жүгінеді екен.

---

*7 Құтқарылу мейрамының қарсаңында Исраил халқы үйлерін ашытқы атаулыдан тазартуға тиіс болатын (Мысыр. шығу 12:3-8; 13:3-7). Түсіндірмедегі «Құтқарылу мейрамын» да қараңыз.

*2 Яғни Мәсіх қайта оралғаннан кейін (Аян 5:10).

7 Бір-біріңмен таласқандарыңның өзі масқара! Одан да әділет-
сіздікке неге төзбеске, неге ақыларыңды жегізбеске? 8 Керісін-
ше, сендер әділетсіздік жасап, өз бауырластарыңды тонайсың-
дар!
9 Әлде әділетсіздердің Құдай Патшалығынан орын алмайты-
нын білмейсіңдер ме? Алданбаңдар: азғындар, жалған тәңір-
лерге құлшылық етушілер, неке адалдығын бұзушылар, нәпсі-
құмарлар, еркекжанды еркектер, 10 ұрылар, дүниеқоңыздар,
маскүнемдер, өсекшілер және тонаушылар үшін Құдай Патша-
лығында орын жоқ! 11 Бұрын кейбіреулерің сондай болдыңдар,
алайда сендер күнәдан тазарып, енді Иеміз Иса Мәсіхтің құді-
ретімен* және Құдайымыздың Рухы арқылы Оның қасиетті
халқы болып, ақталдыңдар.

Пәк өмір сүріп, Құдайдың даңқын асыру

12 Кейбіреулерің: «Не істесем де еріктімін», — дейсіңдер.
Алайда бәрі бірдей тиімді емес. «Не істесем де еріктімін».
Дегенмен өзімді құл ететін еш нәрсенің билігінде болмауым
керек. 13 «Тамақ асқазан үшін, ал асқазан тамақ үшін жаратыл-
ған».* Әлбетте! Құдай бір кезде екеуін де жоятын болады.
Алайда адамның денесі нәпсі үшін емес, Иеміз үшін қызмет
етуге тиіс, ал денеміздің қамын Иеміз ойлайды. 14 Құдай Ие-
мізді өлімнен қайта тірілтті, Ол біздің денемізді де Өзінің
құдіретімен тірілтіп алмақ.* 15 Әлде денелеріңнің Мәсіхтің рухани
денесінің мүшелері екенін білмейсіңдер ме? Мәсіхтің бір
мүшесін қайсыбір жезөкшенің дене мүшесі етіп беруге бола
ма? Жоқ, болмайды! 16 Әлде жезөкшемен жақындасқан кісінің
онымен біртұтас болатынын білмейсіңдер ме? Киелі жазбада:
«Екеуі біртұтас болады», — делінген ғой.* 17 Ал Иемізге қосыл-
ған кісі Оның Өзімен рухани біртұтас болады.
18 Азғындықтан аулақ болыңдар! «Барлық күнә адам денесі-
нен тысқары», — дейсіңдер. Бірақ адам азғындық арқылы өз
денесіне күнә жасайды. 19 Әлде денелеріңнің Киелі Рух мекен-
дейтін киелі үй екенін білмейсіңдер ме? Сендер Құдайдан

*11 Немесе: атымен.
*13 Қорынттық сенушілердің бірқатары дененің барлық құмарлықтарын еркін қанағаттандыруға болады деген жалған ілімді ұстанатын (6:15).
*14 Сондықтан да денелеріңе қалай әрекет етулеріңнің үлкен маңызы бар.
*16 Жаратылыс. баст. 2:24.

қабылдаған Киелі Рух бойларыңнан орын алды. Енді өз меншіктерің емессіңдер, [20]Иеміз сендерді үлкен құн төлеп, күнәнің құлдығынан азат етті. Ендеше денелеріңмен Құдайдың даңқын арттырыңдар!

7

Некелесу мен үйленбеу жайында

[1]Ал енді маған жазғандарыңа тоқталайын. «Еркектердің әйел-
дерге жоламағаны жақсы» дейтіндерің бар екен. [2]Ал азғын-
дықтан сақтану үшін* әр еркектің өз әйелі, әр әйелдің өз күйеуі
болсын. [3]Күйеуі әйеліне, ал әйелі күйеуіне тиісті ықылас
көрсетулері керек. [4]Себебі әйелдің денесі өзінің ғана емес,
күйеуінің де билігінде; дәл солай күйеуінің денесі өзінің ғана
емес, әйелінің де билігінде. [5]Егер біраз уақыт үздіксіз Құдай-
ға сиынуға* алдын ала келісіп алған болмасаңдар, бір-біріңнен
бас тартпаңдар! Содан кейін тағы бірге болыңдар, әйтпесе өз-
деріңе ие бола алмай, шайтанның азғыруына ерулерің мүмкін.
[6]Ал осы айтқаным бұйрық емес, рұқсат қана. [7]Бәрінің өзім
сияқты ұстамды, некесіз болғанын қалар едім. Бірақ әркімнің
Құдай сыйлаған өз дарыны бар; біреу былай болса, біреу олай.
[8]Үйленбегендер мен жесірлердің мен сияқты салт басты
болып қала бергені жақсы деймін. [9]Ал егер өздеріне ие бола
алмаса, онда үйленсін. Себебі құмарлықтың отына күйіп-жан-
ғанша, үйленгендері жақсы.
[10]Үйленгендерге мен ғана емес, Иеміздің Өзі: «Әйелі күйеуі-
нен ажыраспасын!» — деп бұйырады. [11]Ал егер ажырасып
кетсе, онда салт басты болып қала берсін, не күйеуімен қайта
татулассын! Күйеулер де әйелдерінен ажыраспасын! [12]Басқа
жұптарға Иеміз емес, өзім* былай деймін: бір бауырласымыз
Мәсіхке сенбейтін әйелге үйленген болса және әйелі бірге
тұруға келіссе, онда ол ажыраспауға тиіс. [13]Сол сияқты, сенуші
әйелдің сенбейтін күйеуі бірге тұруға келіссе, онда әйелдің де
ажырасуына болмайды. [14]Себебі сенбейтін еркек сенуші әйелі-
нің арқасында және сенбейтін әйел сенуші күйеуінің арқа-
сында Құдайдың қасиетті әсерінің аясында болады. Әйтпесе

---

*2 Немесе: азғындық кеңінен таралғандықтан (6:9-11).

*5 Немесе: біраз уақыт ораза ұстап, Құдайға сиынуға.

*12 Демек: Осында Пауыл Иеміз Мәсіхтің арнайы бұйрығымен емес, Киелі Рухтың өзін жетелеуімен нұсқау береді.

балаларың құдайсыздардың балалары іспетті болар еді, керісінше, олар да Құдайдың қасиетті әсерінің аясында.
[15] Алайда егер сенбейтін жұбайы ажырасқысы келсе, ажырассын, мұндай жағдайда оның сенуші жұбайы некеде қалуға мәжбүр емес. Қайтсе де, Құдай біздерді татулықта тұруға шақырған болатын.
[16] Мүмкін сен, әйел, күйеуіңді құтқарылуға алып келерсің, немесе сен, күйеу, әйеліңді құтқарылуға әкелетін шығарсың, соны анық білмейсің де!

Құдай бұйырған тағдырды қабылдау туралы

[17] Тек әркімге Құдай Иеміз нені белгілеп, оны неге шақырса, ол солай өмір сүре берсін! Осы ережені барлық қауымдарға да айтамын.
[18] Кім Мәсіх жолына шақырылғаннан бұрын сүндеттелген болса, онысын жасырмасын. Ал бұған дейін сүндеттелмеген сенушілер сол рәсімнен өтпей-ақ қойсын.*
[19] Сүндеттелу не сүндеттелмеу маңызды емес, бастысы — Құдайдың өсиеттерін орындау.

[20] Әрқайсың сенімге шақырылған кезде кім болсаң, сол күйіңде қал!
[21] Құл болып шақырылдың ба, оныңа қысылма. Ал егер еркіндік алу мүмкіндігің болса, дұрысы, соны пайдалан.*
[22] Себебі Иеміз шақырған құл — «Иеміздің рухани азат адамы»,* сол сияқты, шақырылған азат адам — «Мәсіхтің құлы».
[23] Сендер үлкен құн төлеп, күнәның құлдығынан азат етілдіңдер, енді «адамдардың құлы»* болып қалмаңдар!
[24] Бауырластарым, әрқайсың шақырылған кезде кім болсаң, сол күйіңде Құдаймен жүре бер.

Сенуші бойжеткендер мен жесірлерге қиын-қыстау кездегі ақыл-кеңес

[25] Бойжеткендерге қатысты Иеміздің маған берген бұйрығы жоқ. Бірақ Оның рақымымен сенімді қызметшісі болдым, сол ретінде пікірімді білдіремін:
[26] болып жатқан ауыр жағдай-

---

*18 Сол заманда адамдар сүндеттеу рәсімі арқылы яһуди дініне кіретін (Жаратылыс. баст. 17:11; Елшілер. істері 15:5) .

*21 Немесе: екеуінің дұрысын пайдалан. (Сол заманда кейбір басыбайлылардың жағдайы кедей еріктілердікінен гөрі жақсы болатын.)

*22 Немесе: «Иеміз күнәның құлдығынан босатқан адам».

*23 Немесе: адамдарға тәуелді.

ларға байланысты әркім күйі қандай болса, сол күйінде қала
бергені жақсы деп ойлаймын. 27 Бір әйелге басың байланды ма,
онда қатынасыңды үзуге ұмтылма! Салт бастысың ба, онда
әйел іздеме! 28 Ал егер үйленсең, күнә емес. Бойжеткен тұр-
мысқа шықса, ол да күнә емес. Бірақ үйленгендер өмірлерінде
көп ауыртпалық көреді, сендер соны көрмесеңдер екен деймін.

29 Менің айтайын дегенім мынау, бауырластарым: осы заман-
ның ақыры таяп қалды.* Сондықтан бұдан былай әйелі барлар
үйленбегендей, 30 жоқтау айтып жүргендер жоқтамағандай,
шаттанып жүргендер қуанбағандай, ал дүние-мүлік сатып алған-
дар меншігі жоқ іспетті Құдайға қызмет ете берсін! 31 Осы
дүниенің қам-қарекетін жасап жүргендер оған тым беріліп
кетпесін, себебі дүниенің қазіргі қалпы жуырда сап болып,
жойылмақ!

32 Жалпы сендерді уайым-қайғы баспаса екен деймін. Үйлен-
беген ер адам Иемізге ұнауға ұмтылып, Оның ісінің қамын
ойлайды. 33 Ал үйленген ер адам жұбайының көңілін табуға
тырысып, бұ дүниелік істердің қамын жейді. Осы себепті ол
екі ойлы болып жүреді.* 34 Сол сияқты, үйленбеген әйел мен
қыз Иеміздің істерінің қамын ойлай отырып, жан-тәнімен Оған
берілмек. Ал тұрмысқа шыққан әйел күйеуіне ұнауға тырысып,
бұ дүниелік істердің қамын жейді. 35 Сендерге бұғау салғым
келмейді, қайта, игіліктерің үшін, жан-тәндеріңмен Иемізге
беріліп, дұрыс өмір сүрсін деп, осыны айтып отырмын.

36 Ал егер біреу бойжетіп қалған қызымды ұзатпай қартай-
тып қойсам, бұным дұрыс болмас деп ойлап, оның үйленуін
қажет деп тапса, ол қалағанын істесін. Онысы күнә емес,
қызы күйеуге шықсын.* 37 Алайда кім ешбір қожа мен сыртқы
ықпалдың күштеуінсіз берік шешімге келсе, яғни өз еркімен
іс-әрекет жасай алып, қызымды ұзатпаймын деген байламға
тоқтаса, онысы дұрыс.* 38 Сонымен, бой жетіп қалған қызын

*29 Сол себептен бұ дүниеде Құдайға қызмет ете алатын уақытымыз аз (7:31; Жохан 9:4; Ефес. хат 5:16).

*33 Немесе: Тұрмысқа шыққан мен үйленбеген әйелдердің арасында да осындай айырмашылық бар.

*36 Немесе: Біреу қалыңдығыма үйленбей дұрыс қылмаймын деп, құмарлығы аса күшті боп, үйлену керек деп сезінсе, қалауы бойынша некелессін, бұл күнә емес.

*37 Немесе: Алайда егер берік байламға келіп, ешқандай қысым көрмей, өз еркін билей алса, қызға үйленбеймін деген шешімі дұрыс.

ұзатқан дұрыс істейді, ал ұзатпайтын одан бетер дұрыс іс-
тейді.*

39 Некедегі әйел күйеуінің көзі тірісінде оған басы байлаулы.
Күйеуі өлсе, кімге тием десе де өз еркі, тек екеуі де Иемізбен
тығыз байланыста тұрсын.* 40 Ал ең қолайлысы қайтадан тұр-
мыс құрмау. Бұл өз пікірім, ал мені де Құдай Рухы жетелейді
деп ойлаймын.

8 *Бауырын азғырмау үшін өз еркінен бас тарту*

1 Енді жалған тәңірлерге ұсынылған тағамдарға* тоқталсам:
«Бәрімізде білік бар», мұны білеміз. Бірақ «білік» мақтаншақ
етеді, ал «сүйіспеншілік» сенімді жетілдіреді. 2 Өзін біліктімін
деп есептейтін кісі қажетті білікке әлі де ие болған жоқ. 3 Ал
Құдай Өзін сүйгенді жақсы біледі.*

4 Ал енді, жалған тәңірлерге ұсынылған тағамдарды ішіп-
жеуге келсек, біз күллі әлемде жалған тәңірлердің жоқтығын
және бір Құдайдан басқа еш құдайдың жоқ екенін білеміз.
5 Кейбіреулердің ойынша көкте де, жерде де «құдай» делінген-
дер бар; сол адамдар көп «құдайлар» мен «иелеріне» құлшы-
лық етіп жүр де. 6 Бірақ біз бәрінің бастауы болған бір ғана
Құдай Әкені танимыз, Ол үшін өмір сүрудеміз; сондай-ақ,
жалғыз Иеміз — Иса Мәсіхті де танимыз: күллі әлем де,
өзіміз де Сол арқылы пайда болдық.

7 Алайда сенушілердің барлығы бірдей мұны біле бермейді.
Бұрын жалған тәңірлерге құлшылық еткен кейбіреулері күні
бүгінге дейін осындай тағамды жегенде оны тәңірлерге арнал-
ған деп есептейді. Бұларының дұрыс-бұрыстығына дүдамал
ар-ұждандары осылай арамданады. 8 Құдайға деген қарым-
қатынасымызға біздің жеген тамағымыздың қатысы жоқ; оны
не жейік, не жемейік, бұдан Құдай алдында жаман да, жақсы
да болмаймыз.

---

*38 Немесе: Сонымен, қалыңдығына үйленген дұрыс істейді, ал үйленбеген одан бетер дұрыс істейді.

*39 Немесе: тек Иеміздің жетелеуімен шешім қабылдасын.

*1 Яки: жалған тәңірлерге арнап сойылған малдың етіне.

*3 Яки: Ал сенуші өзінің Құдайды сүйетінін бауырластарына деген сүйіс-пеншілігімен көрсетеді.

[9] Дегенмен байқаңдар, бұл еркіндіктерің сенімі әлсіздерді
күнәға батырмасын! [10] Мысалы, ар-ұжданы әлсіз біреу «білігі»
бар сенің жалған тәңірдің ғибадатханасында тамақ ішіп отыр-
ғаныңды көрді делік. Бұл оны сол тәңірлерге арналған тағам-
дарды жеуге батылдандырмай ма? [11] Осылай әлсіз адам — өз
бауырласың сенің білігіңе бола тура жолдан адасып, рухани
жойылып кетеді, ал Мәсіх ол үшін де жанын қиды! [12] Міне,
осылайша бауырластарыңның әлсіз ар-ұждандарын жарақат-
тап, оларға қарсы күнә жасауыңмен Мәсіхке қарсы да күнә
жасайсың.* [13] Сондықтан, егер жейтін тамағым бауырласымды
күнәға батырса, оны күнәдан сақтау үшін мен бұдан былай
ешқашан да базардан алынған етті* жемейтін боламын.

9

Елшілердің құқықтары

[1] Мен ерікті емеспін бе? Елші емеспін бе? Иеміз Исаны өз
көзіммен көрдім емес пе?* Сендер Иеміз үшін еткен еңбегім-
нің жемісі емессіңдер ме? [2] Мен басқалар үшін елші болмаған
күнде де сендерге жіберілген елші екенім сөзсіз. Менің елші
екендігімнің дәлелі сендерсіңдер.* [3] Өзімді айыптағандардан
осылайша қорғанамын.

[4] Еңбегіміз үшін ішіп-жейтін тамақ алуға еркіміз жоқ па?
[5] Сондай-ақ, басқа елшілер, Иеміздің туған бауырлары* және
Кефа (Петір) сияқты біздің де сенуші әйелге үйленіп, оны
сапарға шыққанда ертіп жүруге қақымыз жоқ па? [6] Әлде Бар-
наба екеуіміз ғана кәдімгі жұмыспен айналыспай күн көруге
ерікті емеспіз бе? [7] Қай жауынгер өз жалақысын өзі төлейді?

---

*12 Яғни: өз әрекетіңмен бауырласыңды дұрыс емес деп санағанын істеуге еліктіріп, Құдай алдында кінәлымын деп сезіндіресің, сөйтіп Мәсіхке қарсы да күнә жасайсың (Матай 18:6; 25:40).

*13 Сол заманда мал сойғанда бір жалған тәңірдің атын атап, мал етінің белгілі бір бөлігін соның ғибадатханасына апарып, ұсыну дәстүрі қалыптасқан еді (10:25-30).

*1 Кейбіреулер шынайы елші екендігіне күмән келтіргендіктен Пауыл соны растау үшін Иеміздің қайта тірілгендігін аянда көргенін келтіреді. Мәсіхтің елшісі болудың негізгі шарты осы еді (Елшілер. істері 1:21-22; 9:3-5).

*2 Пауылдың қызметі рухани нәтиже әкеліп, қорынттық қауым қалыптасқан болатын; Құдайдың оның елшілік қызметін жарылқағаны осылай дәлелденді.

*5 Мысалы, Яһуда мен Жақып (Матай 12:46).

Қай бағбан жүзімдік егіп, жемісін жемейді? Қай малшы мал
бағып, сүтін ішпейді? [8]Бұл адамдардың салты ғана ма? Құдай
заңы да осылай дейді емес пе? [9]Мұса арқылы берілген Тау-
ратта: «Астық бастырып жүрген өгіздің аузын бума!» — деп
жазылған ғой. Құдай бұл жерде өгіздерді ойлап тұр ма, [10]әлде
осы айтқаны бізге тікелей қатысты ма? Әрине, ол біз үшін
жазылған. Жер жыртушы да, астық бастырушы да еңбек етіп,
өнімнен тиісті үлесімді алармын деп үміттенуі дұрыс. [11]Біз
жүректеріңе рухани игілік — Ізгі хабардың тұқымын септік;
енді соның «өнімі» ретінде бұ дүниелік игіліктеріңнен алсақ,
көп болар ма еді? [12]Басқалардың бұған қақысы болса, біз одан
бетер қақылы емеспіз бе?

Алайда қақымыз бола тұра, оны пайдаланған емеспіз. Қайта,
біз Мәсіх туралы Ізгі хабардың таралуына кедергі жасамау үшін
әр түрлі қиыншылықтарға шыдап келеміз. [13]Ғибадатханада
қызмет етушілердің сол жерден тамағын асырап отырғандарын
білмейсіңдер ме? Олар шалған малдардың етін құрбандық
үстеліне салғанда одан үлестерін алады ғой. [14]Сол сияқты,
Иеміз Ізгі хабарды уағыздаушылардың осы қызметтерімен
күндерін көруіне әмір еткен.

Елшінің адамдарды құтқаруға өзін жан-тәнімен бағыштауы

[15]Бірақ мен бұл құқықтарымның бірде-біреуін қолданған
емеспін. Қазір де осыларды сендерден бір нәрсе алу мақсатын-
да жазып отырған жоқпын. Әділ мақтанышымды ешкімнің
құр сөзге айналдыруына жол бермеймін, одан да аштан өлгенім
артық! [16]Ал Ізгі хабарды уағыздап жүргенімнің өзі мақтануы-
ма себеп бола алмайды, ол борышты міндетім: Ізгі хабарды
уағыздамасам, қасіретке қалар едім. [17]Егер оны өз ықтиярым-
мен істесем, еңбегімнің ақысын күтер едім; бірақ ықтиярсыз
істегендіктен, оны сеніп тапсырылған міндетім деп орындап
жүрмін. [18]Сонымен, менің алар сыйым қайсы? Уағыздауымда
құқықтарымды қолданбай, Ізгі хабарды тегін таратуым — алар
сыйым, міне, осы.

[19]Мен бүкіл адамдардан тәуелсіз болсам да, олардың барынша
көбін Мәсіх жолына түсіру үшін өзімді барлығының құлы
еттім: [20]яһудилерді сол жолға түсіру үшін араларында яһуди
сияқты өмір сүремін; Таурат заңына бағынған оларды Мәсіх-
ке әкелу үшін өзім Тауратқа бағыныштты болмасам да, оған

бағынушыдай араларында жүріп-тұрамын. 21 Таурат заңын біл-
мейтін басқа халықтарды әкелу үшін Тауратты білмейтіндей
араларында өмір сүремін. Бұл, Құдай заңынсыз жүремін деген
сөз емес, шынында мен Мәсіхтің өсиеттеріне мойынсұнып
келемін. 22 Сенімі әлсіздерді* әкелу үшін соларға ұқсап өмір
сүремін. Әр түрлі адамдар арасында ең болмағанда** бірсыпыра-
сын құтқару үшін оларға бейімделудемін. 23 Осының бәрін Ізгі
хабардың таралуы үшін істеп жүрмін, сонда оның игілігінен
үлесімді алатын боламын.

24 Жарысқа түскен жүйріктердің бәрі жүгіріп, біреуі ғана
жүлдеге ие болатынын білесіңдер. Сендер де «жүлдеге» ие
болатындай Мәсіх жолымен «жүгіріңдер»! 25 Әрбір жарыскер
барлық жағынан қатаң ұстамдылық танытады. Оның алғысы
келетіні — солып қалатын гүлдестесі* ғана, ал біздің алаты-
нымыз — мәңгі солмайтын «жеңіс тәжі»! 26 Сондықтан мен
мақсатсыз жүгіріп жүргем жоқ, жұдырығымен ауаны босқа
ұрған боксшы сияқты да емеспін. 27 Қайта, басқаларды рухани
күреске шақырған мен «жүлде» бөліскенде құр алақан қалмау
үшін* тәнімді ауыртпалықтарға душар еткізіп, өзіме бағынды-
рып жатырмын.

10

Исраил тарихынан алатын сабақтар

1 Бауырластар, сендерді төмендегілер туралы хабарсыз қал-
дырғым келмейді: халқымыздың күллі ата-бабалары Мысыр-
дан шыққан кезде нұрлы бұлттың жетелеуімен жүріп, бәрі де
теңізден өтіп шығып, Тәңірдің құдіретін көрді. 2 Олардың бар-
лығы да Мұсаның соңынан ергендер ретінде бұлтта және теңіз-
де шомылдыру рәсімінен өткендей болды. 3 Барлығы да Құдай
кереметпен берген бірегей тағам* жеп, 4 бірегей сусын ішті.
Себебі олар Құдай қамтамасыз етіп, өздерімен бірге жүріп
отырған «жартастан» сусындайтын. Ал ол «жартас» Мәсіхтің

---

*22 Яки: ар-ұжданы дүдамалдарды (8:12; 2:3; Рим. хат 14:1).

**22 Немесе: әр қилы амалдармен.

*25 Сол кезде жарыс жеңімпазының басына лавр жапырағынан өрілген тәж кигізетін. Ол кейін, әрине, солып, қурап қалатын (Тімоте. 2-хат 2:5).

*27 Немесе: басқаларға уағыздаған мен лайықсыз болмас үшін (9:24; Філіпі. хат 3:14; Қолос. хат 2:18; Матай 23:4).

*3 Немесе: бірегей рухани тағам. (Оны манна деп атаған: Жохан 6:31; Мысыр. шығу 16:11-35.)

Өзі болатын. 5 Алайда олардың басым көпшілігі Құдайға жақ-
пай, айдалада құрып кетті.* 6 Міне, осы оқиғалар бізді ата-баба-
ларымыздай жамандыққа құмар болудан сақтандырып, үлгі
болып тұр: 7 солардың кейбіреулері іспетті жалған тәңірге құл-
шылық етпеңдер! «Халық жайғасып отырып, құрбандықтан
ішіп-жеді; біраздан кейін азғын ойындар ойнау үшін орындары-
нан тұрды», — деп жазылған.*

8 Кейбіреулері секілді азғындыққа түспейік! Сол кінәлары
үшін олардың жиырма үш мыңы бір күнде өлді. 9 Тағы кейбі-
реулеріндей Мәсіхтің төзімділігін еркінсіп сынамайық! Жылан-
дар оларды сол үшін шағып өлтірді. 10 Кейбіреулері сияқты
Құдайға қарсы күңкілдей берменңдер! Соның жазасы ретінде
оларды қырып жоюшы періште өлтіріп кетті. 11 Солардың бас-
тарынан кешкендері өзгелерге үлгі болып, бізге ескерту ретінде
жазылып қалдырылды. Себебі осы заманның соңғы кезеңінде*
өмір сүрудеміз.

12 Сондықтан сенімімде берікпін деп санайтын әркім күнәға
батудан сақ болсын! 13 Сендер әлі күнге дейін қатты сыналған
жоқсыңдар, еліктірген жағдайлар әдетте адамдардың бастарына
түсіп жүргендегідей ғана болып келді. Ал Құдай Өзінің уәде-
сіне берік: Ол төзімдеріңнен артық сыналуларыңа жол бер-
мейді. Еліктірілген кездеріңде соған шыдауға күш-қуат беріп,
құтылып шығудың лайықты жолымен қамтамасыз етеді.*

Иемізге және жалған тәңірлерге табынудың бір-бірімен сыйыспауы

14 Сондықтан, сүйікті бауырластарым, жалған тәңірлерге
құлшылық етуден аулақ жүріңдер! 15 Енді айтатынымды пара-
саттылар ретінде пайымдап, ақылға салыңдар. 16 Біз Иеміздің
құрбандығын еске алып «шүкірлік тостағанынан» ішкенде
Мәсіхтің төгілген қанының игілігінен үлес алғанымызды біл-
діреміз, солай емес пе? Нанды үзіп жегенде, құрбан болған
Мәсіхтің денесінің игілігінен үлес алғанымызды білдіреміз

---

*5 Сондықтан олар Құдайдың уәде еткен жеріне жете алмады (Еврей. хат 3:17; Яһуда. хаты 5; Ру. санау 14:29).
*7 Мысыр. шығу 32:6.
*11 Яки: Құдайдың уәделері орындалып жатқан кейінгі заманда.
*13 Матай 6:13.

емес пе? 17 Нан біреу болғандай, біз — көпшілік те біртұтас
рухани денеміз. Себебі бәрімiздің жейтініміз бір нан.

18 Исраил халқының ескі дәстүріне назар аударыңдар: құрбан-
дықтан жегендер құрбандық үстелімен* байланыста емес пе?
19 Осылай дегенде «расында тәңірлер бар, оларға арналған құр-
бандықтардың шынайы мәні де бар» деп айтпақпын ба? 20 Жоқ,
олай емес. Алайда басқа ұлт адамдары сол құрбандықтарын
Құдайға емес, жындарға* бағыштайды. Ал сендердің жындар-
мен байланыста болуларыңды қаламаймын. 21 Иеміздің де,
жындардың да тостағандарынан бірдей іше алмайсыңдар! Сол
сияқты, Иеміздің және жындардың да дастарқандарына бір-
дей қатысуларыңа болмайды! 22 Әлде Құдайдың қызғанышын
қоздырып, өзімізді Одан күштірекпіз деп ойлаймыз ба?

Сенушінің еркіндігі, әрі бауырының мүддесін ойлауы

23 «Бәрін істеуге болады», — дейсіңдер. Бірақ бәрі бірдей
тиімді емес. «Бәрін істеуге болады». Бірақ бәрі бірдей сенім-
деріңді жетілдірмейді. 24 Әркім жеке басының ғана емес, басқа-
лардың да мүдделерін ойлауы керек.

25 Базарда сатылатын еттің бәрін құрбандыққа шалынғанды-
ғын сұрастырып, ар-ұждан алдында қысылмай-ақ жеулеріңе
болады. 26 «Бүкіл жер беті және ондағының бәрі де Жаратқан
Иемiздікі» деп жазылған.* 27 Егерде Құдайға сенбейтін біреу
дәмге шақырып, онысын құп алсаңдар, онда сұрастырып, ар-
етуде жезөкшелікке дейін барды. Сондықта[n] [d]а Құдай халқын
сұмдық атаулыдан аулақ, пәк таза өмір сүруге шған құрбан-
дықтың еті», — десе, осыны айтқан адамға және ар-ұжданға
бола сол етті жемеңдер. 29 Мұнда сендердің емес, ана кісінің
ар-ұжданын айтып тұрмын. Ал басқа біреудің ар-ұжданы
менің еркіндігіме төрелік ете ала ма? 30 Мен шүкірлік етіп,
дәм татсам, қалайша басқа біреу мені шүкірлік еткен
тағамыма бола даттамақшы?

31 Басты қағида мынау: не ішіп-жесеңдер де, не істесеңдер
де, бәрін Құдайды дәріптеу үшін істеңдер! 32 Яһудилердің де,

---

*18 Яки: құрбандық үстелі бағышталған Құдаймен.

*20 Жаратқан Иеден басқа тәңір жоқ. Ал жындар (әзәзілге бағынышты арам рухтар) адамдардың соқыр сенімін қолданып әрекет етеді (Аян 9:20-21).

*26 Забур жыр. 23:1.

басқа ұлт адамдарының да, Құдайдың қауымының да сенім-
деріне нұқсан келтірмеңдер! [33]Мен де бәріне қай жағынан да
ұнамды болуға тырысып, жеке басымның емес, басқалардың,
олар құтқарылса екен деп, мүдделерін ойлаймын.

11 [1]Менің Мәсіхтен үлгі алғанымдай, сендер де менен
үлгі алыңдар!

Қауым жиналысында әдеп сақтау туралы

[2]Ұдайы мені ойлап, өздеріңе тапсырған ілімдерді дәл сол
күйінде ұстанып жүргендерің үшін сендерді мақтаймын.
[3]Енді мынаны да білулеріңді қалаймын: әрбір еркектің басы
— Мәсіх, әйелдің басы — күйеуі, ал Мәсіхтің басы — Құдай.*
[4]Солай болғандықтан, ер адам Құдайға сиынған немесе Оның
хабарын жеткізген* кезде басын жапса, өз басын (яғни Мәсіхті)
құрметтемегені. [5]Ал Құдайға сиынған немесе Оның хабарын
жеткізген кезде жалаң бас тұрған әйел өз басын (яғни күйеуін)
құрметтемегені. Бұл, шашын тақырлап алып тастағанымен
бірдей. [6]Себебі бір әйел басын жапқысы келмесе, онда неге
шашын қиып тастамасқа?* Ал егер әйелдің шашын қиып немесе
басын тақыр етіп тастағаны ұят болса, онда ол басын жапсын.
[7]Сонымен ер адам басын жаппау керек: ол Құдайға рухани
жағынан ұқсас жаратылып, Оның ұлылығын бейнелейді. Әйел
болса, күйеуінің ұлылығын бейнелейді. — [8]Құдай еркекті
әйелден емес, қайта, алғашқы әйелді еркектің сүйегінен пайда
қылды. [9]Ол еркекті әйелге бола емес, әйелді еркекке бола
жаратты.* — [10]Сондықтан әйел өкілеттігінің белгісі ретінде
басын жауып, періштелер назар аударатын тәртіпті сақтауы
керек.* [11]Дегенмен Иемізбен байланысымызда әйел еркектен,
еркек әйелден тәуелсіз емес. [12]Алғашқы әйел еркектің сүйегі-
нен жаратылса да, еркек әйелден туады, ал екеуін де жаратқан
— Құдай.

---

*3 Яки: әрбір еркектен Мәсіх, әрбір әйелден күйеуі, ал Мәсіхтен Құдай үстем (3:23; 15:28; Ефес. хат 1:22; 5:23).

*4 Немесе: пайғамбарлық сөз білдірген (14:3).

*6 Демек, сондай әйелдің еркек болғансығаны. Сол заманда әдетте еркектер шашын алғызып, әйелдер өсіретін (11:14-15).

*9 Жаратылыс. баст. 2:18.

*10 Немесе: Сол себептен және періштелер үшін әйел өз басын (еркектің) өкілеттігінің белгісі ретінде жабуы керек.

13 Өздерің пайымдап, ақылға салыңдаршы: әйелдің басын
жаппай Құдайға сиынуы әдепке жата ма? 14 Табиғи түйсік-
теріңнің өзі сендерді ұзын шаш еркек үшін ұят, 15 әйел үшін
мақтаныш деп үйретпей ме? Ұзын шаш әйелге басын жабатын
жамылғы ретінде берілген. 16 Егер де біреу бұл туралы айтыс-
қысы келсе, бізде де, Құдайдың өзге қауымдарында да мұндай
салт жоқ.

Иеміздің құрбандығын еске алатын ас

17 Төмендегі нұсқауларымда сендерді мақтай алмаймын, себебі
жиындарыңның пайдасынан гөрі зияны көп. 18 Біріншіден,
араларында жікке бөлінудің бар екені туралы хабар алдым,
бұның ішінара болса да рас екеніне сенемін! 19 Ал сендердің
қайсыларыңның сенімді екендіктеріңді анықтау үшін пікір
алалығы да қажет. 20 Алайда сендер жиналған кезде шын мәнін-
де Иеміздің асын жемейді екенсіңдер. 21 Әркім өзінің тамағын
басқалардан бұрын ішуге асығып, қайсыбіреу аш қалып, бас-
қасы мас болады екен. 22 Ішіп-жеуге өз үйлерің бар емес пе?
Немесе Құдайдың қауымын менсінбей, түгі жоқтарды ұятқа
қалдырғыларың келе ме? Енді сендерге не десем екен? Осы
үшін мақтайын ба? Әрине, мақтамаймын!

23 Мынаны мен Иеміздің Өзінен қабылдап, сендерге де айтып
тапсырдым: Иеміз Иса ұсталып берілер түні нанды алып,
24 шүкірлік етті де, үзіп беріп, былай деді: «Бұл — сендер үшін
құрбан болмақ денем.* Мені естеріңе түсіру үшін осылай іс-
теңдер!» 25 Сондай-ақ, кешкі астан кейін тостағанды да алып:
«Мына тостаған — төгілмек қаныммен бекітілетін Жаңа келісім.*
Одан ішкен сайын Мені еске түсіру үшін осылай істеңдер!»
— деді. 26 Сендер осылай нан жеп, тостағаннан ішкен сайын,
Иеміз қайтып келгенше, Оның құрбандық өлімін жариялай
бересіңдер.

27 Сондықтан, кімде-кім лайықсыз түрде Иеміздің нанын жеп,
тостағанынан ішсе, сол Иеміздің денесі мен қанына қарсы күнә
жасайды. 28 Әркім нанды жеп, тостағаннан ішпес бұрын өзін
сынасын;* 29 егер лайықсыз түрде нан жеп, тостағаннан ішіп,

---

*24 Яки: Бұл нан Менің сендер үшін құрбандыққа бермек денемді білдіреді (Лұқа 22:19).

*25 Яки: Жаңа келісімді білдіреді.

*28 Яки: тостағаннан ішпес бұрын өз ой-ниеті мен іс-әрекетін тексерсін (11:20-22,29-31; Қорынт. 2-хат 13:5).

Иеміздің денесіне* тиісті құрмет көрсетпесе, онда ол өзіне
Құдайдың үкімін шығартады. 30 Сондықтан да сендердің көбің
әлсіз де аурусыңдар, біразың қайтыс болдыңдар. 31 Егер алды-
мен өзімізді өзіміз сынасақ, Құдайдың жазасына ілікпес едік.
32 Ал бізге күнәкар дүниемен бірге қияметте үкім шығармас
үшін Иеміз бізді қазірдің өзінде тексеріп, жазалауда.

33 Сонымен, бауырластар, Иеміздің асына бас қосқанда бәрі
жиналғанша күтіңдер! 34 Кімнің қарны ашса, сол үйінен тамақ-
танып келсін, әйтпесе жиналғанда Құдайдың жазасына ілігіп
қаласыңдар. Басқа нәрселер туралы өздеріңе барған кезде нұс-
қау бермекпін.

12 *Құдай Рухы қауымға сыйлайтын алуан түрлі дарындар*

1 Енді рухани дарындарға тоқталайын, бауырластар, сендерді
бұлар туралы хабарсыз қалдырғым келмейді. 2 Өздерің біле-
сіңдер: әлі де Құдайға мойынсұнбаған кездеріңде сендерді
біреу жетелегендей, үндемейтін «тәңір» бейнелеріне құлшы-
лық етудің әртүрлі жолдарымен азғырылдыңдар. 3 Сондықтан
сендерге айтамын: Құдай Рухына кенелген ешбір адам «Исаны
қарғыс атсын» дей алмайды, әрі Киелі Рухтың жетелеуінсіз
ешкім де «Иса — Жаратқан Ие» деп шын жүректен мойындай
алмайды.*

4 Алуан түрлі дарындар бар, бірақ Киелі Рух Біреу-ақ. 5 Түрлі
қызметтер де бар, ал Иеміз Біреу. 6 Әрекеттер де алуан түрлі,
бірақ олар арқылы сендердің барлығыңда әрекет ететін Құдай
Біреу. 7 Ол өз Рухының өмірлеріңде бар екенін әрқайсыңа бәрі-
нің игілігі үшін көрсетеді. 8 Кейбіреуге Киелі Рухтан даналық
сөз, ал басқасына дәл сол Рухтан білімге толы сөз беріледі.
9 Киелі Рух кейбіреуге ерекше сенім дарытса, сол Рух тағы
біреуге сауықтыру дарынын береді. 10 Ол біреуге кереметтер
жасауды, өзгесіне Құдайдың хабарын жеткізуді, ал басқа
біреуіне рухтардың түрлерін ажырата білуді, келесіге түрлі
бөтен тілдерде* сөйлеуді, ал тағы біреуге соларды түсіндіруді
сыйлайды. 11 Бұлардың бәрін де дәл сол Киелі Рух істейді. Ол
дарындарды Өзінің қалауынша әркімге жекелеп үлестіріп
береді.

---

*29 Немесе: Иеміздің рухани денесіне (яғни қауымға) (Ефес. хат 1:22-23).
*3 Філіпі. хат 2:11.
*10 Яки: ешқашан үйренбеген түрлі тілдерде.

Қауым: көп мүшеден тұратын біртұтас рухани дене

[12]Көптеген мүшелері болса да адамның денесі біреу, әрі
мүшелері қаншама көп болғанмен тұтас бір денені құрайды:
Мәсіхтің рухани денесімен де дәл солай. [13]Себебі яһуди не
басқа ұлттың адамы, құл немесе ерікті болайық, бәріміз бір
Киелі Рух арқылы біртұтас рухани денеге енгізілдік.* Барлы-
ғымыз да сол бір Киелі Рухқа кенелдік.**

[14]Дене бір ғана емес, көп мүшелерден тұрады. [15]Егер аяқ:
«мен қол еместіктен денеге жатпаймын» десе, ол бәрібір оған
жатпай ма? [16]Әлде құлақ: «мен көз еместіктен дененің мүшесі
емеспін» десе де, бәрібір сондай емес пе? [17]Егер бүкіл дене көз
болса, онда қалай ести алар еді? Ал бүкіл дене есіту сезімінен
тұрса, қалай иіс сезе алар еді? [18]Сонымен, Құдай өз қалауынша
мүшелердің әрқайсысын денеде орналастырған. [19]Барлығы
бір-ақ мүше болса, дене қайда болар еді? [20]Ал шынында көп
мүшелер бар, бірақ дене біреу.

[21]Сондықтан көз қолға: «Маған керегің жоқ» дей алмайды;
бастың да аяққа: «Маған қажет емессіңдер» деуі мүмкін емес.
[22]Керісінше, дененің әлсіздеу боп көрінетін мүшелері өте
қажет. [23]Азырақ құрметті деп санаған мүшелерімізді көбірек
қамқорлап, [24]көріксіз мүшелерімізді ерекше назармен жауып
қоямыз, ал көріктілеріне соның қажеті де жоқ. Бірақ Құдай
денені құрметі аздау мүшелерін көбірек қамқорлайтындай етіп
құрастырды. [25]Ондағы мақсаты: денеде жікке бөліну болмай,
бүкіл мүшелері өзара бірдей қамқорлық көрсетсін дегені.
[26]Сондықтан бір мүше ауырса, бәрі бірге ауырады, бір мүше
дәріптелсе, соған барлығы да қуанады.

[27]Сонымен сендер Мәсіхтің рухани денесі, ал жеке дара бір
мүшесісіңдер. [28]Құдай қауымда кейбіреулерді, біріншіден,
елшілер, екіншіден, Өзінің хабарын жеткізушілер,* үшіншіден,
ұстаздар етіп қойды; сонымен қатар Ол кейбіреулерге кереметтер жасайтын құдірет, ауруларды сауықтыратын, көмектесетін,
басқаратын және түрлі бөтен тілдерде сөйлейтін дарындар
сыйлады. [29]Бәрі бірдей елші, Құдайдың хабарын жеткізуші

---

*13 Немесе: бәріміз шомылдыру рәсімінен өтіп, бір Киелі Рух арқылы біртұтас рухани денеге (сенушілер қауымына) енгізілдік (Матай 3:11; Жохан 3:3,5; Елшілер. істері 1:5; 2:41; Қолос. хат 1:18).

**13 Немесе: Барлығымызға да сол бір Киелі Рухтан ішуге берілді (Жохан 7:37-39).

*28 Яки: пайғамбарлар (14:3).

ұстаз немесе керемет істер жасаушы ма? 30 Барлығының ауру-
ларды сауықтыратын дарыны бар ма? Бәрі де бөтен тілдерде
сөйлеп, немесе айтылғандарды түсіндіріп жүр ме? Жоқ. 31 Ал
сендер бәрің де ең пайдалы дарындарға ие болуға ұмтылыңдар!*

Дарындарды сүйіспеншілікпен қолдану

Енді мен барлығынан да асып түсетін жолды көрсетемін:

13 1 Егер адам тілдері мен періште тілдерінде сөйлей
білсем, бірақ сүйіспеншілігім болмаса, онда сыңғыр-
лаған қоңырау мен шылдырлаған асатаяқ сияқты боламын.
2 Егерде Құдайдың хабарын жеткізіп, күллі құпияларды біліп,
барлық білімді иемденіп, тау қозғайтындай зор сенімге кенел-
сем, алайда сүйіспеншілігім болмаса, түкке де тұрмаймын.
3 Егер тіпті барлық мал-мүлкімді бейшараларға үлестіріп беріп,
жанымды құрбан етіп, тәнімді отқа жағуға қисам, бірақ сүйіс-
пеншілігім болмаса, бұдан да келер пайдам жоқ.

4 Сүйіспеншілік шыдамды да мейірімді,
Ол еш қызғанбайды, мақтанбайды, паңданбайды.
5 Сүйіспеншілік не жүгенсіз,
Не өзімшіл, не ашушаң емес,
Ол кек те сақтамайды.
6 Сүйіспеншілік әділетсіздікті құптамай,
Ақиқатқа қуанады.
7 Ол әрдайым қорған болып, ұдайы сенеді,
Үмітін еш үзбей, бәріне де шыдайды.
8 Сүйіспеншілік ешқашан да сарқылмайды.

Құдайдың хабарын жеткізу тоқталар,
Бөтен тілдер сарқылар,
Білім дарыны да тоқталар.
9 Себебі біліміміз толымсыз,
Құдайдың хабарын жеткізуіміз де шектеулі.
10 Ал жетілгендік келген кезде
Шектеулінің барлығы тоқталады.

11 Бала кезімде балаша сөйлеп,
Балаша ойлап, балаша пайымдадым.

---

*31 Ие болуға ұмтылудасыңдар.

Ер жеткеннен кейін
Балалық қасиеттерден қол үздім.
12 Сол сияқты, қазір көргеніміз
Айнадағы көмескі бейне іспетті,
Ал болашақта* бетпе-бет көретін боламыз.
Қазіргі білетінім шектеулі ғана.
Алайда Құдайдың өзімді толық білетініндей,
Мен де сол кезде бәрін толық білетін боламын.

13 Сонымен сенім, үміт, сүйіспеншілік —
Осы үшеуі мәңгі қалады.
Ал солардың ең бастысы сүйіспеншілік болады.

14 *Рухани дарындар туралы қосымша нұсқаулар*

1 Сүйіспеншіліктің жолын қуыңдар! Рухани дарындарға, әсіресе
Құдайдың хабарын жеткізу дарынына, ие болуға тырысыңдар!
2 Бөтен тілде сөйлейтін кісі адамдарға емес, Құдайға арнап сөй-
леп, ешкім оны түсінбейді. Ол өз рухымен* құпияларды айтады.
3 Ал Құдайдың хабарын жеткізуші адамдарға арнап сөйлеп,
оларды нығайтып, жігерлендіріп, жұбатады. 4 Кім бөтен тілде
сөйлесе, сол өз сенімін нығайтады, ал кім Құдайдың хабарын
уағыздаса, сол қауымды нығайтады. 5 Мен сендердің бәріңнің
де бөтен тілдерде сөйлегендеріңді, бірақ одан гөрі Құдайдың
хабарын уағыздағандарыңды қалар едім. Сол жерде бөтен тілде
айтылғандарды түсіндіріп, осылай қауымның нығаюына көме-
гін тигізетін біреу болмаса, онда бөтен тілде сөйлейтіннен
гөрі Құдайдың хабарын жеткізушінің пайдасы әлдеқайда зор.
6 Бауырластар, мен сендерге келіп, алдарыңда бөтен тілде
сөйлей берсем, бірақ Құдай ашқан құпия, не білім, не Құдай-
дың хабары,* не тәлім арқылы түсінік бермесем, онда сендерге
менен қандай пайда? 7 Мысалы, жансыз күй аспаптары —
сыбызғы не жетіген анық дыбыс шығармаса, қандай күйдің
ойналғанын қайдан білеміз? 8 Егер керней белгілі әуенді тарт-
паса, кім шайқасқа дайындалмақ? 9 Дәл сол сияқты, сендер өз
тілдеріңде Құдайдың хабарын түсінікті қып айтпасаңдар, тың-

---

*12 Мәсіх қайта оралғанда (Жохан. 1-хаты 3:2).

*2 Немесе: Киелі Рухтың жетелеуімен (14:14-15; Елшілер. істері 2:4).

*6 Яки: Құдайдан келген ерекше хабар (аян), не мәлімет, не пайғамбарлық сөз.

даушылар не туралы айтқандарыңды қайдан білмек? Сөздерің-
нің желмен ұшып кеткені ғой.

[10]Дүниеде қаншама көп сөздер бар, ал олардың ешқайсысы
да мәнсіз емес. [11]Бірақ егер сөздердің мағынасын білмесем,
онда мен сөйлеген адам үшін, ал ол мен үшін жат елдіктей
боламыз. [12]Сендермен де сол сияқты болып тұр: Киелі Рухтың
дарындарына ие болуға ұмтылудасыңдар, ендеше қауымды
рухани жетілдіретін дарындарды бәрінен көбірек пайдаланың-
дар!

[13]Сол себепті бөтен тілде сөйлейтін адам соны түсіндіретін
дарынды да Құдайдан сұрасын! [14]Егер Оған бөтен тілде сиынсам,
онда рухым сиынғанмен, ақыл-санам бұған қатыса алмайды.
[15]Сонда не істеуіміз керек? Мен рухыммен де, санаммен де
Құдайға сиынамын, рухыммен де, санаммен де мадақтау жыр-
ларын айтамын.* [16]Ал егер рухыңмен ғана шүкірлік етсең, онда
соны ұғынбайтындардың* орнында отырған кез келген кісі
ризашылық білдіргеніңді «аумин» деп қуаттай алмайды. Себебі
ол не айтып тұрғаныңды ұқпайды. [17]Сен қаншама жақсы риза-
шылық білдірсең де, әлгі адамның рухани жетілуіне көмектес-
пейсің.

[18]Мен өзім бөтен тілде сендердің әрқайсыңнан да көбірек
сөйлеймін, бұл үшін Құдайыма шүкірлік етемін. [19]Алайда мен
қауымның алдында бөтен тілде он мың сөз айтқанша, санам-
мен тәлім беретін бес сөз айтуды қалаймын.

[20]Бауырластар, ақыл тоқтатпаған баладай болмаңдар! Жаман-
дық істеуге келгенде, сәбидей кінәратсыз, бірақ ұғынуға кел-
генде ересектей кемелді болыңдар! [21]Киелі жазбада*: «Жарат-
қан Ие былай дейді: Мен осы халыққа арнап бөтен тілдерде
сөйлетемін, жат елдіктердің тілдерімен оларға үн қатамын,
бірақ бұлай да олар Мені тыңдамайтын болады» делінген ғой.

[22]Сонымен, бөтен тілде сөйлеу сенушілерге емес, сенбейтін-
дерге Құдайдың құдіретін көрсетеді.* Ал Оның хабарын жет-
кізу сенбейтіндерге емес, сенушілерге көмектесу үшін берілді.

---

*15 Яки: Мен Киелі Рух берген бөтен сөздермен де, түсінікті тілмен де Құдайға сиынып, мадақтау жырларын айтамын.
*16 Яки: онда бұл туралы тәлімі болмаған жаңадан қатысушылардың.
*21 Немесе: Тауратта. (Таурат, Забур және Пайғамбарлар жазбаларының бәрі кейде қысқаша «Таурат» деп аталатын.)
*22 Яки: сенбейтіндерге Құдайдың құдіретінің белгісі.

[23] Мысалы, егер бүкіл қауым бас қосып, бәрі бөтен тілдерде
сөйлегенде, мұны ұғынбайтындар* немесе сенбейтіндер сол
жерге келсе, олар сендерді естері ауысыпты демей ме? [24] Бірақ
бәрі Құдайдың хабарларын жеткізген кезде сенбейтін не ұғын-
байтын біреу кірсе, бәрінен естіп тұрғаны оның күнәсын әш-
керелеп, тергеп, [25] жүрек түкпіріндегі құпиялары ашылады.
Сонда ол Құдай алдында бас ұра сиынып: «Шынымен арала-
рында Құдай бар!» деп мойындайтын болады.

Қауым жиналысындағы тәртіп

[26] Бауырластар, сонда не? Сендер жиналғанда әрқайсың бір
рухани жыр, тәлім немесе Құдай ашып білдірген құпия айтып
бересіңдер, біреуің бөтен тілде сөйлеп, біреуің соның мәнін
түсіндіресіңдер: бәрі де қауымның жетілуі үшін пайдалы бол-
сын.

[27] Бөтен тілде сөйлейтіндер болса, екеуі, көп дегенде үшеуі
ғана және бірінен соң бірі сөйлеп, айтқандарын біреу түсін-
дірсін; [28] егер түсіндіретін ешкім болмаса, онда олар қауымда
үндемей, іштей ғана Құдайға арнап* сөйлесін!

[29] Екі не үш кісің Құдайдың хабарын жеткізіп, басқаларың
айтылғандарды ақылға салып, пайымдаңдар.* [30] Егер осы жерде
отырған тағы біреуге Құдай бір құпияны ашып білдірсе,* онда
алғаш сөйлеуші үндемей қалуы керек. [31] Бәрің біріңнен соң
бірің Құдайдың хабарларын жеткізулеріңе болады. Осылай
барлығың да тәлім, жұбаныш пен жігер аласыңдар. [32] Құдай-
дың хабарларын жеткізетіндердің рухтары оларға бағынады.*
[33] Себебі Құдай тәртіпсіздікті емес, тыныштық пен татулықты
қалайды. Құдай халқының барлық қауымдарындағы әдет осын-
дай.

[34] Қауым жиналыстарында әйелдерің үндемесін, оларға сөй-
леуге рұқсат етілмеген. Таурат заңында да айтылғандай, олар
басшылық етпесін.* [35] Бір нәрсе туралы сұрағылары келсе,
үйде күйеулеріне сауал қойсын. Өйткені әйелдердің қауымда

---

*23 Немесе: сөйлегенде, бұл туралы тәлімі болмағандар.
*28 Немесе: өзі үшін және Құдай үшін.
*29 Яки: Құдайдан келген бе, емес пе деп ажыратып.
*30 14:6,26.
*32 Яки: Құдайдың хабарын жеткізетін кісі осы дарынын билеуі керек.
*34 Немесе: бағынулары керек (Тімоте. 1-хат 2:11-12).

сөйлеулері ұят. 36 Егер келіспесеңдер, әлде Құдай сөзі өздерің-
нен шықты деп ойлайсыңдар ма? Ол тек сендерге ғана келіп
пе еді?
37 Біреу Құдайдың хабарын жеткізушімін немесе Киелі Рух-
қа кенелдім деп ойласа, менің жазып отырғанымды Иеміздің
өсиеті деп ұғынсын. 38 Кім мұны мойындамаса, оның өзі де
мойындалмасын. 39 Сонымен, бауырластар, Құдайдың хабарын
жеткізуге талпынып, бөтен тілдерде сөйлеуге тыйым салмаң-
дар; 40 тек бәрінде әдеп пен тәртіп сақталсын!

15

Мәсіхтің қайта тірілгендігінің куәгерлері

1 Ал енді, бауырластар, мен сендерге уағыздаған Ізгі хабарды
тағы да естеріңе салғым келеді. Сендер оны қабылдап, сенім-
дерің нығайып келді. 2 Егер оны дәл мен уағыздағандай берік
ұстансаңдар, осы Ізгі хабар арқылы құтқарыласыңдар; әйтпесе
оған бекерге сенгендерің.
3 Менің қабылдап алып, сендерге жеткізген ең басты хабарым
мынау болды: Киелі жазбаларда алдын ала айтылғандай, Мәсіх
біздің күнәларымыздың құнын өтеу үшін жанын қиды. 4 Осы
жазбалардың тағы алдын ала айтып кеткеніндей, Мәсіх қабірге
қойылып, үшінші күні қайта тірілді. 5 Ол Кефаға (яғни Петірге),
содан кейін он екі елшінің бәріне көрінді.* 6 Мұнан соң Оны
бес жүзден аса бауырластарымыз да бір мезгілде өз көздерімен
көрді: олардың көпшілігі әлі тірі, біразы ғана қайтыс болды.
7 Содан кейін Мәсіх Жақыпқа,* сондай-ақ барлық елшілеріне
көрінді.
8 Бәрінен кейін, дер кезінде жаңа өмірге дайын болмаған*
мен де Мәсіхті көзіммен көрдім. 9 Елшілердің ішіндегі ең
лайықсызымын, елші деп аталуға да тұрмаймын, себебі мен
Құдайдың қауымын қуғындадым. 10 Бірақ та Құдайдың рақы-
мымен қазір қандай болсам, сондай болдым. Оның рақымы
бойымда бекер болған да емес. Қайта, басқалардың барлығы-
нан көп еңбек еттім, ал шын мәнісінде мен өзім емес, маған
жар болған Құдайдың рақымы еңбектенді. 11 Мен бе, әлде

---

*5 Бұлардың ішінде Матия да болды (Лұқа 24:33-36; Елшілер. істері 1:21-26). Кефа (Шимон Петір): Жохан 1:42.

*7 Жақып: Мәсіхтің інісі (Елшілер. істері 1:14; 15:16; Матай 13:55).

*8 Немесе: Бәрінен кейін, тасталған түсіктей жексұрын (яки әдеттегіден тыс жолмен рухани туылған) (Елшілер. істері 9:1-8,11,17).

өзгелер ме, бәрібір, біз жариялаған, сендер сенген Ізгі хабар — осы.

Сенушілердің қайта тірілуі

12 Осылай Мәсіхтің өліп, қайта тірілгені жарияланып жат-
қанда, қайсыбіреулерің қалайша «өлгендердің қайта тірілуі
жоқ» дей аласыңдар? 13 Егер өлгендердің қайта тірілуі жоқ
болса, онда Мәсіх те қайта тіріле алмас еді. 14 Ал егер Мәсіх
қайта тірілмеген болса, онда біздің жариялауымыз да, сендер-
дің сенімдерің де бекер болғаны. 15 Одан да бетері, біздер
«Құдай Мәсіхті тірілтіп алды» деп Құдай туралы жалған
куәлік келтіргендер ретінде әшкереленген болар едік! Себебі
өлгендер шынымен тірілмейтін болса, Құдайдың Мәсіхті де
қайта тірілтпегені: 16 ешқандай қайта тірілу болмағанда Мәсіх
те қайта тірілмес еді ғой. 17 Ал Мәсіх тірілмегенде, сенімдерің
еш пайда болмай, күнәларың әлі де мойындарыңда қала берер
еді. 18 Және Мәсіхке сеніп қайтыс болғандар тозаққа түсер еді.*
19 Егерде Мәсіхке тек бұ дүниедегі өмір үшін ғана үміт артсақ,
онда біз барлық адамдардың ішіндегі ең байғұс-бейшаралары
болар едік.

20 Алайда өлгендердің алғашқысы ретінде Мәсіх өлімнен
біржола қайта тірілді! 21 Бір адам арқылы өлім дүниеге келді,
сол сияқты бір Адам арқылы өлгендер қайта тіріледі: 22 яғни
Адам атамен байланыстағылардың бәрі өлуге тиіс болғанын-
дай, Мәсіхпен байланыстағылардың бәрі де тіріледі.

23 Барлығы өз кезегімен: алғашқысы ретінде Мәсіх тірілді,
кейін, Ол қайтып келгенде, Оның жолын қуғандар тіріледі.
24 Мұнан соң бәрінің ақыры* болады: Мәсіх қарсы тұратын
күллі билік пен күш атаулыны жойып жіберіп, өз Патшалы-
ғын Құдай Әкесіне тапсырады. 25 Құдай «барлық жауларын
аяғына жығып бергенше», Мәсіх билік жүргізуге тиіс.*
26 Жойылатын соңғы жау — өлім. 27 Себебі Тәңір «бәрін де
Оған бағындырып берді».* Ал осы «бәрі» дегеніміз Тәңірді
қамтымайды, бұл анық. Бәрін Мәсіхке бағындырып берген
Оның Өзі ғой. 28 Сол кезде Құдайдың рухани Ұлы да әлемді

---

*18 Яки: қайтыс болғандар Құдайдың қаһарына ұшырар еді.

*24 Яғни: Мәсіхтің әлемді Құдай Әкеге қайтадан бағындырған ісінің ақыры.

*25 Немесе: Мәсіх барлық жау атаулыны жеңіп, өз аяғына жыққанша, Патшалық құруға тиіс.

*27 Яки: «барлығын да Оған аяқ асты қылып берді» (Забур жыр. 8:7).

Өзіне бағындырып берген Әкесіне мойынсұнады. Осылай
Құдай бүкіл әлемге толықтай билік жүргізетін болады.
29 Әйтпесе, егерде өлімнен қайта тірілу болмаса, өлгендер-
дің орнын басып, шомылдыру рәсімінен өткендер не істемек?
Егер өлгендер ешқашан тірілмесе, кісілер неге орындарын
басып, сол рәсімнен өтеді?* 30 Неге біз де сағат сайын басы-
мызды қауіп-қатерге тігеміз? 31 Мен күн сайын өліммен бетпе-
бет келемін. Бұл нағыз шындық, бауырластарым, Иеміз Иса
Мәсіхпен тығыз байланыстағы өмірлеріңді мақтан тұтатын мен
осыны айтамын. 32 Егерде Ефес қаласында жабайы аңдармен*
пенделік ниетпен ғана күрескен болсам, одан маған қандай
пайда түсер еді? Егер шынымен өлімнен қайта тірілу жоқ
болса, онда «бүгін ішіп-жеп тойып алайық, ертең бәрібір өле-
міз».** 33 Мұндайларға алданып қалмаңдар!

«Араммен араласқан жан
адал әдетінен айырылады».

34 Дұрыстап ақылға келіңдер: күнә жасауды доғарыңдар!
Кейбіреулерің Құдайды әлі де танымайсыңдар. Мұны сендер
ұялсын деп айтып отырмын.

Қайта тірілудегі жаңа денеміз

35 Әлдебіреуің: «Өлгендер қалайша қайта тіріледі, тірілген
денелері қандай болмақ?» — дерсіңдер. 36 Не деген түйсіксіз-
дік! Жерге еккен дәнің көктеп, жаңа өмір шығарғанда өзі
жойылады. 37 Сенің еккенің — кейін өсіп шығатын тұтас өсім-
дік емес, жай ғана тұқым, мысалы, бидайдың не басқа дақыл-
дың дәні. 38 Ал Құдай өз қалауынша әрбір тұқымды түріне
қарай өзіндік денемен қамтамасыз етеді. 39 Денелердің бәрі
бірдей емес: адамның, малдың, құстың, балықтың денелері
бір-бірінен өзгеше. 40 Жердегіден басқа аспандағылардың да
денелері* бар, бұлардың сұлулығы мен салтанаты жердегілер-

---

*29 Немесе: Әйтпесе рухани өлілерге (сенбеушілерге) Ізгі хабарды жеткізу үшін жанын қиғандар не істемек? Өлгендер тірілмесе, неге басқалар үшін шәйіт болады? (Марқа 10:38-39; Лұқа 12:50)

*32 Немесе: жабайы аңдарға ұқсап кеткен адамдармен.

**32 Ишая пайғамбар мысалға келтірген жағымсыз мәтел (Ишая 22:13).

*40 Немесе: көктегілердің де денелері. (Аспан денелері немесе періштелердің және жұмаққа жеткен адамдардың денелері: Забур жыр. 8:2,4; 19:2,5-7.)

дікінен өзгеше. 41 Күннің, айдың, жұлдыздардың өзіндік сұлу-
лығы мен салтанаты бар, тіпті жұлдыздар сәуле мен салтанат
жағынан бір-бірінен өзгеше.

42 Өлгендердің қайта тірілуі де осындай болады: топыраққа
көмілген дене шіріп кетеді, ал қайта тірілгені мәңгі шірімейді.
43 Жерленіп, дене қор болады, ал салтанатпен тіріледі. Әлсіз
тән жерленіп, күшті болып қайта тіріледі. 44 Жерленгені —
табиғи, тәндік, ал тірілгені — табиғаттан тыс, «рухани» дене.*
Тәндік дененің бар екендігі сияқты, «рухани» дене де болуға
тиіс. 45 Тауратта осылай деп жазылған: Алғашқы «Адам осы-
лай тірі жан болып шыға келді»,* ал «Соңғы Адам» (Мәсіх) —
мәңгілік өмір беретін Рух. 46 Алдымен рухани емес, тәндік
дене пайда болды, содан кейін — рухани дене. 47 Топырақтан
жаратылған алғашқы адам бұ дүниеден, ал «Екінші Адам»
(Мәсіх) көктен келді. 48 Бұ дүниелік адамдар топырақтан
жаратылған Адам атаға ұқсас, ал көктен жаңа өмір алғандар
көктен келген Мәсіхке ұқсас. 49 Демек, қазір біз топырақтан
жаратылғанның кейпінде болғанымыздай, сол кезде көктен
келген Мәсіхтің кейпіне ие боламыз.

50 Менің айтпағым мынау, бауырластар: ет пен қаннан тұра-
тын тәндік дене Құдайдың мәңгілік Патшалығына кіре алмайды:
шіріп кететін тәндеріміз мәңгі өмір сүре алмайды.

51 Сендерге мына құпияны айтайын: бәріміз бірдей өлмейміз,
бірақ бәріміз түгелдей өзгереміз. 52 Бұл кенеттен, қас қағым
сәтте, соңғы керней тартылған шақта* іске асады. Сонда керней
үні естіліп, өлгендеріміз қайта тіріліп, біз де түгелдей өзге-
реміз. 53 Өйткені қазіргі құрып шіритін тәндеріміз ешқашан
жойылмайтын денелермен алмасуға тиіс. 54 Бұл жүзеге асып,
құритын нәрселер мәңгілік нәрселермен алмасқан шақта Киелі
жазбалардағы осы уәделер орындалады: «Өлім жеңіліп, жоқ
болды». 55 «Өлім, қайда сенің жеңісің? Өлім, қайда сенің улы
тісің»?* 56 Ал өлім тудыратын «улы тіс» — күнә, ал күнә өз

*44 Яки: Киелі Рухтан пайда болған дене. (Ол қазіргі табиғат заңдарынан тәуелсіз болады.) (Лұқа 20:34-36)

*45 Жаратылыс. баст. 2:7.

*52 Матай 24:31; Салоника. 1-хат 4:16; Аян 11:15.

*55 Немесе: «сенің піскегің». (Яғни күнә: ол мүлдем аластатылады: 15:26; Аян 20:14; 21:4.)

күшін заңнан алады.* 57 Бізге Иеміз Иса Мәсіх арқылы жеңісті
сыйлайтын Құдайға мәңгі шүкірлік етілсін!
58 Сонымен, сүйікті бауырластарым, табанды, сенімдеріңнен
айнымай, Иеміздің ісін әрдайым молынан істейтін болыңдар!
Өйткені Иемізбен жүріп атқарған еңбектеріңнің бекер емес-
тігіне көз жеткіздіңдер.

16

Мұқтаждықтағы қауымдарға жәрдем

1 Енді Құдайдың мұқтаждық көріп жүрген (Яһудеядағы)
халқына көмек жинау туралы: Ғалатия өлкесіндегі қауымдарға
берген нұсқауларыма сай әрекет жасаңдар. 2 Жексенбі сайын
әрқайсыларың жағдайларыңа қарай қолдағы қаражаттарыңнан*
бөлектеп, сақтап қойыңдар. Осылайша мен сендерге барған
уақытта жинаудың қажеті болмайды. 3 Сол кезде өздерің таңда-
ған адамдарыңды сәлемдемелеріңді апару үшін сенімхаттарым-
мен Иерусалимге жіберемін. 4 Егер өзімнің де баруым жөн
болса, онда бірге барармыз.

Елшінің жоспарлары, соңғы өтініштері және сәлемі

5 Мен Македония арқылы сапар шегіп, сендерге келмекпін.
Себебі сол өлкенің үстімен жүретін ойым бар. 6 Ал сендерде
біраз тоқтап, тіпті қыстап та қалуым мүмкін. Осылай қай
жаққа сапарымды жалғастырсам, мені жолға шығарып салар-
сыңдар. 7 Себебі қазір жолай соққым келмейді; Иеміз қаласа,
сендерде біраз уақыт болсам деп үміттенемін. 8 Ефес қаласында
Алғашқы өнім мейрамына* дейін болмақпын. 9 Өйткені осын-
да өнімді еңбек етуіме есік айқара ашық, ал қарсыластарым
да аз емес.
10 Тімоте келгенде араларыңда алаңсыз жүруіне көңіл бөлің-
дер. Ол да мен сияқты Иеміздің ісімен айналысуда. 11 Ешқайсың
оны елемей жүрмеңдер,* аман-есен жолға шығарып салып,

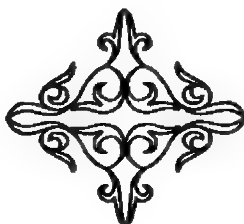
*56 Бағынбауымызға сылтау болып, күнәсын әшкерелеген Таурат заңы бұдан былай сенушіге үкім шығармайтын болады (Рим. хат 4:15; 5:20; 7:13).

*2 Немесе: әрқайсыларың Құдайдың рақымымен қолдарыңа түскен табыстарыңнан.

*8 Яки: Сабантой мейрамына. (Елшілер. істері 2:1; Түсіндірмені де қараңыз.)

*11 Тімоте жас, әрі жуас адам болған шығар (Тімоте. 1-хат 4:12).

маған қайтып келуіне жағдай жасаңдар. Оның бауырластармен
бірге қайта оралуын күтудемін.
12 Ал бауырласымыз Аполлос болса, оны сендерге баратын
бауырластарға ілессін деп әлденеше рет жігерлендірдім, бірақ
бұл жолы оның барғысы келген жоқ;* сәті түскенде барар.
13 Сақ болыңдар, сенімдеріңде берік, ер жүрек, әрі күшті
тұрыңдар! 14 Бәрін де сүйіспеншілікпен істеңдер !
15 Степан мен оның үй ішін білесіңдер, Ахаядағы* алғашқы
сенушілер арасында болған олар өздерін Құдайдың халқына
қызмет етуге бағыштап келеді. Бауырластар, сендерден өтіне-
мін: 16 осындай адамдардың және олармен істес болып, қажырлы
еңбек етіп жүргендердің жетегіне сендер де еріңдер. 17 Степан,
Фортунат пен Ахайықтың келгендеріне қатты қуанып қалдым.
Олар сендердің жоқтықтарыңның орнын толтырып, 18 мені де,
өздеріңді де рухтандырды. Мұндай адамдар шынында да қадір-
ленуге лайық.
19 Азия өлкесіндегі* қауымдар сендерге сәлем жолдайды.
Ақила мен Прискила және олардың үйінде жиналатын қауым-
нан Иемізбен жүрген сендерге дұғай сәлем. 20 Мұндағы бар-
лық бауырластар да сәлем айтуда. Бір-біріңнің беттеріңнен ақ
ниетпен* сүйіп, сәлемімізді жеткізіңдер. 21 Енді мен, Пауыл,
сәлемімді өз қолыммен жазып отырмын.
22 Иемізді сүймейтін әркімді Құдайдың қарғысы атпақ.*
Иеміз, келе гөр! 23 Сендерге Иеміз Иса Мәсіх жар болып,
рақымын жаудыра көрсін! 24 Менің сүйіспеншілігім Иса Мәсіх-
пен байланысқан бәріңмен бірге. Аумин.

*12 Немесе: Бірақ бұл жолы оның баруына Құдайдың еркі болмай тұр.

*15 Ахая (Ахейя) өлкесі — Грецияның оңтүстік бөлігі.

*19 Азия өлкесі: бүгінгі Түркия елінің батыс жағы, Ізмір қаласының маңайы.

*20 Немесе: қасиетті сүйіспен. (Бұл бір-бірін шынайы қадірлеп, сүюдің белгісі болатын.)

*22 Яки: Иемізді сүймейтін, Оған бағынбайтын әркім Құдайдың қаһарына ұшырайды (Жохан 3:36; Ғалат. хат 1:8-9); немесе: қауымнан аластату керек (5:5).

Қорынттықтарға арналған екінші хат

Жазба туралы мәлімет

Елші Пауыл бұл сәлемхатын өзінің қорынттықтарға арналған бірінші хатынан жарты жылдан кейін, шамамен б.з. 55-жылының күзінде, Македония аймағынан жазған. Алғашқы хатын апарып қайтқан Тімотеден естіген хабары елшіні қатты күйзелткен еді (2:13; 7:5; 9:2; Қорынт. 1-хат 16:5,10-11).

Себебі қауымға еніп алған яһуди дінін ұстанушылар басшылықты өз қолдарына алуға ұмтылды. Олар Пауылға қарсы шығып, оны шынайы елші емес, ынжық, әрі шебер сөйлей алмайды деп кінәлады. Басқа қауымдардан әкелген кепілдік хаттарына мақтанған бұлар, Пауылды ешқандай кепілдемесі жоқ деп сынады. Олар тәлім бергендері үшін ақы алатын. Ал елші өз күнін өзі көріп, қажырлы еңбек етудің және қандай жағдайда да адалдықты сақтаудың үлгісі болды. Сол жалған ұстаздар яһуди дінінің әдет-ғұрыптарын жоғары бағалап, Киелі Рухтың Мәсіхке сенетіндерге дарып, оларды өз еріктерімен толықтай Құдайға бағындыратынын ұғынбады.

Осы жағдайлар Пауылды Қорынтқа шұғыл сапарға аттануға мәжбүр етті. Бұл кездесу ауыр болған іспетті (2:1). Сол діндарлар оған ымырасыз қарсы шықса керек. Елші қайтарында қауымға жуық арада тағы да соғуға уәде берді. Алайда кейінірек оларға қайтадан барғаннан гөрі хат жазып, айтқандарын тыңдар-тыңдамасын бақылауды дұрыс деп шешті (2:1-4). Содан хатын Титтен беріп жіберді. Құдайдың рақымымен қорынттықтардың басым көпшілігі хаттың және Титтің уағызының әсерінен Мәсіхтің шынайы жолына қайта оралып, Пауылды Құдайдың елшісі деп қайтадан мойындады (7:6-7). Бұл оны қатты жігерлендірді.

Алайда жалған ұстаздар әлі де қауымда жүріп, сенушілерге ықпал етуде еді. Сондықтан Пауыл осы хатын жазып, қарсыластарының өзіне таққан айыптарына жауап беріп, Құдайдың

шынайы елшісінің қандай болатынын түсіндіреді (1:12-7:16). Сондай-ақ оларды қолдарында бар қаржыларын Иерусалимдегі жоқшылық көріп жүрген сенушілермен бөлісуге шақырады (8:1-9:15).

Пауыл осы сәлемхатын жазып отырған кезде Қорынттан тағы бір жайсыз хабар алған сияқты. Қалай болған күнде де елші Киелі Рухтың жетелеуімен хатқа жалған ұстаздарға қарсы жазылған қатаң бөлімді қосты. Онда сенушілерге солардан бас тартып, Мәсіхтің шынайы ілімінен таймауларын ескертіп, өзінің елшілік беделін қорғайды (10:1-13:10).

Бұл хаты басқаларына қарағанда Пауылдың өзі туралы — шеккен азаптары және Исаның жолына түскендерге қамқор болуға деген терең толғаныстары жайында — көбірек мәлімет береді.

Сонымен елші өмірінде қандай жағдайларға ұшыраса да, Құдайға қызмет ете беретін сенушінің керемет үлгісі болып келеді. Пауылдың бірден-бір мақсаты өзін маңызды ету емес, Иемізді қастерлеп, Оның қауымдарына көмектесу еді.

1

Арнау және сәлем

1 Құдайдың еркімен Иса Мәсіхтің елшісі болған Пауылдан
және бауырласымыз Тімотеден Құдайдың Қорынттағы қауымы
мен Оның бүкіл Ахая аймағындағы барлық адамдарына* дұғай
сәлем! 2 Құдай Әкеміз бен Иеміз Иса Мәсіх сендерге рақымын
жаудырып, тыныштық сыйлай берсін!

Құдайдың жұбатып, өлімнен құтқарғанына шүкірлік

3 Иеміз Иса Мәсіхтің Әкесі Құдай мадақталсын! Ол — қайы-
рымды Құдай Әкеміз, жұбаныш атаулының қайнар көзі* —
4 бізді барлық азаптарымызда жігерлендіреді. Осылай Құдай-
дың өзімізді жігерлендірген жұбанышымен біз де әр түрлі
қайғы-қасірет шегіп жүргендерді жігерлендіре аламыз. 5 Өмірі-
мізде Мәсіх жолындағы азаптарымыздың молая түскеніндей,*
Ол арқылы көретін жұбанышымыз да ағыл-тегіл мол болады.

---

*1 Яки: бүкіл Ахаядағы барлық қасиеттілерге. (Ахая — Грецияның оңтүстік бөлігі, ал Қорынт сол аймақтың басты қаласы болатын.)

*3 Яки: барлық жұбаныш пен көмектің бастауы — Құдай.

*5 Яки: Мәсіхтің азаптары өмірімізде ағыл-тегіл мол болғандай (Петір. 1-хаты 4:13; Қолос. хат 1:24).

6-7 Азап шегуіміз сендердің жігерленіп, құтқарылуларыңа септі-
гін тигізеді. Өйткені біз көрген жұбаныш өздеріңді де жігер-
лендіреді. Соның нәтижесінде сендер дәл біз сияқты азаптарды
бастан кешкенде шыдамдылықпен төзе аласыңдар. Өздерің
жайындағы үмітіміз берік. Себебі азабымызды бөліскендерің-
дей, біз қабылдайтын жұбанышты да бөлісетіндеріңді білеміз.
8 Сондықтан, бауырластар, сендерді Азия аймағында тап
болған қиындықтарымыздан хабарсыз қалдырғымыз келмейді.
Басымызға түскен ауыртпалықтың шектен тыс, адам төзе
алмастай болғаны сонша, тірі қаламыз деп үміттенбедік те.
9 Жүрегімізде өлімге кесілгендей сезіндік. Бұл жайт біздің
өзімізге емес, өлгендерді тірілтетін Құдайға ғана сүйене алуы-
мыз үшін де осылай болды.
10 Мұндай қорқынышты ажал қаупінен Ол бізді құтқарып
алды және әлі құтқаруда; болашақта да құтқаратын болады
деп Оған нық сенім артамыз. 11 Бұған сендердің дұғаларың да
септігін тигізеді. Осылайша көптеген сенушілердің сиынула-
рына Құдай құлақ асып, бізге рақымын төгіп, сол үшін олар
шүкірлік ететін болады.

Елшінің сапар жоспарын өзгерту себебі

12 Біздің айналамыздағы адамдармен,* әсіресе өздеріңмен,
Құдайға ұнамды ашықтықпен, адалдықпен қатынас жасап
келгендігімізге ар-ұжданымыз куә; мұны мақтан тұтамыз.
Ескі күнәкар болмысымыздың даналығымен емес, Құдайдың
рақымына бола солай өмір сүріп келеміз. 13-14 Жазған хатта-
рымыздан оқып, түсінгендеріңнен өзге құпия ниетіміз жоқ.
Мұнымызды ұға бастадыңдар, енді толық ұғасыңдар деп үміт-
тенеміз: сонда Иеміз Иса қайтып келген күні сендерді мақтан
ететініміздей, өздерің де бізді мақтан тұтатын боласыңдар.
15-16 Бұның бәріне сенгенім сонша, сендер екі рет рухани
игілікке ие болсын деп, алдымен өздеріңе баруға ниеттендім.
Осылайша Македонияға бара жатқанда да, қайтып келе жат-
қанда да сендерге соға кетуді жоспарладым. Бұдан кейін Яһудея
аймағына аттанғанымда мені шығарып сала алар едіңдер.
17 Осыған ниеттенгенімде ұшқалақтандым ба? Әлде мені жос-
парларын ескі күнәкар болмысын сүйеніп, біресе «иә», біресе
«жоқ» деп жасады дейсіңдер ме? 18 Құдай уәдесіне берік бол-

*12 Немесе: Осы дүниеде.

ғандай, біздің сендерге айтқан хабарымыз да кейде «иә»,
кейде «жоқ» емес, еш жалтақсыз! 19 Араларыңда Сыйлас, Тімоте
үшеуіміз уағыздаған Құдай Ұлы Иса Мәсіх те біресе «иә»,
біресе «жоқ» болған емес. Қайта, Ол арқылы Құдай «иә» дейді:
20 Оның барлық уәделері Мәсіх арқылы жүзеге асып, «иәға»
айналады; сондықтан «аумин» деп, Мәсіхтің атымен Тәңірдің
ұлылығын мадақтаймыз. 21 Мәсіхпен байланысымызда бізді
сендермен бірге табанды етіп, тағайындаған* — Құдайдың Өзі:
22 Ол бізге өз иелігінің «таңбасын басып», берген уәделерінің
орындалуының кепілі ретінде Киелі Рухын жүректерімізге
орнықтырды.

23 Осы кезге дейін менің Қорынтқа келмегенім сендерді аяған-
дығымнан екеніне Құдай куә. 24 Сенімдеріңе өктемдік еткіміз
келмей, қуаныштарың үшін өздеріңмен бірге еңбектенеміз.
Өйткені сенімдерің арқылы беріксіңдер.

2

1 Сол үшін де мен сендерге бармай-ақ қояйын деген
шешімге келдім. Себебі барсам, өздеріңді тағы да ескер-
тіп, ренжітуіме тура келер еді.* 2 Себебі егер сендерді ренжіт-
сем, онда мені кім қуантпақ? Өзім қамықтырған сендерден
басқа кім көңілімді серпілтер еді? 3 Сондықтан да барып, мені
қуантуға тиісті сендерден реніш табу орнына сол хатты жазып
жібердім. Бәріңнің мені қоштап, бірге қуанатындарыңа сендім.
4 Оны қатты қиналып, жүрегім ауырып, көзіме жас ала отырып
жаздым. Өздеріңді қайғырту үшін емес, қайта, шексіз сүйеті-
німді ұғындыру үшін жаздым.

Күнәкарды кешіру туралы

5 Сол ренішті туғызған адам болса,* оның тек мені ғана емес,
бәріңді де едәуір ренжіткені; тым асырып айтпау үшін «едәуір»
дедім. 6 Мұндайға көпшіліктен алған жазасы жеткілікті.
7 Endеше шексіз қайғыға батпасын деп, оны кешіріп, жігер-
лендіргендерің дұрыс болар. 8 Сонымен сендерден өтінерім:
оған сүйіспеншіліктеріңді көрсетіңдер.

---

*21 Немесе: табанды етіп, бәрімізге Өзінің Киелі Рухын қондырған.
(Жохан. 1-хаты 2:20; Түсіндірмедегі «Май жағу рәсімін» де қараңыз.)

*1 Бұған дейін де Пауыл оларға барып, қатаң ескертуге мәжбүр болып,
өзі де, қорынттықтар да ренжіген еді (12:14; 13:1).

*5 Қорынт. 1-хат 5:1-5.

9 Сондай-ақ, барлық жағынан да айтқандарыма құлақ асар
ма екенсіңдер деп тексеріп, сынау үшін де сол хатты жазып
жібердім. 10 Сендер кешірген адамды мен де кешіремін. Ал
менің кешіргенім — егерде оның бір айыбын кешіруім қажет
болса — оны сендердің игіліктеріңді көздеп, Мәсіхтің алдында
кешіргенім. 11 Шайтан бізден амалын асырмау үшін осылай
істедім, оның зымиян ниетін жақсы білеміз.*

Жаңа келісімге сай жүргізілетін рухани қызмет

12 Мәсіх туралы Ізгі хабарды уағыздау үшін Трояға* келген
кезімде Иеміздің маған Өзінің жұмысы үшін айқара есік ашып
қойғанын көрдім. 13 Бірақ сол жерден бауырласым Титті таба
алмай мазам кетті. Сондықтан ондағы сенушілермен қоштасып,
Македонияға жөнелдім.* 14 Алайда Құдайға шүкір: Ол Мәсіх-
пен тығыз байланыстағы бізді әрдайым жеңістің шеруімен
жетелеп, біз арқылы Мәсіхті танудың «хош иісін» барлық
жерге де таратуда.* 15 Себебі құтқарылу жолындағылар арасын-
да да, тозаққа қарай бара жатқандар арасында да Құдай үшін
Мәсіхтің хош иісі іспеттіміз.* 16 Соңғылар үшін біз таратқан
Ізгі хабар өлімнің шіріген иісіндей болса, алғашқылар үшін
сол хабар шынайы өмірдің жұпар иісі секілді. Ал кім мұндай
жауапты қызметті атқаруға қабілетті? 17 Біз көптеген басқалар
сияқты Құдайдың хабарын пайда көздеп, бұрмаламаймыз.*
Қайта, Мәсіхпен тығыз байланыста тұрып, Құдайдан жіберіл-
гендер ретінде Ізгі хабарды Оның көз алдында адалдықпен
уағыздаймыз.

3 1 Әлде бұл тағы да өзімізді-өзіміз мақтағандай болып
тұр ма? Яки кейбір басқалар сияқты сендерге немесе
сендерден кепілдік хатқа мұқтажбыз ба? 2 Жоқ, біздің «хаты-
мыз» — өздеріңсіңдер: сендер бәріне белгілі, бәрі де оқитын,

---

*11 Елші қауымның қайтадан бірігуін көздесе, шайтан араларына жік салып, оларды азғырмақ (Лұқа 22:31; Петір. 1-хаты 5:8; Ғалат. хат 5:20).
*12 Яки: Троадаға (Елшілер. істері 16:8).
*13 Тит Қорынттағы қауымнан хабар әкелуге тиіс еді. Кейінірек Титпен кездескенде елші Қорынт қауымындағы жақсы өзгерістерге қуанды (7:6-16).
*14 Елші Римнің жеңімпаз қолбасшыларының әскерлері мен (өлімге не құлдыққа кесілетін) тұтқындарын ертіп, салтанатты шерумен астанаға кірулерін, соған орай жұпар иісті заттардың түтетілуін меңзейді.
*15 Яки: Мәсіхтің Құдайға арнаған хош иісті тартуы іспеттіміз.
*17 Яки: сатып бермейміз.

жүрегімізге жазылған кепілдігімізсіңдер! [3]Осы «хатты» қыз-
метіміз арқылы Мәсіхтің Өзінің жазып жібергендігі өмірле-
ріңнен анық көрініп тұр. Ол сиямен емес, мәңгі тірі Құдайдың
Рухымен, тас тақтайшаларға емес, адамдардың жүректеріне
жазылды.

[4]Мәсіх арқылы сендер жайында Құдайға нық сенгендіктен
осылай дейміз. [5]Бұл қызметке өзіміз қабілеттіміз деп ойлай-
тындай еш негізіміз жоқ. Біздегі бар қабілеттілік өзімізден
емес, Құдайдан. [6]Ол бізді жазылған заңдарға* емес, Киелі
Рухына негізделген Жаңа келісімге сай қызмет етуге қабілетті
қылды. Жазылған заңдар* рухани өлім, ал Киелі Рух шынайы
өмір әкеледі.

[7]Рас, Таурат заңы тас тақтайшаларға ойып жазылған әріп-
термен берілген кезде Құдайдың нұрлы салтанаты көрініп,
Мұса пайғамбардың бет әлпетіндегі нұрдың сәулесі өткінші
болғанымен күштілігі сонша, исраилдіктер оған қарап тұра
алмады. Ал енді, рухани өлім әкелетін Таурат заңына сай
қызмет сондай салтанатпен көрінген болса, [8]онда Киелі Рух-
тың қызметінің салтанаты содан бетер қаншама ұлы болуға
тиіс! [9]Яки адамдарды үкімдейтін қызмет сондай салтанатқа
кенелгенде, ақтау мен әділдік әкелетін қызмет одан да зор
салтанатқа кенелген* болуға тиіс! [10]Кезінде салтанатқа кенел-
ген Көне келісім, өзінен әлдеқайда салтанатты Жаңа келісім-
нің келуіне байланысты бар салтанатынан айырылды. [11]Себебі
өткінші салтанат осыншама ұлы болғанда, мәңгілік салтанат
одан бетер қаншама ұлы болмақ!

[12]Ендеше осындай үмітке ие болған біз зор батылдықпен
қызмет етеміз. [13]Өшіп бара жатқан өткінші салтанатқа исраил-
діктер қадала қарамасын деп бетін пердемен жапқан Мұса*
сияқты істемейміз де. [14]Ал солардың саналары да түйсіксіз
болды. Көне келісімді оқығанда ой-саналары тіпті күні бүгінге
дейін сондай «пердемен» жабулы тұрған іспетті. Осы пердені
алып тастаушы — Мәсіх. [15]Әлі күнге дейін олар Мұсаның
жазбаларын оқығанда жүректері «пердемен» жабулы тұрған-

---

*6 Жазылған заңдар: немесе — әріптер.

*9 Яки: бұдан бетер қаншама керемет (Рим. хат 5:20-21; 8:3; Қорынт. 1-хат 6:11; Ғалат. хат 4:31; 5:22; Марқа 16:20).

*13 Мысыр. шығу 34:33-34.

дай. 16 Ал Иемізге бет бұрғанда «перде» алынып тасталады.*
17 Иеміз — Рух, Иеміздің Рухы бар жерде азаттық бар. 18 Ал
енді, бәріміз бетімізді бүркемей, ашық түрде Иеміздің салта-
натты ұлылығына айнадан көргендей мұқият көз жібереміз.*
Осылайша Ол бізді Өзіне ұқсатып, өзгертіп келеді. Сол арқы-
лы Оның салтанатты ұлылығы барған сайын бізден көбірек
көрініс табады. Бұл Иемізден — Киелі Рухтан келеді.

4

Қарапайым елшілерге аманатталған шексіз құнды қазына

1 Сонымен, Құдайдың рақымымен осы қызметке ие болған
біз ешбір мойымаймыз. 2 Қайта, құпия да ұят қылықтардан
аулақ жүріп, ешқандай қулық-сұмдықты қолданбаймыз. Құдай-
дың хабарын бұрмаламаймыз да: Оның көз алдында шындықты
ашық уағыздап, өзімізді барлық адамдардың ар-ұждандарына
таныстырамыз. 3 Біз жариялап жүрген Ізгі хабар жабық болса,
ол тозақ жолындағылар үшін ғана жабық. 4 Бұлар оған сен-
бейді, себебі осы күнәкар дүниенің «тәңірі» (әзәзіл шайтан)
Мәсіхтің салтанатты ұлылығы туралы Ізгі хабардың нұрын
оларға көрсетпеу үшін саналарын соқыр қылып қойған. Ал
Мәсіх Құдайдың қандай екенін айқын көрсетеді.* 5 Біз өзімізді
емес, Мәсіх Исаны уағыздаймыз, Ол — Жаратқан Ие,* ал біз
Исаға бағышталып, сендерге қызмет етеміз. 6 Жаратылыстың
басталуында қараңғылықтан нұрдың жарқырауын бұйырған
Құдай жан дүниемізді де жарқыратып, бізді Иса Мәсіхтің
бетінен көрінетін Өзінің салтанатты ұлылығын білуіміз арқылы
нұрландырды.

7 Біз осы рухани қазынаны сақтайтын қарапайым қыш құмы-
ралар іспеттіміз. Осылайша ондағы шексіз зор құдіреттің өзі-
мізден емес, Құдайдан екені анық болып тұр. 8 Жан-жақтан
қысым көрудеміз, бірақ тапталған жоқпыз, шарасыз болып

---

*16 Мұсаның Құдай алдына барған сайын бет пердесін алып тастағанындай, Ізгі хабарға сенгендер Мәсіхтің құрбан болып, өздерін Таурат заңының билігінен азат еткенін анық түсінеді (Ғалат. хат 3:23-25; 4:6-7).

*18 Немесе: ұлылығын меңзеп, айнадан көрсеткендей боламыз.

*4 Немесе: Мәсіх — (көзге көрінбейтін) Құдайдың кейпі (Еврей. хат 1:3; Қолос. хат 1:15; Жохан 14:9).

*5 Філіпі. хат 2:9-11; Қолос. хат 1:16-17.

қысылудамыз, бірақ үмітімізді үзген жоқпыз. [9]Қуғынға түссек
те, Тәңір бізді жалғыз қалдырған жоқ; жығылсақ та, жойыл-
маймыз. [10]Иеміз Иса іспетті тәнімізде әрдайым азап шегіп,
өлім қаупіне душармыз. Сол арқылы Оның өмірі де тәніміз-
ден көрініс табуда.* [11]Себебі тірі жүрген біздер ұдайы Исаға
бола өліммен бетпе-бет келеміз, осылай өлетін тәнімізден
Оның өмірі көрініс табады. [12]Мұның нәтижесінде бізде өлім,
ал сендерде өмір әрекет етуде.

[13]Ал Киелі жазбада: «Саған сендім, сондықтан айттым»*
делінген. Осындай сенімнің рухымен біз де Оған сенеміз, сон-
дықтан Ол туралы айта береміз. [14]Иеміз Исаны қайта тірілткен
Құдайдың бізді де Иса арқылы қайта тірілтіп, сендермен бірге
өз алдына әкелетінін білеміз ғой. [15]Басымыздан өткен осылар-
дың бәрі де сендердің игіліктерің үшін. Бұның нәтижесінде
барған сайын көптеген адамдар Құдайдың рақымын қабылдап,
Оған шексіз ризашылық білдіріп, даңқын асырмақ.

Уақытша азаптар мен мәңгілік ұлылық

[16]Сондықтан да еш мойымаймыз; тәніміз тозып әлсіреген-
мен, жан дүниеміз* күн сайын жаңара түсуде. [17]Уақытша көре-
тін жеңіл азаптарымыз бізді өздерінен әлдеқайда зор, тіпті
шексіз, әрі мәңгілік ұлылыққа жеткізеді! [18]Сонымен көзге
көрінетін емес, көрінбейтін нәрселерге назар тігеміз. Себебі
қазір көрініп тұрғандар өткінші, ал көрінбейтіндер — мәңгілік.

5 [1]Мынаны да білеміз: жер бетіндегі «шатырымыз», яғни
тәніміз, күйрегенде, адам қолы емес, Құдайдың Өзі
жасаған көктегі мәңгілік мекенімізге — жаңа денеге — ие
боламыз. [2]Қазірдің өзінде күрсіне отырып, көктен келетін
денелерімізді жамылатын кезді зарыға күтудеміз. [3]Себебі жаңа
денені жамылғанда мекенсіз қалмаймыз. [4]Әлі де осы «шатырда»
тұрып, ауыртпалық көргенде ыңқылдай күрсініп отырмыз.
Алайда ажалдан жанымыз жалаңашталмай-ақ, көктен келген

---

*10 Немесе: Иеміз Исаның өмірі тәнімізден көрініс табуы үшін Оның өлімін әрдайым тәнімізде алып жүреміз.

*13 Забур жыр. 115:10.

*16 Немесе: сыртқы болмысымыз тозып әлсірегенмен, ішкі болмысымыз (яки рухани өміріміз).

денемізді бірден жамылуды қалаймыз. Сонда өткінші тұрмы-
сымыздың орнын мәңгілік өмір ауыстырады.*
5 Бізді осы үшін де жаратқан Құдай Өзінің берген уәделері-
нің орындалуының кепілі болсын деп, Киелі Рухын сыйлады.
6 Сол себептен әрдайым жігерліміз. Әлі де қазіргі тәнімізде
тұрғанда Иеміздің қасындағы мекенімізден алшақ екенімізді
білеміз. 7 Ал біз көргенімізбен емес, сенімімізбен өмір сүре-
міз. 8 Осылай жігерлі болып, осы тәнімізді тастап, Иеміздің
қасында орнығуды қалаймыз. 9 Сондықтан әлі де осы тәніміз-
де болайық немесе одан тыс (Иеміздің қасында) болайық,
бәрібір бар ынтамен Оған ұнауға тырысамыз. 10 Барлығымыз
Мәсіхтің төрелік тағының алдында тұрып, әшкереленуге тиіс-
піз ғой. Сонда әрқайсымыз тәндік өміріміздегі іс-әрекетіміз-
дің жақсы-жамандығына қарай лайықты бағамызды алатын
боламыз.*

Мәсіхпен тығыз байланыстағы «жаңа адамдар»

11 Сонымен Иемізді терең қастерлеп, Оған ұнамсызды істеу-
ден шошынуды ұдайы есімізде ұстап, басқа адамдарды да осы
шындыққа* сендіруге ұмтыламыз. Біз Құдай алдында әйгіліміз,
сендердің ар-ұждандарыңа да әйгіліміз деп үміттенеміз. 12 Тағы
да өзімізді алдарында дәріптейтін ойымыз жоқ. Қайта, бізді
мақтан тұта алуларыңның себебін айтып тұрмыз. Сонда сендер
адамды ішкі дүниесіне емес, сырт көрінісіне ғана қарап мадақ-
тайтындарға жауап бере аласыңдар. 13 Біз «есімізден ауысқан»
болсақ,* Құдайға бағышталғанымыз үшін солай болып көрін-
гені. Ал іс жүзінде есіміздің дұрыс екендігі сендерге тиімді.
14 Мәсіхтің сүйіспеншілігі бізді алға басуға мәжбүр етеді.
Себебі мынадай қорытындыға келдік: бір Адам бәрі үшін
өлгендіктен барлығы да рухани өлді.* 15 Мәсіхтің бәрі үшін

---

*4 Яки: Сонда мәңгілік өмір ажалды тәнімізді «жұтып қоймақ». (Тәндік денеміз шеккен азаптардан қажыған біз, Мәсіх жуырда қайта оралады деп үміттенеміз. Сонда ажалды көрмей-ақ бірден жаңа, мәңгілік денеге ие боламыз: Рим. хат 8:23; Қорынт. 1-хат 15:42-53; Петір. 1-хаты 1:13-14.)

*10 Қорынт. 1-хат 3:13-15.

*11 5:9-10; 5:20-21.

*13 Көп азап шексе де, Мәсіх жайлы уағыздарын қоймағандары үшін елшілер «нақұрыс тақуалар» деп өсектелетін (Елшілер. істері 26:24-29; Қорынт. 1-хат 4:9-10; Қорынт. 2-хат 11:1).

*14 Яки: бір Адам бәрі үшін өлгенде (сенетіндердің) барлығына да өлім жазасы жүзеге асты (5:15; Рим. хат 6:6-7; Ғалат. хат 2:20; Қолос. хат 3:3).

өлгендігінің мақсаты — жаңа өмірге ие болғандардың енді тек өздері үшін емес, қайта, Оған бағышталып өмір сүрулері! Ол солардың игілігіне бола өліп, қайта тірілді ғой.

[16] Ендеше ешкімге адам тұрғысынан қарамаймыз. Бұрын
Мәсіхке солай қарағанмен қазір олай етпейміз. [17] Сонымен,
біреу Мәсіхпен тығыз байланысса, сол — жаңадан жаратылған
адам. Ескі өмірі өтіп кетіп, міне, жаңасы пайда болды!*

Елшілердің адамдарды Құдаймен татуластыру қызметі

[18] Осының бәрі де Құдайдың ісі. Ол бізді Мәсіх арқылы
Өзімен татуластырып, бізге басқаларды Өзімен татуластыру
қызметін аманаттады. [19] Құдай адамзатты Мәсіхтің арқасында
Өзімен татуластырды, енді олардың күнәларын мойындарына
артпай, татуласу туралы Ізгі хабарды жариялауды бізге тапсыр-
ды. [20] Осылайша Мәсіхтің өкілдеріміз; біз арқылы Тәңірдің Өзі
адамдарға ескертеді. Мәсіхтің атынан: «Құдаймен татуласың-
дар!» — деп өтінеміз. [21] Құдай біздің күнәларымызды ешқашан
күнә жасамаған Мәсіхке артты. Онымен тығыз байланысқан
біз осы арқылы Тәңір алдында ақталдық.*

6 [1] Құдаймен бірге еңбектенуші біз сендерге мынаны ескер-
теміз: өздерің қабылдаған Тәңірдің рақымы өмірлеріңде
өнімсіз болмасын деп ескертеміз. [2] Себебі Ол былай деген:

«Мейірім көрсететін кезімде саған құлақ салдым,
Құтқаратын күнім келгенде қамқорың болдым».*

Тыңдаңдар: Оның мейірім көрсететін кезі осы, құтқаратын
күні, міне, бүгін! [3] Қызметіміз ұятқа қалмасын деп, жұрттың
Ізгі хабарды қабылдауларында іс-әрекетімізбен ешкімге ешқан-
дай кедергі жасамаймыз. [4] Қайта, барлық істе де Құдайдың
қызметшілеріне лайық болуға ұмтылып, зор шыдамдылықпен
азаптар, ауыртпалықтар мен қиын-қыстау жағдайларды өткі-
земіз. [5] Біз ұрып-соғылып, түрмеге қамалып, қуғындалғанда,
сондай-ақ, ауыр еңбек етіп, ұйқысыз түндер мен аш күндерді
бастан кешкенде [6] таза жүреміз. Түсінігіміз, төзімділігіміз

---

*17 Немесе: Ескі тіршілігі (яки өмір салты) ғайып болып, енді (бәрі де) жаңа (5:14-16; Жохан 3:5; Тит. хат 3:5; Рим. хат 6:4-14; Ефес. хат 4:22-24).

*21 Яки: Құдай алдында әділ болдық.

*2 Ишая 49:8.

және ақ пейілділігімізбен, бойымыздағы Киелі Рух арқылы
адал сүйіспеншілік танытып, [7] шындықтың хабарын уағыздап,
Құдайдың құдіретін көрсетеміз. Осылай Оның қызметшілері
екенімізді паш етеміз. Екі қолымызда ұстанған «қаруымыз»
— әділдік.* [8] Бізді не құрметтеп, не қараласа да, не сөгіп, не
мадақтаса да, не өтірікшілер десе де, бәрібір адалмыз. [9] Таны-
мал болмасақ та, бізді таниды. Өлгендер деп санаса да, міне,
тіріміз. Бізді жазаласа да, өлген жоқпыз. [10] Бізді ренжітеді,
бірақ әрдайым қуаныштымыз. Кедей болсақ та, көптеген адам-
дарды байытамыз. Ештеңеміз жоқ болғанмен, бәріне де иеміз.
[11] Қорынттықтар, сендермен ашық сөйлестік, жүректеріміз
де айқара ашық. [12] Өздеріңе деген пейіліміз кең болғанмен,
сендер бізге жүректеріңнен аз-ақ орын бердіңдер. [13] Мен сен-
дермен балаларымен сөйлескен әкедей сөйлесемін: енді өздерің
де бізге пейілдеріңді кең жайсаңдаршы!

Теріс жолмен жүргендердің ықпалынан арылу

[14] Сенбейтіндермен қоян-қолтық бірге жүріп, жаман ниет-
теріне ортақтаспаңдар!* Себебі әділдік пен заңсыздық арасында
ортақ не бар. Яки жарық пен түнек қалай тығыз байланыста
тұрмақ? [15] Мәсіх пен белияр* (шайтан) арасында ынтымақ бола
ала ма? Мәсіхке сенуші мен сенбейтіннің арасында ортақ не
бар? [16] Құдайдың киелі үйі мен жалған тәңірлер арасында
қандай келісім болуы мүмкін? Себебі біздер мәңгі тірі Құдай-
дың киелі үйіміз.* Құдайдың Өзі былай деген:

«Орталарында тұрып, араларында жүретін боламын.
Мен олардың Құдайы, олар Менің халқым болмақ».
[17] «Жаратқан Ие былай дейді:
Сондықтан олардың арасынан шығып, бөлек тұрыңдар,
Арам нәрселеріне мүлдем жоламаңдар!»

---

*7 Немесе: Әділдік оң қолымыздағы шабуыл жасайтын семсердей және сол қолымыздағы қорғанатын қалқанымыздай басты рухани қаруымыз (Ефес. хат 6:10-18; Қорынт. 2-хат 10:3-5).

*14 Немесе: Сенбейтіндермен бірге «бір қамытты киеңдер»!

*15 Түпнұсқада: зұлымдық. (Әзәзіл шайтан кейде солай аталады: Патша. 1-ж. 2:12.)

*16 Немесе: сендер мәңгі тірі Құдайдың киелі үйісіңдер (Қорынт. 1-хат 3:16-17; Ефес. хат 2:21).

«Ал Мен сендерді қабылдаймын».*
[18] «Мен Әкелерің, сендер ұл-қыздарым боласыңдар
дейді құдіреті шексіз Жаратқан Ие».*

7 [1] Осы уәделердің бәрі де бізге берілгендіктен, қымбатты бауырластарым, тәніміз бен рухымызды арамдайтын барлық нәрселерден тазарып, Құдайды терең қастерлеп,* толығымен Оған бағышталған қасиетті өмір сүрейік!

Қорынттықтардың күнәдан тазарғандықтарына қуаныш

[2] Жүректеріңнен бізге орын беріңдер. Ешқайсыңа әділетсіз-
дік істеп, зиян келтірген жоқпыз. Ешкімді алдап, пайдаланған
да емеспіз. [3] Бұларды айтқандағы мақсатым сендерді айыптау
емес; бұрын айтып кеткенімдей, жүрегіміздің төріндесіңдер.
Бірге өліп, бірге мәңгілік өмір сүретін боламыз ғой. [4] Өздеріңе
деген сенімім зор, сендерді ерекше мақтан тұтамын. Соншама
көп азап шексек те, жігерім артып, қуанышым қойныма сый-
майды.
[5] Ал Македонияға келгеннен кейін тәніміз дамыл таппай,
жан-жақтан қысым-қыспақ көрдік: сырттан — шабуыл, ішімізде
— үрей-қорқыныш. [6] Бірақ еңсесі түскенді жігерлендіретін
Құдай бізді Титтің келуімен жігерлендірді. [7] Тек Титтің келуі
ғана емес, сондай-ақ, сендердің оны жігерлендіргендерің туралы
айтып бергендері де көңілімізді орнықтырды. Өздеріңнің бізді
аңсап-сағынып, опық жеп жылап, мен үшін ынталана құлшы-
ныс жасағандарың жайында хабар әкелді. Бұған одан бетер
қуандым.
[8] Тіпті сендерді жазған хатыммен қапаландырсам да, мұныма
өкінбеймін. Расында хатымның сендерді қасіретке батырға-
нын көріп, өкінген де едім. Ал қасіреттерің уақытша ғана
болды. [9] Қазір мен қуаныштымын — қасіреттеріңе бола емес,
опық жеп қайғырып, теріс жолдан қайта оралғандарың үшін.

---

*16,17 Құдай ғасырлар бұрын Мысыр және Бабыл елдерінде құдайсыз адамдар арасында тұрған халқын Өзінің пайғамбарлары Мұса, Еремия, Ишая және Езекиел арқылы рухани тазаруға шақырған еді (Леуілік. 26:12; Еремия 32:38; Езекиел 37:27; 20:34,41; Ишая 52:3,11).

*18 Құдайдың Сүлеймен патшаға берген уәдесін салыстырыңыз (Патша. 2-ж. 7:14; 7:8).

*1 Яки: Тәңірге ұнамсызды істеуден шошынып (Ишая 6:5).

Сол қайғыларың Құдайдың еркімен болған еді, сондықтан да
ешқандай зиян көрмедіңдер. [10]Себебі Құдайдың еркімен болған
қайғы-қасірет адамның Оған бет бұрып, құтқарылуына түрткі
болады. Кейін соған өкінбейді де. Ал күнәкар дүниелік қайғы-
қасіреттің нәтижесі — рухани өлім.*

[11] Құдайдың еркімен болған қайғыларыңнан өздеріңде не
туындағанын қараңдаршы: қандай ынта-жігер, күнәдан арылуға
деген неткен ұмтылыс, болған жайтқа не қылған наразылық
пен абыржу, неткен сағыныш, бәрін түзетуге деген соншама
құлшыныс, қандай әділ жаза! Осының бәрімен сендер бұл істе*
кінәратсыз таза екендіктеріңді дәлелдедіңдер. [12]Ал мен сол
хатты не қорлағанға, не қорланғанға бола жазған жоқпын.
Сендердің Құдай алдында біздің қамдарымызды қалай ойлай-
тындарыңа* көздеріңнің жетуін қаладым. [13]Сол себептен де
жігерлендік.

Ал Титтің қуанышына одан бетер риза болдық, барлығың
да оның көңілін орнықтырдыңдар. [14]Сонымен, сендерді мақ-
тауыммен ешбір ұятқа қалмадым. Қайта, сендерге айтқаны-
мыздың түгел шынайы екеніндей, Титке өздеріңді мақтауымыз
да нағыз шындық болып шықты. [15]Ол сендерді тіптен жақсы
көріп, бәріңнің өзін қалай тыңдап, қатты қобалжып қастерлеп,
қол қусырып қабылдағандарыңды есіне алып отырады. [16]Ал
мен қай істе де өздеріңе сене алатыныма қатты қуанамын!

8 *Мұқтаждықтағы сенушілерге жомарттықпен көмектесу*

[1]Бауырластар, сендерді Құдайдың Македониядағы қауым-
дарға рақымын төккені туралы да хабардар еткіміз келеді.
[2]Бастарынан өтіп жатқан ауыртпалықтар арқылы сенімдері
қатты сыналғанмен, олардың (Иемізге деген) қуаныштары
шексіз болды. Осылайша ағыл-тегіл мол беріп, өздерінің тақыр
кедейліктеріне қарамастан жомарттық көрсетті. [3]Қолдарынан
келгенше, тіпті мүмкіндіктерінен де артық, кең пейілділік
танытқандарына мен куәмын: өз жүрек қалауларымен [4]бізден

*10 Яки: Тәңірге бағынбайтындар күнәларына опық жесе де, теріс жолдары-
нан шынымен қайтпай, Құдайдан мәңгі ажырайды (Еврей. хат 12:17;
Жаратылыс. баст. 27:34-38,41; Матай 27:1-10).

*11 Яки: бұл мәселеде (2:5-6).

*12 Немесе: Құдай алдында сендердің қамдарыңды қалай ойлайтынымызға.

өтініп, өздері де Құдайдың халқына көмек жіберіп, қызмет
етуге* қатыса алуларын қоймастан жалынып сұрады. [5] Бұл
күткенімізден де артық болды! Олар өздерін алдымен Иемізге
бағыштап, сондай-ақ, Құдайдың еркімен бізге де беріле көмек-
тесті. [6] Сонымен, Тит сендердің араларыңда да осындай игілікті
істі бастағандықтан, одан онысын тамамдауын сұрадық. [7] Сенім,
Құдайдың хабарын уағыздау, түсінік, барлық іске де ынта-
жігер және бізге деген сүйіспеншіліктерің — бұлардың бәрі
сендерде ағыл-тегіл мол. Дәл сол сияқты осы игілікті істі де
молынан атқарыңдар. [8] Мұны бұйыра айтып отырғаным жоқ.
Ал басқалардың ынталы құлшыныстарына меңзеп, сүйіспен-
шіліктеріңнің шынайылығын сынап тұрмын.

[9] Иеміз Иса Мәсіхтің рақымдылығын жақсы білесіңдер: Ол
сондай бай бола тұра, сендердің рухани баюларың үшін бәрі-
нен бас тартып, жоқшылыққа ұшырады!*

[10] Бұған байланысты айтар ақылым: былтыр сендер алғашқы
болып көмек беріп қана қоймай, соны өз қалауларыңмен де
атқардыңдар. [11] Ал енді, құлшына тілегендеріңді жүзеге асы-
рып, қолдарыңдағы бармен бөлісіп, осы істі тамамдаңдар.
[12] Біреу беруге ынталы болса, Тәңір оның тарту-таралғысын
қолындағы жоғына емес, барына қарай ризашылықпен қабыл-
дайды. [13] Басқалардың жағдайын жеңілдету үшін өздеріңнің
қиналып қалуларыңның қажеті жоқ; керісінше, екі жақта да
теңдік болуы керек. [14] Қазіргі сендердің молшылықтарың
олардың мұқтаждықтарын қамтамасыз етіп, кейін олардағы
молшылық сендердегі мұқтаждықты қамтамасыз етпек, сонда
екі жақта да теңдік орнайды. [15] Осылайша «Көп жинаған кісіде
артылған жоқ, аз жинаған мұқтаж да болған жоқ» деп Таурат-
та жазылғандай болады.*

Қорынтқа баратын бауырластар

[16] Сендерге қамқорлық жасауға деген ынтазарлықты бізге
бергеніндей Титтің де жүрегіне сепкені үшін Құдайға шүкірлік.
[17] Жаңағы тілегімізді Тит жылы ықыласпен қабылдап қана

---

*4 Яһудея аймағындағы сенушілер қатты қуғындалып, оның үстіне ашаршылық кең жайылғандықтан көмекке зәру болды (Елшіл. істері 8:1,3; 11:27-29).

*9 Жохан 17:5; Філіпі. хат 2:6-8; Рим. хат 3:24.

*15 Мысыр. шығу 16:18.

қойған жоқ, сендерге үлкен құлшыныспен, өз қалауы бойын-
ша бара жатыр. 18 Титпен бірге тағы бір бауырласымызды да
жіберіп отырмыз, оның Ізгі хабарды уағыздаудағы жұмысы
барлық қауымдарда мақтауға ие болып жүр. 19 Мұның үстіне
қауымдар оны Иеміздің даңқын және ізгі ниетімізді білдіру
үшін атқарып жүрген осы игілікті істі орындау мақсатымен
(Иерусалимге) аттанған сапарымызда бізбен бірге еріп жүруге
таңдап алды. 20 Сеніп тапсырылған бұл мол сый-тартуды қалай
басқарғанымыз жайында бізге ешкім айып тақпасын деп сақ
жүреміз. 21 Иеміз алдында да, адамдар алдында да адал жүруге
тырысамыз.

22 Олармен бірге тағы бір бауырласымызды жіберіп жатыр-
мыз. Оның ынта-жігеріне алуан түрлі жағдайларда әлденеше
рет көз жеткіздік. Ол өздеріңе сенім артып, баруға бұрынғыдан
бетер құлшынған. 23 Тит — менің әрі жолдасым, әрі араларың-
дағы қызметтесім. Ал бауырластарға келсек, олар — қауымдар-
дың жіберген өкілдері, өмірлерімен Мәсіхтің ұлылығын паш
ететіндер. 24 Сонымен, оларға сүйіспеншіліктеріңді көрсетіп,
өздеріңді мақтан тұтатынымыздың орынды екеніне қауымдар-
дың көздерін жеткізіңдер!

9

Шынайы жомарттық

1 Шынында сендерге Құдайдың халқына көмектесу туралы
жазып жатудың қажеті де жоқ. 2 Соған деген құлшыныста-
рыңды біліп, Ахаядағы сендердің тіпті былтырдан бері көмек-
тесуге әзір екендіктеріңді македондықтарға айтып, мақтан
тұтып келемін. Осы құлшыныстарың олардың көбіне қозғау
салды да. 3 Өздеріңді мақтағаным бекер болмасын деп, бауыр-
ластарды жіберіп отырмын. Осылай өзім айтып кеткендей, іс
жүзінде де көмектесуге даяр бола аласыңдар. 4 Олай етпеген
күнде македондықтар менімен бірге келіп, даяр еместеріңді
көрсе, өздеріңді айтпай-ақ қояйын, біз қандай ұятқа қалар
едік! Сендерді сондай нық сеніммен мақтап жүрдік қой.
5 Сондықтан да бауырластардан сендерге бізден бұрын барула-
рын сұрауды тиімді деп таптым. Олар өздерің уәде еткен
жомарт тарту-таралғыларыңды алдын ала жинап, дайындаудың
қамын ойластырмақ. Сонда сыйларың іштарлықпен лажсыз-
дан берілген емес, кең пейілділікпен жасалған игілік болады.
6 Бұл жайында:

«Сараң сепкен сараң жинар,
Жомарт сепкен жомарт жинар» дейді ғой.*

[7] Әрқайсың жүректеріңнің шешіміне сай, еш ренішсіз, зорлық-
сыз барларыңмен бөлісіңдер! Құдай қуанышпен* беретіндерді
ұнатады. [8] Ал сендерді бүкіл игілікке молынан кенелтуге
Құдайдың құдіреті жетеді! Сонда әрдайым, қандай жағдайда да
қажеттеріңнің бәрімен қамтамасыз етіліп, әрқилы игі істерді
молынан жасай аласыңдар. [9] Киелі жазбада:

«Мұқтаждарға жомарттықпен сый-тартулар үлестірді,
Оның әділдігі мәңгілік»* делінген.

[10] Егіншіге себуге тұқым, ашыққанға жеуге нан беретін Құдай
сендерге «игіліктің тұқымын» ағыл-тегіл мол сыйлап, әділ
істеріңнің өнімін молайта түспек. [11] Ондағы көздегені — сен-
дердің әр жағдайда жомарттық жасай алатындай дәулетті
болуларың, әрі біз арқылы жіберген көмектерің үшін көп адам-
дардың Құдайға шүкірлік етуі. [12] Өйткені атқарып жатқан
қызметтерің Құдай халқының мұқтаждықтарын қамтамасыз
етумен қатар, олардың Тәңірге шексіз ризашылықтарын білді-
ріп шүкірлік етулеріне себепші болмақ. [13] Сендер осы қызметте
игі ниеттеріңді дәлелдеп, өздерің мойындаған Мәсіхтің Ізгі
хабарына бағынып, солармен және басқалардың бәрімен
жомарттықпен бөлісудесіңдер. Сондықтан олар Құдайды дәріп-
теп, [14] Оның өздеріңе шексіз мол жаудырған рақымына риза
болып, шынайы сүйіспеншілікпен сендер үшін дұға ететін
болады.

[15] Бізге берген баға жетпес сыйы үшін Құдайға шүкіршілік
етейік!*

10

Пауылдың елшілік беделін қорғауы

[1] «Қасымызда жүргенде момын, ал алыста жүргенде батыл»
деп келекеленген мен — Пауыл* Мәсіхтің іілтипаттылығы мен

*6 Лұқа 6:38; Нақыл сөз. 11:24-25.
*7 Яки: мейірімділікпен (Рим. хат 12:8).
*9 Немесе: Оның мейірімділігі мәңгілікке қалмақ (Забур жыр. 111:9).
*15 Жохан 3:16; Жохан. 1-хаты 4:9-11; Қорынт. 2-хат 8:9.
*1 Осы соңғы төрт тарауда елші Қорынттағы қалған қарсыластарының өзі туралы жайған өсектеріне қарсы мықтап тойтарыс беріп, елшілік беделін қорғайды. (Жазба туралы мәліметті қараңыз.)

төзімділігін естеріңе сала отырып, мынаны өтініп сұраймын:
[2]сендерге барған кезімде қатаң батылдықты қолдануға мені
мәжбүр етпеңдер! Соны бізді күнәкарлар сияқты іс-әрекет
жасайды деп ойлайтын* кейбіреулеріңе қарсы қолданатын
ниетім бар. [3]Біз осы күнәкар дүниеде өмір сүргенмен, оның
салты бойынша күреспейміз:* [4]қолданып жүрген каруларымыз
осы дүниелік емес, оларда Құдайдың құдіреті бар.* Солармен
жау бекіністерін талқандаймыз; оның дәлелдемелерінің қате
екенін әшкерелеп, [5]адамдардың Құдайды тануларына бөгет
болатын тәкаппарлық атаулыны құртып, күллі ой-пікірлерін
Мәсіхке бағындырамыз. [6]Осылай өздерің толықтай бағынған-
нан кейін (араларыңдағы қиқарлардың) бүкіл мойынсұнбау-
шылықтарын жазалауға дайын боламыз.

[7]Сендер тек жайттың сыртқы көрінісіне ғана назар аударып
келесіңдер.* Өзін Мәсіхтің өкілімін деп иланған әркім қайта-
дан ойлансын: ол сияқты біз де Мәсіхтікіміз. [8]Иеміз бізге
сендерге зиян келтіру үшін емес, сенімдеріңді нығайту үшін
билік берген болатын. Сол билігіммен емін-еркін мақтансам
да, ұятқа қалмас едім. [9]Бірақ сендерді хаттарыммен қорқыт-
қым келмейді, солай болып көрінбесін! [10]Кейбіреулерің мені
«хаттары қатаң да күшті, ал жүзбе-жүз кездескенде өзі де
әлсіз, сөзі де мәнсіз» дейді екенсіңдер. [11]Ондайлар біздің сен-
дерге алыстан хатта жазғандарымыз бен қастарында жүргенде
істейтіндеріміздің бірдей болатынын білсін!

[12]Сондай мақтаншақтармен өзімізді теңестіруге не салыс-
тыруға біздің дәтіміз, әрине, бармайды: олар өздерін өзіндік
үлгілерімен бағалап, өздерін өздерімен ғана салыстырады.
Қандай ақымақтық! [13]Ал біз шексіз мақтанбаймыз, керісін-
ше, өзімізге Құдай белгілеген қызмет ауқымында қаламыз.
Бұл сендерді де қамтиды, [14]сондықтан ауқымымыздың шегі-
нен тыс шықпаймыз. Егерде сендерге бұрын бармаған болсақ,
солай болар еді. Алайда Мәсіхтің Ізгі хабарын сендерге алғаш

---

*2 Яки: Соны мені ескі күнәкар болмысыма сай өмір сүреді деп болжайтын. (Елші өзі туралы айтқанда жиі «біз» сөзін қолданады. Әдетте тәкаппар болып көрінбеу үшін осылай істелетін.)

*3 Яки: Мен кәдімгі адамдардай тәндік өмір сүргенмен олар сияқты (немесе: күнәкар болмысым бойынша) күреспеймін.

*4 Ефес. хат 6:11-13.

*7 Яки: Кісілердің бет-жүзіне қарайсыңдар ма?

рет біз жеткіздік емес пе?! [15] Сонымен басқалардың еңбекте-
рімен мақтанып тиімсіз іс жасамаймыз. Қайта, сенімдеріңнің
өсуімен араларындағы қызмет ауқымымыз әлі де молынан
кеңейе түседі деп күтеміз. [16] Осылай біз Ізгі хабарды сендерден
тыс, өзге жерлерде де уағыздай алып, басқаның ауқымында
атқарылған дайын істер үшін мақтанбайтын боламыз. [17] «Мақ-
танған әркім Құдайды айтып мақтансын!» деп жазылған ғой.*
[18] Ендеше өзін-өзі мақтаған емес, тек Иеміз мадақтаған ғана
шынымен қадірленуге лайық.

11 *Пауыл мен жалған елшілер арасындағы айырмашылықтар*

[1] Мақтануыммен біраз ақымақ болып көрінгеніме төзсеңдер
екен деймін. Іс жүзінде төзіп келесіңдер де. [2] Сендерді Құдай
берген қамқорлықпен қызғыштай қорып, бір-ақ «Күйеу» —
Мәсіхке «айттырып қойдым», Оған пәк таза «қыз күйлерінде
ұзатқым» келеді.* [3] Әзәзіл жыланның қулықпен Хауа ананы
алдап, күнәға батырғанындай,* кейбіреулер сендердің ой-сана-
ларыңды Мәсіхке деген адалдық пен пәк берілгендіктеріңнен
ауытқытып жүрмесін деп уайымдаймын. [4] Себебі біреулер
сендерге келіп, біз уағыздағаннан өзге «Исаны» уағыздаса*
немесе өздерің қабылдаған Киелі Рухтан өзге рухты, яки қабыл
алған Ізгі хабардан басқа біреуін насихаттаса, бұның бәріне
оңайлықпен көне кетесіңдер. [5] Алайда өзімді сол бір «озат
елшілерден» кеммін деп ойламаймын. [6] Тіптен сөзге шешен
болмасам да, білімім жеткілікті. Соған барлық жағынан да
көздеріңді толық жеткіздік қой.

[7] Сендерді рухани жақтан көтермелеу үшін өзімді «төмен-
детуіммен» күнә жасадым ба? Құдайдың Ізгі хабарын сендерге
тегін уағыздадым емес пе! [8] Өздеріңе қызмет ету үшін басқа
қауымдардың көмегін қабылдап, оларды тонағандай болдым.
Қастарыңда жүрген кезімде мұқтаждық көрген күнде де еш-

---

*17 Еремия 9:24.

*2 Кейде қауым «қалыңдық», ал Мәсіх «Күйеу» ретінде суреттелген (Қорынт. 1-хат 6:15; Ефес. хат 5:23-32; Аян 19:7-9). Қорынттық қауымның «рухани әкесі» Пауыл оның жалған ілімдермен бүлінуіне төзе алмады.

*3 Жаратылыс. баст. 3:1; Аян 12:9; 20:2.

*4 Яки: біз уағыздаған Иса Мәсіх туралы шынайы ілімді бұрмалап таратса (Қорынт. 1-хат 1:3; Ғалат. хат 1:6-9).

қайсыңды әуреге салмадым. [9]Македониядан келген бауырлас-
тар қажет нәрселерімнің орнын толтырды. Қай істе де сендерге
ауыртпалық түсірмеуге тырыстым және тырысамын да. [10]Өз
бойымдағы Мәсіхтің адалдығымен мәлімдеймін: Ахая айма-
ғындағы ешкім осы мақтануымды тоқтата алмайды! [11]Неге
бұлай істеймін? Сендерді сүймегендіктен бе? Өздеріңді сүйе-
тінім Құдайға аян! Қалай істеп келсем, солай істеуді жалғас-
тырмақпын. [12]Жасаған игіліктеріне мақтанып, бізбен бірдей
көріну үшін сылтау іздейтіндерге жол беретін ойым жоқ.
[13]Ондайлар — жалған елшілер, алдамшы қызметкерлер,
өңдерін айналдырып, Мәсіхтің елшілері болып көрінгендер.*
[14]Мұнда таңғалатын ештеңе жоқ: шайтанның өзі өңін айналды-
рып, нұрлы періште болып көрінеді,* [15]сондықтан оның қыз-
метшілерінің де өңдерін айналдырып, әділдіктің қызметшілері
болып көрінуі ғажап іс емес. Олардың ақыры қылықтарына сай
болмақ!

Елшінің басынан өткен азаптарын баяндауға мәжбүр болуы

[16]Тағы да қайталаймын: ешқайсыларың мені ақымақ деп
ойламаңдар! Ал егер олай ойласаңдар, мені ақымақ ретінде
қабылдаңдар, сонда (Ізгі хабарды бұрмалап таратушы солар
сияқты) мен де аздап мақтана аламын. [17]Ендеше батыл мақ-
танғанда, Иеміздің үлгісі бойынша емес, адам түйсігінен тыс
болғансып айтатын боламын. [18]Талай жалған ұстаздардың
өзімшіл ниетпен (сендердің жетістіктеріңе) мақтанып жүргені
іспетті (өз елшілерің болуымды қорғау үшін) мен де мақтан-
бақпын. [19]Себебі «сондай дана» сендер ақымақтарға қуана төзе-
сіңдер-ау!* [20]Расында біреу өздеріңді құл қылса да, ақыларыңды
жеп, тонап кетіп, менсінбей өктемдік көрсетсе де, беттеріңе
соқса да, бәрібір төзесіңдер! [21]Осындай қылықтарды өздеріңе
істеуге біздің «күшіміз жетпеді».* Мұны айтқанда алдарыңда
ұятқа қаламын ба?

---

*13 Яки: алдамшы жұмысшылар, Мәсіхтің елшілерінің сырт көрінісін жамылғандар! (Матай 7:15)

*14 Яки: Құдайдың нұрлы хабаршысының сырт көрінісін жамылған (Матай 4:10; Ғалат. хат 1:6-9).

*19 Яки: Жалған елшілердің ақымақ ілімдеріне қуанышпен төзулерің ешбір даналыққа сыймайды ғой!

*21 Яки: өздеріңе істеу біз үшін ұят болар еді (1:23-24; Салоника. 1-хат 2:3-10).

Ал егер солардың біреуінің бір нәрсеге мақтануға дәті болса
— ақымақша айтайын — соған мақтануға менің де дәтім
барады: 22 олар яһуди ме? Мен де яһудимін. Олар исраилдік-
тер ме? Мен де солаймын. Олар Ыбырайым атаның ұрпағынан
ба? Мен де.* 23 Олар Мәсіхтің қызметшілері ме? Есінен адасқан
кісідей сөйлеп тұрмын: мен Мәсіхке солардан бетер қызмет
етудемін. Оларға қарағанда әлдеқайда көбірек еңбектеніп,
түрмеге қамалып, аяусыз дүреге соғылдым, талай рет өліммен
бетпе-бет келдім. 24 Яһудилер маған бес рет отыз тоғыздан
дүре соқты.* 25 Мені үш рет шыбықпен ұрып-соқтырды, бір рет
өлтірмек болып таспен атқылады. Үш рет кеме апатына ұшы-
радым, бір тәулік бойы ашық теңізде малтып, әрең аман қал-
дым. 26 Көп рет саяхатқа шығып, сансыз қауіп-қатерге ұшырап
келемін: тасыған өзендерден, қарақшылардан, өз ұлттастарым
мен басқа ұлттық адамдардан да зардап шектім. Қала мен
далада, теңізде және жалған бауырластар арасында қатерге
тап болдым. 27 Ешқандай аянбастан еңбектеніп келемін, ұйық-
тамаған түндерімнің есебі жоқ. Аштықтың, шөлдің не екенін
білемін, киімге мұқтаж болып талай рет тоңдым. 28 Басқа
жайлар туралы айтпағанның өзінде күн сайын барлық қауым-
дардың қамдары еңсемді басып, толғандырады. 29 Біреу әлсіз
болса, мен де өзімді әлсіз сезінбеймін бе? Біреу күнәға азғы-
рылса, сол үшін күйіп-жанбаймын ба?

30 Егерде мақтануға тиіс болсам, өзімнің күшсіз екенімді
көрсететін жайттармен мақтанайын. 31 Иеміз Исаның Әкесі,
мәңгілік мақтауға лайық Құдай, мына айтатындарымның нағыз
шындық екенін біледі: 32-33 Дамаскіде болған кезімде Арета
патшаның* аймақ әміршісі қала қақпаларын күзеттіріп, мені
ұстап алуға бұйырды. Бірақ мен қала қамалының терезесінен
себетпен төмен түсіп, оның қолынан сытылып кеттім.**

*22 Құдай ежелде Ыбырайыммен, кейін Исраил халқымен келісімдер жасаған болатын. Сол халықтың бір бөлігі — яһудилер оны зор мақтан тұтатын (Жаратылыс. баст. 12:1-3; 15:5-21; Мысыр. шығу 34:27-28).

*24 Немесе: қырыққа біреуі жетпей дүре соқты. (Бұл яһудилердің жазалау дәстүріне сай болатын.)

*32-33 Ирод Антипастың қайын атасы Арета Набате өлкесіндегі арабтарға б.з.д. 9 ж-дан б.з. 40 ж. аралығында патшалық құрды.

**32-33 Елшілер. істері 9:24. (Беделді дін басы болған Пауыл үшін бұл жайт қатты намыстанарлық еді.)

12

Елшінің көрген аяны мен басына түсіп отырған азабы

[1] Түбі пайдалы болмаса да, мақтануым қажет; енді Иеміздің
маған көрсеткен аяндары мен ашқан құпияларына тоқталайын.*
[2] Мәсіхпен тығыз байланыстағы біреуді* танимын, оны он төрт
жыл бұрын кенет «көктің ең биігіне»** көтеріп әкетті. Оның
рухы көкке апарылды, ал тәнінде ме, әлде тәнсіз бе, о жағы
маған емес, Құдайға ғана аян. [3] Сол кісінің жұмаққа апарыл-
ғанын дәл білемін — тек оның тәнсіз не тәнінде барғаны
маған емес, Құдайға ғана анық. [4] Сонда ол адам тілімен айтуға
келмейтін, әрі басқаларға әңгімелеуге тиым салынған сөздерді
естіді. [5] Сол ғажап оқиғаны мақтан ете аламын, ал жеке басым
туралы жалғыз күшсіздігімнен өзге ештеңемен мақтанбаймын.
[6] Дегенмен мақтанғым келген күнде де ақымақ болмас едім,
өйткені нағыз шындықты айтамын. Алайда мен туралы аса
жоғары пікірде болмауларың үшін содан бас тарттым. Одан да
өзімнен көріп-естігендеріңе сай ғана мені бағалаңдар!

[7] Өзіме ашылған құпиялардың төтенше ұлылығына байла-
нысты кеуде көтермеуім үшін тәніме «шаншылып түйрелу
азабы»* бұйырылды: шайтанның хабаршысы ұрып-соғып қатты
қинайды. Бұл мені өр көкіректеніп кетуден сақтамақ. [8] Үш
рет Иемізге сиынып, бұл азапты өзімнен аластатуын өтіндім.
[9] Бірақ Ол маған былай деді: «Менің рақымым саған жетер:
күшсіз жағдайыңда Менің құдіретім толықтай іске аса алады».
Сондықтан Мәсіхтің құдіретінің бойымда орнығуы үшін азап-
тан арылтуды сұраудың орнына күшсіздігіме қуана-қуана
мақтанамын. [10] Сонымен, басымнан әлсіздік, қорлық, мұқтаж-
дық, қуғын-сүргін, қысымшылық өткізгенде Мәсіхке бола
ризамын. Себебі өзім күшсіз болғанымда Ол арқылы күштімін.

---

*1 Қарсыластары өз ілімдерін тікелей Құдайдан қабылдадық деп мақтанса, Пауылдың жағдайында бұл шынымен солай еді (11:5,13-15).

*2 Яғни: елшінің өзі. (Өз дәрежесін асыра көтергісі келмеген ол мұнысын ашық айтпайды: 12:1,7.)

**2 Немесе: «үшінші көкке». (Бұл — Құдайдың мекені, ол 4-аятта жұмақ деп те аталады. Түсіндірмедегі «көкті» қараңыз.)

*7 Яки: маған тікен іспетті бірдеңе шаншып түйрегендей қинаған тәндік азаптар. (Мұның нақты не екені бізге беймәлім.)

Елшінің қорынттық қауымның қамын ойлап уайымдауы

11 Мақтанып ақымақтай көріндім, сендер мені соған мәжбүр
еттіңдер. Мені мадақтауға тиісті едіңдер, өйткені сол бір «озат
елшілермен»* салыстырғанда ешқандай кемшілігім жоқ. Деген-
мен жеке басым өздігінен түк те емес. 12 Құдайдың шынайы
елшісі екенімді көрсететін белгілер — ғажап кереметтер мен
құдіретті істер — үлкен төзімділікпен көз алдарыңда орындал-
ды. 13 Басқа қауымдарға қарағанда сендерге не жетіспейді, тек
менің сендерге ауыртпалық түсірмегенім болмаса?! Мұнымды
айыпқа бұйыра көрмеңдер.

14 Ендеше сендерге үшінші рет бармақшымын, бірақ ешқан-
дай ауыртпалық түсірмеймін. Маған дүние-мүліктерің емес,
өздерің қымбатсыңдар. Балалары ата-анасы үшін емес, ата-
анасы балалары үшін енші жинауға тиіс қой. 15 Осылайша мен
рухани игіліктеріңе бола қолымдағы барымды қуана жұмсап,
өзімді де еш аямаймын. Сендерді неғұрлым артық көрген сайын
мені анағұрлым аз сүйсеңдер де, солай істей беремін. 16 Қалай
болған күнде де өздеріңе ауыртпалық түсірмедім. Дегенмен
қу болғандықтан сендерден айлакерлікпен амалымды асырып
кеттім, ә? 17 Не болмаса жіберген кісілерімнің біреуі арқылы
өздеріңді пайдаландым ба? 18 Титтен сендерге баруын өтініп,
онымен бірге бауырластардың біреуін жібердім. Тит те өзде-
ріңді пайдаланған жоқ, солай емес пе? Екеуіміз бірдей рухпен
әрекет жасап, бір жолмен келеміз ғой.

19 Өзімізді сендердің алдарыңда ақтауға тырысамыз деп әлі
де ойлайсыңдар ма? Жоқ, біз Құдай алдында, Мәсіхпен тығыз
байланыста тұрамыз. Істегендеріміздің бәрі де, қымбатты бауыр-
ластар, сенімдеріңнің нығаюына арналған. 20 Сендерге барған
кезімде қалаған жағдайда болмайсыңдар ма деп қамығамын,
онда мен де өздерің қалағандай бола алмаймын. Араларыңда
айтыс-керіс, қызғаныш, ашу-ыза, жікке бөліну, жала жабу,
өсек-аяң, менмендік және тәртіпсіздік жайылуы мүмкін деп
уайымдаймын. 21 Сонда тағы барған кезімде Құдай мені сен-
дерге бола ұялтпасын! Бұрын да күнә жасаған, әлі де жасап
жүрген арамдықтан, неке адалдығын бұзушылық пен жүгенсіз-
діктерінен бас тартпаған талай адамдарың үшін көз жасымды
төгіп қайғырып жүрмейін!

---

*11 Яки: «озат елшілер» болып көрінгендермен (11:5).

13

Әркімнің өзін сынап, түзелуін ескерту

[1] Сонымен сендерге үшінші рет бармақпын. «Әрбір
тағылған айып кем дегенде екі-үш куәгердің айтқандарымен
айғақталады» (деп Тауратта жазылғандай,* мәселелеріңді қайта-
дан дұрыстап тексермекпін). [2] Екінші рет қастарыңда болған
кезде ескерткенмін, қазір де сендерден алыс жүріп, осы хат
арқылы ескертемін: қайтадан барғанымда бұрын күнә жаса-
ғандарды және кез келген басқаларыңды да еш аямаймын!
[3] Мен арқылы Мәсіх шынымен айтып тұр ма, жоқ па, соған
дәлел талап етіп отырсыңдар. Мен бұған былай дейін: өздеріңе
әрекет жасағанда Мәсіх күшсіз емес, Ол араларыңда күшті
болады. [4] Кезінде Мәсіх өз құдіретінен бас тартып, айқышқа
шегеленіп өлсе де, қазір Құдайдың құдіретімен тірі! Онымен
тығыз байланыстағы біз де күшсізбіз, алайда сендерге әрекет
жасағанда Құдайдың құдіреті арқылы Мәсіхпен бірге тіріміз!

[5] Шынында да сенім жолымен жүрсіңдер ме, жоқ па, соларың-
ды тексеріңдер, әрқайсың жеке бастарыңды сынаңдар! Әлде
жүректеріңнің төрінен Иса Мәсіхтің орын алғанын білмей-
сіңдер ме? Олай болса, шынымен сенім жолында емессіңдер!*
[6] Алайда біздің (елшілік құдіретіміздің) дәлеліне көздерің
жететін болады деп сенемін. [7] Дегенмен сендер бұдан былай
жамандық жасаудан бас тартсын деп Құдайдан өтініп сиына-
мыз. Ондағы мақсатымыз — біздің абыройлы болып көрінуіміз
емес, сендердің жақсылық жасауларың. Егер осылай өзіміз
(елшілік құдіретіміздің дәлелін келтіруге орайы болмай) абы-
ройсыз болып көрінсек, мейлі, солай-ақ бола қойсын.* [8] Себебі
біз ақиқатқа қарсы емес, ақиқатты жақтап күш саламыз.*
[9] Өзіміз күшсіз, ал сендер күшті болсаңдар, соған қуанып шат-
танамыз. Дәл осыны, түгелдей түзелулеріңді, сұрап Тәңірге
сиынамыз. [10] Сондықтан бұларды өздеріңе алыста жүріп жазып
отырмын. Иеміздің маған — күйрету үшін емес, нығайту үшін
— берген билігін қатаңдықпен қолданғым келмейді.

---

*1 Заң. қайтал. 19:15.

*5 Яки: орын алғанын ұқпайсыңдар ма? Әрине, сол сынақтан өтсеңдер (яки шынайы сенушілер болсаңдар) ғана осылай болғаны (Жохан. 1-хаты 3:6-10; 3:21-24; Рим. хат 8:5-14; Қорынт. 1-хат 11:28).

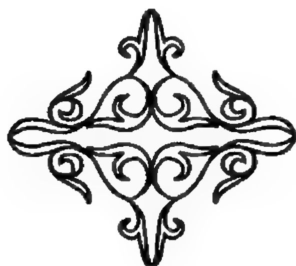
*7 Егер олар өкініп, түзелсе, елшінің алдын ала айтқан қатаң шара қолдануының реті болмай қалады; сонда кейбіреулері оны тағы да айтқанынан тайды деп айыптайтын шығар (1:16-17).

*8 Яки: ақиқатты жақтап күштіміз.

Соңғы сәлемдер мен ақ бата

11 Сонымен, бауырластар, қош-сау болыңдар! Түзеле беріңдер,
жігерленіңдер, бір ниеттес, тату болыңдар! Сонда сүйіспенші-
лік пен тыныштықтың қайнар көзі — Құдай сендерге жар
болады. 12 Шын жүректен бір-біріңді беттеріңнен сүйіп,* сәлемі-
мізді жеткізіңдер; Құдайдың барлық адамдары сендерге сәлем
жолдауда.

13 Лайым Иеміз Иса Мәсіхтің рақымы, Құдайдың сүйіспен-
шілігі және Киелі Рухпен қарым-қатынастарың бәріңде бола
берсін! Аумин.

*12 Яки: Бір-біріңді қасиетті сүйіспен сүйіп. (Туысқандар мен дос-жарандар арасында қолданылатын амандасу және қоштасу дәстүрін сенушілер шын жүректен орындауға тиісті еді.)

Ғалаттықтарға арналған хат

Жазба туралы мәлімет

Пауыл елші бұл сәлемхатын Түркияның орталығында орналасқан Ғалатия өлкесіндегі сенушілер қауымдарына жазды. Пауыл өзін мазалаған мынадай хабар алған еді: негізінен басқа ұлт өкілдерінен құралған қауымдарға кейбір уағыздаушылар яһуди дінінің қағидаларын, әсіресе сүндет рәсімін, орындамай Құдай алдында күнәдан ақталуға болмайды деп тәлім беріпті. Олар Пауылдың Құдайдың елшісі екендігін мойындамай, оның Таурат заңын ұстанбай-ақ тек Мәсіхке сену арқылы ақталу жөніндегі ілімін теріске шығарды.

Пауыл осы хатында солардың қате көзқарастарына қарсы шығып, өзін елшілікке адам баласы емес, Құдайдың тағайындағанын дәлелдейді. Сондай-ақ елші уағыздап жатқан Ізгі хабарын өзіне Мәсіхтің тікелей аманаттағандығын, ал кейін Иерусалимдегі елшілер мен қауым жетекшілерінің соның мазмұнымен келіскендігін білдіреді.

Егерде адамдардан Құдай алдында ақталу үшін сенімге қоса игі істер талап етілсе, онда Ізгі хабар түгелдей өзгерер еді. Себебі оның түпкі мәні Құдайдың рақым етіп, Мәсіхті адамзатты құтқару үшін құрбан болуға жібергендігінде. Мәсіх өлгенде барлық күнәларымыздың жазасын Өзіне алды! Құдай жасаған осы мүлтіксіз құтқару жолына еш нәрсе қосуға болмайды. Мәсіхтің құрбандығына сеніп, жан дүниесінен Оған орын берген әрбір адам жаңа өмір бастайды.

Бұдан былай Құдайдың Киелі Рухы сенушінің іс-әрекетіне басшылық жасап, игі істерге жетелеп, оның өмірін шын мәнісінде өзгертеді. Барлық заңдар да, тіпті Құдай ертеде Исраил халқына бұйырған Таурат заңының өзі де, тек түзу жолды көрсете ғана алып, адамды тәрбиешінің бақылауындағы баладай шектеп ұстайды. Бірақ Мәсіхке сенетіндерге Құдай таза өмір сүруге рухани күш-қуат пен азаттық және Өзімен тығыз байланысты сыйлайды.

1

Арнау және сәлем

[1-2] Ғалатия өлкесіндегі сенушілер қауымдарына Пауыл
елшіден және қасымдағы барлық бауырластардан дұғай сәлем.
Ал мені елшілікке тағайындаған — адам баласы емес, Иса
Мәсіх және Оны өлімнен қайта тірілтіп алған Құдай Әкеміз.
[3] Сендерге Құдай Әкеміз бен Иеміз Иса Мәсіх рақымын жау-
дырып, тыныштық сыйлай берсін! [4] Иса Мәсіх бізді қазіргі
зұлым дүниенің құлдығынан құтқару үшін Құдай Әкеміздің
еркі бойынша күнәларымыздың құнын өтеп, жанын құрбан
етті. [5] Құдайдың ұлылығы мәңгі мадақталсын! Аумин.

Өзге «Ізгі хабар» жоқ

[6] Сендерді Мәсіхтің рақымы арқылы Өзіне шақырған Тәңір-
ден осылай тез бас тартып, өзге бір «ізгі хабарға» бет бұрып
кеткендеріңе таңғаламын. [7] Дегенмен өзге «ізгі хабар» жоқ!
Мәселе сендерді шатастырып, Мәсіх туралы Ізгі хабарды
бұрмалағысы келген кейбір кісілерде болып тұр. [8] Егер біздер
немесе тіпті «көктен түскен періште» сендерге бұрын уағыз-
дағандарымызға қайшы өзге бір «ізгі хабарды» уағыздайтын
болсақ, онда солай істегенімізді Құдайдың қарғысы атпақ.*
[9] Бұрын айтқанымызды тағы қайталаймын: біреу сендерге өз-
дерің қабылдаған Ізгі хабарға қайшы келетінді таратып жүрсе,
оны Құдайдың қарғысы атпақ!

[10] Әлде мұны адамға не Құдайға жағу үшін айтып отырмын
ба? Жоқ, мен адамдарға ұнауға тырыспаймын, әйтпесе Мәсіх-
тің қызметшісі бола алмас едім.

Өзін Құдайдың тағайындағаны туралы елшінің дәлелі

[11] Бауырластар, сендерге айтамын: мен уағыздаған Ізгі хабар
адам ойынан шыққан емес! [12] Оны ешбір адамнан не қабылда-
ған, не үйренген емеспін, Иса Мәсіхтің тікелей білдіруімен*
қабылдадым.

[13] Сендер менің яһудилік дәстүрді бұрын қалай ұстанғанымды
және Құдайдың қауымын шектен тыс қудалап, құртуға тырыс-
қанымды естігенсіңдер. [14] Мен яһуди дінін ұстануда ұлтымның

---

*8 Яки: солай істегеніміз Құдайдың қаһарына ұшырайды (Қорынт. 1-хат 16:22; Еврей. хат 16:22).

*12 Яки: Иса Мәсіхтің аяны арқылы.

ішіндегі көптеген құрдастарымнан озып, ата-бабаларымыздан
мирас қалған салт-дәстүрлердің қызғыштай қорғаушысы болдым.
15 Бірақ та мені анамның құрсағында жатқанда-ақ таңдап,
зор рақымымен шақырып алған Құдай 16 өз қалауымен Иса-
ның Өзінің рухани Ұлы екендігін маған ашып білдіріп, Ол
туралы Ізгі хабарды яһудилерден басқа халықтардың арасына
таратуға бұйырды.

Сонда мен осы туралы ешбір адамнан ақыл сұраған жоқпын,
17 Иерусалимге барып, менен бұрын елші болғандармен де ақыл-
дасқан емеспін. Қайта, ешқайда соқпастан Арабия еліне* тура
аттанып, сол жақтан Дамаскіге қайтып келдім. 18 Үш жылдан
кейін ғана Петір елшімен* танысу үшін Иерусалим қаласына
барып, қасында тек он бес күн болдым. 19 Басқа елшілерден
сол кезде Иеміздің туған інісі* Жақыпты ғана көрдім. 20 Құдай
куә, бұл жазып отырғандарым өтірік емес. 21 Содан кейін Сирия
мен Киликия өлкелеріне бардым. 22 Ал Яһудея аймағындағы
мәсіхшілер қауымдары мені әлі де танымайтын. 23 Олар тек:
«Бізді бұрын қудалаған адам, өзі түп-тамырымен құртпақ
болған сенімді қазір уағыздап жүр» дегенді естіп, 24 мені
тәубеге келтіргендігі үшін Құдайды мадақтады.

2

Өзге елшілердің Пауыл уағыздап жүрген Ізгі хабарды қолдауы

1 Он төрт жылдан кейін тағы да Иерусалимге аттандым. Бұл
жолы Барнабамен бірге барып, Титті де ертіп алдым. 2 Осы
сапарға Иеміздің тікелей білдіруімен* шықтым. Мен әсіресе
қауымның беделді кісілерімен жеке сөйлесіп, оларға басқа
ұлт адамдарына өзім уағыздап жүрген Ізгі хабардың мазмұ-
нын айтып бердім. Ондағы мақсатым қазіргі, әрі бұрынғы
еңбектерімнің зая кетпеуі еді.** 3 Ал олардың уағыздарыммен
келіскендері сондай, қасымдағы Титтің грек болғандығына

---

*17 Яки: (бүгінгі Иордан еліндегі) шөлді аймаққа.
*18 Немесе: Кефамен. Кефа: Петір есімінің көне арамейше түрі (Жохан 1:42; Елшілер. істері 9:26-28).
*19 Иерусалимдегі қауымның жетекшісі (Елшілер. істері 15:33).
*2 Яки: Иеміздің аяны бойынша.
**2 Алғашқы елшілер Пауылдың ілімі мен ұйымдастырған қауымдарын Құдайдың ісі деп қабылдамаса, ол өз еңбегін зая кетті деп есептер еді. Ол қалай да қауымның бірлігін сақтамақ болды.

қарамастан, оның сүндеттелуін талап етпеді. [4]Мұны екі жүзді-
лікпен кіріп кеткен жалған «бауырластар» ғана істеді. Олар
Иса Мәсіхтің жолындағы біздің рухани еркіндігіміздің ізіне
түсіп, Таурат заңына бағындыру үшін қауымдарға ұрланып еніп
алған еді. [5]Алайда біз Ізгі хабардың шындығы сендерге тап-
таза күйінде қалсын деп, айтқандарына бір сәтке де көніп,
бағынған емеспіз.

[6]Ал беделділерге келсек — беделдерінің қандай екені мен
үшін маңызды емес, Құдай адамның бет-жүзіне қарамайды —
олар маған ерекше міндеттер жүктеген жоқ. [7]Керісінше, Ізгі
хабарды яһуди халқына уағыздау Петірге қалай тапсырылған
болса, маған да басқа халықтарға Ізгі хабарды уағыздаудың
солай аманатталғандығына да көздері жетті. [8]Өйткені Петір-
дің яһудилер арасындағы елшілік қызметін қолдаған Құдай
менің де басқа халықтар арасындағы қызметіме жар болды.
[9]«Қауымның тірегі» деп саналатын Жақып, Петір,* Жохан
Құдайдың маған берген рухани дарынын мойындап, менімен
және Барнабамен қол алысып, қатынасымызды бекіттік.
Сонымен біз Ізгі хабарды басқа халықтарға, ал олар яһуди
халқына алып барсын деп келістік. [10]Олар бізден тек қана
мұқтаж сенушілерге* көмектесуді ұмытпауымызды талап етті,
ал мен дәл осыны істеуге ынталы едім.

Петірдің екі жүзділігіне Пауылдың қарсы шығуы

[11]Бірақ Петір Антақияға келгенде оған ашықтан-ашық қарсы
шықтым, өйткені қылығы айыптауға тұрарлық еді: [12]Иерусалим
қауымының жетекшісі Жақыптан бірқатар яһудилер келгенге
дейін ол сүндеттелмеген басқа ұлттық сенушілермен дастар-
қандас болып жүрген еді. Алайда сүндеттеуді талап ететін
әлгі яһудилер жеткеннен кейін Петір олардан қаймығып, басқа
ұлт сенушілерінен тартыншақтап, алшақтай бастады. [13]Оны-
мен бірге қауымдағы басқа яһудилер де екі жүзділік танытты,
тіпті Барнаба да екі жүзділіктеріне еріп, адасып кетті. [14]Мен
олардың Ізгі хабардың шындық жолынан тайып кеткендіктерін
көргенде бәрінің алдында Петірге былай дедім:

---

*9 Яки: Кефа (1:18).

*10 Әсіресе Яһудеядағы қудаланып, кедейленгендерге (Елшілер. істері 8:1; 11:29-30).

— Сіз яһуди болсаңыз да, яһудилердей емес, бірге тұрған
басқа ұлттық сенушілер сияқты өмір сүресіз. Енді қалайша
оларды яһуди дәстүрлерін ұстануға зорламақсыз?! [15] Яһуди
болып туған біздер «басқа ұлттық күнәкарлар» болмасақ та,
[16] адамдардың Таурат заңын ұстану арқылы емес, тек Иса
Мәсіхке деген сенімдерімен ғана Құдай алдында ақталатынын
білеміз. Сондықтан біз де Таурат заңын орындаудың арқасында
емес, Мәсіхке сенуіміз арқылы ақталу үшін сенімімізді Мәсіх
Исаға арттық. Себебі заңды орындаумен «ешбір адам ақтала
алмайды».*

[17] Ал егер Мәсіхтің арқасында ақталғымыз келген біз яһуди
дәстүрлерін ұстанбағанымыз үшін әлі де күнәкар деп есептелсек,
онда Мәсіхке деген сенімнің* бізді бәрібір күнәлы жағдайы-
мызда қалдырғаны емес пе? Мүмкін емес! [18] Себебі Таурат
заңын орындау арқылы ақталамыз деген пікірді жойып келген
мен оны қайтадан қалпына келтірсем, онда өзімді заң бұзушы
күнәкар етіп көрсеткен болар едім. [19] Адам өлгенде заңға
бағынудан босайтыны сияқты, мен де Таурат заңы бойынша
өлімге кесіліп, сол заңды орындаудан босатылдым. Ондағы
мақсат — менің Құдай үшін өмір сүруім. Мен рухани жағынан
Мәсіхпен бірге айқышқа шегеленіп өлдім, [20] сондықтан өзім*
бұдан былай өмір сүріп жатқаным жоқ, қайта, бойымда Мәсіх
өмір сүруде. Ендігі тәндік өмірім — Құдайдың рухани Ұлына
деген сенімімнің арқасындағы өмір. Ол мені сүйгендіктен
Өзін мен үшін құрбан етті! [21] Осылайша Құдайдың рақымын
жоққа шығармай, соған ғана сүйенемін. Ал егер Таурат заңын
орындау арқылы ақталсақ, онда Мәсіхтің Өзін өлімге қиғаны
бекер болар еді.

3

Ақталу жолы

[1] О, түйсіксіз аңқау ғалаттықтар-ай, сендерді біреу сиқырлап
қойды ма? Иса Мәсіхтің айқыштағы өлімін көз алдарыңнан
кетпестей етіп суреттеп беріп едім ғой!

[2] Маған мынаны ғана айтыңдаршы, Киелі Рухты қалай қабыл-
дадыңдар: Таурат заңын орындау арқылы ма, әлде Ізгі хабарды
тыңдап, сену арқылы ма?

---

*16 Забур жыр. 142:2.
*17 Немесе: Мәсіхтің қызметінің.
*20 Яғни: мен өз еркіммен және күш-қуатыммен.

[3]Сондай түйсіксіз бе едіңдер: рухани өмірді Киелі Рухпен
бастап, өз күштеріңмен кемелденбек екенсіңдер ғой? [4]Сонда
қалай, бастарыңнан өткізгендеріңнің бәрі бекер болғаны ма?
Егерде шынымен бекер болса.* [5]Құдайдың сендерге өз Рухын
беріп, араларыңда керемет істер жасағанының себебі — Таурат
заңын орындауларың ба, әлде Ізгі хабарды тыңдап, сенулерің бе?

[6]Ыбырайыммен де солай болды: ол Құдайға сенді, сондықтан
Оның алдында ақталды.* [7]Көздерің жетіп тұр: Тәңірге сенім
артқандар ғана — Ыбырайымның нағыз ұрпақтары. [8]Киелі
жазбалар Құдайдың басқа ұлттарды сенім арқылы ақтайты-
нын алдын ала білдіріп, Ыбырайымға «сен арқылы Мен бар-
лық ұлттарды жарылқаймын» деген Ізгі хабарды мәлімдеді.*
[9]Сондықтан Тәңірге сенім артқандар Оған сенген Ыбырайым
арқылы жарылқанады.

[10]Ал өздерінің Таурат заңын ұстанғандарына сүйенушілердің
бәріне қарғыс тиеді! «Тауратта жазылған барлық ережелерді
бұлжытпай орындамайтын әркімді қарғыс атады!» деп жазыл-
ған.* [11]Ендеше, заңды орындаған ешкімнің Құдай алдында
ақтала алмайтыны анық, өйткені тек «сенімі арқылы ақталған
адам шынайы өмірге ие болады».* [12]Ал Таурат заңының сенімге
қатысы жоқ. Керісінше, оның ережелерін «бұлжытпай орын-
даған адам солар арқылы өмір сүреді».* [13]Алайда айқышқа
шегеленіп, ілінген кезде Мәсіх бізге тиісті қарғысты Өзіне
қабылдап, бізді Таурат заңы мәлімдеген қарғыстан құтқарды!
Себебі «ағашқа ілінген әркімді қарғыс атады» деп жазылған.*
[14]Демек, Ыбырайымға берілген ақ бата Иса Мәсіх арқылы
басқа ұлттарға да тарап, бәріміздің уәделенген Киелі Рухты
сенім арқылы қабылдауымыз үшін Мәсіх бізді қарғыстан құт-
қарып алды.

---

*4 Немесе: көрген көптеген рухани игіліктеріңнің бекер болғаны ма? Тек бекер болса, игі болар еді.

*6 Немесе: сондықтан Оның алдында әділ деп есептелді (Жаратылыс. баст. 15:6).

*8 Жаратылыс. баст. 12:3.

*10 Заң. қайтал. 27:26.

*11 Аббакұқ 2:4.

*12 Леуілік. 18:5.

*13 Заң. қайтал. 21:23.

Құдайдың уәдесінің күшін Таурат заңы жойған емес

[15] Бауырластар, күнделікті өмірден мысал келтірейін: бекітіл-
ген келісімнің* күшін жоюға немесе оған бір нәрсе қосуға
болмайды. [16] Бұл жерде де солай: Тәңір уәдесін Ыбырайымға
және оның ұрпағына берді. «Ұрпақтарыңа» деп көпше түрде
емес, «ұрпағыңа» деп жекеше түрде айтты.* «Ұрпағың» Біреуді
білдіреді, Ол — Мәсіх. [17] Айтайын дегенім мынау: төрт жүз
отыз жылдан кейін берілген Таурат заңы Құдай бұрын бекіт-
кен келісімнің* күшін, яки Оның Ыбырайымға Мәсіх жөнінде
берген уәдесінің күшін жоя алмайды! [18] Себебі егер мұрагер-
лік Таурат заңына байланысты болса, онда ол уәде арқылы
берілмес еді. Алайда Құдай мұраны Ыбырайымға рақым етіп,
уәде етті.

[19] Онда Таурат заңының атқаратын қызметі қандай? Ол
күнәларды әшкерелеу үшін* қосымша ретінде берілді. Тәңір-
дің уәдесі Ыбырайымның Ұрпағы Мәсіхке байланысты; Ол
келгенше, Таурат заңы күшінде тұрды. Періштелер мұны
халыққа арада жүрген Мұса пайғамбар арқылы жеткізген еді.
[20] Алайда жеке біреу болса, онда арада жүрушінің керегі жоқ:
Ыбырайымға уәдені берген — Құдайдың дара Өзі!*

[21] Сонымен, Таурат заңы Құдайдың бұрын берген уәдесіне
қайшы келіп тұр ма? Мүмкін емес. Себебі егер мәңгілік өмірге
қол жеткізетін заң берілген болса, онда адамдар оны орындап,
ақтала алар еді. [22] Алайда Киелі жазбалар бүкіл адамзаттың
күнәның тұтқынында екенін мәлімдейді.* Ондағы мақсат —
Иса Мәсіхке сену арқылы табыс етілетін уәделі сыйдың (яғни,
күнәдан ақталудың) сенетіндерге ғана берілуі.

[23] Осы сенімнің заманы туып, келуге тиісті Мәсіхке сене
алғанға дейін біз Таурат заңының бақылауында болып, тұтқында
жүрдік. [24] Басқаша айтқанда, Таурат заңы «тәрбиелеушіміз»
болып бізді Мәсіхке әкелді,* осылай Оған сеніп, ақталдық.

---

*15,17 Немесе: өсиеттің.

*16 Жаратылыс. баст. 12:7; 13:15; 24:7.

*19 Немесе: күнәға тыйым салу үшін.

*20 Арада жүрген періштелер мен Мұса пайғамбар арқылы жасалған келісімге қарағанда, Құдайдың тікелей берген уәдесінің дәрежесі әлдеқайда жоғары.

*22 Заң. қайтал. 27:26; Забур жыр. 142:2.

*24 Немесе: Мәсіх келгенше, Таурат заңы тәрбиелеушіміз болды.

[25] Ал енді, сенімнің заманы туғаннан бері «тәрбиелеушінің» қарамағынан шықтық.

Құдайдың құлы емес, рухани баласысыңдар

[26] Барлығың Иса Мәсіхке деген сенімдерің арқылы Құдай-
дың рухани баласысыңдар. [27] Өйткені Мәсіхпен тығыз байла-
нысып, шомылдыру рәсімінен өткен бәрің Мәсіхтің рухани
қасиеттеріне бөлендіңдер. [28] Бұл жерде яһуди мен басқа ұлт
адамының, құл мен еріктінің, еркек пен әйелдің арасында
айырмашылық жоқ, себебі барлығың Иса Мәсіхпен тығыз
байланыста біртұтассыңдар. [29] Және сендер Мәсіхтікі болған-
дықтан Ыбырайымның рухани ұрпағысыңдар, әрі Құдайдың
оған уәде еткен игіліктерін иемденесіңдер.*

4 [1] Тағы айтпағым мынау: мұрагер болашақта барлық бай-
лықты иемденуге қақылы болса да, балалық кезінде оның
құлдан еш айырмашылығы жоқ. [2] Ол әкесі белгілеген уақытқа
дейін қамқоршылар мен үй басқарушылардың бақылауында.
[3] Біз де рухани балалық шағымызда осы дүниелік тұрпайы
ілімдердің құлдығында болдық. [4] Ал Құдай белгілеген уақыты
жеткенде рухани Ұлын жіберді. Ол бір әйел арқылы дүниеге
келіп,* Таурат заңы үстемдік етіп тұрған халық арасында
[5] сол заңға бағынғандарды босатып, Өзінің рухани балалары
ету үшін келді. [6] Енді біз рухани балалары болғандықтан,
Құдай Өзінің рухани Ұлының Рухын жүрегімізге дарытты.
Сол бізді: «Абба, Әке!»* — деп Құдайға сиындырады.
[7] Сонымен енді құл емес, рухани ұлсың; ал рухани баласы
болған соң, Құдай саған уәде еткендерін сыйлайтын болады.

Елшінің ғалаттықтарды уайымдап, қиналуы

[8] Бұрын Құдайды әлі білмейтін кезде сендер шын мәнінде
Тәңір болмайтын жын-перілерге құлшылық етіп, бас ұрдыңдар.
[9] Ал енді Құдайды жақыннан танып алғаннан кейін, дұрысын
айтқанда, Құдай сендерді танып, Өзімен жақын байланыста
болуға шақырғаннан кейін, қалай ғана кері айналып, қайтадан
әлсіз, бейшара, тұрпайы ілімдерге бет бұрасыңдар? Соларға

*29 Яки: Құдайдың уәдесі бойынша мұрагерісіңдер (3:16; Рим. хат 8:17).
*4 Жаратылыс. баст. 3:15; Лұқа 1:30-35.
*6 Абба: көне арамейше, мағынасы «әкетай».

тағы қалайша бас ұрып, құлшылық еткілерің келеді? [10] Белгілі
діни күндер мен айларды, мерекелер мен жылдарды берік
ұстануда екенсіңдер. [11] Сендерге арнаған еңбегім зая кетті-ау
деп уайымдаймын.

[12] Бауырластарым, өтінемін: пайдасыз ережелерге бағынбай,
мен сияқты болыңдар, мен де сендер сияқты болғам. Жеке
басыма жамандық істеген жоқсыңдар. [13] Сендерге Ізгі хабарды
алғаш рет жариялағанымда денсаулығымның нашар болғанын
білесіңдер. [14] Бірақ та тәнімнің ауруынан жиреніп, теріс қарап
кетпей, керісінше, мені Құдайдың бір періштесіндей, тіпті
Иса Мәсіхтің Өзіндей қабылдадыңдар. [15] Бұрынғы риза көңіл-
деріңе не болды? Өзім куәмын, сол кезде, мүмкін болса, өз
көздеріңді ойып алып, маған сыйлар едіңдер.* [16] Ал енді сен-
дерге шындықты айтқаным үшін жау болып шықтым ба?
[17] Көңілдеріңнен шығуға ынталанғандардың ниеттері* жақсы
емес: олар сендерді бізден ажыратып, өздеріне қаратып бағын-
дырмақ. [18] Біреудің көңілінен шығуға ізгі ниетпен ынталану
— жақсы нәрсе, бірақ бұл тек қастарыңда жүргенімде ғана
болмау керек.

[19] Балаларым менің! Баласын туғанда толғақ азабын басы-
нан кешкен анадай мен тағы да сендерді уайымдап, қиналып
жүрмін. Бұл, мінез-құлықтарыңнан Мәсіхтің болмысы толы-
ғырақ көрінгенше жалғаса бермек. [20] Дәл қазір қастарыңда
болып, сендермен жұмсақ үнмен сөйлессем шіркін! Себебі
сендерді түсіне алмай жүрмін.

Ажар мен Сараның мысалы

[21] Таурат заңына бағынғысы келген сендер маған айтыңдаршы:
Тауратта айтылғанды білмейсіңдер ме? [22] Онда Ыбырайымның
екі ұлы, біреуі күңінен, екіншісі ерікті әйелінен туғаны туралы
жазылған. [23] Күңінің ұлы әдеттегідей туылса, ерікті әйелінікі
Құдайдың берген уәдесі бойынша кереметпен дүниеге келді.
[24] Бұл әңгімеде ерекше астар бар, екі әйел екі түрлі келісімді
білдіреді: біреуі перзентін құлдықта туған Ажар, ол — Синай
тауында жасалған келісімнің бейнесі. [25] Ал Арабиядағы Синай
тауын бейнелейтін Ажар қазіргі Иерусалимге де ұқсайды,

---

*15 Немесе: ең қымбатты нәрселеріңді қиюға даяр едіңдер. (Пауылдың көз ауруымен науқастанғаны да ықтимал.)

*17 Яғни: яһуди діндарларының ниеттері.

себебі ол қала өз халқымен әлі де Таурат заңының құлдығын-
да. [26] Бірақ көктегі Иерусалим ерікті, біздің рухани анамыз —
сол!

[27] Бұған байланысты Пайғамбарлар жазбаларында: «Қуан,
құрсақ көтермейтін, бедеу әйел, толғатып көрмеген сен масат-
танып дауыста! Өйткені күйеуі барға қарағанда, жалғыз басты
әйелдің балалары көбірек болады», — деп алдын ала айтылған.*

[28] Уәде бойынша дүниеге келген Ысқақ іспетті біздер де,
бауырластарым, Құдайдың уәдесіне сай Оның қайта туылған
рухани балаларымыз, себебі Ыбырайымның сенгеніндей, біз
де Тәңірге сенеміз. [29] Ал әдеттегідей жолмен дүниеге келген
баланың сол заманда Құдай Рухы дарытқан қабілетпен туған
баланы қудалағанындай, қазір де Киелі Рухтан қайта туылған
біздерді құлдықта жүрген яһудилер қудалауда. [30] Киелі жаз-
бада не делінген? «Күңді баласымен бірге қуып жібер, күңнің
ұлы ерікті әйелдің ұлымен бірдей мұраға ие болмасын!»
[31] Ендеше, бауырластар, біздер «күңнің» емес, «ерікті әйелдің»
ұрпағымыз!*

5

Мәсіх арқылы қол жеткен азаттық

[1] Мәсіх бізді еркін өмір сүрсін деп азат етті. Енді табанды
болып, құлдықтың қамытын қайта кимеңдер!

[2] Мен, Пауыл, сендерге мынаны айтамын, сөзіме ден қойың-
дар: егер Құдай алдында ақталу үшін сүндетке отырсаңдар,
онда сендерге Мәсіхтен ешбір пайда болмайды. [3] Сүндетке
отыратындардың әрбіреуіне тағы да байыппен айтамын: ақталу
үшін сүндеттелген әркім Таурат заңының барлық ережелерін
де бұлжытпай орындауға міндетті! [4] Осы заңды ұстану арқылы
ақталуға тырысушы сендердің Мәсіхпен байланыстарың үзілді,
Құдайдың рақымынан ада болдыңдар!

[5] Ал біз сенім жолымен Құдай алдында ақталғандықтан,
мұның Мәсіх қайта оралғанда ашық жариялануын Киелі Рух-
тың арқасында үміт етіп күтудеміз. [6] Иса Мәсіхпен тығыз бай-
ланыста болғандар үшін сүндеттелу не сүндеттелмеу маңызды

---

*27 Ишая 54:1. (Таурат заңын ұстанушылардан гөрі Құдайдың уәдесі бойынша сенім арқылы ақталғандардың саны әлдеқайда көп болмақ.)

*31 Ягни: Құдай бізді Таурат заңына бағындырмай, Мәсіхке деген сеніміміз арқылы ақтап, қабылдап, беретін рухани игіліктеріне ие етті (3:29; Елшілер. істері 15:10-12).

емес. Біз үшін ең маңыздысы — сүйіспеншілікпен әрекет
жасайтын сенім.
[7] Жақсы жүріп бара жатыр едіңдер, енді кім жолдарыңа
бөгеу болып, сендерді шындыққа бағындырмайды? [8] Бұған
иландырған — сендерді Өзіне шақырған Құдай емес. [9] Бір
құмалақ бір қарын майды шірітеді дейді.* (Сол сияқты, жалған
ілімдер көп зиян келтіреді.) [10] Бұдан былай Ізгі хабардан басқа
пікірлерді ұстанбайсыңдар деп Иемізге сенемін. Сендерді
абыржытып, адастырып жүрген адам, кім болса, ол болсын, өз
сазайын тартатын болады. [11] Ал маған келсек, бауырластар,
егер әлі де сүндеттелудің қажеттігін уағыздап жүрсем, неге
күні бүгінге дейін қудаланудамын? Сонда Мәсіхтің айқыш-
тағы құрбандығы туралы уағыздарым яһуди діндарларының
ашуын қоздырмас еді. [12] Мазаларыңды алып жүргендер қауым-
дарыңнан біржола кетіп қалса етті!*

Мәсіх жолындағы еркіндік — жүгенсіздік емес

[13] Бауырластар, Құдай сендерді еркіндікке шақырды. Бірақ
еркіндікті күнәкар құмарлықтарыңды қанағаттандыру үшін
теріс пайдаланбаңдар, қайта, бір-біріңе сүйіспеншілікпен қызмет
етіңдер! [14] Бүкіл Таурат заңын орындау мына бір бұйрыққа
саяды: «Өзіңді қалай сүйсең, маңайыңдағы адамды* да солай
сүй!» [15] Ал егер бір-біріңді қауып, жесеңдер, жойылып кетуден
сақ болыңдар!
[16] Ал мен былай деймін: Киелі Рухпен өмір сүріңдер, сонда
ескі күнәкар болмыстарыңның қалауы іске аспайды. [17] Өйткені
ескі болмысымыздың қалауы Киелі Рухқа қарсы, ал Рухтың
қалауы ескі болмысымызға қарсы. Бұл екеуі бір-біріне қарама-
қайшы, сондықтан өз еріктеріңмен әрекет ете алмайсыңдар.
[18] Ал егер Киелі Рухтың жетелеуімен жүрсеңдер, онда Таурат
заңының билігі сендерге жүрмейді.
[19] Ескі күнәкар болмысымыздан туындайтын қылықтар белгілі,
бұлар: жеңіл жүріс, азғындық пен ұстамсыздық; [20] жалған
тәңірлерге табынушылық пен сиқыршылық; қаскөйлік, ұрыс-
керіс, қызғаныш, ашу-ыза, жеке бастың абыройын ойлау, ала

---

*9 Немесе: Азғантай ашытқы бүкіл қамырды ашытады.
*12 Немесе: алып жүргендер Құдайға ұнай ма деп өздерін піштіріп тастаса етті!
*14 Яки: басқаларды (өмір жолында Құдай саған кездестірген адамдарды) (Леуілік. 19:18; Матай 19:18).

ауыздық тұғызу, жік салу, [21] күншілдік, кісі өлтіру, маскүнемдік, жүгенсіздік және сол сияқтылар. Бұлар жайлы сендерге ескертемін, бұрын да ескерткенмін: мұндаймен айналысқандарға Құдай Патшалығында орын жоқ.*

[22] Ал Киелі Рух өмірлерінде жетілдіретін игілікті «жеміс» мынадай: сүйіспеншілік, қуаныш, тыныштық, шыдамдылық, қайырымдылық, кең пейілділік, сенімділік, [23] ілтипаттылық, ұстамдылық. Ешбір заң бұларға қарсы тұрмайды.

[24] Сонымен қатар Иса Мәсіхтікі болғандар айқышта өлген Онымен бірігіп кетті. Сол себептен олар өздерінің ескі күнәкар болмыстарынан да, соның құмарлықтары мен тілектерінен де үзілді-кесілді бас тартты.

Киелі Рухтың күшімен өзара тату-тәтті болу

[25] Біз Киелі Рухтың арқасында жаңа өмірге ие болғандай,
Оның жетекшілігімен өмір сүре берейік. [26] Жеке басымызды
қастерлеп, бір-бірімізді ашуландырып, күндеуге жол бермейік!

6 [1] Бауырластар, араларыңдағы біреу күнә жасап қойса,
сендер оны Киелі Рухтың жетелеуімен ілтипаттылық
танытып түзу жолға қайтаруға ұмтылыңдар, өздерің де алданып
қалудан сақ болыңдар! [2] Біріңнің ауыр жүгінді екіншің
көтерісіңдер, сөйтіп Мәсіхтің өсиетін* орындайсыңдар. [3] Кімде-
кім шын мәнінде өзгелерден артық болмай тұрып,* ерекшемін
деп көкірегін көтеріп, көмектесуден бас тартса, сол өзін
алдайды. [4] Әркім өз іс-әрекетін тексерсін, сонда өзін басқалармен
салыстырмай, жетістіктерін мақтан ете алады. [5] Өйткені
әр адам өз міндетін атқаруға тиіс.* [6] Құдай сөзінен тәлім алушылар
қолда бар игіліктерін ұстаздарымен бөліссін!

[7] Алданбаңдар: Құдай адамның Оны елемей, өз бетімен
жүруіне жол бермейді.* «Адам не ексе, соны орады» дейді.
[8] Өзінің ескі күнәкар болмысын қанағаттандырушы сол болмысқа
тән өлімді орады.* Ал Құдай Рухына қызмет етуші осы

---

*21 Яки: мұндаймен айналысқандар Құдай Патшалығынан үлес алмайды (6:8; Аян 22:15).

*2 Немесе: Мәсіхтің заңын (Жохан 13:34; 15:12).

*3 Немесе: өзі шынымен түкке тұрмаса да.

*5 Немесе: әркім өзі үшін Құдайға жауап беретін болады.

*7 Немесе: Құдай Өзін мазақтатып қоймайды.

*8 Яки: рухани өлімді орады (Құдайдан мәңгі ажырайды: 5:21; Аян 22:15).

Рухқа тән мәңгілік өмірді орады. [9] Жақсылық жасаудан тал-
майық! Себебі бұдан шаршап, бас тартпасақ, тиісті уақытта оның
игілікті өнімін Құдайдан қабылдайтын боламыз. [10] Сондықтан
мүмкіндік барда барлық адамдарға, әсіресе сенімі бір бауыр-
ластарымызға, жақсылық істей берейік!

Соңғы бата мен ескерту

[11] Енді сендерге өз қолыммен, үлкен әріптермен жазып отыр-
ғандарыма қараңдар!*

[12] Адамдарға ұнағысы келетіндер сендерді сүндетке отыруға
мәжбүр етпек. Олардың мақсаты — яһуди діндарлардың
өздерін Мәсіхтің айқыштағы құрбандығы арқылы ақталамыз
деген Ізгі хабар үшін қудаламаулары ғана. [13] Өйткені сүндет-
телгендердің өздері Таурат заңын орындамайды, тек тәндеріңе
жасаған сол рәсімге мақтанулары үшін сендердің сүндетке
отыруларыңды қалайды.

[14] Мен болсам, Иеміз Иса Мәсіхтің айқыштағы өлімінен
басқа еш нәрсеге де мақтанбай-ақ қояйын. Себебі Оның айқыш-
тағы құрбандығының салдарынан осы күнәкар дүние мен үшін,
ал мен ол үшін жоқпын.* [15] Енді сүндеттелу мен сүндеттел-
меуде тұрған ештеңе жоқ, мәселе Құдайдың адамды жаңадан
жаратуында. [16] Осы ережемен өмір сүргісі келетіндердің бәріне
— Құдайдың рухани Исраил халқына тыныштық пен қайырым-
дылық болсын!

[17] Бұдан былай маған ешқайсыларың осы мәселемен ауырт-
палық түсірмеңдер. Иеміз Исаның «таңбасы» ретінде денем-
дегі жараларымның орындары* Оның басыбайлы қызметшісі
екенімді білдіреді.

[18] Лайым жан дүниелерің Иеміз Иса Мәсіхтің рақымына
кенеле берсін, бауырластар! Аумин.

---

*11 Елші бір хатшыға жаздырған хатын растау үшін соңғы бөлімін өз қолымен жазған. Үлкен әріптер қолданған себебі көзінің сырқатынан шығар (4:15).

*14 Немесе: Ол арқылы осы күнәкар дүние мен үшін, мен дүние үшін айқышқа шегеленіп өлдім.

*17 Құлдардың қожайынының белгісімен таңбаланатыны сияқты, Пауылдың көрген азаптарынан қалған жара орындары оның Исаның басыбайлы қызметшісі екенін көрсетті.

Ефестіктерге арналған хат

Жазба туралы мәлімет

Пауыл елші бұл сәлемхатты Ефес қаласындағы сенушілер қауымына, сондай-ақ батыс Түркиядағы өзге де қауымдарға арнап жазды. Сондықтан әдетте хат соңында болатын жеке сәлемдер жоқ. Елші Ефесте үш жыл уағыздап, сенушілерді Құдайдың ілімін терең ұғынуға жетелеген еді (Елшілер. істері 19-тарау).

Осы жазбада ол Құдайдың шексіз даналығы мен тамаша көздегендерін, Оның зор рақымы мен қауымға арнаған биік мақсаттарын түсіндіріп береді: олардың Құдайға бағышталған өмірлерінен Оның даналығы бәріне, тіпті табиғаттан тыс мақұлықтарға да анық көрінуге тиіс. Мәсіх — қауымның рухани Басы, Ол күндердің күнінде бүкіл әлемге әділ билігін құратын болады.

Қауым осы жоғарғы міндетіне жасаған игі істерімен емес, Құдайдың рақым етуімен тағайындалды. Ол Өзі құтқару жолын дайындап, бұрыннан таңдаған халқынан шыққан яһуди сенушілерін басқа ұлттық сенушілермен Мәсіхтің қауымында біріктірді. Тек Құдай ғана біліп келген бұл жаңа жайт туралы құпия енді адамдарға білінді. Мәсіхпен байланысқан сенушілердің рухани отаны — көк, Құдайдың көзге көрінбейтін мекені. Ондағы рухани игіліктердің рақатын олар қазірдің өзінде көре бастады.

Сондықтан сенушілердің бұ дүниеде жүргенде жасаған іс-әрекеттерінен олардың рухани қайтадан туылған, жаңа халық екені көрінсін. Құдай олардан сенімде бірігіп, қауымда өзара қызмет етіп, таза өмір сүрулерін күтеді. Үйлеріндегі және жұмыстағы қарым-қатынастары да олардың Мәсіхке бағышталғандықтарын көрсетуге тиіс.

Шайтан және оған бағынышты зұлым күштер әлі де күнәкар дүниеге үстемдік жүргізуде. Мәсіхтің тура жолын қуушылар

солармен ымырасыз күрес жүргізіп келеді. Олар «рухани қару-жарақпен» жабдықталып, Құдайға сиынып Оның құдіретін қабылдағанда жеңіп шығатын болады.

1

Арнау мен сәлем

[1]Құдайдың еркімен Иса Мәсіхтің елшісі болған Пауылдан
Оның (Ефестегі) халқына* — Мәсіх Исаға адал сенетіндерге
дұғай сәлем. [2]Сендерге Құдай Әкеміз бен Иеміз Иса Мәсіх
рақымын жаудырып, тыныштық сыйлай берсін!

Құдайдың керемет құтқару жолы

[3]Иеміз Иса Мәсіхтің Әкесі* Құдай мадақталсын! Ол бізді
Мәсіх арқылы жарылқап, көктегі әр қилы рухани игіліктерді
сыйлады.** [4]Құдай бізді Өзінің алдында қасиетті де мінсіз
халқы болып жүрсін деп, әлемді жаратпастан бұрын Мәсіхтің
құрбандығына бола таңдап алып, сүйіспеншілікпен* [5]Иса Мәсіх-
тің арқасында рухани балалары етуге алдын ала белгілеп қойды;
Оның ізгі еркі осы болған. [6]Өзінің сүйікті рухани Ұлы арқылы
бізге сыйлаған керемет рақымы үшін Құдай мадақталсын:
[7]Мәсіхтің құрбан болып, қаны төгілуімен төлеміміз өтеліп,
біздер жамандықтың құлдығынан азат етіліп, күнәларымыз
кешірілді. Осылайша Құдай шексіз зор рақымын [8]бізге молы-
нан жаудырып, терең даналығы және түсінігімен [9]Өзінің құпия
жоспарын — Мәсіхке байланысты алға қойған ізгі ниетін
ашып берді. [10]Ол мұны белгілі уақыты жеткенде іске асырып,
бүкіл әлемді, көк пен жердегінің бәрін де біріктіріп, Бастығы
ретінде Мәсіхтің билігіне тапсыратын болады.

[11]Құдай ниет еткендерінің бәрін өз еркіне сай орындайды;
Ол бізді Мәсіхпен байланысты өз халқы болуға* алдын ала
таңдап алған еді. Бұл Құдайдың әуел бастағы мақсатына сәйкес

---

*1 Яки: Пауылдан (Ефестегі) қасиеттілерге.

*3 Бұл атау Құдай мен Мәсіхтің арасындағы ерекше рухани байланысты білдіреді. Түсіндірмедегі «Құдайдың рухани Ұлын» қараңыз.

**3 Яки: көзге көрінбейтін дүниенің әр түрлі игіліктерін Киелі Рухы арқылы сыйлады.

*4 Немесе: Өзінің алдында сүйіспеншілікпен, қасиетті де мінсіз халқы болу үшін... таңдап алған еді.

*11 Немесе: Мәсіх арқылы мұрагерлер болуға.

болды. [12]Мұнымен Ол Мәсіхке басқалардан бұрын үміт артқан
біз — яһудилердің Өзінің ұлылығын мадақтауымызды көздеді.
[13]Басқа ұлттық сендер де шындық туралы сөзді — өздеріңді
құтқарған Ізгі хабарды естіп, Мәсіхке сенгенде Онымен тығыз
байланысқа түстіңдер. Сол кезде уәде етілген Киелі Рух бой-
ларыңа кірді. Ол — Құдайдың меншігі екендіктеріңнің белгісі,
[14]алатын игіліктерімiздiң* бастапқы бөлігі, әрі кепілі. Құдай
Өзінің меншікті халқын жамандықтың әсерінен түгелдей
құтқарғанда** игіліктердің бәрін иемденеміз. Осылай Тәңірдің
керемет ұлылығы мадақталмақ.

Мәсіхтің ғаламат ұлы дәрежесі

[15]Сол себепті мен сендердің Иеміз Исаға берік сеніп, Оның
бүкіл халқын қатты сүйгендіктерің туралы естігендіктен,
[16]мінажат еткен сайын сендер үшін шүкірлік етемін. [17]Иеміз
Иса Мәсіхтің Құдайы — салтанатты ұлылыққа ие Әке сендерге
Өзін жақынырақ танып білулерің үшін Киелі Рухы арқылы
даналық пен терең түсінік берсе екен деп Одан тілеймін. [18]Ол
көкіректеріңді оятып, рухани нұрға кенелтіп, өздеріңді қандай
үмітке шақырғанын, яғни өз халқына қандай керемет игіліктер
сыйлайтынын білсеңдер екен [19]және Өзінің шексіз құдіреті-
нің Иемізге сенуші біздерге қаншалықты күшті әсер ететінін
ұқсаңдар екен деп те Одан сұраймын. Құдай осы керемет
құдіретін [20]Мәсіхті өлімнен қайта тірілтіп, көкте Өзінің оң
жағындағы орынға көтеріп, отырғызғанда да қолданды.
[21]Осылай Мәсіх күллі билік пен өктемдіктен, күш-қуат пен
әкімшіліктен, осы және келешек замандардағы бүкіл атақ пен
дәрежелерден* де әлдеқайда үстем. [22]Құдай бұлардың бәрін
Мәсіхке бағындырып, Оны барлығынан да жоғары қойып,
сенушілер қауымының Басы етті. [23]Ал қауым — Мәсіхтің
рухани денесі. Мәсіх бүкіл әлемді Өзімен толтырғаны сияқты,
қауымды да толтырады.*

*14 Немесе: алатын еншіміздің.

**14 Яғни: Мәсіх қайта оралған кезде (Рим. хат 8:11,23; Філіпі. хат 3:20-21; Салоника. 1-хат 4:16-17).

*21 Бұл биліктер мен атақ-дәрежелер осы дүниелік билеушілерді де, періштелер, аруақтар мен жындардың басшылары сияқты табиғаттан тыс билік жүргізушілерді де қамтиды.

*23 Немесе: Мәсіх әр жердегі күллі нәрселерді толықтыратыны сияқты, қауымын да толықтырады.

2

Мәсіхпен байланыстағы жаңа өмір

1 Бұрын сендер Құдайдың бұйрығын бұзып, күнә жасай
бергендіктен рухани өлі едіңдер: 2 сол кезде осы күнәкар дүние-
нің дәстүріне сай өмір сүріп, бізді ауа іспетті қоршап тұрған
зұлым күштердің әміршісінің — Құдайға бағынбайтын адам-
дарды билейтін рухтың* жетегінде жүрдіңдер. 3 Біз де бұрын
сондайлармен бірге болып, күнәкар болмысымыздың құмар-
лықтарына беріліп, ойымыз бен бойымыздағы тілектерімізді
орындадық. Басқаларға сияқты бізге де Құдайдың қаһарының
төгілетіні табиғатымыздан белгілі еді. 4 Алайда рақымы мол
Құдай бізге зор сүйіспеншілігін көрсетті: 5 Оның айтқанына
көнбей, рухани өлі болған бізді Құдай Мәсіхпен бірге тірілтіп
алды* — осылайша тек Оның рақымымен ғана құтқарылдың-
дар. 6 Ол Мәсіхпен байланыстағы бізді Онымен бірге тірілтіп,
көкте Оның жанына отырғызды.* 7 Осылайша Ол бізге Иса
Мәсіхтің арқасында мейіріммен қарап, болашақ дәуірлерде
Өзінің ағыл-тегіл мол рақымын көрсетпек. 8 Себебі Құдайдың
рақымымен, Мәсіхке деген сенімдерің арқылы құтқарылдың-
дар. Бұл — өздеріңнің жетістіктерің емес, Құдайдан келген
сый, 9 сондықтан игі істерімнің арқасында құтқарылдым деп
ешкім мақтанбасын. 10 Біз Иса Мәсіхпен жүріп, игі істер жасау
үшін жаратылдық; осыны орындауымызға Құдай алдын ала
жағдай туғызды.

Мәсіх сенушілердің бәрін біріктірді

11 Сондықтан естеріңде болсын: сендер басқа ұлттық болып
тудыңдар, тәнінен ет кесіліп* сүндеттелген яһудилер өздеріңді
«сүндеттелмеген құдайсыздар» деуші еді. 12 Ол кезде сендер
Мәсіхтен мүлдем қашық болып, Исраил үмбетінен тыс және
Құдайдың келісімдерінде берген уәделерінен шет қалдыңдар.*
Құдайды танымай, үмітсіз өмір кештіңдер. 13 Алайда Иса

---

*2 Ягни шайтанның (6:11; Қорынт. 2-хат 4:4).

*5 Құдай Мәсіхті қайта тірілткенінде Оған берген шынайы, мәңгілік өмірді сенушілерге де сыйлайды (Рим. хат 6:5,8-11).

*6 Яки: тірілтіп, Онымен бірге көктегі тағына отырғызды (1:3,5,20-23; Рим. хат 5:17; Аян 5:10).

*11 Немесе: қолдан.

*12 Яки: Құдайдың бұл халыққа берген уәделерінің сендер үшін күші болмады (Жаратылыс. баст. 17:19; Мысыр. шығу 19:5; Рим. хат 9:4).

Мәсіхтің қанын төгіп, құрбан болғандығы арқылы бұрын
қашық жүрген сендер енді Құдайға жақындадыңдар. [14]Мәсіх
— татулығымыздың Бастауы: Ол екі топқа бөліп тұрған қабыр-
ғадай өштестікті жойып, алып тастап, екі жағын біріктірді.
[15]Мәсіх Өзінің денесін біз үшін құрбан еткенде, Таураттың
өсиеттері мен ережелерін (орындауды құтқарылу жолы ретінде)
күшінен айырды. Осылай Ол яһудилер мен басқа ұлттық
сенушілерді Өзімен байланысқан бір жаңа үмбет етіп* қайта
жасап, өзара татуластырды. [16]Мәсіх айқыштағы құрбандығы-
мен екеуінің өштестігін жойып, бір рухани дене (біртұтас
қауым) болып біріккен екеуін Құдаймен татуластырды. [17]Сөйтіп
Ол келіп, Құдайдан қашық жүрген сендерге және жақынырақ
тұрған біздерге татулық туралы Ізгі хабарды жариялады: [18]екі
жағымызға да Мәсіх арқылы бір Киелі Рухтың арқасында Құдай
Әкеге сиынуға жол ашылды.

[19]Сонымен сендер енді не бөтен, не кірме сияқты емес,
Құдайдың халқы болып келген яһуди сенушілерімен бірдей,
сол халықтың азаматысыңдар, тіпті «Құдайдың от басының
мүшелерісіңдер»! [20]Сендер де Құдайдың рухани үйінің елшілер
мен пайғамбарлар салған іргетасының үстіне «тірі тас» іспетті
қаландыңдар. Осы «үйдің» ең негізгі және басты «Тасы»* —
Иса Мәсіхтің Өзі. [21]Ол арқылы бүкіл рухани құрылыс (сенуші-
лердің бәрі) біріктіріліп, Жаратқан Иеге бағышталған киелі
үй болу үшін өсіп жатыр. [22]Сөйтіп сендер Иса Мәсіхтің арқа-
сында «Құдай тұратын мекен» ретінде бірге қаланасыңдар,
Құдай мұны Киелі Рухы арқылы мекендейді.

3

Пауылдың басқа ұлттарға арнаған қызметі

[1]Сондықтан мен, Пауыл, басқа ұлттық сендерге Мәсіх Иса-
дан жіберіліп, сол себептен тұтқындалдым. [2]Құдайдың рақым-
дылықпен өздерің үшін осы міндетті атқаруды маған жүкте-
генін, әрине, естідіңдер. [3]Себебі Ол құпия жоспарын маған
ашып білдірді, бұны қысқаша баяндап жазып қойдым. [4]Соны
мұқият оқысаңдар, Мәсіх іске асыратын құпия жоспарды
түсінгенімді ұға аласыңдар. [5]Ол адамзаттың алдыңғы ұрпақ-
тарына айтылмаған болатын, ал қазір Киелі Рух оны Құдай-

---

*15 Немесе: бір жаңа рухани адам етіп.

*20 Немесе: үй бұрышының басы (Матай 21:42).

дың қасиетті елшілері мен пайғамбарларына ашып отыр. [6]Оның
мазмұны мынау: басқа ұлттар Ізгі хабардың арқасында яһуди
сенушілерімен бірге Құдайдың жарылқауын қабылдайды,
олармен бірге Мәсіхтің рухани денесінің мүшелері болып,
Тәңіріміз берген уәдесінен үлестерін алмақ.

[7]Құдай маған рақымын төгіп, өз құдіретімен өмірімді өз-
гертіп,* мені Ізгі хабарды уағыздайтын қызметшісі етіп қойды.
[8]Оның адамдарының ең лайықсызы болсам да, Тәңірдің рақы-
мымен Мәсіхтің шексіз зор* рухани байлығы туралы басқа
халықтарға уағыздау үлесіме тиді: [9]әлемді жаратқан* Құдай-
дың әуел бастан Өзінде құпия сақтап келген жоспарының
шындыққа қалай айналғанын жұртқа ашып беру менің мінде-
тім болды. [10]Ондағы ниеті — Құдайдың жан-жақты даналығы-
ның көзге көрінбейтін дүниедегі билеушілер мен өктемдік
иелеріне* енді сенушілер қауымы арқылы мәлім болуы. [11]Бұл
Құдайдың Иеміз Мәсіх Иса арқылы іске асырған мәңгілік
мақсатына сәйкес еді. [12]Онымен байланысқан біз Оған деген
сенімімізге бола көктегі Әкемізге еркін жақындап, сиынуға
батылымыз жетеді. [13]Сондықтан да өздерің үшін көрген азап-
тарыма бола жігерлеріңді жасытпай, Тәңірдің ұлылығына кене-
леміз деп оларды мақтан тұтуларыңды өтінемін.

Пауылдың сенушілер үшін мінажат етуі

[14-15]Сол себептен мен сендер үшін Құдай Әкеміз алдында тізе
бүгіп Оған сиынамын; көктегі және жердегі бүкіл әкелік бедел
Оның атынан тарайды.* [16]Былай деп мінажат етемін: Ол өз
ұлылығының байлығына сәйкес Киелі Рухының арқасында жан
дүниелеріңді Өзінің құдіретімен нығайта көрсін. [17]Мәсіх сенім-
дерің арқылы жүректеріңе орнығып, [18]рухани өмірлерің Оның
сүйіспеншілігіне тамыр жайып, негізделсін. Осылай сендер
Мәсіхтің сүйіспеншілігінің қаншалықты кең де көз жеткісіз,
терең және биік екенін Құдайдың бүкіл халқымен бірге түсіне

*7 Яки: өз құдіретімен маған әсер етіп.
*8 Немесе: толықтай зерттеуге болмайтын.
*9 Яғни: әлемді Иса Мәсіх арқылы жаратқан (Қолос. хат 1:16).
*10 Яки: көктегі (табиғаттан тыс) рухани күштерге.
*14-15 Немесе: Оның көктегі және жердегі бүкіл әулеті Одан өз аты (мен тірлігін) қабылдап алған.

алып, [19]адам санасы жетпейтін осы сүйіспеншілікті танып біл-
сеңдер екен. Сол арқылы Құдайдың рухани қасиеттері бойла-
рыңа толықтай дари берсін! [20]Ал Тәңіріміз бізге әсер ететін
Өзінің құдіреті арқылы біз сұрағаннан немесе ойлағаннан
әлдеқайда көп нәрселерді істей алады. [21]Оның даңқы қауымда
Мәсіх Иса арқылы ұрпақтан ұрпаққа жетіп, мәңгілік арта бер-
сін! Аумин.

4

Қауымның бірлігі және мүшелерінің түрлі дарындары

[1]Сонымен Иемізге қызмет еткеніме бола түрмеде жатқан
мен сендерге Құдайдың өздеріңді шақыруына лайық өмір
сүріңдер деп ескертемін. [2]Барлық жағдайларда кіші пейіл,
ілтипатты, бір-біріңе төзімді болып, сүйіспеншілік көрсетің-
дер. [3]Құдай Рухымен иемденген бірліктеріңді өзара байла-
ныстырған татулық арқылы сақтауға ұмтылыңдар!
[4]Бәріміз біртұтас рухани денеміз, Құдайдың Рухы да Біреу,
сол сияқты Құдай сендерді шақырғанда бірдей үміт берді.
[5]Иеміз де, сеніміміз де, (Мәсіхпен тығыз байланысқандығы-
мызды білдіретін) шомылдыру рәсіміміз* де бірдей. [6]Барлығы-
мыздың бір Құдай Әкеміз бар, Ол бәрімізден үстем және бәрі-
міз арқылы әрекет етіп, бәріміздің жүрегімізден орын алды.
[7]Ал әрқайсымызға Мәсіхтің рақым етіп үлестіріп берген
ерекше рухани дарындарымыз бар. [8]Бұл туралы: «Ол биікке*
көтеріліп көптеген тұтқындарды ертіп жүріп, адамдарға тарту-
лар сыйлады», — деп жазылған. [9]«Ол биікке көтерілді» деген
сөздің мағынасы қандай? Мәсіх алдымен төменге, жер бетіне*
түскен еді дегенді білдіреді. [10]Соған түскен Ол — аспаннан
әлдеқайда жоғары орынға, «көктің ең биігіне» көтеріліп кет-
кеннің дәл Өзі, сөйтіп Мәсіх бүкіл әлемге билігін орнатпақ.*
[11]Ол рухани дарындар сыйлап, сенушілердің біреулерін елші,
біреулерін пайғамбар,* тағы басқаларын Ізгі хабарды таратушы,

---

*5 Марқа 16:15-16; Елшілер. істері 2:38; Рим. хат 6:3,4. Түсіндірмені де қараңыз.

*8 Яғни: көктегі тағына.

*9 Немесе: жер астындағы орынға (өлілер тұрағына).

*10 Немесе: дәл Өзі. Ондағы мақсат — Мәсіхтің бүкіл әлемді толықтыруы (яки: түгел етуі). («Көктің ең биігі»: Құдайдың мекені.)

*11 Яки: Құдайдың хабарын жеткізуші.

енді біреулерін қауымның рухани бағушысы немесе тәлімгері
етіп тағайындады. 12 Олар Құдайдың халқын өз қызметтерін
атқаруға дайындауға тиіс. Соның нәтижесінде Мәсіхтің рухани
денесі өсіп, күшейе бермек. 13 Осылайша бәріміз бірге Құдай-
дың рухани Ұлына сеніп, Оны жақын білу арқылы Мәсіхтің
кемелдігіне сай келетін біртұтас, жетілген қауым* болмақпыз.

14 Онда біз бұдан былай әрбір ой толқынына тәлкек болған
жас баладай кез келген ағымдағы ілімге ілесіп, қу, айлакер
адамдардың алдап-арбауына еріп, азғындық жолға түсуден аулақ
боламыз. 15 Қайта, бір-бірімізге шындықты сүйіспеншілікпен
айтып, қауымның Басы Иса Мәсіхпен тығыз байланысымызда
жан-жақты өсіп жетілеміз. 16 Сонда мүшелері үйлесіп, бірігіп
жұмыс істеп тұрған бұл біртұтас рухани дене түгелдей өзінің
Басы Мәсіхке бағынады.* Әрбір мүшесі өз міндетін атқарса,
бүкіл дене өсіп, сүйіспеншілік арқылы күшейе береді.

Сенушілердің бұрынғы және қазіргі өмір салты

17 Иеміздің атынан сендерге мықтап айтып ескертемін: бұдан
былай құдайсыз халықтардың түкке тұрғысыз ойларына сай
өмір сүрмеңдер! 18 Олардың санасын қараңғылық басып, жүрек-
тері шындықты білгілері келмей жақсылық атаулыға қаса-
рысқан, сөйтіп Құдай беретін шынайы өмірден құр қалған.
19 Мұндайлар ұяттан әбден безіп, жүгенсіздікке салынып,
тойымсыз нәпсіқұмарлықпен әр түрлі азғындық істей береді.

20 Бірақ сендердің Мәсіх туралы үйренгендерің мұндай емес
еді ғой! 21 Оның айтқандарын естіп, Онымен тығыз байланы-
сып, шынайы тәлім алып келдіңдер. Себебі шындық Исада.
22 Алдамшы құмарлықтарымен өмірлеріңді құртып келген ескі
күнәкар болмыстарың мен бұған дейінгі өмір салттарыңды
енді тастаңдар! 23 Рухтарың мен ақыл-ойларың түгелдей жаңар-
сын; 24 осылай Құдайға рухани жағынан ұқсас жаратылған
жаңа, шынымен әділетті де қасиетті адам* болып өмір сүріңдер!

---

*13 Немесе: жетілген ер адам.

*16 Немесе: Ал Бас бүкіл рухани денені мүшелерінің өзара байланысымен қамтамасыз етеді.

*24 Яки: Құдайдың рухани болмысына сай жаратылған жаңа, нағыз әділетті де Тәңірге ұнамды (пәк таза) адам.

Жаңа мінез-құлық

[25]Сондықтан өтірікті тастап, әрқайсың басқаларға шындық-
ты айтыңдар! Бірігіп бір рухани дененің мүшелеріміз ғой.
[26]«Ашуланғанда күнә жасамаңдар» деп жазылған: күн батпай
тұрып, ашуларыңды басыңдар,* [27]сөйтіп шайтанның жаман-
дыққа түрткі салуына жол бермеңдер!
[28]Ұры болған енді ұрламасын, керісінше, адал еңбек етіп,
тапқан табысынан мұқтаждарға үлестірсін. [29]Ауыздарыңнан
жаман сөз емес, жақсы сөз ғана шығып, тыңдап тұрғандардың
сенімдерін жетілдіріп, игілік сепсін.
[30]Осылай Құдайдың Киелі Рухын ренжітуден аулақ болың-
дар! Онымен «таңбаландыңдар»:* өмірлеріңнен орын алған Ол
— бір күні жамандық атаулыдан азат етілулеріңнің кепілі.
[31]Әр қилы кекшілдік, ашу-ыза, айқай-шу, қорлау, тағы басқа
барлық жаман нәрселерден арылыңдар! [32]Қайта, бір-біріңе
мейірімді де жанашыр болыңдар; Мәсіхтің арқасында өзде-
ріңді Құдай кешіргендей, сендер де өзара кешірімді болыңдар!

5 [1]Сонымен, сүйікті рухани баласы ретінде Құдайдан үлгі
алыңдар; [2]Мәсіхтің бізді сүйіп, біз үшін Өзін құрбан
еткеніндей, сендер де бір-біріңді сүйіп өмір сүріңдер! Оның өз
жанын қиғаны Құдайға ұнамды, хош иісті құрбандық іспетті
болды.
[3]Араларыңда неке адалдығын бұзу, әр қилы азғындық пен
аш көздіктің тіпті аттары да аталмасын. Құдайдың адамдары-
на бұлардан аулақ жүру лайық. [4]Сендерге әдепсіздік жасау,
ақымақ сөз бен тұрпайы қалжың айту емес, шүкірлік ету
жарасымды. [5]Мынаны біліп қойыңдар: неке адалдығын бұзатын-
дар, ұятсыздар мен аш көзділер — жалған тәңірлерге табыну-
шылар;* мұндайлардың бәріне де Мәсіхтің және Құдайдың
Патшалығында орын жоқ. [6]Ешкім де сендерді өтірік сөздері-
мен алдамасын! Себебі Құдайға мойынсұнбайтындарға осы
күнәлары үшін Оның қаһарлы соты төніп тұр. [7]Сондықтан
олардың іс-әрекеттеріне сыбайлас болмаңдар!

---

*26 Яғни: бір-біріңді кешіріңдер (Забур жыр. 4:5).

*30 Таңба мен мөрдің сол нәрсенің иесін білдіретініндей, сенушінің өмірін-
дегі Киелі Рух та оның Құдайдың меншігі екендігін көрсетеді.

*5 Себебі олар Жаратқан Иеге емес, осы дүниелік нәрселерге беріліп,
табынады.

Иеміздің нұрына кенеліп өмір сүру

[8] Бұрын сендер түнек болдыңдар, ал енді Иемізбен байланысып,
нұрсыңдар: ендеше нұрдың адамдары болып әрекет етіңдер!
[9] Ал нұрдағы* өмірдің өнімі — нағыз игілік, әділдік, шындық.
[10] Құдайға не ұнайтынын біліп алып, [11] түнектегі адамдардың
бекер істеріне араласпаңдар, қайта, оларды әшкерелеңдер!
[12] Мұндайлардың жасырын істейтіндерін айтудың өзі ұят.
[13] Ал түнекке нұр шашылса, ондағының бәрі анық көрінеді.
Бар нәрсені әшкерелейтін — нұр.* [14] Сондықтан да былай деп
айтылады:

«Оян, ей, ұйқышыл,
Рухани өлімнен тіріл!
Мәсіх саған төгеді нұр».

[15] Сонымен парасатсыз емес, парасатты өмір сүруге ерекше
ден қойыңдар: [16] жақсылық жасауға әр мүмкіндікті пайдала-
ныңдар, себебі қазіргі күндер зұлымдыққа толы.* [17] Сондықтан
ақымақ болмай, Құдайдың еркін біліп алыңдар. [18] Арақ-шарап
ішіп, мас болмаңдар, бұл жүгенсіздікке апарады! Қайта, Киелі
Рухқа кенеле беріңдер! [19] Бір-біріңді Забур жырлары, мадақтау
өлеңдері және Киелі Рух дарытқан әндер арқылы жігерлен-
діріп, Иемізді ән-күймен шын жүректен дәріптеңдер. [20] Иеміз
Иса Мәсіхтің атымен* Құдай Әкеге қай нәрсе үшін де ұдайы
шүкірлік етіңдер!

Сенушілердің от басындағы өмірі: ерлі-зайыптыларға өсиет

[21] Сендер Мәсіхті қастерлейтіндіктен, бір-біріңе мойынсұ-
ныңдар!

[22] Әйелдер, Иемізге мойынсұнғандай, күйеулеріңе де мойын-
сұныңдар;* [23] өйткені Мәсіхтің сенушілер қауымының Басы
болғаны сияқты, еркек — әйелдің «басы». Мәсіх сенушілерді
құтқарып алды, енді қауым — Оның рухани денесі. [24] Қауым-
ның Мәсіхке мойынсұнғанындай, әйелдер де барлық істе күйеу-
леріне мойынсұнуға тиіс.

---

*9 Немесе: Құдай Рухының жетелеуіндегі (Ғалат. хат 5:22).
*13 Немесе: анық әшкереленген бар нәрсе — жарық.
*16 Яғни: осы заманның адамдары жамандыққа құмар.
*20 Яки: Иса Мәсіхпен тығыз байланыста жүріп.
*22 Яки: күйеулеріңнің жетекшілігін мойындаңдар!

[25] Күйеулер, Мәсіх қауымды қалай сүйсе, сендер де әйел-
деріңді солай сүйіңдер: Мәсіх қауым үшін жанын қиды! [26] Оны
Құдай сөзімен тазартып, қайта туғызып, қасиетті қылды.*
[27] Сонымен қауым күйеуіне апарылған қалыңдықтай салтанатты
да сұлу, ешбір дақсыз, ақаусыз, басқа да кемшіліксіз, қасиетті
де пәк таза* болсын.

[28] Дәл осылай жұбайларын өз тәніндей жақсы көру — күйеу-
лердің міндеті. Әйелін сүйген өзін де сүйеді.* [29] Ешкім де өз
тәнін жек көрмейді, қайта, оған нәр беріп, баптап күтеді, Иеміз
де қауымды солай қамқорлайды. [30] Біздер Оның* рухани дене-
сінің мүшелеріміз. [31] «Сондықтан еркек әке-шешесін тастап,
әйеліне қосылады, сөйтіп, екеуі біртұтас болады», — деп жазыл-
ған.* [32] Осында терең сыр бар, мен мұны Мәсіхке және қауымға
байланысты айтамын. [33] Бірақ ол сендерге де қатысты: әрқайсың
әйеліңді өзіңдей сүюге тиістісің, ал әр әйел күйеуін құрмет-
теуге міндетті.

6

Ата-ана мен балаларына өсиет

[1] Балалар, Иеміздің еркіне мойынсұнып, әке-шешелеріңнің
тілін алыңдар, өйткені осылай істегендерің дұрыс. [2] «Ата-
анаңды сыйла! — Бұл, Құдайдың бір уәдемен байланыстырып
берген алғашқы өсиеті: [3] — Сонда бақытты болып, жерде ұзақ
өмір сүресің».

[4] Ал ата-аналар, балаларыңа шектен тыс ұрыспаңдар, керісін-
ше, ақылмен жөн сілтеп, Иемізбен жүргендерге лайықты тәр-
биелеңдер!*

---

*26 Яки: Оны сөзбен, сумен шайып тазартып, Құдайдың халқы қылды (Жохан 3:5; Тит. хат 3:5; Рим. хат 10:8,17; Петір. 1-хат 1:25; Қорынт. 1-хат 6:11).

*27 Яки: әжімсіз, басқа да кемшіліксіз, Құдайға бағышталған, аппақ.

*28 Ерлі-зайыптылар өзара соншалықты тығыз байланысқан.

*30 Немесе: Біздер Оның «тәні мен сүйегінен» жасалған (Жаратылыс. баст. 2:23).

*31 Жаратылыс. баст. 2:24.

*4 Яки: Ал, әкелер, балаларыңа шамасы келмейтін талап қойып, ашуландырмай, Иеміздің тәлімімен нұсқауын беріп, тәрбиелеңдер!

Қожайын мен жалшыларына өсиет

[5]Басыбайлы қызметшілер, Мәсіхке мойынсұнғандай, жер
бетіндегі қожайындарыңа шын жүректен мойынсұнып, жаман
дық жасаудан шошыныңдар! [6]Айтқандарын тек көңілдерінен
шығу үшін олар сендерді бақылап тұрғанда ғана емес, ұдайы
жан-тәндеріңмен орындай беріңдер! Осылай Құдайдың еркін
Мәсіхтің қызметшісі ретінде іске асырыңдар! [7]Сөйтіп қызмет-
теріңді адамға емес, Иемізге арнағандай ынтамен атқарыңдар.
[8]Мейлі құл, мейлі ерікті болсын, әркімнің істеген игі істері-
нің лайықты сыйын Құдайдан алатынын біліп қойыңдар.
[9]Ал сендер, қожайындар, қызметшілеріңе осылай қарап,
қатаңдықты жұмсартыңдар! Көкте олардың да, өздеріңнің де
Қожайындарыңның бар екенін білесіңдер. Ол ешкімнің бет-
жүзіне қарамайды.*

Шайтанның әскеріне қарсы рухани күрес

[10]Соңында айтарым мынау, бауырластарым: Иемізбен тығыз
байланыста жүріп, Оның құдіретінен қуат алып, нығая берің-
дер! [11]Шайтанның қастық іс-әрекетіне тойтарыс бере алуларың
үшін Құдай берген «рухани қару-жарақпен» түгел жабдықта-
лыңдар! [12]Біз адам баласына қарсы емес, қазіргі қара түнектің
әкімдері мен күштілеріне, дүниені билеп-төстеушілеріне —
көзге көрінбейтін дүниедегі* зұлым рухтарға қарсы күресуде-
міз. [13]Сондықтан Құдай берген «рухани қару-жарақтың» бәрін
асыныңдар, сөйтіп, зұлым күштер шабуыл жасаған күні қарсы
тұрып, ақырына дейін күресіп, жеңіп шыға аласыңдар.
[14]Сонымен, шындықпен «белді бекем буып», әділдікті «сауыт
қылып киіп»,* табанды тұрыңдар! [15]«Аяқкиімдеріңді де киіп»,
татуласу туралы Ізгі хабарды таратуға дайын болыңдар!
[16]Бұларға қоса сенімдеріңді «қалқан қылыңдар», онымен шай-
танның барлық «отты жебелерін» өшіріп тастай аласыңдар;
[17]құтқарылғандықтарыңды «дулыға етіп киіп», қорғаныңдар;
Құдай сөзін «рухани семсер қылып ұстаңдар»! [18]Киелі Рух

---

*9 Яки: қорқытуды қойыңдар! Көкте олардың да, өздеріңнің де Иелеріңнің бар екенін білесіңдер. Ол бәрін де әділ шешеді.

*12 Яки: аспан астындағы. (Бізді қоршаған дүниеде көзге көрінбейтін рухтар: Құдайдың періштелері және шайтанға бағынышты зұлым рухтар — жындар бар.)

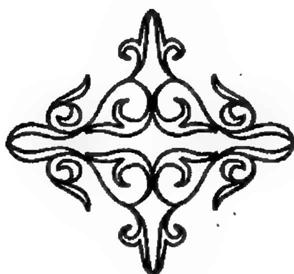
*14 Яки: әділ өмір сүріп, «кеуделеріңе сауыт киіп».

арқылы әрдайым Құдайға сиынып, барлық өтініштеріңді айтып, рухани сергек те шыдамды болыңдар: Құдайдың бүкіл халқы үшін мінажат ете беріңдер!

19 Сөйлеген сайын Ізгі хабардың құпиясын қаймықпай жария-
лауыма қажетті сөз аузыма түссін деп, мен үшін де мінажат
етіңдер! 20 Бұл хабарды жеткізуге жіберілген елші ретінде осы
жерде бұғаудамын. Сондықтан оны тиісті түрде батыл жария-
лай алуымды Құдайдан тілеңдер.

Елшінің соңғы хабарлары мен ақ батасы

21 Менің жағдайым мен қызметім туралы білулерің үшін
сүйікті бауырласымыз, әрі Иеміздің адал қызметшісі Түхік
сендерге бәрін хабарламақ. 22 Оны сол мақсатпен жіберіп отыр-
мын, ол жағдайымызды білдіріп, жүректеріңді жігерлендірмек.
23 Лайым Құдай Әкеміз бен Иеміз Иса Мәсіх барлық бауыр-
ластарға тыныштық, сүйіспеншілік пен сенім сыйлай көрсін!
24 Иеміз Иса Мәсіхті шын беріле сүйгендердің бәріне Құдай
жар болып, рақымын жаудыра берсін!* Аумин.

*24 Яки: Иеміз Иса Мәсіхті сүйгендердің бәріне Құдай рақымы мен мәңгілік өмірді сыйлай көрсін!

Філіпіліктерге арналған хат

Жазба туралы мәлімет

Елші Пауыл бұл хатымен өзіне сәлемдеме жолдаған қауымға алғысын айтып, римдік патша сотындағы өз ісінің жуырда аяқталатынын білдіреді. Олардан келген Епафродиттің жағдайын да баяндайды.

Філіпі Македониядағы маңызды жол торабына орналасқан қала. Оның тұрғындары Римнің азаматтық құқығын мақтан тұтып, римдіктерше киініп, латынша сөйлесетін. Араларында небары бірнеше яһуди тұратын. Қаладағы алғашқы мәсіхші, солармен бірге Құдайға сиынатын басқа ұлт өкілі Лүдия еді. Көп кешікпей жаңа қауым пайда болды (Елшілер. істері 6:9-40).

Хаттан Пауыл мен філіпілік сенушілер арасындағы жылы байланыс айқын көрінеді. Қауымның бастапқы кезеңінде Пауыл мен Сыйлас Ізгі хабарды уағыздағандары үшін азапталып, түрмеге қамалған еді. Філіпіліктер сенімі үшін тағы да түрмеге түскен елшіге жандары ашып, оны мұқтаж нәрселерімен қамтамасыз етіп отырды. Енді Пауыл барлық жағдайларда да риза екенін білдіріп, олардың көңілдерін жұбатады. Тіпті өзінің түрмеде болуы және кейбір қарсыластарының әрекеттері де Ізгі хабардың бұрынғыдан бетер кең жайылуына себепші болды.

Елші осы «қуаныш хатымен» філіпіліктерді қуануға шақырады. Олар қуғын-сүргін кезінде де сенімдерінде берік тұрып, өздерінің Мәсіхпен байланыстарына шаттанып, ынтымақтас, кіші пейілді болуға тиіс. Соған байланысты Пауыл оларға Мәсіхтің үлгісін көрсетеді. Хаттың бұл бөлімі Мәсіхтің шынайы болмысы және құрбандығы туралы ең маңызды анықтамалардың бірі (2:5-11).

Пауылдың қауымға тарап кеткен жалған ілімнен сақтандыруына тура келді: игі істер жасау адамды Құдай алдында ақтай алмаса да, бұл — сенушілер тәндік құмарлықтарына салына

берсін дегенді білдірмейді! Керісінше, олар жуырда Билеуші ретінде қайтып келіп, Өзінің салтанатты ұлылығын өздерімен бөлісетін Мәсіхке бағышталған таза өмір сүруге тиіс (3:2-21).

1

Арнау және сәлем

[1] Філіпі қаласында тұратын, Иса Мәсіхпен тығыз байланыс-
тағы қауым басқарушылары мен қызметшілеріне қоса Құдай-
дың барлық адамдарына Иса Мәсіхтің қызметшілері* Пауыл
мен Тімотеден дұғай сәлем: [2] сендерге Құдай Әкеміз бен Иеміз
Иса Мәсіх рақымын жаудырып, тыныштық сыйлай көрсін!

Шүкірлік пен тілек мінажаты

[3] Сендерді еске алған сайын Құдайға ризашылық білдіріп,
[4] бәрің үшін әрдайым қуана-қуана тілек тілеп сиынудамын.
[5] Себебі сендерге Ізгі хабар жеткен алғашқы күннен бастап оны
таратуға бізбен ортақтасып келе жатырсыңдар. [6] Өмірлеріңде
игі ісін бастаған Құдайдың оны жалғастыра беріп, Мәсіх қай-
та оралар күнге дейін толықтай аяқтайтынына кәміл сенемін.
[7] Барлығың туралы осындай жақсы пікірде болуым дұрыс,
себебі менің жүрегімнен берік орын алдыңдар,* қазір мен тұт-
қында отырғанда да, Ізгі хабардың шындығын қорғап, нығайт-
қанда да Құдайдың маған мейірімділікпен тапсырған қызме-
тіне ортақтасып келесіңдер.** [8] Бәріңді Иса Мәсіх дарытқан
сүйіспеншілікпен сағынып жүргеніме Құдай куә.

[9] Мен Оған сиынып, сендердің сүйіспеншіліктеріңмен қатар
жан-жақты рухани білімдерің мен көрегендіктерің бұдан да
арта берсін, [10] соның нәтижесінде әр жағдайда ненің ізгілікті
екенін ажырата білсеңдер екен деп тілеп отырмын. Осылай
сендер Мәсіх қайта оралар күні мінсіз, пәк болып, [11] Иса Мәсіх-
тің көмегімен молынан әділетті іс-әрекет жасап келген бола-
сыңдар. Осылай Құдайдың ұлылығы көрініп, мадақталмақ.

---

*1 Немесе: қоса барлық қасиеттілерге Иса Мәсіхтің басыбайлы қызметшілері (құлдары).

*7 Немесе: себебі мен жүректеріңнен берік орын алдым.

**7 Яки: мен үшін Құдайға сиынып, маған сәлемдемелер жіберіп, қызметіме үлес қосып келесіңдер.

Шексіз қуаныш пен сарқылмас үміт

12 Бауырластар, мен басымдағы жағдайымның Ізгі хабарды
бөгетпей, керісінше, оның кең таралуына үлес қосып жатқа-
нын сендер білсеңдер екен деймін. 13 Патшаның бүкіл күзетші
жасағына және мұндағы барлық басқаларға да менің Мәсіхке
қызмет еткенім үшін бұғауда отырғаным мәлім болды. 14 Соны-
мен қатар, тұтқындалуым бауырластардың басым көпшілігі-
нің Иемізге деген сенімдерін нығайта түсті, олар Құдай сөзін
бұрынғыдан бетер қорықпай уағыздауға батылданды.*
15 Рас, кейбіреулері Мәсіхті қызғаныш пен күншілдіктен, ал
басқалары ақ ниеттен уағыздап жүр. 16 Бірқатарлары Мәсіхті
ақ пейілден емес, өз абырой-атақтары үшін уағыздайды: олар
бұғаудағы маған одан да көп қасірет тартқызбақшы. 17 Ал өз-
гелері Құдай мені Ізгі хабарды қорғауға тағайындағанын ұғып,
оны сүйіспеншілікпен таратуда. 18 Бірақ мұнда тұрған не бар?
Мейлі, жалған не адал ниетпен, Мәсіх уағыздалса болғаны,
мен соған қуанамын.
Оған бұдан былай да қуанамын, 19 өйткені сендер сиынып,
Иса Мәсіхтің Киелі Рухы көмек көрсеткендіктен осы жағдай-
ымның мен үшін жақсылықпен аяқталатынын* білемін.
20 Себебі мен ешбір ұятқа қалмайтыныма, қайта, батылдыққа
кенеліп тірі жүрем бе, не өлем бе өз бойымда әрдайым бол-
ғандай, қазір де Иса Мәсіхтің дәріптелетініне үміт артып,
нанамын. 21 Себебі Мәсіх — менің өмірім, ал өлім мен үшін
ұтыспен тең.* 22 Егер тәнім сау болса, өнімді еңбек ете аламын.
Енді нені таңдауды білмей, 23 екеуіне де құштармын: бұ дүние-
ден кетіп, Мәсіхпен бірге болғым келеді, бұл бәрінен де
анағұрлым жақсы, 24 ал тәнімнің аман қалғаны сендер үшін
қажеттірек. 25 Бұған көзім жеткендіктен тірі жүріп, қаста-
рыңда болатынымды білемін. Сонда сенімдерің арта түсіп,
қуанышқа кенелесіңдер. 26 Сендерге тағы да келгенімде мені
құтқарғаны үшін Иса Мәсіхке ұлан-ғайыр мақтау айтатын бола-
сыңдар.

---

*14 Олар тұтқындағы Пауылға Құдайдың сүйеніш болып, Ізгі хабарды таратуына мүмкіндік бергенін көрді (Елшілер. істері 28:30-31).

*19 Немесе: көрсеткендіктен бұның тұтқыннан босап құтқарылуыма үлес қосатынын.

*21 Яки: Мен Мәсіх арқылы және Оған қызмет ету үшін өмір сүремін, ал өлуіммен қасына барамын, бұл маған ең тиімдісі.

Мәсіх үшін рухани күрестегі табандылық

[27] Қандай жағдай болмасын, тек Мәсіх жайлы Ізгі хабарға
сай өмір сүріңдер! Мен келіп, сендерді көрем бе, я болмаса
алыста жүрем бе, бәрібір — сендер туралы «бірдей ниетпен
табанды тұрады, Ізгі хабарға деген сенімдері үшін бір кісідей
жұмылып, жан аямай күреседі, [28] қарсыластарынан еш қорық-
пайды» дегенді естігім келеді. Сендердің тайсалмас жігерлерің
қарсыластарыңның мәңгі жойылып кететінін, ал өздеріңнің
құтқарылатындарыңды алдын ала білдіреді. Мұны іске асыру-
шы — Құдай. [29] Ол сендерге рақым етіп, Мәсіхке сенуді ғана
емес, Ол үшін азап шегуді де белгіледі. [30] Осылайша бұрын
менен көріп, қазір де айналысып жатқанымды естіген рухани
күреске сендер де араласудасыңдар.

2 *Мәсіхтің кіші пейілділігі мен шынайы ұлылығының үлгісі*

[1] Мәсіхпен байланыстарың сендерді жігерлендіріп, Оның
сүйіспеншілігі көңілдеріңді жұбатып, өздерің Киелі Рухпен
қатынаста жүріп, қайырымды да жанашыр болғандықтан, [2] пікір-
лес, бір-біріңді тең сүйетін, тату-тәтті, әрі ниеттес болыңдар.
Осылай мені қуанышқа кенелтіңдер. [3] Жеке басының абырой-
атағын ойлайтын менмен емес, кіші пейіл болып, басқаларды
өздеріңнен жоғары қойыңдар! [4] Әркім өз мүддесін ғана емес,
басқалардікін де ойлай жүрсін. [5] Иса Мәсіхтің мінез-құлқы
сендердікі де болсын:

[6] Құдайлық болмысы бола тұра,
Ол онысына жармасқан жоқ,* [7] қайта,
Өзінің құдіреті мен салтанатты ұлылығынан
Өз еркімен бас тартып, құлдың кейпін қабылдап,
Адам секілді дүниеге келіп,
Кәдімгі адамға ұқсап көрінді.
[8] Өзін төмен тұтып, Құдайға мойынсұнып,
Өлімге, тіпті айқыштағы өлімге дейін бойсұнды.
[9] Сондықтан да Құдай Оны көкке көтеріп,
Мәртебесін бәрінен де биіктетіп,
Оған бүкіл есімдерден жоғары Атақты* сыйлады:

---

*6 Немесе: Ол болмысында Құдаймен бірдей болғанмен, бұнысын олжа деп санаған емес.

*9 Немесе: есімді.

10 Исаның Атағын естіп,
Көктегі, жердегі және жер астындағылардың*
Бәрі де Оның алдында тізе бүгіп,
11 Барлық тіл атаулы Иса Мәсіхті
Жаратқан Ие деп ашық мойындап,
Құдай Әкенің даңқын арттыруға тиіс.

12 Сонымен, сүйікті бауырластарым, сендермен бірге болғанымда әрдайым Құдайға мойынсұндыңдар, ал қазір мен қастарында жоқ кезде де солай істей берулерің әлдеқайда маңыздырақ болмақ: құтқарылуларыңа сай іс-әрекет жасап, соны толығымен жүзеге асыруға ұмтылыңдар; Құдайды терең қастерлеп, Оған ұнамайтын атаулыдан қатты жиіркеніңдер!*
13 Себебі Өзіне ұнайтын істерді қалап, жүзеге асыруларыңа түрткі болушы — Құдай.*

14 Бәрін де наразылықсыз, шүбәланбай* істеңдер! 15 Осылай
қазіргі қыңыр, азғын ұрпақтың арасында еш кінәсыз таза, Құдайдың мінсіз рухани балалары болыңдар: қараңғы дүниеде жарық жұлдыздай жарқырап,
16 адамдарға шынайы өмірді
жеткізетін Құдай сөзін ұсыныңдар.* Сонда мен араларында жан сала істеп жүрген еңбегімнің босқа кетпегеніне Мәсіх қайта оралған күні риза болып, қатты қуанамын.

17 Сендердің Құдайға сеніп, өмірлеріңді бағыштауларың Оған арналған құрбандық іспетті, ал мен, мүмкін, шейіт болып, қаным «сол құрбандықтың үстіне» төгілетін де шығар; сонда мен қуанып, осы қуанышымды бәріңмен бөліспекпін.
18 Сол
сияқты, сендер де қуанып, бірге шаттаныңдар!

---

*10 Осы ұғым ауыспалы мағынада қолданылып, бірінші жағынан өлгендердің жандарын, екінші жағынан жын-пері атаулыны білдірсе керек.
*12 Немесе: дірілдеп шошыныңдар.
*13 Немесе: Құдай жан дүниелеріңе әсер етіп, Оған ұнайтын істерді қалап, істеулеріңе көмектесуде.
*14 Немесе: наразылықсыз, өзара айтыспай.
*16 Немесе: шынайы өмір сыйлайтын Ізгі хабарды ұстаныңдар.

Екі адал қызметкерге кепілдеме

[19] Иеміз Иса қаласа, жақын арада сендерге Тімотені жіберетін ойым бар. Осылайша сендер жігерленіп, оның сендерден
алып келетін хабары маған да жігер берер деп сенемін. [20] Ол
сияқты менімен ниеттес, шын көңілден қамдарыңды ойлайтын
басқа адамым жоқ. [21] Өзгелердің бәрі Иса Мәсіхтің ісін емес,
өз қара бастарын ойлайды. [22] Ал Тімотенің сенімді екенін
өздерің білесіңдер: ол маған Ізгі хабарды уағыздауда әкесіне
көмектескендей қолғабыс етіп келеді. [23] Сот ісімнің немен
аяқталатынын біле сала, оны сендерге жібермекпін. [24] Иеміз
қаласа, жақын арада өзім де барармын деп кәміл сенімдімін.

[25] Қызметтес, әрі күрестес серігім — сендер маған қамқор
болсын деп жіберген бауырласымыз Епафродитті шұғыл түрде
өздеріңе қайтаруды қажет деп таптым. [26] Ол өзінің ауырып
қалғаны туралы сендерге хабар жеткенін қатты уайымдап,
өздеріңді көруге құштар болып жүр. [27] Шынында да ол қатты
ауырып, хал үстінде жатты. Бірақ Құдай оған рақымшылық
жасады, оған ғана емес, қасіретке қасірет қоспау үшін маған
да рақым етті. [28] Сондықтан Епафродитті жібермек болып, одан
бетер асығып отырмын, оны көріп қуанған сендерді мен де
ойлап қайғырмайтын болайын. [29] Оны Иемізбен жүрген бауыр-
ластарың ретінде қуана қарсы алыңдар. Мұндайларды жалпы
құрметтеңдер. [30] Себебі ол Мәсіхтің ісі үшін өлім халінен
қалды. Маған сендер бере алмаған көмекті ол басын өлімге
тіге отыра көрсетті.

3

Нағыз артықшылық пен залал

[1] Ал енді, бауырластарым, Иемізге* шаттанып қуаныңдар!
Мұны қайталап жаза беру мен үшін әуре емес, ал сендерді ол
нығайтады. [2] Қауымды иттей шарлап, қауып жүрген зұлым
қызметкерлерден, сүндеттеуді күнәдан ақталу жолы ретінде
уағыздаушылардан сақтаныңдар! [3] Біз — «рухани сүндеттелген»
Құдай халқымыз! Құдайға Киелі Рухының көмегімен қызмет
етіп, Мәсіх Исаны мақтан етіп, өз болмысымызға* сүйенбейміз.
[4] Ал менің өзіме сүйенуге себептерім жеткілікті болар еді ғой.
Егер біреу өзіне сенерлік дәлелім бар десе, менікі онікінен де

---

*1 Яки: Иемізбен байланыстарыңа.

*3 Яки: өзіміздің кім болып, не істегендерімізге.

артық: [5]туғаннан кейін сегізінші күні сүндеттелген, Исраил
халқының Бунямин руына жататын, таза еврей тұқымынан
шыққан евреймін, тәлімім бойынша Тауратты қатаң ұстанатын
парызшыл болып, [6]мәсіхшілер қауымын бар ынтаммен қуда-
лайтынмын. Осылайша Таурат заңына сай әділеттілігім мінсіз
еді.

[7]Алайда осы «артықшылықтарымды» Мәсіхке бола залал*
деп санай бастадым. [8]Иә, мен бәрін де залал деп санаймын,
өйткені Ием Иса Мәсіхті жақыннан танып білу өзге нәрселер-
ден әлдеқайда жоғары. Иеме бола бұлардың бәрінен айырыл-
дым, оларды түкке тұрғысыз сыпырынды санаймын да. Осы-
лайша қабылдайтын сыйым — Мәсіхтің Өзі. [9]Онымен тығыз
байланыста тұруым үшін Таурат заңын орындауға негізделген
жеке басымның ақталуына сүйенбей, Мәсіхке деген сенім
арқылы Құдайдан ақталған адам болғым келеді. [10]Сөйтіп,
Мәсіхтің Өзін де, Оны қайта тірілткен құдіретті де жақыннан
танып білуге құштармын. Мәсіхтің азаптарына ортақтасып,
Оның өз жанын Мен үшін өлімге қиғанындай, мен де Ол үшін
өмірімді қиғым келеді.* [11]Осылайша, қайтсе де, өлімнен қайта
тірілуге* қол жеткіземін.

Бәйгені жеңіп алу

[12]Бұған әлі жете қойған жоқпын, өзімді Құдайдың көздеге-
ніндей жетілдім деп те есептемеймін. Бірақ соның ізіне түсіп,
иемденуге тырысудамын. Дәл осыған бола Мәсіх Исаның Өзі
мені иемденіп алды ғой. [13]Бауырластар, мен бұл мақсатқа
жеттім деп санамаймын, істеп жүргенім бір-ақ нәрсе: өткен
нәрселерді ескермей, алдымдағы бәйгеге қарай жан сала жүгіріп,
[14]Құдайдың сыйына — Оның Мәсіх Иса арқылы шақырған
көктегі өміріне ие болу үшін көздеген мақсатты қуып келемін.

[15]Арамызда кім жетілген болса, осылай ойласын. Егер бір
нәрсе жайында басқа пікірде болсаңдар, Құдай сендерге мұны
да білдіреді. [16]Тек қол жеткізген түсінігімізге сай ойлап, өмір
сүруге тиіспіз.

---

*7 Немесе: бекер (яки зиянды).

*10 Немесе: Оның өлімінің кейпін кигім келеді (Рим. Хат 6:5-6; Ғалат. хат 2:20; Қорынт. 1-хат 15:31).

*11 Қорынт. 1-хат 15:23, Салоника. 1-хат 4:13-18; Матай 24:31; 24:40-41; Лұқа 21:36.

[17]Бауырластар, менің өмірімді үлгі етіңдер, әрі біздің өне-
гемізге сай жүргендерге назар аударыңдар! [18]Себебі сендерге
бұрын да айтқам, қазір де көз жасымды төгіп айтып отырмын:
көп адамдар Мәсіхтің айқыштағы құрбандығына қас болып
жүр. [19]Бұлардың ақыры — тозаққа түсу, құдайлары — өз құл-
қыны,* ал мақтаныштары — ұятсыз әдеттері: олар бұ дүниелік
нәрселерді ғана ойлайды.
[20]Алайда біздің отанымыз* көкте, содан Құтқарушымызды
— Иеміз Иса Мәсіхті сағына күтеміз. [21]Ол әлемдегі күллі
нәрселерді де жеңіп бағындыру үшін қолданатын құдіретті
күшімен біздің өткінші тәнімізді Өзінікі сияқты салтанатты
денеге айналдырады.

4

Рухани игіліктер туралы

[1]Сонымен, бауырластарым, сендерді жақсы көремін, сағынып
та жүрмін, менің қуанышым, «бәйгелік тәжім» сендерсіңдер.
Жаңа айтып кеткенім сияқты, Иемізбен байланыста берік
тұрыңдар, қымбаттыларым!
[2]Еуодия мен Сүнтүхе екеуін де Иемізбен жүргендер ретін-
де өзара татуласуға шақырамын. [3]Иә, адал серігім,* сенен де
сұраймын: осы әйелдерге көмек көрсетші. Олар Ізгі хабарды
таратудағы күресіме ортақтасты, көктегі Мәңгілік өмір кіта-
бына** есімдері жазылған Кілемент пен өзге қызметтестерім
де солай істеді.
[4]Әрдайым Иемізбен байланыстарыңа* қуаныңдар! Тағы да
айтамын: қуаныңдар! [5]Сендердің кіші пейіл* екендеріңді елдің
бәрі көре алсын. Иеміз қастарыңда ғой.** [6]Еш нәрсені уайымда-
май, барлық жағдайда өтініштеріңді Құдайға сиынып, тілекпен,
шүкіршілікпен білдіріңдер! [7]Сонда Құдайдың адам ақылынан
асқан тыныштығы сендердің жүректерің мен ой-саналарыңды
Мәсіх Исада сақтайды.

---

*19 Немесе: өз қарны, яки тәндік құмарлықтары.
*20 Немесе: азаматтық құқығымыз.
*3 Немесе: Сүзүг. («Жолдас, серік» дегенді білдіретін бұл сөз ер адамның есімі ретінде де қолданылатын.)
**3 Лұқа 10:20.
*4 Немесе: Иемізден қол үзбей.
*5 Немесе: мейірімді.
**5 Немесе: Иеміз жақында көктен қайта оралып келеді.

[8]Сонымен, бауырластарым, күллі шынайы да қастерлі, әділ де таза, ұнамды да тартымды нәрселер турасында, қандай ма адамгершілік және мақтауға тұрарлық қасиет болмасын, солар туралы ойланатын болыңдар! [9]Менен үйреніп, қабылдаған тәлімді, әрі өмірімнен көріп, естігендеріңді іске асыра беріңдер! Сонда тыныштықтың қайнар көзі — Құдай сендерге жар болады.

Қандай жағдайға да қанағат ету

[10]Сендердің тағы да қамымды ойлай бастағандарыңа Иемізге шүкірлік етіп, қатты қуанамын. Әрине, мені бұл жағынан естен шығарған жоқсыңдар, алайда оған жағдайларың мүмкіндік
бермеген еді. [11]Мұны бір нәрсе қажет болғандықтан айтып
тұрған жоқпын, мен қандай жағдай болмасын, қолдағы барға
қанағат етуге үйрендім; [12]жоқшылықта да, молшылықта да өмір сүре аламын. Мен не тоя тамақ жейін, не аш жүрейін, молшылықта немесе мұқтаждықта болайын, қай жағдайда да
қанағат етудің құпиясымен жақсы танысып алдым. [13]Себебі
маған күш-қуат беретін Мәсіхпен бірге болсам, бәріне де төзе
аламын.* [14]Дегенмен, қиын жағдайда маған көңіл білдіргендерің ғанибет болды.

[15]Қымбатты філіпіліктер, өздерің де білесіңдер: мен алғаш рет Ізгі хабарды сендерге жеткізіп, содан кейін Македония өлкесінен кеткенімде маған басқа бір қауым емес, сендер ғана игіліктер жіберіп, Құдайдың жарылқауын қабылдауда ортақ-
тастыңдар.* [16]Салоникада жүргенімде де сендер маған бір-
неше рет қажетімді жеткізіп тұрдыңдар. [17]Сендерден сәлем-
сауқат дәметпеймін, менің үміттенетінім — осылар үшін өздеріңе қайтатын жарылқау мен сауап. [18]Сендер жібергендер-
дің бәрін де алдым, енді артығымен жетіп жатыр. Епафродит сәлемдемелеріңді әкеліп бергелі қажетті нәрселерім ағылтегіл. Олар — Құдай ұнатып қабылдайтын хош иісті тартулар
мен құрбандық іспетті. [19]Ал Иса Мәсіхпен жүрген сендердің
барлық қажеттеріңді де менің Құдайым кереметтей қамтамасыз ететін болады. [20]Құдай Әкеміздің ұлылығы мәңгілік мадақтала берсін! Аумин.

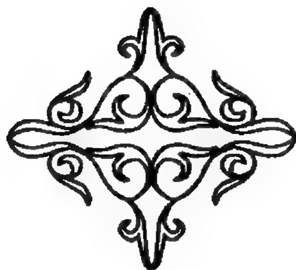
---

*13 Немесе: Себебі маған күш-қуат беретін Мәсіхпен тығыз байланыста тұрып (Оған ұнамдының) бәрін де істей аламын (Қорынт. 2-хат 12:9-10).

*15 Немесе: менің өздеріңе көмектескенімдей басқаларға да көмек көрсетуім үшін сендер ғана маған игіліктер жібердіңдер.

Соңғы сәлем және ақ бата

[21] Мәсіх Исаның арқасында Құдайдікі болғандардың бәріне*
сәлемімізді жеткізіңдер. Қасымыздағы бауырластар да сәлем
айтуда. [22] Сендерге Құдайдың мұндағы адамдары түгелдей,
әсіресе патша сарайындағылар, сәлем айтады!
[23] Лайым жан дүниелерің Иеміз Иса Мәсіхтің рақымына
кенеле берсін! Аумин.

*21 Яки: қасиеттілердің бәріне.

Қолостықтарға арналған хат

Жазба туралы мәлімет

Құдайдың елшісі Пауыл Қолос қаласындағы сенушілер қауымына арнаған бұл сәлемхатын Римде қамауда отырған кезінде, шамамен б.з. 60 жылы жазған. Қолос Түркиядағы Ефестен шығысқа қарай 175 шақырымдай жерде орналасқан болатын.

Пауыл Ефесте Ізгі хабарды уағыздағанда, Епафрас есімді қолостық кісі Мәсіхтің жолына түсіп, Ізгі хабарды өз қаласына да жеткізді. Осылай сол жерде алғашқы қауым пайда болды. Кейінірек осы қауымда қате ілімдер уағыздала басталды. Епафрас Пауылға барып, сол ілімдер жөнінде айтып берген соң, елші қауымға осы хатты жазды.

Қате ілімдер яһуди дінінің кейбір ережелерін, мысалы, адал, арам тағамдар туралы ұғымды, діни мейрамдарды және сүндеттеу рәсімін сақтауды талап етті. Сонымен қатар, кейбір уағыздаушылар періштелерге табыну керек деп, Мәсіхтің дәрежесін төмендетуге ұмтылды. Олар құпия даналықпен, біліммен, әрі көне рәсімдермен таныс болғандарын айтып мақтанды.

Сондықтан елші ефестіктерге жазғанындай, қолостықтарға да арнап тәлімдік хат жазды. Хатында ол Мәсіхтің мәңгілік даңқ-абыройын көрсетеді: Ол — бүкіл әлемді жаратқан, оны құрып кетуден сақтаушы Иеміз, қауымның рухани «Басы», әрі бізді Құдаймен бірден-бір Татуластырушы. Сол себептен де сенушілердің бәрі үшін Иса Мәсіхпен тығыз байланыста тұрулары толық жеткілікті.

Ал жаңа ілімдер — қате, мәнсіз, алдамшы пәлсапа ғана, олар адамның күнәкар болмысын өзгертуге дәрменсіз. Себебі жан дүниеміздің тереңдеп тазарып, жаңаруы керек. Құдай осылай сыйлаған жаңа өмір сенушінің басқаларға деген көзқарасы мен іс-әрекетінен де көрінеді. Енді қауым Мәсіхпен тығыз байланыста тұрса жан-жақты кемелденіп, Оның даңқын асырады.

1

Арнау және сәлем

[1] Құдайдың еркімен Мәсіх Исаның елшісі болған Пауыл-
дан және бауырласымыз Тімотеден [2] Құдайдың халқы болып
Мәсіхпен тығыз байланыста жүрген, Қолос қаласында тұра-
тын сенімді бауырластарымызға дұғай сәлем. Сендерге Құдай
Әкеміз бен Иеміз Иса Мәсіх рақымын жаудырып, тыныштық
сыйлай көрсін!

Қолостықтар үшін шүкірлік етіп, тілек тілеу

[3] Біз сендер үшін Иеміз Иса Мәсіхтің рухани Әкесі Құдайға
сиынған сайын шүкірлік етеміз. [4] Сендердің Мәсіх Исаға сеніп,
Құдайдың барлық адамдарын* сүйетіндерің туралы естідік.
[5] Ал осы сенімдерің мен сүйіспеншіліктерің өздеріңе көкте
дайындалған игіліктерді иемденеміз деген үміттеріңе негіздел-
ген. Бұл туралы сендер алдымен Құдайдың шынайы хабары
— Ізгі хабар өздеріңе жеткенде естідіңдер. [6] Осы хабар дүние
жүзінде кеңінен жайылғандай, сендерге де жетті. Ол барлық
жерде адамдарды жақсылық жасауға жетелеп, көптеген кісілер
оны қабылдауда.* Сендер Ізгі хабар туралы естіп, Құдайдың
рақымын шынымен таныған күннен бастап, осылай рухани
өсіп-өніп келесіңдер. [7] Құдайдың рақымы жөнінде біздің сүйікті
қызметтесіміз Епафрастан осы тәлімді алдыңдар. Ол — сен-
дер үшін еңбектеніп жүрген Мәсіхтің сенімді қызметшісі.
[8] Епафрас бізге жүректеріңе Киелі Рух дарытқан сүйіспенші-
лік туралы айтып берді.

[9] Сол себептен де біз мұны естіген кезден бастап, сендер үшін
үзбей сиынып келеміз. Сендердің Құдайдың еркін толықтай
біліп, өте парасатты да рухани көреген болуларыңды Тәңірден
өтінудеміз. [10] Осылайша Құдай халқына лайық, Оны риза
қылатындай өмір сүріп, әр түрлі игі істер істеп, өсіп-өне беріп,
Құдайды неғұрлым жақынырақ тануларыңды тілеп келеміз.
[11] Сендер Оның ұлы құдіретінен мол қуат алып, әрдайым
төзімділік пен ұстамдылық таныта алып, қуанышқа кенеліп,
[12] Құдай Әкеге шүкірлік етсін деп мінажат етудеміз. Өйткені
Ол бәрімізді Өзінің халқы иемденетін нұрлы Патшалығынан
үлес алуға шақырып, лайықтады.

---

*4 Немесе: барлық қасиеттілерді.

*6 Яки: Ол барлық жерде рухани жеміс беріп, өсіп келеді.

Мәсіхтің теңдесі жоқ ұлылығы

13 Құдай бізді қара түнектің* билігінен құтқарып, сүйікті
рухани Ұлы Иса Мәсіхтің Патшалығына енгізді. 14 Оның құр-
бандық өлімі арқылы күнәларымыздың құнын өтеп, кешірім
берді.

15 Көзге көрінбейтін Құдайдың қандай екенін рухани Ұлы
көрсетеді. Ол — жаратылыс атаулының бәрінен жоғары.*
16 Өйткені көктегі, жердегі, көзге көрінетін және көрінбейтін
нәрселердің бәрін Құдай Өзінің рухани Ұлы арқылы жаратты:
тақтар мен үстемдік иелері, билеушілер мен әміршілер* — бәрі
де Мәсіх арқылы және Мәсіх үшін жаратылған. 17 Бүкіл әлем
жаратылмай тұрғанда-ақ Ол бар болатын, бәрін аман сақтай-
тын да — Сол. 18 Мәсіх — сенушілер қауымының, яғни Өзінің
рухани денесінің басы, оның өмірінің қайнар көзі. Ол — өлім-
нен қайта тірілгендердің ең бастысы* да. Сондықтан барлық
жағынан да Оның жолы үлкен.

19 Құдай Өзінің бүкіл болмысының рухани Ұлында тұруын
ұнатты. 20 Ол арқылы Құдай жер мен көктегі барлық нәрсені
Өзімен татуластыруды, яғни Оның айқышта қанын төгіп,
құрбан болғандығының арқасында татулық орнатуды қалады.

21 Ал сендер бұрын жаман ой-пікірлерге салынып, зұлым іс-
әрекет жасап, Құдайға жат әрі қас болдыңдар. 22 Алайда Ол
сендерді Мәсіхтің тәндік өлімі арқылы Өзімен татуластырды.
Бұны сендерді алдына әкелген кезде* Өзіне бағышталған кінә-
ратсыз, айып тақпайтындай таза болуларың үшін жасады.
23 Егер Ізгі хабар туралы естігендеріңе күмәнданбай, берік сеніп,
Оған деген үміттеріңнен таймасаңдар, бұл солай болады. Осы
Ізгі хабар аспан астындағы барлық адамзатқа дерлік жарияла-
нып келеді. Мен — Пауыл да оның таратушысына айналдым.

---

*13 Қара түнек: шайтан мен жындар (Ефес. хат 6:12).

*15 Яки: Ол — көзге көрінбейтін Құдайдың кейпі, жаратылыс атаулыдан бұрын Ол бар болатын.

*16 Яғни: табиғаттан тыс қуатты күштер (періштелер немесе жындар).

*18 Немесе: тұңғышы; яки: басшысы.

*22 Яғни: Мәсіхтің қайта оралып, сенушілерді Құдай алдына алып кететін кезде (Салониқа. 1-хат 4:16-17; 5:23).

Пауылдың қауымға Мәсіх туралы құпияны ашуы

24 Қазір мен сендер үшін бейнет шегіп отырғаныма қуанамын.
Мәсіхтің рухани денесі, яғни бүкіл қауым үшін басымнан
өтсін деп белгілеген азаптарын кешіп, сөйтіп оларды толық-
тыра түсемін. 25 Құдайдың хабарын сендерге толықтай жеткізе-
сің деген Оның тапсыруымен қауымның қызметшісі болдым.
26 Бұл хабар ғасырдан ғасырға, ұрпақтан ұрпаққа жасырын болып
келді; ал енді оның сыры Құдайдың адамдарына ашылды.
27 Құдай оларға осы құпия хабарда басқа ұлттар үшін қаншама
мол жарылқау бар екенін білдірмек болып шешті: Мәсіх
сендерде, сол себептен болашақ ұлылықтан үміттісіңдер.*

28 Мәсіх туралы хабарды біз барлық адамдарға жеткізіп,
бәріне де ескертіп, барынша даналықпен тәлім беріп келеміз.
Осылай әрбір жанды Мәсіхпен тығыз байланыста, толық кемел-
денген түрде Құдай алдына әкелуге талаптанудамыз. 29 Осы
үшін жан сала еңбек етіп жүрмін, бұған мені бойыма дарып
келе жатқан Мәсіхтің құдіреті қуаттандыруда.

2 1 Сендер мен лаудікиліктер үшін* және менімен әлі де
жүздеспегендердің бәрі үшін қаншалықты күресіп жүр-
генімді білдіргім келеді. 2 Күресімнің мақсаты — сендердің
жүректеріңнің жігерленіп, сүйіспеншілікпен рухани бірлесу-
лерің, сөйтіп Құдай Әкеміздің Мәсіх туралы құпия хабары
жөнінде терең де бай түсінік алып, оны түгел тануларың. 3 Ал
Мәсіхте Құдайдың даналығы мен білімінің бүкіл қазынасы
жатыр.* 4 Мен мұны ешкім сендерді ақылға қонымды болып
көрінген сөздерімен алдап кетпесін деп айтып отырмын.
5 Тәніммен қастарыңда болмасам да, рухыммен орталарыңда
тұрып, сендердегі ынтымақты, Мәсіхке деген берік сенімде-
ріңді көріп, қатты қуанамын.

---

*27 Яки: Мәсіх жүректеріңнен орын алды, сондықтан көктегі мәңгілік ұлылықты иемденеміз деп кәміл сенесіңдер.

*1 Лаудіки (Түркияның қазіргі Памуккале қаласы) Қолостан 18 шақырымдай жерде орналасқан.

*3 Яғни: Тек Мәсіхке сеніп, Одан тәлім алу арқылы ғана адамдар Құдайдың даналығы мен білімін тани алады (Қорынт. 1-хат 1:30).

Мәсіхпен тығыз байланысып, рухани кемелдену

[6]Сендер Иеміз Мәсіх Исаны қалай* қабылдаған болсаңдар,
солай Онымен тығыз байланыста жүріңдер! [7]Негіздерің Мәсіхте
болып, терең тамыр жайып, өсе беріңдер; өздеріңе үйреткен
сенімді мықтап ұстанып, Құдайға шексіз алғыс айтатын болыңдар!

[8]Қайдағы біреу пәлсапасымен,* пайдасыз ілімімен сендерді
өзіне баурап алмасын, байқаңдар! Адамдар ойлап шығарған
аңызға негізделген ондай ілім Мәсіх туралы емес, әлемдегі
түрпайы рухани күштер туралы** үйретеді. [9]Ал Құдайдың бүкіл
болмысы Мәсіхтің бойында тұрады! [10]Сендер Мәсіхпен тығыз
байланысып, рухани игіліктерге толықтай ие болдыңдар. Ол
күллі билік пен өктемдікке басшылық етеді. [11]Мәсіхпен тығыз
байланысқандықтан сендер «рухани сүндеттелдіңдер» де. Бұл
— қолмен істелген тәннің сүндеттелуі емес, Мәсіхтің «рухани
сүндеттеуі», яғни Оның ескі күнәкар болмыстарыңды түгелдей алып тастауы: [12]сендер Мәсіхпен бірге рухани тұрғыдан
«жерлендіңдер», әрі Мәсіхпен бірге «қайта тірілдіңдер». Бұл
Құдайдың Мәсіхті Өзінің құдіретімен өлімнен қайта тірілткеніне деген сенімдерің арқылы болды. Шомылдыру рәсімінен
өткенде соны білдірдіңдер.*

[13]Бұрын сендер Құдайдың бұйрықтарын бұзып, «рухани
сүндеттелмеген», яғни күнәкар болмыстарыңа тәуелді болып,
рухани тұрғыдан өлі едіңдер. Алайда Құдай сендерді Мәсіхпен
бірге қайта тірілтіп алды.* Ол күллі күнәларымызды кешірді:
[14]бізге айып тағып, үкім белгілейтін «құжатты»* Мәсіх құрбан
болған айқышқа «шегелеп», күшін жойды. [15]Осылайша Құдай
рухани билеушілер мен әміршілердің* күш-қуатын талқандап,
оларды бүкіл әлем алдында әшкерелеп, Мәсіхтің істегендері
арқылы жеңіп шықты.

---

*6 Яғни: Құдайдың Мәсіх арқылы көрсеткен рақымына деген сенімдерің арқылы (1:4-5; Ефес. хат 2:5,8-9).

*8 Яки: «даналық ілімімен» (Тімоте. 1-хат 6:20).

**8 Немесе: осы дүниелік қарапайым ережелер туралы (Ғалат. хат 4:3,9-10).

*12 Рим. хат 6:1-13; Ғалат. хат 3:27.

*13 Яки: Құдай Мәсіхті тірілткенде сендерге де шынайы өмір сыйлады.

*14 Немесе: қолжазбаны. (Осы түсінік Құдайдың адамдардың жасаған күнәларын тіркеп, сақтағанын астарлап білдіреді.)

*15 Яғни: шайтан мен жындардың.

[16]Сондықтан ешкім сендерді белгілі тағамдар мен сусын-
дарды ішкендерің, немесе бір мерекені, жаңа туған айды не
діни демалыс күнін сақтамағандарың үшін айыптамасын!
[17]Өйткені осындай ережелер — келуге тиісті нәрсенің әлсіз
нұсқасы ғана: шынайы жарылқауды Мәсіхтің Өзі алып келді.

[18]Орынсыз кіші пейілділік танытып періштелерге табынула-
рыңды талап ететіндер сендерді кінәламасын!* Осындайлардың
ақыл-ойларын өз күнәкар болмыстары билейді, ал беделдері
өздері ешқашан көрмеген нәрселерге** негізделген. Олар ешбір
себепсіз кеудесін көтеріп, [19]қауымның Басы Иса Мәсіх туралы
ілімді ұстанбайды.* Ал өзара буындармен, сіңірлермен нығайып,
тұтасқан тәндік дененің өсуін бастың басқаратыны сияқты,
бүкіл қауымның Құдайдың қалағанындай рухани өсуін де
Мәсіх басқарады.

[20-21]Өлі денеге ешқандай бұйрық жүрмейтіні секілді, Мәсіх-
пен бірге рухани өлгендіктен сендер жалған ережелерге бағын-
бауға тиістісіңдер. Ендеше сендер әлі де осы күнәкар дүниеге
жататындай, неліктен: «Мына нәрселерді қолға ұстама, ана
тағамдарды ішіп-жеме, ол заттарға қол тигізбе!» деген ереже-
лерге бағынасыңдар? [22]Бұл нәрселердің бәрі түбі қолдану
барысында жоқ болатындар ғой. Ондай парыздар мен ілімдер
адам ойынан шыққан. [23]Олар кісінің өз бетімен құлшылық
етіп, кіші пейілділік танытып, тәнін қатаң тәртіппен ұстауын
талап етулеріне бола дана болып көрінеді. Алайда олар адамды
ізгілікке жетелемей, оның күнәкар болмысының құмарлықта-
рын қанағаттандыруына жол береді.

3 *Қасиетті өмір сүру жөніндегі нұсқаулар*

[1]Сонымен, Мәсіх өлімнен қайта тірілгенде сендер Онымен
бірге рухани тірілгендіктен, көкке* лайықты қасиеттерді
иемденуге ұмтылыңдар! Өйткені Мәсіх көкте, Құдайдың оң
жағында отыр. [2]Ойларыңды күнәкар дүниедегіге емес, көкте-
гіге аударыңдар! [3]Себебі сендер рухани өлдіңдер,* енді өлген

---

*18 Немесе: сендерді (көктегі жүлдеге қол жеткізетін) тура жолдан адастырмасын!

**18 Немесе: өздері көрген нәрселерге.

*19 Немесе: Иемізбен байланысты үзді.

*1 Яки: көзге көрінбейтін дүниеге (Құдайдың мекеніне).

*3 Немесе: Себебі бұрынғы күнәкар болмыстарың өлді (Рим. хат 6:2; Қорынт. 2-хат 5:14; Ғалат. хат 2:20).

кісідей бұрынғы күнәкар іс-әрекеттеріңе жоқсыңдар, ал Мәсіх-
пен бірлесіп сүрген жаңа өмірлерің ел көзінен таса, Құдайдың
алдында. 4 Өмірлеріңнің бірден-бір қайнар көзі мен мақсаты
— Мәсіх.* Ол жер бетінде қайтадан көрінген кезде сендер де
Онымен бірге салтанатты ұлылықпен көрінесіңдер.

5 Ал енді, күнәкар дүниеге жататын қылықтарыңды біржола
тоқтатыңдар:* неке адалдығын бұзу, әр қилы азғындық, нәпсі-
құмарлық пен арам пиғылдан аулақ жүріңдер; ашкөздікке де
салынбаңдар, ол жалған тәңірлерге табынумен бірдей! 6 Құдайға
мойынсұнбайтындарға осындай күнәлары үшін Оның қаһарлы
соты төніп тұр. 7 Бір кезде сендер де оларды жасайтындармен
бірге дәл солай әрекет етіп жүрдіңдер. 8 Ал мына қылықтарды
енді тастаңдар: ашу-ыза, кек сақтау, қаралау, бейпіл ауыздық;
9 бір-біріңе өтірік те айтпаңдар! Себебі сендер ескі күнәкар
болмыстарыңның іс-әрекетін тастап, 10 жаңа ізгі болмысқа ие
болдыңдар.* Оны жаратып берген Иеміз Өзін жақынырақ
тануларың үшін сендердің рухани жағынан Өзіне ұқсауларыңа
ұмтылуда. 11 Бұл жерде яһуди не басқа ұлттық, сүндеттелген
не сүндеттелмеген, шетелдік не көшпенді скиф,* құл не ерікті
мәселе емес, қайта, Мәсіх барлық сенушілердің өмірлерінде
басты орында.**

12 Ал енді, Құдай сендерді сүйіп, өз халқым деп таңдап ал-
ғандықтан, ұдайы жанашыр, мейірімді, кіші пейіл, ілтипатты,
сабырлы болып, осы қасиеттерге бөленіңдер! 13 Өзара төзімді
болыңдар, егер қайсыбіреуіңе реніш сақтап, тағатын кінәларың
болса, кешірімді болыңдар: сендерді Иеміз Мәсіх қалай кешір-
се, сендер де солай етіңдер! 14 Барлық қасиеттердің бастысы
ретінде сүйіспеншілікке бөленіңдер, ол бәріңді толықтай бірік-
тіреді.*

15 Құдай сыйлаған тыныштық сендерге билігін жүргізсін!
Ол сендерді біртұтас рухани дененің құрамдас мүшелері ретінде
татулықта тұруға шақырды. Сонымен қатар ризашылықтарыңды

*4 Яки: Мәсіх — сендердің өмірлерің.

*5 Немесе: қылықтарыңды өлтіріңдер (яки: оларға жоқ болыңдар) (Ефес. хат 4:22; Рим. хат 6:2-7).

*9-10 Яки: күнәкар болмыстарыңды іс-әрекетімен бірге «шешіп тастап», жаңа (таза) болмыстарыңды «киіп алдыңдар».

*11 Ежелгі скиф тайпасы — қазақ халқының түп аталарының бірі.

**11 Яки: құл не ерікті жоқ, қайта, Мәсіх — барлығы әрі бәрінде.

*14 Немесе: ол бәрін мүлтіксіз біріктіреді.

білдіріңдер! 16 Мәсіх туралы Ізгі хабарға* көңілдеріңнен мол
орын беріңдер: Забур жырлары, мадақтау өлеңдері және Киелі
Рух дарытқан әндер** арқылы бір-біріңе зор парасатпен тәлім-
тәрбие және бағыт-бағдар беріңдер, жүректерің ризашылыққа
кенеліп, Иемізге ән айтып отырыңдар!
17 Не айтып, не істесеңдер де, бәрін Иеміз Исаның атымен
жасап,* Иеміз арқылы Құдай Әкемізге шүкіршілік етіңдер!

Сенушілердің отбасындағы өмірі

18 Әйелдер, күйеулеріңе мойынсұныңдар!* Иемізбен байланыс-
тағы сендердің осылай істегендерің жөн.
19 Күйеулер, әйелдеріңді сүйіп, оларға қатаң болмаңдар!
20 Балалар, барлық жағдайда да ата-аналарыңның тілін алың-
дар, өйткені Иемізге осы ұнайды!
21 Ата-аналар, балаларыңның ынжық болмауы үшін оларға
шектен тыс ұрыспаңдар!*
22 Құлдар,* барлық жағдайда да бұл дүниелік қожайындарың-
ның тілін алыңдар! Көңілдерінен шығу үшін тек олар бақылап
тұрғанда ғана емес, ұдайы шын жүректен мойынсұнып, осылай
Құдай Иемізді қастерлеңдер!
23 Қандай жұмыс болса да, оны адам баласы үшін ғана емес,
Иеміз үшін істеп жүргендей жан-тәндеріңмен атқарыңдар!
24 Себебі осының ақысы ретінде сендер Иемізден уәде еткен
игіліктерін қабылдайтындарыңды білесіңдер. Қызмет ететін
Қожайындарың — Мәсіхтің Өзі ғой. 25 Ал жамандық жасай-
тын әркім соның лайықты жазасын тартады. Мәсіх ешкімнің
бет-жүзіне қарамай, әділ үкім шығармақ.

4 1 Қожайындар, құлдарыңды тиісті нәрселермен қамта-
масыз етіп, әділ болыңдар! Өйткені көкте сендердің де
Қожайындарың бар екенін білесіңдер.

---

*16 Немесе: Мәсіхтің сөздеріне.
**16 Немесе: рухани әндер.
*17 Яғни: Иеміз Исаның еркіне мойынсұна жасап.
*18 Яки: күйеулеріңнің жетекшілігін мойындаңдар!
*21 Немесе: Әкелер, балаларыңды кейітпеу үшін ызаландырмаңдар!
*22 Яки: Басыбайлы қызметшілер. (Інжілдің осы қоғамдық мәселе жөніндегі ілімін Філимонға арналған хаттан және ол туралы мәліметтен қараңыз.)

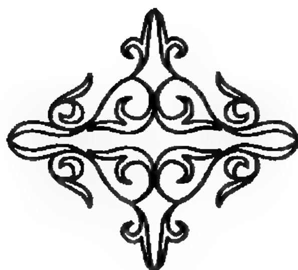
Мінажат ету және сенбейтіндермен қатынас жасау туралы

2 Әрдайым Құдайға сиынып, рухани сергек те шыдамды болып,
шүкірлік ете беріңдер! 3 Біз үшін де мінажат етіңдер: Құдай
өз хабарын уағыздауымызға жол аша көрсін, осылай Мәсіх
туралы құпияны жариялай алайық. Сол үшін де бұғауда отыр-
мын. 4 Менің тиісті түрде бұл хабарды ашық айта алуым үшін
де Құдайға сиыныңдар.
5 Қауымнан тыс адамдармен парасатты қарым-қатынас жасап,
тиімді сәттерді пайдаланыңдар! 6 Сөйлескенде ұдайы ниеттерің
игі, сөздерің дәмді болсын, әрқайсысына қалай жауап беру керек
екенін біліңдер.

Соңғы сәлемдер және ақ бата

7 Мен туралы адал көмекшім әрі Иемізге бірге қызмет ету-
ші, сүйікті бауырласымыз Түхік сендерге бәрін хабарламақ.
8 Оны сол мақсатпен жіберіп отырмын, ол жағдайларыңның
қалай екенін көріп, жүректеріңді жігерлендірмек. 9 Онымен
бірге сүйікті де адал бауырласымыз, жерлестерің Онисым да
барады. Бұл жердегі болып жатқан жағдайды Түхік екеуі
сендерге толық айтып береді.
10 Менімен бірге тұтқында отырған Арыстарқ, сондай-ақ
Барнабаның жиені Марқа сендерге сәлем жолдайды. Марқа
жайлы ерекше нұсқау алдыңдар: ол сендерге барса, жылы
қабылдаңдар! 11 Иуст деп аталатын Иса да сәлем айтады.
Яһудилердің ішіндегі осы үшеуі ғана Құдай Патшалығы үшін
қызметтестерім болып жүр; бұлар маған нағыз жұбаныш.
12 Мәсіх Исаның қызметшісі әрі жерлестерің Епафрас та
сәлем айтып отыр. Ол сендердің рухани кемелденіп, берік
сеніммен Құдайдың бүкіл еркін орындауларың үшін үздіксіз
мінажат етіп күресуде. 13 Оның сендерді және Лаудіки мен
Иераполдағы бауырластарды қатты уайымдап жүргеніне куә-
мын. 14 Сүйікті дәрігер Лұқа да, Димас та сәлем жолдайды.
15 Лаудікидегі бауырластарға, әсіресе Нүмфан мен оның үйін-
де жиналатын қауымға, сәлем айтыңдар. 16 Сендер осы хатты
оқып болған соң, оны әрі қарай Лаудікидегі қауымға беріңдер,
оларға жазған хатымды да оқыңдар. 17 Арқыпқа: «Иеміз саған
міндеттеген қызметіңді адал атқаруға ықылас сал!» деген
сәлемімді жеткізіңдер.

[18] Енді мен, Пауыл, сендерге өз қолыммен сәлем жазып отырмын. Бұғауда екенімді естеріңде ұстаңдар! Лайым Құдай сендерге жар болып, рақымын жаудыра көрсін! Аумин.

Салоникалықтарға арналған бірінші хат

Жазба туралы мәлімет

Құдайдың елшісі Пауыл б.з. 50 жылы шамасында қызметтестері Сыйлас, Тімотемен бірге Македония аймағының астанасы Салоникаға барып, сонда уағыз айтқан еді. Мұның нәтижесінде Мәсіхке сенушілердің қауымы пайда болды. Қарсыластары бүлік шығарғанда Пауылдың қаладан кетуіне тура келді (Елшілердің істері 17:1-9). Кейін қауымның жағдайынан хабардар болу үшін Тімотені Афинидан Салоникаға қайтарып жіберді.

51 жылы Пауыл грек елінің Қорынт қаласында Тімотемен қайта кездесіп, салоникалық сенушілерден хабар алды. Енді оларды жігерлендіріп, жалған ілімдерден сақтандырып, Иеміздің жолын қуушылардың шынайы өмір салты және Мәсіхтің болашақта қайтып келуі туралы тәлім беру үшін Пауыл көмекшілері Сыйлас, Тімотемен бірге қауымға арнап осы алғашқы хатын жазды.

1

Арнау және сәлем

1 Құдай Әкеге және Иеміз Иса Мәсіхке сенушілердің Салоникадағы қауымына Пауыл, Сыйлас* және Тімотеден дұғай сәлем. Құдай сендерге рақымын жаудырып, тыныштығын сыйлай көрсін!

---

*1 Бұл жазбаның түпнұсқасында Сыйлас есімінің латынша түрі Силуанус қолданылған.

Сенушілердің үлгілі сеніміне ризашылық білдіру

2 Сендерді Құдайға сиынғанда еске алып, бәрің үшін әрдайым
шүкіршілік айтамыз. 3 Құдай Әкеміздің алдында сендердің
Оған деген сеніммен игілікті іс істеп, сүйіспеншілікпен ауыр
еңбек етіп және Иеміз Иса Мәсіхке* табандылықпен үміттеніп
жүргендеріңді үнемі еске алып отырамыз.
4 Құдай сүйген бауырластар, Оның сендерді таңдап алғанын
біләміз. 5 Себебі біз сендерге Ізгі хабарды сөзбен ғана емес,
құдіретпен, Киелі Рухпен және зор сеніммен де жеткіздік.
Сендердің игіліктерің үшін араларында қалай әрекет еткені-
мізді өздерің білесіңдер. 6 Ал сендер бізге және Иемізге елік-
теп, көп азапқа ұшырасаңдар да, хабарды Киелі Рух сыйлаған
қуанышпен қабылдадыңдар. 7 Осылай Македония мен Ахая
өлкелеріндегі* сенушілердің барлығына үлгі болдыңдар.
8 Иеміздің хабары сендерден Македония мен Ахаяға ғана
тараған жоқ, Құдайға деген сенімдерің барлық жерде белгілі
болғандықтан, бізге бұл туралы айтудың қажеті де жоқ.
9 Себебі ел сендердің бізді қандай жылылықпен қабылдап,
жалған тәңірлерден бас тартып, Құдайға бет бұрғандықтарың
туралы бір-біріне айнала әңгімелеп жатыр. Енді сендер тірі де
шынайы Құдайға қызмет ете жүріп, 10 Оның рухани Ұлы Иса-
ның көктен түсуін күтудесіңдер. Құдай өлімнен қайта тірілт-
кен Ол бізді келешектегі қаһарлы соттан құтқарып алады.*

2 *Елшілердің Салониқадағы қызметі*

1 Бауырластар, сендерге барып, біразға қалғанымыздың нәти-
жесіз болмағанын өздерің білесіңдер. 2 Алдында ғана Філіпіде
азап шегіп, қорлық көргеніміз туралы да хабардарсыңдар.
Сонда да Құдайға сене отырып, қатты қарсылыққа қарамастан
сендерге Оның Ізгі хабарын жариялауға батылымыз барды.
3 Сендерге уағызды өзіміз шындықтан адасқандықтан немесе
арам пиғылмен айтып жүрген жоқпыз және біреуді алдаудан
да аулақпыз. 4 Қайта, Құдай лайық деп тауып, Ізгі хабарды

---

*3 Мысалы, Мәсіхтің қазір беріп жатқан игіліктеріне және болашақтағы қайта оралуына.

*7 Македония, Ахая (Ахейя): Грецияның солтүстігі мен оңтүстігіндегі өлкелер.

*10 5:8-10; Жохан 3:16-21; Рим. хат 5:9-11.

бізге сеніп тапсырды; сондықтан біз адамға емес, жүректері-
міздің түкпіріндегілерді бақылап отыратын Құдайға ұнау үшін
уағыз айтып жүрміз. 5 Ешқашан да жағымпазданып сөйлеп
көрген жоқпыз, оны өздерің білесіңдер, пайда табайық деген
ішкі есебіміз де болған емес, бұған Құдай куә. 6 Сондай-ақ
адамдардан, сендерден не басқалардан да атақ іздеп жүрген
жоқпыз.

7 Мәсіхтің елшілері ретінде біз талап қойсақ та болар еді,
алайда сендерге балаларын қамқорлаған мейірімді анадай
жылы жүзбен қарадық. 8 Осылай жақсы көріп, Құдайдың Ізгі
хабарын ғана жеткізген жоқпыз, жүрегімізді де алдарыңа
жайып салдық, өйткені сендер бізге сүйкімді болып кеттіңдер.
9 Бауырластар, бар күшімізді салып, бейнет шеге еңбек еткені-
міз естеріңде ғой. Сендерге масыл болмау үшін күні-түні
жұмыс істедік, сөйте жүріп, Құдайдың Ізгі хабарын уағызда-
дық.

10 Құдайға сенетін сендердің алдарыңда өзімізді таза, әділ,
мінсіз ұстадық, бұған сендер де, Құдай да куә. 11 Мынаны біле-
сіңдер: әрқайсыңды туған баламыздай көріп, 12 сендерге Құдай
алдында ұялмайтындай болып жүріңдер деп ескертіп, соған
көздеріңді жеткіздік, тіпті өздеріңе жалындық та, өйткені
Құдай сендерді өз Патшалығы мен салтанатты ұлылығына
шақырады.

13 Сендердің бізден естіген Құдай сөзін адамның емес,
Құдайдың хабары ретінде — шындығында да бұл солай! —
қабылдағандарың үшін біз Тәңірімізге үнемі шүкіршілік ете-
міз. Қазір бұл хабар Оған сенетін сендерге күшті әсер етіп
жатыр. 14 Себебі сендер, бауырластар, Құдайдың Иса Мәсіхке
сенетін Яһудеядағы қауымдарына ұқсайсыңдар: олар яһудилер-
ден қандай жамандық көрсе, сендер де өз жерлестеріңнен дәл
соны бастан кешірдіңдер. 15 Яһудилер тіпті Иеміз Иса Мәсіхті
және пайғамбарларды өлтіріп, бізді де қуып шыққан еді. Олар
Құдайға ұнамайды, әрі барлық адамдарға қастық танытады,
16 себебі олар біздің басқа ұлттарға Ізгі хабарды жариялап,
құтқару әкелуімізге кедергі жасай береді. Осылай олар күнәла-
рын күннен күнге көбейтіп келе жатыр. Ал Құдайдың қаһары
төбелерінен төніп тұр.

Елшілердің салоникалықтарды сағынып, Тімотені жіберуі

17 Бауырластар, аз уақыт сендерден ажырап, көңілдеріңнен
емес, көздеріңнен таса болғанда сағыныштан жүздеріңді көруге
қатты құштар болдық. 18 Иә, сендерге барғымыз келді; өзім —
Пауыл бірнеше рет баруға тырыстым, бірақ бұған шайтан
кедергі жасады. 19 Өйткені Иеміз Иса Мәсіх қайтып келген
кезде біздің үмітіміз, қуанышымыз, басымызға киер «мақтау
тәжіміз» сендер болмағанда, кім болмақ? 20 Расында да біздің
мақтанышымыз бен қуанышымыз сендерсіңдер.

3 1 Сондықтан біз одан әрі шыдай алмай, Афинада жал-
ғыз өзім қалайын деп шештік те, 2 Тімоте бауырласы-
мызды сендерге жібердік; ол — Мәсіхтің Ізгі хабарын тарату
жөніндегі Құдайдың қызметшісі. Осы азаптар ешқайсыңды
шайқалтпасын деп, ол сендерді жігерлендіріп, сенімдеріңді
нығайтпақ. 3 Азап шегу маңдайымызға жазылғандығы өздеріңе
мәлім. 4 Қастарыңда жүрген кезімізде «Қуғынға ұшырайтын
боламыз» деп алдын ала айттық қой. Міне, сол айтқанымыз
болды, оны өздерің білесіңдер. 5 Сондықтан да мен одан әрі
шыдай алмай Тімотені жіберіп, сенімдерің берік пе, әлде әзәзіл
азғырып, бар еңбегіміз зая кетті ме, соны білгім келді.

Тімоте алып келген қуанышты хабар

6 Қазір Тімоте сендерден келіп, сенімдерің мен сүйіспен-
шіліктерің туралы жақсы хабар әкелді. Сендердің бізді ылғи
жақсылықпен еске алып, көрсек деп сағынып жүргендеріңді
айтты; біз де сендерді көрсек дейміз. 7 Бауырластар, сенімде-
ріңді берік ұстап жүр екенсіңдер, қиналып, қысылып отырған
бізге бұл жаңадан жігер берді. 8 Енді рухымыз көтеріліп қал-
мақ, себебі сендердің Құдаймен байланыстарың тұрақты екен.
9 Бізді өздеріңе қуантып қойған Құдайға қанша алғыс айтсақ
та аздық қылады. 10 Күні-түні сендермен көрістіре гөр деп
Одан шын жүректен өтінеміз; сендерге көмектесіп, сенімдері-
ңе не жетпесе, соны толықтырсақ дейміз.
11 Құдай Әкеміз бен Иеміз Иса жолымызды сендерге бұра
көрсін деп өтінеміз. 12 Бір-біріңе және барлық адамдарға деген
сүйіспеншіліктеріңді Иеміз біздің өздеріңе деген сүйіспенші-
лігіміз сияқты өсіріп, арттыра берсін. 13 Осылай Иеміз Иса
Мәсіх күллі қасиеттілерімен көктен түскенде Құдай Әкеміздің
алдында көңілдерің орнықты, Оған толықтай бағышталған,
мінсіз болсын.

4

Құдайға лайықты өмір сүру

[1]Тағы да, бауырластар, Құдайға ұнау үшін қалай өмір
сүру керек екенін бізден үйрендіңдер, осылай өмір сүріп келе
жатырсыңдар да. Осы жолмен алға баса беріңдер деп Иеміз
Иса Мәсіхтің атынан ескертіп, өтінеміз. [2]Сендерге Иеміз Иса-
ның еркімен қандай нұсқаулар бергенімізді білесіңдер.
[3]Құдай сендердің күнәдан таза жүріп, бүкіл өмірлеріңнің
Өзіне бағышталуын* қалайды; бұл азғындықтан аулақ жүру-
леріңді де білдіреді: [4]әркім өз денесін қасиетпен, құрметпен
күте білсін,* [5]Құдайды танымайтын ұлттарға ұқсап құмарлық-
тарға салынбасын, [6]ешқайсыңда заңды аттап, пайдакүнемдік-
пен бауырластарыңды алдап кетпеңдер!* Сендерге бұрынырақ
ескерткеніміздей, Иеміз мұндай күнәлардың бәрінің жазасын
береді. [7]Құдай бізді әдепсіз емес, қасиетті өмір сүруге шақырды.
[8]Бұған бағынбайтын кісі адамға емес, Құдайға қарсы тұрады.
Ол сендерге Өзінің Киелі Рухын берді.
[9]Бауырластарға деген сүйіспеншілік туралы мен жазбай-ақ
қояйын, бір-біріңді сүюді Құдайдың Өзі үйретті ғой. [10]Оны
бүкіл Македониядағы бауырластарыңа іс жүзінде көрсетіп
жүрсіңдер. Бұдан былай да осы жөнінде алға баса берулеріңді
тілейміз.
[11]Бір қалыпты өмір сүруді құрметті іс деп біліңдер. Біз
сендерге нұсқау бергендей, міндеттеріңді атқарып, өз қолда-
рыңмен еңбек етіп күндеріңді көріңдер. [12]Сөйтіп қауымнан
тыс адамдардың алдында әдепті жүріп, еш нәрседен мұқтаж
болмаңдар.*

Иеміздің қайтып келіп, өлгендерді тірілтуі

[13]Бауырластар, үміті үзілген басқалар сияқты қайғырмаула-
рың үшін сендерді бұ дүниеден қайтқан сенушілердің жағдайы
туралы хабарсыз қалдырмаймыз. [14]Исаның өліп, қайта тіріл-
гендігіне кәміл сенеміз, олай болса, Оған сеніп бұ дүниеден

---

*3 Яки: бүкіл өмірлеріңнің қасиетті болуын. Түсіндірмедегі «қасиеттілікті» қараңыз.

*4 Немесе: әр ер адам өз әйелімен қарым-қатынасына қасиетпен, құрметпен қарай білсін.

*6 Немесе: ешқайсың нәпсіқұмарлыққа салынып, бауырластарыңның некесіне қол сұғып, алдап кетпеңдер!

*12 Яки: өзгелерден көмек сұрауға мәжбүр болмаңдар.

кеткендердің Исамен бірге болулары үшін Құдайдың оларды
қайта тірілтетініне де сенейік.
15 Себебі бұны Иеміздің өз сөзіне сүйеніп айтамыз: Иеміз
қайтып келген кезде әлі тірі жүретін біздің өліп қалған
бауырластарымыздан ешқандай артықшылығымыз болмайды.
16 Өйткені Иеміздің Өзі көктен түсіп, бұйрық береді, бас
періште шақырып, Құдайдың кернейі қатты дауыстайды; сонда
ең алдымен Мәсіхке сеніп бұ дүниеден кеткендер қайта
тіріледі. 17 Тірі жүрген біз мұнан соң солармен бірге Иемізбен
кездесу үшін бұлттың үстімен көкке көтерілеміз; содан кейін
мәңгі-бақи Иемізбен бірге боламыз. 18 Бір-біріңді осы сөзбен
жұбатыңдар!

5 *Мәсіхтің қайтып келуіне дайын болу*

1 Бауырластар, болашақ уақыттар мен мезгілдер туралы
сендерге жазудың керегі жоқ. 2 Иеміздің қайта оралатын күні
ұрының түнде түсетініндей кенеттен келетінін өздерің анық
білесіңдер. 3 Жұрт «Бәрі тыныш, қауіпсіз» деп жүргенде апат
аяғы ауыр әйелдің толғағындай табан астынан болады. Сонда
ешкім қашып құтыла алмайды.
4 Бірақ сендер, бауырластар, түнекте тұрмай, сол күні ұры
түскендей қапыда қалмайсыңдар, 5 бәрің де жарықта және
күнде жүресіңдер ғой.* Біз түндікі және түнектікі болмаған-
дықтан, 6 басқаларға ұқсап ұйықтап қалмай, сергек те салауатты
жүрейік! 7 Себебі ұйықтайтындар түнде ұйықтап, ішетіндер
түнде ішеді.
8 Ал біз күндікі болғандықтан салауатты жүрейік, сеніміміз
бен сүйіспеншілігімізді сауыт қылып, мәңгілік құтқарылуға
деген үмітімізді дулыға етіп киейік! 9 Себебі Құдай бізді
Өзінің қаһарына ұшырауға емес, қайта, Иеміз Иса Мәсіх
арқылы құтқарылуға тағайындады. 10 Мәсіх қайтып келгенде
тірі боламыз ба, әлде өлі боламыз ба бәрібір, біздің Өзімен
бірге тұруымыз үшін Ол жанын пида етті. 11 Сондықтан бір-
біріңді жігерлендіріп, сенімдеріңді бұрынғыша өзара нығайта
беріңдер!

---

*5 Немесе: Сендер бәрің жарықтың және күннің баласысыңдар (Жохан. 1-хаты 2:8; Ефес. хат 5:8-10).

Соңғы нұсқаулар, баталар мен қоштасу

[12] Бауырластар, сендерден сұрайтынымыз мынау: өздерің
үшін еңбек етіп, дұрыс жол сілтеп, жетектегендерді мойын-
дап, [13] айрықша құрметтеп, еңбектері үшін жақсы көріңдер,
әрі өзара бейбіт, тату-тәтті болыңдар! [14] Бауырластар, сендер-
ден тағы мынаны өтінеміз: жүгенсіз, бос жүргендерге ескерту
жасап, жасқаншақтарға жігер беріңдер; әлсіздерді қолдап,
төзімділік танытыңдар! [15] Ешкім жамандыққа жамандықпен
қайтармасын, қайта, бір-біріңе және басқаларға жақсылық
жасауға ұмтылыңдар!

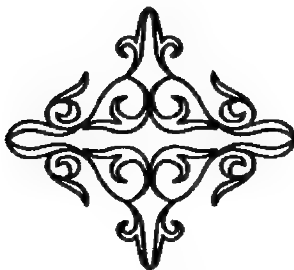
[16] Әрдайым қуанып, [17] үздіксіз Құдайға сиыныңдар, [18] Оған
барлық жағдайларда да алғыс айтыңдар! Иса Мәсіхтің жолын
қуған сендерден Құдай осыны күтеді.

[19] Құдай Рухының іс-әрекетін тежемей, [20] Оның пайғамбарлық
нұсқауларын* құрметтеңдер! [21] Бәрін сынап, жақсысын ғана
қабыл алыңдар! [22] Жамандықтың қай түрінен де аулақ жүрің-
дер!

[23] Тыныштық сыйлаушы Құдай сендерді Өзіне толықтай
бағышталдырып, таза жүргізсін. Иеміз Иса Мәсіх келгенде
мінсіз болуларың үшін рухтарың мен жан-тәндерің кіршіксіз
пәк сақталсын. [24] Сендерді шақырған Құдай адал, Ол бұларды
жүзеге асырады да.

[25] Бауырластар, біз үшін Тәңірге сиыныңдар! [26] Бауырластар-
дың бәрінің бетінен ақ ниетпен сүйіп,* сәлемімізді жеткізің-
дер! [27] Осы хатты барлық бауырластарға да оқып беріңдер деп
Иеміздің атынан байыппен өтінемін.

[28] Сендерге Иеміз Иса Мәсіхтің рақымы жауа берсін! Аумин.

*20 Яки: Құдайдан келген хабарларды (Қорынт. 1-хат 14:1,3-5).
*26 Немесе: Бауырластардың бәрінің бетінен қасиетті сүйіспен сүйіп.

Салоникалықтарға арналған екінші хат

Жазба туралы мәлімет

Бірінші хатынан алты айдан кейін Пауыл, Сыйлас және Тімоте Салоникадағы қауымға осы екінші сәлемхатын жазды. Мұнда олар Мәсіхтің қайтып келетін күні өтіп кетті деген жалған ілімге жауап береді. Сенушілерді қарсыластары қудалағанда табанды болып, жалған ілімнің азғыруына берілмеуге және Мәсіхтің атына лайықты өмір сүруге жігерлендірді.

1

Арнау және сәлем

1 Құдай Әкемізге және Иеміз Иса Мәсіхке сенушілердің
Салоникадағы қауымына Пауылдан, Сыйластан* және Тімоте-
ден дұғай сәлем. 2 Сендерге Құдай Әкеміздің және Иеміз Иса
Мәсіхтің рақымы жауып, тыныштық болғай!

Қауым көрген қиыншылықтар және Тәңірдің әділ соты

3 Бауырластар, Құдайға сендер үшін әрдайым шүкірлік етуге
тиіспіз; бұл әділ де, өйткені бәріңнің сенімдерің мен өзара
сүйіспеншіліктерің артып келе жатыр. 4 Сондықтан біз бас-
тарыңнан өтіп жатқан әр түрлі қудалау мен қиыншылықтар
кезіндегі шыдамдылықтарың мен сенімдеріңді Тәңірдің өзге
қауымдарына айтып, мақтан етіп жүрміз.
5 Бұның бәрі Құдайдың барлық адамдарды әділ соттайтынын
көрсетеді: Ол Өзінің Патшалығы үшін азап шеккен сендерді

---

*2 Бұл жазбаның түпнұсқасында Сыйлас есімінің латынша түрі Силуанус қолданылған.

соған кіруге лайықтысыңдар деп есептейді. 6 Сендерді қинаған-
дарды Құдай қинамақ, 7-8 ал қиыншылық көріп жүрген сендерге
бізбен бірге тыныштық бермек. Құдайдың әділдігі осындай.
Бұл, Иеміз Иса Мәсіх құдіретті періштелерімен жалында-
ған отпен көктен түсіп келгенде болады. Сонда Ол Өзінің Ізгі
хабарына құлақ аспай, Құдайды танымай жүргендерді жазала-
мақ. 9 Сол адамдар мәңгі-бақи Иеміздің алдын көрмей, Оның
салтанатты ұлы құдіретінен аластатылып, шексіз қасірет шеге-
тін болады. 10 Сол күні Иеміз келеді де, Өзіне бағышталған
адамдарына жасаған игіліктері үшін зор мақтанышқа бөленіп,
Өзіне сенген олардың бәрін қайран қалдырады.* Сендер де
солардың ішінде боласыңдар, өйткені біз әкелген Ізгі хабарға
сендіңдер.

Елшілердің қауым үшін Тәңірге сиынуы

11 Сондықтан біз әрдайым сендер үшін былай деп мінажат
етеміз: Құдай сендерді құтқарылуға шақырған соң соған
лайықты өмір сүрулеріңе, ізгі ниеттеріңді жүзеге асыруларыңа,
сеніммен бастаған істеріңді Құдайдың көмегімен аяқтауларыңа
қабілет бергей. 12 Осылай сендер арқылы Иеміз Исаның есімі
даңққа бөленіп, өздерің де Оның ұлылығын бөлісесіңдер.*
Құдайымыз және Иеміз Иса Мәсіх бұл үшін сендерге рақымын
жаудыра көрсін.

2 *Ақыр заман алдында құдайсыз көсемнің пайда болуы*

1 Бауырластар, Иеміз Иса Мәсіхтің қайтып келуі мен біздің
Оның қасына жиналуымызға байланысты сендерден мынаны
өтінеміз: 2 өсекке, пайғамбарлық сөздерге немесе біз айтыпты,
біз жазыпты деген жалған пікірлерге иланып, Иеміз Мәсіхтің
келетін күні болып қалған екен деп абыржып, қорқып қалмаң-
дар! 3 Ешкім сендерді амалын тауып алдап кетпесін. Себебі
Иеміз келер алдында адамдар Құдайдан безіп, Оған қарсы
шығады және әділетсіздіктің қолдаушысы, кейін мүлдем құри-
тын кісі* пайда болады. 4 Ол Құдайға және Оның ұлылығын

---

*10 Немесе: Сол күні Ол Өзінің қасиеттілерінің арасында даңққа бөленіп, Өзіне сенген олардың бәріне тамаша көріну үшін келеді.

*12 2:13-15.

*3 Немесе: «күнәның адамы», «тозақтың баласы» делінген кісі.

білдіретін бар нәрсеге қарсы тұрып, өзін олардан жоғары қояды,
тіпті Құдайдың киелі үйінде отырып алып, «мен құдаймын»
деп жариялайды.
5 Қастарында болған кезімде менің осыны айтып отырғаным
естеріңде емес пе? 6 Күні бүгінге дейін сол кісіні қандай күш
шығармай ұстап тұрғанын білесіңдер. Себебі оған белгіленген
уақыт бар. 7 Әрине, адамдарды Құдай заңына қарсы тұрғызатын
құпия күштер қазірдің өзінде әрекет етуде;* бірақ соларды
ашық шығармай, ұстап тұрған қасиетті күшті алдымен Құдай
алып кету керек. 8 Оның заңына қарсы тұрушы кісі содан кейін
шығады. Бірақ оны Иеміз Иса қайтып келіп, бәріне салтанатты
түрде көрінгенде аузынан шыққан бір леппен мүлдем жояды.
9 Ал Құдай заңына қарсы тұрушы кісі келгенде шайтанның
әрекетіне сай зор күш-қуат, әр түрлі алдамшы ғажайып істер
мен кереметтер көрсетпек. 10 Ол кейін құритындардың бәрін
күллі жамандықтармен тура жолдан адастырады. Себебі олар
өздерін құтқаратын шындықты жақсы көрмей, жүрегіне жолат-
пады. 11 Сондықтан да Құдай оларды өтірікке иланып, түзу
жолдан оп-оңай адасатын қылып қояды. 12 Сонымен шындыққа
сенбей, әділетсіздікке құмартқандардың бәрі сотталатын болады.

Елшілердің сенушілерді жігерлендіріп, бата беруі

13 Иеміз сүйген қымбатты бауырластар, сендер үшін Құдай-
ға үнемі алғыс айтуға міндеттіміз. Себебі Ол сендерді Киелі
Рухының арқасында Өзіне бағышталып, таза жүріп, шындық-
қа сеніп, құтқарылуларың үшін әуел бастан таңдап алған еді.
14 Біздің сендерге уағыздаған Ізгі хабарымыз арқылы Құдай
сендерді Иеміз Иса Мәсіхтің салтанатты ұлылығынан үлесте-
ріңді алуға да шақырды. 15 Сондықтан, бауырластар, сенімдері-
ңе берік, табанды болып, біздің ауызша және жазбаша үйрет-
кен уағызымыздан таймаңдар.
16 Лайым бізді сүйетін, рақымын төгіп, мәңгілік жұбаныш
пен үзілмес үміт берген Иеміз Иса Мәсіх пен Құдай Әкеміз
17 жүректеріңді жігерлендіріп, сендерге іс жүзінде де, сөз
жүзінде де ізгілік жасауға күш бергей.

---

*7 Демек: Әзәзіл адамдарды азғырып, Құдай заңына қарсы тұруға қазір де итермелеп, түрткі болып жүр.

3

Біз үшін мінажат етіңдер

1 Ал енді, бауырластар, Иеміздің Ізгі хабары тура сендер-
дегідей көп тарап, құрметке бөлене берсін деп Оған біз үшін
сиыныңдар: 2 Ол бізді қара ниетті, зұлым адамдардың шабуы-
лынан сақтай көрсін. Өйткені жұрттың бәрі бірдей сенуші
емес. 3 Ал Жаратқан Ие сенімді, Ол сендерге күш-жігер беріп,
әзәзілдің әрекетінен сақтайды. 4 Сендер Иемізбен тығыз байла-
ныста тұрғандықтан, біз өздеріңе бұйырғанымызды қазір де,
келешекте де орындайды деп сенім артамыз. 5 Иеміз жан дүние-
леріңді Құдайдың сүйіспеншілігіне бұрып, сендер Мәсіхтің
қайта оралуын сабырмен күтсін деп мінажат етеміз.*

Еңбек ету — міндет

6 Иеміз Иса Мәсіхтің атынан біз, бауырластарым, сендерге
тағы ескертеміз: жүгенсіз жүріп, біздің өздеріңе тапсырған
ілімімізге ермейтіндерден бойларыңды аулақ ұстаңдар! 7 Бұл
жерде бізден үлгі алу қажеттігін өздерің де білесіңдер. Себебі
біз сендерде болғанда жұмыссыз, бос жүріп, 8 біреудің нанын
тегін жеген жоқпыз. Ешқайсыңа ауыртпалық түсірмеу үшін
күні-түні еңбек етіп, бар күшімізді салып жұмыс істедік.
9 Нандарыңды жеуге қақымыз бар еді; бірақ сендер бізге
еліктесін деп, үлгі болғымыз келді. 10 Араларыңда жүргенде:
«Еңбек еткісі келмеген ішіп-жемесін» деген қағиданы санала-
рыңа сіңірдік.

11 Ал енді кейбіреулеріңнің жүгенсіз жүргендіктерің туралы
естідік, олар жұмыс істемей, басқалардың мазасын алып,
босқа сандалып жүр екен. 12 Осындайларға біз тыныш еңбек
етіп, өз нандарын өздері тауып жесін деп Иеміз Иса Мәсіхтің
атынан бұйырып, ескертеміз. 13 Ал сендер, бауырластар, жақсы-
лық жасаудан жалықпаңдар.

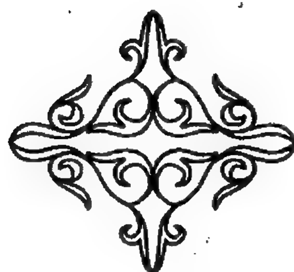
14 Егер біздің осы хатта айтып отырған нұсқауларымызға
кімде-кім құлақ аспаса, соны ескеріңдер. Өз қылығына ұялуы
үшін онымен араласпаңдар. 15 Бірақ оған жау деп қарамай,
бауырлас ретінде түсіндіріп, ескертіңдер.

---

*5 Немесе: Иеміз жүректеріңді Құдайдың сүйіспеншілігіне және Мәсіхтің табандылығына бұра көрсін.

Соңғы баталар мен қоштасу

16 Тыныштықтың Иесі сендерге әрдайым қай нәрседе де Өзі-
нің тыныштығын сыйлай берсін! Иеміз жар болғай!
17 Ал мен, Пауыл, осы сәлемімді өз қолыммен жазып отыр-
мын. Хаттарымды ылғи осылай аяқтаймын, олардың менікі
екенін осыған қарап білесіңдер.
18 Барлығыңа Иеміз Иса Мәсіхтің рақымы жауа берсін!
Аумин.

Тімотеге арналған бірінші хат

Жазба туралы мәлімет

Пауыл елші жас қызметтестері Тімоте мен Титке жолдаған үш сәлемхатында қауым мүшелерін қамқорлау туралы нұсқау бергендіктен, олар «рухани қамқорлық хаттары» деп аталады.

Осы хаттарда, сондай-ақ кесариялық Еусеби мен римдік Клімент сияқты ерте кездегі қауым жетекшілерінің жазбаларында берілген мәліметтер бойынша Пауыл Рим қаласындағы алғашқы тұтқындалуынан босаған соң төртінші үлкен уағыздау сапарына шығады. Алдымен Испанияға, содан кейін Крит аралына және бүгінгі Түркиядағы Ефес, Қолос қалаларына барып, содан Греция арқылы Римге қайта оралады. Бұл жерде ол шамамен б.з. 66 жылы, Неронның патшалық құрған кезінде қайтадан тұтқындалып, 68 жылы шейіт болады.

Пауыл төртінші уағыздау сапары кезінде Ефес қаласынан солтүстік Грециядағы Македония аймағына аттануға дайындалғанда, сенімді шәкірті Тімотеге сол қаладағы қауымға қамқорлық жасау туралы нұсқау берген еді. Кейінірек елші өзінің жуырда Ефеске оралмайтынына көзі жеткенде, дарынды жас серігін жігерлендіріп, оған берген тапсырмаларын әлі де нақтылау үшін осы бірінші хатын жазды: Тімоте қауымда жайылған жалған ілімдерге қарсы тұрып, лайықты жетекшілерді тағайындауға және қауымдардың жиындары мен қызметтерін дұрыстап өткізу туралы тәлім беруге тиіс болды.

Ефес қауымындағы басты мәселе қате ілімдердің: «білімпаздық» ағымының алғашқы түрінің, яһуди дініне байланысты кейбір азғын дәстүрлердің және дүниеден безу ағымының жайылуы еді.

Елші бұл хаттың қауым жетекшілері мен мүшелеріне де оқылып берілуін қалағандықтан, өзін «Құдайдың және Мәсіхтің бұйрығымен болған елшісі» деп ресми түрде таныстырып, Тімотенің де қауымдағы беделін нығайтты.

1

Арнау және сәлем

[1] Құтқарушымыз Құдайдың және үмітіміздің Бастауы
Иса Мәсіхтің бұйрығымен Мәсіхтің елшісі болған Пауылдан
[2] сеніміміздегі шынайы ұлым іспетті* Тімотеге дұғай сәлем.
Лайым Құдай Әкеміз бен Иеміз Иса Мәсіх саған рақымы мен
қайырымын жаудырып, тыныштығын сыйлай берсін!

Қате ілімдерге қарсы ескертулер

[3] Македонияға барарда өтініп сұрағанымдай, сен Ефес қала-
сында қалып, кейбіреулердің басқа ілімдерді үйретулеріне
[4] және аңыздармен, ұлан-ғайыр шежірелермен шұғылданула-
рына тыйым сал. Бұлар сенім арқылы білінетін Құдайдың
ісіне* қызмет етудің орнына көп дау-жанжал тудырады. [5] Осы
бұйрықтың мақсаты — пәк жүрек, таза ар-ұждан мен шынайы
сенімнен бастау алатын сүйіспеншілікті ояту. [6] Кейбір адамдар
бұлардан бас тартып, көп мылжыңдыққа түсіп, адасып кетті.
[7] Олар Таурат заңының ұстаздары болғылары келеді, бірақ өз
сөздерін де, табандылықпен пайымдап жүрген ілімдерін де
өздері дұрыстап түсінбейді.

[8] Ал тиісінше қолданылса, Таурат заңының игілікті болаты-
нын білеміз. [9] Оның Құдай алдында ақталған біздерге емес,*
заң мен билікке бағынбайтындарға, зұлымдар мен күнәкарлар-
ға, қасиетсіздер мен дінсіздерге, ата-анасын не басқа біреуді
өлтірушілерге,** [10] бұзылғандар мен жыныстық азғындыққа
түскендерге, кісі ұрлаушыларға, өтірікшілер мен жалған ант
беретіндерге, яки дұрыс ілімге қайшы әрекет ететіндердің
бәріне тыйым салатынын түсінеміз. [11] Осы ілім мадақталуға
тиісті Құдайдың ұлы Ізгі хабарында мәлімденген.* Ол соны
уағыздауды маған аманаттады.

Құдайдың рақымына шүкірлік

[12] Жұмысымды атқаруға қуат беріп келе жатқан Иеміз Иса
Мәсіхке мені сенімді болады деп бағалап, Өзіне қызмет етуге

---

*2 Яки: Мәсіхке сенуіне өзім көмектесіп, туған ұлымдай болып кеткен.
*4 Яки: Құдайдың адамдарды құтқару ісіне.
*9 Немесе: Оның әділдерге емес.
**9 Немесе: ата-анасын қорлайтындар мен кісі өлтірушілер.
*11 Немесе: Ізгі хабарына сәйкес келеді.

тағайындағаны үшін ризашылығымды білдіремін. [13] Бұдан бұрын
Оған тіл тигізіп, қауымдарын қудалап, зорлық-зомбылық көр-
сеткеніммен, Ол маған қайырымды болды. Себебі менде әлі
де шынайы сенім болмағандықтан, не істеп жүргенімді білме-
дім. [14] Осылай маған Иеміздің рақымы молынан төгіліп, Иса
Мәсіхтен келетін сенім мен сүйіспеншілікке кенелдім.
[15] «Иса Мәсіх осы дүниеге күнәкарларды құтқару үшін келді».
Бұл — дәл айтылған шынайы сөз, оны түгелдей қабылдау қажет.
Күнәкарлардың ішіндегі нағыз күнәкары мен едім. [16] Ал Иса
Мәсіх алдымен мен* арқылы Өзінің төзімділігін толығымен
көрсету үшін маған қайырымдылық танытты. Сөйтіп мені
болашақта Иса Мәсіхке сеніп, мәңгілік өмірге ие болатындар-
дың бәріне үлгі етті. [17] Мәңгілік Патша — өлмес, көзге көрін-
бес бірден-бір Құдай мәңгі* құрметтеліп, ұлылығы мадақтала
берсін! Аумин.
[18] Тімоте, балам менің, саған мына өсиетті аманаттаймын,
ол бұдан бұрын өзің туралы Құдай Рухы білдірген хабарларға*
сәйкес: ізгі күресте сол хабарларға сай әрекет жасап, [19] сенімің
мен ар-ұжданыңды таза ұста! Кейбіреулер ар-ұждандарынан
безіп, сенімдерін құртты. [20] Олардың араларында Хименей мен
Ескендір бар. Құдайға тіл тигізбеуге үйренсін деп, екеуін
(қауымнан шығарып) шайтанның қолына тапсырдым.

2

Қауымның Құдайға сиынуы

[1] Ал енді, ең алдымен мынаны ескертемін: барлық адамдар
үшін Құдайға сиынып, тілектер, өтініштер мен алғыстар арнал-
сын. [2] Патшалар мен басқа да барлық әкімшілік иелері үшін
де мінажат ету керек;* соның нәтижесінде біз барлық жағдай-
да Құдайға ұнамды да адал болып, тыныш та бейбіт өмір сүр-
мекпіз. [3] Бұл — игілікті, әрі Құтқарушымыз Құдайға ұнайды.
[4] Ол барлық адамдардың құтқарылып, шындықты біліп алула-
рын қалайды. [5] Құдай — біреу-ақ, Құдай мен адамдар арасын
Келістіруші де Біреу, Ол — адам (болып дүниеге келген) Иса
Мәсіх. [6] Бәрін күнәның құлдығынан босату үшін Мәсіх жанын

---

*16 Яки: нағыз күнәкар болған мен.

*17 Яки: күллі дәуірлерде.

*18 Яки: Киелі Рух сен туралы білдірген пайғамбарлық сөздерге (аяндарға).

*2 Яғни: Құдай оларға даналық сыйлап, әділ шешімдер қабылдатсын деп Оған сиыну қажет.

қиып, соның төлемін өтеді. Бұған дер кезінде куәлік берілді.*
7 Оны жариялау үшін уағыздаушы және елші болуға тағайын-
далдым, еш өтірік емес, Мәсіх алдында нағыз шындықты айтып
тұрмын: Ол мені халықтарға сенім мен шындық туралы тәлім
беруге жіберді.
8 Сонымен ер адамдардың әр жерде адал қолдарын жайып,
ашу-ыза, күмән және жанжалдан аулақ болып, Құдайға сыйыну-
ларын қалаймын. 9 Сол сияқты, әйелдер әдеппен әрленіп-сән-
денсін: шаштарын тым баптай бермей, алтын, маржан және
қымбат киімге үйір болмай, киімдері қарапайым да сыпайы
болсын. 10 Оларды істеген игі істері көркейтсін. Бұл Құдайға
ұнамды болуға ұмтылған әйелдерге лайық.
11 Әйелдер тыныштықпен, әр жағдайда (қауым жетекшіле-
рінің басшылығына) мойынсұнып, тәлім алсын. 12 Олардың
(Құдайдың ілімі жайлы) тәлім беріп, ер адамдарға билік жүр-
гізулеріне жол бермеймін; олар тыныш болсын. 13 Алдымен
Адам ата, содан кейін Хауа ана жаратылған 14 және Адам ата
емес, әйел әзәзілге алданды. Осылай ол Құдайдың бұйрығын
бұзды.* 15 Ал егер әйелдер сенім, сүйіспеншілік, қасиеттілік және
сыпайылықты ұстанса, аналық міндетін атқарғанда (күнәның
ықпалынан) аман сақталады.*

3

Қауым жетекшілері мен қызметшілері

1 «Егер біреу қауым басқарушысы болуға ынталанса, оның
игілікті істі қалағаны». Бұл — дәл айтылған шынайы сөз.
2 Ал қауым басқарушысының ешбір кінәратсыз таза болуы
қажет: ол әйеліне адал,* есті, байсалды, әдепті, қонақжай және
қабілетті оқытушы, 3 не арақ-шарапқа құмар, не ұрыншақ та
емес, шыдамды, айтыс-тартыстан аулақ жүретін, ақшаға да
құнықпайтын жан болуға тиіс. 4 Ол отбасына жақсы басшылық
етіп, балаларын өзін құрметпен тыңдайтындай етіп тәрбие-
леуі шарт. 5 Өйткені өз отбасына басшылық ете алмаған адам
қалайша Құдайдың қауымын қамқорлай алады? 6 Басқарушы

---

*6 Немесе: Бұл (құрбандық өлім) Құдайдың адамзатты құтқарғысы келгендігін дер кезінде дәлелдеді.

*14 Жаратылыс. баст. 2:7,22; 3:1-6.

*15 (4:16; 5:15) Немесе: ұстанса, бала туғанда (ажалдан) аман сақталады. Яки: ұстанса, «әйелдің Ұрпағы» Мәсіхтің туып, жанын қиғаны арқылы құтқарылады (Жаратылыс. баст. 3:15; Салоника. хат 1:10).

*2 Яки: бір әйелге ғана үйленген.

сенім жолына жуықта ғана түскен біреу болмауға тиіс.
Әйтпесе мақтаныштан кеудесін көтеріп, шайтан іспетті Құдай-
дың үкіміне ұшырауы мүмкін.* [7]Сондай-ақ, масқараланып,
шайтанның торына түсіп кетпеуі үшін қауымнан сыртқы жұрт-
тың да оған жақсы куәлік берулері керек. [8]Сол сияқты, қауым
қызметшілері де байыпты, өтірік айтпайтын жандар болып,
маскүнемдік пен пайдақұмарлықтан аулақ жүрулері қажет.
[9]Олар бізге сенім туралы ашылған құпия ілімді* таза ар-ұжда-
нымен ұстануға тиіс. [10]Бұлар да алдымен сыналсын.* Содан
кейін, егер айыпсыз болса, міндеттеріне кіріссін. [11]Сондай-ақ
(қауым қызметшілерінің) әйелдері* де байыпты, өсек айтпай-
тын, есті, қай нәрседе де адал болуға тиіс. [12]Қауым қызметші-
лері әйелдеріне адал болып,* балалары мен отбастарына жақсы
басшылық етулері керек.

[13]Міндеттерін жақсы атқаратындар зор беделге және Мәсіх Исаға деген сенімде үлкен батылдыққа ие болады.

«Сенімнің ұлы құпиясы»

[14]Жақын арада саған баруға үміттенсем де, осы хатты жазып
отырмын. [15]Сөйтіп, егер кешіксем, сенушілердің «Құдайдың
отбасының» мүшелері ретінде* қалай әрекет етуге тиіс екенін сен білетін боласың. Ал Оның «отбасы» — мәңгі тірі Құдайдың қауымы, ол шындықты тірек, таяныш секілді жоғары көтеріп ұстайды.

[16]Құдайға ұнамдылық туралы бізге ашылған мына құпияның ұлы екендігі еш шүбәсыз:

Мәсіх* адам боп дүниеге келді де,
Киелі Рух әділдігін дәлелдеді.
Мәсіх періштелерге көрінді де,
Халықтарға Ол жарияланды,
Жер жүзінде Оған көбі иланды,
Ол ұлылықпен көкке қабылданды.

---

*6 Немесе: кеудесін көтеріп, өсекшінің сынына ұшырауы мүмкін.
*9 Яғни: Тәңірдің бізге сенім туралы білдірген шынайы ілімін.
*10 Яғни: қауымда уақытша міндетін атқарып сыналсын.
*11 Немесе: (қауымда қызмет ететін) әйелдер.
*12 Яки: бір әйелге ғана үйленген.
*15 Немесе: Құдайдың үйінде.
*16 Яки: Құдай (Сөзі) (Жохан 1:1,14; Жохан. 1-хаты 1:1-2; 4:2; Матай 1:23).

4

Қате ілімдерден сақтанып, Мәсіхтің ізгі қызметшісі болу

[1] Құдай Рухы: «Соңғы дәуірде* кейбіреулер сенімдерінен бас
тартып, жалған рухтарға құлақ салып, жындар үйреткен ілім-
дерге еретін болады», — деп анық айтады. [2] Осындай ілімдер
ар-ұжданнан әбден безген,* екі жүзді өтірікшілер арқылы
тарайды. [3] Олар: «Үйленуге және белгілі бір тағам түрлерін
жеуге болмайды!» — деп үйретеді.* Алайда сол тағамдарды
Құдай Өзіне сеніп, шындықты білетіндердің шүкірлік ете
отырып жеулері үшін жаратты. [4] Құдай жаратқандардың бәрі
де адал; шүкірлік етіп қабылданған тамақтарға тыйым салуға
болмайды. [5] Олар Құдай сөзін оқып, Оған сиынуымыз арқылы
адал* болады.

[6] Осы нұсқауларды бауырластарға білдіріп, сеніміміз туралы
сөздерден, ұстанған игілікті ілімнен нәр алсаң, онда Иса Мәсіх-
тің ізгі қызметшісі боласың. [7] Сол бір кексе әйелдердің бос
аңыздарынан бойыңды аулақ ұстап, Құдайға ұнамды жүруге
жаттыға бер. [8] Денені шынықтырудың біраз пайдасы бар, ал
Құдайға ұнамды жүру барлық жағынан да пайдалы: Тәңірдің
уәдесі бойынша ол осы және болашақ өмірде де игілікті. [9] Бұл
— дәл айтылған шынайы сөз; оны түгелдей қабылдау қажет.
[10] Біз барлық адамдардың құтқарылуын қалайтын, әрі Ізгі
хабарға сенушілердің бәрін құтқаратын мәңгі тірі Құдайға
сенімімізді арттық. Сол себептен жан сала еңбек етіп, қор-
лыққа төзудеміз.*

Қауымға үлгі және кеңесші ұстаз болу

[11] Осыларды уағызда, үйрет. [12] Ешкімнің де өзіңді жас деп
менсінбей қарауына жол берме. Қайта, сенушілерге сөйлеген
сөзің, мінез-құлқың, сүйіспеншілігің, жан-дүниең, сенімің
және пәктігіңмен үлгі бол. [13] Мен барғанша Киелі жазбаларды
оқып беріп, насихаттап, сенімдерін нығайтып, тәлім берумен
айналыса бер. [14] Қауым жетекшілері үстіңе қолдарын қойып,

---

*1 Яки: Осы заманның аяғында (Жақып. хаты 5:3; Елшілер. істері 2:17).

*2 Немесе: ар-ұждандары «ыссы темірмен күйдірілгендей» сезімсіз.

*3 Бұны үйрететін «білімпаздық» деп аталатын ілімдер туралы хаттың алдындағы мәліметті қараңыз.

*5 Немесе: Құдайдың меншігі; яки: қасиетті.

*10 Немесе: еңбек етіп, күресудеміз.

батасын бергенде Құдай Рухының білдірген хабарымен саған
сыйлаған рухани дарынын елемей жүрме! 15 Осыларды орын-
дап, өзіңді соған арна; бәрі де бұдан сенің алға басуыңды көре
алсын. 16 Өзіңе де, үйретіп отырған іліміңе де мұқият ықылас
аудар. Осыларды ұдайы атқара бер, сонда өзіңді және тыңдау-
шыларыңды күнәның ықпалынан аман сақтайтын боласың.

5 1 Жасы үлкен адамды сөкпе, қайта, өз әкеңе айтқандай
іltипатпен ескерт. Жас жігіттерге — туған бауырыңа,
2 егде әйелдерге — анаңа, ал қыз-келіншектерге — әпке-қарын-
дасыңа қарағандай қарап, пәк таза болып жүр.

Жесірлердің қамқорлыққа алынып, қауымға қызмет көрсетулері

3 Шынымен мұқтаж жесірлерді құрметте. 4 Егер жесірдің
балалары не немерелері болса, онда бұлар алдымен өз отбасын
қадірлеп, әке-шешелері мен ата-әжелерінің алдындағы борыш-
тарын өтеп, өз сенімдерін іс жүзінде көрсетуді үйренсін,
өйткені бұл Құдайға ұнайды. 5 Ал шынымен мұқтаж, жалғыз
басты жесірлер бар үмітін Құдайға артып, күні-түні Оған сиы-
нып, мінажат етеді.
6 Алайда тіршіліктің ләззатын ғана ойлайтын жесір — тірі
өлік. 7 Қауымның кінәратсыз болуы үшін осыларды насихатта!
8 Туысқандарының, әсіресе үй ішінің қамын ойламайтын адам
сенімінен бас тартқан, ол тіпті Құдайға сенбейтіннен де жаман.
9 Жасы алпыстан асқан, күйеулеріне адал болған* жесірлер
ғана таңдалып, арнайы тізімге тіркелсін. 10 Олардың жасаған
игі істері белгілі болулары керек, мысалы, балаларын тәрбие-
леуі, қонақжайлылық танытуы, Құдайдың адамдарына қара-
пайым қызмет көрсетуі,* бейшараларға көмектесуі, игілікті іс
атаулының бәріне де өздерін арнауы.
11 Жастай тұл қалған әйелдерді бұл тізімге қабылдама.
Олар тәндік құмарлықтарының жетегіне еріп, Мәсіхке беріл-
гендігінен безсе, күйеуге шыққылары келеді, 12 сөйтіп алдыңғы
уәделерін* бұзып, айыпталуға душар болады. 13 Мұнан басқа,

*9 Немесе: бір-ақ рет күйеуге шыққан.
*10 Немесе: қасиеттілердің аяқтарын жууы.
*12 Яғни: өздерінің тек Мәсіхке қызмет етіп, қайтадан күйеуге шықпаймын деген уәделерін.

өздері жұмыс жасамайтындықтан уақытты бос өткізіп, үй-үйді
аралауды әдетке айналдырады; олар еріншек болып қана қой-
май, мылжыңмен әуестеніп, өзгенің жұмыстарына араласып,
сөз қылуға болмайтын нәрселерді айтатын болады. [14]Сондық-
тан мен жас жесірлердің күйеуге шығып, балалы болып, үй
шаруасын басқарып, сөйтіп дұшпанымыздың жамандауына жол
бермеулерін қалаймын. [15]Кейбіреулері дұрыс жолдан тайып,
шайтанның жетегіне еріп кетті ғой. [16]Егер сенуші (ер адамның
не) әйелдің жан ұясында жесірлері болса, соларды қауымның
иығына артып қоймай, өзі көмектессін. Сонда қауым шынымен
мұқтаж жесірлерге көмектесе алады.

Қауым жетекшілері туралы қосымша нұсқаулар

[17]Қауымды жақсы басқаратын жетекшілер, әсіресе Құдай
сөзін уағыздап, үйретуге еңбегі сіңгендер, ерекше құрмет пен
қамқорлыққа лайық. [18]Себебі Киелі жазбаларда былай делін-
ген: «Астық басқан өгіздің аузын жаппа!» Және: «Жұмысшы
еңбек ақысын алуға лайық».*

[19]Қауым жетекшілерін айыптағанда ең аз дегенде екі-үш
куәгер болмаса, оған құлақ аспа. [20]Басқаларды да сақтандыру
үшін күнә жасаушыларға бәрінің алдында сөгіс бер.

[21]Құдай, Иса Мәсіх және таңдаулы періштелер алдарында
саған мықтап ескертемін: осы нұсқауларды алаламай орында,
еш нәрсені де бір жақтылықпен істеме!

[22]Адамдардың үстеріне қол қойып, батаңды беруде асығыс-
тық жасама,* әйтпесе олардың күнәларына сен де жауапты
боласың.** Өзіңді пәк таза ұста. [23]Әлсіз асқазаныңа және жиі
сырқаттануыңа бола бұдан былай тек су ғана ішпей, аздап
шарап та іш. [24]Кейбіреулердің күнәлары көзге айқын көрініп,
оларды тікелей айыпталуға бастап әкеледі. Ал басқаларынікі
кейінірек қана әшкереленеді. [25]Сол сияқты, игі істер де айқын
көрінеді, ал білінбейтіндері де жасырын қала алмайды.

---

*18 Заң. қайтал. 25:4; Лұқа 10:7.

*22 Яғни: Кісілерді қауымдағы қызметке тағайындап немесе күнә жаса-ғандарды қайтадан қауымға қабылдамас бұрын, олардың өздерін іс жүзінде көрсетулеріне уақыт бер!

**22 Немесе: жасама, басқалардың күнәларына ортақтаспа.

6 1 Құдайдың есімі мен біздің ілімімізге жұрттың тіл
тигізбеулері үшін, құлдықта жүрген барлық қызметші-
лер қожайындарын құрмет атаулыға лайық деп есептесін!
2 Қожайындары сенуші болса, қызметшілері соларға рухани
бауырласым деп тиісті құрмет көрсетпей жүрмесін, керісінше,
оларға одан да жақсы қызмет етуге тиіс. Себебі соның пайда-
сын көретіндер — сүйікті бауырластары ғой.

Қате ілімдер және ақшақұмарлық туралы

Осы нұсқауларды қауымға үйретіп, ескерте бер! 3 Ал басқа-
ша тәлім беріп, Иеміз Иса Мәсіхтің шынайы сөздерімен және
Құдайға ұнамды өмір салтына жетелейтін ілімімен келіспе-
гендер — 4 кеуделерін көтеріп, ешқандай шындықты білмей,
тек сөздер туралы айтыс-тартысқа деген зиянды құмарлықпен
ауыратындар. Бұл қызғаныш, дау-жанжал, жамандау мен арам
күдік тудырып, 5 ақыл-естері уланған, шындықты білуден ада
болған адамдардың арасындағы үздіксіз ұрыс-керіске себепші
болады. Ондайлар Құдайға ұнамдылық — байлыққа қол жеткі-
зудің жолы деп санайды. 6 Расында да Құдайға ұнамды өмір
сүріп, барға қанағат ету зор рухани байлыққа жеткізеді. 7 Бұ
дүниеге ештеңе де әкелген жоқпыз, ештеңе алып кетпейтініміз
де айдан анық. 8 Сондықтан ішер ас пен киер киім болса, соған
қанағат етейік. 9 Ал баюға ұмтылғандар азғыруға ұшырап, өз-
дерін апатқа, құруға алып келетін көптеген ақымақ та зиянды
құмарлықтардың торына түседі. 10 Өйткені ақшақұмарлық —
әр түрлі жамандықтың түп тамыры; кейбіреулер осыған бола
сенімдерінен адасып, өздерін көптеген қайғы-қасірет пен өкі-
нішке душар етті.

Соңғы өсиет: ұлы мақсатқа адал бол!

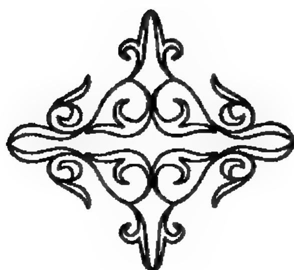
11 Ал сен, Құдайдың адамы, мұндайлардан алшақ жүріп, әр-
дайым әділетті, Құдайға ұнамды өмір сүріп, сенім, сүйіспен-
шілік, төзімділік пен ілтипаттылыққа ұмтыла бер. 12 Сенімнің
ізгілікті мүддесі үшін жан сала күресіп, мәңгілік өмірді берік
ұстан. Тәңір сені осыған шақырды, өзің де көптеген куәлар-
дың алдында Ізгі хабарды мойындадың.
13 Барлық жаратылысқа өмір сыйлаған Құдай алдында және
Понти Пилат тергеген кезде Ізгі хабарды табандылықпен

мойындаған Иса Мәсіх алдында саған аманаттаймын: [14]беріл-
ген нұсқауларды Иеміз Иса Мәсіхтің қайтып келіп, ұлылық-
пен көрінетін күніне дейін мүлтіксіз, таза орында! [15]Өзінің
белгілеген кезінде Мәсіхті салтанатпен көрсететін Құдай —
мадақталған, бірден-бір қуатты Билеуші, патшалардың Патшасы,
иелердің Иесі, [16]мәңгіліктің жалғыз Иесі! Ол ешкім жақындай
алмайтын нұрда тұрады, ешбір адам баласы Оны көрген де
емес, көре де алмайды. Қадір-құрмет пен билік мәңгі Онікі.
Аумин.

[17]Осы дүниелік мал-мүлікке байларға ескерт: олар менмен
болмасын; сенімдерін өткінші байлыққа емес, Құдайға артсын!
Ол рақатын көру үшін игіліктердің бәрін сыйлайды. [18]Байлар
жақсылық жасай беріп, игі істерге бай, әрі жомарт болып,
басқалармен бөліссін. [19]Осылай өздеріне келешек заман үшін
игілікті негіз болатын рухани қазына жинап, мәңгілік, шынайы
өмірді берік ұстанбақ.

[20]О, Тімоте, қамқорлығыңа сеніп тапсырылғанды аман-есен
сақта! Жарамсыз, бос сөздерден және «білімпаздық» деп қате
аталатын, шындыққа қарсы тұратын ілімдерден аулақ бол!
[21]Кейбіреулер оларды ұстанып, жариялап, сенім жолынан
тайып, адасып кетті.

Лайым Құдай сендерге жар болып, рақымын жаудыра берсін.
Аумин.

Тімотеге арналған екінші хат

Жазба туралы мәлімет

Құдайдың елшісі Пауыл өзінің адал қызметтес серігі Тімотеге жолдаған осы екінші хатын б.з. 66-67 жылдары Рим қаласындағы түрмеде отырған кезінде жазса керек. Бұл Неронның патшалық құрған заманы болатын. Елшінің екінші рет Римде қамалғандағы жағдайы едәуір ауыр болды. Ол салқын да ылғалды зынданда қауіпті қылмыскердей бұғауда ұсталып, достарына оның қай жерде екенін тауып алу қиынға соқты. Өзіне жүктелген міндетін орындап шыққанына, әрі жуырда бұ дүниеден кететініне Пауылдың көзі жетті.

Ол осы хатында «рухани баласы» және серігі Тімотеден жақын арада өзіне келуін сұрайды. Бірқатар жолдастары Пауылдан бас тартып, ал қалғандары жұмыс бабымен басқа жаққа кетуге мәжбүр болды. Тек Інжілдегі төрт «Ізгі хабардың» біреуін және «Елшілер істерін» жазып қалдырған адал серігі Лұқа ғана жасы егде тартқан Пауылдың қасында болды.

Елші қатыгез Нерон патшаның әмірімен болған қатаң қудалау кезіндегі Тімотенің және барлық қауымдардың рухани хал-жағдайының қамын ойлап отырды. Соған қоса ол болашақта түрлі жалған ілімдердің қауымдарға жайылатынын алдын ала біліп, Тімотеге шынайы Ізгі хабарды еш өзгеріссіз, таза сақтап, соның жолында өмірін қиюға дайын болуды ескертті.

Құдайдың адал елшісі Пауылдың өлер алдында жазған осы соңғы хаты Тімотеге және ол қызмет көрсетіп жүрген қауымдарға, сондай-ақ күллі дәуірлерде Иеміздің тура жолын қуушылардың бәріне де арналған өсиет, аманат болып табылады.

1

Арнау және сәлем

[1]Құдайдың Мәсіх Исамен байланыстағыларға шынайы
өмірді уәде еткендігін жариялау үшін Оның еркімен Мәсіх
Исаның елшісі болған Пауылдан [2]сүйікті «рухани балам»
Тімотеге дұғай сәлем. Құдай Әкеміз бен Иеміз Иса Мәсіх саған
рақымы мен қайырымын жаудырып, тыныштығын сыйлай берсін.

Тімотенің сенімі үшін шүкірлік

[3]Мен ата-бабаларым қызмет еткендей, таза ар-ұжданыммен
қызмет ететін Құдайға сен үшін күні-түні шүкіршілік етіп,
дұғаларымнан өзіңді ешқашан тастамаймын. [4](Қоштасқандағы)
көз жасыңды есіме түсіріп, сені қайтадан көріп, қуанышқа
кенелуді қатты аңсаймын. [5]Шынайы сенімің есімде, ол алдымен
әжең Лойда мен анаң Әуникенің жүректерінен орын алған
еді, сенің жүрегіңнен де орын алғанына көзім жетті.

Құдайдың күшіне сүйеніп, міндетіңді ынтамен орында!

[6]Сол себепті де саған ескертемін: мен үстіңе қолымды қойып,
міндетіңе тағайындағанда Құдай рақым етіп, өзіңе берген
дарынды көбірек ынтамен қолдан!* [7]Өйткені Құдай бізге
қорқыныш емес, күш, сүйіспеншілік және ұстамдылықты
дарытатын Киелі Рухын сыйлады. [8]Сондықтан да Иеміз Иса
Мәсіхті ашық мойындаудан ешқашан тартынба, Иемізге бола
түрмеде отырған мен үшін де ұялма; қайта, Құдай беретін
рухани күш-қуатқа сүйеніп, Ізгі хабар үшін азаптарды бірге
көр. [9]Құдай бізді құтқарып, өз халқы ретінде қасиетті өмір
сүруге шақырды; мұны жасаған игі істерімізге бола емес,
Өзінің мақсаты мен рақымы бойынша істеді; Ол Иса Мәсіх
арқылы бізді рақым етуге әлем басталмастан бұрын-ақ ниеттенген
еді. [10]Қазір соны Құтқарушымыз Иса Мәсіхтің келуімен
ашық көрсетті: Мәсіх өлімнің күшін жойып, Ізгі хабары
арқылы шынайы, ешқашан өшпейтін өмірді жарыққа әкелді.
[11]Тәңір мені осы Ізгі хабарды халықтарға жариялаушы, елші
және ұстаз етіп тағайындады. [12]Сол себептен мен осындай азап
көрсем де, ұялмаймын. Кімге сенім артқанымды білемін және

*6 Яки: үстіңе қолымды қоюымның арқасында Құдай өзіңе сыйлаған рухани дарынды көбірек «лаулат».

Оның қайтып келетін күніне дейін Өзінің маған аманаттаған
Ізгі хабарын* аман-есен сақтайтынына кәміл сенемін. 13 Менен
естігендеріңді дұрыс ілімнің үлгісі ретінде Иса Мәсіхке деген
сеніммен және сүйіспеншілікпен берік ұстан! 14 Өзіңе аманат-
талған Ізгі хабарды* өмірімізден орын алған Киелі Рух арқылы
аман-есен сақта! 15 Азия аймағындағы сенушілердің бәрінің
дерлік мені тастап кеткенін білесің, олардың арасында Фігел
мен Ермоген де бар. 16 Иеміз Онисыфордың үй ішіне мейірі-
мін төксін; ол әлденеше рет көңілімді көтеріп, жігерлендіріп,
бұғауда отырған жағдайыма ешқандай ұялмады. 17 Керісінше,
Римде болғанда ерінбей-жалықпай мені тапқанша іздеді.
18 Иеміз қайта оралатын күні оған мейірімін көрсетсін! Оның
маған Ефесте де қалай көмектескенін өзің жақсы білесің.

2 1 Ал сен, балам менің, Мәсіх Исаның сыйлайтын рақы-
мымен күшейе бер. 2 Өзің менен естіп, көптеген кісілер
растаған шынайы ілімді* басқаларға да тәлім беруге қабілеті
бар, сенімді жандарға аманатта! 3 Иса Мәсіхтің «адал сарбазы»
ретінде азаптарды бірге көр! 4 Есіңде болсын: ешбір сарбаз
тұрмыстық істермен шырмалмайды, қайта, қолбасшысының
көңілінен шығуға ұмтылады. 5 Сондай-ақ, балуан күрес тәрті-
бін бұзса, жүлдені жеңіп ала алмайды.* 6 Жиналған өнімнен
үлесін ең алдымен жан сала еңбектенген диқан алуға тиіс.*
7 Айтқандарым туралы ойлана бер, сонда Құдай саған бәріне
түсінік береді. 8 Дәуіттің ұрпағынан шыққан, өлімнен қайта
тірілген Иеміз Иса Мәсіхті әрдайым есіңде ұста! Мен уағыз-
даған Ізгі хабар — осы, 9 соған бола азап шегіп, қылмыскер-
дей бұғаулансам да, Құдай сөзі бұғаулы емес!* 10 Сондықтан
мен Тәңірдің таңдаған адамдары үшін, олардың да Иса Мәсіх
арқылы құтқарылып, мәңгілік ұлылықты иемденулері үшін
бәріне де төземін. 11 Мынау — дәл айтылған, шынайы сөз:

---

*12 Немесе: дейін менің Өзіне аманаттаған жанымды және қызметімнің өнімін.
*14 Немесе: игілікті аманатты.
*2 Немесе: Көптеген куәгерлердің алдында менен естігендеріңді.
*5 Яғни: Иса Мәсіх беретін сыйға ие болу үшін Оның өсиеттеріне мойынсұнуға жаттығу керек.
*6 Яғни: Иса Мәсіхке қажырлы қызмет етсең, еңбегіңнің рухани өнімінің рақатын көресің.
*9 Яғни: Құдайдың Ізгі хабарының таралуын тоқтатып тастау мүмкін емес.

«Егер Мәсіхпен бірге өлген болсақ,*
Онымен бірге өмір сүретін де боламыз.
12 Егер қиыншылықтарға төзе берсек,
Онымен бірге патшалық ететін де боламыз.
Ал егер Мәсіхті мойындаудан бас тартсақ,
Ол да бізді мойындаудан бас тартады.*
13 Біз айтқанымызға адал болмасақ,
Ол айтқанына адал болып қала береді,
Өз болмысымен келіспейтінді Ол істемейді».

Құдайдың құптаған қызметшісі болып, қауымдағы мәнсіз айтыстарды тоқтат!

14 Осыларды бәрінің есіне түсіріп, сөздер туралы айтыспасын
деп Құдай алдында мықтап ескерт. Ондай айтыстардан жақсы-
лық шықпай, тыңдағандардың сенімдеріне нұқсан келтіреді.
15 Сен кінәратсыз жұмысшы* — Құдайдың шынайы сөзін дұрыс
үйретуші ретінде Оған ұнамды болуға жан сала ұмтыл! 16 Жай,
бос әңгімелерден аулақ жүр. Бұларды айтатындар Құдайдың
адал жолынан одан бетер адасып кетіп, 17 сөздері қағына тиген
жарадай жайыла беріп, рухани денені құртпақ. Солардың ара-
сында Үменей мен Філет те бар. 18 Олар шындық жолынан
тайып, «Қайта тірілу болып кетті», — деп жариялап, кейбі-
реулердің сенімдерін жоюда. 19 Бірақ Құдайдың салған негізі*
берік тұрады, онда мына сөздер «мөрленіп» жазылған: «Иеміз
қарамағындағыларын жақсы біледі» және «Иеміздің атына
сиынатын әркім жамандықтан алшақтасын!» 20 Бір үлкен үйде
алтын мен күмістен ғана емес, ағаш пен қыштан жасалған
ыдыс-аяқтар да бар: алдыңғылары қадірмен тұтылса, соңғылар
қадір-құрметтен ада.* 21 Сол себепті, кім өзін бұлардан аулақ
таза ұстаса, қадірлі ыдыстар іспетті Қожайынына бағышталып,
әрбір ізгі істер үшін қолданылуға дайын болады. 22 Сонымен

---

*10-11 Яғни: Егер Мәсіхпен тығыз байланысып, күнәлы іс-әрекетімізді доғарсақ (Рим. 6:1-14).
*12 Лұқа 9:23-26.
*15 Яки: Сен ұятқа қалмайтын қызметкер.
*19 Яғни: Құдайдың шынайы хабары және сенушілер қауымы.
*20 Немесе: күнделікті қолданысқа арналған. (Сол сияқты, қауымның көптеген мүшелері игі істерімен Құдайды құрметтесе, басқалары жамандықтарымен Оған нұқсан келтіреді.)

жастықтың құмарлықтарынан бас тартып, пәк жүрекпен Иемізге сиынатындардың бәрімен бірге әділдік, сенім, сүйіспеншілік және татулыққа ұмтыл.
[23] Ақылсыз, мәнсіз айтыстардан аулақ бол, олардың дау-жанжал туғызатынын білесің ғой.
[24] Жаратқан Иенің қызметшісінің жанжалдасуына болмайды, ол бәріне бірдей жылы жүзді, жақсылап тәлім беретін, сабырлы болуы қажет.
[25] Құдай, мүмкін болса,* өкіндіріп, шындықты мойындатсын деп, қарсыластарын ілтипаттылықпен түзету керек.
[26] Олар осылайша ақылға келіп, өзінің еркіне бағындыру үшін ұстап алған шайтанның тұзағынан босап, құтыла алады.

3

Қара ниеттілерден аулақ жүр!

[1] Есіңде болсын, соңғы дәуірде* қиын-қыстау күндер туады:
[2] адамдар өзімшіл, ақшақұмар, мақтаншақ, тәкаппар, өсекшіл, ата-аналарына бағынбайтын, алғысты білмейтін, қасиеттіні танымайтын, ешкімді сүймейтін,
[3] ымыраға келмейтін, жалақор, ұстамсыз, қатыгез,* жақсылықты жек көретін,
[4] опасыз сатқын, ақылсыз қызба, кеуде көтерген, Құдайдан гөрі ләззат-ермекті артық көретін болады.
[5] Олар сырт көзге Құдайға ұнайтындай болып көрінгенмен, Оның күшінен бас тартады.*

Мұндай адамдардан аулақ жүр!
[6] Олардың кейбіреулері кісілердің үйлеріне қулықпен кіріп, түйсіксіз әйелдерді еліктіріп, құлдыққа ұрады. Сондай әйелдер күнәға белшесінен батып, түрлі құмарлықтардың жетегінде жүреді.
[7] Олар әрдайым тәлім алуға ұмтылғанмен, ешқашан шындықты білуге қол жеткізбейді.
[8] Янни мен Ямбыридың* Мұса пайғамбарға қарсы күрескені сияқты, мұндай азғырушылар да шынайы ілімге қарсы шығады. Бұлардың ақылдары бүлінген, сенімдері түкке тұрғысыз, жалған.
[9] Бірақ та олар алысқа бара алмайды, өйткені олардың ақылсыздығы бәріне айқын болады; кезінде Янни және Ямбыримен де солай болған.

*25 Яғни: егер сол кісілер Құдайдың айтқанына мойынсұнса.
*1 Яки: осы заманның аяғында.
*3 Немесе: ұрысқақ.
*5 Немесе: Оларда Құдайға ұнамды өмірдің сыртқы қалпы болғанмен, Оның күшін қабылдамағаны өмірлерінен көрініп тұр.
*8 Құдай халқының Мысырдан көшіп шығуынан бұрын қарсы тұрған мысырлық сиқыршылардың екеуі (Мысыр. шығу 7:11).

Көз жеткізген шынайы ілімді уағыздай бер!

10-11 Ал сен маған еріп, менің ілімім, жүріс-тұрысым мен
өмірдегі мақсатымды үлгі тұтып, сенімім, төзімділігім және
сүйіспеншілігімді, әрі қуғындалып, азап шеккен кездерімде
көрсеткен табандылығымды өз көзіңмен көрдің. Антақия,
Қония мен Лүстрада маған не болғанның бәрін, сол қалаларда
қандай қудалауды басымнан кешкенімді білесің.* Ал Иеміз
мені солардың бәрінен де құтқарды. 12 Мәсіх Исамен жүріп,
Құдайға ұнамды өмір сүргісі келетіндердің бәрі де қуғында-
латын болады. 13 Қара ниеттілер мен алаяқтар бұрынғыдан
бетер жамандық жасап, өздері де алданып, өзгелерді де алдай
бермек.

14 Ал сен үйреніп, берік сенгендеріңе адал болып қала бер,
өйткені тәлімгерлеріңнің кім болғандарын білесің. 15 Сонымен
бірге балалық шағыңнан-ақ Киелі жазбалармен таныссың.
Олар сені парасатты етіп, Мәсіх Исаға деген сенімің арқылы
құтқарылуға бастап әкеледі. 16 Киелі жазбалардың бәрі Құдай
Рухының жетелеуімен* жазылып, тәлім беру, әшкерелеу, түзе-
ту әрі әділдікке тәрбиелеу үшін тиімді; 17 осылай Құдайдың
адамы* барша игі іске дайындалып, толықтай даяр болмақ.

4 1 Құдай алдында және қайтып келіп көрініп, Патшалық
құрғанда тіріні де, өлгенді де соттайтын Иса Мәсіх ал-
дында саған мықтап ескертемін: 2 Құдай сөзін* уағызда! Мұны
адамдарға ұнауы, ұнамауына қарамастан әрдайым орындауға
табандылықпен ұмтыл; қателерін әшкерелеп, тыйым салып,
жақсылыққа жігерлендіре тұрып, зор сабырлылықпен тәлім
бер! 3 Себебі адамдар дұрыс тәлімді еш қабылдамайтын уақыт
та туады. Олар жеке құмарлықтарының жетегінде кетіп, құлақ-
тарына жағатындарды айтатын мұғалімдерді көптеп шақырып,
соларды тыңдайтын болады. 4 Сөйтіп шындыққа құлақ салмай,
бос аңыздарға назар аудармақ. 5 Ал сен әрдайым қырағы, азапқа
төзімді бол; Ізгі хабарды уағыздаушының міндетін атқарып,
қызметіңді орындай бер! 6 Менің қаным төгіліп, құрбан болып,
бұ дүниеден аттанатын кезім таяу қалды. 7 Мен «игі жарысқа»
қатысып, мәреге жеттім,* сенімімді сақтап қалдым. 8 Енді мені

---

*10-11 Елшілер. істері 13:14,50-51; 14:6; Қорынт. 2-хат 11:23-27.
*16 Немесе: дарытуымен.
*17 Яки: Құдайға қызмет ететін адам.
*2 Яки: Құдайдың хабарын.
*7 Яки: қатысып, Құдайдың алдыма қойған мақсатына жеттім.

«жеңімпаздың жүлдесі» — «әділдіктің тәжі» күтіп тұр, оны маған сол күні әділ Төреші — Иеміз бермек; тек маған емес, Оның қайта оралып, анық көрінуін сүйіспеншілікпен күткендердің бәріне де сыйлайды.

Жеке ақыл-кеңес пен өтініштер

9 Маған жуырда келуге тырыс. 10 Себебі Димас осы күнәкар
дүниені жақсы көріп, мені тастап, Салоника қаласына кетті;
Кіріскент Ғалатияға, ал Тит Далматияға аттанды. 11 Жалғыз
Лұқа ғана қасымда, Марқаны тауып бірге ала кел, өйткені ол
қызметіме пайдалы болмақ. 12 Түхікті Ефеске жібердім.
13 Трояда Қарпостың үйіне тастап кеткен шапанымды, сондай-ақ
кітаптарымды да ала кел, әсіресе, жарғаққа жазылғандарын.*
14 Мыс шебері Ескендір маған көп жамандық жасады. Иеміз-
дің Өзі оған істегендеріне лайықтысын қайтарар. 15 Ескендір
айтқандарымызға тым қарсы шықты, сен де одан сақтанып жүр.
16 Алғашқы тергеліп, жауапталған кезімде қасымда жақтаған
ешкім болмады, қайта, бәрі мені тастап кетті. Құдай олардың
мұнысын мойындарына артпай-ақ қойсын! 17 Алайда Иеміз маған
жар болып, әр ұлттық адамдардың естуі үшін Ізгі хабарды
толықтай жариялауға күш-қуат беріп, мені арыстанның құл-
қынынан құтқарғандай, өлімнен аман алып қалды. 18 Иеміз
мені болашақта да жамандық атаулыдан* сақтап, Өзінің көк-
тегі Патшалығына апармақ. Оп мәңгі мадақталсын! Аумин.

Соңғы сәлемдер және ақ бата

19 Присқила* мен Ақилаға, сондай-ақ Онисыфордың үй ішіне
сәлем айт. 20 Ераст Қорынт қаласында қалды, Трофимды ауыр-
ғандықтан Мілитте қалдырдым. 21 Қыс түспей келуге тырыс.
Еубұл, Пұд, Лин, Клаудия және барлық бауырластарымыз
саған сәлем жолдап жатыр. 22 Жаратқан Ие жар болып, рухыңды
жігерлендіре көрсін, Оның рақымы бәріңе де жауа берсін!
Аумин.

---

*13 Яки: бүктеме жазбаларымды ала кел, әсіресе пергаментке (иленген бұзау терісіне) жазылғандарын.

*18 Яки: болашақта да өз сенімімнен бас тартып, күнә жасаудан.

*19 Яки: Присқа (Присқила есімінің қысқартылған түрі) (Елшілер. істері 18:2).

Титке арналған хат

Жазба туралы мәлімет

Бұл сәлемхат та Пауыл елшінің «Рухани қамқорлық хаттарына» жатады (Тімотеге арналған бірінші хатқа берілген мәліметті қараңыз); елші мұны шәкірті, әрі Құдай ісіндегі серігі Титке б.з. 62 жылынан кейін жазды. Бұрынырақ, өзі Түркиядағы Ефес қаласында тәлім беріп жүрген кезде, Пауыл Титті қорынттық қауымға сәлемхатын апаруға жолдаған болатын, себебі сол қауым ауыр рухани қиыншылық көруде еді.

Сонан соң, өзінің Римдегі алғашқы сотында ақталып шыққанынан кейін, қарт елші Титпен бірге Жерорта теңізіндегі Крит аралына сапар шегіп, Ізгі хабарды сонда уағыздады. Аралдан кетерінде Пауыл Титтен сонда қалып, бірқатар маңызды жұмыстарды, мысалы, қауым жетекшілерін тағайындауды жүзеге асыруын сұрады.

Осы хатында елші Титке қауым жетекшілеріне қажетті қасиеттер туралы қосымша нұсқау беріп, қате ілімдерді уағыздайтын ұстаздардан сақтандырады.

Сол заманда Крит тұрғындары өздерінің опасыздығы, жалқаулығы және ләззатқұмарлықтарымен кең танымал болатын. Сондықтан Титке қауымдағы барлық топтарды Құдайға ұнайтындай ұстамды да пәк өмір сүруге шақыру қажет болды. Мәсіх сенушілерді жамандықтың құрсауынан құтқару үшін Өзін құрбан етті. Ол қайта оралып, салтанатты ұлылықпен көрінетін болады. Оған дейін Иеміз өз халқынан кінәратсыз, таза өмір кешуін күтеді.

1

Арнау және сәлем

[1] Құдайдың қызметшісі, Иса Мәсіхтің елшісі Пауылдан
дұғай сәлем.

Құдай таңдап алғандарын Мәсіхке сендіріп, Өзіне ұнамды
өмір туралы шындықты білуге жетелеу үшін мені тағайындап
жіберді. [2] Осы сенім мен білім мәңгілік өмірге деген үміті-
мізге негізделген. Жалған сөйлемейтін Құдай бізге сол өмірді
әуел бастан-ақ уәде етіп, [3] Өзі белгілеген уақытында хабарын
уағыздатып, паш еткізді. Соны уағыздау Құтқарушымыз Құдай-
дың бұйрығымен маған да аманатталды. [4] Менімен бірге бір
сенімдегі шынайы балам іспетті Титке Құдай Әке мен Құтқару-
шымыз Иса Мәсіх рақымын жаудырып, тыныштық сыйлай
көрсін!

Қауым жетекшілеріне қажетті қасиеттер

[5] Мен сені Критте аяқталмай қалған істерді реттеп, әрбір
қаладағы қауымға жетекшілер тағайындау үшін қалдырған
едім. Менің нұсқауларымды ұмытпа: [6] жетекші ешбір кінәрат-
сыз, әйеліне адал,* ал балаларының сенуші болуы қажет. Жұрт
оларға мінез-құлықтары жаман, ешкімге мойынсұнбайды деп
айып тақпауға тиіс. [7] Себебі қауым басқарушысына Құдайдың
жұмысына жетекшілік ету сеніп тапсырылады, сондықтан ол
мінсіз болып, менмен, ашушаң, арақ-шарапқа салынған, ұрын-
шақ, пайдакүнем* болмауы керек. [8] Керісінше, қонақжай, ізгі-
лік атаулыны сүйетін, байсалды, әділ, пәк таза, әрі ұстамды
болуға міндетті. [9] Сондай-ақ, ол басқаларды дұрыс ілімге үйре-
тіп, соған еруге жігерлендіріп, Ізгі хабардың қарсыластарын
теріске шығара алуы үшін ілімімізге сәйкес шынайы хабарды
берік ұстануға тиіс.

Қате ілімдерге тойтарыс беру туралы

[10] Өйткені бағынбайтындар, бос сөйлеушілер мен алдаушы-
лар көп, әсіресе яһуди дәстүрлерін ұстанушылар* арасында.
[11] Мұндайлардың ауыздарын жабу қажет, себебі олар оқытпауға
тиісті нәрселерді арам пайдалары үшін насихаттап, кейбір
отбасыларын түгелдей тура жолдан адастырады.

---

*6 Немесе: бір ғана әйелге үйленген.
*7 Яғни: арам пайданы көздейтін.
*10 Яки: әсіресе сүндеттелген яһудилер.

12 Криттіктердің біреуі, өздерінің пайғамбары: «Криттіктер
— әрдайым өтірікшілер, зиянды хайуандар, еріншек мешкей-
лер», — деген. 13 Бұл — шынайы куәлік. Сол себептен де
оларға мықтап ескерт: дұрыс сенімді ұстанып, 14 яһуди аңыз-
дарына, шындықтан адасқан адамдардың ережелеріне ден қой-
масын! 15 Көңілі тазаларға бәрі де таза, ал күнәға былғанып,
сенбейтіндер үшін еш нәрсе де таза емес, олар ақыл-естері де,
ар-ұждандары да арамданғандар. 16 Құдайды білеміз десе де,
мұнысын іс-әрекеттерімен жоққа шығарады; олар жек көрі-
нішті, ешкімге бағынбайтын, ешқандай игі істер жасауға жара-
мсыз жандар.

2 *Қауымдағы топтарға арналған нұсқаулар*

1 Ал сен дұрыс ілімге сай келетінді үйретуің керек:
2 Егде тартқан ер адамдар қырағы, байыпты әрі байсалды,
олардың сенімі, сүйіспеншілігі және шыдамдылығы шынайы
да берік болуға тиіс.

3 Сол сияқты, егде әйелдердің жүріс-тұрыстары Құдайға
бағышталған әйелдерге лайықты болуы қажет: ешкімге жала
жаппай, арақ-шарапқа салынбай, қайта, басқаларды жақсы-
лыққа үйрететін болсын. 4 Олар қыз-келіншектерді күйеулері
мен балаларын сүйіп, 5 байсалды, кіршіксіз таза, үй шаруасына
ұқыпты әрі мейірімді болып, күйеулеріне мойынсұнуға үйрет-
сін; осылайша Құдай сөзі жамандалмасын.

6 Осы секілді, жігіттерді де байсалды болуға шақыр.

7 Өзің барлық істе де ізгіліктің үлгісі, тәлім беруде адал және
байыпты бол. 8 Айтқан сөзің айыпталмайтындай дұрыс бола
берсін, сонда қарсыластарымыз бізді жамандайтын еш нәрсе-
лері болмай, ұятқа қалады.

9 Басыбайлы қызметшілер* қожайындарына барлық істе де
мойынсұнып, көңілдерінен шығуға ұмтылсын. Оларға қарсы
сөйлемей, 10 ұрлық жасамай, әрдайым шын көңілмен адал
болулары керек; осылайша Құтқарушымыз Құдайдың ілімін
көркейтсін.

---

*9 Немесе: Құлдар. (Осы қоғамдық мәселе жайында Філимонға арналған хаттан және сол жазба туралы мәліметтен қараңыз.)

Мәсіхтің оралуына үміттеніп, әділ өмір сүру

11 Өйткені Құдайдың бүкіл адамзатқа құтқарылуды ұсынатын
рақымы анық білінді; 12 Ол бізді Оған ұнамсыз қылықтар мен
күнәкар дүниелік құмарлықтардан бас тартып, қазіргі заманда
байыпты, әділ, әрі Құдайға ұнамды өмір сүруге бағыттайды.
13 Себебі біз керемет үмітіміздің іске асуын күтудеміз: ұлы
Құдайымыз және Құтқарушымыз Иса Мәсіх зор салтанатпен
көрінетін болады. 14 Ол бізді бүкіл жамандық атаулыдан азат
етіп, тазартып, Өзінің меншікті, игі істерге ынталы халқы ету
үшін жанын қиып, құрбан болды.

15 Бұларды қауымдарға барлық беделіңмен айтып беріп,
насихаттап, елемейтіндерді әшкереле; ешқайсысы сені менсін-
бей жүрмесін.

3

Мәсіхшілердің өкімет пен қоғамға қатынастары

1 Үкімет пен жергілікті әкімшілік өкілдеріне мойынсұнып,
олардың еркін орындап, жақсылық атаулыны жасауға дайын
болу қажеттігін сенушілердің естеріне салып отыр. 2 Сонымен
қатар, олар ешкімді қаралап, жанжал туғызбай, жұрттың бәріне
бірдей мейірімділік пен ілтипаттылық танытуға тиіс.

3 Бір кезде біз де түйсіксіз болып, тіл алмай, азғырылып,
түрлі құмарлықтар мен ләззаттың құлы болдық; өмірімізді
қара ниеттілікпен, күншілдікпен өткізіп, басқаларға жексұ-
рын болып, бір-бірімізді де жек көрдік. 4 Алайда Құтқарушы
Құдайымыз Өзінің қайырымын және адамзатқа деген зор
сүйіспеншілігін айқын көрсеткенде 5 бізді құтқарды. Ол бізді
жасаған әділ істерімізге бола емес, Өзінің мейіріміне бола
күнәдан жуып тазартып, Киелі Рухы арқылы рухани қайта туғы-
зып жаңартты. 6 Ол Киелі Рухын Құтқарушымыз Иса Мәсіхтің
арқасында бізге молынан қондырды. 7 Осылай біз Құдайдың
рақымымен ақталдық, Оның сыйлайтын игіліктерінен үлесте-
рімізді алып, мәңгілік өмірден үміттіміз.*

8 Бұл айтқандарым нағыз шындық. Құдайға сенгендердің өз-
дерін жақсылық жасауға арнаулары үшін осыларды баса айту-
ыңды қалаймын: олар адамдарға ізгілікті де пайдалы.

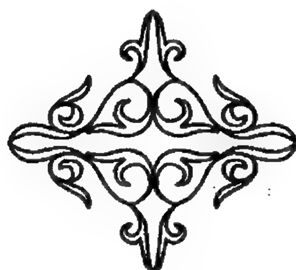
*7 Яки: ақталып, мәңгілік өмірден үмітті мұрагерлерге айналдық.

Қауымдағы жіктелуден сақтану

9 Мәнсіз айтыстар мен ата-тек туралы бос әңгімелерге,
жіктелу мен Таурат заңы туралы дау-тартыстарға жол берме,
олар пайдасыз, құр бекер. 10 Қате ілім таратып, жік салатын
әркімге бір-екі рет ескерту жасап, тыңдамаса байланыстарың-
ды үзіңдер. 11 Әбден бүлінген мұндайдың күнә жасай беріп, өз
үкімін өзі шығаратынын білесің.

Соңғы өтініштер мен ақ бата

12 Мен Артема не Түхікті саған жіберген бойда кешікпей-ақ
Никополға тез жетуге тырыс, сол жақта қыстап шығуға бел
будым. 13 Заң қызметкері Зена мен Аполлостың ешбір тапшы-
лық көрмеулері үшін сапарларына қамқорлық жаса. 14 Біздің
адамдарымыз өнімсіз өмір сүрмей, мұқтаждардың қажеттерін
қамтамасыз етулері үшін игі істермен айналысуға үйренсін.
15 Қасымдағылардың бәрі де саған сәлем айтуда. Ортақ
сенімде бізді сүйетіндерге сәлемімізді жеткіз. Лайым Құдай
барлығыңа да рақымын жаудыра көрсін! Аумин.

Філимонға арналған хат

Жазба туралы мәлімет

Пауыл елші бұл қысқа хатты б.з. шамамен 60 жылдары Қолос қаласындағы қауымға арнаған сәлемхатымен тұстас уақытта жазып, оны да сол хатты жіберген адамдары Онисым мен Түхік арқылы жолдаған болса керек.

Хат Қолостағы сенуші Філимонға жолданды. Пауыл оны бұрын кездестіріп, Ізгі хабарды айтып берген болатын. Філимон Ізгі хабарға шын жүректен сеніп, Қолостағы қауымға қосылған еді. Онисым атты басыбайлы қызметшісі оның меншікті дүниесінен ұрлап алып, қашып кеткен іспетті. Рим империясының заңы бойынша, мұндай қылмыс өліммен жазаланатын. Сол аралықта Онисым Рим қаласында Пауылмен кездеседі. Елшінің ықпалымен Мәсіхке сеніп, Оның адал жолына түседі де, қожайынына қайтып барып, кінәсын мойындауға бел буады.

Енді Пауыл Філимоннан опасыз құлын кешіріп, тіпті мәсіхші бауырласы ретінде қабылдауын өтінеді. Осылайша өзінің Філимонды да, Онисымды да қадірлеп сыйлап, жақсы көретінін білдіре отырып, осы ілтипатты да жылы хатын жазады.

Құлдық Құдайдың адамзатқа деген игілікті еркі емес. Бірақ та елші осы жексұрын дәстүрді қара күш пен қан төгіс арқылы емес, шынайы сүйіспеншілікпен жасалған нақты іс-әрекет арқылы жеңіп шығу туралы кеңес береді.

Арнау және сәлем

[1] Мәсіх Исаға арнаған қызметім үшін түрмеде отырған
Пауылдан және бауырласымыз Тімотеден сүйікті қызметтесі-
міз Філимонға, [2] бауырласымыз* Әпияға, бізбен бірге Ізгі хабар
үшін жан сала қызмет етіп жүрген Арқыпқа және оның үйінде
жиналатын қауымға дұғай сәлем. [3] Құдай Әкеміз және Иеміз
Иса Мәсіх сендерге рақымын жаудырып, тыныштық сыйлай
көрсін!

Філимонның сүйіспеншілігі мен сенімі үшін шүкірлік

[4] Мен Құдайға сиынып, сені есіме түсіргенде әрдайым шүкір-
лік етемін. [5] Өйткені Иеміз Исаға деген сенімің және Тәңірдің
барлық адамдарына* көрсеткен сүйіспеншілігің туралы естідім.
[6] Мәсіхке деген сенімің және Құдайдың бәрімізге* берген күллі
игіліктерін түсінуің арқылы басқа сенушілермен байланысың
Мәсіхтің даңқын асыруға әсерлі болсын деп мінажат етемін.**
[7] Осы сүйіспеншілігіңнен зор қуаныш пен жұбаныш таптық,
өйткені сен, бауырым, Құдайдың адамдарының жүректерін
орнықтырып келесің.

Філимонға өтініш

[8] Сондықтан Мәсіхтің елшісі ретінде керек істі саған бұйы-
руға батылым барса да, [9] сүйіспеншілігіңе бола өтініп сұрай-
мын. Иә, басқа біреу емес, мен — Пауыл қария, Мәсіх Исаға
қызмет еткенім үшін қазір түрмеде отырған менің өзім,
[10] сенен ұлым жайында өтінемін. Мен осында тұтқында отырып,
оған Ізгі хабарды айтып берген едім. Қайта туылып, рухани
ұлыма айналған сол жан — Онисым («Пайдалы»). [11] Ол өткен
кезеңде сен үшін пайдасыз болғанмен, енді маған да, саған да

---

*2 Немесе: қарындасымыз, әпкеміз. (Әпия, яки Апфия Філимонның жұбайы не анасы, ал Арқып, яки Архип ұлы не інісі болған шығар.)

*5 Яки: және барлық қасиеттілерге.

*6 Немесе: сендерге.

**6 Яки: Сен басқалармен сеніміңді бөлісуің арқылы Мәсіхтің даңқы үшін қабылдаған игіліктеріміз туралы одан әрі ұғына түсуіңді Құдайдан сұраймын.

пайдалы.* Оны өзіңе қайтарып отырмын, [12]ал онымен бірге өз
жүрегімді жіберіп отырғандаймын!* [13]Ізгі хабар үшін түрмеге
қамалған мен оны сенің орнында өзіме көмектесу үшін қарама-
ғымда қалдыруды ойлаған едім. [14]Алайда жақсылық жасауың
мәжбүрліктен емес, өз еркіңмен болсын деп, сенің келісіміңсіз ешбір шешім қабылдағым келмеді.

[15]Мүмкін оның уақытша сенен қашықтағанының мақсаты —
оны мәңгілікке қабылдауың шығар. [16]Ал қазір ол құлың ғана
емес, одан әлдеқайда жоғары — сүйікті бауырласың ретінде өзіңе қайта оралады. Ол мен үшін дәл сондай, ал сен үшін адам ретінде де, Иемізбен жүрген бауырласың ретінде де одан
бетер жақын болады. [17]Сондықтан маған шынымен дос болсаң,
оны мені қабылдағандай қабылдағайсың.

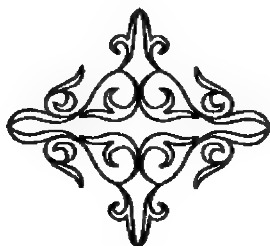
[18]Ал егер ол саған жамандық жасаған не қарыздар болса,
онысын менің мойнымда деп есепте. [19]Мен, Пауыл, өз қолыммен жазып отырмын: онысын өзім өтеймін! Алайда сенің өз рухани өмірің үшін маған қарыздар екеніңді айтпай-ақ қояйын.

[20]Сонымен, бауырласым, Иеміз Мәсіх үшін маған осылай
бір жақсылық етіп, Оған деген сүйіспеншілігің арқылы менің
жүрегімді орнықтыр. [21]Сен құлақ асар деп үміттеніп, айтқанымнан да артық орындайтыныңды* біле отырып, осыны жаздым.

Соңғы сәлемдер және ақ бата

[22]Сонымен бірге маған баспана дайындағайсың. Құдай мінажаттарыңа мейіріммен құлақ асып, Мені сендерге жіберер деп
үміттенемін. [23]Мәсіх Исаға қызмет еткені үшін менімен бірге
бұғауда отырған Епафрас, қызметтестерім Марқа, Арыстарқ,
Димас, Лұқа да саған сәлем жолдауда.

[24]Лайым жан дүниелерің Иеміз Иса Мәсіхтің рақымына
кенеле берсін! Аумин.

*11 Қызметшінің есімі «Пайдалы» дегенді білдіргенмен, ол бұрын қожайынына пайдасыз болған еді. Мұнда елші «пайда» сөзін ойнап қолданады.

*12 Немесе: ал сен оны менің жүрегімді қабылдағандай қабылда!

*21 Ягни: Онисымның бас бостандығын беретініңді.

Еврейлерге арналған хат

Жазба туралы мәлімет

Алғашқыда бұл хат Мәсіх жолына түскен, грекше сөйлейтін исраилдіктерге арналған болатын. Олар бұрынырақ ұстанған яһуди дініне қайтадан бет бұрып, Иерусалим ғибадатханасындағы діни қызметке сүйене бастаған еді. Осы ғибадатхана б.з. 70 ж. қиратылғандықтан, хаттың сол уақыттан бұрын жазылғандығы анық. Хат иесінің есімі берілмеген. Жазбаның мазмұны мен мәнерінен оның Пауыл елшінің серігі Тімотемен байланысып тұрғаны және қауымдар арасында абыройлы уағыздаушы болғаны анық көрініп тұр (13:18-19,22-23).

Құдай Рухының жетелеуімен осы хатты жазған ол Таурат, Забур және Пайғамбарлар жазбаларының грекше аудармаларынан көптеген үзінділер келтіріп, оқырмандарға періштелерден, ежелгі пайғамбарлардан және леуілік діни қызметкерлерден Иса Мәсіхтің әлдеқайда мәртебелі екенін көрсеткен. Көне келісімге сай шалынған құрбандықтардың күші уақытша, ал Мәсіхтің құрбандық өлімінің игілікті нәтижелері мәңгілік. Ол Өзіне сенгендерге көктегі киелі үйге, Құдай алдына, апаратын жолды ашып берді. Бұған дейінгі табыну рәсімдері жеткіліксіз, тек жоба сияқты ғана еді. Ал Мәсіх олардың кемелді түпнұсқасын алып келді.

Хат иесі оқырмандарды Мәсіхке нық сеніп, қуғындалған күнде де мойымауға жігерлендіреді. Оларға ежелгі исраилдіктердің Мысырдан жаңа құтқарылған ұрпағының айдалада Тәңірге қарсы бас көтергеніне бола қалай жазаланғанын ескертеді, сондай-ақ, Құдайға адал болған «сенімнің батырларын» естеріне салады. Осы заманғы сенушілер де сол рухани батырлардай Тәңірге толықтай бағышталып, күнделікті өмірлерінде таза жүрулері керек.

Інжіл шарифтегі осы ерекше жазба — Көне және Жаңа келісімдердің салыстырмасы — Құдайдың рақымын әкелуші ретінде Мәсіхтің қандай ұлы да теңдесі жоқ тұлға екенін оқырманның көз алдында керемет суреттеген.

1

Құдайдың Өзін адамзатқа анық түрде көрсетуі

1 Өткен заманда Құдай әлденеше рет түрлі жолдармен өз
хабарын ата-бабаларымызға пайғамбарлар арқылы жеткізіп
отырған. 2 Ал осы соңғы заманда Ол бізге хабарын Өзінің
рухани Ұлын* жіберіп жеткізді. Сол арқылы әлемді жаратып,
Оны барлығының иесі** етіп тағайындады да. 3 Одан Құдайдың
салтанатты ұлылығы жарқырап көрінеді: Ол — Тәңірдің
болмысының дәлме-дәл сипаты.* Ұл бүкіл әлемді құдіретті
сөзімен қолдап ұстап тұр.** Өзінің құрбандық өлімі арқылы
күнәдан тазару жолын ашып бергеннен кейін Ол көктегі Ұлы-
лық Иесіне барып, Оның оң жағындағы ең құрметті орынға
жайғасты.

Мәсіх періштелерден әлдеқайда жоғары

4 Сонымен, иемденген Атағы* періштелердікінен қаншама
жоғары болса, Ұлдың жолы да олардікінен соншама үлкен.
5 Себебі Құдай періштелердің ешқайсысына да былай деп айт-
қан емес:

«Сен Менің рухани Ұлымсың,
Бүгін Әкең екендігімді жарияладым».*

Және:

«Мен Оған Әке, Ол Маған Ұл болады».**

---

*2 Бұл атақ табиғи туу арқылы пайда болған тәндік туыстықты білдірмейді. Қайта, ол Мәсіх пен Құдай арасындағы ерекше рухани байланысты бейнелейді. (Ишая 7:14; 9:6-7; Лұқа 1:30-35; 2:9-11; Жохан 1:3,14; Жаратылыс. баст. 1:26; Қолос. хат 1:16; Түсіндірмедегі «Құдай Сөзін» және «Құдайдың рухани Ұлын» да қараңыз.)

**2 Яки: мұрагері (Рим. хат 8:17; Матай 11:27; 28:18).

*3 Яки: Оның болмысы Құдайдың болмысына толығымен пара-пар.

**3 Немесе: құдіретті әмірімен аман сақтап тұр (Қолос. хат 1:17).

*4 Яки: Есімі (1:5; Філіпі. хат 2:10).

*5 Немесе: Саған (рухани жағынан) Әке болдым (Забур жыр. 2:7; Елшілер. істері 13:33; Рим. хат 1:4; Марқа 9:7).

**5 Патша. 2-ж. 7:14; Шежіре. 1-ж. 17:13.

6 Құдай осы дүниеге жолы бәрінен де үлкен рухани Ұлын*
жібергенде Ол туралы:

«Құдайдың күллі періштелері Оған тағзым етсін!» —

деген еді. 7 Періштелер жайлы Киелі жазбада былай делінген:

«Ол періштелерін жел секілді етеді,
Нөкерлерін де от жалыны іспетті».*

8 Ал Ұл туралы былай делінген:

«Уа, Құдай, Сенің тағың сақталады мәңгілік,
Жүргізесің Патшалығыңа әділ билік.*
9 Әділетсіздікті жек көріп, сүйесің Сен әділдік,
Сол себептен Сені Құдай, өз Тәңірің, тағайындаған,*
Қасында жүрген басқалардан гөрі Саған
Қуаныш пен құрмет сыйлады молынан».

10 Ол туралы тағы да былай делінген:

«Әуел баста Сен жердің негізін салдың,
Ием, аспанды да өз қолыңмен жасадың.
11 Аспан мен жер жойылады,
Ал Сен қалатын боласың,
Олар киім-кешектей тозады,
12 Көйлектей оларды ауыстырасың,
Шапандай бүктеп алып та қоясың,
Ал Сен мәңгілік өзгермейсің де,
Өмірің ешқашан өшпейді де».*

13 Ал енді, Құдай қай кезде қай періштеге:

«Жауларыңды аяғыңа жығып бергенімше
Менің оң жағымда жайғасып отыр!»* —

---

*6 Яки: Тұңғышын (Колос. хат 1:15).
*7 Забур жыр. 103:4.
*8 Немесе: Патшалық аса таяғың — әділдік.
*9 Немесе: Сондықтан Сені, Құдай, өз Құдайың тағайындап, жолдастарыңнан гөрі Саған қуаныш майын көбірек жақты. (Забур жыр. 44:7-8; Түсіндірмедегі «Май жағу рәсімін» қараңыз.)
*12 Забур жыр. 101:26-28.
*13 Забур жыр. 109:1; Матай 22:44.

деп айтқан еді? [14]Періште атаулы — қызмет көрсететін рухтар ғана. Тәңір Ие оларды мәңгілік құтқарылуға ие болатын адамдарға қызмет етуге жібереді.

2 *Біздің бірден-бір Құтқарушымыз — Мәсіх*

[1]Сол себепті біз беттеген бағытымыздан ауытқып кетпеуіміз үшін Мәсіх туралы естігенімізге мықтап ден қоюымыз керек.
[2]Құдайдың періштелер арқылы (Мұсаға) жеткізген Таурат заңын* бәрі берік ұстануға міндетті болды. Кім оның ережелерін бұзып, бағынбаса, сол әділ жазасын тартты. Бұл осылай болған күнде, [3]егер біз сондай Құдай ұсынған керемет құтқарылуды елемесек, онда жазадан қалайша құтылмақпыз? Осы құтқарылуды алғашқыда Иеміздің Өзі паш еткен еді. Бұл Ізгі хабарды құлақтарымен естіген куәгерлер кейін соған біздің де көзімізді жеткізді. [4]Құдай Өзінің құдіретін көрсетіп, түрлі таңғаларлық кереметтер мен ғажайып істер жасау арқылы және Киелі Рухтың өз еркіне сай әркімге үлестіріп берген түрлі рухани дарындары арқылы да Ізгі хабар расталды.

[5]Біз айтып отырған болашақ әлемді Құдай періштелердің қол астына тапсырған емес. [6]Қайта, Киелі жазбалардың бір жерінде осы туралы біреу мынаны байыппен айтқан ғой:

«Өзің ескеретіндей адам сонша кім?
Сен қамқорлайтындай адам баласы кім?
[7]Оны періштелерден сәл* төменірек қойдың,
Даңқ пен құрметті оған тәждей сыйладың,
[8]Бәрін де оған бағындырып бердің».*

Құдай адам баласына бәрін де бағындырып берген кезде оған бағындырмаған еш нәрсені қалдырған жоқ. Алайда біз бәрінің де адам баласына бағынғандығын қазір көре алмаймыз. [9]Бірақ Исаның азапты өлім шеккені үшін Патша ретінде ғаламат салтанат пен құрметке бөленгенін көреміз. Ол біраз уақыт періштелерден төмен болып, Құдайдың рақымының арқасында күллі адамзат үшін жанын қиды.

---

*2 Мысыр. шығу 34:10-28.
*7 Немесе: аз уақытқа.
*8 Немесе: оған аяқ асты қылып бердің (Забур жыр. 8:5-7).

[10]Тәңір көптеген адамдарды күнәдан құтқарып, Өзінің рухани
балалары етіп, құрметке бөледі, ал оларға құтқарылу жолын
салған Мәсіхті азап шегуі арқылы кемелдікке жеткізді.* Бүкіл
әлемді Өзі үшін жаратқан Құдайға осы лайық еді. [11] Адамдарды
Оған бағыштаған* Мәсіх те, сол адамдар да бір Әкеден тарайды.
Сондықтан да Мәсіх оларды бауырластарым деп атаудан ұял-
майды. [12] Ол алдын ала былай деген:

«Атыңды бауырластарыма білдіремін,
Қауым жиынында Сені дәріптеймін».*

Ол тағы да былай деген:

[13] «Мен Оған сенімімді арта беремін»

және:

«Міне, Мен және Тәңір Маған
Сыйлаған (рухани) балаларым мұндамыз!»*

[14]Тәңірдің рухани балалары ет пен сүйектен жаралғандық-
тан, Иса да ет пен сүйектен тұратын тәнді қабылдады. Осы-
лайша Ол Өзінің құрбандық өлімі арқылы өлімнің әміршісін,
яғни шайтанды, жеңіп шығып, [15] өмір бойы өлімнен қорқып,
шайтанның құлы болып жүрген адамдарды азат етті.

[16]Себебі Мәсіх періштелердің емес, Ыбырайымның ұрпақ-
тарының қамын* ойлайды. [17] Сондықтан Ол барлық жағынан
бауырластарына ұқсас болуға тиіс еді. Осылай Мәсіх Құдайға
қызмет ететін қайырымды да адал Бас діни қызметкер* болып,
өз жанын халқының күнәларының құнын өтеу үшін құрбан-
дыққа қиды. [18] Өзі азап шегіп ауыр сынаққа төзген Ол сынақ-
тан өтіп жатқан бізге де көмектесе алады.

---

*10 Яки: Өзінің рухани балалары ретінде Патшалығына қабылдап, құрметке бөледі. Сол үшін Ол Мәсіхтің құтқару жолын салуын Оның айқышқа шегеленіп азап шегуі арқылы толықтырды.

*11 Немесе: Адамдарды күнәдан арылтқан.

*12 Забур жыр. 21:23.

*13 Ишая 8:17,18.

*16 Яки: Ыбырайымның (табиғи және рухани) ұрпақтарының (яғни Құдай халқының) қамын (Лұқа 1:54,55; Ғалат. хат 3:16,29).

*17 4:14-15; 5:8-10; 7:26-28; 8:1-3; 9:11-12.

3

Мәсіх Мұса пайғамбардан да әлдеқайда жоғары

1 Бұл солай болғандықтан, бауырластарым, көктегі
Құдайдың Өзіне бағыштап, қасиетті болуға басқалармен бірге
шақырғандары — сендер, Мәсіх Исаға ден қойыңдар: Ол —
Құдайдың Елшісі және Бас діни қызметкері. Оған сенім арт-
қанымызды ашық мойындаймыз. 2 Мұса пайғамбар Құдайдың
бүкіл үйіндегі қызметін* адал атқарғанындай, Иса да Өзін
тағайындаған Құдайға адал болды. 3 Ал салынған үйден гөрі
үй салушы көбірек құрметке лайық, сол сияқты Иса да Мұсаға
қарағанда әлдеқайда зор құрметке ие. 4 Әрбір үйдің салушысы
бар, ал бәрінің де Жаратушысы — Құдай. (Сондықтан да Оның
рухани Ұлы Мәсіх Мұсадан анағұрлым мәртебелі!)

5 Мұса Құдайдың бүкіл үйінде адал қызметшісі болып, Оның
кейін жариялайтын хабарына меңзеп, ол туралы алдын ала
айтып кетті. 6 Ал Мәсіх Құдайдың рухани Ұлы ретінде Оның
үйін (яғни Құдай халқын) адал басқарады. Егер батылдығы-
мызды және мақтан тұтып келген сенімімізді берік ұстансақ,
біз Соның рухани үйіміз.*

Сенімнен таймай, жан тыныштығын қабылдауды ескерту

7 Сондықтан Киелі Рухтың айтқандарына мән беріңдер:

«Ал бүгін Тәңірдің даусын естісеңдер,
8 Ежелде айдалада сыналған кезде
Бас көтергенде істегендерің іспетті*
Қасарыстырмаңдар жүректеріңді!»
9 (Тәңір олар туралы былай деген еді:)
«Қырық жыл ата-бабаларың сол жерде
Көріп жүрсе де керемет істерімді,
Еркінсіп сынай берді төзімімді.
10 Сол себепті бұл ұрпаққа ашуланып,
Мен былай деп қорытқан едім:
Жүрек қалаулары теріс бағыттағы
Олар қабылдамады тағылымымды!*

---

*2 Яки: Құдайдың бүкіл халқының арасындағы қызметін (Петір. 1-хаты 2:5; 4:17; Қорынт. 1-хат 3:16).

*6 Яки: Құдайдың халқымыз (3:2).

*8 Немесе: Оған қарсы бас көтерген ата-бабаларың секілді (Мысыр. шығу 17:7).

*10 Яки: Менің оларды жүргізбек жолдарымды!

[11] Қаһарланып ант еттім Мен сондықтан:
Тыныштық сыйлау үшін Мен дайындаған
Елге кірмейді олар енді ешқашан!»*

[12] Бауырластар, сақ болыңдар: ешқайсың жүректеріңді қаса-
рыстырып сенбей, мәңгі тірі Құдайдан безіп кетіп жүрмеңдер!
[13] Қайта, бірде-біреуің күнәның кесіріне бола алданып, қасары-
сып кетпеу үшін, әлі де «бүгін» деген мерзім бітпей тұрғанда,
күн сайын өзара дем берісіп отырыңдар! [14] Шындықтың қай-
нар көзін* аяғына дейін берік ұстанғанда ғана Мәсіхпен тығыз
байланысты болып, бірге қызмет етеміз. [15] Киелі жазбада осы
туралы мынаған ұқсас жазылған ғой:

«Ал бүгін Тәңірдің даусын естісеңдер,
Бас көтергенде істегендерің іспетті
Қасарыстырмаңдар жүректеріңді!»*

[16] Тәңірдің даусын естісе де, Оған қарсы бас көтергендер
кімдер? Олар Мұса пайғамбарға еріп Мысыр елінен көшіп
шыққандардың бәрі емес пе еді?* [17] Ал Құдай қырық жыл бойы
кімдерге ашуланды? Олар күнә жасағандықтан айдалада жүр-
генде өліп, жерленген ата-бабаларымыз емес пе еді? [18] Құдай
кімдер туралы «Мен тыныштық сыйлау үшін дайындап қойған
елге кірмейді бұлар енді ешқашан!» деп ант еткен болатын?
Оған мойынсұнбаған ата-бабаларымыз туралы емес пе еді?
[19] Ендеше олардың Тәңірге сенбегендіктеріне бола сол елге
кіре алмағанын көреміз.

4 [1] Құдайдың шынайы тыныштық сыйлайтын елге кіргізу
жайлы уәдесі әлі де күшінде. Сол себепті бірде-біреуің-
нің осы мүмкіндікті жіберіп алмауларың үшін сақ болайық!
[2] Ата-бабаларымыз сияқты біз де Құдайдың сыйлайтын тыныш-
тығы туралы уәдесін естідік. Олар бұл хабарды сеніммен
қабылдамай, тек естіп қана қоя салғандықтан, оның пайдасын
көрмеді.* [3] Ал сенімімізді Мәсіхке артқан біздер уәде етілген
тыныштықты иемденеміз.

---

*11 Забур жыр. 94:7-11 (грекше аудармасынан үзінді).
*14 Немесе: Алғашқы сенімімізді.
*15 Забур жыр. 94:7-8.
*16 Ру. санау 14:1-23.
*2 Тек Құдайға сенген екі барлаушы — Ешуа мен Халеп қана уәде етілген елге кіре алды (Ру. санау 14:6-9,24,38; 32:11-13; Ешуа 14:6-15).

Рас, Тәңір былай деген болатын: «Сонда қаһарланып былай
деп ант еттім: Мен тыныштық сыйлау үшін дайындап қойған
елге кірмейді бұлар енді ешқашан!» Ал Тәңірдің өз жұмысы
әлемді жаратып болған кезде-ақ тамамдалған еді ғой. [4]Киелі
жазбалардың бір жерінде жаратылыстың жетінші күні туралы
былай делінген: «Құдай жүргізген жарату жұмысының бәрін
аяқтап, жетінші күні демалды».* [5]Алайда Құдай былай деген:
«Мен тыныштық сыйлау үшін дайындап қойған елге кірмейді
бұлар енді ешқашан!» [6]Ендеше, ежелде Ізгі хабарды естіген
ата-бабаларымыз Тәңірге бағынбағандықтан сол тыныштыққа
кіре алмады, ал өзге кейбіреулер үшін кіру мүмкіндігі әлі де
сақтаулы. [7]Сол себепті Тәңір кейін басқа бір күнді белгіледі,
ол күн — «бүгін». Көп уақыт өткен соң Құдай бұл туралы
Дәуіт пайғамбар арқылы былай деді: «Ал бүгін Тәңірдің
даусын естісеңдер, қасарыстырмаңдар сендер жүректеріңді!»
[8]Егер кезінде Ешуа пайғамбар халықты Құдай дайындап қой-
ған шынайы тыныштыққа жеткізген болса, онда кейінірек
тыныштық сыйланатын басқа бір күн туралы сөз болмас та еді.
[9]Мұның бәрі осылай болғандықтан, Құдайдың Өзі жетінші күні
демалып тыныққаны сияқты, Оның халқы үшін де шынайы
тыныштыққа жету* мүмкіндігі әлі де бар. [10]Жарату жұмысын
тамамдаған соң Құдайдың тынығып демалғанындай, Оның
дайындап қойған шынайы тыныштығына ие болған әркім де
өз бетімен еңбектенуін доғарып, тынығады.* [11]Сондықтан еш-
қайсымыз ата-бабаларымыз сияқты бағынбаушылыққа бола
сол тыныштықтан құр қалмау үшін оны иемденуге жан сала
ұмтылайық!
[12]Себебі Құдайдың сөзі тірі, әсері де күшті. Ол екі жүзді
семсердің қайсысынан да өткір, бойымызға терең еніп, жан мен
рухты айырып, буын мен жұлынға жеткендей, ішкі дүниеміз-
дегі ой-ниетімізді әшкерелеп, бағалайды. [13]Құдайдан жасы-
рын жатқан ешбір жан иесі жоқ, Оның көз алдында барлығы
ашық та айқын көрініп тұр. Біз Оның алдында есеп беруге
тиіспіз.

---

*4 Жаратылыс. баст. 2:2.

*9 Немесе: демалыс күнінің тыныштығы. Яки: Мәсіхке сеніп, Құдай әзір-
леп қойған тыныштық (4:1-4).

*10 Яки: Шынайы тыныштығына кірген әр сенуші де Құдай алдында ақталу
үшін өзінің жасаған игі істеріне сүйенбейді (Рим. хат 4:1-25).

Мәңгілік адал Бас діни қызметкер

14 Сонымен сенімімізді берік ұстанып, оны тапжылмастан
мойындайық. Көкке көтеріліп кеткен зор мәртебелі Бас діни
қызметкеріміз — Құдайдың рухани Ұлы Иса бар. 15 Ол бізге
жаны ашымайтын, осал жақтарымызды түсінбейтін діни қыз-
меткер емес, қайта, өзіміз сияқты әр түрлі сынақтан өтіп көрді,
бірақ ешқашан күнә жасаған жоқ. 16 Ендеше рақымы мол
Құдайдың тағына еш қысылмастан жақындап,* өтініштерімізді
білдірейік. Осылай көмекке мұқтаж кездерімізде Оның мейі-
рімділігі мен рақымына ие боламыз.

5 1 Әдетте әрбір бас діни қызметкер пенделер арасынан таң-
далып, олар үшін Құдайға қызмет етуге тағайындалады.
Оған арнап сый-тартулар ұсынып, адамдардың күнәларының
құнын өтеу үшін құрбандықтар шалады. 2 Бас діни қызметкер
өзінің де пенделік кемшіліктері* бар болғандықтан, білмей
тура жолдан адасып кеткендерге мейірімділік көрсете алады.
3 Сол себептен ол халық үшін де, өзі үшін де күнәның құнын
өтейтін құрбандықтар шалуға міндетті.

4 Бас діни қызметкер болу құрметін ешкім өз бетімен ием-
денбейді, оны Құдай белгілейді. Һарон* да қызметіне осылай
тағайындалған еді. 5 Сондай-ақ Мәсіх те бас діни қызметкер
болу құрметін өз бетімен иемденген жоқ. Қайта, Құдай Оған:

«Сен Менің рухани Ұлымсың,
Бүгін Әкең екендігімді жарияладым»*

деген. 6 Киелі кітаптың тағы бір жерінде былай да делінген:

«Мәліксадықтай діни қызметкерсің,
Мәңгі сондай боп қала да бересің!»*

7 Сонымен қатар Мәсіх жер бетінде жүргенде Өзін өлімнен
құтқаруға құдіреті жететін Әкесіне қатты дауыстап сиынып,
көз жасын төгіп жалбарынды және Оған мойынсұнып, ұнамды

---

*16 Яки: Құдайға (Мәсіх арқылы) кәміл сеніммен сиынып (7:25; 10:19-23; Жохан 14:12-14; 16:23-24).

*2 Яки: осал жақтары.

*4 Мұса пайғамбардың туған ағасы Һаронды Құдай алғашқы бас діни қызметкер етіп тағайындады (Мысыр. шығу 28:1).

*5 1:5; Забур жыр. 2:7.

*6 Забур жыр. 109:4; Жаратылыс. баст. 14:17-24; Еврей. хат 7:1-3.

болғандықтан тілегеніне ие болды.* 8 Құдайдың рухани Ұлы
бола тұра, Мәсіх ауыр азаптар шеккен кезінде де Әкесіне мойын-
сұнуға үйренді.* 9 Жүктелген тапсырмасын толық орындап
шыққан Ол Өзіне мойынсұнғандардың барлығы үшін мәңгі-
лік құтқарылуға жол ашты. 10 Құдайдың Өзі Мәліксадықты
тағайындағанындай, Мәсіхті де Бас діни қызметкер болуға
белгіледі.

Сенімнен таймас үшін Құдайдың шындығын ұғу

11 Бұл тақырып туралы тағы бірталай нәрселерді айтқанымыз
жөн болар еді, бірақ оларды түсіндіру қиын, өйткені сендер
зейін қойып тыңдамайтын болдыңдар. 12 (Мәсіх жолына түс-
кеннен бергі) кездеріңді ескерсек, өзгелерге тәлім берулерің
орынды болар еді. Керісінше, сендер әлі де Құдайдың хаба-
рындағы ең бастапқы қарапайым тәлімді басқа біреуден үйре-
нуге мұқтажсыңдар. Өздеріңе «қатты тағамның» орнына әлі
де «жұтатын сүт» керек! 13 «Сүтпен» қоректенетіндер Құдай
алдында ақталу туралы Ізгі хабарды әлі де не ұқпайды, не
дұрыс қолдана да алмайды. Олар — рухани сәбилер. 14 Тек
рухани кемеліне келгендер ғана «қатты тағамдарды» жей алады.
Байыппен ойлауға дағдыланғандықтан да* олар жақсы мен
жаманды айыра біледі.

6 1 Сол себепті Мәсіхтің Ізгі хабарының ең бастапқы тәлі
мін былай қойып, одан бетер жетілу үшін алға басайық.
Тағы да ең негізгі тақырыптарға: бізді рухани өлімге бастап
әкететін қылықтардан* бас тартып, Құдайға сенім арту жайын-
да, 2 шомылдыру рәсімі* мен қол қойып бата беру жөнінде
немесе өлгендердің қайта тірілуі және мәңгілік үкімделуі
туралы тәлімдерге тоқталғымыз келмейді. 3 Құдай қаласа, енді
әрі қарай жылжымақпыз.

---

*7 Құдай Оның сиынғанына құлақ салып, бойын билеген үрейден арылтты, өйткені Мәсіх Әкесіне ұдайы құрмет көрсетіп, бағынып жүретін (Лұқа 22:39-46; Елшілер. істері 2:24,31-32).

*8 Матай 26:36-46; 27:46.

*14 Немесе: Құдай сөзі бұлардың ар-ұжданын ұдайы түзетіп бергендіктен де.

*1 Яки: ескі күнәкар болмысымыздың іс-әрекеттерінен. Немесе: өлі (пайдасыз) рәсімдерден (9:14; Петір. 1-хаты 1:18).

*2 Яки: (діни) тазару рәсімдері. (Түсіндірмені қараңыз.)

[4]Себебі кейбір адамдарды істегендеріне өкіндіріп, қайтадан
Құдай жолына түсіру мүмкін емес: бір кезде жан дүниелері
Тәңірдің нұрынан ағарған еді. Олар Оның көктен жіберген
сыйының дәмін татып, Киелі Рухтан үлестерін алды. [5]Сондай-
ақ, Құдай сөзінің игілігінің де, болашақ заманның құдіретінің
де дәмін татып көрген болатын. [6]Алайда кейінірек олар тура
жолдан безіп кетті! Мұндай адамдар өз еріктерімен Құдайдың
рухани Ұлын тағы да айқышқа шегелеп тастағандай жұрттың
мазағына айналдырып жүр. Мұндай жағдайда оларды Құдай
жолына қайтару мүмкін емес.*

[7]Жиі жауған жаңбырмен шөлін қандырып, өзін өңдеп,
баптағандардың игілігі үшін өнімін берген жерді Құдай жарыл-
қайды. [8]Ал тікен мен ошаған шығаратын жер Оған пайдасыз,
көп ұзамай Оның қарғысына ұшырамақ! Ақырында мұндай жер
өртеледі.*

[9]Ал, қымбатты бауырластарым, осыларды айтқанмен, сен-
дердің бұдан жақсырақ жағдайда екендіктеріңе, яғни құтқа-
рылуларыңды берік ұстанғандарыңа көзіміз жетті. [10]Құдай
әділетсіз емес. Ол жасаған игі істеріңді, өз адамдарына берген,
әлі де беріп жатқан көмектерің арқылы Өзіне де көрсеткен
сүйіспеншіліктеріңді ешқашан есінен шығармайды. [11]Әрқайсы-
ларыңның үміттеріңді соңына дейін берік ұстануларың үшін
де осындай ынта-жігер танытқандарыңды аңсап тілейміз.
[12]Жігерсіз болуларыңды қаламаймыз, керісінше, сенім мен
шыдамдылық көрсетіп, уәде етілген игіліктерді иемденгендер-
ден үлгі алыңдар!

Құдайдың уәделеріне толық сенуге болады

[13]Өзінен жоғары ешкім тұрмағандықтан, Құдай Ыбырайым-
ға уәде бергенде Өзінің атымен ант етіп, [14]былай деді: «Саған
ақ батамды шүбәсыз үйіп-төгіп бере отырып, сенің ұрпақта-
рыңды сансыз көбейтемін».* [15]Осылай Ыбырайым шыдамды-
лықпен күтіп, Құдайдың уәде еткендеріне ие болды.

[16]Адамдар өздерінен жоғарының атымен ант береді. Сол
арқылы айтқандарын бекітіп, күллі дау-дамайларын доғартады.

---

*6 10:26-31; Петір. 2-хаты 2:17-22; Тімоте. 1-хат 4:2; Матай 18:15-17; Жақып. хаты 5:19; Жохан 18:15-18,25-27; 21:15-17.

*7-8 Жохан 15:5-6; Петір. 2-хаты 2:20-22; Жохан. 1-хаты 5:16; Ишая 5:4-7.

*14 Жаратылыс. баст. 22:17.

[17] Сондықтан Өзінің уәдесін иемденетіндерге алға қойған
мақсатының мызғымас екенін өте айқын көрсеткісі келгенде,
Құдай да айтқандарын антпен бекітті. [18] Осылайша біз бұл екі
мызғымас негізге (Оның уәдесі мен антына) сүйеніп, олардан
зор күш-жігер аламыз. Себебі Құдайдың өтірік айтуы еш
мүмкін емес. Бізге ұсынылған осы үміттен күдер үзбей, Одан
пана таптық. [19] Бұл үмітіміз берік зәкір сияқты жанымыздың
сенімді сүйеніші, ол көктегі киелі үйдің ішіндегі «шымылдық-
тың артында» Құдайдың Өзімен бекітілген. [20] Сол жерге Иса
Мәсіх Өзі кіріп, осы арқылы бізге де сонда кіруге жол ашты.
Ол — Мәліксадық сияқты тағайындалған мәңгілік Бас діни
қызметкеріміз.*

7

Мәліксадықтың діни қызметі

[1] Сол Мәліксадық Салим қаласының патшасы, Алла Тағала-
ның діни қызметкері болатын. Ыбырайым әлденеше патшаларды
жеңіп, ұрыстан оралып келе жатқанда Мәліксадық оған жолы-
ғып, батасын берді. [2] Сонда Ыбырайым қолындағы бар мал-
мүліктің оннан бір бөлігін (құдайы садақа етіп) оған тастап
кетті. Мәліксадық есімінің мәнісі «әділдік патшасы» болса,
«Салимның патшасы» — «Тыныштық пен амандық патшасы»
дегенді білдіреді. [3] Мәліксадықтың әке-шешесі, шыққан тегі
және өмір сүрген уақытының бас-аяғы туралы ешбір мәлімет
берілмеген. Сол жағынан ол мәңгі-бақи діни қызметкер болып
қалатын Құдайдың рухани Ұлына ұқсайды.*

[4] Мәліксадықтың мәртебесінің қандай жоғары екенін ойлап
көріңдер: тіптен түп атамыз Ыбырайым түскен олжасының
оннан бір бөлігін оған берді. [5] (Ыбырайымның шөбересі) Леуі-
нің тұқымынан шыққан діни қызметкерлер Құдайдың өсиетіне
сай өз бауырластары — Исраил халқының жалпы түсімінің
оннан бір бөлігін алып отырады. Бұлардың да Ыбырайымнан
тарағандықтарына қарамастан, леуіліктер олардан әлгі бөлікті
жинап келеді. [6] Ал Мәліксадық Леуі руынан шықпаса да,
Құдайдың уәдесін алған Ыбырайымның түсімінің оннан бір
бөлігін иемденіп, оған батасын берді.

---

*20 2:17; 5:10; 9:2-3,7,11-12; Леуілік. 16:2-17.

*3 Немесе: Құдайдың рухани Ұлынікі сияқты, оның діни қызметі де мәңгілік (яғни оның пенделік ізбасары жоқ).

7 Бата алғаннан бата бергеннің дәрежесі, сөзсіз, жоғары.
8 Оннан бірін жинайтын леуілік діни қызметкерлер күндердің
күнінде өлетін пенделер ғана, ал Мәліксадықтың тірі екендігі
туралы мәлімет берілген. 9 Ыбырайымның Мәліксадыққа қолын-
дағысының оннан бірін беруі арқылы кейінірек халықтан түсі-
мінің оннан бірін жинайтын Леуі руы туралы да оған Құдайы
садақа берді деп айтуға болады. 10 Себебі Леуі руы Мәліксa-
дықпен кездескен атасы Ыбырайымнан тарағандықтан, соның
істегендерінің нәтижесі бұларға да қонды. (Сондықтан да
Мәліксадықтың діни қызметкер ретіндегі дәрежесі Леуі руы-
нан шыққандардан әлдеқайда жоғары.)

Иса Мәсіхтің Бас діни қызметкерлігі

11 Таурат заңы Исраил халқына леуіліктердің діни қызметі-
нің негізінде* берілді. Егер осылардың қызметі көзделген
мақсатқа қол жеткізген болса,** онда Мәліксадық іспетті басқа
діни қызметкердің тағайындалуының қажеті болмай, (Леуінің
ұрпағы) Һароннан тараған діни қызметкерлер де жетіп жат-
қан болар еді. Алайда олардың қызметі жеткіліксіз болды.
12 Ал діни қызметте өзгерістер болса, онда Таурат заңының да
өзгертілуі керек. 13 Сол секілді, осы айтылғандарға қатысы бар
Мәсіхтің Өзі бірде-бір діни қызметкер шықпаған басқа рудан
еді: 14 Иеміздің Яһуда руынан шыққандығы белгілі. Сол ру-
дың діни қызметі туралы Мұса пайғамбар еш нәрсе айтпаған
болатын.

15 (Ал леуіліктердің діни қызметі адамдарды рухани мақса-
тына жеткізе алмай келді.) Бұл жайт Мәліксадық іспетті
басқа бір діни қызметкердің тағайындалуы арқылы бұрынғы-
дан бетер анық болып тұр. 16 Ол — адам ретінде Таурат заңында
жазылған шығу тегіне қатысты ережеге сай болғандықтан емес,
бойында сарқылмас құдіретті өмір болғандықтан діни қызмет-
кер. 17 Себебі Киелі жазбада:

> «Мәліксадықтай діни қызметкерсің,
> Мәңгі сондай боп қала да бересің!»*

деп жазылған.

---

*11 Немесе: заманында.

**11 Яки: адамдар күнәларынан арылып, расында да Құдаймен түгелдей табысып кетсе.

*17 5:6; Забур жыр. 109:4.

[18]Сонымен бұрынғы заң күшсіз, пайдасыз болғандықтан
ережелері істен шықты. [19]Мұса арқылы берілген сол заң еш
нәрсені де кемелділікке жеткізе алған жоқ. Ал қазір бұрынғы-
дан гөрі жақсы үмітіміз бар: сол бойынша біз шынымен Құдай
алдына барып, Оған сиына аламыз!

[20-21]Сонымен қатар, Құдай Мәсіхтің діни қызметкерлігін тіпті
антпен растады. Леуілік діни қызметкерлерге Ол ант берген
жоқ, ал Мәсіх діни қызметкер болып тағайындалғанда Құдай
Оған ант берді. Бұл туралы былай делінген:

«Жаратқан Ие былай деп ант берген еді,
Онысын ешқашан да өзгертпейді:
Сен діни қызметкерсің,
Мәңгі сондай боп қала да бересің!»*

[22]Осы арқылы Иса біз үшін бұрынғыдан гөрі жақсы Жаңа
келісімнің кепілі.

[23]Тағы бір айырмашылық бар: Көне келісім тұсында бір-бірі-
нің орнын басқан көптеген діни қызметкерлер болды. Барлығы
да ажалы жеткенде қызметінде қала алмады. [24]Ал Иса мәңгі-
бақи жасайтындықтан, Оның діни қызметі де өткінші емес.
[25]Сол себептен Ол Өзі арқылы Құдайға сиынғандардың* бәрін
толықтай құтқара алады. Иса мәңгі өмір сүріп, олар үшін өті-
ніш жасайды.

[26]Бізге дәл сондай: қасиетті де кінәратсыз, кіршіксіз, күнә-
карлардан аластатылып, аспаннан да жоғары, Құдайдың қасына
көтерілген Бас діни қызметкер қажет!

[27]Иса бұрынғы бас діни қызметкерлер сияқты күнде алды-
мен өз күнәларын өтеу үшін, сонан соң халықтың күнәсы үшін
құрбандық шалуға тиісті емес. Ол айқышта өлгенде Өзін бір-
жола құрбан етті. [28]Таурат заңы бойынша пенделік кемшілік-
тері бар адамдар бас діни қызметке тағайындалып келеді. Ал
сол заңнан кейін Құдайдың өз антымен бекітілген сөзі бас діни
қызметке Өзінің рухани Ұлын тағайындады. Ол — мәңгілік,
еш кемшіліксіз кемелді.

---

*20-21 Забур жыр. 109:4.

*25 Немесе: Құдай алдына барып, өтініш еткендердің (7:19; Забур жыр. 72:28; Жақып. хаты 4:8).

8 *Жаңа келісімнің негізін салған Бас діни қызметкеріміз*

1 Айтып жатқандарымыздың ең бастысы мынау: көкте
біздің Бас діни қызметкеріміз бар; Ол тағына жайғасқан
Ұлылық Иесінің оң жағындағы құрметті орнында отыр. 2 Сол
жерде Ол адам баласы емес, Жаратқан Иенің Өзі көкте тұр-
ғызған шынайы киелі үйде қызметін атқарып жүр.*

3 Әрбір бас діни қызметкер Құдайға сый-тарту мен құрбан-
дық жасау үшін тағайындалады. Сол сияқты біздің Бас діни
қызметкеріміздің де Құдайға ұсынатын құрбандығы болуға
тиіс еді. 4 Егер Ол жер бетінде қалса, діни қызметкер бола
алмас та еді. Себебі Таурат заңы бойынша ғибадатханада құр-
бандық жасайтын арнайы діни қызметкерлер бар. 5 Бұлардың
құлшылық етуі көктегі рухани қызметке ұқсағанмен, онымен
бірдей емес.* Мұса киелі шатырды дайындауға кірісkенде Құдай
оған: «Байқа, барлығын саған осы тау басында көрсетілген
үлгіге сай жасайтын бол!»** — деп ескертті ғой.

6 Ал Исаға жер бетіндегі діни қызметкерлердің міндетінен
анағұрлым жоғары қызмет тапсырылды. Сол сияқты Ол Құдай
мен адамдардың арасындағы бұрынғысынан гөрі жақсы келі-
сімге жол ашты. Бұл Құдайдың ерекше игілікті уәделеріне
негізделген. 7 Егер бұрынғы келісім ешбір кемшіліксіз болған
болса, онда өзгесін жасаудың керегі болмас та еді. 8 Алайда
Еремия пайғамбар халқының айыбын бетіне басқанда былай
деген:

«Жаратқан Ие мынаны айтады:
Мен Исраил және Яһуда халқымен
Жаңа келісім жасайтын күн туады.
9 Бұл келісім Мен олардың ата-бабаларын
Қолдарынан жетелеп Мысырдан алып шыққанда
Солармен жасаған келісіміммен бірдей болмайды.
Олар бұл келісіміме адал болмағандықтан
Ықыласымнан айырылды дейді Жаратқан.

---

*2 Исраилдіктердің айдалада тұрғызған киелі шатыры және Иерусалимде салған киелі үйі көктегі мәңгілік киелі үйдің өткінші нұсқалары ғана болатын (9:1-2; Мысыр. шығу 25:8-9; Шежіре. 2-ж. 3-5).

*5 Яки: Олар көктегі киелі үйдің тек көшірмесі іспетті (бұ дүниелік) ғибадатханада қызмет етеді.

**5 Мысыр. шығу 25:40.

[10] Ал Менің Исраил халқымен кейінгі заманда
Жасайтын келісімім мынадай болмақ:
Мен тағылымымды* ой-саналарына құямын,
Олардың жүректеріне жазып та қоямын.**
Сонда Мен олардың Құдайы болам,
Ал олар өз халқым болады дейді Жаратқан.
[11] Сонда ешкімге замандасы мен ағайынына:
Жаратқан Иені таныңдар жақыннан
Деп үйретудің қажеті болмайды да.
Өйткені үлкенді-кішінің барлығы да
Мені білетін болады жақыннан.
[12] Мен әділетсіз қылықтарын олардың
Рақымшылықпен кешіретін боламын,
Һәм жасаған күллі күнәларын
Бұдан былай есіме түсірмейтін боламын».*

[13] Ендеше Құдай «Жаңа келісім» дегенде бұрынғысының ескіргендігін білдірді. Ал ескіріп, көнерген нәрсе көп ұзамай күшінен айырылып, жойылмақ.

9

Көне және Жаңа келісімдерге сай жасалған құрбандықтар

[1] Бұрынғы келісімге сай Құдайға құлшылық ету үшін арнайы
ережелер және жер бетіндегі қасиетті ғибадат орны болды.*
[2] Киелі шатыр тігіліп, оның «қасиетті бөлме» деп аталған
алдыңғы бөлімінде шам қойғыш, үстел және соның үстінде
сый-тарту ретінде ұсынылған нандар тұратын.* [3] Ал шатыр
ішіндегі шымылдықтың артында «ең қасиетті бөлме» деп
аталған киелі орын болатын.* [4] Сол жерде тұтастай алтынмен
қапталған үстел және келісім сандығы орналасқан еді. Сол
үстелдің үстінде Құдайға арнап хош иісті заттар өртеліп түтетілетін. Ал сандықтың ішінде келісімнің куәліктері: манна

*10 Яки: келісімімнің ережелерін.
**10 Немесе: Мен заңдарымды олардың рухтарына сіңіріп, жүректеріне «жазып» қоямын.
*12 Еремия 31:31-34.
*1 Мысыр. шығу 25:8-9; 40:1-6.
*2 Мысыр. шығу 25:23-39; 26:33.
*3 Мысыр. шығу 26:31-34.

деген керемет тағам салынған алтын құмыра, Һаронның бүр
жарған таяғы және он өсиет жазылған екі тас тақтайша сақта-
латын.* 5 Құдайдың салтанатты ұлылығы қонатын сол сандық-
тың үстінде керуб* атты екі періштенің мүсіндері тұратын.
Олардың жайылған қанаттары сандық қақпағын** жауып тұрды.
Сол қақпаққа халықтың күнәсын өтеу үшін жыл сайын шалын-
ған құрбандықтың қаны бүркілетін. Алайда мұны қазір егжей-
тегжейлі айтып жатудың қажеті жоқ.

6 Осылай жабдықталған киелі үйдің алдыңғы бөлмесіне діни
қызметкерлер күн сайын кіріп, Құдайға құлшылық етеді. 7 Ал
екінші, ең қасиетті бөлмесіне тек бас діни қызметкерге ғана
жылына бір-ақ рет енуге болады. Сол кезде ол өзінің және
халықтың білмей жасаған күнәларын өтеу үшін шалынған
құрбандықтың қанын ала кіруге тиісті.

8 Киелі Рух осы арқылы бізге мынаны білдіреді: киелі үйдің
алдыңғы бөлімі әлі де бар болып тұрғанда, ең қасиетті бөлімге
(яғни Құдай алдына) апаратын жол ашық емес. 9 Бұл осы
замандағы жайттың бейнесі! Құдайға ұсынылатын сый-тарту-
лар мен құрбандықтар Оған сиынатын адамдардың ар-ұжданын
күнәларынан түпкілікті арылта алмайды. 10 Мұндай ішіп-жеу
және түрлі тазару рәсімдері сияқты сыртқы* дәстүрлерге байла-
нысты ережелер Жаңа келісім ендірілген кезге дейін ғана
күшінде болды.

Мәсіхтің Жаңа келісімді бекітіп, төгілген қаны

11 Енді міне, Бас діни қызметкеріміз Мәсіх бізге соншама
рухани игіліктер алып келді! Сонда Ол жер бетіндегі ғибадат
орнынан гөрі әлдеқайда ұлы да кемелді көктегі киелі үйге
кірді. Бұл адам қолынан шыққан, осы жаратылыстың бір
бөлігі емес. 12 Мәсіх, сондай-ақ, құрбандыққа шалынған қош-
қарлар мен бұзаулардың қанын емес, Өзінің құрбан болған
кезінде төгілген қанын осы киелі үйдің ең қасиетті бөліміне
біржола алып кірді. Осылайша Ол бізді күнәмыздан арылтып,

---

*4 Мысыр. шығу 30:1-5; 25:10-21; 16:15-17,32-33; 31:18; 32:15; Ру. санау 17:10.
*5 Жаратылыс. баст. 1:24; Патша. 2-ж. 6:2.
**5 Немесе: Құдай халықтың күнәсын кешіретін орынды. (Ол рақымшылық тағы деп те аталатын.) (Мысыр. шығу 25:20-22; 26:34; 37:6-9; Леуілік. 16:11-17)
*10 Яки: тәндік (тәнді діни тұрғыдан тазартатын).

мәңгілік азат етті.* [13] Таураттың ережелеріне сай арам деп
есептелгендерге құрбандыққа шалынған қошқардың не бұзау-
дың қаны, немесе шалынып, өртелген жас сиырдың күлі
себілетін. Сол арқылы олар сырттай тазаратын.* [14] Олай болса,
мәңгілік Киелі Рухқа кенелген, Өзін мүлдем кемшіліксіз
құрбандық ретінде Құдайға ұсынған Мәсіхтің өз қаны рухани
өлімге бастап әкететін қылықтардан* ар-ұжданымызды одан
бетер арылтып тазартпақ! Соның нәтижесінде біз мәңгі тірі
Құдайға шынымен ғибадат ете аламыз.

[15] Сол себептен де Мәсіх Жаңа келісімнің негізін салушы!
Ол адамдарды Көне келісімнің тұсында жасаған күнәларынан
арылту үшін өз жанын өлімге қиды. Сондықтан енді Құдай
шақырғандар Оның уәде еткен мәңгілік жарылқауына* ие
болады.

[16] Құдай бекіткен келісімді өсиетнамамен салыстыруға болады:*
мұны қалдырған кісінің өлгендігі анықталған соң ғана, оны
ашып оқуға болады. [17] Өсиетнама адам тірі жүргенде емес,
қайтыс болғаннан кейін ғана күшіне енеді. [18] Сол сияқты,
бұрынғы келісім де қанмен бекітіліп,* күшіне енді. [19] Алдымен
Мұса пайғамбар бүкіл Исраил халқына Таурат заңының бар-
лық өсиеттері мен ережелерін жариялаған еді. Содан кейін
құрбандыққа шалынған бұзаулар мен қошқарлардың қанын
алып, су қосты да, үсоп шөбінің бір сабағы мен аздаған ал
қызыл түсті жүнді соған малып алып, Келісім кітабына және
бүкіл халыққа бүркіп тұрып: [20] «Бұл — Құдайдың сендерге
ұстануға бұйырған келісімін бекітетін қан»,* — деді. [21] Дәл
солай Мұса киелі шатырға да, Құдайға қызмет жасағанда
қолданылатын барлық бұйымдарға да қан бүрікті. [22] Таурат
заңы бойынша бәрі дерлік қанмен тазартылады. Қан төгілмей,
Құдай күнәны кешірмейді.

---

*12 Яки: Ол күнәмыздың құнын өтеп, бізді мәңгілік азат етті.
*13 Яки: тәндері діни тұрғыдан тазаратын (Ру. санау 19:9,17-20).
*14 Яки: жасаған «өлі істерімізден» (6:1).
*15 Немесе: мәңгілік мұраға, Құдайдың қасындағы мәңгілік өмірге (10:36-39; Елшілер. істері 20:32).
*16 Грекше «келісім» сөзі «өсиетнама» дегенді де білдіреді. Түсіндірмені қараңыз.
*18 Немесе: бірінші өсиетнама да құрбанға шалынған малдың қанымен бекітіліп (Мысыр. шығу 23:6).
*20 Мысыр. шығу 24:8; Матай 26:28.

Бір-ақ рет ұсынылған мәңгі жеткілікті құрбандық

[23]Сонымен, көктегі киелі үйдің көшірмесі болған жердегі
ғибадат орны құрбандыққа шалынған малдың қаны арқылы
тазартылуға тиіс болды. Алайда көктегі киелі үй үшін бұдан
әлдеқайда құнды құрбандық жасау қажет еді. [24]Мәсіх сол
шынайы киелі үйдің көшірмесі болатын, адам қолымен жасал-
ған ғибадат орнына емес, көктің өзіне енді. Ол қазір сонда
Құдай алдында тұрып, бізді қолдап сөйлейді.* [25]Көне келі-
сімге сай бас діни қызметкер шалынған құрбандықтың қанын
киелі үйдің ең қасиетті бөліміне жылма-жыл алып кіреді. Ал
көкке енген Мәсіхке өз жанын қайта-қайта құрбан етудің
қажеті жоқ. [26]Әйтпесе Ол әлем жаратылғаннан бері әлденеше
рет азап шегіп өлуге мәжбүр болған болар еді. Керісінше,
Мәсіх қазір, дүниенің* ақырғы заманында, бір-ақ рет жер
бетіне келіп, адамдарды күнәларынан біржола арылту үшін
Өзін құрбандыққа қиды.** [27]Құдай әр адамның бір рет өліп,
содан соң қиямет сотының алдында тұратынын белгілеген.
[28]Сол секілді Мәсіх бір рет көптеген адамдардың күнәларын
өз мойнына алып құрбан болды. Ол дүниеге қайта оралған
кезде тағы да күнәны өтеу үшін емес,* Өзін аңсап күтіп жүр-
гендерді түгелдей құтқару үшін келеді.

10

Нағыз құрбандық пен Жаңа келісім туралы уәделердің іске асуы

[1]Таурат заңы Құдайдың адамдарға дайындап қойған жарыл-
қауының өзі емес, оның күңгірт жобасы ғана. Сол заң бойын-
ша жыл сайын қайталап жасала беретін бірдей құрбандықтар
Құдай алдына баратын адамдарды еш уақытта түпкілікті
тазартып, мүлтіксіз ете алмайды. [2]Егер адамдар құрбандық
жасаулары арқылы біржола тазаланса, онда олар өз күнәкар-
лықтарын сезінуден қалып, құрбандық жасауларын доғарған
болар еді. [3]Ал шын мәнісінде жылма-жыл ұсынылатын құр-
бандықтар адамдардың жасаған күнәларын естеріне түсіріп
қана отырады. [4]Өйткені құрбанға шалынған бұқалар мен қош-

---

*24 7:24; Рим. хаты 8:34; Ишая 53:12. Түсіндірмедегі «Құдай» мен «Құдай-дың рухани Ұлын» да қараңыз.

*26 Яки: дәуірлердің.

**26 Немесе: (сенушілердің) күнәларын өз құрбандығымен жойды.

*28 Бұл енді керек болмайды (9:25-26).

қарлардың қаны адамның күнәсын өтеп, тазарта алмайды.
5 Сол себепті Мәсіх бұл дүниеге келгенде, Өзін құрбандыққа
қиятыны туралы Тәңірге былай деген:

«Құрбандықтар мен сый-тартуларды қаламадың,
Бірақ Сен Маған тәндік денемді дайындадың.
6 Түгел өртелетін не күнәны өтеу үшін ұсынылатын
Құрбандықтарды Сен жақтырмай тұрдың.
7 Сонда Мен былай деген болатынмын:
Уа, Құдай, Сенің еркіңді орындау үшін келе жатырмын.
Киелі жазбада Мен туралы осылай деп жазылған».*

8 Сол құрбандықтардың Таурат заңына сай ұсынылатынына
қарамастан, Ол алдымен былай деді: «Сен құрбандықтар мен
сый-тартуларды қаламадың, түгел өртелетін не күнәны өтеу
үшін ұсынылатын құрбандықтарды Сен жақтырмай тұрдың».
9 Содан кейін Ол: «Уа, Құдай, Сенің еркіңді орындау үшін келе
жатырмын» деп қосты. Осылайша Тәңір бұрынғы құрбандық
рәсімдерін доғартып, олардың орнына Мәсіхтің құрбандығын
енгізді. 10 Иса Мәсіхтің өз денесін біржола құрбан етіп, Құдай-
дың еркін орындауы арқылы біз Оның қасиетті адамдарына
айналдық.

11 Әрбір діни қызметкер күн сайын міндетін атқара тұрып,
әрдайым бірдей құрбандықтарды ұсынады. Бірақ шын мәні-
сінде солар ешқашан күнәларды өтеп, жоя алмайды.* 12 Ал Мәсіх
сенушілердің күллі күнәларын өтеп, тазарту үшін бір ғана
құрбандық ұсынған соң, Құдайдың оң жағындағы құрметті
орнына мәңгілікке жайғасты. 13 Енді Ол барлық жауларының
Өзінің табанының астына түсуін күтіп отыр. 14 Сонымен Мәсіх
Құдайға бағышталғандарды* жалғыз-ақ құрбандығымен мәңгі-
лік кінәратсыз таза қылды.

15 Киелі Рух та бізге осыны растайды. Алдымен Ол былай
деді емес пе:

16 «Жаратқан Ие мынаны айтады:
Бұл Менің кейінірек олармен жасайтын келісімім —
Мен тағылымымды жүректеріне құямын,
Ой-саналарына жазып та қоямын».

---

*7 Забур жыр. 39:7-9 (Көне грекше аудармасынан үзінді).
*11 10:1,4.
*14 Немесе: күнәдан арылып қасиетті болғандарды.

[17] Бұған Ол:

«Мен олардың күнәлары мен әділетсіз қылықтарын
Бұдан былай есіме түсірмейтін боламын»,*

— деп қосты. [18] Ал күнәлар кешірілген жерде енді қайтып
оларды өтеп, жоятын құрбандықтың қажеті де жоқ.

Құдайға жақындап, Одан үміттеріңді үзбеңдер!

[19-20] Сонымен, бауырластар, Иса Мәсіхтің өз қанын төккені-
нің арқасында енді еш қысылмастан ең қасиетті орынға* кіре
аламыз. Иса Құдай алдына баруымызға бөгет болған «шымыл-
дықты» өз денесін құрбан етуімен қақ айырып, біз үшін
мәңгілік өмірге жаңа жол ашты. [21] Ол, сондай-ақ, ұлы Діни
қызметкеріміз ретінде көктегі бүкіл Құдай үйінің* үстінен
қарайды. [22] Сондықтан да адал жүрекпен, нық сеніммен Құдай
алдына барып, Оған сиынайық. Ар-ұжданымыз күнә атаулыдан
арылып, тәніміз таза сумен жуылған болсын.* [23] Мойындаған
үмітімізді үзбей, берік ұстанайық, себебі уәде берген Құдай
сөзіне адал.

[24] Өзара сүйіспеншілік көрсетіп, игілік істеуге қозғау салу-
дың қамын ойлайық. [25] Кейбіреулер сенушілердің жиналыс-
тарына бармай қалуды дағдыға айналдырып алған сияқты. Ал
біздер солай істемей, бір-бірімізді одан бетер жігерлендірейік.
Иеміздің қайтып келетін күнінің таяп қалғанын білесіңдер
ғой.

[26] Ал егер шынайы хабарды естіп-білгеннен кейін де әдейі
күнә жасай берсек, онда бізді күнәмыздан арылта алатын еш-
қандай құрбандық жоқ.* [27] Қайта, қиямет сотын және Иемізге
қарсы шыққандарды жалмайтын тозақ отын үрейленіп күту-
ден басқа бізге түк те қалмайды. [28] Егер біреу Мұсаға берілген
Таурат заңынан бас тартып, онысын екі-үш куә дәлелдесе, сол

---

*17 Еремия 31:33-34.

*19-20 Яки: (көктегі киелі үйдің ішіндегі) ең қасиетті бөлмеге (яғни Құдай алдына) (6:19-20; 9:3-5).

*21 Немесе: бүкіл Құдай халқының (3:2,6).

*22 Яки: Құдайдың қасына барып, сиынайық. Діни қызметкерлердің өз үстеріне құрбандықтың қанын бүркіп, денелерін таза сумен жуатыны ндай, біз де ар-ұжданымызды әр қилы кінәлардан толық арылтып, жамандық атаулыдан тазарайық.

*26 6:4-6; Жохан 15:6; Матай 3:10.

аяусыз өлімге кесіледі. [29] Ендеше Құдайдың рухани Ұлын аяқ-
пен таптағандай менсінбеген әркім бұдан бетер қаншама ауыр
жазаға лайық деп ойлайсыңдар!

Сондайлар Тәңір Жаңа келісімін бекіткен Исаның қаны
арқылы күнәсынан арылғанмен, енді Оның қанына немқұрайды
қарап, өздеріне Құдайдың рақымын жеткізген Киелі Рухын
қорлайды. [30] «Мен кек аламын, Өзім есесін қайтарамын» деген-
нің Кім екенін білеміз ғой. «Жаратқан Ие өз халқына сот жүр-
гізбек»* деп те жазылған. [31] Мәңгі тірі Құдайдың қолына түсіп,
сотталу қандай қорқынышты!

[32] Бұрынғы уақытты еске алыңдаршы: Құдайдың нұры жүрек-
теріңді ағартқаннан кейін сендер азапқа толы күреске тап болып,
соған төтеп бердіңдер. [33] Кейбіреулерің масқараға, зорлық-зом-
былыққа ұшырап, жұрт қызықтап қарайтын тамашаға айнал-
дыңдар. Ал өзгелерің осылай күйзеліске түскен бауырласта-
рыңның қасіретін бөлісіп, [34] тұтқынға түскендерге жандарың
ашып, жәрдем бердіңдер. Мал-мүліктеріңді талан-таражға сал-
ғанда, бұны тіпті қуана қабылдадыңдар! Себебі көкте өздеріңе
арналған, одан әлдеқайда құнды, мәңгілік дәулеттің бар екенін
білдіңдер.

[35] Ендеше жігер берген үміттеріңнен күдер үзбеңдер, сол
үшін берілетін зор сый алдарында күтіп тұр. [36] Құдайдың еркін
орындап, Оның уәде еткенін иемдену үшін төзімді болуларың
қажет. [37] Тәңіріміз бір пайғамбары арқылы алдын ала былай
деген:

Келуге тиісті Ол сәлден кейін келіп, еш кешікпейді.
[38] «Әділ адамым Маған сеніп шынайы өмір сүреді».*
Ал кім қаймығып, бағытынан кері қайтса,
Ризашылығымды бермеймін сондайға.

[39] Бірақ біз алған бағытынан кері қайтып, тозаққа түсетіндер-
дің қатарынан емеспіз, Құдайға нық сеніп, мәңгілік құтқарыл-
мақпыз.*

---

*30 Заң. қайтал. 32:35-36.

*38 Яки: Сенімі арқылы ақталған адамым шынайы өмірге ие болады (Аббақұқ 2:4).

*39 Яки: кері қайтып, рухани өлімге (Құдайдан мәңгі ажырауға) ұшырайтындардың қатарынан емеспіз, сенімге адал болып, жандарын мәңгі аман сақтайтындардың қатарынанбыз (Марқа 8:34-38).

11

Сенімнің батырлары

1 Ал сенім дегеніміз — үміттенгеннің жүзеге асаты-
нына күмәнданбау, әлі де көрінбей тұрған уәденің орындалуына
шүбәсіз илану.* 2 Тәңірге осындай сенім артқандары үшін ата-
бабаларымыз Оның ризашылығына ие болды.
3 Құдайдың әлемді айтқан сөзімен* жаратып, ретке келтірге-
нін, яғни көз алдымыздағы жаратылысты көзге көрінетін зат-
тан емес, ғайыптан жасап шығарғанын сеніміміզбен ұғынамыз.
4 Құдайға сенгендіктен Әбіл Оған арнап Қабылдікінен гөрі
тиімді* құрбандық жасады. Сенімі арқылы Әбіл ақталды, өйт-
кені Құдай оның ұсынған сый-тартуларын ұнатып қабылдады.
Әбіл өлсе де, оның сеніммен істегені әлі де үлгі болып келеді.
5 Енох Құдайға сенгені үшін ажалға жолықтырылмай бұ
дүниеден әкетілді. «Ол жер бетінен ғайып болды, себебі Құдай
оны Өзіне алып кеткен еді».* Енохтың бұған дейінгі өмірінің
Құдайға ұнамды болғаны туралы да Киелі жазбада айтылған.
6 Ал сенім артпай Құдайға ұнау мүмкін емес. Оған келген
әркім Оның бар екеніне сенуге және Өзін іздеп, жақыннан
таныгысы келгендерді Құдайдың жарылқайтынына илануға
тиіс.*
7 Нұх пайғамбар әлі де көзге көрінбеген топан су туралы
ескертілгенде Құдайға сеніп, Оны терең қастерлегендіктен от-
басын құтқару үшін кемесін жасап дайындады. Осы сенімімен
ол дүниенің қиқарлығын әшкерелеп, сенім арқылы болатын
ақталуға қолы жетті.*
8 Ыбырайым пайғамбар да Құдай өзін шақырып алып, кейін
тұрақты меншігіне беруге уәде еткен елге барып тұруға бұйыр-
ғанда, Оған сеніп, мойынсұнды. Қайда бара жатқанын білмесе
де, жолға шықты. 9 Уәде етілген елде ол жат жерлік кірме
болып, Тәңірге сеніп өмір сүрді. Сондай уәдені алған Ысқақ
пен Жақып та Ыбырайым сияқты көшіп-қонып, шатырларда
тұрып жатты. 10 Себебі Ыбырайым сәулетшісі де, құрылысшысы

---

*1 Яки: үміттенгеннің жүзеге асуы, әрі көзге көрінбейтін жайттарға дәлел келтіру.
*3 Яки: айтқан бұйрығымен (1:2; Жаратылыс. баст. 1:3-8; Жохан 1:3).
*4 Яки: жақсырақ (Жаратылыс. баст. 4:3-8).
*5 Жаратылыс. баст. 5:21-24. (Енох Ыдырыс деп те аталады.)
*6 Елшілер. істері 17:27; Рим. хат 10:10-15.
*7 Жаратылыс. баст. 6:9-22.

да Құдайдың Өзі болған, негізі берік қаланған мәңгілік қаланың пайда болуын күтіп жүрді.*

[11] Сенімі арқылы Ыбырайым жасы ұлғайған шағында әйелі Сарадан бала сүю үшін Құдайдың құдіретін қабылдады. Ол Сараның бедеулігіне қарамастан,* ұлды етуге уәде берген Тәңірді сөзінде тұрады деп санады. [12] Сондықтан төрінен көрі жуық қарт адамнан аспандағы жұлдыздар мен теңіз жағалауындағы құм қиыршықтарындай сансыз көп ұрпақ тарады.

[13] Ыбырайым, Ысқақ, Жақып үшеуі де сенімдерін ұстанған күйі дүние салды. Тәңір өздеріне уәде еткен игіліктерді иемденбестен соларды тек алыстан ғана көріп, қуанды. Олар өздерінің жер бетінде тек жат жерлік келімсек ретінде тұрғандарын мойындады. [14] Осылай айтқандар шынайы отандарын көздеп жүргендерін білдіреді. [15] Өздері тастап кеткен елдерін естеріне түсіріп отырса, соған қайта оралудың орайы да болар еді. [16] Ал олар одан гөрі жақсы елді, яғни көктегі отандарын, аңсап күтті. Сол себептен де Құдай олардың Құдайы деп аталудан бас тартпайды,* соларға арнап Ол көкте мәңгілік қала дайындап та қойды.

[17-18] Ыбырайым сенімі сыналғанда Құдайға нық сенгендіктен Ысқақты құрбандыққа ұсынды. Ол туралы «Сенің ұрпағың Ысқақтан тарайтын болады»* деген уәде алғанымен жалғыз ұлын құрбан етуге дайын болды. [19] Ыбырайым Құдай баламды өлімнен қайта тірілтуге де құдіретті деп есептеді; астарлап айтқанда, ол баласын өлімнен қайтарып алды да.

[20] Ысқақ та Құдайға сенім артып, ұлдары Жақып пен Есауға олардың болашағы жайында көреген батасын берді.

[21] Жақып өлер алдында сеніміне бола Жүсіптің екі ұлына батасын беріп, басын таяғына сүйеп тұрып Құдайға сиынды.*

[22] Жүсіп Құдайға сенгендіктен бұ дүниеден аттанарда Исраил ұрпақтарының келешекте Мысырдан көшіп шығатындары жайлы ескертіп, өзінің сүйегін бірге алып кетулерін өсиеттеді.*

---

*8-10 Жаратылыс. баст. 12:1-9; 13:3-4; 23:2-4; 28:13-15; Аян 21:1-4,14-21.

*11 Немесе: Сенімге бола Сара да бедеулігіне қарамастан жүкті болуға қолы жетіп, жасы ұлғайған шағында балалы болды, өйткені ол.

*16 Немесе: ұялмайды (Мысыр. шығу 3:6; Матай 22:32).

*17-18 Жаратылыс. баст. 21:12; 22:1-13.

*20-21 Жаратылыс. баст. 27:27-29,39-40; 47:31; 48:14.

*22 Жаратылыс. баст. 50:24-25; Мысыр. шығу 13:19; Ешуа 24:32.

23 Мұса пайғамбардың әке-шешесі Құдайға сенгендіктен жаңа
туған бөбегін үш ай бойы жасырып қойды. Оның ерекше бала
екенін көрген олар Мысыр патшасы перғауынның жарлығы-
нан қаймықпады.

24 Сеніміне бола Мұса жасы кәмелетке келгенде перғауын
қызының баласы деп аталудан бас тартты. 25 Ол күнәкар өмірдің
өткінші рақатынан гөрі Құдай халқымен бірге жәбірленуді
таңдады.* 26 Осылай Мұса (Құдай уәде еткен) Мәсіх үшін
масқара болуды Мысырдың қазыналарынан артық байлыққа
санады. Себебі ол болашақтағы мәңгілік сыйды көздеді.

27 Мұса Тәңірге сенгендіктен патшаның қаһарынан қаймық-
пай, Мысырды тастап кетті. Көзге көрінбейтін Жаратқан Иеге
көріп тұрғандай иланып, Оның тапсырғандарына берік болды.

28 Ол сеніміне бола Құтқарылу мейрамында исраилдіктерге
құрбандыққа тоқты шалып, соның қанын босағаларына жағу
рәсімін енгізді. Осылай мысырлықтардың тұңғыштарын өлті-
руші (періште) оларға жоламады.*

29 Исраил халқы Құдайға сенгендіктен Қызыл теңізден* құр-
ғақ жермен жүргендей өте шықты. Мысырлықтар да солай
істемекші болғанда суға батып қырылды.

30 Исраилдіктер Тәңірге сеніп Иерихон қаласын жеті күн
бойы айналып жүргеннен кейін оны қоршаған қамалдары құлап
түсті.

31 Бұрын жеңіл жүрісті болған Рахаб Құдайға сенім артқан-
дықтан исраилдік барлаушыларды үйіне түсіріп, аман-есен
сақтап қалды. Сол себепті ол Құдайға мойынсұнбаған жерлес-
терімен бірге өлтірілген жоқ.*

32 Тағы не айтайын? Гедеон, Барақ, Самсон, Ефтах, Дәуіт,
Самуил және басқа пайғамбарлар туралы әңгімелеуге уақытым
жетпес те еді. 33 Олар Құдайға сенгендіктен патшаларды жеңіп
шығып, әділдік орнатып, уәде етілгенге ие болды. Кейбіреулері
арыстандардың аузын жауып, 34 жалын шашқан өртті сөндіріп,
семсер жүзінен аман қалды.* Әлсірегенде Құдайдан күш алып,

---

*23-25 Мысыр. шығу 1:8,15-16, 22; 2:1-11.
*26-28 Мысыр. шығу 5:1-9; 12:21-23,29-30.
*29 Немесе: Қамыс теңізінің (Мысыр. шығу 14:1-31).
*30-31 Ешуа 2:1-16; 6:6-25.
*33-34 Патша. 2-ж. 8:1-3; Даниял 6:22; 3:19-27; Мысыр. шығу 18:4; Патша. 4-ж. 20:7; Билер 15:8.

ұрыс-шайқаста нығайып, жау жасақтарын қуып шықты.
35 Кейбір әйелдер өлгендері қайта тіріліп, олармен қайтадан
қауышты.*

Ал қиналып өлтірілген басқалар да болды. Олар сатқындық-
пен бостандық алудан бас тартып, әлдеқайда жақсы өмірге
қайта тірілулерін көздеді. 36 Өзге кейбіреулері мазаққа ұшырап,
соққыға жығылып, шынжырмен құрсауланып, түрмеге жабыл-
ды. 37 Біреулері таспен атқыланып, арамен кесіліп, семсермен
шабылып өлтірілді. Басқалары қой, ешкінің терісін жамылып,
жоқшылық көріп, азапталып, жәбірленді. 38 Күнәкар дүние
сондай ер жүрек адамдарға лайықсыз еді! Олар айдалада таулы-
тасты жерлерде қаңғып жүріп, үңгірлер мен апандарда жасы-
рынып өмір сүрді. 39 Бұлардың барлығы сенімдерінің арқасын-
да Тәңірдің ризашылығына ие болды. Дегенмен Оның уәде
еткенін* иемдене алмады. 40 Себебі Құдай біз үшін одан да жақсы
жоспар ойлап қойған болатын: Ол осы адамдарды бізбен бірге
ғана кемелді етіп, мәңгілік мақсатына жеткізуді қалады.

12 *Исаның үлгісін және Құдайдың игілікті тәрбиесін қабылдау*

1 Осылай өз сенімдерін айқын паш еткен қалың тобыр бізді
жарыстағы жанкүйерлердей қоршап тұр.* Сондықтан да бізге
бөгет болатынның барлығынан, әсіресе тез шырмап алатын
әрбір күнәдан, арылып, алдымыздағы «жарысты» қажырлы-
лықпен аяқтайық! 2 Басқа жаққа мойын бұрмай, бар назары-
мызды Исаға аударайық! Бастапқыда сенім жолын салған Ол
бізді сеніміміз арқылы Құдай белгілеген мақсатымызға жет-
кізеді де. Иса Өзін күтіп тұрған зор қуаныш үшін айқышқа
шегеленудің қорлығын елемей, соған төзді. Бұдан кейін Ол
Құдай тағының оң жағындағы орнына жайғасып отырды.
3 Оның күнәкарлардың қаншама жауыздықтарына шыдағанын
ескеріңдер! Осылай сендер де қажымаңдар, жігерлеріңді жасыт-
паңдар!

---

*35 Патша. 3-ж. 17:22-23; Патша. 4-ж. 4:36-37.

*39 Яки: Мәсіх жеткізген мәңгілік құтқарылуды (Елшілер. істері 13:32).

*1 Немесе: Осылайша Құдайдың адалдығына куә болған, бізді бұлт секілді қоршап тұрған сенушілер тобыры бар. (Осындағы астарлы сөз үлкен стадиондағы жанкүйер көрермендерді еске түсіреді.) (Қорынт. 1-хат 9:24)

[4] Күнәға қарсы тойтарыс берген күрестерінде сендер әлі де
қандарыңды төгіп, жандарыңды пида еткен жоқсыңдар. [5] Әлде
Құдайдың сендерді Өзінің рухани балалары деп атаған мына
ескертпесін ұмыттыңдар ма:

«Балам, Тәңір тәрбиелегенде
Онысын менсінбей жүрме,
Ол сені жөнге келтіргенде
Еңсең түсіп, жүнжіме!
[6] Иеміз сүйетін әркімді
Түзетіп тәрбиелейді де,
Бауырына басқан әр баласын да
Жазалайды қажет болғанда».*

[7] Көріп жатқан азаптарыңа тәрбие ретінде шыдаңдар. Құдай
сендерге рухани баласына қарағандай қарайды. Әкесі түзет-
пейтін бала бола ма? [8] Барлық сенушілер де соны бастарынан
өткізеді. Егер сендер осылай тәрбиеленбесеңдер, онда Оның
шынайы рухани балалары болмағандарың.* [9] Туған әке-шеше-
леріміз бізді тәрбиеледі, біз оларды қастерлеп, сыйлап келеміз.
Ендеше шынайы өмірге ие болу үшін көктегі рухани Әкемізге
одан бетер бағынумыз керек емес пе? [10] Әке-шешелеріміз өз
пайымдауларынша шектеулі уақыт аралығында жазалап та
тәрбиелесе, Құдай бізді нағыз игілігіміз үшін басымызға қиын-
шылықтар туғызып тәрбиелейді. Осылайша Өзінің қасиетті
болғанындай бізді де қасиетті етуді* көздейді. [11] Кезінде әрбір
жаза қуаныш емес, реніш туғызады. Ал соны басынан өткізіп
тәрбиеленгенге ол кейінірек әділдік пен тыныштықтың игі-
лікті жемісін береді.

[12] Сонымен салдырап, дәрменсіз қалған аяқ-қолдарыңның
буындарын бекітіп, еңселеріңді көтеріңдер! [13] Рухани жағынан
әлсіреген бауырластарыңның адаспай, қайта, сауығып кетулері
үшін «түзу жолмен* аяқтарыңды нық басып жүріңдер!»

---

*6 Нақыл сөз. 3:11-12.

*8 Немесе: онда әке тәрбиесінен ада некесіз туған баладай болар едіңдер.

*10 Яки: Өзінің қасиетті болмысын бөлісуімізді.

*13 Яки: Құдайдың тура жолымен (Нақыл сөз. 4:26).

Құдай жолынан таймауды ескерту

[14] Барлық адамдармен тату болып, Құдайға бағышталған
қасиетті өмір кешуге ұмтылыңдар! Мұнсыз ешкім Жаратқан
Иені көре алмайды.* [15] Абай болыңдар, ешқайсың Құдайдың
рақымынан құр қалып жүрмеңдер! Әйтпесе улы тамырды* қазып
алып тастамаса, оның қайтадан көктеп, қаулап өсіп кететіні
сияқты, мұндай адамдарың жаман көзқарастарына көптеген
басқаларды да еліктіріп, арамдап, зор зиян тигізетін болады.
[16] Ешқайсыларың да опасыз болып, азғын өмір сүрмеңдер!
Яки Есау сияқты қасиетті атаулыға немқұрайды қарамаңдар!
Ол бір ішер тамаққа бола өзінің тұңғыштық жолын сата салды.
[17] Кейінірек әкесінің ерекше батасын алғысы келгенмен өтініші
қабылданбады. Есау жылап тұрып жалбарынса да, өзінің істеп
қойғанын өзгерте алмады.

[18] Сендер ата-бабаларымыз іспетті көріп-естуге болатын мына-
дай жайтты бастарыңнан өткізбедіңдер: олар от болып лаулап
жанып жатқан Синай тауына жақындады. Айнала қара түнек
болып, сұрапыл дауыл соғып, [19] кернейдің қатты даусы шығып,
сөздер айтылды. Соны естіген халық мұндай сөздерді енді
қайтып естімесек екен деп жалбарынды. [20] Олар Тәңірдің
«Тауға аяқ-қолдарын тигізген әркімді, тіпті мал тұяғы тисе де,
оны таспен атқылап өлтіру керек» деген бұйрығынан қорықты.*
[21] Осы көріністің әсерінің үрей туғызатындай болғаны сонша,
Мұса пайғамбардың өзі: «Мен қорыққаннан қалтырап тұрмын»,
— деді.

[22] Ал сендер рухани Сион тауына, яғни мәңгі тірі Құдайдың
көктегі Иерусалим қаласына және ондағы сан-мыңдаған
періштелерге келдіңдер. [23] Сондай-ақ, сенушілердің мерекелік
жиыны мен қауымына қосылдыңдар. Сендер мен біз Тәңірге
әке мен тұңғыш баласындай жақынбыз, есімдеріміз Оның
көктегі кітабына жазылған.* Барлық адамдарға үкім шығара-
тын Құдайдың алдына, әрі өткен кезеңдерде сенімдері арқылы
ақталып, мақсаттарына жеткендерге [24] және Жаңа келісімнің

---

*14 Матай 5:8; Рим. хат 14:12; 6:22.
*15 Заң. қайтал. 29:18.
*20 Мысыр. шығу 19:11-13,16-25; Заң. қайтал. 4:10-14; 5:22-27.
*23 Мысыр. шығу 32:32-33; Філіпі. хат 4:3; Аян 20:15.

негізін салған Исаға да келдіңдер. Оның төгілген қаны Әбіл-
дікінен гөрі игілікті хабарды меңзейді.*
25 Абай болыңдар, енді өздеріңе сөйлеп тұрған Тәңірді тың-
даңдар! Оның тапсырмасымен жер бетінде сөйлеген Мұса
пайғамбарды тыңдамай қойған Исраил халқы жазадан құтыл-
мады. Ендеше бізге көктен сөйлеп тұрған Құдайдың Өзінен
бас тартсақ, онда алатын жазамыздан одан бетер құтыла алмай-
мыз! 26 Сол кезде Тәңірдің даусы жерді шайқалтты, ал қазіргі
заман туралы Ол пайғамбар арқылы: «Мен тағы да жер түгіл,
аспанды да шайқалтамын»* деп уәде берді. 27 «Тағы да» деген
сөздер мынаны білдіреді: Құдай Өзі жаратқанның барлығын
шайқалтып, орнынан алып тастамақ. Сонда тек шайқалтуға
болмайтындар ғана қалады.*
28 Сонымен, өзіміз шаңырағы ешқашан шайқалмайтын Патша-
лықтан үлес алғандықтан, сол үшін Құдайға шын жүректен
шүкіршілік айтып, Оны риза қылатындай қызмет етіп, терең
қастерлеп, Оған ұнамсызды істеуден шошынатын болайық!
29 Біздің сиынатын «Құдайымыз жалмап қоятын от іспетті»!*

13 *Құдай жолымен жүру туралы соңғы нұсқаулар*

1 Бір-біріңді бауырластар ретінде ұдайы жақсы көріңдер!
2 Қонақжайлылық танытуды ұмытпаңдар. Солай еткен кейбі-
реулер білместен тіпті Тәңірдің періштелерін қонақ қылды.*
3 Тұтқынға түскендеріңнің қамын ойлап, солармен бірге құр-
сауда отырғандай сезініңдер. Жәбір көріп жүргендерді өздерің
де тәндік азап шеккендей естеріңнен шығармай, қолдау көрсе-
тіңдер!
4 Некеге барлығың да құрметпен қарап, жар төсегін былғамаң-
дар! Азғындар және неке адалдығын бұзғандар Құдай сотына
түспек. 5 Ақша жанды болмай өмір сүріп, қолдағы барды қана-
ғат тұтыңдар! Құдай:

*24 Әбілдің қаны ағасы Қабылды Құдай алдында кінәласа, Исаның төгілген қаны бізді Құдай алдында ақтап, күнәмыздан тазартты (Жаратылыс. баст. 4:10-11).
*26 Хаққай 2:6.
*27 1:11-12; Забур жыр. 101:26-29; Ишая 34:4; 54:10; Петір. 2-хаты 3:10-11.
*29 Заң. қайтал. 4:24.
*2 Жаратылыс. баст. 18; Билер 6;13.

«Мен сенен бас тартпаймын,
Ешқашан жалғыз қалдырмаймын»

деген ғой. [6]Сондықтан да біз:

«Жаратқан Ие менің Қолдаушым!
Мен ештеңеден қорықпаймын,
Адамдар маған не істей алады?»*

деп нық сеніммен айтамыз.

[7]Өздеріңе Құдайдың хабарын айтқан жетекшілеріңді ұмытпаңдар. Олардың қалай өмір сүріп, қалай бұ дүниеден кеткендерін естеріңде ұстап, сенімдерін үлгі-өнеге етіңдер!

[8]Иса Мәсіх өткенде, қазір және болашақта мәңгілік Өзі болып қала береді.* [9]Түрлі бөтен ілімдерге ілесіп кетпеңдер! Жан дүниеміздің Құдайдың рақымымен нығаюы игі. Бұған ішіп-жеуге болатын тағамдар туралы діни ережелердің қатысы жоқ, мұндайларды ұстанғандар олардан пайда тапқан емес.

[10]Мәсіх біз үшін өмірін құрбан етті. Ал ғибадатханада ескі рәсімдерге сай құлшылық етіп жүргендерге Мәсіхтің құрбандық өлімінен келер пайда жоқ.* [11]Сол рәсімдер бойынша бас діни қызметкер құрбандыққа шалынған малдардың қанын (жылына бір рет) күнәны өтеу үшін киелі үйдің ең қасиетті бөліміне алып барады. Ал құрбандықтардың өздері ел қонысының сыртына шығарылып, өртеледі. [12]Сол сияқты Иса да, адамдарды Өзінің қаны арқылы Құдайға бағыштап, қасиетті ету үшін қала қақпасының сыртында азапталып, құрбан болды.
[13]Сондықтан біз ескі құлшылық ету рәсімдерінен аулақ шығып, Мәсіхке еріп, Оның көрген қорлығын бөлісейік. [14]Бұл күнәкар дүниеде біз тұратын мәңгілік қала жоқ, қайта, көктегі келешек қаланы аңсап күтеміз.* [15]Сонымен Мәсіх арқылы Құдайды үнемі мадақтап сый-тартуымызды ұсынайық: Оның «Жаратқан Ие» деген атағын ауызбен де мойындап, дәріптеуіміз біздің Тәңірге арнаған құрбандығымыз болады. [16]Сондай-ақ, қолдағы

---

*5-6 Заң. қайтал. 31:6; Ешуа 1:5.

*8 Яки: мәңгілік өзгеріссіз қала береді (1:12; Забур жыр. 101:27).

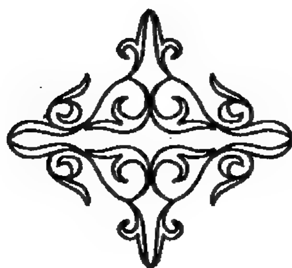
*10 Немесе: Біздің «құрбандық үстеліміз» — Мәсіхтің өз жанын қиған айқышы. Оның «құрбандық асынан» дәм татуға, (яғни Оның құрбандық өлімінің арқасында күнәларынан арылып, Құдай алдында ақталуға) ескі киелі үйде құлшылық ететіндердің қақылары жоқ (6:6; 7:27; 9:12,14; Қорынт. 1-хат 9:13; 10:18).

*14 11:10; 12:22; Філіпі. хат 3:20; Аян 21:2-4,9-10.

игіліктеріңмен өзара бөлісіп жақсылық жасауды ұмытпаңдар,
мұндай құрбандықтарға да Құдай риза.
[17] Жетекшілеріңе мойынсұнып, айтқандарын тыңдаңдар.
Олар ұдайы рухани өмірлеріңнің қамын жеп, сол қызметтері
туралы есеп беруге тиісті. Мұны қинала емес, қуана атқару-
лары үшін оларға бағыныңдар. Олай етпесеңдер, өздерің зиян
көресіңдер.
[18] Біз үшін Құдайға сиыныңдар. Ар-ұжданымыздың таза еке-
ніне сенімдіміз, барлық жағдайда да адал жүруге ұмтыламыз.
[19] Маған тезірек өздеріңе қайтып баруға жол ашсын деп Тәңірі-
мізден тілеулеріңді ерекше өтінемін.

Соңғы баталар мен сәлемдер

[20] Татулық пен тыныштық орнатқан Құдай, Иеміз Исаны өлім-
нен тірілтіп алды. Ол қанын төгіп құрбан болуымен мәңгілік
Жаңа келісімді бекіткендіктен сенушілер қауымының ұлы
Бағушысы болды. [21] Лайым тыныштық сыйлайтын Құдай Өзі-
нің айтқандарын орындауларың үшін сендерге қажетті барлық
жақсылықты дарытып, Өзіне ұнайтын игі істерді Иса Мәсіх
арқылы жасаттырсын! Мәсіх мәңгілік мадақтала берсін! Аумин.
[22] Бауырластар, өтінемін, сендерге арнаған ескертпелерімді
қабыл алыңдар, қысқа ғана жаздым емес пе? [23] Бауырласымыз
Тімотенің тұтқыннан босатылғанынан хабардар болыңдар. Егер
ол мұнда тезірек келсе, онымен бірге өздеріңді көретін ойым
бар.
[24] Барлық жетекшілеріңе және Құдайдың бүкіл халқына
сәлемімді жеткізіңдер. Италиялық бауырластарымыз да сен-
дерге сәлем жолдауда.
[25] Лайым бәріңе Құдай жар болып, рақымын жаудыра көрсін!
Аумин.

Аян

Жазба туралы мәлімет

«Аян» Құдайдың осы дүниеге арнаған мәңгілік ниетін көрсетеді. Мұнда Иса Мәсіх адамзаттың ұлы Билеушісі, әрі Соттаушысы ретінде аян береді. Ол жер бетіне қайта оралып, жексұрын күштерді біржола құртып, ешқандай күнә, қайғы және өлім болмайтын жаңа көк пен жаңа жерді жаратпақ. Әлі күнге дейін шайтан осы күнәкар дүниеге билігін жүргізіп, сенушілерді қуғындап келеді. Бірақ олар Құтқарушы Мәсіхтің құрбандық өлімі мен қайта тірілуіне деген сенімдерін берік ұстанып, ашық мойындаулары арқылы әзәзілді жеңіп шығады. Сенушілерде рухани зияннан қорғайтын Мәсіхтің «таңбасы» бар. Ол қайта келгенде олар бәрінің алдында ақталып, Оның мәңгілік Патшалығының салтанаты мен бақытынан үлестерін алады.

Аянды жазған — Құдайдың елшісі Жохан. Ол жасы ұлғайған шағында Ефес қауымының жетекшісі болып, қазіргі Батыс Түркияда орналасқан Азия аймағындағы қауымдарда қызмет етіп жүрген еді. Сол аймақтың халқы римдік патшаларға (императорларға) жағымпазданып, оларға «Әлемнің құтқарушы иесі» деп құлдық ұрып келді. Сол кездегі Домициан патша (б.з. 81-96ж.) барлық ұлттарды өзіне осылай табынуға күштеген қатаң заң шығарды. Құдайға сенушілер мұндай талапқа, әрине, бағына алмады; себебі бірден-бір Құтқарушы Иелері — Иса Мәсіх. Осы үшін әкімшілер оларды қудалап, айналасындағы жұртшылық та сенушілерге қарсы шықты. Қарт елші Жохан өз қауымынан аластатылып, қылмыскерлер қамалған шағын Патмос аралына жер аударылса, бірқатар бауырластар сенімдері үшін шейіт те болды.

Алайда бірсыпыра қауым мүшелері өздерінің Мәсіхке деген сенімдерін ұстанумен қатар тәкаппар патшаның зұлым бұйрықтарына көнуді де жақтап, екі жүзділік таныта бастады.

Осындай жағдайда Мәсіх Иса Жоханға аян беріп, құдайсыз жарлықтарға бағынбау жөнінде Азия аймағындағы жеті қауымға (сондай-ақ жер жүзіндегі барлық қауымдарға да) қатаң ескертіп, хабар жіберді. Өзіне адал болып қалғандарға Ол қайта оралған кезде тамаша сыйларын беретін болады.

«Аянда» суреттемелер, астарлы және бейнелі сөздер мен сөз тіркестері көптеп қолданылған. Мысалы, жеті саны түгелдік пен тұтастықты бейнелейді: жеті қауым жер бетіндегі барлық қауымдарды білдірсе, әрқайсысы жеті ауыр азаптан тұратын үш кезең Құдайдың күнәдан бас тартпаған адамзатты үзілді-кесілді жазалайтынын нұсқайды. Астарлы суреттемелердің түсініктемелері көбінесе жазбаның ішінде берілген. Бірақ кейбір ұғымдарды егжей-тегжейлі түсіну мүмкін емес. Ондағы кейіпкерлер мен суреттемелерді өз замандарының жағдайы бойынша түсіндіріп, қате қорытындыға келгендер де болды. Алайда ғасырлар бойы Құдайдың «Аяндағы» хабары Оның қастық пен қудалау көріп тұрған халқы үшін керемет жұбаныш пен күш-қуат көзі болып келеді. Ол Мәсіхтің қайта келуі мен ақырғы жеңісін күткен бүгінгі сенушілерді де Құдайдың Ізгі хабарының батыл куәгері болуға жігерлендіреді.

1

Тақырып, арнау және сәлем

1 Бұл — Иса Мәсіхтің көрініп, Құдайдың құпия жоспарын
ашып, аян бергені туралы жазба. Жақын арада болуға тиісті
оқиғаларды өз қызметшілеріне көрсету үшін Құдай осы аянды
Иса Мәсіхке тапсырып, Ол бұларды періштесі арқылы қыз-
метшісі Жоханға білдірді. 2 Ал Жохан көргендерінің бәрін:
Құдайдың хабарын және Иса Мәсіхтің аян еткендерін, баян-
дап берді. 3 Осы пайғамбарлық хабардың сөздерін оқып бере-
тіндер де, оларды тыңдап, жазылғандарды ұстанатындар да
бақытты!* Себебі бұлардың іске асатын уақыты таяп қалды.
4 Жоханнан Азия аймағындағы* жеті қауымға дұғай сәлем:
әрдайым бар, мәңгі болып келген және болашақта келетін
(Құдай Ие), Оның тағының алдындағы жеті Рухы** 5 және

---

*3 Яки: жазылғандарды ұстанатындарды Құдай жарылқайды.

*4 Түркияның батыс жағында, Ізмір қаласының маңайында орналасқан көне Рим империясының аймағы.

**4 Яки: тағының алдындағы Киелі Рухы (Зәкәрия 4:2,10). «Жеті» саны жайлы осы жазба туралы мәліметті қараңыз.

шынайы хабарды адал жеткізген* Иса Мәсіх — өлімнен қайта тірілгендердің Алғашқысы,** әрі жер бетіндегі патшалықтардың Әміршісі — сендерге рақымын жаудырып, тыныштық сыйлай көрсін!

Мәсіх бізді сүйіп, Өзін құрбан етіп, қанын төгуімен күнәларымыздан тазартып арылтты,
6 һәм бізді өз Құдайы және Әкесіне бағышталған қызметкерлердің патшалығы қылды. Оның салтанатты ұлылығы мен құдіреті мәңгілік бола бермек! Аумин.

7 Міне, Ол бұлттармен келе жатыр!
Әрбір көз, Оны түйрегендер де Мәсіхті көріп,
Жер бетіндегі барлық рулар үрейленіп,
Ол туралы қайғырып, жылайды еңіреп.*
Ол солай болады да! Аумин.

8 Бүкіл әлемнің Иесі — әрдайым бар, мәңгі болып келген және болашақта келетін Құдай: «Алғашқы да, Соңғы да Менмін!» — дейді.*

Мәсіхтің нұрлы салтанатпен көрінуі

9 Мен, Жохан, сендердің бауырластарың және Иса Мәсіхке бола азап шегіп, Оның Патшалығына қызмет етіп, қайта оралуын төзімділікпен күтудегі серіктестеріңмін. Құдай сөзін және Иса Мәсіхтің шынайы хабарын* уағыздағаным үшін Патмос аралында** тұрдым.
10-11 Иемізге бағышталған жексенбі күні мен Киелі Рухқа ерекше бөленіп, арт жағымнан керней үні сияқты қатты дауыс естідім. Ол былай деді: «Көргендеріңді қағазға түсіріп, Азия аймағының мына жеті қаласындағы қауымдарға салып жібер: Ефес, Ізмір, Перғам, Тиятир, Сард, Філаделфи және Лаудіки».

---

*5 Немесе: адал куәгер. (Яки сөзі, ісі мен құрбандық өлімі арқылы шынайы хабарды паш еткен: 3:14; Жохан 18:37.)

**5 Немесе: Тұңғышы (яки Билеушісі).

*7 Матай 24:30; Лұқа 21:27; Жохан 19:34-37; Зәкәрия 12:10.

*8 Немесе: Бар, болған және келетін — әлемнің Иесі Құдай: «Альфа да Омега, (Басы да Аяғы) Менмін!» — дейді. (Альфа — грек әліпбесінің алғашқы, омега — соңғы әрпі.)

*9 Немесе: Иса Мәсіхтің куәлігін (1:5).

**9 Қазіргі Батыс Түркияның теңіз жағалауына алпыс шақырымдай аралықта орналасқан шағын арал.

[12]Мен кімнің сөйлеп тұрғанын көру үшін жалт бұрылдым.
Бұрылып қарағанда жеті алтын шырағданды көрдім. [13]Олар-
дың арасында адам баласына ұқсас, аяғының басына дейін
жететін ұзын шапан* киіп, кеудесіне алтын аспа бау таққан
Біреу** бар екен. [14]Оның басындағы шашы ақ мамықтай,* әрі
қардай аппақ, ал көздері оттай жалындап тұрды. [15]Аяқтары
пеште балқыған қоладай жалтырап, даусы сарқырап аққан су-
дың гүріліндей естілді. [16]Оның оң қолында ұстаған жеті жұл-
дызы бар екен. Аузынан екі жүзді өткір семсер* шығып, беті
тал түстегі күндей нұрын төгіп тұрды.

[17]Мен Оны көргенде өлі адамдай алдына құлап түстім.
Сонда Ол оң қолын үстіме қойып, былай деді: «Қорықпа!
Мен Алғашқымын және Соңғымын, [18]әрі Тірімін. Мен өлген
едім, ал енді мәңгілік өмір сүремін. Өлімнің де, о дүниенің де
кілттері Менде.

[19]Көргендеріңді, қазіргі барды және одан кейін болатындарды
жазып қой! [20]Менің оң қолымнан көріп тұрған жеті жұлдыз-
дың және жеті алтын шырағданның құпия мағынасы мынау:
жеті жұлдыз — жеті қауымның періштелерін, ал жеті шырағ-
дан — жеті қауымды білдіреді.*

2

Ефестегі қауымға арналған сәлемхат

[1]«Ефестегі* қауымның періштесіне** былай деп жаз:

Бұл — оң қолында жеті жұлдыз ұстап, жеті шырағдан ара-
сында жүретін Иеңнен хабар.

---

*13 Сондай ұзын шапанды (яки көйлекті) Құдай халқының ежелгі бас діни қызметкерлері мен патшалары да киетін.

**13 Даниял пайғамбар Мәсіхті «адам баласы іспетті» Билеуші ретінде аянында көрген болатын. (Даниял 7:13-14; Түсіндірмедегі «Көктен келген Билеушіні» де қараңыз.)

*14 Яки: Басы мен шашы аппақ жүндей. (Ақ шашы Мәсіхтің даналығы мен қадірлілігін, ал от шашқан көздері назарының өткірлігін білдіреді, яғни Ол көрмей қалатын еш нәрсе жоқ.)

*16 Мәсіхтің семсері Оның адамзатты соттап, үкімін шығаратынын білдіреді.

*20 Немесе: жеті жұлдыз — жеті хабаршыны (яғни жеті қауымды), жеті шырағдан да — жеті қауымды (яғни жер бетіндегі бүкіл қауымдарды) бейнелейді.

*1 Ефестіктерге арналған хат туралы мәліметті қараңыз.

**1 Немесе: Ефестегі қауымның хабаршысына; яки: Ефестегі қауымға — Құдайдың хабаршысына. (Бұл сілтеме осыдан кейін берілген алты сәлемхатқа да қатысты: 2:8,12,18; 3:1,7,14.)

[2]Мен сенің істеріңді білемін: сен еңбек етіп, шыдамды болып
келесің, ал арам адамдарға төзе алмай, өздеріне Құдайдың
елшілері деген атақты таңатындарды сынап, өтірікшілер екенін
анықтадың. [3]Менің атыма бола (еңбектеніп) көп ауыртпалық-
ты басыңнан өткізгенде шыдамдылық көрсетіп, қажымадың.
[4]Алайда саған айтар наразылығым мынау: сен алғашқы сенген
кездегі сүйіспеншілігіңді жоғалтып алдың. [5]Өзіңнің қандай
биіктіктен құлдырағаныңды ойлашы! Өкініп, теріс жолыңнан
қайтып, алғашқыдағы игі істеріңді жасай бер! Әйтпесе саған
жуырда келемін де, шырағданыңды орнынан алып тастаймын.
Егер өкініп, қайтпасаң, осылай істеймін. [6]Бірақ сендегі бір
жақсылық: мен жек көретін николаиттардың* істерін сен де
жек көресің.
[7]Құлағы барлар Киелі Рухтың қауымдарға айтқандарын
жақсылап тыңдап алсын! Жеңіп шыққан әркімге Мен Құдай-
дың пейіш бағында өсетін, мәңгілік өмірді сыйлайтын ағаштың
жемісінен жегіземін.*

Ізмірдегі қауымға арналған сәлемхат

[8]Ізмірдегі* қауымның періштесіне былай деп жаз:
Бұл — бір кезде өлген, ал қазір тірі «Алғашқы және Соңғы-
дан» хабар.
[9]Сенің (істерің мен) шеккен азаптарыңды, әрі жұтаң күйіңді
білемін — шынында рухани байсың! «Яһудиміз» (яғни Құдай-
дың халқымыз) дейтіндердің сен туралы айтқан ғайбат сөзде-
рін де білемін, ал шын мәнісінде олар «шайтанның мәжіліс-
ханасы».* [10]Болашақта басыңнан кешетіндеріңнен қорықпа!
Рас, шайтан кейбіреулеріңді түрмеге салып, сынамақ, ал көре-
тін азаптарың он күнге ғана созылады. Өлуге тура келсе де,*

---

*6 Николаиттар: жалған ілімдерді қауымдарға енгізіп, Құдайдың шынайы ілімімен араластырушылар.

*7 Яки: Маған сеніп, шайтанның күштерін жеңіп шыққандарға жұмақтағы мәңгілік өмірді сыйлаймын (Жаратылыс. баст. 2:9; 3:22).

*8 Яки: Смүрнадағы. (Рим патшасына табыну және яһудилердің мәсіхшілерге қарсы әрекеттері осы қалада ерекше күшті еді.)

*9 Немесе: шайтанға берілген топ. (Мәжілісханаларда яһудилер діни жиналыстарын өткізетін.)

*10 Яки: Өлімге дейін (яғни Маған бола өлуге мәжбүр болсаң да).

Маған адал бол, сонда «мәңгілік өмір тәжін»** сыйлаймын.
11 Құлағы барлар Киелі Рухтың қауымдарға айтқандарын жақсылап тыңдап алсын! Жеңіп шыққан әркім «екінші өлімнен» зиян көрмейді.*

Перғамдағы қауымға арналған сәлемхат

12 Перғамдағы* қауымның періштесіне былай деп жаз:
Бұл — екі жүзі де өткір семсері Бардан** хабар.
13 Сенің (істеріңді және) «шайтанның тағы» орналасқан жерде тұратыныңды білемін. Бірақ Менің атымды ұстанып келесің. Адал хабаршым Антипас сенің қасыңда, шайтанның тұрағында өлтірілген кезде де Маған деген сеніміңнен бас тартпадың.
14 Алайда саған айтар біраз наразылығым мынау: араларыңда Балағамның ілімін ұстанушылар бар. Сол көріпкел ежелде Исраилге қарсы шыққан Балаққа халықты күнәға азғыруды үйреткен: оларға жалған тәңірлерге шалынған құрбандықтардың етін жегізді, әрі азғындық жасатты.*
15 Сондай-ақ, іштеріңде николаиттардың (Мен жек көретін) ілімін ұстанушылар да бар.
16 Енді өкініп, теріс жолдан қайтыңдар! Әйтпесе саған жуырда келемін де, олармен аузымдағы семсеріммен соғысамын.*
17 Құлағы барлар Киелі Рухтың қауымдарға айтқандарын жақсылап тыңдап алсын! Жеңіп шыққан әркімді Мен «жасырылған маннамен» тамақтандырамын.* Оған алған кісіден басқа ешкім де білмейтін жаңа есім ойып жазылған бір ақ тасты** да сыйлаймын.

**10 Яки: лавр жапырағынан өрілген шеңбер. (Ол жарыс жеңімпазының басына жүлде ретінде кигізілетін. Мәсіх мұны астарлы мағынада қолданады.)

*11 Яки: тозаққа түспейді (21:8).

*12 Бүгінде Бергама деп аталатын қала атының мағынасы «қорған». Ол Рим патшасына табынудың Азия аймағындағы ресми орталығы еді.

**12 Яғни: Соттаушы Мәсіхтен (1:16; 2:16; Еврей. хат 4:12-13).

*14 Яки: жыныстық азғындыққа салды. (Бұл оқиға Мұса пайғамбардың халықты айдала арқылы Қанахан жеріне жетелеген заманында болды: Ру. санау 25:1- 4; 31:16.)

*16 Яғни: оларға үкім шығарамын.

*17 Құдай айдалада көшіп-қонып жүретін Исраил халқына аспаннан манна деген тәтті нан жаудырғандай, Өзімен тығыз байланыста жүргендерге рухани нәр сыйлай береді (Жохан 6:48-58).

**17 Ақ тас: сол заманда жарыс жеңімпазына әр түрлі артықшылықтар үшін берілетін жүлде.

Тиятирдағы қауымға арналған сәлемхат

18 Тиятирдағы* қауымның періштесіне былай деп жаз:
Бұл — Құдайдың рухани Ұлынан хабар. Оның көздері от-
тай жалындап, аяқтары балқыған қоладай жалтырайды.
19 Мен сенің не істегеніңді — сүйіспеншілігің мен сеніміңді,
қызметің мен төзіміңді білемін. Қазіргі игі істерің алғашқы-
дағыдан көбірек. 20 Алайда саған айтар наразылығым мынау:
өзін пайғамбармын деп атайтын Езабел іспетті әйелге* жол
бересің. Ол Менің қызметшілерімді азғындық жасап, жалған
тәңірлерге арналған құрбандықтардың етін жеуге үйретіп, адас-
тыруда. 21 Мен оған азғындық жолынан қайтуға уақыт бердім,
алайда ол қайтқысы келмейді.
22 Біліп ал: Мен Езабелді ауруға шалдықтырып, төсек тарт-
қызамын. Егер сол әйелмен бірге азғындық жасап келгендер
оның жаман істерінен қайтпаса, оларға да қатты азап шеккі-
земін, 23 оның соңынан ергендерді* өлтіріп құртамын. Сонда
Менің әркімнің жүрегінің түкпір-түкпірін** тексеріп, әркай-
сыңның істеріңе қарай еселеріңді қайтаратын Біреу екеніме
барлық қауымдардың көздері жететін болады.
24 Ал Тиятирда Маған адал болып қалғандарға — осы арам
ілімді қабылдамай, «шайтанның терең құпиялары» деп атал-
ғанды үйренбегендерге былай деймін: сендерге тағы басқа
ауыртпалық түсірмеймін; 25 алайда Мен келгенше, өздеріңде
бар рухани игіліктерді берік ұстаңдар! 26 Істерімді аяғына дейін
атқарып, жеңіп шыққандарға халықтардың үстінен билік жүр-
гізу құқығын сыйлаймын:

27 «Оларға қатаң билік жүргізеді,
Құмыраны лақтырып сындырғандай,
Қиқарлықтарын тас-тасқан етеді».*

---

*18 Бүгінде Ақ-хизар деп аталатын Тиятир қымбат мата өндірісінің және оны сатудың орталығы болды. (Лүдия осы қаладан шыққан саудагер әйелі еді: Елшілер. істері 16:14.)

*20 950 жылдан бұрын Исраил патшасының әйелі Езабелдің халықты жалған тәңірге табындырғанындай, енді қауымдағы бір беделді әйел сенушілерді Құдайға ұнамсыз дәстүрлерді ұстануға азғырса керек.

*23 Немесе: оның балаларын; яки: оның жалған ілімін ұстанушыларды.

**23 Немесе: әркімнің бүйрегі мен жүрегін.

*27 Забур жыр. 2:9; Ишая 30:14.

Мен де Әкемнен осындай билікті алғанмын. [28] Жеңіп шыққан-
дарға таңғы жұлдызды да сыйлаймын.* [29] Құлағы барлар Киелі
Рухтың қауымдарға айтқандарын жақсылап тыңдап алсын!

3

Сардтағы қауымға арналған сәлемхат

[1] Сардтағы* қауымның періштесіне былай деп жаз:
Өзінде Құдайдың жеті Рухы** және жеті жұлдыз Бардан хабар.
Мен сенің істеріңді білемін; жұрт сені тірі деп санағанмен
(рухани) өлісің. [2] Оян! Өзіңде әлі де бар, бірақ жуырда өлмекші
игі қасиеттеріңді нығайт!* Себебі сенің істеріңді Құдайымның
көз алдында жеткіліксіз деп таптым. [3] Өзің тыңдап қабылда-
ған шынайы ілімді есіңе түсіріп, ұстанып, теріс жолдан қайт!
Ал егер оянбасаң, саған ұры сияқты сап ете түсемін, Менің
келетін уақытымды ешқашан біле алмайсың.
[4] Дегенмен Сардтағы араларыңда арамданбаған* бірқатарың
бар. Олар аппақ киім киіп, Менімен бірге жүретін болады.
Себебі олар соған лайық.
[5] Жеңіп шыққан әркім солар сияқты аппақ киім киетін
болады; Мен оның есімін Мәңгілік өмір кітабынан* өшірмей,
Әкемнің және Оның періштелерінің алдында ашық мойындай-
мын.
[6] Құлағы барлар Киелі Рухтың қауымдарға айтқандарын
жақсылап тыңдап алсын!

Філаделфидегі қауымға арналған сәлемхат

[7] Філаделфидегі* қауымның хабаршысына былай деп жаз:
Бұл — Киелі де Шынайыдан хабар.** Өзімде Дәуіттің (патша-
лығының) кілті бар; Мен ашқан есіктерді ешкім жаба алмайды,
Мен жапқан есіктерді ешкім аша да алмайды.

---

*28 Олар көкте ерекше салтанатты иемденетін болады (Даниял 12:3).
*1 Ежелгі Лүдия патшалығының астанасы болған қала өте бай еді. Қазіргі аты — Сарт.
**1 Немесе: Құдайдың жеті жақты Киелі Рухы (1:4).
*2 Немесе: Сергек бол, (айналаңдағы рухани) өлетұғын басқаларға (Құдайдың қайта тірілтетін) құдіретін жеткізе көр.
*4 Немесе: киімдерін арамдамаған.
*5 Яғни: мәңгілік өмірді иемденетіндер тіркелген Құдайдың кітабы (20:12; 21:27; Лұқа 10:20; Даниял 12:1).
*7 Сауда-саттықпен көп айналысқан қаланың аты «бауырластық сүйіспеншілік» дегенді білдіреді. Бүгін ол Алашеһір деп аталады.
**7 Немесе: Бұл — болмысы қасиетті де шынайы Мәсіхтен хабар.

8 Сенің істеріңді білемін. Міне, Мен алдыңнан есікті* ашып
қойдым, ешкім де оны жаба алмайды. Өзіңдегі күш азырақ
болғанымен, сен айтқандарымды сақтап, Менен танбадың.**
9 Тыңда: өздерін яһудиміз (яғни Құдай халқымыз) десе де,
олай емес, өтірікші, әрі «шайтанның мәжілісханасы» болған-
дардың кейбіреулерін саған беремін: расында оларды аяғыңа
бас ұрғызып, Өзімнің сені сүйетіндігіме көздерін жеткізіре-
мін. 10 Сен Менің азаптарда төзімділік таныту туралы бұйры-
ғымды орындап келгендіктен,* Мен де осы дүниенің адамдарын
тексеруге арналған, бүкіл жер бетінде болатын азапты сынақ
кезінде сені қорғаймын.**
11 Мен жуырда келемін. «Жеңісіңнің тәжін»* сенен ешкім
тартып алмау үшін өзіңде бар рухани игіліктерді берік ұста!
12 Жеңіп шыққан әркімді Мен Құдайымның киелі үйінің
«бағанасы» қылып қадірлеймін; ол содан ешқашан шықпайтын
болады. Оған Құдайымның атын, Соның қаласының атын, яғни
көктен, Оның қасынан түсетін жаңа Иерусалимнің атын және
Өзімнің жаңа атымды да жазамын. 13 Құлақтары барлар Киелі
Рухтың қауымдарға айтқандарын жақсылап тыңдап алсын!

Лаудікидегі қауымға арналған сәлемхат

14 Лаудікидегі* қауымның періштесіне былай деп жаз:
Бұл — «Аумин» деп те аталатын Мәсіхтен хабар. Ол шын-
дықты жариялап, шейіт болған адал да шынайы Куәгер, әрі
Құдайдың жаратылысының Билеушісі.**
15 Мен істеріңді білемін: сен салқын да емессің, ыссы да
емессің. Не ыссы, не салқын болсаң ғой, шіркін! 16 Алайда

*8 Яғни: Құдайдың қасына да, Оған жер бетінде қызмет етуге де жол ашатын есікті (Елшілер. істері 14:27; Еврей. хат 10:19-20; Қорынт. 1-хат 16:9; Қолос. хат 4:3).
**8 Яки: Менің атымнан танбадың.
*10 Немесе: төзімділік танытқандығым туралы хабарды сақтап.
**10 Немесе: сынақ кезінен сақтаймын (Даниял 12:1; Матай 24:4-28; Марқа 13:19; Жохан 17:15; Салоника. 2-хат 2:1-12).
*11 2:10.
*14 Ежелгі Фрүгия аймағының ең бай қаласы өзінің банктері, мата өндірісі және дәрігерлік орталығымен танымал еді. Қазіргі аты — Памуккале.
**14 Немесе: Бастауы (1:5; Қолос. хат 1:15-18; Қорынт. 2-хат 1:20; Матай 11:27; 28:18).

ыссы да емес, салқын да емес, жылымшы болғаның үшін сені аузымнан түкіріп тастамақпын!

[17]«Мен баймын, ауқаттымын, еш нәрсеге мұқтаж емеспін», —дейсің. Ал өзіңнің шынында сорлы бейшара, рухани жарлы, жалаңаш, әрі соқыр екеніңді білмейсің! [18]Саған рухани баюың үшін отпен балқытылып тазартылған «саф алтынды» Менен сатып алуға кеңес беремін. Масқара жалаңаштығың көрінбес үшін Менен «аппақ киім» де алып, киін.* Сондай-ақ, көре алуың үшін «көзге жағатын шипалы май» да сатып ал!

[19]Мен сүйетіндерімнің бәрін әшкерелеп, тәртіпке шақырамын. Енді ынталы болып, өкініп, теріс жолдан қайт! [20]Міне, Мен есік алдына келіп, қағып тұрмын. Кімде-кім даусымды естіп, есік ашса, Мен оның жан дүниесіне еніп, онымен бірге «дастарқандас» боламын; ол да рухани нәр алып, Менімен тығыз байланыста болады. [21]Өзімнің жеңімпаз болып, Әкеммен бірге Оның тағында отырғанымдай, жеңіп шыққан әркімді Мен де қасыма, тағымның үстіне отырғызамын.* [22]Құлақтары барлар Киелі Рухтың қауымдарға айтқандарын жақсылап тыңдап алсын!

4 *Жаратқан Иенің көкте мәңгілік дәріптелуі*

[1]Осыдан кейін қарап қалсам, көкте ашылған есікті көрдім! Мен бұдан бұрын да естіген, керней үніне ұқсайтын қатты дауыс* маған: «Мұнда көтеріл, саған осыдан кейін не болуға тиіс екенін көрсетемін», — деді. [2]Мен дереу Киелі Рухқа ерекше бөленіп, аян көрдім: көкте бір тақ тұрды, үстінде Біреу отыр екен. [3]Отырғанның сырт көрінісі яспис, карнеол іспетті асыл тастардай сәуле шашып, ал тақтың айналасын зүбәржаттай жалтыраған кемпірқосақ қоршап тұрды. [4]Тақты айналдыра жиырма төрт тақ бар екен, олардың үстінде ақ киімді алтын тәж киген жиырма төрт ақсақал* отырды. [5]Тақтың тұсынан найзағайдың жарқылы, гүрсілі және күркірі шықты. Ал тақтың алдында жеті шырағдан жалындап жанып тұрды, олар Құдай-

*18 «Аппақ киім»: 3:4; 10:15; 19:8; Ишая 61:10. «Саф алтын»: Петір. 1-хат 1:7.

*21 Сол заманғы тақтар жантайып отыруға ыңғайлы, кең төсек-орын сияқты болатын.

*1 Яки: Мәсіхтің даусы (1:10-16).

*4 Яки: періштелер жетекшісі.

дың жеті Рухының белгісі.* 6 Тақтың алды мөлдір кристалл
іспетті шыны теңізге ұқсады.

Тақты қоршай, оның ортаңғы баспалдағында,* денелерінің
алды-артында көптеген көздері бар төрт нөкер** бар еді. 7 Алғаш-
қысы арыстанға, екіншісі бұқаға, үшіншісінің беті адамның
бетіне, ал төртіншісі ұшып бара жатқан бүркітке ұқсас екен.
8 Әрбіреуінің алты қанаты болатын және тұла бойлары толған
көздер еді. Олар күні-түні тоқтамастан: «Бүкіл әлемнің Иесі
— әрдайым болып келген, мәңгі бар және болашақта келетін
Құдай қасиетті, қастерлі, киелі!»* — деп сиынумен болды.

9 Төрт нөкер тақта отырған, мәңгілік өмір сүретін Құдайға
даңқ, құрмет көрсетіп, шүкіршілік еткен сайын, 10 жиырма төрт
ақсақал Оның алдына бас ұра жығылып, мәңгі тірі Оған тағзым
етіп, тәждерін тақтың алдына ұсынды да:

11 «Құдай Иеміз!
Сен ұлылық, құрмет пен билікке лайықсың.
Өйткені бүкіл әлемді жаратқан Өзіңсің;
Сенің еркіңмен ол жаратылды және бола да береді»,

— деп дауыстады.

5 *«Тоқтының» ақыр заманның билігін қабылдауы*

1 Содан кейін тақ үстінде Отырғанның оң қолынан екі жағы-
на да жазу жазылып, жеті мөрмен бекітілген кітапты* көрдім.
2 Сол кезде бір құдіретті періштені де көрдім. Ол қатты
дауыспен: «Кім мөрлерді бұзып, кітапты ашуға лайық?» —
деп жариялады. 3 Алайда көкте де, жерде де, жер астында да
кітапты ашып, оның ішіне қарау билігі бар ешкім табылмады.

4 Кітапты ашып, оның ішіне қарауға лайықты ешкімнің табыл-
мағандығына қатты қайғырып жыладым. 5 Сонда ақсақалдар-
дың біреуі маған:

---

*5 Яки: Құдайдың Киелі Рухының белгісі (1:4).

*6 Немесе: оның ортасында.

**6 Яки: тіршілік иесі. Құдайдың тағын қоршап, Оның Ұлылығын мадақтауға жетекшілік ететін жоғары дәрежелі періштелер. Көздерінің көптігі назарларынан ештеңенің де тыс қалмайтынын білдіреді. Олар түпнұсқада сараф деп аталады (Ишая 6:2-4; Езекиел 1:6-14).

*8 Яки: Құдай — Жаратқан Ие киелі, киелі, киелі! (Ишая 6:3)

*1 Яғни: бүктеме қағазды. (Түсіндірмені қараңыз.)

— Жылама, қара: Дәуіт патшаның әулетінен,* Яһуда руынан
шыққан «Арыстан» жеңіске жетті! Оның сол жеті мөрді сын-
дырып, кітапты ашып, оқуға билігі бар, — деді.

6 Мен қарасам, тақтың ортасында, айнала тұрған төрт нөкер
мен ақсақалдар қоршаған «Тоқтыны» көрдім. Ол құрбандық-
қа шалынғандай* болып көрінді. Оның жеті мүйізі мен жеті
көзі бар екен, бұлар бүкіл әлемге жіберілген Құдайдың жеті
Рухын білдіреді.

7 Тоқты барып, тақта Отырғанның оң қолынан кітапты қабыл-
дады. 8 Ол мұны қолға алған кезде төрт нөкер мен жиырма
төрт ақсақал Тоқтының алдына бас ұра жығылды. Әрқайсысы-
ның қолында домбыраға ұқсас алтын аспап* және түтетілетін
хош иісті заттарға толы алтын табалар болды. Ал хош иісті
заттар Құдай халқының айтқан мінажаттарын білдіреді.

9 Олар жаңа мадақтау жырын айтып былай деді:

«Сен лайықсың кітапты қолыңа алуға,
Мөрлерін бұзып, оны ашуға!
Өйткені Өзіңнің құрбан болып, қаныңды төгуің арқылы
Әрбір ру, тіл, ұлт және халықтан шыққандардың*
Төлемдерін өтеп, Құдайға арнадың оларды.
10 Осылай Құдайымызға бағышталған соларды
Жасадың діни қызметкерлер патшалығы;
Жер бетіне олар билік жүргізетін болады».*

11 Мен тағы да қарап, тақты, төрт нөкерді және ақсақалдарды
қоршап тұрған мыңдаған, миллиондаған періштелерді көріп,
үндерін естідім. 12 Олар қатты дауыспен әндетіп былай деді:

---

*5 Немесе: Дәуіттің «Тамыры», яки «Өркені» (22:16; Ишая 11:1,10; Рим. хат 15:12).

*6 Бауыздалудан қалған жараның орны көрініп тұрды. (Осы жазбадағы басқа аяндар сияқты, бұл суреттеме де рухани қасиеттер мен оқиға! ларды сыртқы бейнелер арқылы білдіреді: мұнда Мәсіхтің құрбандық өлімі бейнеленген.)

*8 Қолға ұсталатын осы ішекті аспапты мадақтау әндерін сүйемелдеу үшін қолданатын.

*9,10 Немесе: шыққан біздерді төлемімізді өтеп, ... Осылай Сен бізді Құдай үшін патшалық және діни қызметкерлер етіп, біз жер бетіне билік жүргізетін боламыз.

«Құрбандыққа шалынған Тоқты —
Билік пен байлықты,
Даналық пен құдіретті,
Құрмет, ұлылық пен дәріпті
Қабылдауға әбден лайықты!»

13 Көк пен жердегі, жер асты мен теңіздегі — яғни бүкіл әлемдегі әрбір тіршілік иесінің былай деп ән салған даусын естідім: «Тақта Отырған және Тоқты дәріптеу мен құрметке, ұлылық пен құдіретке мәңгі-бақи лайық!»

14 Төрт нөкер: «Аумин», — деп жауап берді. Ал жиырма төрт ақсақал жерге бас ұра жығылып, (мәңгі тірі Жаратқан Ие мен Тоқтыға) тағзым етті.

6

Ақыр заман туралы құжатты бекіткен мөрлердің ашылуы

1 Содан кейін мен «Тоқтының» жеті мөрдің біріншісін сындырып ашқанын көрдім. Сол кезде төрт нөкердің біреуінің күннің күркіріндей дауыспен: «Аттан!»* — дегенін естідім.
2 Қарап қалсам, алдымда ақ боз ат* тұр екен. Ат үстіндегінің қолында садағы, басында жеңімпаздың тәжі бар екен. Ол өзінің өктемдігін орнату үшін елдерді жаулап алуға** аттанды.

3 Тоқты екінші мөрді сындырып ашқанда, екінші нөкердің де: «Аттан!» — дегенін естідім. 4 Сонда оттай қызыл ат шықты. Оған мінгенге адамдар бірін-бірі қырулары үшін жер бетіндегі бейбітшілікті жою билігі беріліп, үлкен семсер табыс етілді.

5 Тоқты үшінші мөрді сындырып ашқанда, үшінші нөкердің де: «Аттан!» — дегенін естідім. Қарасам, алдымда қара ат тұр екен. Үстіндегі салт атты қолына таразы ұстапты. 6 Сонда мен нөкерлер жағынан шыққан: «Бір күндік еңбекақыға тек бір қадақ бидай немесе үш қадақ арпа ғана берілмек, ал зәйтүн

---

*1 Немесе: «Бар да қара!» яки «Кел де қара!» (Осы сілтеме бұдан кейінгі 3,5,7-аяттарға да қатысты.)

*2 Жеңімпаз қолбасшылар әдетте ақ боз атқа мінетін.

**2 Яки: Ол жеңу үшін жеңімпаз ретінде шықты. Бұл — Мәсіхке қарсы тұрушы не жаулап алушылық рухын бейнелейтін тұлға. Бұдан кейін берілген үш салт атты қан төгіс, аштық және өлімді білдіреді.

майы мен шарапты бүлдірме!»* — деген дауысты естідім.
7 Тоқты төртінші мөрді бұзып ашқанда, төртінші нөкердің де:
«Аттан!» — дегенін естідім. 8 Қарасам, алдымда сұп-сұр құқыл
ат тұр* екен. Оған мінгеннің есімі «Өлім», ал соңынан «О дүние»
делінгені еріпті. Осы екеуіне жердің төрттен бір бөлігіне өк-
темдік құрып, семсер, ашаршылық, індет және жыртқыш аңдар
арқылы құрту билігі берілді.

9 Тоқты бесінші мөрді сындырып ашқанда, құрбандық үсте-
лінің астыңғы жағынан Құдайдың хабарын жариялап, сенім-
деріне адал қалғандары үшін шейіт болғандардың жандарын
көрдім. 10 Олар қатты дауыспен айғайлап: «Киелі де шынайы
Билеуші! Әлі де қанша уақыт жер бетіндегі адамдарды сотта-
май, төккен қанымыздың құнын талап етпей жүресің?» — деді.
11 Олардың әрбіреуіне (ақталу белгісі ретінде) ақ шапан жапты
да: «Сендер сияқты шейіт болуға тиісті қызметтестерің мен
бауырластарыңның саны толық болғанға дейін біраз уақыт
тынышталып күте тұрыңдар»,* — деді.

12 Тоқты алтыншы мөрді сындырып ашқанда қарасам, жер
қатты сілкініп, күн қалың қара жапқышпен жабылғандай түнек-
ке, ал ай түгелдей қан қызыл түске айналыпты! 13 Жұлдыздар
қатты жел шайқағанда ағаш басынан құлап түсетін, әлі піспе-
ген інжір жемістеріндей жерге құлады. 14 Аспан оралған бүк-
теме қағаздай ғайып болып, әрбір тау мен арал өз орындарынан
қозғала жөнелді. 15 Жердегі патшалар, ақсүйектер мен байлар,
қол басшылары мен күштілер және күллі құл-еріктілер үңгір-
лерге және таудағы құздардың арасына* тығылып қалды.
16 Олар таулар мен құздарға* жалбарынып: «Үстімізге құлап,
бізді тақта Отырғанның көзінен таса қылып, Тоқтының қаһа-
рынан жасыра көріңдер! 17 Олардың қаһарын шашатын күні
жетті, енді кім соған төзе алады?!» — деді.

---

*6 Көне грекше: хойникс (бір литрдей). Ашаршылықтың салдарынан дақыл өнімдерінің бағалары он есе артты. Зәйтүн ағашы мен жүзім бұтасының тамыры тереңірек болып, уақытша қуаңшылықтан зиян шекпеді.

*8 Яки: алдымда түсі өлікке ұқсас ат тұр.

*11 Құдай адамзаттың теріс жолдан қайтуын қалағандықтан өз адамдарын — көбінің қуғын-сүргінге ұшырап, кейбіреулерінің тіпті шейіт болатынына қарамастан — Ізгі хабарды жариялауға жіберуде (Матай 10:16).

*15,16 Немесе: таудағы шатқалдарға жасырынып ... шатқалдарға.

7

Құдайдың өз халқын таңбалап,
ерекше қамқорлыққа алуы

1 Мұнан кейін мен дүниенің төрт бұрышында тұрып, жер
бетіне, теңізге, ағаштарға ешқандай жел соға алмастай етіп
жердің төрт желін ұстаған төрт періштені көрдім. 2 Сол кезде
күншығыстан келе жатқан, қолында мәңгі тірі Құдайдың
мөрі бар басқа бір періштені де көрдім. Ол Құдайдан жер мен
теңізге зақым келтіру билігін алған төрт періштеге қатты
дауыспен: 3 «Біз Құдайымыздың қызметшілерінің маңдайына
таңба салып болмайынша, жер бетіне, теңізге және ағаштарға
ешбір зақым келтірмеңдер!» — деп айқайлады. 4 Мен маңдай-
ларына Құдайдың таңбасы салынғандардың саны* жүз қырық
төрт мың екенін естідім; олар Исраилдің** барлық руларынан
еді. 5-8 Әрбір рудан, яғни Яһуда, Рубен, Ғад, Ашир, Нафталим,
Манаса, Шимон, Леуі, Исашар, Забулон, Жүсіп және Бунямин
руларынан он екі мыңнан адамға таңба салынды.

Құдай алдында ақталғандардың орасан зор тобыры

9 Содан соң қарасам, ешбір адам баласы санай алмайтындай
өте үлкен тобырды көрдім. Олар әрбір ұлттан, халықтан, тілден
шығып, тақ пен Тоқтының алдында ақ шапан киіп, қолдарына
пальма бұтақшаларын ұстап тұр екен. 10 Осы тобыр қатты
дауыспен былай деп мақтау айтты:

«Құтқарылу — тақта отырған
Құдайымыз бен Тоқтының билігінде!»

11 Барлық періштелер де, ақсақалдар мен төрт нөкер де тақты
айнала тұрды. Олар тақтың алдында жерге бас ұра жығылып
Құдайға:

12 «Аумин! Дәріптеу, ұлылық пен даналық,
Шүкірлік, құрмет, құдірет пен билік
Біздің Құдайға арналған мәңгілік! Аумин»,

— деп тағзым етті.

---

*4 Он екі рет он екі мыңның көбейтіндісі болған осы сан тұтастықтың белгісі, ол Құдайдың бүтін халқын білдіреді. (Түсіндірмедегі «Сандардың астарлы мағынасын» қараңыз.)

**4 Бұл жердегі «Исраил» сөзі жаңа келісім бойынша Құдай халқының құрметті атағы немесе Мәсіх жолына түскен исраилдіктердің атауы ретінде түсіндіріледі (Рим. хат 11:26; Філіпі. хат 3:3; Ғалат. хат 3:26-29; 6:16).

13 Мұнан кейін ақсақалдардың бірі маған:
— Ақ шапан киген мына адамдар кімдер, олар қайдан келді? — деген сұрақ қойды.
14 — Мырзам, өзіңіз білесіз ғой, — деп жауап бердім. Ол маған былай деді:
— Бұлар зор қудалану кезеңінен* өткендер. Олар шапандарын Тоқтының төгілген қанымен «жуып» аппақ қылды,**
15 сондықтан Құдай тағының алдында тұрып, Оған күні-түні
киелі үйінде қызмет етеді. Тақта Отырған олардың арасында
бірге тұрып, баспана болады.* 16 Енді ешқашан да соларды
аштық пен шөл азабы қинамайды, күннің аптабы* да күйдір-
мейді. 17 Себебі тақтың ортасындағы Тоқты олардың бағушысы
болып, «өмір суының» бұлақтарына жетелейді. Құдай солар-
дың барлық көз жастарын сүртіп тастамақ.

8 *Құдай халқының Оған сиынып айтқан мінажаты*

1 Тоқты жетінші мөрді бұзып ашқан кезде көкте жарты сағат шамасында тыныштық орнады.

2 Бұдан кейін мен Құдай алдында тұрған жеті періштені көрдім, оларға жеті керней берілді.

3 Қолында хош иісті заттарды түтетуге арналған алтын табасы
бар өзге бір періште келіп, түтету үстелінің* жанына тұрды.
Оған молынан хош иісті заттар берілді. Ол соларды Құдайдың
бүкіл халқының** айтқан мінажаттарымен бірге тақтың алдын-
дағы алтын жалатқан түтету үстеліне Тәңірге бағыштап қоюға
тиіс еді. 4 Сонда хош иісті заттардың түтіні Құдай халқының
мінажаттарымен бірге періштенің қолынан көтеріліп, Құдай-
дың алдына жетті.

5 Бұдан кейін періште хош иісті заттар салынған табаны алып, түтету үстелінен алынған шоққа толтырып, жерге лақтырып жіберді. Сонда күн күркіреп, жаңғырықты, найзағай жарқылдап, жер сілкінді.

---

*14 Яки: ауыр азапталу кезеңінен.

**14 Аппақ киімдері Мәсіхтің құрбандық өліміне сенушілердің күнәдан арылып, тазарғандарын астарлап білдіреді (1:5; 22:14).

*15 Яки: олардың үстінен шатырын тігеді.

*16 Немесе: күн мен шөл даланың аптабы (Ишая 49:10).

*3 Мысыр. шығу 37:25-29. (Түсіндірмедегі «Құрбандық ететін орынды» да қараңыз.)

**3 Немесе: соларды күллі қасиеттілердің.

Адамзатқа Құдайдың қаһарын ескертетін кернейлер үні

6 Сол кезде қолдарында кернейлері бар жаңағы жеті періште
оларды тартуға дайындалды. 7 Алғашқысы кернейлеткенде, қан
аралас бұршақ пен от пайда болып, жерге жауды. Жер бетінің
және ағаштардың үштен бір бөлігі мен көк шөптің бәрі де
өртеніп, жанып кетті.
8 Екінші періште кернейлеткенде, жалындап жатқан зәулім
таудай бір нәрсе теңізге лақтырылды. Теңіздің үштен бірі
қанға айналып, 9 ондағы тіршілік иелерінің үштен бірі өліп,
кемелердің де үштен бірі қирады.
10 Үшінші періште де кернейін тартты. Сонда аспаннан шырақ
сияқты лаулаған зәулім жұлдыз өзендердің үштен бір бөлігіне
және су көздеріне құлап түсті. 11 Сол жұлдыздың аты — жусан.*
Судың үштен бір бөлігі жусандай ащы болып, одан ішкен
көптеген адамдар өліп қалды.
12 Төртінші періште кернейін тартқанда, күннің, айдың,
жұлдыздардың үштен бір бөлігі зақымдалып,* олардың үштен
бірін қараңғылық басып, күннің үштен бір бөлігі түн іспетті
қара түнекке айналды.
13 Сонда мен аспанда ұшып жүрген бүркітті* көріп, оның
қатты дауыспен: «Қасірет, қасірет! Қалған үш періште керней-
лерін тартқанда, күнәкар дүниеде өмір сүргендердің қасіреті
қандай болмақ!» — дегенін естідім.

9 1 Бесінші періште кернейлеткенде, көктен жерге құлап
түскен «жұлдызды» көрдім. Оған (жындар тұратын) терең
тұңғиық көзінің кілті берілді.* 2 Жұлдыз тұңғиықтың қақпа-
сын ашқанда, одан үлкен пештен шыққандай қою түтін шығып,
содан күн көзі де, ауа да қараңғыланып кетті.
3 Түтіннен шегірткелер шығып, жерге қонды. Оларға жердегі
шаяндар іспетті (залал тигізу) күші беріліп, 4 көк шөпке, басқа
да ешбір өсімдіктер мен ағаштарға зақым келтірмей, тек маң-
дайларында Құдайдың таңбасы жоқ адамдарды ғана жәбірлеу
бұйырылды. 5 Алайда шегірткелерге бұл адамдарды өлтірмей,

---

*11 Шөптің ащы дәмі бұл жерде ауыртпалық, қайғы және өлімді меңзейді.
*12 Немесе: соғылып.
*13 Немесе: аспанның қақ ортасында ұшып жүрген бүркітті (яки хабаршыны).
*1 Осы «жұлдыз» бір періштені, ал терең тұңғиық жындардың («шегірткелердің») мекенін білдіреді. (Келесі аяттарды қараңыз.)

тек бес ай бойы азаптау еркі берілді. Олардың шаққаны адам-
ды улы шаянның шаққанындай азаптап, қинайды. 6 Осы бес ай
ішінде адамдар өлмек болса да, өле алмайды, өлуді қаншама
аңсағанмен, ажал олардан қашып кететін болады.

7 Шегірткелер ұрысқа дайын аттардай көрінді. Бастарына
алтын тәж секілді бір нәрсе киіп, бет пішіндері адамға ұқсас
болды. 8 Олардың шаштары әйелдердің шаштарындай, тістері
арыстанның тістеріндей, 9 ал кигендері* темір сауытқа ұқсас
екен. Қанаттарынан шыққан шуы ұрысқа шапқан ат жеккен
сансыз күймелердің дөңгелектерінің дыбысындай еді. 10 Шегірт-
келердің шаяндікі сияқты құйрықтары мен улы тістері бар
екен; оларға бес ай бойы адамдарды шағу еркі берілді.
11 Тұңғиықтың періштесі шегірткелердің үстерінен патшадай
билік жүргізеді екен. Оның еврейше, грекше аттарының мағы-
насы — «Құртушы».*

12 Бір қасірет өтті, енді, міне, тағы екеуі төніп келеді!

13 Алтыншы періште кернейлеткен кезде Құдай алдында
тұрған, алтын жалатқан түтету үстелінің төрт бұрышындағы
мүйіздерінен шыққан бір дауысты естідім. 14 Сол дауыс кернейі
бар алтыншы періштеге: «Ұлы Евфрат өзенінің жағасында*
байлаулы жатқан төрт періштені босат!» — деп бұйырды.
15 Сонда дәл осы сағат, осы күн, осы ай, осы жылда (күнәкар)
адамдардың үштен бірін өлтіруге дайындалған төрт періште
босатылып жіберілді. 16 Олардың атты әскерінің санын естідім:
екі жүз миллион* шамасында еді. 17 Аянымда көрген аттар мен
салт аттылардың сырт көрінісі мынадай: үстерінде оттай
қызыл, қара көк және күкірттей сары түсті қалқандары бар
еді. Аттардың бастары арыстандікіне ұқсап, ал ауыздарынан
от-жалын, түтін және күкірт шығып жатты. 18 Адамзаттың
үштен бірі аттардың ауыздарынан шыққан осы үш пәледен:
от-жалын, түтін және күкірттен қырылып қалды. 19 Аттардың
күштері ауыздарында да, құйрықтарында да бар еді. Себебі
құйрықтары адамды шағып зақымдайтын басы бар жыландарға
ұқсайтын.

---

*9 Яки: кеуделері.

*11 Көне евр. «Аббадон», грекше «Аполлүон».

*14 Ертеде Евфрат өзенінің арғы жағасында Құдай халқының қас жаулары тұратын. Ондағы төрт періште (яки хабаршы) шайтанның нөкерлері болса керек.

*16 Яки: жиырма мыңға көбейтілген он мың.

[20] Ал сол пәлелерден өлмей, аман қалған адамдар өз қылық-
тарына өкініп, бас тарта қоймады. Олар жын-перілерге,* әрі
алтын, күміс, мыс, тас немесе ағаштан жасалған, не көре, не
ести, не жүре алмайтын мүсіндерге табынып келгендеріне
опық жеп, тәубеге келмеді. [21] Сондай-ақ өздерінің кісі өлтіріп,
сиқыршылықпен айналысып, азғындыққа салынып, ұрлық жасап
күнәға батқандарынан да қайтпады.

10

Жоханның пайғамбарлық қызметін жалғастыра алуы үшін күшейтілуі

[1] Мұнан кейін көктен түсіп келе жатқан басқа бір күшті
періштені көрдім. Ол бұлтқа оранған, ал басының үстінде
кемпірқосағы бар еді. Беті күндей жарқырап, аяқтары отты
бағанаға* ұқсады. [2] Ол қолына жазуы бар, ашылған кітапша*
ұстап тұрды. Оң аяғын теңіз бетіне, сол аяғын құрлық үстіне
қойып, [3] арыстанның ақырғанындай қатты айғайлады. Ол айқай-
лағанда, (Құдайдың тағындағы) жеті күн күркірі* үн қатып
сөйледі. [4] Олар сөйлеп жатқанда мен жазып алмақшы болдым.
Алайда көктен маған: «Жеті күн күркірінің айтқандарын жаз-
бай, құпия ұста»,* — деген дауысты естідім.

[5] Содан кейін мен бір аяғымен теңізде, бір аяғымен құрлықта
тұрғанын көрген періште оң қолын көкке қарай көтерді. [6] Ол
аспан мен жерді, теңізді және олардағы барлық нәрселерді
жаратқан, мәңгі тірі Тәңірдің атымен ант беріп, былай деді:
«Енді еш кешеуілсіз, [7] жетінші періште кернейін тартып, белгі
берген кезде Құдайдың құпия жоспары жүзеге асады! Бұл
Оның өз қызметшілері — пайғамбарларына алдын ала хабар-
лағанындай болмақ».

[8] Мен бұрын көктен естіген дауыс маған қайтадан тіл қатып:
«Барып, теңіз бен құрлықта тұрған періштенің оң қолындағы
ашылған кітапшаны ал», — деді. [9] Сонда мен періштеге барып,
одан кітапшасын беруін өтіндім. Ол маған: «Ал да, жеп қой.

---

*20 Немесе: аруақтарға (Заң. қайтал. 18:11).

*1 1:15-тегі Мәсіхтің көрінісіне де назар аударыңыз. Осындай отты бағана Құдайдың өз халқына жар болып, жауларына қарсы шығатынын білдірді (Мысыр. шығу 13:21-22; 14:19-24).

*2 Яки: шағын бүктеме қағаз.

*3 4:5.

*4 Немесе: айтқандарын жазба. Оларға мөр басып, құпия сақта.

Ол қарныңа барғанда ащы, ал аузыңда балдай тәтті болады»,
— деді. [10] Мен періштенің қолынан кітапшаны алып, жеп қой-
дым. Аузымда ол маған балдай тәтті болса, жұтқаннан кейін
ішімді қуырды.*

[11] Мұнан соң маған: «Сен тағы да Құдайдың көптеген халық-
тар, ұлттар, тілдер мен патшалар туралы хабарын жариялауға
тиіссің», — деген тапсырма берілді.

11 *Мәсіхтің куәгерлерінің қызметі мен тағдыры*

[1] Содан кейін маған аса таяқ сияқты өлшейтін қамыс беріліп,
былай делінді:

— Бар да, Құдайдың киелі үйі мен ондағы түтету үстелін
өлшеп, сол жердегі бас ұрып ғибадат етіп жатқандардың санын
есепте! [2] Алайда киелі үйдің сыртқы ауласын өлшемей, есептен
шығарып таста. Себебі Құдай оны Өзіне мойынсұнбаған басқа
ұлттарға уақытша табыс етті. Олар киелі қаланы қырық екі ай
бойы* табандарының астына таптайтын болады.

[3] «Бірақ Мен Өзімнің екі хабаршымды* тағайындаймын.
Олар қайғырып, жаман киініп, сол бір мың екі жүз алпыс күн
бойы Менің хабарымды жариялайтын** болады».

[4] Екі хабаршы — «қос зәйтүн ағашы» мен әлем Иесінің
алдында тұрған «қос шырағдан». [5] Егер кейбіреу оларды жәбір-
лемек болса, онда ауыздарынан от-жалын шашып, жауларын
жалмап қояды. Оларға зиянкестік жасағысы келгендер осылай
құртылады. [6] Екеуі Құдайдың хабарын жариялаған кездерінде
өз қалаулары бойынша жаңбыр жаумайтындай етіп аспанды

*10 Құдайдың хабары оған мойынсұнып, құтқарылғандар үшін тәтті, ал басқалар үшін Оның қаһарын білдіргендіктен ащы.

*2 Даниял пайғамбарға хабарланған үш жарым жылдық (яғни 1260 күндік) кезең жаудың Құдай халқына орасан зорлық-зомбылық көрсететін шектеулі кезеңінің белгісіне айналды (Даниял 9:27; 7:25; 12:7; Лұқа 21:24).

*3 Немесе: екі куәгерімді. (Бір жайтты айғақтауға кем дегенде екі куәгер керек. Осы жердегі «екі хабаршы яки куәгер» Мәсіхке адал жүретін бүкіл қауымды немесе соңында шейіт болатын нақты екі адамды білдіруі мүмкін.)

**3 Яки: пайғамбар ретінде уағыз айтатын. (Ешкі немесе түйе жүнінен тоқылған жаман киім кию қайғырудың белгісі болатын: Матай 3:4; 11:21; Жүніс 3:5-6.)

жауып тастау, суды қанға айналдыру, жерді әр түрлі пәлелерге
душар еткізу биліктері бар.* [7]Олар Мәсіхтің хабарын түгелдей
жариялап болғаннан кейін тұңғиықтан шыққан бір хайуан
олармен соғысып, жеңіп шығып, өлтіреді. [8]Екі хабаршының
сүйектері «үлкен қаланың» көшесінде жатады. Екеуінің Иесі
айқышқа шегеленіп, өлтірілген сол қаланы (яғни Иерусалимді)
астарлап «Содом» және «Мысыр»* деп те атайды. [9]Үш жарым
күн бойы барлық ұлттардың, рулардың, тілдердің және нәсіл-
дердің халықтары екі хабаршының мәйіттеріне қарап, қабірге
қоюға рұқсат бермейтін болады. [10]Олардың өліміне күнәкар
дүниенің адамдары шаттанып, тойлап, бір-біріне сый-сыяпаттар
жібереді. Себебі осы екі пайғамбар күнәкар адамзатқа азап
әкелген болатын.

[11]Бірақ үш жарым күн өткеннен кейін, Құдайдың өмір
беретін демі олардың бойларына еніп, екеуі де орындарынан
түрегелді. Оларды көргендердің бәрін (де) зор үрей биледі.
[12]Екі пайғамбар көктен өздеріне үн қатып: «Мұнда көтерілің-
дер!» — деген дауысты естіді. Дұшпандары қарап тұрған кезде
олар бұлтпен көкке көтеріліп кетті. [13]Дәл сол сәтте болған
қатты жер сілкіністен, қаланың оннан бір бөлігі талқандалып,
жеті мың адам қырылды. Ал қалған халықты қатты қорқы-
ныш билеп, олар көктің Иесі — Құдайдың даңқын мадақтады.
[14]Екінші пәле аяқталды, енді үшіншісі жақындап келе жатты.

Жетінші керней

[15]Жетінші періште кернейін тартқанда көктен: «Әлемді
басқару билігі Жаратқан Иеміздікі және Оның тағайындаған
Патшасы Мәсіхтікі! Ол мәңгілік билік жүргізетін болады!»
— деген қатты дауыстар шықты. [16]Құдай тағының алдында өз
тақтарында отырған жиырма төрт ақсақал жерге бас ұра жығы-
лып, Құдайға тағзым етіп былай деді:

[17]«Уа, бүкіл әлемнің Иесі — әрдайым бар және мәңгі болып
келген Құдай! Ұлы құдіретіңді қолданып, Патшалық құрғаныңа

---

*6 Мұса мен Ілияс пайғамбарларда да осындай билік болған (Мысыр. шығу 7:14-12:30; Патша. 3-ж. 17-18).

*8 «Үлкен қала»: Бабыл (Вавилон) қаласы да солай аталады (17:5,18). Содом азғындыққа салынып, жасанды тәңірлерге құлшылық етудің, ал Мысыр Құдай халқына зорлық-зомбылық көрсетудің белгісі болатын (Жаратылыс. баст. 19:4-25; Мысыр. шығу 3:7-8).

ризашылығымызды білдіреміз. [18]Саған мойынсұнбаған ұлттар
ашу-ызаға кенелді, алайда Сенің қаһарыңды шашып, о дүниеге
аттанғандарды соттайтын уақытың келді. Сенің қызметшіле-
ріңе — пайғамбарларың мен барлық халқыңа, Сені құрмет-
тейтін үлкен-кішінің бәріне де сыйыңды беріп, ал жерді құрт-
қандардың өздерін құртатын кезің жетті.

[19]Сонда Құдайдың көктегі киелі үйі ашылып, ондағы келі-
сім сандығы көрінді. Найзағайлар жарқылдап, қатты дауыстар
мен күн күркірі естіліп, жер сілкініп, бұршақ қатты жауды.

12 *Мәсіхті жоюға тырысқан шайтанның жеңілісі*

[1]Мұнан кейін аспанда бір керемет зор көрініс пайда болды:
күн жамылған, аяғының астында айы бар, басына он екі
жұлдыздан тәж киген бір әйел көрінді. [2]Ол босанбақ болып,
толғақтың ауруы мен азабынан айғай салды. [3]Аспанда тағы
басқа бір керемет көрініс пайда болды: бұл жеті басты, он
мүйізді, әр басында тәжі бар оттай қызыл алып айдаһар екен.
[4]Ол құйрығымен аспандағы жұлдыздардың үштен бірін тартып
алып, жерге қарай лақтырып жіберді. Туысымен-ақ Баласын
жеп қою үшін айдаһар босанбақ болған әйелдің алдында тосып
тұрды. [5]Сонда әйел Ұлын дүниеге келтірді, Ол болашақта
күллі халықтарға қатаңдықпен билік жүргізетін болады.*
Нәресте тезірек Құдайға, Оның тағының алдына әкелінді. [6]Ал
әйел Құдай алдын ала дайындап қойған айдаладағы бір жерге
қашып құтылды. Сол жерде әйелге бір мың екі жүз алпыс күн
бойы қамқорлық жасалатын болады.

[7]Сонда көкте соғыс бұрқ ете түсті. Михайл мен оның қол
астындағы періштелері айдаһарға қарсы аттанды. Айдаһар өз
нөкерлерімен бірге оларға қарсы шайқасты, [8]бірақ төтеп бере
алмады. Бұдан былай соларға көктен орын берілмеді. [9]Осы-
лайша үлкен айдаһар — бүкіл әлемді алдап келген әзәзіл, әрі
шайтан есімді, ежелден бері келе жатқан абжылан* көктен
қуылып, бүкіл нөкерлерімен** қоса жер бетіне лақтырылды.
[10]Содан кейін мен көктен шыққан қатты дауысты естідім. Ол
былай деді:

---

*5 Немесе: халықтарды темір аса таяқпен бағатын болады (2:27; Забур жыр. 2:9).

*9 Немесе: (улы) жылан (Жаратылыс. баст. 3:13-15). Әзәзіл: яки ібіліс.

**9 Немесе: періштелерімен.

«Енді Құдай (Өзінің халқын) құтқарды!
Ол құдіретін көрсетіп, патшалық етіп, билік жүргізеді.
Оның тағайындаған Патшасы Мәсіх өктемдік етеді!
Ал Құдай алдында күні-түні бауырластарымызға
Жала жауып келген шайтан
Көктен лақтырылып тасталды.
11 Бауырластарымыз «Тоқтының» өз жанын құрбан етіп,
Қанын төгуінің арқасында
Және өздерінің Ізгі хабарды қабылдап,
Ашық мойындауларымен
Жеңіске қол жеткізді.
Олар өз жандарын өлімге қимайтындай
Аса қатты сүйген емес.*
12 Қуаныңдар, көк және оны мекендегендердің* бәрі де!
Алайда жер мен теңізде тұратындарға қасірет!
Себебі әзәзіл төменге, сендердің қастарыңа түсті.
Ол өз уақытының аз қалғанын білгендіктен қатты ашулы».

Шайтанның Құдай халқымен аяусыз күресуі

13 Айдаһар өзінің жерге лақтырылғанын білгенде, Ұл баланы
туған әйелдің соңына түсіп, қудалай бастады. 14 Сонда әйелге
айдалада өзіне дайындалған арнайы орынға ұшып бару үшін
алып бүркіттің қос қанаты* берілді. Бұл жерде әйел үш жарым
кезең бойы сол улы жыланнан қауіпсіз тұрып, Құдайдың қам-
қорлығында болады.** 15 Әйелді сумен ағызып әкетіп, құрту
үшін абжылан аузынан үлкен өзен іспетті су тасқынын лақ
еткізіп төгіп жіберді. 16 Алайда жер әйелге көмектесіп, аузын
кеңінен ашып, айдаһардың аранынан шыққан өзенді жұтып
қойды. 17 Айдаһар әйелге долданып, оның өзге де ұрпақтары-

*11 5:6; 7:14.

*12 Құдай халқының түпкі мекені — көктегі Құдайдың қасы (Філіпі. хат 3:20).

*14 Астарлы мағынасы: Ежелде Құдай өз халқын Мысырдан құтқарып, аман-есен айдалаға апарғанындай, соңғы дәуірде де халқын шайтанның құрсауынан құтқарып, керемет қамқорлайды (Мысыр. шығу 19:4).

**14 Немесе: Бұл жерде ол екі мезгіл, бір мезгіл және жарты мезгіл бойы улы жыланның көзінен таса болып, тамақтандырылады (Даниял 12:7).

мен — Құдайдың бұйрықтарына бағынып, Исаның шынайы хабарына адал болып жүргендерімен шайқасуға аттанды.

13

Теңізден шыққан айуан

1 Айдаһар теңіз жағасында тұрды.* Сонда мен теңізден шығып
келе жатқан бір айуанды көрдім. Оның он мүйізі, жеті басы
бар еді, ал бастарында Құдайды балағаттайтын есімдері жазы-
лыпты.** 2 Осы айуан қабыланға ұқсас, аяқтары аюдікіндей, ал
аузы арыстанның аранындай болатын. Айдаһар оған өз күшін,
тағын және зор бедел мен билік берді. 3-4 Айуанның бір басы
өлімге шалынып, жарақаттанғандай көрінді,* алайда ол ажалды
жарақатынан сауығыпты. Бүкіл әлем таңғалып, айуанның
соңынан ілесті. Олар айуанға бедел мен билік берген айдаһарға
бас ұрып табынып: «Айуанға тең келер кім бар? Онымен кім
шайқаса алады?» — деп, айуанға да құлшылық етті.

5 Айуанға өз ұлылығын марапаттап, Құдайды қорлайтын
ауыз және қырық екі ай бойы әрекет ету билігі берілді. 6 Ол
аранын ашып, Құдайды, Оның есімін, киелі үйін* және көкте
мекендейтіндерді балағаттап қорлай бастады. 7 Оған Құдайдың
халқымен күресіп, жеңіп шығатын күш, сондай-ақ әрбір ру,
ұлт, тіл мен нәсілдің үстінен билік берілді. 8 Жер бетінде
тұратын (күнәкар) адамзат түгелдей — құрбандыққа шалынған
Тоқтының Мәңгілік өмір кітабына* әлем жаратылмас бұрын
есімдері енгендерден басқасының бәрі де — оған құлшылық
ететін болады.

9 Құлағы барлар жақсылап тыңдасын: 10 кімге тұтқындалу
бұйырылса, сол тұтқындалады, кімге семсерден өлу бұйырылса,
сол семсерден өлім табады.* Мұнда Құдай халқының төзімді-
лігі мен сенімділігі қажет болады.

---

*1 Немесе: Мен теңіз жағасында тұрдым.

**1 Сол замандағы патша Домициян өзін жұртқа «Иеміз әрі құдайымыз» деп ататқызды (17:8-12).

*3-4 Немесе: екенін көрдім.

*6 Немесе: тұрағын (15:5-8).

*8 3:15; 20:12; Філіпі. хат 4:3.

*10 Немесе: Кім (басқаларды) тұтқындаса, сол өзі тұтқындалады; кім семсермен өлтірсе, өзі семсерден өледі.

Құрлықтан шыққан айуан

[11]Содан кейін мен жерден шыққан басқа бір айуанды* көр-
дім. Оның Тоқтынікі сияқты қос мүйізі бар екен, бірақ ол
айдаһарша сөйледі; [12]алғашқы айуанның алдында тұрып, оның
бүкіл билігін жүргізді. Ол күнәкар дүниені және онда өмір
сүрушілердің бәрін ажалды жарақаты жазылған алғашқы
айуанға құлшылық еткізіп, [13-14]зор кереметтер көрсетуге билікті
болды: тіпті адамдардың көз алдында көктен жерге от түсірді.
Алғашқы айуанның алдында жасаған осы кереметтері арқылы
ол күнәкар адамзатты түгел алдап, азғырып теріс жолға салды.
Оларға семсерден жарақаттанғанмен аман қалған алғашқы
айуанның құрметіне мүсін жасауды тапсырды. [15]Екінші айуанға
осы мүсінге өз рухын енгізетін күш-қуат берілді. Осылайша
мүсін тіпті сөйлеп, өзіне табынбайтындардың бәрін өлтірте
алатын болды. [16]Айуан барлық адамдарды: үлкенді-кішілі,
бай-кедей, құл-еріктіні не оң қолын, не маңдайын таңбалауға
мәжбүр етті. [17]Осы таңбасы жоқтар еш нәрсені сатып ала да
алмайды, сата да алмайды. Ол таңба — алғашқы айуанның
есімі яки есімінің саны. [18]Бұл парасаттылықты талап етеді.
Зерек адамдар айуан есімінің санын есептеп шығарсын. Себебі
осы сан бір адамның атын білдіреді: ол сан — алты жүз алпыс
алты.*

14 *Тоқтыға еріп, қауіптен аман жүрген Құдай халқы*

[1]Мұнан кейін қарасам, (Иерусалимдегі) Сион төбесінде тұр-
ған Тоқтыны және Оның қасында маңдайларында Тоқтының
және Оның Әкесінің аттары жазылған жүз қырық төрт мың
адамды* көрдім. [2]Сонда мен сырылдап аққан көп судың дау-
сындай, күннің қатты күркіріндей, көктен шыққан бір дыбысты
естідім. Ол жетігенде ойнаған күйшілердің әсем сазындай еді.
[3]Тақ алдында және төрт нөкер мен ақсақалдардың алдында
жаңаән айтылды. Оны күнәларының құны өтеліп, күнәкар

---

*11 «Жалған пайғамбар» деп те аталған осы екінші айуан — Құдайға бағын-байтын үкіметке қызмет етуші діннің белгісі (16:13; 19:20; 20:10).

*18 Мұнда 666 саны сол кездегі Рим патшасының атағын, әрі арамдық пен күнәкарлықтың шарықтау шегін білдіре алады. (Түсіндірмедегі «Сандардың астарлы мағынасын» қараңыз.)

*1 144000 саны жайында (7:4).

дүниеден азат етілген жүз қырық төрт мың адам ғана үйрене
алды. [4]Олар Иемізге деген адалдықтарын бұзбай, өздерін пәк
ұстаған еді.* Тоқты қайда бармасын, олар Оған еріп жүреді.
Бұлар — Құдайға және Тоқтыға бағышталған алғашқы сый-
тарту.** Олар адамзат арасынан төлемдері өтеліп, азат етілген-
дер еді. [5]Ауыздарынан өтірік сөз шықпайтын, мінсіз* болатын.

Адамзатты соттаушы Мәсіхтің үкімдерін жүзеге асыратын нөкерлерімен бірге көрінуі

[6]Мұнан кейін мен аспанда, шыңырау биікте ұшып бара
жатқан ерекше бір періштені көрдім. Ол жер бетінде Құдайға
мойынсұнбай тұратындарға — әрбір халыққа, руға, тілге және
ұлтқа қарсы Құдайдың мәңгілік жеңісі туралы Ізгі хабарды
жариялап, [7]қатты дауыспен:

— Құдайдан қорқып, Оны құрметтеп, салтанатты ұлылығын
дәріптеңдер! Себебі Оның адамзатты соттайтын уақыты туды.
Көк пен жерді, теңіз бен су көздерін жаратқан Құдайға бас
ұрып тағзым етіңдер! — деді. [8]Екінші ерекше періште оған
ілесіп:

— Ол құлады: Ұлы Бабыл* қаласы құлады! Ол күллі халық-
тарға өзінің жынды қылатын азғындығының «шарабынан ішкі-
зіп келді!» — деп хабарлады. [9]Алдыңғы екеуіне тағы үшінші
ерекше періште еріп, қатты дауыспен:

— Айуан мен оның мүсініне құлшылық етіп, маңдайына
немесе қолына таңбасын қабылдаған [10]әркім де Құдайдың
нағыз ашу-ызасының «шарабы» құйылған қаһарының «тоста-
ғанынан» ішетін болады. Осылай істегендердің барлығы Құдай-
дың қасиетті періштелері мен Тоқтының алдында сотталып,

---

*4 Немесе: өз ар-ұяттарына дақ түсіріп, жалған тәңірлерге табынбаған еді. (Шынайы Құдайға емес, жалған тәңірлерге табыну азғындық және неке адалдығын бұзу деп те аталады: 2:20-22; Ошия 1:2.)

**4 Сенушілер «Құдайға және Мәсіхке бағышталған таңдаулы сый-тарту яки құрбандық» деп те аталады.

*5 Немесе: өтірік сөз шықпайтын, Құдай тағының алдында мінсіз.

*8 Көне грекше: Бабилон. (Жоғары мәдениетімен және Жаратқан Иеге қарсы шығуымен танымал болған қала Құдай халқының қас жауын бейнелейді: 16:19; 17:1-6; Жаратылыс. баст. 11:4-8; Шежіре. 2-ж. 36:17-20; Ишая 48:20.)

күкіртпен жанып тұрған отта азапталмақ. [11] Олардың азабының
түтіні мәңгілік шығып жататын болады. Айуан мен оның мүсі-
ніне табынып, солардың есімдерінің таңбасын қабылдағандарға
күні-түні тыным болмайды».

[12] Мұнда Құдай халқы төзімділік көрсетсін! Олар Тәңірдің
өсиеттерін ұстанып, Исаға нық сенулері керек.

[13] Сол кезде мен көктен былай деген дауыс естідім:

— Мынаны жаз: Бұдан былай Жаратқан Иеге адал болып,
жандарын қиғандар бақытты! — Киелі Рух үн қатып:

— Иә, олар өздерінің ауыр еңбегінен кейінгі демалыстың
рақатын көрмек, қызметтерінің жемісі олардан айырылмайды,
— деді.

[14] Содан соң қарасам, бір нұрлы бұлтты* көрдім, оның басына
алтын тәж киіп, қолына өткір қол орағын ұстап, адам баласына
ұқсайтын Біреу отырды.

[15] Мұнан кейін көктегі киелі үйден бір ерекше періште шығып,
қатты дауыспен бұлт үстінде отырған Билеушіге мынадай хабар
жеткізді: «Қол орағыңды пайдаланып, егінді орып ала гөр.
Жер бетіндегі егістік пісіп тұр, енді өнімді жинайтын уақыт
болды». [16] Сонда бұлт үстінде отырған Билеуші жерге қарай
орағын сілтеп қалғанда, жердегі өнім орыла кетті.

[17] Көктегі киелі үйден тағы бір ерекше періште шықты, ол
да қолына өткір қол орақ ұстапты. [18] Сонда отқа өктемдік
жүргізетін ерекше бір періште құрбандық үстелінің жанынан
шыға келді. Өткір қол орағы бар періштеге қатты дауыспен:
«Жердегі жүзім бұтасының шоқтарын өткір орағыңмен орып
ал! Олар пісіп тұр», — деп айғайлады. [19-20] Періште қол орағын
жерге сілтеп, жүзім бұтасының шоқтарын кесіп алып, жүзім
шырынын сығып алатын орынға салды. Бұл Құдайдың төгіле-
тін зор қаһарын астарлап білдіреді. Осылайша жүзім шоқтары
қаланың сыртындағы сығу орнында тапталып, одан тереңдігі
ат жалына* жететін, ал ұзындығы үш жүз шақырымдай қан
тасқыны ағып шықты.

---

*14 Отты бұлт Исраилдің Мысырдан құтқарылған кезінде Құдайдың оларға жар болғанын көрсететін. Осы аянда нұрлы бұлттағы тағында отырған, адам баласына ұқсас Біреу — күллі халықтардың көктен келген Билеушісі, яғни Мәсіх (1:13; Даниял 7:13; Марқа 8:13; 14:62).

*20 Немесе: аттың тізгініне.

15 *Құдайдың қаһарына толы жеті тостаған*

[1] Аспаннан тағы басқа бір таңғаларлық үлкен керемет көрініс
көрдім: Құдайға қарсы шыққандарды ең соңғы жеті пәлеге
ұшырататын жеті періште тұрды. Құдайдың қаһары осы пәле-
лермен толықтай жүзеге аспақ. [2] Мен шынидай мөлдір отпен
араласқан, жарқыраған алаңқай көрдім. Оның жағалауында
не айуанның мүсініне табынбаған, не оның атының санын
қабылдамаған, осылайша айуанды жеңіп шыққандар тұр екен.
Қолдарына Құдайды мадақтайтын жетігендерін ұстапты. [3] Олар
Құдайдың қызметшісі Мұсаның жырын және Тоқты жөніндегі
жырды* айтады:

«Бүкіл әлемнің Иесі — Құдай,
Сенің істерің ұлы да керемет!
Халықтардың Патшасы,**
Сенің жолдарың шынымен әділ де дұрыс!
[4] Жаратқан Ие, кім Сенен қорықпас?
Сенің атыңның ұлылығын жариялаудан кім бас тартпақ?
Жалғыз Сен ғана толықтай қасиеттісің!
Барлық халықтар Сенің алдыңа келіп,
Бас ұрып ғибадат ететін болады.
Себебі Сенің әділ үкімдерің айқын болды».

[5] Бұдан кейін қарасам, киелі үйдің — көктегі келісім шаты-
рының — ашылып жатқанын көрдім. [6] Жарқыраған аппақ
бәтестен киім киіп, кеуделеріне алтын аспа бау таққан жеті
періште киелі үйден шықты. Жеті пәленің билігі соларда еді.
[7] Құдай тағының қасындағы төрт нөкердің біреуі жеті періш-
теге мәңгілік жасайтын Құдайдың қаһарына толы жеті алтын
тостаған берді. [8] Киелі үй Құдайдың хош иісті түтіндей тара-
латын салтанатты ұлылығы мен құдіретіне кенелді. Жеті
періште төгетін жеті пәле аяқталғанша, ешкім де киелі үйге
кіре алмады.*

---

*3 Немесе: Тоқтының жыры (Забур жыр. 21:23-32; 5:9-14; Філіпі. хат 2:9-11). Мұсаның жыры: Мысыр. шығу 15:1-18.

**3 Немесе: Мәңгі жасайтын Патша.

*8 Мысыр. шығу 40:34; Патша. 3-ж. 8:10-12.

16 Жеті тостағанның төгілуі

[1] Сонда жеті періштеге: «Барыңдар да, Құдайдың қаһарына
толы жеті тостағанды жер бетіне төгіп жіберіңдер!» — деген,
Киелі үйден шыққан қатты дауысты естідім.

[2] Біріншісі барып, тостағандағысын жерге төгіп жіберді.
Сонда айуанның таңбасын қабылдап, оның мүсініне табынған-
дарда жиіркенішті де азапты, ірінді жаралар пайда болды.

[3] Екінші періште тостағандағысын теңізге құйып жібергенде
оның суы өлген адамның қанындай қоюланып, теңіздегі күллі
тіршілік иелері өліп қалды.

[4] Үшіншісі тостағандағысын өзендер мен су көздеріне төгіп
жібергенде олар қанға айналды. [5] Су атаулыға өктемдік жүргі-
зетін періштенің былай дегенін естідім:

«Әрдайым бар және мәңгі болып келген
Қасиетті Жаратқан Ие, Сен әділеттісің,
Шығарған осы үкімдерің де әділ!
[6] Сол адамдар Сенің халқыңның, пайғамбарларыңның
Қанын төккендіктен, оларға қан ішкіздің:
Соларға осы лайық».

[7] Сонда мен түтету үстелі жағынан былай деген дауысты естідім:

«Бүкіл әлемнің Иесі — Құдай,
Сенің үкімдерің әділетті де шынайы!»

[8] Ал төртінші періште тостағандағысын күнге төккенде, күн
отты қызуымен адамдарды күйдіретін болды. [9] Олар қатты ап-
тапқа күйіп, осы пәлелерге билік жүргізетін Құдайдың атына
тіл тигізді. Алайда теріс жолдарынан өкініп қайтып, Оған
лайықты құрмет көрсетпеді.

[10] Енді бесінші періште тостағандағысын айуанның тағына
құйып жібергенде, оның патшалығын қараңғылық басты.
Адамдар аурудан қатты қиналып, тілдерін тістеді. [11] Алайда
олар өздерінің жаман қылықтарына өкініп қайтпай, аурулары
мен ірінді жараларына бола көктегі Құдайға тіл тигізді.

[12] Алтыншы періште тостағандағысын ұлы Евфрат өзеніне
құйып жіберді. Сонда шығыстан келетін патшаларға жол
дайындап, өзен кеуіп қалды. [13] Мұнан соң құрбақаға ұқсаған

үш жын* көрдім. Олар айдаһардың, айуанның және жалған
пайғамбардың** ауыздарынан шықты. 14 Үшеуі керемет істер
көрсететін жын рухтары. Олар бүкіл жер бетін аралап, күнә-
кар дүниенің күллі патшаларын құдіреті шексіз Құдайдың ұлы
соты күнінің шайқасына жинап әкеледі.

15 (Мәсіх:) «Тыңда, ұрының қапыда түсетініндей Мен де күт-
пеген кезде келемін. Жалаңаш қалып, жұрт алдында ұятқа
қалмау үшін сергек болып, (кіршіксіз пәк) киімдерін дайын
сақтағандар* бақытты!» — дейді.

16 Әлгі үш жын патшалардың бәрін еврейше Һар-Магедон*
деп аталатын жерге алып келді.

17 Жетінші періште тостағандағысын ауаға төккенде, киелі
үйдегі тақтан «Орындалды!» деген қатты дауыс шықты. 18 Сонда
найзағай жарқылдап, мықты гүріл естіліп, күн күркіреп, жер
қатты сілкінді. Адамзат дүниеде өмір сүргелі ешқашан мұндай
жер сілкінісі болып көрмеген еді: бұл барлығынан да қатты
жер сілкінісі болды. 19 Содан ұлы қала үшке бөлініп, бүкіл
елдердің қалаларының да күл-талқаны шықты. Осылай ұлы
Бабыл Құдай алдында ескеріліп,* қала Құдайдың «тостағаны-
нан» — Оның қатты ашуы мен қаһарын білдіретін «шарабынан»
ішуге мәжбүр етілді. 20 Барлық аралдар «қашып», ғайып болып,
таулар жермен-жексен болды. 21 Аспаннан адамдардың үстіне
салмағы жүз қадақтай дәу тастар жауды. Сонда да олар қорқы-
нышты пәле — тас бұршақ жаудырғаны үшін Құдайды балағат-
тап, тілдеді.

17 *Айуанға мінген опасыз әйел*

1 Жеті тостағаны бар жеті періштенің бірі қасыма келіп,
маған былай деді:

---

*13 Яки: арам рух.
**13 Құрлықтан келген айуан (13:11–17).
*15 Немесе: киімін шешпей, сергек жатқандар (Лұқа 12:39-40).
*16 Яки: «Мегиддо тауы», Мысырдан Ливан мен Сирия елдеріне апаратын үлкен жолдың таулы асуының маңында орналасқан жер. Бұл есім ежелде Құдайдың өз халқына осы жерде шабуыл жасаған өте күшті жауларын кереметпен жеңіп, талқандағанын еске түсіреді (Билер 5:19).
*19 Яки: таразыланып (сотталып). Ұлы Бабыл қаласы: 17:18; 14:8.

— Жүр, мен саған көптеген сулардың үстінде отырған аты
шулы опасыз әйелдің* сотталып, жазалануын көрсетейін. [2]Жер
бетіндегі патшалар* онымен азғындыққа түсті, күнәкар дүние-
нің тұрғындары опасыз әйелдің «шарабынан» мас болғандай,
оның азғындығына мүлдем берілді.
[3]Киелі Рухқа ерекше бөленген мені періште айдалаға апарды.*
Сол жерде бір ал қызыл айуанның** үстінде отырған әйелді
көрдім. Айуан жеті басты, он мүйізді, ал тұла бойында Құдайды
қорлайтын атаулар жазылған екен. [4]Әйел алтынмен, қымбат
тастар және інжу-маржанмен әшекейленген, қара қошқыл және
ал қызыл түсті киім киіпті. Қолына өзінің жексұрын, былға-
ныш қылықтарын бейнелейтін нәрселерге толы алтын тостаған
ұстап отырды. [5]Ал маңдайында

«Құпия: ұлы Бабыл,
Әлемдегі барлық опасыздық пен жексұрындық
Жасайтындардың анасы»

деген атағы жазулы тұрды.
[6]Мен әйелдің Құдай халқының қанынан мас болғанын көр-
дім; ол Исаға адал болып қалғандықтан шейіт болғандардың
төгілген қанын ішкен еді. Әйелді көргенде мүлде таңғалдым.
[7]Періште:
— Сен неге таңғалдың? — деп сұрады. — Саған әйелдің және
оны көтеріп жүрген жеті басты, он мүйізді айуанның құпия
мәнін айтып берейін: [8]сен көрген айуан бір рет өмір сүрді. Ол
қазір өмір сүрмесе де, түпсіз тұңғиықтан* шықпақшы, ал кейін
ол құрып кетпек. Күнәкар дүниенің тұрғындары — әлемнің
жаратылған кезінен-ақ Мәңгілік өмір кітабына** есімдері
жазылмаған адамдар — айуанға қарап, оның бір рет өмір сүріп,
қазір өмір сүрмей, ал кейін қайтадан пайда болатынына қатты
таңғалады.
[9]Бұл дана ой-сананы қажет етеді. Жеті бас — әйел отырған
жеті төбе. Олар, сондай-ақ, жеті патша да: [10]бесеуі тақтан
құлаған, біреуі билік құрып отыр, ал соңғысы әлі келген жоқ.

*1 Түсіндірмедегі «Бабыл қаласын» қараңыз.
*2 Яки: күнәкар дүниенің билеушілері.
*3 Немесе: Періште рухымды (яки мені рухымда) айдалаға апарды.
**3 Бұл — теңізден шыққан айуан (13:1-4), ол «Мәсіхке қарсы тұрушы» деп те аталады (Жохан. 1-хаты 2:18).
*8 9:1.
**8 13:8; 20:12.

Ол келгенде азғана уақыт билік құратын болады. [11] Бір кезде
өмір сүрген, ал қазір өмір сүрмейтін айуанның өзі — сегізін-
ші патша. Ол да әлгі жетеудің сапында болып, құрып кетпек.
[12] Сен көрген он мүйіз — әлі патшалық құрмаған, бірақ
айуанмен бірге бір сағатқа патшалық билік берілетін он патша-
ны білдіреді. [13] Осы онның мақсаты біреу-ақ: олар өздерінің
күш-қуаты мен билігін айуанға аманаттап, [14] Тоқтыға қарсы
соғысқа шығады. Бірақ Тоқты оларды жеңіп шығады, себебі
Ол — «иелердің Иесі, патшалардың Патшасы»! Оның қасын-
дағылары — шақырылып, таңдалған, адал ізбасарлары.
[15] Періште маған тағы да былай деп тіл қатты:
— Опасыз әйел үстінде отырған, сен көрген сулар ұлттар мен
халықтарды, нәсілдер мен тілдерді белгілейді. [16] Сен көрген
он мүйіз де, айуан да опасыз әйелді жек көреді. Сондықтан
оны елсіз дара, тыр жалаңаш қалдырып, талан-таражға салып,
тәнін жалмап, отпен тып-типыл етпек. [17] Себебі Құдай олар-
дың жүректеріне әсер етіп, өз мақсатын жүзеге асырткызады:
оларға өзара келісіп, Құдайдың айтқандары іске асқанға дейін
өз биліктерін айуанға аманаттау тілегін дарытты. [18] Ал сен
көрген әйел — күнәкар дүниедегі патшаларға үстемдік жүргі-
зетін ұлы Бабыл қаласы.

18

Опасыз қаланың құртылуы

[1] Бұлардан кейін көктен төмен түсіп келе жатқан бір ерек-
ше періштені көрдім. Оның зор билігі бар еді, салтанатының
нұры бүкіл жерді жарқыратты. [2-3] Періште қатты дауыспен:

— Ол құлады! Ұлы Бабыл құлады!
Ол жындардың ордасы,
Әртүрлі арам рухтардың ұясы болды,
Бұдан былай арам, жексұрын құстардың
Барлық түрі оны қоныстанбақ:
Күллі ұлттар да оның жынды қылатын
Азғындығының «шарабынан» ішіп,
Дүниенің патшалары онымен азғындыққа түсіп,
Әлемнің саудагерлері оның сән-салтанатты тұрмысы
Мен асып-тасқан молшылығынан байыды,

— деді. [4] Көктен былай деген басқа бір дауысты да естідім:

— Одан шық, халқым Менің, одан шық!
Әйтпесе оның күнәларына араласып,
Басына түсетін пәлелерін де бөлісесің.
5 Себебі оның күнәлары көкке жетерліктей көп,
Енді Құдай оның әділетсіздіктерін ескеріп, соттамақ.
6 Басқаларға* көрсеткен зорлық-зомбылықтарын
Өзіне көрсетіп, жаман қылықтарына сай
Екі есе қылып қайтарыңдар;
Оның басқаларға* арнап араластырған
Өз тостағанындағы «шарабына» азғындықты
Екі есе қылып қосып өзіне дайындап беріңдер!*
7 Ол қаншама сән-салтанат пен молшылыққа
Кенелген болса, оған соншама көп
Азап пен қайғы-қасірет тартқызыңдар!
Ол: «Мен тақта отырған ханыммын;
Жесір емеспін, қайғы-қасірет те шекпеймін!» — дейді.
8 Сол себепті бір-ақ күннің ішінде мына пәлелерге:
Індет,* қайғы-қасірет пен аштыққа
Ұшырап, отқа өртенбек.
Себебі оны соттаушы Құдай Ие құдіретті.

Құдайсыз мәдениеттің ақырын жоқтау

9 Бабылдың азғындығы мен сән-салтанатты өмір салтына
араласқан жер патшалары* оны құртып жатқан өрттің түтінін
көргенде жоқтау айтып, еңіреп жылайтын болады. 10 Оның көр-
ген азабынан зәрелері ұшқан, олар қашықта тұрып былай деп
жоқтамақ:

«Ой, бауырым, басыңа қаралы күн туды!
Ұлы, күшті Бабыл қаласы!
Бір-ақ сағат ішінде үкімің кесіліп, іске асты!»

11 Жер бетіндегі саудагерлер де жылап, оған жоқтау айтады,
себебі енді қайтып олардың дүниелерін ешкім сатып алмайтын
болады. 12 Олар алтын, күміс, асыл тастары мен інжу-маржан-

*6 Немесе: сендерге. (Алайда 6-8 аяттардағы осы жарлық Бабылды жазаламақ періштелерге арналса керек: 17:4.)
*8 Немесе: ажал, қырғын.
*9 Яки: күнәкар дүниелік билеушілер, үкімет басшылары.

дарын, қымбат ақ бәтес жібек, қою күлгін, ал қызыл мата-
ларын, жұпар иісті ағаштардың барлық түрлерін, піл сүйегі,
қымбат ағаш, қола, темір және мәрмәрдан жасалған алуан
түрлі бұйымдарын, [13] дәм қабығы мен өзге де дәмдеуіштерін,
түтетілуге арналған мүр, ладан мен басқа да хош иісті затта-
рын; сондай-ақ шарабы мен майын, ұны мен бидайын, ірілі-
ұсақты малдарын, аттары мен арбаларын, әрі құлдарын — иә,
адам өмірінің өзін* — саудаға салып келген болатын.

[14] «Сен сондай қатты ұнатқан жемістерден ада қалдың, бар-
лық байлығың мен сәулелі салтанатың да бітті, енді қайтып
оларды таба алмайсың!» — дейді олар. [15] Бабылда осының бәрі-
мен сауда-саттық жасап, байып алғандар қаланың көрген аза-
бынан зәрелері ұшып, қашықта тұратын болады. Олар еңіреп
жылап, жоқтау айтып былай дейді:

[16] «Ой, бауырым, басыңа қаралы күн туды!
Ұлы қала!
Ол қымбат ақ бәтес, қою күлгін, ал қызыл киімдер киетін,
Алтын әшекейлер, асыл тастар,
Інжу-маржандарын тағынып,
Безеніп, жалт-жұлт ететін!
[17] Соншама зор байлық,
Бір-ақ сағат ішінде құрып кеттің-ау!»

Барлық кеме басшылары мен жолаушылары, теңізшілер мен
теңізбен күн көретін өзгелер де алыста тұрып, [18] оны құртып
жатқан өрттің түтінін көргенде: «Бұрын-соңды осы ұлы қала-
дай басқа қала болған емес!» — деп айғайлап, [19] бастарына күл
шашып, өкіріп жылап, жоқтау айтты:

«Ой, бауырым, ұлы қалаға қаралы күн туды!
Теңіз кемелері барлардың бәрі де
Осы қаланың дәулетімен байыған еді!
Оның бір-ақ сағат ішінде тас-талқан болғаны-ай!»

[20] «Көктегілер, Құдай халқы,
Елшілері мен пайғамбарлары,
Бұған қуанып, шаттаныңдар:
Сендерге жасағандары үшін
Құдай оны соттап жазалады!»

---

*13 Яки: әрі адамдардың жан-тәндерін.

[21] Сонда бір күшті періште үлкен диірмен тасындай дәу тасты алып, теңізге лақтырып жіберіп, былай деді:

«Міне, осындай қатты екпінмен
Ұлы Бабыл қаласы да жерге лақтырылып,
Жермен-жексен боп, енді қайтып көрінбейтін болады!
[22] Бұдан былай ешқашан жетіген сазы мен адам даусын,
Сыбызғы, керней тартқандарды естімейтін боласың;
Ұсталар мен өнер шеберлері сенде болмайды,
Диірменнің дыбысы да естілмейді;
[23] Енді қайтып шам жарығын көрмейсің;
Күйеу мен қалыңдықтың көңілді даусын да естімейсің!
Себебі сенің саудагерлерің әлемнің мықтылары еді,
Сиқырлығыңмен күллі халықтарды алдап,
Азғындыққа салдың!
[24] Сондай-ақ пайғамбарлар мен Құдай халқының қаны,
Иә, жер бетіндегі барлық өлтірілгендердің қаны
Осы қаладан табылды!»*

19 [1] Бұлардан кейін мен үлкен тобырдың дабырындай көктен шыққан дауысты естідім. Ол былай деді:

«Жаратқан Иені мадақтаңдар!*
Құтқару, салтанатты ұлылық,
Құдірет пен билік Құдайымызда!
[2] Оның үкімдері шынайы да әділ.
Ол азғындығымен жер бетін бүлдірген
Аты шулы опасыз әйелді соттап,
Өз қызметшілерінің төгілген
Қанының құнын одан талап етті».

[3] Олар тағы да былай деп айқайлады:

«Жаратқан Иені мадақтаңдар!
Өртенген қаланың түтіні мәңгі көтеріле бермек!»

[4] Жиырма төрт ақсақал мен төрт ұлы нөкер тағында отырған Құдайға бас ұра жығылып: «Аумин! Жаратқан Иені мадақтаңдар!» — деп тағзым етті.

---

*24 Матай 23:35
*1 Немесе: Хәлелуя (яки: Халлелуя).

«Тоқтының үйлену тойы»

5 Мұнан кейін тақ жағынан бір дауыс шықты:

«Мадақтаңдар Құдайымызды,
Күллі қызметшілері Оның!
Дәріптей беріңдер, Тәңірімізді
Қастерлейтін үлкен-кіші барлығың!»

6 Содан кейін мен сарқырап аласұрған судың гүрілі мен қатты күн күркіріне ұқсас, үлкен бір топтың үніндей зор дауыс естідім. Олар:

— Жаратқан Иені мадақтаңдар!
Себебі біздің Құдайымыз —
Бүкіл әлемнің Иесі билігін жүргізуде!
7 Шаттанып, қуанайық,
Оның ұлылығын мадақтайық!
«Тоқтының үйленетін уақыты»* жетті,
Оның қалыңдығы әзірленіп, дайын отыр.
8 Оған кіршіксіз таза, жылтыраған
Ақ бәтес киімдер берілді,

— деп айқайлады. Ал ақ бәтес киімдер Құдай халқының әділетті істерін білдіреді.*

9 Содан кейін періште маған:

— Мынаны жазып қой: «Тоқтының үйлену тойына» шақы-
рылғандар бақытты! — деді де: — Бұл Құдайдың шынайы
сөздері, — деп қосты. 10 Мен (аң-таң болып) аяғына жығылып,
бас ұрмақ едім, бірақ ол маған: «Олай жасама! Мен өзіңмен
және Исаның шынайы хабарын ұстанатын бауырластарыңмен
бірге қызмет етушімін. Қайта, Құдайға бас ұрып ғибадат ет!»
— деді. Себебі Исаның шынайы хабарын жеткізу — пайғамбар-
лық сөз айтудың нағыз мәнісі.*

---

*7 Ишая 54:5-7; Жохан 3:29; Ефес. хат 5:32.

*8 Аян 3:3-5; 22:14; Ишая 61:10; 64:6; Зәкәрия 3:3-5.

*10 Немесе: Киелі Рух дарытқан Құдайдың хабары Иса туралы куәлік келтіреді (Жохан 5:39; 16:13-15).

Жеңімпаз Мәсіхтің көрініп, қас жауларын құртуы

[11] Мұнан соң қарағанымда, көктің ашылғанын және сонда
тұрған ақ боз атты көрдім; оның үстінде Отырған «Адал да
Ақиқат» деп аталады. Ол әділдікпен үкім кесіп, соғысқа
шығады. [12] Оның көздері оттай жалындап, басына киген әлде-
неше патшалық тәждері* болды. Киімінде Өзінен басқа ешкім
де мағынасын біле алмайтын бір Есім жазылған еді, [13] ал
жамылғысы қанға батқан екен.* Оның бір атағы «Құдай Сөзі».**
[14] Ақ боз атқа мініп, кіршіксіз таза ақ бәтес жамылғы киген
көктің әскерлері Оның соңынан еріп жүрді. [15] Аузынан шыққан,
халықтарды шауып тастайтын өткір семсері бар екен. «Ол
халықтарға қатаңдықпен билік жүргізетін болады».* Жүзімді
қысып таптағанда шырынының ағып шығатыны сияқты, Ол
құдіреті шексіз Құдайдың қаһарлы ашуын Оған бағынбағандар-
дың үстеріне төккізеді. [16] Аттының жамылғысы мен санында:
«Патшалардың Патшасы, иелердің Иесі» деген атағы да жазыл-
ған.

[17] Содан кейін мен күннің бетінде тұрған періштені көрдім.
Ол аспанда, шыңырау биікте ұшып бара жатқан барлық жырт-
қыш құстарға зор дауыспен:

— Құдайдың «ұлы тойына» жиналып келіңдер! [18] Патшалар-
дың, қол басшылар мен жауынгерлердің, аттар мен үстіндегі-
лердің, құл-азат, үлкенді-кішілі күллі адамдардың өліктерінің
етін жеңдер! — деп айқай салды.

[19] Сонда мен айуанды, дүниенің патшаларын және олардың
әскерлерін көрдім. Олар ақ боз ат үстінде Отырғанмен және
Оның әскерімен шайқасуға жиналған екен. [20] Алайда айуан және
оған қызмет етіп кереметтер көрсеткен жалған пайғамбар екеуі
де кенеттен тұтқынға алынды. Сол бір таңғажайып керемет-
тер арқылы жалған пайғамбар айуанның таңбасын қабылдап,
оның мүсініне құлшылық еткендерді еліктіріп, алдап жүрген
болатын. Айуан мен жалған пайғамбар екеуі де күкірт жанып

---

*12 Немесе: диадемалар. (Мәсіх осы аянында Өзінің барлық елдерге билік жүргізуінің белгісі ретінде әлденеше шалма киген.)

*13 Мәсіх өз қанын төгіп, шайтан мен оның жақтаушыларын жеңіп шыққан болатын (5:5-6,9; Жохан 12:31; 16:11). Енді Ол жауларына Құдайдың әділ үкімін жүзеге асыруға келе жатыр.

**13 Жохан 1:1-14.

*15 Забур жыр. 2:9.

жатқан, мәңгі сөнбейтін отты көлге (тозаққа) тірідей лақты-
рылды. 21 Ал басқалары ат үстінде Отырғанның аузынан шық-
қан семсерімен өлтіріліп, барлық жыртқыш құстар олардың
өліктерінің етін жеп тойынды.

20

Мәсіхтің мың жылдық Патшалығы

1 Бұдан кейін мен көктен түсіп келе жатқан, қолында түпсіз
тұңғиықтың кілті мен ауыр шынжыр ұстаған періштені көр-
дім. 2 Ол айдаһарды — ежелгі жыланды, яғни әзәзіл* шайтанды
— ұстап алып, оны мың жылға** шынжырлап тастады. 3 Енді
қайтып мың жыл өткенше халықтарды алдай алмауы үшін
періште оны түпсіз тұңғиыққа лақтырып жіберіп, есігін кілт-
теп, мөрмен бекітті. Ал осы кезең өткеннен кейін ол біраз
уақытқа босатылуға тиіс.*

4 Енді мен тақтарды және үстінде отырғандарды көрдім.
Оларға адамзатты соттап, үкім кесу билігі беріліпті. Сондай-
ақ Исаға адал болып, Құдайдың Ізгі хабарын жариялағандары
үшін шейіт болғандардың* жандарын да көрдім. Бұлар не айуан
мен оның мүсініне табынған да жоқ, не айуанның таңбасын
маңдайлары мен қолдарына қабылдаған да жоқ. Олар қайта
тіріліп, Мәсіхпен бірге мың жыл бойы патшалық құрды. 5 Бұл
— «алғашқы қайта тірілу». Ал өлгендердің қалғандары мың
жыл өтіп кеткенше тірілген жоқ. 6 Алғашқы қайта тірілуге
қатысқан әркім бақытты да қасиетті!* Мұндайларға «екінші
өлім» билігін жүргізбейді. Керісінше, олар Құдайдың және
Мәсіхтің діни қызметкерлері болып, Мәсіхпен бірге мың жыл
бойы патшалық құрмақ.

---

*2 Немесе: ібілісті. Көне грекше: диаболос. Жылан: Жаратылыс. баст. 3:1.

**2 Көптеген ғалымдар мұны сөзбе-сөз мың жыл деп, ал басқалары астарлы берілген өте ұзақ, алайда қаншаға созылатыны бізге белгісіз кезең деп түсінеді.

*3 Бұл жердегі «тиіс» сөзі мұның Құдайдың еркі екенін білдіріп тұр.

*4 Немесе: Исаның ашық білдірген шынайы хабарын және Құдай сөзін уағыздағандары үшін басы шабылғандардың.

*6 Немесе: бақытты, ол — Құдайдың адамы.

Шайтанның біржола күйреуі

[7-9] Ал мың жыл өткеннен кейін шайтан зынданынан босатылады. Ол дүниенің төрт бұрышындағы халықтарға — Гог пен Магогқа* барып, оларды алдап, шайқасқа жинауға ұмтылады. Олар теңіз жағалауындағы құм қиыршықтарындай сансыз көп болады. Сонда дүние жүзінің түкпір-түкпірінен келген осы тобыр Құдай халқының ордасы — Оның сүйікті қаласын қоршап алады. Алайда көктен от-жалын түсіп, жауды жалмап
қояды. [10] Бұларды еліктіріп алдаған әзәзіл күкіртпен жанып тұрған отты көлге (тозақ отына) тасталады; бұрын сол жерге айуан мен жалған пайғамбар да лақтырылған еді. Олар сонда күні-түні мәңгілік азап шегетін болады.

Қиямет соты

[11] Бұдан кейін мен үлкен ақ тақты және оның үстінде Отырғанды* көрдім. Жер мен көк Оның қасынан қашып, оларға
орын табылмады. [12] Үлкенді-кішілі өлген адамдардың тақ алдында тұрғандарын байқадым. Кітаптар ашылып, ерекше бір кітап — Мәңгілік өмір кітабы да ашылды. Өлгендер сол кітаптарда жазылған, өздері тірі кездерінде жасаған істеріне
сай сотталды. [13] Теңізде қаза тапқандар да, жалпы ажалға ұшырап, о дүниеге аттанғандардың бәрі де қайта тіріліп, ісәрекеттері бойынша сотталды.*
[14] Бұдан кейін ажал мен о
дүние тозақ отына* лақтырылды. Тозақ оты «екінші өлім» деп
те аталады. [15] Кімнің есімі Мәңгілік өмір кітабында жазылмаған болса, сол да тозақ отына лақтырылды.

21 *Құдайдың өз халқымен бірге жаңа көк пен жерді мекендеуі*

[1] Содан соң жаңа көк пен жаңа жерді көрдім. Себебі бұрынғы көк пен жер құрып кетіп, енді қайтып теңіз де жоқ болыпты.
[2] Сонда мен көктен, Құдайдың қасынан түскен қасиетті қаланы — жаңа Иерусалимді байқадым, ол күйеуінің алдынан шығуға

---

*7-9 Гог, Магог: яһудилер арасында бұл аттар Құдайға қарсы шыққан елдер мен олардың әкімдерінің атаулары болатын (Езекиел 38:2).

*11 Хақ Тағаланы.

*13 Немесе: Сонда теңіз өзіндегі өлілерді беріп, өлім мен о дүние де өздеріндегі өлілерді шығарды.

*14 Яки: отты көлге (20:10).

безеніп киінген қалыңдықтай дайындалған еді. 3 Көктегі тақ-
тан былай деген зор дауысты естідім: «Қараңдар, Құдайдың
адамдар арасындағы мекені! Ол солармен бірге тұрып, олар
Оның халқы болмақ. Осылай Құдайдың Өзі солармен бірге
мекендеп, олардың Құдайы болады! 4 Ол барлық көздің жас-
тарын сүртіп тастап жұбатады. Енді қайтып өлім, жоқтау, зар
еңіреу мен ауру болмайды. Себебі бұрынғы әлем құрып, жоқ
болды».
5 Сонда тақта Отырған:
— Енді бәрін де жаңадан жаратамын, — деді. Ал маған қарап:
— Мұны жазып қой, бұл сөздер сенуге тұрарлық шынайы! —
деп қосты. 6 Содан соң Ол былай деді: — Енді түгел орындалды!
Алғашқы да Соңғы,* Басы да Аяғы Менмін. Жаны сусаған
әркімге шынайы өмірдің қайнар көзінен суды тегін ішкіземін.
7 Жеңіп шыққан әркім осы игіліктердің бәріне ие болады. Мен
оған Құдай, ол Маған рухани бала болады. 8 Алайда қорқақ-
тар, сенімсіздер,* зұлымдар, кісі өлтіргендер, азғындар, сиқыр-
шылар, жалған тәңірге құлшылық етушілер мен бүкіл өтірік-
шілердің үлесі күкірт жанып тұрған отты көл болмақ. Бұл —
«екінші өлім».

Жаңа Иерусалимнің көрінуі

9 Соңғы жеті пәлеге толы жеті тостағанды әкелген жеті
періштенің біреуі қасыма келіп:
— Жүр, мен саған «Қалыңдықты» — «Тоқтының үйленетін
әйелін» көрсетейін, — деді. 10 Сонда періште мені Киелі Рух-
тың әсерімен* биік те ұлы таудың басына алып шығып, маған
қасиетті Иерусалим қаласын көрсетті. Ол көктен, Құдайдың
қасынан түсіп, 11 Оның нұрлы салтанатына кенелді. Қала өте
құнды асыл тасқа ұқсап, мөлдір тастай айқын, яспис сияқты
жалт-жұлт етіп жарқырап жатты. 12 Оны өте биік қабырға
қоршап, он екі қақпасында он екі періште тұрды. Қақпаларда
Исраил халқының он екі руының аттары жазылған екен. 13 Әр
жақта үш қақпадан болды: шығыс, оңтүстік, солтүстік және
батыста үшеуден. 14 Қала қабырғасының он екі іргетасы да бар
екен, оларға Тоқтының он екі елшісінің есімдері* жазылыпты.

---

*6 Немесе: Альфа және Омега (1:8).
*8 Немесе: сенбейтіндер.
*10 Немесе: рухымда (Аян 1:10; 17:3; Елшілер. істері 10:10).
*14 Елшілер. істері 1:13,26.

[15] Маған тіл қатқан періште қолына қаланы, оның қақпа-
лары мен қабырғаларын өлшейтін алтын таяқ ұстапты. [16] Қала
ұзындығы мен ені бірдей төрт бұрышты болып салыныпты.
Періште таяғымен қаланы өлшегенде оның ұзындығы — он екі
мың стади,* ені мен биіктігі де дәл сондай болды. [17] Періште
қабырғаны да өлшеп шықты, ол жүз қырық төрт шынтақ екен.*
Періште әдеттегі адамдар өлшемін қолданды. [18] Қабырға яспис-
тен, ал қаланың өзі мөлдір шыныға ұқсас саф алтыннан жаса-
лыпты. [19] Қала қабырғасының іргетастары әр түрлі асыл тастар-
мен әшекейленген еді. Бірінші іргетасы яспис, екіншісі сапфир,
үшіншісі агат, төртіншісі алмас, [20] бесіншісі оникс, алтыншысы
карнелиан, жетіншісі сары кварц, сегізіншісі изумруд, тоғы-
зыншысы топаз, оныншысы хрисопрас, он біріншісі жақұт, он
екіншісі аметист еді. [21] Он екі қақпасы — он екі інжу-маржан:
әр қақпа бір маржаннан жасалыпты. Қаланың даңғыл көшесі
мөлдір шыныдай саф алтыннан салынған еді.

[22] Қаладан киелі үйді көрмедім. Себебі оның киелі үйі —
бүкіл әлемнің Иесі Құдай және Тоқты.* [23] Қалаға жарық түсіру
үшін күн мен айдың да қажеті жоқ: Құдайдың нұрлы салтанаты
оны жарқыратады, әрі Тоқты да — оның шам-шырағы іспетті.
[24] (Құтқарылған) халықтар оның нұрымен жүріп, жер бетінің
патшалары салтанатты тарту-таралғыларын қалаға әкеліп тұрады.
[25] Қала қақпалары күн ұзағына жабылмайды, ешқашан түн де
болмайды. [26] Халықтар қымбат салтанатты сый-тартуларын
әкеліп, құрмет көрсетеді. [27] Ал арамдардың, жексұрын қылық-
тар жасап, жалған айтатындардың ешқайсысы да қалаға кір-
мей, тек Тоқтының Мәңгілік өмір кітабында есімдері жазыл-
ғандар ғана енетін болады.

22

Жаңа пейіштегі өмір суының қайнар көзі

[1] Періште маған Құдай мен Тоқтының тағынан бастау алған
мөлдір тастай жылтылдаған өмір суының өзенін де көрсетті.
[2] Ол қала көшесінің ортасымен төменге қарай ағады. Өзеннің
әр жағасында өсіп тұрған мәңгілік өмірді сыйлайтын ағаш ай
сайын, жылына он екі рет, жеміс береді. Ал жапырақтары

---

*16 Екі мың екі жүз шақырымдай.

*17 Биіктігі мен ені алпыс бес метр шамасындай.

*22 Өткен заманда Құдай киелі үйді ғана мекендесе, қазір Ол және Тоқты тұтас қала — Өзінің бүкіл қауымынан орын алып тұрады.

халықтарды сауықтыруға арналған. [3]Қаладан қарғалған* еш
нәрсе де табылмайды. Құдай мен Тоқтының отырған тағы**
қаланың ішінде. Қызметшілері Оған бас ұра қызмет етіп,
[4]бет-жүзін көретін болады. Маңдайларында Оның есімі
жазылып тұрмақ. [5]Енді ешқашан түн болмайды. Оларға шам-
шырақ пен күн сәулесінің де қажеті жоқ, себебі Құдай Иенің
нұры түсіп тұрады. Олар мәңгі патшалық құрмақ.

Құдайдың хабарын берік ұстануды ескерту

[6]Мұнан кейін періште маған: «Бұл сөздер сенуге тұрарлық
нағыз шындық. Пайғамбарларға өз Рухын дарытқан Құдай Ие*
қызметшілеріне жуырда болуға тиісті оқиғаларды алдын ала
көрсету үшін періштесін жіберді», — деді. [7](Мәсіх:) «Міне,
Мен жуырда келемін!* Құдайдың осы кітаптағы хабарларын
ұстанатындар бақытты!»** — деп ескертті.

[8]Мен, Жохан, осыларды естіп, көрдім. Естіп, көріп жатқан
кезде мен оларды көрсеткен періштенің аяғына бас ұрмақ
болып жығылдым. [9]Алайда ол: «Бұлай істеме! Мен өзіңмен,
саған бауырлас пайғамбарлармен, әрі осы кітаптағы сөздерге
мойынсұнатындармен бірге қызмет етушімін. Құдайға бас ұрып
ғибадат ет!» — деді.

[10]Ол маған тағы да: «Құдайдың бұл кітаптағы хабарларын*
мөрлеп бекітіп, құпия ұстама! Себебі жүзеге асатын уақыты
таяп қалды. [11]Әділетсіздер әділетсіз істерін әлі де жасап,
арамдар арамдықтарын істей берсін, ал әділдер әділ істерін
жалғастырып, қасиеттілер әлі де қасиетті бола берсін»,* — деді.

[12]Иеміз Иса маған тіл қатып: «Тыңда, Мен жуырда келемін!
Әркімге ісіне қарай беретін сыйымды Өзіммен бірге ала келе-
мін. [13]Алғашқы да Соңғы, Басы да Аяғы Менмін.

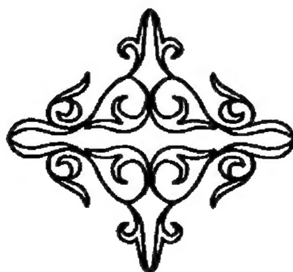
---

*3 Жаратылыс. баст. 3:14-19.
**3 Осы тақ диван сияқты кең болып суреттелген (3:21).
*6 Яки: қасиетті пайғамбарлардың Құдай Иесі.
*7 Яки: тез, кенеттен.
**7 Яки: Осы жазбадағы пайғамбарлық сөздерді ұстанатындарды Құдай жарылқамақ.
*10 Яки: бұл бүктеме қағаздағы пайғамбарлық сөздерді.
*11 Құдай әркімнің де әділ жолға біржола түсуін қалайды. Ал одан бас тартқан әркімнің мұнысына еш шүбәсы болмасын (3:15-18; Жохан 15:2; Даниял 12:10).

[14] Шапандарын таза жуып,* осылайша мәңгілік өмір ағашы-
ның жемісін жеп, қақпалары арқылы қалаға ену құқығына ие
болғандар бақытты! [15] Алайда «иттер» — сиқыршылар, азғын-
дар мен кісі өлтіргендер, жалған тәңірлерге құлшылық етіп,
жалғандықты ұнатып, соларын жасай беретіндер қала сыртын-
да (тозақта) қалады.
[16] Мен, Иса, осы хабарларды қауымдардағы сендерге жеткізу
үшін періштемді жібердім. Мен Дәуіт патшаның әулетінен
шыққан, «таңғы жарық Жұлдызбын»,* — деді.
[17] Киелі Рух пен Қалыңдық:* «Келе гөр!» — деп шақырады.
Мұны естіген әркім де «Келе гөр!» десін. Жаны сусаған әркім
сыйлық ретінде шынайы өмірдің суын қабылдасын!

Құдайдың хабарын өзгертуден сақтандыру, соңғы уәде және ақ бата

[18] Құдайдың осы кітаптағы хабарларын* еститіндерге мұқият
ескертемін: кімде-кім оған бір нәрсе қосса, соның жазасына
Құдай осы кітапта суреттелген пәлелерді қосып береді. [19] Ал
кімде-кім Құдайдың хабары жазылған осы кітаптың сөздері-
нен бір нәрсені алып тастаса, Құдай осы кітапта бейнеленген
өмір ағашының жемісі мен қасиетті қаладан иемденетін оның
үлесін де алып тастайды.
[20] Осының бәрін Растаушы былай дейді:
— Бұл шындық, Мен жуырда келемін! Аумин!
— Иеміз Иса, келе гөр!
[21] Иеміз Исаның рақымы бәріңе де жауа берсін! Аумин.

*14 Яғни: Мәсіхтің құрбандық өлімін қабылдап, сөйтіп Құдай алдында ақталғандар. Немесе: Оның өсиеттерін берік ұстанып.

*16 Немесе: Мен Дәуіттің тамыры, ұрпағымын, жарық Таң жұлдызымын. (Мәсіхтің жерге қайтып келуімен «жаңа күн» — Оның игілікті билігі басталмақ.)

*17 «Тоқтының қалыңдығы»: сенушілер қауымы.

*18 Яки: осы жазбадағы пайғамбарлық сөздерді.